STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01502

DI FERLORENE SHIF, ODER, A RAYZE ARUM DI VELT

Jules Verne

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דיא

פערלארענע שיף

אדער

א רייזע ארום דיא וועלט.

א וויסענשאפטליכער ראמאן

אין

דריי טהייל

פון

זשול ווערן,

— איבערזעצט פון —

א. טאנענבוים.

ערשטער טהייל.

פערלאג פון

יעקב סאפירשטיין,

ניו יארק.

1896.

1טעם קאפּיטעל.

דער האַי פּיש.

דעם 26טען יולי 1864 איז אויפ'ן מעער צווישען ענגלאַנד און אירלאַנד, אָדער אויפ'ן נארד קאַנאַל, געשוואומען אַ שעהנע און רייך פערציערטע שיף. פון'ם ערשטען בליק האט מען געקענט אורטהיילען, אז דאס איז קיין פּאַסאַזשיר שיף, קיין קויפמענישע פראכט שיף און קיין קריעגס שיף. זיא איז געוועזן צו קליין און צו עלעגאנט פאר א קריעגס שיף, צו שעהן און צו רייך פאר א פּאַסאַזשיר שיף. אויפ'ן קליינעם זעגעלבוים פון פארנט האט געהאנגען דיא ענגלישע פאהן און אויפ'ן גרויסען זעגעלבוים אין דערמיט האט געוועהט הויך אין דער לופט א דרייעקיגער בלויער פלאג, אויף וועלכען עס זיינען געוועזן אויסגענעהט צוויי גרויסע גאָלדענע בוכשטאבען .E. G און אויף זיי דיא קרוין פון אן ענגלישען באַראָנעט.

מיר ווילען בעפריעדיגען דיא נייגיערדע פון אונזערע לעזער און זיי באלד דערצעהלען, ווער דיא שיף איז און צו וועמען זיא געהערט. דיא שיף הייסט „דונקאַן“ און געהערט צו זעהר א רייכען לארד מיט'ן נאָמען עדוואַרד ג ל ע נ אַ ר ו ו אָ ן. דאס בעדייטען דיא צוויי בוכשטאבען .E. G לאָרד ג ל ע נ אַ ר ו ו אָ ן איז דער רייכסטער לאָרד אין ש אָ ט ל אַ נ ד און א גרויסער ליעבהאבער פון רייזען אויפ'ן מעער. ער האט ניט לאנג געלאָזט אויסבויען דיעזע שיף פאר זיך אליין און האט זיא פערפּוצט און פערציערט אויפ'ן רייכסטען אַרט. אזוי וויא ער האט ערשט מיט א מאָנאט צוריק געהייראטהעט, האט ער מיט זיין יונגער פרוי, ליידי העלענאַ, געמאכט א לוסט רייזע פון עטליכע טעג אויפ'ן מעער ארום ענגלאנד.

אויסער לארד עדוואַרד און ליידי העלענאַ זיינען אויף דער שיף געוועזן, זייער אן אנפערוואנדטער ריטשאַרדסאָן, אן אלטער מאַיאָר פון דער ענגלישען ארמעע, דער קאפּיטאַן פון דער שיף, דזשאָן פארראגוט, א פעהיגער און ערפאהרענער קאַפּיטאָן, וועלכער איז שוין אויסגעפאהרען אויף אלע מעערען פון דער וועלט, און פערצעהן מאַטראָזען.

זיי זיינען יעצט געפאָהרען צוריק א היים און זיינען שוין געוועזן גאר ניט ווייט פון דער שטאָדט ג ל אַ ז ג אָ, וואו לאָרד גלענאַרוואָן האט געוואָינט.

דאס וועטער איז געוועזן שעהן. דער הימעל איז געוועזן קלאָר און בלוי. דאס מעער איז געוועזן רוהיג און גלאט, וויא א שפּיעגעל. דיא זון האט בעגאָסען מיט איהרע ווארעמע שטראהלען דאס שטילע, רוהיגע מעער. לאָרד גלענאַרוואָן מיט זיין יונגער פרוי זיינען געזעסען אויפ'ן דעק און האבען געקוקט אויף דיא הויכע שפּיצען פון דיא קירכען פון גלאַזגאָ, וועלכע האבען געגלענצט פון דער ווייטען. דער קאַפּיטאָן איז געשטאנען ביים רודער, ער האט אבער ניט געדרעהט דאס רעדעל, ווייל דיא שיף איז נאך געגאנגען איהר וועג לאנגזאם, אָבער זיכער. פּלוצלונג האט דער מאטראָז, וואס איז געשטאנען אויף דער וואך, אויסגערופען:

— א פיש! א גרויסער פיש! הינטער דער שיף שפּיעלט זיך אין וואסער גאנץ גרויסער פיש!

דער קאפּיטאן האט אוועקגעווארפען דעם רודער, לאָרד גלענארוואָן האט זיך אויפגעהויבען פון זיין שיפס־שטוהל און ביידע זיינען געגאנגען זעהן, וואס פאר א פיש דאָרט איז. איינינע מינוט האבען זיי ביידע געקוקט אויפ׳ן מעער און בעטראכט, וויא א גאנץ גרויסער פיש האט זיך געשפּיעלט און איז געשפּרונגען גאר ניט ווייט פון׳ם שיף.

— וואס פאר א סאָרט פיש זאל דאס זיין? האט לארד גלענארוואָן געפרעגט דעם קאפּיטאן.

— איך מיין, אז דאס איז א האַי־פיש, האט דער קאפּיטאן געענטפערט, און דערצו נאך א גאנץ גרויסער.

— א האַי־פיש? — האט זיך געוואונדערט לאָרד גלענארוואָן — וויא קומט א האַי־פיש אין דיעזע געגענדען? זא פיעל איך וויים, האלטען זיך דיא האַי־פיש אויף נור אין דיא גאנץ ווארעמע מעערען. ארום ענגלאנד טרעפט מען קיין מאָל ניט קיין האַי־פיש.

— דיעזער סאָרט האַי־פיש געפינט זיך אין אלע געגענדען פון דער וועלט, האט דער קאפּיטאן געענטפערט. בעטראכט נור גוט זיין קאָפּ, וועט איהר זעהן, וואס פאר א קערל דאס איז. דיעזער סארט הייסט: דער האמער־פיש, ווייל זיין קאָפּ איז זעהר עהנליך צו א צוויי זייטיגען האמער. דאס איז איינער פון דיא געפעהרליכסטע האַי־פיש. ניט אומזיסט רופען איהם דיא מאַטראָזען: דער טיגער פון׳ם מעער. ער איז א שרעקליכער פרעסער און פערשלינגט אלעס, וואס ער קען נור קריעגען. איינשלינגען א מענשען, וויא ער שטעהט און געהט, איז ביי איהם אזוי לייכט, וויא ביי מיר אראָפּ־שלינגען א פלוים.

ווען אייער לארדשאפט זאל מיר ערלויבען, איך זאל פערשאפען ליידי העלענא א קליינעם פערגניגען, זיא זאל זעהן, וויא אזוי מען בעט ארויף אזא גאסט אויפ׳ן שיף, וואלט איך באלד געהייסען מיינע מאטראָזען, זיי זאלען איהם איינלאדען קיין גלאזגא אויף א מיטאָג.

ווען זיי זיינען אזוי געשטאנען און גערעדט, איז ליידי העלענא און דער מאיאָר ריטשארדסאן צוגעקומען צו זיי.

— וואס זאגט איהר, מאיאָר? האט לאָרד גלענארוואָן געפרעגט. זאלען מיר חאפּען דעם האַי־פיש?

— פרעגט ליידי העלענא, האט דער מאיאָר געענטפערט גלייכגילטיג.

— איהר ווייסט גאר ניט, וויא שרעקליך דיא האַי־פיש זיינען, איז דער קאפּיטאן זיי אריינגעפאלען אין דיא רייד. זיי זיינען דיא געפעהרליכסטע חיות אין מעער; זיי זיינען געפעהרליכער, וויא דער טיגער אין וואלד און וואס ווייניגער זיי וועלען זיין, וועט אלץ בעסער זיין. מען מוז זיי פערניכטען, וואו מען קען זיי נור קריעגען.

— לאמיר זעהן, וויא אונזער קאפּיטאן וועט חאפּען אזא ווילדע זאך, האט ליידי העלענא געזאגט.

— וועל! נעהמט אייך צו דער ארבייט, האט לארד גלענארוואָן געזאָגט.

— אלזאָ, מוז איך בעטען אייער לאָרדשאַפט און ליידי העלענא, איהר זאָלט ארויפגעהן אויפ'ן אויבערשטען דעק, פון דארטען וועט איהר בעסער קענען זעהן, וואס מיר וועלען טהאן אויפ'ן אונטערשטען דעק.

קוים איז לאָרד גלענאַרוואָן מיט זיין פרוי אוועקגעגאנגען האט דער קאַפּיטאַן געגעבען א בעפעהל זיינע מאַטראָזען, זיי זאלען צובינדען א גרויסען אייזערנעם הוק צו א שטארקען שטריק. אויפ'ן הוק האבען זיי אנגעשטאָכען א האלבע זייט פלייש און האבען איהם ארייגעוואָרפען אין וואסער. דער האַי־פיש האט דערזעהן אדער דערשמעקט דאס פלייש און האט אָנגעהויבען נאך צו שווימען דער שיף. מען האט געהערט דייטליך, וויא ער האט געקלאַפּט מיט דיא צעהנער פאר פערגניגען, וואס ער וועט באלד האבען א גוטען מיטאָג. ווען ער איז צוגעקומען נאהענט צום פלייש, האט ער אויפגעהויבען זיין שרעקליכען קאָפּ פון וואסער און האט זיך א וואָרף געטהאָן אויף זיין רויב, וויא אן עכטער טיגער. מען האט געזעהן, וויא זיינע גרויסע אויגען האבען געברענט, וויא צוויי פלאמען. אין א סעקונדע איז דאס שטיק פלייש מיט'ן שארפען אייזערנעם הוק פערשוואונדען געוואָרען אין זיין גרויסען מויל פול מיט שארפע, שפּיציגע צעהנער.

דיא פּאַסאַזשירען און דיא מאַטראָזען האבען בעאָבאַכטעט אלע זיינע בעוועגונגען מיט בעזאנדערער אינטערעסע. ליידי העלענא האט געקלאַפּט דאס הערץ, ווען זיא האט געזעהן, מיט וואס פאר א ווילדקייט דער האַי־פיש האט זיך ארויפגעוואָרפען און האט פערשלונגען דאס שטיק פלייש. וויא עס האט אויסגעוויעזען, איז איהם דער מיטאָג ניט וואויל בעקומען, ווייל אין אַפּאָר מינוטען ארום האט ער אנגעהויבען אזוי שטארק צו ציעהען און צו רייסען דעם שטריק, אז דיא גאנצע שיף האט אנגעהויבען צו ציטערן און צו קראכען. קאַפּיטאַן פאַררַאגוט אבער איז געווען אן ערפאהרענער מאַטראָז. ער האט שוין ניט איין מאל געטוידטעט האַי־פיש און האט געוואוסט, וויא אזוי זיי צו פאנגען. ער האט באלד געהייסען מאכען פון נאך א שטריק א גרויסען שלייף און האט איהם פערווארפען אויפ'ן קערפּער פון'ם האַי־פיש.

יעצט האבען דיא מאַטראָזען אנגעהויבען ארויפצושלעפּען דעם האַי־פיש אויפ'ן דעק. דאס איז געווען קיין לייכטע ארבייט. דער האַי־פיש האט זיך שרעקליך געוואָרפען און האט יעדעס מאל געגעבען א זעץ מיט זיין ברייטען, שטאַרקען עק אין דיא זייטען פון דער שיף, אז מען האט געקענט מיינען: אט, אט צוברעכט ער דיא שיף אדער וועניגסטענס ער וועט אויסברעכען א פאר ברעטער פון איהר. עס האט איהם אבער גאנץ וועניג געהאָלפען זיין שלאגען זיך און זיין ווארפען זיך. אלע פיערצעהן מאַטראָזען מיט'ן קאַפּיטאַן האבען צוגעלעגט דיא הענד און אין איינינע מינוטען איז דער נייער גאסט געלעגען אויסגעצויגען אויפ'ן דעק.

דיא ערשטע זאך וואס מען האט יעצט געהאט צו טהאן, איז געווען איהם אָפּשניידען דעם עק. דער האַי־פיש האט אזא קראפט אין זיין עק, אז מיט איין קלאַפּ קען ער טויטען דעם שטאַרקסטען מענשען. באלד האט א מאַטראָז ארויסגעבראַכט א האַק מיט א גאנץ לאַנגער האנד און איז צוגעגאנגען צום האַי־פיש זעהר פּאָרזיכטיג. ער האט אפּגעהיט דיא מינוט, ווען דער פיש האט זיך אָפּגערוהט אין האט אראָפּ־

געלאָזט דיא שווערע האק מיט אלע זיינע קרעפטען אויפ'ן עק פון'ם פיש. דער עק איז אפגעשפרונגען. א שטראָם בלוט האט געפארבט רויט דעם גאַנצען דעק פון'ם שיף. יעצט האט מען שוין פאר איהם ניט וואס מורא צו האבען. לאָרד גלענארוואָן און ליידי העלענא האבען ערשט יעצט פערשטאַנען, פארוואס דער קאפיטאָן האט זיי געבעטען, זיי זאלען ארויפגעהן אויפ'ן אויבערשטען דעק. פאַנגען א הא־פיש איז ניט קיין שפיעלעכעל. ביז וואַנען מען האַקט איהם ניט אָפּ דעם עק, איז ער נאך אלץ געפעהרליך. עס זיינען שוין פאָרגעקומען פעלע, ווען מען האט געחאַפּט א האַ־פיש און מען האט איהם גע־לאָזען זיך וואַרפען, וויפיעל ער האט אליין געוואָלט, ביז ער האט אויפגעהערט זיך צו וואַרפען און איז געבליעבען ליעגען גאנץ רוהיג. אלע האבען געגלויבט, אז ער איז טויט. א פיש קען דאך ניט לעבען לאנג אהן וואסער. ווען מען איז אבער צוגעקומען צו איהם, האט ער פלוצלונג זיך אנגעהויבען צו וואַרפען און צו שלאָגען מיט'ן עק אזוי שטאַרק, אז ער האט געטייטעט איינינע מאַטראָזען.

קאפיטאן פאַרראַגוט איז געווען העכסט פערגניגט, וואס עס איז איהם געראטהען צו טויטען א האַ־פיש. ער האט יעצט געהייסען דיא מאַטראזען, זיי זאלען איהם אויפשניידען דעם בויך. אזוי טהוען אלע מאַטראזען, ווען זיי פאַנגען אָ האַ־פיש. עס איז בעקאנט, אז דער האַ־פיש האט פיינט איבערצוקלויבען, ער פערשלינגט אלעס, וואס ער קען נור קריעגען. מען געפינט א מאל ביי איהם אין בויך זאנדערבארע זאכען: שטיינער, טעפּ, שיעסלען, זאגאר מאַשען־אוהרען. ער האט ליעב נאכצושווימען א שיף און וואס עס פאלט נור אראָפּ פון דער שיף, פערשלינגט ער באלד.

ליידי העלענא האט ניט געוואָלט שטעהן דערביי, וויא מען וועט עפענען דעם האַ־פיש. עס איז איהר געווען זעהר אונאנגענעהם צו זעהן, וויא דער גאנצער אונטערשטער דעק איז געווען אויסגעשמירט מיט'ן בלוט פון'ם האַ־פיש. זיא איז דאהער אוועקגעגאנגען צו זיך אין קאַיוטע. לאָרד גלענארוואָן דאגעגען איז געווען זעהר פעראינטערעסירט אין דיזען זאנדערבאַרען פיש פאַנג און האט אויפמערקזאם בעאָבאַכטעט אלעס, וואס דיא מאַטראָזען האבען געטהאן מיט'ן האַ־פיש. ער האט געזעהן, מיט וואס פאר א פרייד דיא מאַטראָזען האבען געשניטען שטיקער פון'ם בויך פון'ם פיש. עס איז געווען דייטליך, אז זיי האבען זיך געוואָלט נוקם זיין אן איהם פאר א בעליידיגונג, וואס ער אדער זיינע קאמעראדען, האט א מאל בעגאנגען געגען איינעם פון זיי.

דער האַ־פיש איז ווירקליך געווען זעהר גרויס. ער האט געהאלטען מעהר אלס צעהן פוס דיא לענג און האט געדאַרפט וועגען אריבער זעקס הונדערט פונט. און דענאָך איז ער ניט געווען איינער פון דיא גרעסטע האַ־פיש. אין דיא ווארעמע מעערן טרעפט מען זעהר אָפט פיעל גרעסערע האַ־פיש אלס ער.

דיא מאַטראָזען זיינען געווען זעהר אונצופריעדען, וואס זיי האבען ביי איהם אין בויך גאר ניט געפונען. דער מאגען איז געווען כמעט לעדיג. זיי האבען שוין געוואָלט איהם צוהאַקען אויף שטיקער און איהם אריינוואַרפען אין מעער. — לאָזען אנדערע פיש, וועלכע דיעזער רויבער האט געווים ניט איין מאל בעליידיגט, יעצט זיך אנעסען זאַט מיט זיין פלייש, האט דער קאפיטאן געזאגט, ווען א מאַטראָז האט אנגעטאַפּט אין דיא געדערם פון'ם פיש עפּעס א הארטע זאך.

— וואס איז דאס ? האט טאָם אויגוסטין, דער ערשטער אפיציער געפרעגט.

— דאס איז געוויס א שטיק שטיין, וועלכעס דער פרעסער האט איינגעשלונגען, האט איהם א מאטראָז געענטפערט.

טאָם אויגוסטין איז מיט דיעזער אנטוואָרט ניט געוועזען צופריעדען. ער האט אליין אנגעהויבען צובטעטאפּען דיא זאך, וואס איז געלעגען אין דיא געדערם פון׳ם פיש.

— ניין, באָיס, דאס איז ניט קיין שטיין, — האט ער אויסגערופען — דאס איז א פלאַש. וויא עס ווייסט אויס, איז אונזער גאַסט געוועזען א גרויסער שכור. ער פלעגט ליעב האבען אויסצוטרינקען דעם וויין מיט דער פלאַש.

— איז עס ווירקליך א פלאַש ? — האט לאָרד גלענארוואָן געפרעגט — וויא קומט צו איהם אין בויך א פלאַש ?

— ער האט זיא געוויס ניט ארויסגעגנבעט פון קעלער, האט טאָם אויגויסטין געענטפערט. איך קען דיא העררן האַי־פּיש זעהר גוט. זיי האבען ליעב אלעס, וואס זיי קענען נור קריעגען, זיי זיינען אבער זעהר פויל צו געהן אין קעלער אריין און זיך אנצאפּען א פלאַש וויין.

— נעהמט ארויס דיא פלאַש פאָרזיכטיג — האט לאָרד גלענארוואן געזאגט ערנסט — איך ווייס, אז ניט איין שיפס־קאפּיטאַן האט אריינגעוואָרפען אין וואסער א פערקאָרקעוועטע פלאַש מיט א בריעף אינווייניג. ווען דיא פלאַש איז גוט פערקאָר־קעוועט, פאלט זיא ניט אראָפּ צום גרונד זיא שווימט פון אויבען און יעדער שיפסקאפּיטאַן חאפּט אויף אזא פלאַש. ווען ער דערזעהט זיא נור.

— מיינט איהר, אז דער האַי־פּיש האט פערשלונגען געראָדע אזא פלאַש ? האט דער מאיאָר געפרעגט.

— איך מיין גאר ניט, איך זאג נור, אז עס קען זיין. עס איז זעהר מעגליך, אז א שיף איז ערגעץ צושלאָגען געוואָרען און דער קאפּיטאַן האט געוואָלט מעלדען זיין אונגליק דורך דיעזע נויט פאָסט.

דיא מאטראָזען האבען אונטערדעסען גאנץ פאָרזיכטיג ארויסגענומען דיא פלאַש פון דיא געדערם פון׳ם האַי־פּיש, האבען זיא גוט ארומגערייניגט, גוט ארומגעוואשען און אָפּגעווישט און האבען זיא געבראכט צו לאָרד גלענארוואָן.

— טראָגט זיא אריין אין דער קאיוטע און שטעלט זיא אניעדער אויף מיין טיש, האט ער צו זיי געזאגט, דאן האט ער זיך געווענדעט צום קאפּיטאַן און צום מאיאָר און האט זיי איינגעלאַדען צו זיך, זיי זאלען דארט רוהיג בעטראַכטען דיא פלאַש.

אויפ׳ן מעער מוז מען זיין אויפמערקזאם אויף יעדע קלייניגקייט. דיא קלענסטע זאך, דער קלענסטער צייכען קען זיין אויפ׳ן מעער פון דער גרעסטער וויכטיגקייט. וואס מען געפינט אויפ׳ן וואסער, וואס מען דערזעהט שווימען, מוז מען אויפהייבען און זיך דערצו צוקוקען.

לאָרד גלענארוואָן, דער קאפּיטאַן און דער מאיאָר זיינען אריינגעגאנגען אין דער קאיוטע וואו ליידי העלענא איז געזעסען אויף א דיוואַן פארן טיש און האט געקוקט אויף דער פלאַש. זיי האבען זיך אלע ארומגעזעצט ארום טיש און לאָרד גלענארוואָן

האט גענומען דיא פלאַש אין דיא הענד און האט זיא אנגעהויבען צו בּעטראַכטען פון אַלע זייטען.

דאס איז געווען א לאנגע און שטארקע פלאַש. אויפ'ן האלז איז נאך געהאנגען א שטיקעל דראהט. עס איז געווען דייטליך, אז דאס איז א שאַמפּאַניער פלאַש.

— זעהט איהר דען ניט, אז דאס איז א שאַמפּאַניער פלאַש? — האט דער מאיאָר געזאגט — דיא געשיכטע ווייזט אויס צו זיין גאנץ איינפאך. דיא פּאַסאַזשירען ערשטער קלאַסע פון א שיף האבען געטרונקען שאַמפּאַניער און האבען אריינגעוואָרפען דיא פלאַש אין מעער. דער האַי־פיש איז געראדע דאמאָלס געשוואומען לעבען שיף און האט זיא אויפגעכאפּט און איינגעשלונגען. וואס האט מען דא פיעל צו טראַכטען?

— ניין, ליעבער מאיאָר, — האט לאָרד גלענאַרוואַן געזאָגט — איך גלויב ניט, אז מען האט דיא פלאַש גלאט אזוי אוועקגעוואָרפען. ערשטענס, איז זיא גוט פערקאָרקעוועט. צווייטענס, איז זיא ארום און ארום אזוי פערשימעלט און פערוואקסען, אז זיא האט געמוזט שווימען אין וואסער א גאנץ לאנגע צייט, איידער דאס גלאָז האט אזוי גאר אין גאנצען אנגעוואָרען דעם גלאַנץ.

— וואס האט איהר דערפון, אויב זיא איז ארומגעשוואומען א לאנגע צייט אדער א קורצע צייט? האט דער מאיאָר געפרעגט — עפענט זיא בעסער אויף, וועלען מיר דאך באלד אלעס וויסען.

דער מאיאָר איז געווען אן עכטער סאָלדאַט. ער האט ניט געהאט קיין גערולד לאנג צו בעטראַכטען, צו פּראָבּירען און איבערצוקלערן. לאָרד גלענאַרוואַן אבער איז געווען אן איבערלעגטער מענש. ער האט ליעב געהאט אלעס צובעטראַכטען לאנגזאם און אלעס איבערצולעגען און איבערצוקלערן.

— גערולד, מיין ליעבער מאיאָר, — האט ער געזאָגט — מען מוז מיט פלעשער האבען גערולד, וויא מיר האבען גערולד מיט מענשען. לאָמיר דיא פלאַש לאנגזאם בעטראַכטען און דערנאך וועלן מיר זעהן, וואס דאס איז פאר א פלאַש.

מיט דיעזע ווערטער האט ער אָנגעהויבען צו קראַצען דאס פּיסקעל פון דער פלאַש. עס איז שווער געווען צו זאָגען, אויב דיא פלאַש איז געווען פערגאָסען מיט טריעפּוואַקס, אדער ניט. אויפ'ן קארק איז געלעגען עפּעס א געדיכטע און קלעבריגע זאך. מעגליך, אז דאס איז געווען טריעפּוואקס; מעגליך, אז דאס קומט פון דיא גע־דערם פו'ם האַי־פיש. לאָרד גלענאַרוואַן האט גענומען זיין פּעדער מעסעריל און האט לאנגזאם אפּגעשאָבען דיא קלעבריגע מאסע, וועלכע האט בעדעקט דעם קארק. ער האט דערזעהן צו זיין בעדויערן, אז דער קארק איז געווען צו לעבערט און צו פרעסען פון דיא קליינע טהיערע, וואס געפינען זיך אין מעער.

— דאס איז שאַדע! האט ער אויסגערופען. ווען אין דער פלאַש געפינען זיך ווירקליך פּאַפּיערען אָדער דאָקומענטען, וועט מען זיי ניט קענען לעזען. זיי זיינען געוויס פערנעצט געוואָרען און עס וועט זיין אונמעגליך זיי צו לעזען.

— געוויס וועט זיין אונמעגליך, — האט געזאגט דער מאיאָר — עס וואָלט געוויס גלייבער געווען, אז מען זאל זיי גאר ניט לעזען. עס וואלט נאך גלייכער געווען, אז מען

זאָל דעם שמוץ אריינוואַרפען צוריק אין וואַסער און מען זאָל מאַכען אַן ענדע פון דער גאַנצער דומער געשיכטע.

— איך מיין, אַז דיא דאָקומענטען דאַרפען ניט זיין פערנעצט, — האָט דער קאַפּיטאַן געזאָגט — ווען עס זאָל געווען אריין וואַסער אין פלאַש, וואָלט זיא אראָפּגעפאַלען צום גרונד און דער האַי־פיש וואָלט זיא ניט פערשלונגען. דיא האַי־פיש שווימען שטענדיג פון אויבען. זיי לאָזען זיך קיין מאָל ניט אראָפּ טיעף אין וואַסער.

— עס איז דאָך אָבער מעגליך, אַז אין דער פלאַש איז אריין אביסעל וואַסער, ווען דער האַי־פיש האָט זיא געטראָפען און האָט זיא איינגעשלונגען, — האָט ליידי העלענאַ געזאָגט — דער האַי־פיש איז גראַדע געקומען אין דער רעכטער צייט און האָט זיא אויפגעפאַנגען, איידער זיא איז אראָפּגעפאַלען צום גרונד.

— מיר וועלען באַלד זעהן, וואָס דאָ איז, — האָט לאָרד גלענאַרוואָן געזאָגט — מיר וועלען באַלד זעהן, אויב דער האַי־פיש איז ווירקליך געווען אַ פּאָסטיליאָן, וועלכער האָט אזוי עהרליך און טריי אָפּגעהיט דאָס פּעקעל, וואָס דאָס מעער האָט איהם פערטרויט.

ער האָט גענומען אַ קאָרקענציעהער אָנן האָט לאַנגזאַם ארויסגעצויגען דעם קאָרק פון דער פלאַש. אין דער קאַיוטע האָט זיך פערברייטעט אַ דומפּער גערוך פון מעער וואַסער, וועלכעס איז געשטאַנען אַ לענגע צייט אין אַ פערמאַכטער כלי. ליידי העלענאַ איז געווען זעהר נייגיעריג.

— נו, וואָס איז אין דער פלאַש? האָט זיא געפרעגט אונגעדולדיג.

— איך האָב רעכט געהאַט, — האָט ער געזאָגט — איך זעה אינווענינ פּאַפּיערען. דיא פלאַש האָט אַ גאַנצע געשיכטע. מעגליך, אַז ווען דיא פלאַש זאָל קענען רעדען, וואָלט זיא אונז דערצעהלט פיעלע טרויעריגע זאַכען. איך בין יעצט פעסט איבערצייגט, אַז אַן אונגליקליכער שיפּס־קאַפּיטאַן האָט ארויסגעשיקט דיעזע פלאַש, זיא זאָל מעלדען דער וועלט דיא געשיכטע פון זיינע ליידען און זאָל בעטען אום הילף.

— אַלזאָ, נעהם ארויס דיא פּאַפּיערען! — האָט אויסגערופען ליידי העלענאַ — לאָמיר זעהן, וואָס עס איז געשריעבען אין דיעזע פּאַפּיערען. לאָמיר וויסען, פון וואַנען דיא פלאַש קומט.

— דאָס איז דאָס שלעכטע, — האָט לאָרד גלענאַרוואָן געענטפערט — איך קען זיי ניט ארויסנעהמען. זיי זיינען פערנעצט און צוגעקלעבט צו דיא וועגד פון דער פלאַש; ווען איך וועל זיי אנהויבען צו שלעפּען, וועלען זיי זיך צו קריעבען און מיר וועלען פון זיי גאָר ניט וויסען.

— אַלזאָ, צו ברעך דיא פלאַש! האָט ליידי העלענאַ געזאָגט אונגעדולדיג.

איהר נייגיערדע איז געווען געשפּאַנט אויף דער העכסטער שטופע. זיא האָט ניט געקענט איינזיצען אויף'ן אָרט. זיא האָט שוין געוואָלט וויסען, וואָס עס איז געשריעבען אין דיא פּאַפּיערען.

— עס איז אַ שאַדע צו צוברעכען אַזאַ פלאַש, וועלכע איך האָב בעקומען אויף אַזאַ זאָנדערבאַרער אַרט, — האָט לאָרד גלענאַרוואָן געזאָגט — איך זאָל קענען, וואָלט איך זיא בעסער ניט צובראָכען.

— דוא זאלסט קענען? — האט ליידי העלענא געענטפערט — דוא קענסט דאך אבער ניט. איך מיין, אז דיא פאפיערען האבען א פיעל גרעסערן ווערטה, אלס דיא פלאש. — צוברעך דיא פלאש און לאמיר זעהן, וואס עס שטעהט אין דיא פאפיערען.

— איך מיין, אז עס וועט זיין גענוג, ווען מען זאל נור אפברעכען דאס העלזעל פון דער פלאש, — האט דער קאפיטאן געזאגט — מיר וועלען שוין דאן קענען ארויס־נעהמען דיא פאפיערען.

לארד גלענארוואן האט זעהר ניט געוואלט צוברעכען דיא פלאש. ער האט זיא געוואלט בעהאלטען ביי זיך אין שלאס אלס זעלטענהייט. עס האט אבער גאר ניט געדאלפען. מען האט זיא געמוזט צוברעכען. יעדער האט געוואלט וויסען, וואס עס שטעהט אין דיעזען זאנדערבארען בריעף, וועלכען דער האי־פיש האט ארומגעטראגען ביי זיך, ווער וויים, וויא לאנג.

מען האט געבראכט א האמער און לארד גלענארוואן האט לאנגזאם און פאר־זיכטיג אנגעהויבען צו שלאגען מיט'ן האמער אויפ'ן העלזעל פון דער פלאש, ביז דאס גלאז איז צובראכען געווארען אויף שטיקלעך און איז אראפגעפאלען אויפ'ן באדען. מיט דיא שטיקלעך גלאז זיינען אויך אראפגעפאלען שטיקלעך פאפיער. מען האט זיי געמוזט צונויפקלויבען פו'ם באדען און אויסלעגען אויפ'ן טיש. עס זיינען ווירקליך געוועזן בריעף.

2טעס קאפיטעל.

דיא דריי בריעף.

יעצט ערשט האבען זיי געקענט זיך צוקוקען צו דיא פאפיערען. ליידער, זיינען זיי אבער געווען אזוי פערנעצט און אזוי צוריסען, אז עס איז שווער געווען פון זיי עפעס צו וויסען. לארד גלענארוואן און ליידי העלענא האבען זיי צונויפגעלעגט און צוזאמענ־געשטעלט, האבען זיי געהאלטען געגען ליכט, האבען זיי געדרעהט פון אלע זייטען — האבען אבער גאר ניט געקענט קלוג ווערן פון זיי. אין פיעלע ערטער איז דיא טינט אפגעשפרונגען אדער אפגעוואשען געווארען און עס איז געווען אונמעגליך אויסצוגעפינען א שורה, פון וועלכער מען זאל קענען עפעס וויסען.

— וויא איך זעה, — האט לארד גלענארוואן ענדליך געזאגט — זיינען דא דריי בריעף. זיי זיינען געשריעבען אין דריי פערשיעדענע שפראכען. איין בריעף איז געשריע־בען אויף ענגליש, איינער אויף דייטש און איינער אויף פראנצייזיש.

— וואס שטעהט אבער אין דיעזע בריעף? האט ליידי העלענא געפרעגט טרויעריג.

— דאס קען איך דערוויל נאך ניט זאגען. אין יעדער בריעף פעהלען ווערטער געראדע אין דערמיט אדער עס זיינען געבליעבען נור האלבע ווערטער.

— מעגליך, אז דורך איין בריעף וועלען מיר פערשטעהן דעם אנדערן. וואס עס פעהלט אין איין בריעף, איז דא אין אנדערן? האט דער קאפיטאן געזאגט.

— איהר האט רעכט, קאפיטאן! האט אויסגערופען ליידי העלענא מיט פרייד. עס קען דאך ניט זיין, אז פונקט דיעזעלבע ווערטער, וועלכע זיינען אפגעמעקט אין איין בריעף, זאלען זיין אפגעמעקט אין אנדערן בריעף. מיר וועלען אויפהאפען פון איין בריעף א ווארט און פו'ם אנדערן בריעף א ווארט, ביז עס וועט אונז געלינגען איבערצולעזען דעם בריעף און זעהן, וואס דארט איז אנגעשריעבען.

— יא, מיין ליעבע העלענא, האט לאָרד גלענארוואָן געזאגט, מיר וועלען אזוי טהאן. מיר וועלען אלעס פּראָבירען אום צו לעזען דיעזען בריעף. מיר וועלען אנהויבען פון'ם ענגלישען בריעף, אזוי וויא מיר זיינען ענגלענדער און קענען אלע זעהר גוט ענגליש.

אין דעם ענגלישען בריעף זיינען געבליעבען נור דיא פאָלגענדע ווערטער.

62 *Bri* *gow*
sink *stra*
aland
skipp *Gr*
that monit *of long*
and *ssistance*
lost

— נו, וואס קענט איהר דערפון וויסען? האט דער מאַיאָר געפרעגט. איהר זעהט דאך, אז אייער ארבייט איז אומזיסט.

— דא זיינען דא עטליכע ווערטער, וועלכע זיינען זעהר דייטליך, האט דער קאפּיטאן געענטפערט. דאס וואָרט „סינק" ווייזט אונז, אז דיא שיף איז אונטערגע־גאנגען. דאס לעצטע וואָרט „סיסטאנס" הייסט הילף, מען בעט, אז מען זאל זיי העלפען. דאס וואָרט „גר" איז געוויס דער נאמען פון'ם קאפּיטאן. דאס וואָרט „סקיפּ" מיינט סקיפּער אדער שיפס־קאפּיטאן, וויא עס ווערט זעהר אָפט געברויכט אין ענגלאנד.

— אבער ווענען וועט איהר העלפען? האט זיך געבייזערט דער מאַיאָר. איהר ווייסט דאך ניט, וואו דיא שיף איז אונטערגעגאנגען? איז דען „גר" א נאמען?

— עס איז שוין גענוג, וואס מיר ווייסען, אז א שיף איז אונטערגעגאנגען און דער קאפּיטאן בעט, אז מען זאל איהם העלפען, האט ליידי העלענא געזאגט.

— זיא האט זיך געווענדעט צו לאָרד גלענארוואָן און האט איהם געבעטען.

— לעז ווייטער, עדוארד, לעז דעם דייטשען בריעף. איך פערשטעה גוט דייטש, מעגליך, אז איך וועל עפּעס אויסגעפינען פון'ם דייטשען בריעף.

— לאָרד גלענארוואָן האט לאנגזאם און פאָרזיכטיג צילעגט אויפ'ן טיש דעם דייטשען בריעף. ליידער, איז דער דייטשער בריעף געוועזן נאך מעהר בעשעדיגט, וויא דער ענגלישער. עס זיינען געבליעבען אויף איהם נור אייניגע ווערטער. דער גאנצער בריעף האט געהאט דאס פאָלגענדע אויסזעהן.

7 Juni *Glas*
zwei *atrosen*
graus
bringt ihnen

— נו, וואס קענט איהר וויסען פון דיעזען בריעף? האט דער מאַיאָר געזאגט. דא שטעהט דאך שוין גאר ניט. דיעזען בריעף מעגט איהר דאך שוין אין גאנצען אוועקווארפען.

— איהר האט א גרויסען טעות, האט דער קאפּיטאַן פּאַרראגוט געזאגט. פּונקט פּערקעהרט! דער דייטשער בריעף זאגט אונז זעהר פיעל. פון'ם דייטשען מיט'ן ענגלישען צוזאַמען קענען מיר פיעלע זאכען וויסען.

ליידי העלענא איז געוואָרען זעהר אויפמערקזאם. זיא האט בעטראַכטביידע בריעף נאך א מאל און האט אויסגערופען פרעהליך:

— קאפּיטאַן פּאַרראַגוט האט רעכט. אין דעם דייטשען בריעף שטעהט דאס האַלבע וואָרט „גלאז" און אין דעם ענגלישען בריעף שטעהט דאס האלבע וואָרט „גאָ", הייסט עס צוזאַמען „גלאַזגאָ". דאס הייסט, דיא שיף איז געפאהרען פון דער שטאדט גלאַזגאָ.

לאָרד גלענאַרוואַן האט געקוקט מיט ליעבע אויף זיין יונגע פרוי. עס האט איהם געפרייט צו זעהן, אז זיין פרוי איז ניט נור שעהן, זיא איז אויך זעהר קלוג.

— דאס איז נאך ניט אלעס, האט דער קאפּיטאַן פּאַרראַגוט געזאגט ביידע בריעף לערנען אונז נאך פיעלע אנדערע זאכען. אין ענגלישען בריעף שטעהן דיא ווערטער 62 און אין דייטשען שטעהן דיא ווערטער 7 יוני. אלזא הייסט עס צוזאַמען: „דעם 7טען יוני 1862 איז אונטערגעגאַנגען א שיף, וועלכע איז געפאהרען פון גלאַזגאָ".

— בראַוואָ! בראַוואָ, קאפּיטאַן פּאַרראַגוט! האט אויסגעשריען ליידי העלענא און איהרע אויגען האבען געפונקעלט פאר פרייד, וואס מען קען דאך עפּעס געוואָהר ווערן פון דיעזע בריעף. — וויי‍טער, וויי‍טער, קאפּיטאַן!

— מיר קענען נאך וויי‍טער לעזען, האט דער קאפּיטאַן געזאגט. ווער עס קען נור אביסעל דייטש, דער וועט לייכט פערשטעהן, אז דאס וואָרט „א ט ר א ז ע ן" הייסט מאַטראָזען. פארן וואָרט „אַטראַזען" שטעהט דאס וואָרט „צוויי", אלזא, איז עס גאַנץ דייטליך, אז דיא שיף איז אונטערגעגאַנגען, נור דער קאפּיטאַן און צוויי מאַטראָזען האבען זיך געראַטעוועט.

— אבער וואס האט איהר דערפון, ווען איהר ווייסט ניט, וואו דיא שיף איז אונטערגעגאַנגען און וואו דער שיפסקאפּיטאַן מיט זיינע מאַטראָזען האבען זיך געראַטעוועט? האט דער מאַיאָר געפרעגט. איך וועל שוין צוגעבען, אז איהר האט רעכט, אז אלעס איז ריכטיג, וויא דער קאפּיטאַן האט ערקלערט, נו, וואס ווערט דערפון? דיא שיף איז אונטערגעגאַנגען נאך אייער רעכנונג דעם 7טען יוני 1862, היינט האבען מיר דעם 26טען יולי 1864, איז דאך עס שוין מעהר אלס צוויי יאהר. ווער ווייס, אויב דער קאפּיטאַן מיט זיינע מאַטראָזען לעבען נאך?

— מיר זאלען נור וויסען, וואו דיא שיף איז אונטערגעגאַנגען, האט לאָרד גלענאַרוואַן געזאגט, וואלט איך שוין געזעהן, אז מען זאל שיקען הילף דעם אונגליקליכען קאפּיטאַן מיט זיינע מאַטראָזען.

— וואס וואָלסט דוא געטהאן ליעבער עדוואַרד? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— איך וואָלט מיך געווענדעט צו דער אדמיראַליטעט, צו דער רעגיערונג. איך וואָלט געפאָדערט אין פּאַרלאַמענט, אז מען זאל ארויסשיקען א שיף אום זיי צו רעטען. איך בין זיכער, אז דער אונגליקליכער קאפּיטאַן איז אן ענגלענדער. —

— פון וואנען זייט איהר עס אזוי זיכער ? האט דער אונגלויביגער מאיאָר גע־פרעגט.

— ווייל אין דעם ענגלישען בריעף שטעהט דאס וואָרט „סקיפּער״. דאס וואָרט סקיפּער אנשטאדט קאפּיטאן ווערט געברויכט נור אין ענגלאנד. א שיפסקאפּיטאן פון אנאנדער פאָלק וועט זיך קיין מאל ניט רופען סקיפּער.

— לאמיר בעסער זעהן ווייטער, האט ליידי העלענא געבעטען. לאמיר לעזען דעם דריטען בריעף, דעם פראנצויזישען.

לאָרד גלענארוואן האט צושפּרייט אויפ'ן טיש דעם פראנצויזישען בריעף. ער איז געוועזן בעסער און דייטליכער פון דיא צוויי איבעריגע. ער איז געלעגען אין דער מיט און איז געוועזן וועניגער בעשעדיגט. אין איהם זיינען געשטאנען פאָלגענדע ווערטער:

troi	*ats*	*tannia*
	gonie	*austral*
		abor
contin	*pr*	*cruel indi*
jete		*ongit*
et 37 11 *lat*		

— דא זעהן מיר שוין ציפערן, האט ליידי העלענא געזאגט. פון דיעזען בריעף קענען מיר שוין עפּעס וויסען. מיר קענען אלע פראנצויזיש און וועלען שוין זעהן צו דערראטהען, וואס אין דעם בריעף שטעהט.

— געוויס, ליעבע העלענא, וועלען מיר שוין דערראטהען, וואס פאר א נאכריכטען דיעזע בריעף ברענגען אונז. לאמיר יעצט אויסלעגען אלע דריי בריעף אויפ'ן טיש און זיי גוט בעטראכטען. איך האָף, אז מיר וועלען דאך פערשטעהן, וואס אין דיא בריעף איז געשריעבען.

אלע האבען זיך צוגערוקט נעהנטער צום טיש און האבען איינינע מינוט בעטראכט דיא בריעף

— דער לעצטער בריעף איז זעהר וויכטיג, האט ענדליך לאָרד גלענארוואן געזאגט. אין דעם ענגלישען בריעף שטעהט דאס האלבע וואָרט „ברי״, אין דעם פראנצויזישען בריעף שטעהט דאס האלבע וואָרט „טאניא״, עס איז דייטליך, אז דיא שיף האט געהייסען „בריטאניא״.

— איך וואָלט נאך עפּעס געזאגט, האט זיך אפּגערופען דער קאפּיטאן. דאס פראנצויזישע וואָרט austral הייסט דרום זייט. אלזא, איז דאס אונגליק געשעהן ערגעץ אין דרום זייט

— אבער וואו איז דרום זייט ? האט דער מאיאָר געפרעגט. אין דרום זייט קען זיין אין זיד אמעריקא אדער אין אויסטראליען. געה און זוך אויס אלע מעערע און אלע אינזלען, וועלכע געפינען זיך אין זידען (דרום זייט) פון דער וועלט.

— איך פערשטעה נאך עפּעס, האט ליידי העלענא געזאגט. דאס פראנצויזישע וואָרט cruel הייסט שלעכט, גרויזאם, דאס אנדערע וואָרט indi קען הייסען אינדיאנער, ווילדע מענשען. דער אונגליקליכער קאפּיטאן האט מורא, אז דיא ווילדע מענשען זאלען אויף איהם ניט אנפאלען און זאלען איהם ניט אויפפרעסען.

— ליידי העלענא האט פאָלקאָמען רעכט, האט אויסגערופען דער קאפּיטאן פארראגוט. יעצט הייב איך אן צו פערשטעהן דאס דייטשע וואָרט graus דאס הייסט „גרויזאם". דיא גרויזאמע ווילדע מענשען.

— און איך פערשטעה יעצט דאס וואָרט „לאָסט" אין דעם ענגלישען בריעף, האט לאָרד גלענארוואָן געזאגט. „לאָסט" הייסט פערלאָרען. דער אונגליקליכער קאפּיטאן שרייבט, אז ווען מען וועט איהם ניט שיקען קיין הילף, איז ער פערלאָרען. דיא ווילדע וועלען אויף איהם אנפאלען.

— מיר קענען נאך מעהר פערשטעהן, האט זיך ליידי העלענא אנגערופען. דאס פראנצויזישע troi הייסט דריי, דאס אנדערע וואָרט ats הייסט געוויס mats, מאסטע, זעגעלבוים. דיא שיף, וועלכע איז אונטערגעגאנגען האט געהאט דריי זעגעלבוימער. עס איז געווען א „דריי־מאסטמער" — א שיף מיט דריי מאסטען.

— לאָרד גלענארוואן האט גענומען דיא האנד פון זיין פרוי און האט זיא צו־געדריקט צום הארצען.

— דוא האָסט רעכט. ליעבע העלענא, האט ער איהר געזאגט. איך קען אויך זעהר גוט פראנצויזיש און עס איז מיר ניט איינגעפאלען אין קאָפּ אזוי צו ערקלערן דיא האלב אָפּגעמעקטע פראנצויזישע ווערטער.

— איך פערשטעה ניט, וואס איז מיט אייך, האט דער מאיאָר געזאגט. וואס האט איהר דערפון, אז איהר ווייסט שוין, אז דיא שיף האט געהאט דריי מאסטען? וואס קענט איהר דען דערפון וויסען?

— זעהר פיעל, האט לאָרד גלענארוואן געענטפערט. מיר האבען אין ענגלאנד צייטונגען, וועלכע מעלדען יעדען טאג, וואס פאר א שיף איז אוועקגעגאנגען, וואוהין זיא איז געגאנגען, וויא גרויס זיא איז, וויפיעל זעגעלבוימער זיא האט, וואס פאר א סחורות זיא פיהרט, אדער וויפיעל פאסאזשירען עס געפינען זיך אויף איהר און וויא דער קאפּיטאן הייסט. ווען מיר ווייסען, אז דיא שיף האט געהייסען „בריטאניא", האט געהאט דריי זעגעל־בוימער און איז ארויסגעפאהרען פון גלאזגאָ, קענען מיר שוין געוואָהר ווערן, וויא דער קאפּיטאן האט געהייסען און וואוהין ער איז געפאהרען.

— איך נעהם מיר דיא מיה צו זוכען אין דיא צייטונגען פון 1862, האט קאפּיטאן פאררראגוט געזאגט. איך בין זיכער, אז איך וועל געפינען אלעס, וואס מיר דארפען וויסען וועגען דער שיף „בריטאניא". איך האב זאגאר ביי מיר אין דער קאיוטע צייטונגען פון עטליכע יאהר איבער אלע שיפען, וואס זיינען ארויסגעפאהרען און אנגעקומען קיין ענגלאנד. עס מאכט מיר פערגניגען צו לעזען דיעזע צייטונגען, ווייל איך געפין אין זיי זעהר אָפט מיין נאמען, אלס קאפּיטאן פון פערשיעדענע שיפען.

— לאמיר דאס דערווייל לאזען, האט לאָרד גלענארוואן געזאגט. לאמיר פראָ־בירען צוזאמען שטעלען א בריעף פון אלע דריי צעטלען. לאמיר זעהן, וואס מיר וויסען

שוין און וואס מיר דארפען נאך וויסען. — ווער וועט זיין דער שרייבער? ווילסט דוא שרייבען, ליעבע העלענא?

— מיט פערגניגען! האט ליידי העלענא געזאגט. מיך אינטערעסירט אזוי דאס שיקזאל פון דעם אונגליקליכען קאפיטאן, אז איך בין בערייט צו פאהרען קיין לאנדאן און בעטען דיא קעניגין וויקטאריא, אז זיא זאל איהם שיקען הילף.

— אלזא, שרייב, העלענא.

ליידי העלענא האט גענומען א ריין בייגעלע פאפיער און האט געשריעבען, וואס לארד גלענארוואן האט איהר געזאגט. עס איז ארויסגעקומען פאלגענדער בריעף:

„דעם 7טען יוני 1862 א שיף מיט דריי זעגעלבוימער „בריטאניא“.... גלאזגא.... אונטערגעגאנגען.... גאניע.... זיד זייט.... אויף לאנד.... צוויי מאטראזען, קאפיטאן גר.... אבאר.... גרויזאמע אינדיאנער.... פר.... אריינגעווארפען דיעזען בריעף.... דיא לענג.... 11, 37 דיא ברייט.... שיקט הילף, ווען ניט זיינען פערלארען“....

— זעהר גוט, האט געזאגט קאפיטאן פארראגוט, מיר וויסען שוין זעהר פיעל. מיט אזא דאקומענט קען מען שוין קומען אין דיא אדמיראליטעט און פארדערן, אז דיא ענגלישע רעגיערונג זאל שיקען זוכען דיא אונגליקליכע מאטראזען מיט'ן קאפיטאן.

אין דיעזע מינוט איז אריינגעקומען דער ערשטער אפיציער טאם אויגוסטין און האט געמעלדעט, אז זיי זיינען שוין געקומען קיין גלאזגא. וואס זאל ער יעצט טהאן? קאפי־טאן פארראגוט האט זיך געווענדעט צו לארד גלענארוואן.

— פיהר צו אונזער שיף צו מיין דאק, האט ער געזאגט. ליידי העלענא וועט פאהרען א היים, זיא איז געווים מיעד פון דער רייזע און וויל זיך אויסרוהען. איך וועל נאך היינט פאהרען קיין לאנדאן און וועל פארשטעלען דיעזען דאקומענט אין דער אדמיראליטעט.

טאם איז ארויסגעגאנגען און האט אנגעהויבען צו צופיהרען דיא שיף צו לארד גלענארוואנ'ס דאק. ער האט געהאט אן אייגענעם דאק, וואו זיין שיף פלעגט שטענ־דיג שטעהן.

— מיינע פריינד! האט געזאגט לארד גלענארוואן, ווען טאם אויגוסטין איז ארויסגעגאנגען. א זאנדערבארער צופאל האט אונז געבראכט אויף א שפור פון א גרויס אונגליק. זאז פיעל מיר קענען זעהן פון דיא בריעף, וויסען מיר, אז אן ענגלישע שיף איז אונטערגעגאנגען ערגעץ אין זידען (דרום זייט) פון דער וועלט. דער קאפיטאן און מאטראזען, מיר וויסען ניט וויאפיעל, האבען זיך גערעטעט. זיי זיינען אבער אין א גרויס געפאהר, דיא ווילדע מענשען זאלען אויף זיי ניט אנפאלען. זיי האבען אריינגעווארפען דיעזע פלאש און מעער מיט דריי בריעף אויף ענגליש, דייטש און פראנצייזיש, אין וועלכע זיי בעטען, אז מען זאל זיי העלפען. יעצט איז דיא איינציגע פראגע: וואו איז דיא שיף אונטערגעגאנגען? לאז יעדער פון אייך זאגען זיין מיינונג.

— איך וויים ניט, וואס צו זאגען, האט דער מאיאר געברומט. דיא וועלט איז גרויס, וואסער איז דא אויף דער וועלט מעהר, וויא לאנד. וואס קען מען דא וויסען?

— אז מען קען גאר ניט זאגען, שווייגט מען בעסער, האט לארד גלענארוואן געזאגט.

— איהר ווערט פיעללייכט לאכען פון מיר, האט ליידי העלענא געזאגט לאנגזאם און איז רויט געוואָרען, איך וויל אָבער זאָגען מיין מיינונג. מיר שיינט, אז דיא שיף איז אונטערגעגאנגען אין זיד-אמעריקא — לעבען דאס לאנד פ א ט א ג אָ נ י ע ן. איך נעהם עס דערפון, ווייל דאס האלבע וואָרט „גאניע" הייסט נאך מיין מיינונג: פ א ט א־ ג אָ נ י ע ן.

לאָרד גלענארוואן האט בעטראכט זיין פרוי מיט בעוואונדערונג. קאפּיטאן פאַר־ ראגוט איז אונטערגעשפּרונגען פאר פרייד.

— ליידי העלענא האט רעכט, האט ער אויסגעשריען, וויא א וואהנזיניגער. איך שעהם מיך, וואס איך, אן אלטער שיפס־קאפּיטאן, וועלכער איז שוין אויסגעפאהרען דיא גאנצע וועלט, האט ניט געקענט דערראטהען, אז דאס ווארט „גאניע" הייסט פאטאגאניען און ליידי העלענא האט עס יא געטראָפען. איך בין גליקליך צו זיין קאפּי־ טאן אויף א שיף, אויף וועלכער עס געפינט זיך אזא קלוגע און אזא געלערנטע פאסאזשירין.

— עס קען זיין, אז ליידי העלענא האט רעכט, האט געברומט דער אלטער מאיאָר. עס קען אָבער אויך זיין, אז דאס ווארט „גאניע" מיינט עפּעס אן אינזעל אויפ'ן מעער.

— מיר וועלען עס באלד זעהן, האט לאָרד גלענארוואן געזאָגט. גיט מיר נור דיא לאנדקארטע פון זיד־אמעריקא. מיר וועלען באלד זעהן דיא נעמען פון אלע אינזלען, וואס געפינען זיך דאָרט.

קאפּיטאן פאַרראגוט איז געלאָפען אין זיין קאיוטע און האט באלד געבראכט זיין גרויסע שיפס־לאנד־קארטע פון זיד־אמעריקא, וועלכע ער האט צושפּרייט אויפ'ן טיש. אלע האבען זיך אנגעבויגען אויף דער לאנד־קארטע און האבען געזוכט אינזלען מיט'ן נאמען „גאָניע".

עס זיינען פערגאנגען איייניגע מינוט אין טיעפּעס שווייגען. יעדער איז געוועזן פער־ טאָן מיט זוכען אויף דער לאנד־קארטע.

— איהר זוכט אומזיסט, האט ענדליך געזאגט קאפּיטאן פאַרראגוט. ליידי הע־ לענא האט רעכט. זיא האט עס געטראָפען. זעהט! אָט איז דאס לאנד פאטאגאָניען, דא געהט דער 37טע פאראלעל *) אין דעם בריעף שטעהט דאך דייטליך 37° .11 דיא ברייט. דאס הייסט פאטאגאָניען, וועלכעס ליעגט זיבען און דרייסיג גראד ווייט פון'ם זיד פאל. דאָרט איז דיא שיף „בריטאניא" אונטערגעגאנגען. אין פאטאגאניען זיינען דאווילדע מענשען. יעצט הייב איך אן צו פערשטעהן דאס וואָרט „פר", וועלכעס מיר האבען אויף קיין פאל ניט געקענט פערשטעהן. עס הייסט „פריזאָנער", געפאנגען. דער קאפּיטאן איז א געפאנגענער ביי דיא ווילדע מענשען.

*) אום מען זאָל קענען גענוי בעצייכענען, וואו עס ליעגט א לאנד אָדער א שטאָדט, האט מען איינגעטהיילט דיא ערד קוגעל אין טהיילען אדער ליניען, אין דער לענג און אין דער ברייט. דיא ליניען פון דער ברייט הייסען פאראלעלען, דיא ליניען פון דער לענג הייסען מערידיאַן. יעדע ליניע האט א נומער. ווען איך וויל זאגען, וואו ניו־יאָרק געפינט זיך, זאָג איך, אז עס געפינט זיך אויפ'ן 42טען פאראלעל און 65ט'ן מערידיאַן.

— יעצט שיינט מיר, אז מיר האבען ווירקליך פערשטאנען דיא דריי בריעף, האט לאָרד גלענאַרוואַן געזאגט. יעצט זיינען זיי פאר אונז דייטליך און פערשטענדליך. יעצט טארען מיר ניט שווייגען. מיר ווייסען פאר געוויס, אז אן ענגלישער קאפיטאן האט געליטען שיפברוך. ער געפינט זיך אין דער נויט. ער בעט אום הילף. מיר מוזען איהם העלפען; מיר מוזען טהאן, וואס מיר קענען אום איהם צו העלפען, אדער ווע־ניגסטענס צו וויסען, וואס פון איהם איז געוואָרען. בעפאר אָבער מיר ווענען זיך נעהמען צו דער ארבייט איהם צו שיקען הילף, וואָלט איך געוואָלט וויסען, וויא ער הייסט. קאפיטאן פאררא גוט! איהר האט צוגעזאגט צו זוכען אין דיא צייטונגען, ווען דיא שיף „בריטאניא" איז ארויסגעפאָהרען פון ענגלאנד און וויא דער קאפיטאן האט געהייסען טהוט עס שוין. איהר האט דאך ניט פיעל צו זוכען. איהר דארפט נור איבערקוקען דיא צייטונגען פון 1862.

— ברענגט נור דיא צייטונגען, קאפיטאן, האט לײדי העלענא געזאגט, איך וועל אייך העלפען זוכען. אין א פיערטעל שטונדע וועלען מיר אלעס אויסגעפינען.

קאפיטאן פאררא גוט איז באלד אוועקגעגאנגען אין זיין קאיוטע און האט געבראכט דיא צייטונגען פון 1862. ער האט זעהר ליעב געהאט ארדנונג און דיא צייטונגען זיינען געלעגען ביי איהם צונויפגעלעגט אין דער בעסטער ארדנונג, ניי, גלייך וויא ערשט אפגעדרוקט. לײדי העלענא האט גענומען איין צייטונג, דער קאפיטאן האט גענומען דיא אנדערע צייטונג און זיי האבען אנגעהויבען צו זוכען פון'ם ערשטען יאנואר 1862.

— אָט האט איהר עס! האט קאפיטאן פאררא גוט אויסגעשריען. אט איז עס! א טעלעגראמע.

ער האט אניעדערגעלעגט דיא צייטונג אויפ'ן טיש און לאָרד גלענאַרוואַן האט געלעזען אין דער הויך.

„מאי 30טען, 1862. פערו. היינט איז ארויסגעפאהרען דער דריי מאסטער בריטאניא, קאפיטאן גראנט, פערמישטע סחורות, קיין גלאזגא ענגלאנד".

— קאפיטאן גראנט! האט וויעדערהאלט לאָרד גלענאַרוואַן. דאס איז מיר א בעקאנטער נאָמען. ער איז א שאָטלענדער, דאכט מיר.

— איך דערמאָן מיך יעצט, האט פאררא גוט געזאָגט. איך קען איהם. קאפיטאן גראנט איז איינער פון דיא בעסטע ענגלישע שיפס קאפיטאנע. ער האט נור אין זיך איין פעהלער: ער וויל זעהר ענטדעקען נייע לענדער. ער האט שוין אויסגעבראכט א גרויס פערמעגען אויף רייזען אין אלע מעערען פון דער וועלט. ער וויל זעהר ענטדעקען א נייע לאנד און עס א נאמען געבען „ניישאָטלאַנד". אך, שאדע! א רחמנות אויף קאפיטאן גראנט!

— מיינע פריינדע! האט לאָרד גלענאַרוואַן געזאָגט ערנסט. יעצט האבען מיר שוין גאר קיין צווייפעל ניט, אז קאפיטאן גראנט איז דעם 30טען מאי ארויסגעפאָהרען פון דער שטאָדט קאללאַאָ אין פערו און דעם 7טען יוני איז זיין שיף אונטערגעגאנגען אין פאטאגאָניען. דאס איז דער ריכטיגער וועג. אין אכט טאָג איז ער איינגעפאָהרען פון פערו אין מאגעלאן קאנאל, לעבען פאטאגאָניען. אויפ'ן מאגעלאן קאנאל הערשען שטענדיג שטורמווינדען. אזא שטורמווינד האט געטראָפען דעם קאפיטאן גראנט, זיין

שיף איז אונטערגעגאנגען און ער האט זיך געראטעוועט אויף אן אינזעל. אויף וועלכען אינזעל? דאס וויסען מיר דערווייל ניט, אָבער מיר וויסען, אין וואס פאר א געגענד. דאס איז שוין גענוג פאר אונז. דיא ענגלישע רעגיערונג מוז איהם שיקען הילף. יעצט לאמיר געהן אויפ'ן דעק, זעהן, אויב אונזער שיף איז שוין בעפעסטיגט אויף איהר דאָק.

זיי זיינען ארויסגעגאנגען אויפ'ן דעק. דיא שיף איז שוין געוועזען בעפעסטיגט צום דאק און דער ארויסגאנג געלעגט פון דער שיף צום ברעג. אויפ'ן ברעג האט געווארט לאָרד גלענארוואָן'ס קארעטע. ארום האט געוויישט דאס פרעהליכע און געשעפטיגע לעבען פון דער שטאדט גלאזגאָ.

— איך האב נאך איינינע זאכען צובעזאָרגען, אהט לאָרד גלענארוואָן געזאגט צו זיין פרוי.

— וואס ווילסט דוא נאך טהאן? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— ליעבע העלענא, האט לאָרד גלענארוואָן געענטפערט, דער קאפיטאן גראנט און זיינע מאטראזען האבען געוויס פרויען און קינדער, וועלכע וויסען ניט, וואס פון זייערע פעטער און מאנען איז געוואָרען. זיי ווייגען געוויס און קלאגען און מעגליך, אז זיי געפינען זיך אין דער גרעסטער נויט. איך וויל ארייגשיקען אן אדווערטייזמענט אין דיא גרעסטע ענגלישע צייטונגען, אז עס איז נאך דאָ האָפנונג, אז מען זאל זיי רעטען.

ער איז ארייגגעגאנגען צוריק אין זיין קאיוטע און האט אנגעשריעבען פאָלגענדעס אדווערטייזמענט:

„ווער עס וויל וויסען נאכריכטען איבער קאפיטאן גראנט און זיינע מאטראזען פון דער שיף בריטאניא, דער זאל זיך מעלדען צו לאָרד גלענארוואָן אין מאלקאָלם־שלאָס, דונבארשיר, שאָטלאנד“.

דיעזעס אדווערטייזמענט האט ער איבערגעגעבען דעם קאפיטאן פארראגוט מיט פאָלגענדע ווערטער.

— ליעבער קאפיטאן, איהר ווערט שוין זאָרגען, אז דיעזע אנצייגע זאל מארגען אין דער פריה ערשיינען אין אלע גרעסטע ענגלישע צייטונגען.

דער קאפיטאן האט צוגענומען דאס אדווערטייזמענט און האט זיך פערנייגט.

— יעצט ליעבע העלענא, האָט זיך לאָרד גלענארוואָן געווענדעט צו זיין פרוי, פאהר דוא א היים מיט'ן מאיאר. איך וועל מיך אויפזעצען מיט'ן ערשטען צוג קיין לאָנדאָן און וועל בעטען דעם לאָרד פון דער אדמיראליטעט, ער זאל שיקען הילף דעם אונגליקליכען קאפיטאן.

ער האט אבשיעד גענומען פון אלעמען און איז אוועקגעפאהרען קיין לאָנדאָן.

3טעם קאפיטעל.

קאפיטאן גראנט'ס קינדער.

דאס שלאָס מאלקאָלם, וואו לאָרד גלענארוואן האט געוואוינט, איז געלעגען לעבען דעם טייך לאָק־לאָמאָנד, אין איינע פון דיא שעהנסטע געגענדען אין שאָטלאנד. דאס דאָרף לוס און דיא גאנצע געגענד ארום האט געהערט צו לאָרד גלענארוואן. דיא

איינוואָינער פון דער געגענד פלעגען ביי איהם רענטען דאס לאַנד. ער איז געווען זעהר א גוטער לענדלאָרד. ער האט קיין מאל ניט ארויסגעוואָרפען אן איינוואָינער פון זיין הויז, קיין מאל ניט ארויסגעטריעבען א טענאנט פון זיין לאַנד, ווען ער האט איהם אזוי גיך ניט בעצאהלט קיין רענט, אזוי וויא עס טהוען דיא אנדערע לענדלאָרדס אין שאָטלאַנד און אירלאַנד. ער האט בעהאנדעלט זיינע טענאַנטס — דיא בויערן, וועלכע האבען גע־וואָינט אויף זיין לאַנד — פריינדליך און ברידערליך.

דיא טויערן פון׳ם שלאָס מאַלקאָלם זיינען שטענדיג געווען אָפען פאר יעדען, וואס איז געקומען צו לאָרד גלענארוואן בעטען הילף. עס איז דאהער קיין וואונדער, וואס דיא איינוואָינער פון דער גאנצער געגענד פון צעהן מייל ארום דעם שלאָס האבען בע־טראַכט לאָרד גלענארוואן אלס זייער בעסטער פריינד, זייער ראטהגעבער און זייער בעשיצער.

לאָרד גלענארוואן איז געווען א מיטגליעד פון׳ם ענגלישען פארלאַמענט. ער האט געהאט דעם טיטול „פער״ און איז געווען איינער פון דיא זעכצעהן פערס פון שאָטלאַנד. דיא פאמיליע פון דיא לאָרדס גלענארוואן האט אבגעשטאַמט פון דער קעניגליכער פאמיליע סטיוארט און איז געווען ניט גאַנץ צופריעדען מיט דער רעגיערונג פון דער קעניגין וויקטאריא, וועלכע שטאַמט אָפּ פון דער קעניגליכער פאמיליע פון האנאווער, אין דייטשלאַנד. לאָרד גלענאַרוואָן פלעגט בעטראַכטען דיא איצטיגע קעניג־ליכע פאמיליע פון ענגלאַנד אלס פרעמדע, וועלכע האבען אוועקגערויבט דעם ענגלישען טראָהן פון דער אלטער עכט שאָטלענדישער קעניגליכער פאמיליע. אין לאנדאָן האט מען דאס געוואוסט זעהר גוט און מען האט געקוקט קרום אויף דיא לאָרדס גלענאַרוואָן. דיא קעניגין וויקטאָריא מיט איהרע זיהן, מיט איהרע טעכטער און מיט איהרע אייניקלעך וויסען שוין, וויא אזוי צובעהאנדלען אן אונצופריעדענעם לאָרד. מען האט איהם ניט צוגע־לאָזט צו קיין אַמט, מען האט איהם ניט געגעבען קיין טיטול און מען וואָלט געוויס איהם ניט צוגעלאָזען אין פארלאַמענט, אבער דיא איינוואָינער פון דער גאנצער געגענד פלעגען, וויא אויף צו להכעיס, שטענדיג וועהלען נור לאָרד גלענארוואן אין פארלאַמענט.

לאָרד גלענארוואָן איז אלט געווען צוויי און דרייסיג יאהר, ווען אונזערע ערצעהלונג הייבט זיך אן, ער איז געווען פון מיטלען וואוקס, אבער געזונד און שטארק געבויט. ער איז געווען מוטהיג און טאַפּפער, א גוטער שווימער, א פאָרטרעפליכער רייטער, און אויסגעצייכענטער פעכטער. ער האט ערשט ניט לאנג געהייראַטהעט.

ליידי העלענא איז ניט געווען פון קיין גרויסער פאמיליע. זיא איז געווען דיא טאָכטער פון א פראָפעסאָר אין עדינבורג. איהר פאטער, פראָפעסאָר ט ו ר נ ע ל, איז געווען איינער פון דיא געלערנסטע מענער אין ענגלאַנד. ער איז געווען פראָפעסאָר פון געאָגראפיע און וועלט געשיכטע אין דער אוניווערסיטעט אין עדינבורג. ער האט אליין געמאַכט פיעל רייזען און דיא ענגלישע רעגיערונג האט איהם איינינגע מאל געשיקט אויספאָרשען אונבעקאַנטע לענדער. ער האט אנגעשריעבען פיעל ניצליכע און אינטע־רעסאַנטע ביכער. העלענא איז געווען זיין איינציג קינד. ער האט זיא געלערנט שפּראַכען און פיעלע ניצליכע וויסענשאַפטען. לאָרד עדוואַרד גלענארוואָן איז געווען פראָפעסאָר טורנעל׳ס א שילער און פלעגט איהם בעזוכען יעדעס מאַל, ווען ער פלעגט קומען קיין

עדינבורג. ביי איהם אין שטוב האט ער זיך בעקענט מיט העלענא'ן, האט זיך פערליעבט אין איהר און האט זיא ענדליך געהייראטהעט.

לארד גלענארוואן האט ניט פערלאנגט קיין נדן פון זיין בראוט, ער איז אליין געוועזען אונגעהייער רייך, דער רייכסטער לארד אין גאנץ שאטלאנד. ער איז געוועזען גליקליך אין זיין ליעבע. ליידי העלענא איז אבער ווירקליך געוועזען ליעבענסווירדיג. זיא איז געוועזען זעהר שעהן און דערצו נאך זעהר קלוג און העכסט געבילדעט. לארד גלענארוואן איז געוועזען גליקליך. ער האט געוואוסט, אז ליידי העלענא איז דיא טאכטער פון א גרויסען געלערנטען, וועלכער האט געמאכט זעהר פיעל רייזען און האט גאנץ ריכטיג גערעכענט, אז זיא וועט געוויס אויך וועלען מאכען איינינע רייזען. ער האט דאהער געלאזט בויען דיא שיף „דונקאן" כמעט אויסשליסליך פון איהרענטוועגען. ער האט דיא שיף א נאמען געגעבען „דונקאן", ווייל אזוי האט געהייסען א קעניג פון שאטלאנד, פון וועלכען דיא לארדס גלענארוואן קומען ארויס.

אין דעם ערשטען קאפיטעל פון אונזער ערצעהלונג האבען מיר זיי בעגעגענט אויף זייער ערשטע קליינע רייזע אין זייער נייער שיף. מיר האבען שוין דערצעהלט, אז ליידי העלענא איז געפאהרען א היים אין שלאס מאלקאלם און לארד גלענארוואן איז געפאהרען קיין לאנדאן.

דעם אנדערען טאג אין דער פריה האט ליידי העלענא ערהאלטען פון איהר מאן א קורצע טעלעגראמע, אז ער האפט באלד צו קומען א היים. דעמזעלבען טאג אבער פאר נאכט האט זיא פון איהם ערהאלטען א לאנגען בריעף, אין וועלכען ער האט איהר געשריעבען, אז ער וועט מוזען בלייבען אין לאנדאן נאך א פאר טאג. דעם אנדערען טאג האט זיא ווייטער ערהאלטען א בריעף פון איהם, אז דער ענגלישער קראנפרינץ, וועלכער איז דער לארד פון דער אדמיראליטעט, האט איהם צוואר אויפגענומען זעהר העפליך; ווען ער האט אבער אויסגעהערט זיין ביטע, האט ער איהם געענטפערט, אז דיא ענגלישע רעגיערונג האט יעצט קיין געלד ניט, זיא האט אויך ניט קיין פרייע שיף צו שיקען זוכען א קאפיטאן גראנט, וועלכער איז גאר ניט בעקאנט דער רעגיערונג. לארד גלענארוואן האט איהם געוויעזען דיא צייטונגען און האט ערקלערט, אז דיא רע־גיערונג מוז העלפען איהרע אונטערטהאנען, וועלכע געפינען זיך אין א נויט. עס האט אבער גאר ניט געהאלפען.

לארד גלענארוואן האט געוואלט פארשטעלען דיא בריעף, וואס ער האט געפונען אין דער פלאש, אין ענגלישען פארלאמענט און בעטען דעם פארלאמענט אום הילף פאר דעם אונגליקליכען קאפיטאן גראנט. צום אונגליק, האט זיך דאמאלס אנגעהויבען וואקאנס און אלע מיטגליעדער פון פארלאמענט זיינען זיך צופאהרען אויף זייערע גיטער.

ליידי העלענא איז געווארען זעהר טרויעריג. זיא האט פערשטאנען פון איהר מאנ'ס בריעף, אז דיא אדמיראליטעט וויל גאר גישט טהאן פאר דיא אונגליקליכע און לארד גלענארוואן איז אין פערצווייפלונג.

עס איז געוועזען אויפ'ן דריטען טאג נאך לארד גלענארוואנ'ס אבריזע קיין לאנדאן. ליידי העלענא איז געזעסען אויפ'ן באלקאן פונ'ם שלאס מאלקאלם טרויעריג און פער־טראכט, ווען דער פערוואלטער פונ'ם שלאס, מיסטער האלבערט, איז ארויפגעקומען

און האט איהר געמעלדעט, אז א יונגעס מעדכען און א יונגע ווילען זעהן לאָרד גלע־נארוואָן.

— זיינען זיי פון אונזער דאָרף? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— ניין. איך קען זיי ניט און האב זיי קיין מאָל ניט געזעהן. זיי האבען מיר גע־זאָגט, אז זיי זיינען געקומען מיט׳ן באהן ביז באלאַש און פון דארטען זיינען זיי געקומען צו פוס ביז אהער.

— פיהרט זיי ארויף צו מיר, מיסטער האלבערט, האט ליידי העלענא געזאָגט.

אין אפּאָר מינוט ארום האָט מיסטער האלבערט אריינגעפיהרט א יונגעס מעד־כען פון א יאָהר זעבצעהן, וועלכעס האט געפיהרט ביי דער האנד א אינגעל פון א יאהר צוועלף. ביידע זיינען געווען זעהר אָרים געקליידעט און אויף זייערע געזיכטער איז געווען אויסגעמאָלט עלענד און נויט. דאס מעדכען איז צוואר געווען זעהר שעהן, אבער בלייך און מאָגער. זיי זיינען געבליעבען שטעהן ביי דער טהיר און האבען ניט געוואגט ארויסצורעדען א וואָרט. ליידי העלענא האט זיך אויפגעהויבען פון איהר זיץ און איז צוגעגאנגען צו זיי.

— איהר דארפט עפּעס האָבען צו מיר, קינדער? האט זיא זיי געפרעגט פריינדליך.

דאס מעדכען האט געשוויעגען. דער באָי אָבער האט געזאָגט פעסט:

— ניין, מיר דארפען ניט צו אייך, מיר ווילען זעהן דעם לאָרד גלענארוואָן.

— לאָרד גלענארוואָן איז יעצט גערעדע ניט צו הויז, האט ליידי העלענא גע־ענטפערט פריינדליך. איך בין זיין פרוי, איהר מעגט מיר זאגען, וואס איהר דארפט, ווען איך וועל נור קענען עפּעס טהאן פאר אייך, וועל איך עס געוויס טהאָן.

— אלזאָ, זייט איהר ליידי גלענארוואָן פון שלאָס מאלקאָלם? האט דאס מעדכען געפרעגט

— איך בין עס.

— האט אייער מאַן, לאָרד גלענארוואָן געלאָזט מעלדען אין דיא צייטונגען, אז ווער עס וויל האבען נאכריכטען פון קאפּיטאַן גראנט און זיינע מאטראָזען, דער זאל זיך ווענדען צו אייך?

— מיין מאן האט געלאָזט מעלדען אין דיא צייטונגען, האָט ליידי העלענא גע־זאָגט, — ווער זייט איהר דען?

— איך בין מיס גראנט און דאס איז מיין ברודער.

— מיס גראנט! מיס גראנט! האָט ליידי העלענא אויסגערופען. איהר זייט דיא טאָכטער פון קאפּיטאַן גראנט?

זיא האט ארומגענומען דאס מעדכען און האט זיא צוגעפּרעסט צו איהר ברוסט, וויא א ליבענדע מוטער, וועלכע זעהט זיך מיט איהרע קינדער נאך א לאנגער אבוועזענהייט. דעם אינגעל האָט זיא א קוש געטהאָן אויף ביידע באקען און האט געגלעט זיינע לאנגע, בלאָנדע האָר.

— וואס ווייסט איהר עפּעס פון מיין פאָטער? האט דאס מעדכען געזאָגט און א שטראָם טרערין האט זיך געגאָסען פון איהרע אויגען. זאגט מיר, לעבט נאך מיין

פאטער? וואו איז ער? ווערען מיר איהם נאך אמאל זעהן? אך, זאגט מיר, ליעבע, טהייערע ליידי!

— ליעבעס קינד, האט ליידי העלענא געענטפערט. איך קען אייך אויף אלע דיעזע פראגען קיינע געגויע אנטווארט ניט געבען. איך קען אייך ניט געבען קיין האפ־נונגען, וועלכע איך האב אליין ניט.

זיא האט ניט געקענט ווייטער רעדען. דיא טרערין האבען זיא געווארגען. זיא האט צוגעפרעסט דעם מעדכענס קאפ צו איהר ברוסט און האט שטילערהייט געוויינט.

— זאגט מיר אלעס, ליעבע ליידי! האט דאס מעדכען געבעטען. איך בין שוין געוואינט צו אלעמען. איך בין פארבערייטעט אלעס צו הערן. עס איז שוין דאס דריטע יאהר זייט מיין פאטער איז אוועקגעפאהרען מיט זיין שיף און איך האב פון איהם קיין נאכריכט ניט ערהאלטען. איך האב שוין אויסגעוויינט אלע מיינע טרערין. מיין מוטער איז געשטארבען פאר שמערין. זאגט מיר אלעס. איך קען שוין אלעס איבערטראגען.

— ליעבעס קינד, האט ליידי העלענא געזאגט, איך קען דיר נור געבען א גאנץ שוואכע האפנונג, אז דיין פאטער לעבט נאך. לאמיר האפען, אז דער אלמעכטיגער גאט, דער פאטער פון ווייזען און ווייזען, וועט איהם ערהאלטען ביים לעבען און וועט איהם רעטען פון אייערט ווענען.

דאס מעדכען האט ארויסגעלאזען א געוויין. דאס איינגעל האט גענומען ליידי העלענא'ס הענד און האט זיי אנגעהויבען צו קושען. עס איז פערגאנגען א געראומע צייט, איידער דיא קינדער האבען זיך בערוהיגט אין גאנצען. ליידי העלענא איז אויך געוועזן זעהר שטארק אויפגערעגט פון דיעזער סצענע און האט ניט געקענט רעדען א ווארט. ענדליך האבען זיך אלע בערוהיגט און דיא קינדער, מערי און ראבערט גראנט, האבען אנגעהויבען צו פרעגען, וואס ליידי העלענא ווייס פון זייער פאטער און וויא אזוי זיא איז עס געוואהר געווארען.

ליידי העלענא האט זיי דערצעהלט אלעס, וואס זיא האט געוואוסט און וואס מיר האבען בעשריעבען אין דיא ערשטע צוויי קאפיטלעך פון אונזער ערצעהלונג. ראבערט גראנט האט געקוקט ליידי העלענא'ן גלייך אין מויל אריין, ווען זיא האט דער־צעהלט פון דער פלאש און דיא בריעף, וואס מען האט געפונען אין איהר.

— אך, מיין פאטער! מיין ארימער פאטער! האט ער אויסגערופען איין מאל נאכן אנדערן.

עס איז געוועזן דייטליך, אז זיין יונגעס קעפעלע האט געארבייטעט, אז, וויא יונג ער איז געווען, האט ער זיך פארגעשטעלט, וויא זיין פאטערס שיף געהט אונטער, וויא זיין פאטער קעמפפט מיט דיא שרעקליכע וועלען, וויא ער און צוויי מאטראזען רעטען זיך אויף א ברעט; וויא זיי זיינען פערווארפען געווארען אויף א וויסטע אינזעל און נאך אזעלכע שרעקליכע בילדער. ווען ליידי העלענא האט געענדיגט איהר ערצעהלונג, האט מערי גראנט געפרעגט:

— וואו זיינען דיא בריעף? איך וויל זעהן מיין פאטערס בריעף, זיין האנדשריפט.

— איך האב ניט דיא בריעף, ליעבעס קינד.

— איהר האט זיי ניט? וואו זיינען זיי דען?

— **לאָרד גלענאַרוואָן איז מיט זיי אוועקגעפאָהרען קיין לאָנדאָן. ער וויל זיי פאָר־שטעלען** אין דער אדמיראַליטעט און בעטען דיא רעגיערונג, זיא זאָל שיקען א שיף זוכען אייער פאטער און איהם העלפען. איך האב אייך איבערגעגעבען וואָרט אין וואָרט אלעס, וואס איז געשטאַנען אין דיא בריעף און וויא אזוי עס איז אונז געלונגען זיי צו לעזען.

— מיר דאַרפען ניט דיא בריעף! האט ראָבערט אויסגערופען. דיא גוטע ליידי האט אונז דאך אַלעס דערצעהלט.

— געוויס, געוויס! האט מערי געענטפערט. איך האב אבער דאך געוואָלט זעהן מיין פאטערס האַנדשריפט. דוא קענסט זיא ניט, ראָבערט. איך אבער וועל דערקענען מיין פאטערס האַנדשריפט צווישען טויזענד. אונזער פאטערס האַנדשריפט איז ביי מיר זעהר טהייער. איך וואָלט זיא געוואָלט האבען אלס אַנדענקען.

— מאָרגען, קינדערלעך. מעגליך, אז לאָרד גלענאַרוואָן וועט מאָרגען קומען צוריק, וועט ער מיטברענגען דיא בריעף מיט זיך. איך האב אייך שוין דערצעהלט, אז ער איז יעצט אין לאָנדאָן אום צו בעטען הילף פאר אייער פאטער פון דער רעגיערונג.

— וויא זאל איך אייך דאנקען, ליידי גלענאַרוואָן? האט דאס מעדכען געזאגט מיט טרערין אין דיא אויגען. וויא זאל איך דאַנקען לאָרד גלענאַרוואָן פאר אלעס, וואס ער האט געטהאן פאר מיין ארמען אונגליקליכען פאטער?

— אה, גאָט זאל אייך בעלוינען דערפאר! איהר גוטע ליידי, און דעם עדלען לאָרד גלענאַרוואָן! האט ראָבערט געזאגט און האט אנגעהויבען צו קושען ליידי העלענא׳ס הענד.

— ליעבע קינדער, האט ליידי העלענא געזאגט געריהרט, איהר האט מיר ניט וואס צו דאנקען. איך און מיין מאן האבען געטהאן, וואס יעדער מענש דאַרף טהאן, ווען ער ווייס, אז א מענש געפינט זיך אין דער נויט. מיר מוזען העלפען איינער דעם אנדערן, דערפאר זיינען מיר מענשען אויף דער וועלט. עס איז אונזער הייליגע פפליכט צו העלפען און צו שטיצען אונזערע מיט מענשען.

דערוויל קינדערלעך, וועט איהר בלייבען ביי מיר אין שלאָס, ביז לאָרד גלענאַרוואָן וועט צוריק קומען פון לאָנדאָן. דאן וועלען מיר זעהן, וואס מיר קענען ווייטער פאר אייך טהאן. איהר זייט געוויס הונגעריג, קינדער. קומט, איך וועל הייסען אייך געבען עסען.

— אך, ניין, ליידי גלענאַרוואָן! האט מערי גראַנט געזאגט. איך קען ניט מאַכען אייך אזוי פיעל מיה. מיר זיינען דאך פרעמדע, איהר קענט דאך אונז גאר ניט.

— פרעמדע? האט ליידי העלענא געזאגט פערוואונדערט. איהר זייט קיינע פרעמדע. לאָרד גלענאַרוואָן קען אייער פאטער. איהר זייט ניט פרעמד אין דיעזעם הויז. איך וועל זיין גליקליך, ווען לאָרד גלענאַרוואָן זאל באלד צוריקקומען פון לאנדאן און זאל אייך ברענגען גוטע נאַכריכטען פון דער אדמיראַליטעט.

ליידי העלענא האט געזאגט דיא לעצטע ווערטער אזוי פריינדליך, אזוי מוטערליך, אז דיא קינדער זיינען געווען געריהרט און האבען זיך ענטשלאָסען צובלייבען אין שלאָס מאַלקאָלם, ביז לאָרד גלענאַרוואָן וועט צוריק קומען פון לאָנדאָן. ליידי העלענא האט

אנגעקלונגען. מיסטער האלבעט איז אריינגעקומען און האט געפונגט, וואס זיא ווינשט?

— ברענגט ארויף עסען און טרינקען פאר דיעזע צווי קינדער, האט זיא בעפוילען, און גרייט אן א צימער פון זייערט וועגען. זיי וועלען בלייבען ביי מיר אין שלאס, ביז לארד גלענארוואן וועט צוריקקומען פון לאנדאן.

אין אייניגע מינוטען ארום זיינעןביידע קינדער געזעסען לעבען א טיש און האבען געגעסען. ליידי העלענא איז געזעסען לעבען זיי און האט געזעהן מיט פערגניגען, וואס פאר א גוטען אפעטיט זיי האבען.

4טעם קאפיטעל.

ליידי העלענא'ס פארשלאג.

ליידי העלענא האט געפונען פאר בעסער ניט צו דערצעהלען די קינדער, אז לארד גלענארוואן שרייבט איהר, אז דער קראנפרינץ האט איהם אויפגענומען זעהר קאלט און וויל גאר נישט טהאן אום זייער פאטער צו רעטען. זיא האט זיי ווייטער ניט געוואלט זאגען, אז זיא האט מורא, זייער פאטער זאל ניט אריינפאלען אין די הענד פון דיאווילדע מענשען אין פאטאגאניען אלס געפאנגענער.

— וואצו זאל איך בעטריעבען דיא ארימע קינדער? האט זיא זיך געטראכט. עס איז שוין גענוג פאר זיי, וואס זיי האבען פערלארען זייער מוטער און זיי ווייסען, אז זייער פאטערס שיף איז אונטערגעגאנגען און ער האט זיך גערעטעט ערגעץ אויף אן אינזעל. ווען זיי דען ווערן לייכטער, ווען איך וועל זיי נאך דערצעהלען, אז זייער פאטער איז נאך אין גרעסערע געפאהר פון דיא ווילדע מענשען?

זיא האט זיך דאהער ענטשלאסען, זיי אויסצופרעגען איבער זייער פאטער, וויא אזוי ער האט געלעבט, ביז ער איז אוועקגעפאהרען אויף דער שיף „בריטאניא", וואו ער האט זיי איבערגעלאזען, ווען ער איז אוועקגעפאהרען און וויא אזוי עס איז זיי ביז אהער געגאנגען.

מערי גראנט איז געוועזן א קלוגעס און געשייטעס מעדכען. זיא האט דערצעהלט ליידי העלענא'ן אלעס, וואס זיא האט געוואוסט פון איהר פאטער. עס איז געוועזן אן איינפאכע אבער זעהר טרויעריגע געשיכטע. ליידי העלענא איז געוועזן גערירט ביי דיעזער איינפאכער ערצעהלונג און האט ניט איין מאל זיך געמוזט פערשטעלען די אויגען מיט איהר טאשען־טוך — זיא האט שטילערהייט געוויינט.

זייער פאטער, דער קאפיטאן הערי גראנט, איז פון קינדוויים אן געוועזן א מאטראז. ער איז אבער געוועזן ניט נור מאטראז אליין. ער איז געוועזן א קויפמאן אויך און האט שוין ניט איין מאל געמאכט רייזע אויף זיינע אייגענע שיפען. זיינע אונטער־נעהמונגען זיינען איהם געלונגען און ער האט זיך דערווארבען א שעהנעס פערמעגען. ער וואלט געקענט בלייבען רוהיג אין דער היים און לעבען מיט זיין פרוי און מיט זיינע קינדער פון דעם פערמעגען, וואס ער האט געמאכט אויף זיינע רייזען. — ער האט געפיהרט ענגלישע ווארען אין ווייטע לענדער. — דא אבער האט זיך אריינגעמישט די פאליטיק. ער איז א שאָטלענדער און איז אויך ניט צופריעדען מיט דער רעגיערונג פון דער קעניגין וויקטאריא. פלוצלונג איז איהם איינגעפאלען, ער זאל ערגעץ ענטדעקען א

פרוכטבאַרע אינזעל און זאָל דאָרט מאַכען א קאָלאָניע פון שאָטלענדער. אלע, וועלכע זיינען ניט צופריעדען מיט דער ענגלישער רעגיערונג, זאלען ארויספאהרען אין זיין קאָלאָניע. דאָרט האט ער געוואָלט איינפיהרען א רעפּובליקאַנישע רעגיערונג, וואו דאס פאָלק זאָל הערשען, ניט א קעניג; וואו יעדער זאל קענען ארויסזאגען זיינע מיינונג פריי; וואו אלע מענשען זאלען זיין גלייך. עס זאל ניט זיין קיין לאָרד'ס און קיין ארבייטער. אלע זאלען ארבייטען און אלע זאלען געניעסען אלעס, וואס דיא ארבייט וועט איינברענגען.

דיעזע אידעע האט איהם אזוי בעהערשט, אז ער האט אויסגעבראַכט דארויף זיין גאַנצעס פערמעגען. ער איז ארומגעפאהרען אין אלע מעערן און האט געזוכט א פּאַסענדע אינזעל. ווען ער איז אוועקגעפאהרען צום לעצטען מאָל אין 1861, האט ער זיי איבערגעלאזען נור אויף צוויי יאהר פון וואַנען צו לעבען. מעהר האט ער שוין ניט געהאט קיין געלד. אין דער ערשטער צייט האבען זיי נאך ערהאלטען פון איהם בריעף און נאכריכטען, וואו ער געפינט זיך. זייט מאַי 1862 אבער האבען זיי קיין נאכריכט פון איהם ניט ערהאַלטען. זייער מוטער איז געוועזן א שוואַכע, קראַנקע פרוי און דער שמערץ האט זיא אין גאַנצען דערהרגעט. זיא איז געשטאָרבען אין אקטאבער 1862. אן אלטע פרוי, זייער פאטערס אן אנפערוואנדטע, האט זיי צוגענומען צו זיך. זיא איז אבער אליין זעהר ארים און האט זיי ניט געקענט אויסהאלטען. מערי האט פער־קויפט אלעס, וואס איז זיי געבליעבען נאך דער מוטער'ס טויט און האט געלאזען איהר ברודער לערנען אין א שולע. ווען עס האט זיך איהר אין גאַנצען אויסגעלאָזען דאס געלד, האט זיא געזוכט ארבייט. זיי האבען דאמאלס געוואָינט אין דער שטאָדט פונדי, וואו מערי האט געפונען ארבייט אין א פאבריק. זיא האט זיך אפּגעזאגט פון'ם נייטיגסטען אום איהר ברודער זאל האבען דיא מעגליכקייט צו לערנען און צו ווערן א מענש. זי האט געליטען הונגער און קעלט אום אבצושפּארען איינינע פּענעס פאר איהר ברודער. וויא יונג זיא איז געוועזן, האט זיא שוין פערשטאַנען, וויא נייטיג עס איז צו לערנען. זיא האט ניט געוואָלט, אז איהר ברודער זאל ווערן א מאַטראָז, וויא איהר פאטער. זיא האט געוואָלט, ער זאל זיך לערנען אַנאנדערע פּראָפעסיאָן, וואו מען איז ניט אויסגעזעצט אזעלכע געפאהרען, וויא אויפ'ן מעער.

איהר פאטער האט זיא גערעכענט פאר טויט און האט שוין פערלאָרען יעדע האָפנונג איהם א מאל ווידער צו זעהן. וויא איבערראַשט איז זיא געווען, ווען איהר אלטע פערוואַנדטע, וועלכע פלעגט יעדען טאג לעזען צייטונגען, האט איהר געוויעזען אין א צייטונג דיא מעלדונג פון לאָרד גלענאַרוואַן.

זיא האט פערזעצט איהר לעצטעס קליידעל און איז באלד אוועקגעפאהרען מיט איהר ברודער אין שלאָס מאַלקאָלם.

דאס איז געווען דיא איינפאַכע, אבער רעכט טרויעריגע געשיכטע פון מערי גראַנט. זיא האט עס דערצעהלט אזוי איינפאַך, אזוי קינדיש טריי, אז ליידי העלענא איז געווען גערירט און האט שטילערהייט געוויינט. זיא האט געזעהן פאר זיך א העלדין, א העראָין. זיא האט ארומגענומען ביידע קינדער און האט זיי געקושט.

— יעצט, קינדער, געהט שלאָפען! האט זיא צערטליך געזאגט. איהר זייט מיעד

איהר זייט הייגט נעגאנגען פיעל צו פוס. מאָרגען וועט קומען לאָרד גלענארוואָן, וועלען מיר ווייטער רעדען.

דעם אנדערן טאג זיינען די קינדער אויפגעשטאנען גאנץ פריה. אזוי זיינען זיי געוואָינט געווען. מערי פלעגט שטענדיג אויפשטעהן אין דער פריה און געהן צו דער ארבייט, ראָבערט פלעגט אויפשטעהן גאנץ פריה און געהן אין שולע. זיי זיינען ארויס־געגאנגען אין דרויסען און האבען שפּאַציערט אין גארטען. אין שלאָס איז נאך אלעס געווען שטיל. זיי האבען געדעכענט, אז ליידי העלענא שלאָפט נאך געוויס. ליידי העלענא איז שוין אבער לאנג ניט געשלאָפען. דאס שיקזאל פון'ם קאַפּיטאן גראנט און פון זיינע קינדער האט זיא אזוי אויפגערעגט, אז זיא איז די גאנצע נאכט ניט געשלאָפען. זיא האט אלץ געקלערט, וואס זאל זיא טהאן, ווען די ענגלישע רעגיערונג וועטווירקליך ניט וועלען שיקען קיין שיף אום צו זוכען דעם קאַפּיטאן גראנט?

זיא האט געצימערט ביי דעם געדאנקען, טאָמער וועט לאָרד גלענארוואָן קומען מיט לעדיגען. זיא האט ערשט נעכטען פארנאכט ערהאלטען פון איהם א בריעף, אז ער האט זעהר ווענינ האָפנונג אויף דער רעגיערונג. עס איז יעצט יולי, די הייסע צייט, אלע זיינען זיך צופאהרען. עס איז גאר ניטא מיט וועמען צו רעדען. די קעניגין וויקטאָריא איז ארויסגעפאהרען זיך באדען אויף דער אינזעל ווהייט. דער ערשטער מיניסטער, גלאַדסטאָן און לאָרד סאַליסבורי, זיינען אויך ניטא אין ענגלאנד. לאָרד גרענוויל איז אוועקגעפאהרען קיין איטאַליען. די קלענערע לאָרד'ס קענען אליין גאר ניט טהאָן. שיקען א שיף מיט מענשען אין אונבעקאנטע געגענדען איז ניט אזוי לייכט. — אלזא, וואס טהוט מען?

ווען ביידע קינדער זיינען אזוי ארומגעגאנגען אין גארטען, האבען זיי דערזעהן, ווי א קארעטע פאהרט צו צום שלאָס און זיי זיינען צוגעלאָפען צום טויער זעהן, אויב עס איז ניט לאָרד גלענארוואָן. אין דערזעלבער צייט האט זיך געעפענט די טהיר און ליידי העלענא מיט'ן מאיאָר ריטשארדסאן זיינען ארויסגעקומען. זיי האבען געזעהן די קארעטע פון פענסטער און האבען זיא באלד דערקענט. דאס איז ווירקליך געווען לאָרד גלענארוואָן.

די קארעטע איז אריינגעפאהרען אין טויער. לאָרד גלענארוואָן איז ארויסגע־שפּרונגען און איז צוגעגאנגען צו זיין פרוי. ער האט זיא ארומגענומען און האט געשוויגען.

— וואס הערט זיך, עדוואַרד? האט זיא איהם געפרעגט.

— איך האב דיר שוין געשריעבען. עס איז ניטאָ אויף וועמען צו רעכענען. זיי האבען שטיינער אנשטאט א מענשליך הארץ.

ער האט עס געזאגט אזוי טרויעריג און איז געווען אזוי אונמוטהיג און ניעדער־געשלאגען, אז ליידי העלענא האט זיך דערשראָקען.

— זיי האבען דיר אין גאנצען ענטזאגט? האט זיא אויסגערופען אין פערצווייפלונג.

— אין גאנצען. זיי זאגען, אז עס האט שוין אָפּגעקאָסט גענוג מיליאָנען דער ענגלישער רעגיערונג צו זוכען די עקספּעדיציאָנען פון סער דשאָן פראַנקלין. די רעגיערונג האט יעצט קיין געלד ניט. די בריעף, וואס מיר האבען געפונען אין דער

פלאַש, זיינען ניט דייטליך גענוג. אונזערע ערקלערונג איז ניט ריכטיג. — קורץ, זיי האבען מיר ענטזאגט. זיי ווילען פון קאפּיטאן גראַנט ניט וויסען. דיא וואהרהייט איז אבער, דיא רעגיערונג ווייס פון קאפּיטאן גראַנט'ס פּלאַן און זיא וויל איהם אומיסטען ניט רעטען.

— אך, מיין פאטער! מיין ארימער פאַטער! האט א געשריי געטהאן מערי גראַנט און האט אנגעהויבען שרעקליך צו וויינען און צו ברעכען דיא הענד.

זיא איז שטילערהייט צוגעגאנגען, ווען לאָרד גלענאַרוואַן איז אראָפּגעשפּרונגען פון דער קארעטע, האט זיך געשטעלט הינטער ליידי העלענא און האט אויסגעהערט אלעס, וואס לאָרד גלענאַרוואַן האט דערצעהלט.

ווען לאָרד גלענאַרוואַן האט דערהערט מערי גראַנט'ס געוויין, האט ער זיך אומגעקוקט מיט שרעק.

— ווער זיינען דיזע קינדער? האט ער געפרעגט ערשטוינט. זאלען עס זיין קאַפּיטאן גראַנט'ס קינדער?

— יא, עדוואַרד, האט ליידי העלענא געזאָגט. דאס זיינען קאפּיטאן גראַנט'ס קינדער. דיא לאָרד'ס פון דער אדמיראליטעט ווילען זיי ניט העלפען, ווילען ניט שיקען זוכען זייער פאַטער?

מערי און איהר ברודער זיינען געפאלען פאר לאָרד גלענאַרוואַן אויף דיא קניע און האבען געבעטען:

— אך, רעטעט אונזער פאטער!

דיא סצענע איז געווען א הערצרייסענדע. עס איז אונמעגליך צו בעשרייבען דיא פערצווייפלונג פון דיא קינדער, אָבער אויך לאָרד גלענאַרוואַן און ליידי העלענא האבען זיך ניט געקענט איינהאלטען. זייערע אויגען זיינען געוואָרען פייכט און זיי האבען געוויינט מיט דיא קינדער. קיינער האט ניט גערעדט קיין וואָרט. וואס זאָל מען רעדען? וויא אזוי זאל מען טרייסטען דיא אונגליקליכע קינדער? ענדליך, האט זיך דער מאַיאָר געווענדעט צו לאָרד גלענאַרוואַן און האט איהם געפרעגט:

— האט איהר שוין גאר קיין האפנונג ניט?

— קיין האפנונג, מען האט מיר אין גאנצען אָפּגעזאָגט.

— איך וועל געהן! האט דער קליינער ראָבערט גראַנט אויסגערופען. איך וועל געהן רעדען מיט דיזע לאָרד'ס. לאָמיך זעהן, וויא זיי וועלען מיך ניט אויסהערן!

ער האט דערביי צונויפגעלעגט זיינע קליינע הענטעלעך אין פויסטען. מערי האט איהם צוריקגעהאלטען.

— ניין, ראָבערט! האט זיא איהם געזאָגט. צוערשט לאָמיר דאנקען דעם גוטען און עדעלען לאָרד גלענאַרוואַן פאר זיין מענשענפריינדליכקייט. דאן וועלען מיר ביידע געהן —

— וואוהין? האט לאָרד גלענאַרוואַן געפרעגט.

— מיר וועלען געהן צו דער קעניגין, האט מערי געענטפערט. מיר וועלען פאלען צו איהרע פיס, מיר וועלען וויינען און בעטען, ביז זיא וועט אונז מוזען אויסהערן און שיקען א שיף צו רעטען אונזער פאַטער.

לאָרד גלענארוואָן האט טרויעריג געשאקעלט מיטן קאפּ. ער האט זעהר גוט געוואוסט, וואָס עס הייסט: געהן צו דער קעניגין. מעגליך, אז ווען דיא קעניגין זאל זיי אויסהערן, וואלט זיא עפּעס געטהאן פאר זיי. מען וועט זיי אָבער גאר ניט צולאָזען צו דער קעניגין. קומט מען דען אזוי לייכט צו צו אן ענגלישער קעניגין? דיא וואך וועט זיי זאגאר ניט אריינלאזען אין הויף. דיא קעניגליכע פּאלאצען זיינען גוט בעוואכט, אויף זייער טהיר איז אָנגעשריעבען דיעזעלבּע אויפשריפט, וואס שטעהט אויף דיא ענגלישע שיפען:

Passengers are requested not to speak to the man at the wheel.

דיא פּאסאזשירען זיינען אויפגעפאָדערט, אז זיי זאלען ניט רעדען צו דעם מאן, וועלכער שטעהט ביים „רודער". דער מאן, וועלכער פיהרט דיא רעגיערונג, שטעהט זעהר הויך. צו איהם טאָר מען ניט רעדען.

ליידי העלענא האט פערשטאנען, וואס איהר מאן דענקט. זיא האט אויך זעהר גוט געוואוסט, אז אזעלכע קינדער וועט מען אויף קיין פאל ניט צולאָזען צו דער קעניגין. עס וועט נור זיין אומזיסט זייער מיה. זיא האט געטראכט איינינע מינוט. פּלוצלונג האבען איהרע אויגען אנגעהויבען צו פונקעלן, איהר געזיכט איז געוואָרען פרעהליך זיא האט געפאסט א גרויסען, הערליכען בעשלוס. זיא האט זיך איינגעבויגען און האט אויפגעהויבען מערי גראנט פון דער ערד.

— הער מיך אויס, מיין קינד, האט זיא אנגעהויבען צו זאגען און איז געבליעבען שטיל.

זיא האט זיך געווענדעט צו איהר מאן, האט איהם אנגענומען ביי ביידע הענד און האט געזאגט מיט א ביטענדער, אָבער פייערליכער שטימע:

— עדוואַרד! מיר האבען געפונען קאפּיטאן גראנט'ס בריעף. ער האט זיי אונז געשיקט. לאמיר איהם רעטען! דוא זעהסט דאך, אז פון יענע שלעכטע מענשען האבען מיר גאר ניט צו ערווארטען. לאמיר אויף זיי ניט קוקען, לאמיר טהאן, וואס אונזער פּפליכט הייסט אונז. מיר זעהען מענשען אין דער נויט און מיר מוזען זיי העלפען.

— וואס מיינסט דוא, ליעבע העלענא?

— איך מיין גאנץ איינפאך. לאמיר אנהויבען אונזער לעבען, אלס ניי פערהייראטהעטע, מיט א גוטער טהאט. דוא האסט א נייע, גוטע און שטארקע שיף. דוא האסט געוואלט מאכען מיט מיר א לוסט רייזע אויף איינינע וואָכען. לאמיר מאכען דיעזע לוסט רייזע אום צו רעטען דעם קאפּיטאן גראנט.

— העלענא! איז געווען דאס איינציגע וואָרט, וואָס לאָרד גלענארוואָן האט גערקענט ארויסזאָגען.

— יא, עדוואַרד, האט ליידי העלענא ווייטער געזאגט. דוא אליין האסט מיר דערצעהלט, אז דיא „דונקאן" איז א שטארקע שיף און קען אויסהאלטען זאגאר א רייזע ארום דיא וועלט. לאמיר זיא בענוצען אויף א גוטע זאך, לאמיר פאהרען זוכען דעם קאפּיטאן גראנט.

לאָרד גלענארוואָן האט גאר ניט געענטפערט. ער האט צוגעצויגען זיין פרוי צו זיך און האט זיא צוגעפּרעסט צו זיין ברוסט.

מערי און ראָבערט גראַנט האבען גענומען איהרע הענד און האבען זיי בעדעקט מיט טרערין און מיט קושען. דער מאיאָר און דיא דיענער וועלכע זיינען אונטערדעסען צוגעקומען און האבען אויסגעהערט, וואס דא קומט פאָר, האבען אלע מיט איין שטימע אויסגערופען:

— עס לעבע ליידי העלענאַ גלענאַרוואָן!

5טעם קאפּיטעל.

דיא אבפאָהרט.

ליידי העלענא׳ס פאָרשלאַג, אז זיי זאָלען פאהרען זוכען דעם קאפּיטאן גראנט האט לאָרד גלענאַרוואָן ווענינ איבערראשט. דיעזער געדאנק איז איהם געקומען אין קאפּ אריין, ווען ער איז נאך געווען אין לאָנדאָן און האט געבעטען דיא שטאָלצע ענגלישע לאָרד׳ס פון דער אדמיראַליטעט, אז זיי זאָלען שיקען א שיף צו הילף דעם קאפּיטאן גראנט. ווען ער האט געזעהן, אז זיין מיה איז אומזיסט, אז דיא שלעכטע לאָרד׳ס קימערן זיך זעהר ווענינ, וואס אן ענגלישער קאפּיטאן איז ערגעץ פערוואָרפען געוואָרען אויף א ווילד אינזעל און ליידעט עלענד און נויט, האט ער ביי זיך געפאסט דעם בעשלוס, ער זאל אליין פאהרען אויף זיין שיף איהם צו רעטען.

דא האט זיך איהם אָבער פאָרגעשטעלט א שוועריגקייט. זאל ער פאהרען אליין און איבערלאָזען זיין יונגע פרוי, וועלכע ער האט ניט לאנג געהייראטהעט, אליין אין דער היים, איז זעהר אונאנגענעהם. ער ווייס דאך ניט, וויאפיעל אזא רייזע קען דויערן. מיטנעהמען זיין פרוי אויף דער רייזע איז אויך ניט לייכט. מאבען א לוסט רייזע פון עטליכע טעג אויפ׳ן מעער, איז א פערגניגען, פאהרען אויפ׳ן מעער עטליכע וואָכען, אדער זאָגאר איינינע מאָנאטע, איז א פּלאגע, א מארטערנעש, ווען מען פאהרט זאגאר אויף דער בעסטער שיף. אויסער דעם איז דאך יעדע רייזע אויפ׳ן מעער אויסגעזעצט געוויסע געפאהר׳ען. און וואס וועט זיין, ווען זיי וועלען גאר מוזען רייזען אויף פערד אָדער צו פוס אין ווילדע געגענדען אום צו זוכען דעם קאפּיטאן גראנט ערגעץ ביי ווילדע מענשען? וויא קען ער מיטנעהמען זיין יונגע פרוי, וועלכע איז דערצויגען געוואָרען אזוי עדעל אין רייכקייט און פערגניגען אויף אזא לאַנגע און געפעהרליכע רייזע?

דאס זיינען געווען דיא געדאנקען, וועלכע האבען בעשעפטיגט לאָרד גלענאַרוואָן דיא גאנצע צייט, וואס ער איז געפאהרען פון לאנדאן אין זיין שלאָס מאלקאלם. וואלט ער געוועזן ניט פערהייראטהעט, וואלט ער קיין מינוט ניט געטראכט און וואלט נאך פון לאנדאן געווען טעלעגראפירט צו זיין שיפס־קאפּיטאן פארראגוט, אז ער זאל פארבערייטען אלעס אויף א רייזע קיין פּאטאגאָניען. יעצט אבער, אז ער איז פערהייראטהעט, האבען זיך איהם פאָרגעשטעלט אזעלכע שוועריגקייטען, אז ער האט ניט געוואוסט וואס צו טהאָן.

וויא גליקליך איז ער דאהער געווען, ווען ליידי העלענא האט ארויסגערעדט דיעזען געדאנקען!

— אלזא, זיא וויל פאהרען מיט מיר? האט ער זיך געטראכט. זיא וויל איבערטראָגען אלע ליידען און אויסשטעהן אלע געפאהרען, וועלכע זיינען בעגלייטעט מיט אזא רייזע? זיא איז מוטהיג און קיין געפאהר קען זיא ניט אָפּשרעקען, ווען עס האנ־

דעלט זיך צו רעטען א מענשען. זיא איז בערייט צו מאכען א רייזע ארום דיא וועלט אום צו געפינען דעם קאפיטאן גראנט. זיא איז א גוטע, עדעלע פרוי!

לארד גלענארוואן איז געווען גליקליך ביי דעם געדאנקען, אז ער האט אזא מוט־היגע פרוי. ער האט נאך איבערגערעדט מיט איהר אייניגע קלייניגקייטען און האט באלד געשיקט אן עסטאפעט צו קאפיטאן פארראגוט, ער זאל אלעס פארבערייטען אויף א לאנגע רייזע אין דיא מעערען פון זיד־אמעריקא.

דיא „דונקאן" איז געווען א שטארקע שיף. עס האט אין איהר געקענט אריינ־געהן צוויי הונדערט און צעהן טאן משא. ווען מיר זאלען וועלען זיא פערגלייכען מיט דער שיף, אויף וועלכער קאלומבוס איז געפאהרען ענטדעקען אמעריקא, אין וועלכער עס האט געקענט אריינגעהן נור זיבעצעיג טאן משא, קענען מיר זאגען, אז דיא „דונקאן" איז א ריעזען שיף. זיא האט געהאט א פיינע און שטארקע מאשינעריע און האט געקענט אויסהאלטען יעדען שטורם. זיי וואלטען, דאכט זיך, געקענט שוין פאהרען און גאר ניטווארטען. דאס דאכט זיך נור אזוי. אויף יעדע לאנגע רייזע אין אונבעקאנטע געגענדען מוז מען זיך גוט פארבערייטען. מען האט געמוזט ברייטער מאכען דיא זייטען פון דער שיף, עס זאל קענען אריינגעהן מעהר קוילען. לארד גלענארוואן האט זעהר גוט געוואוסט, אז קוילען איז דאס נייטיגסטע אויף א שיף, וועלכע פאהרט אויף א לאנגע רייזע. אלע מאגאזינען און קאמערן פאר פראוויאנט אויפ'ן וועג האבען געמוזט איבער געמאכט ווערן. אויף אזא רייזע מוז מען האבען פיעל פראוויאנט.

לארד גלענארוואן האט נאך געהייסען קויפען א קליינע קאנאנע און זיא אויפ־שטעלען פון פארנט אויפ'ן שיף. ווען ליידי העלענא האט איהם געפרעגט:

— צו וואס דארפסט דוא א קאנאנע? מיר פאהרען דאך ניט אין א קריעג?

— געוויס, ליעבע העלענא, מיר פאהרען געוויס ניט אין א קריעג. עס שאדעט אבער קיין מאל ניט, ווען מען קען פון דער שיף טראקטירען א גוטען פריינד מיט א גוטע, שווערע פיער פונטיגע קוגעל. אויפ'ן מעער קען מען א מאל אנטרעפען גוטע פריינד, וועלבע מען מוז אויפנעהמען מיט אזעלבע העפליבקייטען.

קאפיטאן פארראגוט איז געווען א גוטער מאטראז און האט געוואוסט, וואס מען דארף פארבערייטען אויף אזא רייזע. ער האט געוואוסט, אז מען מוז איבערמאכען דיא קאיוטען. ער איז עטליבע מאל געקומען צופאהרען אין שלאס מאלקאלם איבער־רעדען מיט לארד גלענארוואן, וויפיעל פאסאזשירען עס וועלען פאהרען. דאס איז אויך געווען זעהר א וויבטיגע פראגע. זיי זיינען דאך ניט געפאהרען אויף א פאסאזשיר שיף, וואו מען נעהמט נור צו דאס געלד און מען זארגט זיך ווייניג פאר דיא בעקוועמליבקייט פון דיא פאסאזשירען. דאס איז אן אייגענע שיף, וועלבע דארף זיין איינגעריבטעט מיט אלע מעגליבע בעקוועמליבקייטען. יעדער דארף האבען זיין קאיוטע, זיין שלאף־צימער, זיין בעט. דאס מוז מען אלס אנגרייטען, אויפ'ן מעער איז ניטא וואו צו קויפען.

דאס איז ווירקליך געווען א וויבטיגע פראגע, אן וועלבע לארד גלענארוואן האט גאר פערגעסען. לארד גלענארוואן האט אנפאנגס גערעבענט, ער זאל ניט מיטנעהמען מיט זיך מערי און ראבערט, קאפיטאן גראנט'ס קינדער.

— **צו וועלכען** צוועק זאלען זיי פאהרען אויף אזא לאנגווייליגע און ניט גאנץ אונגעפעהרליכע רייזע? האט ער געזאגט צו זיין פרוי.

ליידי העלענא האט אבער שוין צוגעזאגט דיא קינדער, אז זיא וועט זיי מיטנעהמען. מערי און ראָבערט האבען זיא אזוי לאנג געבעטען, אז זיא האט זיי געמוזט צו־זאגען, אז זיא וועט זיי מיטנעהמען. מערי האט געזאגט, אז זיא וויל פאהרען אלס ליידי העלענא׳ס קאמער־מעדכען. ראָבערט האט געזאגט מוטהיג, אז ער וויל אריינטרעטען צו קאפיטאן פארראגוט אלס יונגע. ליידי העלענא האט זיי געענטפערט, אז זיא דארף ניט מעריין אלס קאמער־מעדכען. ווען ראבערט וויל אריינטרעטען אלס יונגע, זאל ער רעדען מיט׳ן קאפיטאן. אלענפאלס האט זיא זיי צוגעזאגט, אז זיא וועט זיי מיטנעהמען. לארד גלענארוואן איז געוועזען איינשטימיג מיט זיין פרוי. מען האט געמוזט מאכען א קאיוטע פאר מערי גראנט. ראבערט קען שלאפען מיט דיא מאטראזען.

מאיאר ריטשארדסאן האט אויך ערקלערט, אז ער וויל מיטפאהרען. ער איז שוין צוואר געוועזען ניט יונג. ער איז אלט געוועזען ביי דיא פופציג יאהר, ער איז אבער נאך געוועזען שטארק און קרעפטיג און איז געוועזען א סאלדאט אין פאלען זינען פון׳ם ווארט. ער איז געוועזען מוטהיג און טאפּפער און אלס מאיאר פון דער ענגלישער ארמעע האט ער זעהר גוט געוואוסט, וויא אזוי ארומצוגעהן מיט געוועהר. — פאר איהם האט מען אויך געמוזט מאכען א בעזונדערע קאיוטע.

דאן האט מען געמוזט מאכען צוויי קאיוטען פאר מיסטער און מיסעס אַלבינעט. ער איז געוועזען דער פראוויאנט־מייסטער פון דער שיף און זיא איז געפאהרען אלס קע־כין און ליידי העלענא׳ס קאמער־פרוי.

דאס זיינען געוועזען דיא פאסאזשירען פון׳ם „דונקאן“. יעדער פון זיי האט געהאט א בעזונדער קאיוטע. דיא פארבערייטונגען צו דער רייזע האט געדויערט א קארגען מאנאט.

דיא „דונקאן“ איז געשטאנען אין גלאזגא אויף לארד גלענארוואן׳ס אייגענעם דאק. לעבען איהר אבער זיינען געשטאנען נאך אנדערע שיפען. קאפיטאן פארראגוט און דיא מאטראזען האבען זיך ניט געהאט וואס צו בעהאלטען. זיי האבען אלעמען דערצעהלט, צו וואס זיי מאכען אזעלכע פארבערייטונגען און וואוהין זיי ווילען פאהרען. באלד האט זיך דיא נאכריכט פערברייטערט אין גאנץ גלאזגא און אלע האבען נור גע־רעדט פון לארד גלענארוואן און פון דיא רייזע, וואס ער וויל מאכען. מען האט זאגאר אנגעהויבען צו שרייבען דערפון אין אלע צייטונגען. אייניגע האבען געלאכט פון איהם און האבען איהם פארגעשטעלט אלס א זאנדערלינג, א שטיק משוגענער, וועלכער וויל ארויסווארפען געלד אין וואסער אריין און פאהרען ערגעץ אין אונבעקענטע געגענדען זוכען א קאפיטאן גראנט, וועלכער האט געליטען שיף־ברוך מיט צוויי יאהר צוריק.

דאס האבען געשריעבען דיא צייטונגען, וועלכע האלטען מיט דער רעגיערונג. אנדערע צייטונגען אבער האבען געלויבט לארד גלענארוואן און האבען געוואונשען, אז אלע ענגלישע לארד׳ס זאלען זיין אזוי גוט און אזוי מענשען־פריינדליך.

דיא צייטונגען האבען געמאכט א רעש אין גלאזגא. יעדער האט געוואלט זעהן **דיא פארבערייטונגען,** וואס מען מאכט אויף׳ן „דונקאן“ און דיא שיף אליין. **יעדער**

האט געזאגט זיין מיינונג, אויב מען קען פאהרען אויף אזא שיף אזא וויטע רייזע אח אויב לארד גלענארוואן וועט אויספיהרען זיין פלאן און אויפזוכען קאפיטאן גראנט. די שעהנסטע בירגער פון גלאזגא און די גרעסטע לארד'ס זיינען געקומען אנקוקען די שיף. דאס האט זעהר פערדראסען דעם קאפיטאן בארטאן פון דער שיף „סקאטיא" וועלכע איז געלעגען אויף דעם אנדערן דאק לעבען די „דונקאן".

די „סקאטיא" איז איינע פון די גרעסטע ענגלישע שיפען. זיא קען אריינגעהמען איבער צוויי טויזענד טאן משא און זיא פיהרט די ענגלישע פאסט פון ענגלאנד קיין קאלקוטא, אין אינדיען. אלע ענגלישע בעאמטע, וועלכע די רעגיערונג שיקט קיין אינדיען, פאהרען ליעבער אויף דער „סקאטיא", וויא אויף אן אנדער שיף, ווייל די „סקאטיא" איז זיכערער און בעסער איינגעארדנעט, וויא אנדערע שיפען. קאפיטאן בארטאן, דער קאפיטאן פון דער „סקאטיא" איז איינער פון די בעסטע ענגלישע שיפס־קאפיטענע און האט א הויכען ראנג (טשין) אין דער ענגלישער פלאטע. ווען מען האט בעטראכט דיביידע שיפען: די „דונקאן" מיט דער „סקאטיא", האט די דונקאן אויסגעוויזען געגען דער סקאטיא וויא א וויעגען־קינד געגען א ריעז. עס האט גאר קיין פערגלייך ניט געקענט זיין צווישען די קליינע שיפעלע „דונקאן" און דעם ריעז, די „סקאטיא". עס איז דאהר קיין וואונדער ניט, וואס קאפיטאן בארטאן האט עס שטארק פערדראסען, וואס אויף די „דונקאן" קומען טעגליך די שעהנסטע דאמען און די רייכסטע העררען, בעטען, אז מען זאל זיי אלעם אויסווייזען, וויא די שיף איז איינגעריכטעט און פאר וועמען די קאיוטען זיינען בעשטימט; צו איהם אבער אויף די „סקאטיא" קומט קיינער ניט, גלייך וויא די „סקאטיא" וואלט גאר אויף דער וועלט ניט געוועזן.

זעלבסטפערשטענדליך, האט ניט לארד גלענארוואן, נאך דער קאפיטאן פאר־ראגוט זיך געקימערט, ניט וואס די צייטונגען האבען געשריעבען, נאך וואס קאפיטאן בארטאן האט געזאגט. יעדער האט געטהאן זיין ארבייט און דעם 4טען אויגוסט איז די „דונקאן" געוועזן פערטיג צום אברייזען.

לארד גלענארוואן האט איבערגעגעבען זיינע גיטער און זיינע שלעסער צו א פער־וואלטער און ער מיט זיין פרוי, מיט'ן מאיאר ריטשארדסאן, מיט קאפיטאן גראנט'ס קינדער מיט מיסטער און מיסעס אלבינעט זיינען אום צוויי אוהר ארויסגעפאהרען פון שלאס מאלקאלם און זיינען געקומען צופאהרען קיין גלאזגא אום 4 אוהר נאכמיטאג זיי זיינען גלייך צוגעפאהרען צו זייער דאק, וואו די „דונקאן" איז שוין געשטאנען פיקס און פערטיג צור אברייזע.

אויפ'ן דאק און אין דער גאס ארום האט זיך פערזאמעלט א גרויסע מאסע מענשען. ווען לארד גלענארוואן מיט זיינע פאסאזשירען זיינען אנגעקומען, האט די מאסע אנגעהויבען צו שרייען: הורראה! און האבען איהם געוואונשען גליק אויף דער רייזע. צווישען דער מאסע זיינען געוועזן פיעלע מאטראזען און שיפסקאפיטענע, וועלכע האבען געקענט דעם קאפיטאן גראנט און האבען זיך זעהר אינטערעסירט אין זיין שיק־זאל. פיעלע מענשען זיינען ארויפגעגאנגען אויפ'ן „דונקאן" און האבען געדאנקט לארד

גלענארוואן און ליידי העלענא פאר זייער גוטסקייט און פאר זייער מוטה אונטערצונעהד מען אזא לאנגע און שווערע רייזע.

אזוי וויא קאפיטאן פארראגוט האט בעשלאסען ערשט אום דריי אוהר אין דער פריה ארויסצופאהרען, ווייל דאמאלס קומט אן דיא פלוט, דאס וואסער אין מעער שטייגט און עס איז לייכטער פאר א שיף ארויסצופאהרען פון פארט, איז נאך גע־בליעבען גענוג צייט זיך ארומצוקוקען אויפ'ן שיף, צו עמפפאנגען געסט, וועלבע זיינען געקומען אבשיעד נעהמען און נאכצוזעהן, אויב אלעס איז אין ארדנונג, אויב עס פעהלט ניט עפעס, אויב מען דארף נאך ניט עפעס.

ביז שפעט ביי נאכט זיינען געווען פרעמדע מענשען אויפ'ן „דונקאן". אייניגע זיינען געקומען אבשיעד נעהמען פון לארד גלענארוואן, אנדערע זיינען געקומען אבשיעד נעהמען פון קאפיטאן פארראגוט, אנדערע זיינען געקומען זעהן דיא איינריכטונג אויף דער שיף, רעפארטערס פון דיא גרעסטע צייטונגען זיינען געקומען זעהן, וויא דיא שיף וועט ארויספאהרען, זיי זאלען עס בעשרייבען אין זייערע צייטונגען. קיינער איז ניט גע־געשלאפען דיעזע נאכט אויף דער שיף.

אום 12 אוהר ביי נאכט האט קאפיטאן פארראגוט געהייסען איינהייצען דיא קעסלען און האט געגעבען א צייכען, אז אלע פרעמדע מענשען זאלען אראפגעהן פון דער שיף. אום צוויי אוהר האט קאפיטאן פארראגוט געזאגט צום לארד גלענארוואן, אז זיי קענען ארויספאהרען. לארד גלענארוואן האט געענטפערט אז ער איז פערטיג און זיי קענען פאהרען. באלד האט מען ארויפגעהויבען דעם אנקער און אפגעבונדען דיא „דונקאן" פון איהר דאק. קאפיטאן פארראגוט האט געהייסען דעם מאשיניסט, ער זאל אנהויבען צו פייפען, א צייכען, אז ער פאהרט ארויס פון גלאזגא. נאך א מאל האט מען געהערט שרייען פון דער גאס:

— הורראה! לעבעט וואהל! גליק אויף דיא רייזע!

דיא „דונקאן" האט אנגעהויבען צו ציטערן, קאפיטאן פארראגוט האט גענומען אין האנד דעם רודער און האט זיא לאנגזאם און פארזיכטיג ארויסגעפיהרט פון דעם וואלד מיט שיפען, וועלבע געפינען זיך שטענדיג אין גלאזגא. דא האט ער געוויעזען, וואס פאר א קינסטלער ער איז. ער האט ניט גענומען קיין וועגווייזער, זאנדערן האט אליין דורכגעפיהרט דיא שיף ביז אין נארד קאנאל. געגען זעקס אוהר אין דער פריה זיינען זיי ארויסגעפאהרען אין'ם גרויסען און ווייטען אטלאנטישען אקעאן.

דאס וועטער איז געווען שעהן. דיא זון איז אויפגעגאנגען אין איהר גאנצער שענהייט און האט בעגאסען דאס מעער מיט איהרע גאלדענע שטראהלען. דער ווינד איז געווען א גוטער און האט געבלאזען קיין וועסט זייט. דיא „דונקאן" איז געפלויגען שנעל, וויא א פייגעלע. קאפיטאן פארראגוט האט בענוצט דעם ווינד און האט געהיי־סען אויסשפרייטען אלע זעגעל און דיא שיף האט זיך געגליטשט אויפ'ן גלאטען שפיע־געל פון'ם גרויסען וועלט מעער, געטריעבען פון'ם ווינד און פון'ם דאמפף.

אלע זיינען געשטאנען אויפ'ן דעק. קיינער האט ניט געוואלט געהן שלאפען.

— מיר וועלען היינט האבען א שעהנעם וועטער, האט ליידי העלענא געזאגט.

איך בין גליקליך, וואס אונזער רייזע האט זיך אנגעהויבען מיט אזא שעהנעם וועטער. איך האף, אז מיר וועלען האבען א גליקליכע רייזע.

— לאָמיר האפען, אז מיר וועלען גליקליך דערגרייכען אונזער ציעל און וועלען אויסגעפינען דעם קאפיטאן גראנט.

— וויאפיעל דארף נעדויערן דיא רייזע ביז פּאַטאַגאָניען? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— ווען מיר וועלען האבען שעהנעם וועטער און דיא „דונקאן" וועט פאהרען אזוי שנעל, וויא היינט, וועלען מיר אין פינף וואכען ארום אנקומען קיין פּאַטאַגאָניען.

זיי האבען נאך גערעדט אייניגע צייט ביז דיא מענשליכע נאטור האט אנגעהויבען צו פאָרדערן, וואס עס קומט איהר. ליידי העלענא איז שלעפעריג געוואָרען און איז געגאנגען אין איהר קאיוטע זיך צולעגען.

6טעס קאפיטעל.

א נייער פּאַסאַזשיר.

אום דריי אוהר איז פערטיג געוואָרען דער מיטאָג. לאָרד גלענארוואָן, ליידי העלענא, דער מאיאָר, דיאביידע קינדער און קאפיטאן פארראגוט האבען זיך געזעצט ארום טיש אין עס־צימער און האבען געגעסען זייער ערשטען מיטאָג אויף זייער רייזע. אלע זיינען געווען פרעהליך, אלע זיינען געווען אויפגעלעגט. מען האט געגעסען און זיך אונטערהאלטען ביז ארום פינף אוהר.

— וויא פיהלסט דוא אויפ'ן מעער, מערי? האט ליידי העלענא געפרעגט דאס יונגע מעדכען. האסט דוא קיין מורא ניט פאר זעעקראנקהייט?

— איך בין געוואָינט מיט'ן מעער, האט מערי גראנט געענטפערט. ניט איין מאל האב איך מיך געשפּיעלט אויף מיין פאטערס שיפען. ניט איין מאל בין איך מיט איהם געפאהרען שטונדען לאנג אויפ'ן מעער.

— און דיין ברודער? האט לאָרד גלענארוואָן געפרעגט. איז ער אויך געוואָינט צום מעער? האט ער אויך ניט בעקומען דיא זעע־קראַנקהייט?

— אה, פאר איהם דארפט איהר אייך ניט זארגען, האט דער קאפיטאן גע־ענטפערט. ער איז שוין אויסגעלאָפען דיא גאַנצע שיף און איז שוין אויסגעקלעטערט אויף אלע זעגעלבוימער. אן ענגלישער יונגע לאַכט פון דיא זעע־קראנקהייט, ער ווערט געבאָרען אויפ'ן מעער.

— איך האב אָפט מורא פאר איהם האט מערי געזאגט, ער לויפט ארום און קלעטערט אויף דיא זעגעלבוימער, עס זאָל איהם עפּעס ניט פּאַסירען אן אונגליק.

— זייט רוהיג, מיס גראנט, האט דער קאפיטאן געזאגט. איך וועל מאכען פון איהם א גוטען מאטראז און ווען מיר וועלען געפינען אייער פאטער, וועל איך צוגעהן צו איהם שטאָלץ און וועל איהם זאגען: קאפיטאן גראנט, אייער דאָבערט איז א טיכטיגער מאטראָז.

דער מיטאג האט זיך געענדיגט, יעדער איז געגאנגען צו זיין ארבייט אדער האט זיך געזעצט אויפ'ן דעק קוקען אויפ'ן מעער. לאָרד גלענארוואָן און ליידי העלענא

זיינען ארויפגעגאנגען אויפ'ן איבערשטען דעק און האָבען זיך געזעצט אויף זייערע שיפס שטוהלע. מאַיאָר ריטשאַרדסאָן האט פעררויכט א ציגאר און איז ארומגעגאנגען אויפ'ן דעק, דערביי האָט ער גערעדט צו זיך אליין, דאָס איז געווען זיין געוואָוינהייט און קיינער האָט איהם ניט געשטערט. ער איז גראַדע צו געקומען צו איינע פון די קאיוטען און האָט דערזעהן, וויא פון דאָרט איז ארויסגעקומען א מאן, וועלכען ער האָט נאָך אין זיין לעבען ניט געזעהן. דער מאַיאָר האָט איהם בעטראכט איינינע מינוטען מיט שטוינען.

פאַר איהם איז געשטאַנען א הויכער מאן, א דארער מיט א גרויסען קאָפּ. ער האט אויסגעוויזען, וויא א לאַנגער נאָגעל מיט א ברייטען קאָפּ. אויף זיין דיענער און לאנגער נאָז זיינען געלעגען א פּאַר גרויסע ברילען און ער האָט זיך צו יעדער זאך צו געקוקט, אזוי וויא עס טהוען אלע קורצזיכטיגע. ער איז געגאַנגען גאַנץ ריין און זאָגאַר רייך נעקליידעט, אָבער שרעקליך נאַכלעסיג. ער האט געטראָגען א טהייערן שווארצען ראָק, אבער פון אלע קעשענעס האבען ארויסגעשטעקט פערשיעדענע זאכען, בעזאָנדערס אבער אלערליי ביכער. נאָטיץ ביכער, לעזע ביכער, שרייב ביכער, רעכען ביכער. אויסער די ביכער האט מען געקענט זעהן מיקראָסקאָפּען און מאַשינען. דערצו נאָך האט ער געטראָגען א לאַנגען טעלעסקאָפּ און א רימען איבער די פּלייצעס.

ביידע מענער האבען זיך איינינע מינוט אנגעקוקט. דער מאַיאָר האָט געשוויגען. דער פרעמדער אָבער האט ניט אויפגעהערט צו רעדען. ער האָט גערעדט איבער לענדער, איבער פעלקער, איבער געגענדען פון דער וועלט, פון וועלכע דער מאַיאָר האָט קיין מאל ניט געהערט. ער האט איהם דאהער ניט פערשטאַנען. דער פרעמדער האט ענדליך איינגעזעהען, אז דער מאַיאָר ענטפערט איהם ניט, האט ער אויך אויפגעהערט צו רעדען, האט אראפּגענומען זיין לאַנגען טעלעסקאָפּ פון דער פּלייצע, האט איהם צורעכט געמאכט און האט אנגעהויבען צו קוקען אויפ'ן מעער, דערביי האט ער גערעדט צו זיך אליין.

ווען אנאנדערער, ניט דער ערנסטער מאַיאָר, זאל געווען זעהן דיעזע זאנדערבארע פיגור, וואלט ער געווים ארויסגעלאזען א געלעכטער, אזוי קאָמיש האט אויסגעוויעזען זיין גאנצע געשטאלט מיט זיינע מיקראָסקאָפּען, מיט זיינע ביכער, מיט זיינע ברילען, מיט זיין רעדען צו זיך אליין. דער מאַיאָר אבער איז געשטאנען וויא א פערשטיינערטער און האט איהם בעטראכט.

— ווער איז ער? פון וואנען קומט ער א הער? וואס איז דאס פאר א חיה? האט ער געפרעגט זיך אליין.

קיינער האט איהם אבער ניט געענטפערט און ער איז געשטאנען, וויא פערשטיינערט, און האט בעטראכט דיעזען זאנדערבארען נייען פּאסאזשיר אויפ'ן „דונקאן“.

דער פרעמדער האט זיך ווייטער געווענדעט צו איהם, וויא צו אן אלטען בעקאנטען און האט גערעדט צו איהם און האט איהם געפרעגט פערשיעדענע זאכען. ווען ער האט אבער געזעהן, אז דער מאַיאָר ענטפערט איהם ניט, איז ער פון איהם אוועקגעגאנגען און האט געפרעגט דעם ערשטען מאַטראָז, וועלכען ער האט בעגעגענט:

— וואו איז דער פּראָוויאַנטמייסטער?

דער מאַטראָז האט איהם אויך אנגעקוקט פערוואונדערט און האָט איהם גע־וויזען אויף מיסטער אלבינעט'ס קאַיוטע. דער פרעמדער פּאסאזשיר איז גלייך אריינגעקומען אין דער קאַיוטע און האט אויסגערופען גאנץ הויך:

— סטיואַרד? הע, סטיואַרד!

סטיואַרד הייסט אויף ענגליש דער פּראָוויאַנטמייסטער, אדער דער מאַן, וואס האט צו פערזארגען דיא פּאסאזשירען מיט עסען. מיסטער אלבינעט, וועלכער איז געוועזן דער פּראָוויאַנטמייסטער פון'ם דונקאַן, איז דאמאלס געליגען אויף זיין בעטעל און האט זיך אביסעל אפּגערוהט פון זיין הייניגער ארבייט. ווען ער האט דערהערט, אז מען רופט איהם, האט ער זיך אויפגעהויבען און דערזעהען דעם זאנדערבארען פּאַ־סאַזשיר. ער איז אויך געבליעבען שטעהן ערשטוינט און פארוואונדערט. ער האט זעהר גוט געקענט אלע פּאסאזשירען און אלע מאַטראָזען פון דער שיף.

— ווער איז דער? האט ער זיך געטראַכט. פון וואנען קומט ער? לאָרד גלע־נארוואן האט מיר גאר ניט געזאגט, אז ער האט אויפגענומען א פרעמדען פּאסאזשיר?

דער פרעמדער האט איהם בעטראַכט א פּאַר מינוט און האט איהם געזאָגט:

— זייט איהר דער פּראָוויאַנט מייסטער פון דער שיף?

— איך בין עס, האט אלבינעט געענטפערט לאַנגזאַם, איך האב אבער ניט דיא עהרע אייך צו....

— איך בין דער פּאסאזשיר פון דער קאַיוטע נומער 6, האט דער פרעמדער געזאגט.

— קאַיוטע נומער 6? האט אלבינעט אויסגערופען נאך מעהר פערוואונדערט.

דאס האט ער שוין גאר ניט פערשטאַנען. אויפ'ן „דונקאַן" האבען דיא קאַיוטען ניט געהאט קיין נומערן. נומערירטע קאַיוטען געפינען זיך נור אויף דיא גרויסע פּאסאזשיר דאמפּפער, אויף וועלכע עס פאָהרען הונדערטער פּאסאזשירען. ער האט געטראַכט א פּאַר מינוט, וואס ער זאל זאגען דיעזען זאנדערבארען פּאסאזשיר. דער פרעמדער אבער האט איהם ניט געלאזט לאַנג טראַכטען.

— געוויס, בין איך דער פּאסאזשיר פון דער קאַיוטע נומער 6. וויא הייסט איהר?

— איך הייס אלבינעט.

— אלזא, מיין ליעבער אלבינעט, האט דער פרעמדער געזאגט, זעהט מיר געבען מיין מיטאָג, איך בין זעהר הונגעריג, איך האב פון נעכטען אן ניט גענעסען. איך בין געפאהרען פון פּאַריז גלייך קיין גלאַזגאָ און האב מיך אין ערגעץ ניט אפּגעשטעלט.—ווען עסט מען דינער דאָ אויפ'ן שיף?

— מען האט שוין דעם דינער אפּגעגעסען, האט אלבינעט געענטפערט. עס איז שוין באַלד צייט פון סאַפּער.

זיין שטוינען איז געוואַקסען פון מינוט צו מינוט. דער פרעמדער איז געוועזן פאַר איהם א רעטעניש, וועלכע ער האט אויף קיין פאַל ניט געקענט לעזען.

— אלזא, ווען עסט מען סאַפּער? האט דער פרעמדער געפרעגט.

— האלב נאך ניין אוהר, האט אלבינעט געענטפערט אונגערן.

דער פרעמדער האט אנגעהויבען צו זוכען אין זיינע קעשענעס. ער האט געזוכט איין טאשען אוהר, ער זאל וויסען, וויא פיעל אוהר עס איז יעצט. אלבינעט האט געזעהען מיט שטוינען און פערוואונדערונג, וויא דער פרעמדער האט געזוכט אין אלע קעשענעס, ביז ער האט ענדליך ארויסגעשלעפט ערגעץ פון א הינטערשטער קעשענע אין ראק א שעהנע גאלדענע אוהר און האט אויף איהר א קוק געטאהן.

— עס איז ערשט האלב נאך זעקס אוהר, האט ער געזאגט. עס איז מיר צו פיעל צו ווארטען ביז האלב נאך ניין. גיט מיר דערווייל, ליעבער אלבינעט, א גלאז שעררי וויין און עטליכע ביסקוויט׳ס. איך בין זעהר הונגעריג, איך האב פון נעכטען אן ניט געהאט אין מיין מויל. איך האב מיך געאיילט. איך זאל אנקומען צו דער שיף.

אלבינעט האט זיך ניט געריהרט פון׳ם ארט. ער איז געשטאנען, וויא צו געשמידט אויפ׳ן ארט און האט בעטראכט דעם זאנדערבארען פאסאזשיר מיט זיינע הונדערט קעשענעס אנגעשטאפט מיט ביכער און מיט אינסטרומענטען. ווען דער פרעמדער האט געזעהן, אז ער ענטפערט איהם ניט, האט ער אנגעהויבען צו פרעגען.

— וואס איז דאס? וואו איז דער קאפיטאן? וואו איז דער ערשטער אפיציער? קענט איהר מיר ניט זאגען, וואו איז דער קאפיטאן? ער איז מיין בעסטער פריינד און איך האב נאך איהם ניט גיזעהען, זייט איך בין אויפ׳ן שיף. — דאס וועטער איז שעהן, דער קאפיטאן און דער ערשטער אפיציער זיינען געוויס אויפ׳ן דעק. וואו איז דער קאפיטאן?

ווען אלבינעט האט געהערט, אז דער קאפיטאן איז זיין פריינד, האט ער גערעד־כענט, אז קאפיטאן פאררארגוט האט פיעללייכט איינגעלאדען איינעם פון זיינע בעקאנטע, ער זאל מיט איהם מיטפאהרען, ער האט דאהער געזאגט דעם פרעמדען:

— ווארט דא א ווייל, איך וועל אייך באלד שיקען דעם קאפיטאן.

אין א פאר מינוטען ארום איז ער צוריקגעקומען מיט׳ן קאפיטאן פאררארגוט. מען האט געזעהן אויפן קאפיטאנ׳ס געזיכט, אז ער איז אויך שטארק פערוואונדערט. ער האט קיינעם ניט איינגעלאדען און וויים ניט, ווער דער פרעמדער איז. קוים אבער איז ער צוגעגאנגען נעהנטער, האט דער פרעמדער איהם געגעבעןביידע הענד און האט אויסגערופען פרעהליך.

— וואס מאכט איהר, קאפיטאן בארטאן? וויא געהט עס אייך אלטער פריינד? איך בין גליקליך, קאפיטאן בארטאן, וואס עס איז מיר געלונגען צו מאכען מיט אייך אזא לאנגע רייזע. איך בין זיכער, אז דיא רייזע וועט זיין זעהר אנגענעהם.

קאפיטאן פאררארגוט האט געקוקט אויפ׳ן פרעמדען, אויף זיך אליין, אויף דיא שיף און אויף אלעם ארום, גלייך וויא ער האט זיך געוואלט איבערצייגען, אז ער שלאפט ניט, אז עס איז ניט קיין טרוים, אז ער איז ניט שכור. דער פרעמדער אבער האט איהם ניט געלאזט טראכטען.

— ווייסט איהר, קאפיטאן בארטאן, איך האב נאך מיט אייך זעהר פיעל צו רעדען. איהר קענט מיר געבען אויסקונפט איבער אייניגע אינזלען אין אינדישען אצעאן, וועלכע זיינען נאך ניט אזוי גענוי בעשטימט אין דער וועלט קארטע. איהר קענט מיר

ערקלערן פיעלעס איבער איינינע פעלקער אין אינדיען. מיר וועלען האבען נאך זעהר פיעל צו רעדען, קאפיטאן בארטאן. —

— איך בין ניט קאפיטאן בארטאן, האט ענדליך קאפיטאן פאררעגוט געזאגט.

— אזוי? איהר זייט ניט קאפיטאן בארטאן, נו, זייט איהר געוויס זיין ערשטער אפיציער, הערר אקספארד, מיט אייך וועט מיר אויך זיין זעהר אנגענעם צו רעדען. איך האב אייך אויך פיעלע זאכען צו פרעגען. איך ווייס, איהר זייט אויך שוין עטליכע מאל געפאהרען ארום דער וועלט און זייט שוין גוט בעקאנט מיט'ן אינדישען אצעאן.

— איך בין ניט דער קאפיטאן בארטאן און בין ניט זיין ערשטער אפיציער, מיסטער אקספארד, האט קאפיטאן פאררעגוט קוים ארויסגערעדט.

ער האט ווירקליך ניט געוואוסט, אויב ער איז אראפ פון זינען, אדער דער פרעמדער איז אראפ פון זינען. דער פרעמדער אבער איז ניט געווארען איבערראשט, ווען פאררעגוט האט איהם געזאגט, אז ער איז ניט קאפיטאן בארטאן.

— אזוי? האט ער אויסגערופען. האט דיא שיף „סקאטיא“ גאר אנדערע אפיציערען. דאס האב איך ניט געוואוסט! דאס האט מען מיר אין פאריז ניט געזאגט. אבער דאס בלייבט זיך דאך גאנץ גלייך. דיא „סקאטיא“ איז א גוטע שיף און מיר וועלען האבען א גוטע רייזע. מיר וועלען ווערן גוטע פריינד אויפ'ן וועג און וועלען האבען זעהר פיעל צו רעדען איבער'ן אינדישען אצעאן.

אונטערדעסען איז דער מאיאר ארויפגעגאנגען אויפ'ן אויבערשטען דעק און האט דערצעהלט לארד גלענארוואן און ליידי העלענא פון דעם זאנדערבארען פאסאזשיר. אלע דריי זיינען באלד אראפגעגאנגען זעהן דאס נייע וואונדער. מערי גראנט האט דערזעהן, אז לארד גלענארוואן, ליידי העלענא, דער מאיאר און דער קאפיטאן שטעהן לעבען אלבינעט'ס קאיוטע און איז אויך צוגעגאנגען זעהן, וואס דארט איז עפעס אזעלכעס.

ווען דער פרעמדער האט דערזעהן, אז דאמען קומען אן, איז ער זיי ענטגעגען געגאנגען, האט זיך פאר זיי העפליך פארנייגט, האט גערופען מערי גראנט „מאדאם“ און ליידי העלענא—„מאדמאזעל“, האט זיי דערצעהלט פון פאריז, האט זיך פארנייגט פאר לארד גלענארוואן און געפרעגט דעם קאפיטאן פאררעגוט, ווער דיעזער הערר איז. קאפיטאן פאררעגוט האט איהם אונטערבראכען און האט איהם געזאגט:

— דאס איז דאך לארד גלענארוואן.

— אזוי? לארד גלענארוואן! ענטשולדיגט מיר, לארד, וואס איך האב מיך מיט אייך בעקאנט אויף אזא איינפאכער ארט. אויפ'ן מעער הערשען אנדערע רעגלען, וויא אין דיא זאלען און דיא פאלאצען פון פאריז. אויפ'ן מעער ווערט מען זעהר לייכט בעקאנט און מען קען ניט בעאבאכטען אלע צערעמאניען, וויא אין א זאל.

מען קען זיך לייכט דענקען, וויא ערשטוינט און איבערראשט אלע זיינען געוועזען. קיינער האט ניט געקענט ארויסרעדען א ווארט. דער פרעמדער דאגעגען האט גערעדט אהן אן אויפהער. ענדליך האט איהם לארד גלענארוואן געפרעגט:

— קענט איהר מיר ניט זאגען, מיט וועמען האב איך דיא עהרע צו רעדען?

— איך בין זשאק, פראנסוא, מישעל, מארי פאגאנעל, סעקרעטער פון דער קיי־

ווערליבען געאגראפישען געזעלשאפט פון פאריז, מיטגליעד פון דיא געאגראפישע, גע־אלאגישע, עטנאגראפישע און ענטאלאגישע געזעלשאפטען פון בערלין, וויען, באמביי, דארמשטאדט, לייפציג, פעטערסבורג, וויען און ניו־יארק, איך בין קארעספאנדירענדער סעקרעטער פון דער ענגלישען געאגראפישען געזעלשאפט. איך בין פראפעסאר פון געאגראפיע און אסטראנאמיע אין דער אוניווערזיטעט פון פאריז. דיא פראנצייזישע רעגיערונג שיקט מיך יעצט אויף איהרע קאסטען קיין אינדיען. דיא ענגלישע רעגיערונג האט מיר אריינגעשיקט א טיקעט אויף דער שיף „סקאטיא“, וועלכע איז נעכטען ארויסגעפאהרען פון גלאזגא.

איך בין יעצט אויף דער „סקאטיא“ און וועל מיך שעצען גליקליך מיט אלע פאסאזשירען בעקאנט צו ווערן. איך האף, אז מיר וועלען זיין גוטע פריינד און וועלען אונז גוט אונטערהאלטען אויף אונזער לאנגער רייזע.

7טעס קאפיטעל.

דער צערשטרייטער פראפעסאר.

דער נאמען זשאק פאגאנעל האט געווירקט אויף אלעמען, וויא א דאנערשלאג. לארד גלענארוואן האט געלעזען איינינע ווערק פונ'ם געלערנטען פראנצויז. ליידי הע־לענא'ס פאטער האט איהר אפט דערצעהלט פון איהם און האט איהם זעהר געליבט. זיא האט פרובירט לעזען איינינע פון זיינע ווערקע אזן האט זיי געמוזט אוועק לעגען. זיי זיינען געווען צו הויך געשריעבען. קאפיטאן פאררא גוט האט אויך געהערט פונ'ם פראנצויזישען פראפעסאר פאגאנעל. זיי האבען זיך פארגעשטעלט, אז פראפעסאר פאגאנעל איז א ריעז מיט הערנער און צום סוף האבען זיי געזעהן פאר זיך א זעהר קאמישע געשטאלט, וועלכע האט ניט אויפגעהערט צו רעדען און צו שמייכלען. דער פראנצויז איז איהם געלעגען אויפ'ן פנים. ער איז העפליך, פריינדליך און פרעהליך און דאך האט מען געמוזט לאכען, ווען מען האט איהם א געקוקט. זיין הוט האט זיך פעררוקט אין א זייט, זיין האלזטוך מיט א טהייערע דיאמאנטענע נאדעל איז געהאנ־גען אויפ'ן רוקען און פון אלע קעשענעס האבען ארויסגעשטו־קט ביכער.

לארד גלענארוואן איז דאך געווען העכסט צופריעדען בעקאנט צו ווערן מיט אזא געלערנטען מענשען. ער האט איהם געגעבען ביידע הענד און האט איהם געזאגט:

— זייט ווילקאמען אויף מיין שיף!

דער פראפעסאר האט זיך העפליך פארנייגט און האט געדאנקט.

— יעצט, אז מיר זיינען שוין בעקאנט, האט לארד גלענארוואן געזאגט, וועט איהר מיר געוויס ערלויבען, הערר פראפעססאר, איך זאל אייך שטעלען א פראגע.

— א פראגע? האט געזאגט דער פראפעסאר, הונדערט פראגען! עס וועט מיר שטענדיג זיין א פערגניגען צו רעדען מיט'ן קאפיטאן פון דער „סקאטיא“.

— אלזא, קענט איהר מיר זאגען, ווען זייט איהר געקומען אויפ'ן שיף?

— נעכטען, דעם 24 אויגוסט אום 8 אוהר אבענדס. איך בין אנגעקומען שפעט מיט'ן צוג קיין גלאזגא, האב גלייך גענומען א דראשקע און בין צו געפאהרען צום דאק. אזוי וויא מען האט מיר צו געשיקט מיין טיקעט קיין פאריז און מען האט מיר געשרי־עבען, אז פאר מיר איז אנגעגרייט דיא קאיוטע נומער 6, בין איך גלייך געגאנגען זובען

מיין קאַיוטע. איך האָב געוואָלט פרעגען איינעם פון די מאַטראָזען, וואו מיין קאַיוטע איז. אויפ'ן שיף זיינען אָבער געווען זעהר פיעל מענשען און ווען איך האָב געפרעגט, האט קיינער ניט געוואוסט. איך בין געווען זעהר מיעד פון דער רייזע און בין דאהער אריינגעגאנגען אין א ליידיגע קאַיוטע און האב מיך געלעגט שלאפען. איך האב ריכ־טיג גערעכענט, אז איינער פון די שיפס דיענער וועט געוויס קומען מיך אויפוועקען און וועט מיר אנווייזען, וואו מיין קאַיוטע איז. ווי עס ווייזט אויס, האב איך זעהר לאנג געשלאפען. עס איז גאר קיין וואונדער ניט, איך בין שוין ניט געשלאפען זייט איך בין ארויס געפאָהרען פון פאריז — גאנצע זעקס און דרייסיג שטונדען.

יעצט האבען אלע אנוועזענדע פערשטאנען, ווי אזוי דער זאנדערבארער פאסאזשיר איז געקומען אויפ'ן „דונקאן" און פאר וואס ער האט גערופען דעם קאפיטאן בארטאָן. אלע האבען עס שוין גוט פערשטאנען און האבען זיך געטראכט: וואס פאר א זויערע מינע וועט דער געלערנטער פראפעסאר מאכען, ווען ער וועט געוואָהר ווערן אויף וואס פאר א שיף ער געפינט זיך און וואוהין די שיף פאָהרט?

— אלזאָ, הערר פראָפעסאר, פאהרט איהר קיין קאלקוטא אין אינדיען? האט לאָרד גלענארוואן געפרעגט.

— געוויס! האט אויסגערופען דער געלערנטער. איך האב שוין לאנג געוואלט פאהרען קיין אינדיען, מיינע בעשעפטיגונגען אבער האבען עס מיר ניט ערלויבט. א פראָפעסאר פון אן אוניווערזיטעט איז צו געבונדען. ער קען ניט אוועקווארפען זיינע סטודענטען און פאהרען אויף רייזען. יעצט האט זיך מיר פארגעשטעלט א גוטע גע־לעגענהייט און איך בין גליקליך, וואס איך קען ענדליך פאהרען קיין אינדיען.

— איהר פאהרט אלס געלערנטער אויספארשען נייע געגענדען און נייע פעלקער, האט לאָרד גלענארוואן איהם געזאגט. מיין איך, אז אייך וואָלט ניט געווען קיין גרויסער אונטערשיעד, ווען אנשטאט צו פאָהרען קיין אינדיען, זאָלט איהר פאהרען אין אַנדע־רע אונבעקאנטע לענדער?

— אך, ניין, מילאָרד! זייט איך לעב האָט מיר געצויגען דאָס הארץ צו זיין אין אין אינדיען, אין דיעזען וואונדער לאנד, וואוהין עס האבען זיך געצויגען אלע געלערנטע מענשען. איך האב געוואלט אויסשטודירען דיעזעס לאנד, זיינע פעלקער, זייערע געטער, זייערע שפראכען, זייערע זיטען און זייערע אויפפיהרונגען. אינדיען איז געווען דער זיסעסטער טרוים פון מיין יוגענד. איך האָב שטענדיג געגארט צו זיין אין אינדיען. עס האָט מיך גע־קאָכט זעהר פיעל מיה, ביז עס איז מיר געלונגען, אז די פראנצייזישע געאָגראפישע געזעלשאפט זאָל מיך שיקען קיין אינדיען. ניין, לאָרד! איך וויל פאהרען קיין אינדיען און ניט אין אַנדערע געגענדען.

— עס זיינען דאך אָבער דאָ פיעלע אַנדערע לענדער, וועלכע זיינען אזוי אינטע־רעסאנט פאר א געלערנטען, ווי אינדיען.

— געוויס זיינען דאָ אזעלכע לענדער, איך האָב אָבער אן אויפטראג פון'ם פא־ריזער אוניווערסיטעט.

— אזוי? איהר האָט א ספעציעלען אויפטראג קיין אינדיען? האט לאָרד גלע־נארוואן געפרעגט.

— ניט נור אן אויפטראג, איך האב א גאנצען פלאן אויסגעארבייט. איך וויל פאהרען אויף דעם וועג, וואס דער בעריהמטער רייזענדער סען מארטען איז געפאהרען. איך וויל אויסזוכען דיא עקספעדיציאן פון דיא געלערנטע ברידער שלאגענווייט. דער טייך יארא־דשאנגבא־טשו, וועלכע פליעסט אין לאנד טהיבעט, איז נאך זעהר ווענינ אויסגעפארשט. דיא געלערנטע וועב, האדשסאן, קאבעט און סען רעמי האבען פראָבירט איהם אויספארשען און איהם בעשרייבען, עס איז זיי אבער ניט געלונגען. דיא ווילדע פעלקער אין יענע געגענדען האבען זיי ניט געלאזט פאהרען טיעף אין לאנד. דיא עקספעדיציאנען פון דיא אונגליקליכע וועב און קאבעט האבען זיך אויסגעלאזט זעהר טרויעריג. זיי זיינען אומגעקומען אויפ'ן וועג און מען ווייסט זאגאר ניט, וואו זייערע ביינער זיינען אהין געקומען. נור דעם געלערנטען סען רעמי איז עס געלונגען צו קומען אויף דעם ארט, וואו דער טייך יארא־דשאנגבא־טשו הייבט זיך אן. ער האט איהם גוט בעשריעבען און דיא וויסענשאפט וואלט געקענט דערפון האבען פיעל נוצען. ליידער, זיינען אויף איהם אנגעפאלען רויבער און האבען אוועק גערויבט ביי איהם אלעס, וואס ער האט געהאט, דיא הויפט זאך אבער—זיינע נאטיץ ביכער.

ווען לארד סאמערסטער, דער וויצע קעניג פו אינדיען, וועט מיר בעהילפיג זיין, וועל איך קענען אויספארשען גאנץ טהיבעט.

דער פראפעסאר האט גערעדט מיט אזא פייער און מיט אזא ענטהוזיאזמוס, אז עס איז געווען אונמעגליך איהם צו אונטערברעכען. דער היילינער פייער פון דער וואהרע וויסענשאפט האט געגלאנצט אין זיינע אויגען. אלע אנוועזענדע האבען איהם בעטראכט מיט בעוואונדערונג. זיי האבען געזעהן, אז זיי האבען פאר זיך א גרויסען מאן, אן אמת'ען געלערנטען. אייניגע מינוטען האבען אלע געשוויעגען. קיינער האט ניט געוואגט זאגען דעם געלערנטען מאן, וואס פאר א גרויסען טעות ער האט געהאט. ענדליך האט איהם לארד גלענארוואן געזאגט.

— ליעבער פראפעסאר פאגאנעל! איך בין פעסט איבערצייגט, אז ווען לארד סאמערסעט וועט אייך בעהילפליך זיין, וואלט איהר געווי'ס געמאכט גרויסע ענטדעקונגען. איך בין זיכער, אז איהר וואלט אויסגעפונען נייע לענדער, נייע געגענדען און נייע פעלקער. ליידער, איז עס יעצט אונמעגליך. איהר מוזט אייך אפזאגען פון אייער רייזע קיין קאלקוטא.

— מיך אפזאגען פון מיין רייזע קיין קאלקוטא? וואס רעדט איהר, לארד? פאר וואס זאל איך עס טאהן?

— ווייל מיר פאהרען אין א גאנץ אנדערע געגענד. יעדע שטונדע ברענגט אייך אלץ ווייטער פון'ם ציעל פון אייער רייזע.

— איך פארשטעה אייך ניט לארד. איך האב דאך א טיקעט קיין קאלקוטא?

— איהר פאהרט אבער ניט קיין קאלהוטא, איהר פאהרט אין זיד אמעריקא.

— וואס רעדט איהר? קאפיטאן בארטאן! פאהרט דיא „סקאטיא“ ניט קיין קאלקוטא?

— איך בין ניט קאפיטאן בארטאן און דאס איז ניט דיא „סקאטיא“, האט קאפיטאן פארראגוט געזאגט.

דער פּראָפעסאר האט אנגעקוקט יעדען בעזונדער מיט שטוינען. ער האט עס זיך גאר ניט געקענט פארשטעלען, אז דאָס איז ניט דיא „סקאטיא“.

— איהר שפּאסט מיט מיר, מיינע העררען, האט ער ענדליך געזאגט. איך האב אויך א מאל ליעב א שפּאס, נור ווען עס פּאסט. יעצט אבער פּאסט דער שפּאס גאר ניט.

קיינער האט איהם ניט געענטפערט. לאָרד גלענארוואן און ליידי העלענא האָבען איהם זעהר בעדויערט. זיי האבען מיטלייד געהאַט מיט דעם ארימען פּראָפעסאָר, וועלכער האט געמאכט אזא גראָבען טעות און איז ארויפגעגאנגען אויפ'ן „דונקאן“ אנשטאט ארויפצוגעהן אויף דער „סקאָטיא“. לאָרד גלענארוואן איז דאָס ניט געווען קיין גרויס וואונדער. ער האָט געהערט ניט איין מאל, אז דער געלערנטער פּאגאנעל איז זעהר צערשטרייט. עס איז שוין ניט איינמאל פארגעקומען, אז ער איז געקומען אין אוניווערזיטעט אנגעטאהן אין א שלאָפראָק מיט א צילינדער הוט אויפ'ן קאָפּ. דיא סטודענטען פלעגען זיך אָפט האלטען ביי דיא זייטען פאר געלעכטער, ווען ער פלעגט קומען האלטען זיין פאָרלעזונג, ווייל ער פלעגט זעהר אפט קומען זאנדערבאר אנגעטאהן. זיי האָבען איהם אָבער זעהר ליעב געהאט, ווייל ער איז געווען ווירקליך א גרויסער געלערנטער און איז מיט לייב און זעעלע געווען ערגעבען דער וויסענשאפט. לאָרד גלענארוואן האָט איהם זעהר בעדויערט און האָט ניט געוואוסט, וואָס צו טהאן מיט איהם. קאפּיטאן פאררגוט אָבער האט זיך ענטשלאָסען איין מאל פאר אלע מאל איהם צו ווייזען, אז ער איז פארקראָכען אויף א פרעמדע שיף. ער האָט איהם דאהער אנגענומען ביי דער האנד און האָט איהם צו געפיהרט צום רעדעל.

— זעהט איהר פּראפעסאר? האט ער איהם געזאגט און האט איהם געוויזען אויפ'ן רעדעל, אויף וועלכען עס איז געשטאנען מיט גרויסע גאלדענע בוכשטאבען „ד ו נ ק א ן“.—זעהט איהר, אז איך שפּאס ניט? איהר זייט ניט אויף דער „סקאָטיא“, איהר זייט אויפ'ן „דונקאן“.

דער פּראָפעסאָר האט ארויפגערוקט זיינע בלויע ברילען אויף דער נאָז און האט זיך צוגעקוקט צום רעדעל.

— דיא „דונקאן“! דיא „דונקאן“! האט ער אויסגערופען, וויא א פערצווייפעלטער און איז אריינגעלאָפען אין א קאיוטע.

דיא מאטראזען האבען ארויסגעלאזט א געלעכטער. קאפּיטאן פאררגוט האט געשמייכעלט, נור לאָרד גלענארוואן און ליידי העלענא זיינען געבליעבען ערנסט. זיי האבען זעהר מיטלייד געהאט מיט'ן צערשטרייטען פּראפעסאר.

— וואס זאלען מיר יעצט טאהן מיט איהם? האט ליידי העלענא געפרעגט איהר מאן. מיר קענען איהם דאך ניט מיטנעהמען קיין פּאטאגאניען.

— פאר וואָס ניט? האט דער מאַיר געפרעגט. זיינען מיר דען שולדיג, וואס ער האט א טעות געהאט? וויא אזוי וואָלט געווען, ווען ער וואָלט א טעות געהאט און ארויפגעגאנגען אויף א פרעמדען צוג אויפ'ן אייזענבאהן. וואלט מען דען פון זיינעטוועגען אויפגעהאלטען דעם צוג? מיר זיינען שוין א טאג אויף דער רייזע, זאלען מיר זיך יעצט אומקעהרען קיין גלאזגא און פערליערען דורך איהם צוויי טאג?

— איהר האָט ניט רעכט, מאַיאָר, האט לאָרד גלענאַרוואַן געזאגט. אויף אַן אייזענבאהן איז עס אנדערש, דארט קען מען אויף יעדער סטאנציאָן ארויסגעהן און צוריק פאהרען, אויפ׳ן מעער איז עס אנדערש. וואו קען ער דען ארויסגעהן?

— אויף דער ערשטער סטאנציאָן, וואוהין מיר וועלען צו פאהרען, אדער אויף דער ערשטער שיף, וועלבע מיר וועלען בעגעגנען.

אין דיעזע מינוט איז דער פּראָפעסאר ארויסגעקומען פון דער קאיוטע. ווען ער איז געוואהר געוואָרען, וואס פאר א טעות ער האָט געהאַט, איז ער געלאפען זעהן, אויב זיין באגאזש איז דאָ, ווייל ער האָט אין גלאזגא איבער געגעבען זיין באגאזש א מענשען און האָט איהם געהייסען ברענגען אויף דער „סקאָטיאַ". זעלבסט פערשטענדליך, אז ער האט זיין באגאזש ניט געפונען אויפ׳ן „דונקאן". ער איז ארויסגעגאנגען פון דער קאיוטע אין דער גרעסטער פערצווייפלונג.

— דיא „דונקאן"! דיא „דונקאן"! האט ער אויסגערופען איין מאל נאכ׳ן אנדערן און איז ארומגעלאָפען אויפ׳ן דעק וויא א וואהנזיניגער.

ענדליך, ווען ער האט זיך שוין גוט איבערצייגט, אז דאס איז ווירקליך גאר אנאנדער שיף, ניט דיא „סקאָטיאַ", איז ער צוגעגאנגען צו לאָרד גלענאַרוואַן און האָט איהם געפרעגט:

— אלזאָ, וואוהין געהט דיעזע שיף?

— קיין אמעריקא.

— אין וועלכען געגענד פון אמעריקא.

— אין זיד אמעריקא, קיין פאטאגאניען.

— קיין פאטאגאניען? האט ער אויסגערופען פערצווייפעלט און איך דארף דאך פאהרען קיין קאלקוטא אין אינדיען? וואס וועט זאגען דער פּראָפעסאר קאטער־פאזש, דער פּרעזידענט פון דער פאריזער געאָגראפישע געזעלשאפט? וואס וועט זאָ־גען סען מארטען? וויא אזוי וועל איך קענען וויזען מיינע אויגען פאר דיא געאגראַ־פישע געזעלשאפט? —

— זייט ניט אזוי פערצווייפעלט, פּראָפעסאר פאגאנעל, האט איהם לאָרד גלע־נארוואן אונטערבראָכען. דאס ערגסטע וואס עס קען זיין, איהר וועט פארליערען איינינע צייט. נו, וואס איז אזעלכעס? אייער לאַנד טיבעט און אייער טייך יארו־דשאנגבא־טשו וועלען ניט אנטלויפען. זיי האבען צייט, זיי קענען ווארטען. ווען איהר וועט קומען צו זיי שפּעטער מיט א פאר וואכען, וועט איהר זיי אויך געפינען אויף אַן אָרט. אין איינינע טעג ארום וועלען מיר צופאהרען צו דעם אינזעל מאדיירא, איהר וועט דארט אפשטייגען און זיך זעצען אויף א שיף, וואס געהט קיין אייראָפּא, אָדער קיין אינדיען.

— איהר האט רעכט! האט אויסגערופען פאגאנעל פרעהליך. אין מאדייראַ געפינען זיך שטענדיג שיפען פון אלע געגענדען. דארט וועל איך קריעגען א שיף קיין אינדיען.

אבער דיא „סקאָטיאַ"? האט ער געזאגט אין א מינוט ארום. איך האב דאך א טיקעט אויף דער „סקאָטיאַ"? און איך וואָלט זעהר געוואָלט פאהרען אויף דער

„סקאָטיאַ“, ווייל איך בין בעקאנט מיט'ן קאַפּיטאן בארטאַן. איך קען פון איהם האבען געוויסע ערקונדיגונגען. ער איז אן אלטער מאַטראָז און קען אלע אינזלען פונ'ם אינדי־שען אצעאַן.

— פון דער „סקאָטיאַ“ האט איהר יעצט גאר ניט וואס צו רעדען, האט איהם לאָרד גלענאַרוואַן געזאגט. דיא „סקאָטיא“ איז ארויסגעפאהרען מיט א פאר שטונדען פריהער פאר'ן „דונקאַן“, זיא איז שוין יעצט געוויס זעהר ווייט. ווען איך זאל מיך שוין זאָגאר ענטשליעסען צו פאהרען יעצט צוריק קיין גלאַזגא אום אייך צוריק צו פיהרען, וועט איהר דאך שוין אויך דיא „סקאָטיאַ“ ניט טרעפען. וואס איז אייך אלזא דער אונטערשיעד צו פאָהרען קיין גלאַזגא אדער קיין מאַדיירא?

פּראָפעסאָר פּאַגאַנעל האט געטראכט איינינע מינוט. ער האט איינגעזעהען, אז לאָרד גלענאַרוואַן האט רעכט. ער האט שוין א מאל געמאכט א פעהלער, ועלכען ער קען ניט חאפּען צוריק.

— איך דאנק אייך, מילארד! האט עס געזאגט. ער העלפט ניט, עס מוז שוין אזוי זיין. איך מוז שוין פאהרען מיט אייך קיין מאַדייראָ.

ער האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען און האט ערשט יעצט אנגעהויבען צו בעטראכטען דיא שיף, אויף וועלכע ער איז געקומען אויף אזא זאנדערבארע ארט. ער איז דאך געוועז א געלערנטער און האט באלד דערקענט, אז ער געפינט זיך ניט אויף קיין פּאַסאַזשיר שיף.

— וויא איך זעה, איז דיא „דונקאַן“ א פערגניעגען שיף, האט ער ענדליך גע־זאגט. אלזא, צו וועמען געהערט זיא? ווער איז דער ווירט, ביי וועלכען איך בין אזוי אונגערן געוואָרען א גאסט?

— דיא שיף געהערט צו לאָרד גלענאַרוואַן, האט דער קאַפּיטאן פּארראגוט געזאגט.

— און איהר זייט א ווילקאָמענער גאסט אויף מיין שיף, האט לאָרד גלענאַרוואַן איהם געזאגט. איך דאנק דעם צופאל, וועלכער האט מיר געגעבען דיא געלעגענהייט צו האבען אויף מיין שיף דעם געלערנטען פּאַגאַנעל אלס גאסט.

— טויזענד דאנק, מילארד פאר אייער פריינדליכקייט. אזוי וויא איהר זייט דער אייגענטהימער פונ'ם „דונקאַן“ און מאכט א פערגניגונגס רייזע, קענט איהר דאך זאגען איין ווארט צו דעם מאַן, וועלכער שטעהט ביים רודער, ער זאל אויסדרעהן דאס רעדעל און זאל אונז פיהרען קיין קאלקוטא. אינדיען איז זעהר א שעהנעס לאנד. דיעזע דאמען וועלען האבען פיעל מעהר פערגניגען צו זעהן אינדיען און די גרויסע שטעדט באָמביי, קאַלקוטא מאַדראס, דשעלאבאַד, דעלהי און סינגאַפּור, אלס צו זעהן דיא קליינע שטעדטלעך אין זיד אמעריקא. אך, וויא דאנקבאר וואלט איך אייך געוועז, מילאָרד, ווען איהר זאלט הייסען אויסדרעהן דיא שיף און פאהרען קיין קאלקוטא! אייך מאכט עס ניט אויס און מיר וואלט עס געוועז דיא גרעסטע געפעליגקייט. איך וואלט אייך אייביג דאנקבאר געוועז. —

— הערר פּראָפעסאָר, האט ליידי הילענא געזאגט, ווען אונזער רייזע וואלט געװען נור א פערגניגונגס רייזע, וואלט איך געוועז דיא ערשטע, וועלכע וואלט אויסגע־

רופען; לאמיר אלע פאהרען קיין קאלקוטא מיט'ן געלערנטען פאגאנעל! מיר פאהרען יעצט אבער ניט צום פערגניגען. מיר האבען א שווערע אויפגאבע גענומען אויף זיך. מיר פאהרען רעטען אונגליקליכע מענשען, וועלכע האבען געליטען שיפברוך ניט ווייט פון פאטאגאניען. יעדע שטאדט איז טהייער, עס האנדעלט זיך אום מענשען לעבען.

לארד גלענארוואן האט יעצט דערצעהלט דעם געלערנטען דיא געשיכטע מיט דער פלאש, מיט דיא בריעף, מיט דער ענגלישען אדמיראליטעט און וואוהין זיי פאהרען. דער געלערנטער האט אלעס אויסגעהערט זעהר אויפמערקזאם. דאס שיקזאל פון'ם קאפיטאן גראנט מיט זיינע מאטראזען האט איהם שטארק פאראינטערעסירט. ווען ער האט דערהערט, אז ליידי העלענא האט דאס געמאכט דעם פארשלאג, אז זיי זא־לען אויף זייער אייגענער רעכענונג פאהרען זוכען דעם קאפיטאן גראנט מיט זיינע מאטראזען, האט ער זיך געווענדעט צו איהר מיט עכטע פראנצויזישע העפליכקייט און האט איהר געזאגט:

— מאדאם! ערלויבט מיר אייך אויסצודריקען מיין דאנק און מיינע בעוואונדע־רונג. איהר זייט א העלדין, מיט וועלכע ניט נור ענגלאנד, זאנדערן פראנקרייך וואלט געקענט שטאלץ זיין. איך פערלאנג יעצט ניט, אז איהר זאלט צו ליעב מיר פערליערען איין שטונדע, פאהרט אייער וועג. איך ווינש אייך גליק אויף דער רייזע און גליק אין אייער אונטערנעהמונג.

— וועט איהר פיעללייכט אויך פאהרען מיט אונז? האט ליידי העלענא גע־פרעגט. איך וואלט מיך געשעצט גליקליך צו האבען אויף מיין שיף דעם געלערנטען פאגאנעל.

— עס טהוט מיר לייד, וואס איך קען עס ניט. איך האב אן אויפטראג פון דער געאגראפישער געזעלשאפט אין פאריז און איך מוז אויספיהרען מיין אויפטראג. איך וועל אפשטייגען אויף דעם ערשטען לאנד, וואו איהר וועט צו פאהרען.

— דאס ערשטע לאנד, וואו מיר וועלען בלייבען שטעהן, איז דיא אינזעל מאדיירא, האט קאפיטאן פארראנוט געזאגט.

— לאז זיין מאדיירא. פון מאדיירא קיין ליסאבאן, דיא הויפט שטאדט פון פארטוגאל, איז אין גאנצען 180 מייל. ווען איך וועל געפינען אין מאדיירא א שיף, וואס געהט קיין אינדיען, וועל איך מיך אויפזעצען אין מאדיירא; ווען אבער ניט, וועל איך פון מאדיירא אריינפאהרען קיין ליסאבאן, דארט וועל איך געווים קריעגען א שיף קיין אינדיען.

— ווען איהר קענט ניט אנדערש, העלפט דאך ניט, האט לארד גלענארוואן געזאגט. איינסטוויילען וועט איהר מוזען אננעהמען מיין גאסטפריינדשאפט. איך וועל מיר געבען אלע מעגליכע מיה אום צו מאכען אייער אנוועזענהייט אויפ'ן „דונקאן" אזוי אנגענעהם, וויא נור מעגליך. איך וועל הייסען איינריכטען פאר אייך א בעזונדערע קאיוטע און ווען אונזער געזעלשאפט וועט אייך ניט זיין צו לאנגווייליג, וועלען מיר אפט פלוידערן.

— אייער געזעלשאפט וועט מיר שטענדיג זיין אנגענעהם, האט דער פראפעסאר געזאגט. מיר, פראנצויזען, זיינען א געזעלשאפטליכעס פאלק. מיר האבען ליעב מענשען,

מיר מוזען זיין צווישען מענשען. אונזער איינציגער פעהלער איז, וואס מיר האבען ליעב זעהר פיעל צו רעדען. איהר, ענגלענדער, זייט שוין אבער צו גרויסע שווייגער. איהר קענט אוועק זיצען שטונדען לאנג, קוקען איינער אויפ׳ן אנדערן און שווייגען. מען האט מיר דערצעהלט פון אייערן א לארד, אז ער איז אמאל געפאהרען אויף א שמאָלער בריק. איהם ענטגעגען איז אנגעקומען אנאנדער לארד. דיא בריק איז געוועזען אזוי שמאָל, אז עס איז געווען אונמעגליך, ביידע קארעטעס זאלען דורכפאהרען מיט א מאל. איינער האט געמוזט פאהרען צוריק און מאכען פלאץ פארן אנדערן. קיינער פון ביידען האט אבער ניט געוואלט פאהרען צוריק און אָפּטרעטען דעם אנדערן. ביידע זיינען געבליעבען שטעהן אין דער מיט בריק, האבען אנגעקוקט איינער דעם אנדער׳ן און האבען געשוויעגען. ענדליך איז איינעם דאך מיאוס געווארען צו קוקען און צו שווייגען. ער האָט ארויסגענומען א צייטונג און האט אנגעהויבען צו לעזען. דער אנדערער האָט זיך פאר איהם פערנייגט און האָט איהם געזאָגט:

— ווען איהר וועט ענדיגען דיא צייטונג, וועט איהר זיין אזוי גוט און זי מיר געבען.

מיר פראנצויזען קענען עס ניט. מיר זיינען א לעבהאפטעס, ריהרעוודיגעס פאלק. אין אונזער קערפער איז דאָ א מין קוועק-זילבער. מיר מוזען זיך בעוועגען; מיר מוזען רעדען, געהן, לויפען, שרייען און עפּעס טאָהן. אזוי איז שוין אונזער כאראקטער. איך מיין דאהער, אז אין דיא פאר טעג, וואָס איך וועל זיין אייער גאסט, וועל איך אייך פערקלינגען דיא אויערן מיט מיינע רעד. איהר מוזט מיר ענטשולדיגען, אזוי זיינען מיר שוין.

— אייערע פלוידערייען, פּראָפעסאָר, וועלען מיר שטענדיג זיין אנגענעהם, האָט לאָרד גלענארוואן געזאָגט העפליך.

מען האָט באלד איינגעריכטעט א קאיוטע פארן גאסט, מען האט איהם געבראכט עסען און טרינקען. אין א קורצער צייט איז ער געוואָרען מיט אלעמען היימיש אויפ׳ן שיף. ער האט געהאלטען ווארט. ער האט מיט יעדען גערעדט, יעדען דערצעהלט, וואוהין ער פאהרט און וואָס פאר א לענדער ער וויל אויספאָרשען. ער פלעגט זיך אפט פערגעסען און מיינען, אז ער האלט א פארלעזונג פאר זיינע סטודענטען אין אוניווערזיטעט און פלעגט א מאל פרעגען אן איינפאכען מאטראָז, אויב ער וויים עפּעס פון׳ם טייך יארו-דשאנגבא-טשו?

דעם אנדערן טאג האט ער געבעטען לאָרד גלענארוואן, ער זאל איהם ווייזען דיא בריעף, וואָס ער האט געפונען אין דער פלאש. לאָרד גלענארוואן האט זיי איהם גע־געבען. ער האט זיי אויסשטודירט א פאר שטונדען, האט געקוקט און געזוכט אין זיינע נאָטיץ ביכער און האָט ענדליך דערקלערט, אז אנדערש קען מען גאָר דיא בריעף ניט ערקלערן. באלד איז ער בעקאנט געוואָרען מיט קאפּיטאַן גראנט׳ס קינדער, ער האט זיי ביידען ליעב בעקומען, האט געזאָגט ראָבערטען, אז ווען ער וויל פאהרען מיט איהם קיין אינדיען, וועט ער פון איהם מאכען א גוטען סטודענט און א גרויסען גע־לערנטען. מערי גראנט האט ער פערזיכערט, אז זיא וועט באלד געפינען איהר פאָטער, ווייל זיי פאהרען אויפ׳ן ריכטיגען וועג.

ווען ער איז געוואר געווארן, אז ליידי העלענא׳ס פאטער איז דער ענגלישער

נעלערנטער טורנעל, האט ער געטאנצט פאר פרייד און האט איהר א קוש געטאָהן אין קאפּ. ער איז מיט איהר פאָטער זעהר גוט בעקאנט, זיי זיינען דיא בעסטע פריינד אין שרייבען זיך שטענדיג בריעף.

— טורנעל'ס טאָכטער! האט ער אויסגערופען איין מאל נאכן אנדערן. איך האב דאס גליק צו פאהרען אויף איין שיף מיט מיין פריינד טורנעל'ס טאכטער. מיר זיינען געוועזן צוזאמען אויף'ן געאָגראפישען קאָנגרעס אין פּעטערבורג אין 1852, מיר זיינען געוועזן צוזאמען אין בערלין אין 1854. מיר זיינען געשטאנען אין איין האָטעל און פלעגען פערברענגען טעג און נעכט צוזאמען.

8טעס קאפּיטעל.

דער פּראָפעסאָר ענדערט זיין בעשלוס.

פּראָפעסאר פּאגאנעל איז באלד געוואָרען בעקאנט מיט אלעמען אויף דער שיף און אלע האבען איהם ליעב בעקומען. ער איז געוועזן געגען אלעמען פריינדליך, האט מיט יעדען גערעדט פריי און אפענהערציג, וויא מיט זיין קאמעראד, האט מיט יעדען געשפאסט און עס האט איהם ניט געהארט, ווען א מאטראז פלעגט א מאל א שמייכעל טהאן איבער זיינע קליידונג אדער איבער זיינע אינסטרומענטען.

דאס וועטער איז געוועהן שעהן און דיא שיף איז געגאנגען שנעל איהר וועג. דען 30טען אויגוסט האט מען דערזעהן פון דער וויטען דיא שפּיצען פון דיא בערג אויף דער גרופּע פון קליינע אינזלען, וועלכע הייסען צוזאמען מאדייראַ און געהערן צו פּארטוגאל. לארד גלענארוואן האט געהייסען דעם קאפּיטאן צו פאהרען צו דער הויפּט אינזעל, אום דער נעלערנטער פּאגאנעל זאָל דארט אפּשטייגען.

— ליעבער פּראָפעסאָר, האט ער געזאגט, אין צוויא שטונדען ארום קומען מיר אן קיין מאדייראַ און איהר וועט קענען אָפּשטייגען און זוכען א שיף קיין אינדיען אדער קיין ליסאבאָן.

ער האט ערווארטעט, אז פּאגאנעל וועט זיך דערפרייען און וועט באלד לויפען צונויפנעמען זיינע זאכען. צו זיין פערוואונדערונג אָבער, האט איהם דער פּראָפעסאר אויסגעהערט גאנץ גלייכגילטיג.

— לארד גלענארוואן, האט ער איהם געזאגט, האט איהר גערעכענט שטעהן אין מאדייראַ, ווען איך זאל ניט געוועזן זיין ביי אייך אויף דער שיף?

— ניין, האט לארד גלענארוואן געענטפערט. איך האב אייך דערצעהלט דעם ציעל פון מיין רייזע און אז ביי מיר איז יעדער טאג טהייער.

— אלזאָ, ערלויבט מיר זיך צו בענוצען מיט מיין אירטהום און בלייבען נאך א פאר טעג אויף אייער שיף. דיא אינזעל מאדייראַ האט פאר מיר קיין שום אינטערעס ניט, זיא איז שוין אלעמען בעקאנט. זעהר פיעלע רייזענדע זיינען שוין געוועזן אויף איהר און האבען זיא בעשריעבען. וואס זאל איך טאָהן אין מאדייראַ?—איהר ווייסט דאך געוויס, מילאָרד, אז מאדייראַ איז אמאל געוועזן בעריהמט דורך איהרע טהייערע וויינען. מאדייראַ וויין איז דער בעסטער און דער טהייערסטער אין דער וועלט. אויף דיא וויין ביימלעך איז אבער אָנגעפאלען א גאנץ קליין פליעגעלע, וועלכע מען קען זעהן נור דורך א מיקראָסקאָפּ און וועלכע הייסט פילאָקסערע Phyllaxera. דיעזע פליעגעלע

גנלע האט פערניכטעט אלע וויינגערטנער אין מאדיירא. שטעלט אייך פאר, אז אין 1813 האט דיא אינזעל מאדיירא ארויסגעגעבען 22 טויזענד פעסער וויין און אין 1845 האט זיא מעהר ניט ארויסגעגעבען וויא צווייא טויזענד זעקס הונדערט ניין און זעכציג פעסער וויין. איז עס ניט טרויעריג?—עס איז וואהר, אז אין מאדיירא איז דער קלימאט זעהר געזונד און זייט א געוויסע צייט האבען דיא דאקטוירים אנגעהויבען צו שיקען קיין מאדיירא מענשען, וועלכע ליידען אן ברוסטקראנקהייטען. אין מאדיירא איז זעהר ווארם, דער קעלטסטער טאג איז, וויא ביי אונז אין פאריז א שעהנער טאג אין מאי. אין מאדיירא וואקסט זעהר גוט קאפע, צוקערראהר, פייגען, טייטלען און אלע אנדערע פריכטע. דאס ווארט מאדיירא הייסט א וואלד אויף פארטוגעזיש. מען רופט דיא אינזעל מאדיירא, ווייל זיא איז בעדעקט מיט וועלדער.

וויא עס ווייזט אויס, האט ער געמיינט, אז ער איז אין אוניווערזיטעט און האלט א פארלעזונג איבער מאדיירא, ווייל פלוצלונג האט ער זיך געווענדעט צום פראוויאנט־מייסטער, אלבינעט, וועלכער איז גערעדע געשטאנען לעבען איהם און האט איהם געפרעגט:

— וויאפיעל איינוואוינער געפינען זיך אין מאדיירא און אויף דיא אנדערע אינזלען ארום?

אלבינעט האט איהם אנגעקוקט און האט א שמייכעל געטאהן. ער האט זעהר גוט געוואוסט, וויאפיעל פונט פלייש עס דארף אוועק געהן איבערן טאג אויפ'ן „דונקאן“, אבער וויאפיעל איינוואוינער עס זיינען דא אין מאדיירא, האט ער זיך גאר קיין מאל ניט אינטערעסירט צו וויסען.

— זעהט איהר? איהר ווייסט ניט. אין מאדיירא און אויף דיא אינזלען ארום געפינען זיך הונדערט אכצעהן טויזענד, זעקס הונדערט נייז איינוואהנער. אלע פארטוגיזען.

ער וואלט געוועז אוועקגערעדט איבער מאדיירא נאך א פאר שטונדען, ווען לארד גלענארוואן זאל איהם ניט געוועז אונטערברעכען.

— אלזא, פראפעסאר פאגאנעל, זאלען מיר ניט צופאהרען קיין מאדיירא? זאל איך הייסען דעם קאפיטאן ווייטער פאהרען?

דער פראפעסאר האט זיך אומגעקוקט. ער האט זיך ערשט דערמאנט, וואו ער איז און וואס מען פרעגט איהם.

— ניין, מילארד. וואס וועל איך טאהן אין מאדיירא, ווען איך וועל ניט געפינען אזוי שנעל א שיף? ניין! לאמיר בעסער פאהרען ווייטער. דיא קאנאריען אינזלען זיינען ניט ווייט. עס איז אין גאנצען א פאר טאג רייזע. איך מיין, אז איהר פאהרט אלענפאלס פארביי דיא קאנארישע אינזלען.

— געוויס! אונזער וועג קומט אויס לעבען דיא קאנארישע אינזלען, האט לארד גלענארוואן געענטפערט, און עס איז מיר קיין אונטערשיעד ניט זיך אפצושטעלען אין מאדיירא אדער לעבען דיא קאנארישע אינזלען.

— נון, זעהט איהר, מילארד, ביי אייך איז עס גאר קיין אונטערשיעד ניט, פאר מיר אבער איז עס זעהר וויכטיג צו זיין אויף דיא קאנארישע אינזלען. ערשטענס,

זיינען זיי נאָך ניט אזוי גוט בעקאנט. זיי זיינען ווערטה, אז מען זאל זיי אביסעל אויסשטודירען. צוויטענס וויל איך זעהר זעהן דעם הויבען בערג „פיק דע טיידע", Pic de Teyde, וועלכער געפינט זיך אויף דער אינזעל טענעריפאַ. איהר האט דאך געוויס געהערט פון דיעזען מערקווירדיגען בערג און ווייסט געוויס, אז ווען דיא זון געהט אונטער און אויף דער גאנצער אינזעל איז שוין גוט פינסטער, בעלייכטעט נאך דיא זון דעם שפּיץ פון דעם פיק דע טיידע און ער שיינט און לייכטעט, וויא א שעהנע, גרויסע לאַנטערנע בעלייכטעט א פינסטערען זאַל. דאס איז זעהר אינטערעסאנט. איך האב עס שטענדיג געוואלט זעהן, איך האָב אָבער קיין געלעגענהייט ניט געהאט. יעצט וועל איך בענוצען דיא געלעגענהייט און וועל אויסשטודירען דיא קאנארישע אינזלען, בעזאנדערס אבער דעם "פיק דע טיידע".

— מיט פערגניגען, ליעבער פּראָפעסאָר, האט לארד גלענארוואן געזאָגט און האט געגעבען א בעפעהל, אז דיא שיף זאל פאהרען ווייטער און זאָל זיך ניט אפּשטע־לען אין מאדיירא.

דעם אנדערן טאָג געגען 4 אוהר נאָכמיטאָג איז דער פּראָפעסאָר פּאגאנעל און דער קאַפּיטאַן פּארראַגוט ארומגעגאנגען אויפ'ן דעק. דער פּראָפעסאָר האט איהם אנגעהויבען אויסצופרעגען, אויב ער איז שוין א מאָל געוועזן אין זיד אַמעריקא, וואוהין זיי ווילען צו פאהרען אין פּאַטאגאניען און וויא לאַנג זיי דענקען דארט צו בלייבען. ער האט גערעדט אהן אן אויפהער, וויא זיין שמייגער איז געווען, האט געפרעגט פראַגען און האט זיי אליין פערענטפערט. פּלוצלונג איז איהם דער קאַפּיטאַן פּארראַגוט אריינ־געפאַלען אין דיא רעד און האט איהם געוויעזען אויף א פונקט אין זידען (דרום זייט).

— גיט נור א קוק, פּראָפעסאָר, דארט, אין יענע געגענד. זעהט איהר עפּעס?

— איך זעה גאר ניט.

— איהר זעהט גאר ניט ווייל אוהר קוקט ניט, וואוהין מען דארף. קוקט ניט אונטער דיא וואלקען, זאנדערן איבער דיא וואלקען.

דער פּראָפעסאָר האט געקוקט אין אלע זייטען און האט גאר ניט געזעהן.

— מגעליך, אז איהר ווילט עס ניט זעהן, האט געזאגט קאַפּיטאַן פּארראַגוט מיט פערדרוס. זעהט נור דאָרט, וואו איך וויז אייך מיט דער האנד. דארט, הויך איבער דיא וואלקען שטעקט ארויס דער שפּיץ פון'ם בערג פיק דע טיידע אויף דער אינזעל טענעריפאַ. מיר זיינען יעצט ניט מעהר אלס פופציג מייל וויט פון דער אינזעל און דער הימעל איז א ביסעל בעדעקט מיט וואָלקענס אין יענער געגענד, אָבער דעם בערג קען מען זעהן דייטליך, וויא ער איז פיעל העבער פון דיא וואלקענס.—נו? זעהט איהר איהם ענדליך?

— אה, יאַ! יעצט זעה איך איהם זעהר דייטליך, האט דער פּראָפעסאָר גע־זאגט. אט דאס איז דער בעריהמטער בערג פּיק דע טיידע, אדער פּיק דע טע־נעריפאַ? איך האב מיר איהם גאנץ אנדערש פארגעשטעלט. איך האב געמיינט, אז ער איז פיעל העבער.

— דאס איז מיר א וואונדער, פּראָפעסאָר. וואס הייסט, איהר האט געמיינט.

אז ער איז פיעל העכער? ווייסט איהר דען ניט, וויא הויך דער פּיק דע טענעריפאַ איז?— איהר זאָלט עס ניט וויסען? דאָס קען ניט זיין!

— געוויס, ווייס איך! האָט דער פּראָפעסאָר אויסגערופען. דער פּיק דע טענעריפאַ איז 11 טויזענד פוס דיא הויך. דער העכסטער בערג אין דער שווייץ, דער מאָן בלאַן איז 14 טויזענד פוס דיא הויך. דער מאָן בלאַן אבער ווייזט אויס פיעל העכער און פיעל גרעסער. ער מאַכט אויך אַ בעסערן איינדרוק אויף אַ מענשען, וואָס זעהט איהם צום ערשטען מאָל.

— אבער פּראָפעסאָר, איהר זעהט דאָך איהם נור פון דער ווייטענס, פּראָבירט נור ארויפגעהן אויף איהם, וועט איהר שוין זעהן, וויא לייכט עס איז.

— ארויפקלעטערן אויפ'ן פּיק דע טענעריפאַ? ניין! צו וואָס זאָל איך עס טאָהן, ווען דיא געלערנטע הומבאָלד און באָנפּלאַן זיינען שוין בעשטיגען דיזען בערג און האָבען איהם אזוי גוט בעשריעבען? האָט איהר געהערט פון אלכסנדר הומבאָלט? דאָס איז געווען אַ רייזענדער און אַ נאַטורפאָרשער! — אין 1799 איז ער ארויפגעקלעטערט ביז אויפ'ן שפּיץ פון פּיק דע טענעריפאַ. ער בעשרייבט איהם מיט פאָלגענדע ווערטער:

„דער פּיק דע טענעריפאַ האָט אין זיך אַלע קלימאַטען פון דער וועלט. מען „קען איהם איינטהיילען אין פינף טהיילען, אָדער פינף גאַרטלען. אונטען איז „גאַנץ הייס און עס וואַקסען אויף איהם וויינטרויבען און אַנדערע פּריכטע, וועלכע „וואַקסען נור אין דיא גאַנץ הייסע לענדער. דאַן הייבט זיך אָן אַ מעסיגערער קלי־ „מאַט: עס וואַקסען לאָרבער ביימער און אַנדערע פּריכטע, וועלכע וואַקסען אין „קעלטערע געגענדען. דאַן קומט דאָס קלימאַט פון דיא קאַלטע געגענדען, וויא „רוסלאַנד און קאַנאַדאַ. עס וואַקסען אויף איהם נור טאַנען (סאָסנאַ) און פיכטען. „העכער וואַקסען שוין גאָר קיין בוימער ניט, אָדער דיא בוימער זיינען אזוי קליין, „אַז מען קען זיי רעכענען פאַר הויכע גראָזען. זיי זיינען צווערגע (קאַרליקעס). נאָך „העכער וואַקסט אויף איהם גאָר נישט. עס איז צו קאַלט, עס זאָל דאָרט עפּעס „וואַקסען. דער בערג ענדיגט זיך מיט אַזאַ שאַרפען שפּיץ, אַז עס איז גאַנץ „אויבען ניטאָ זאָגאַר קיין אָרט, וואו זיך צו זעצען. ווען מען איז אָבער אויפ'ן „שפּיץ בערג, קען מען זעהן אויף עטליכע הונדערט מייל ארום. דיא שעהנע „אויסזיכט, וואָס מען געווינט, ווען מען איז אויפ'ן העכסטען פּונקט, בעלוינט פאַר „דער מיה, וואָס מען האָט ארויפצוקלעטערן אזוי הויך“.

דער פּיק דע טענעריפאַ איז אַ מאָל געווען אַ וואולקאַן, אַ בערג, וואָס שפּייט מיט פייער. היינט איז ער שטיל געוואָרען. ער איז אויסגעלאָשען געוואָרען. ווען הומבאָלדט איז געווען אויף איהם, האָט ער זיך אַראָפּגעלאָזען אין לאָך, פון וואַנען דאָס פייער פלעגט אַ מאָל ארויסגעהן, אדער קראַטער, וויא דיא געלערנטע רופען עס. אין קראַטער האָט ער געפונען נור אַש און שוועפעל, אָבער אַלעס פערקיהלט, פערגלי־ ווערט — אויסגעלאָשען.

דער געלערנטער הומבאָלדט האָט גענוג בעשריעבען דעם פּיק דע טענעריפאַ.

ער האָט שוין פאר מיר גאָר ניט איבערגעלאָזען. צו וואס זאל איך יעצט פאהרען קיין טענעריפא? וואָס וועל איך דאָרט ענטדעקען?

— איך מיין אויך, אז עס איז ניט גלייך פאר אייך, איהר זאָלט אָפּשטייגען אויף דיא קאנארישע אינזלען, האט קאפּיטאן פאררא־גוט געזאגט. צו דיא קאנארישע אינזלען קומען זעלטען צו גרויסע שיפען און איהר וועט דאָרט מוזען זעהר לאנג וואָרטען אויף א שיף.

— וואָס מיינט איהר, ליעבער קאפּיטאן, ווען איך זאָל אפּשטייגען אויף דיא גרינע אינזלען, אדער וויא דיא שפאניער רופען זיי Insula de Cape Verde?

— געוויס קענט איהר עס טאהן, פּראפּעסאָר, האט קאפּיטאן פאררא־גוט געזאגט. איך קען אייך צופיהרען צו דער הויפּט שטאדט פון דיא גרינע אינזלען, ווילא פּראַיא.

— ווילא פּראַיא איז א שעהנע שטאדט. האָט דער פּראָפעסאר געזאגט, אויסער דעם ליעגען דיא גרינע אינזלען ניט ווייט פון וועסט אפריקא. פון ווילא פּראַיא וועל איך קענען פאהרען זעהר לייכט קיין סענעגאל, א לאנד אין וועסט אפריקא, וועלכעס געהערט צו פראנקרייך. אין סענעגאל וועל איך זיין צווישען לאנדסלייט, צווישען פראנ־צויזען, מענשען, וואס קענען מיך, און דער גובערנאטאר פון סענעגאל וועט מיר געוויס פארהעלפען צו פאהרען קיין קאלקוטא. ווען איך וועל אידם ווייזען דיא בריעף, וועלכע איך האב פון אונזער קייזער, נאפּאלעאן III, וועט ער מיר זאגאר געבען א שיף, וועל־כע געהערט דער רעגיערונג.

— מיר מוזען אַלענפאלס צופאהרען צו דיא גרינע אינזלען, האט קאפּיטאן פא־רראגוט געזאגט, וויל לאָרד גלענארוואן האט דארט בעשטעלט שטיין קוילען פאר „דונקאן" און מיר וועלען קיין צייט ניט פערליערען דורך אייך.

— נו, און פאר דיא וויסענשאפט אינטערעסירט איהר זיך גאר ניט? האט דער פּראפעסאר געפרעגט. זייט איהר א מאל געוועזען אויף דיא גרינע אינזלען? האט איהר א מאל אויסשטודירט דיא גרינע אינזלען? איך פארשטעה ניט, וויא אזוי פאהרען עס מענשען ארום אויפ'ן מעער מיט פערבונדענע אויגען? איהר פאהרט צו דיא גרינע אינזלען און האט גאר אין זינען קוילען?

וויא עס ווייזט אויס האט דער פּראפעסאר ווידער א מאל געמיינט, אז ער רעדט צו איינעם פון זיינע סטודענטען און ניט צו א קאפּיטאן פון א שיף. קאפּיטאן פאררא־גוט האט איהם באלד אויפמערקזאם געמאכט אויף זיין פעהלער.

— ליעבער פּראָפּעסאר, האט ער איהם געזאגט, פאר דיא וויסענשאפט זארגען זיך מענשען, וויא אלכסנדר פאן הומבאלדט, באָנפּלאַן און איהר. מיר איינפאכע מענ־שען זיצען אין דערהיים און לעזען אייערע ווערק מיט פערגניגען. — אלזא, לאָמיר יעצט אוועקלעגען דיא וויסענשאפט אין א זייט. זאגט מיר אייער ענטשלוס. ווילט איהר אויסשטייגען אויף דיא קאנארישע אינזלען אדער אויף דיא גרינע אינזלען? איך מוז עס וויסען, איך מוז דאך געבען מיינע בעפעהלע מיינע מאטראזען.

— איך האב אייך שוין געזאגט. איך וועל אויסשטייגען אויף דיא גרינע אינזלען אין ווילא פּראַיא.

(So. Am., 4).

קאפיטאן פאררא‌גוט האט געהייסען דעם שטייערמאן פאהרען גלייך און זיך ניט אוועק קעהרען אן א זייט צו דער אינזעל טענעריפא, וויא ער האט איהם געהייסען היינט אין דער פריה.

דיא שיף איז געגאנגען ווייטער איהר וועג. דעם 2טען סעפּטעמבער האט זיך דאס וועטער געענדערט. דער הימעל האט זיך בעדעקט מיט וואלקענס און עס האט אנגעהויבען שטארק צו רעגענען. זיי זיינען געפאהרען אין וועסט זייט פון אפריקא. ענדע אויגוסט הייבט זיך אן אין יענע געגענדען דער ווינטער, אבער ניט אזא ווינטער וויא ביי אונז מיט שנעע, מיט ווינטען און מיט פרעסט. פון אזא ווינטער ווייסט מען דארט ניט—עס הייבט אן צו רעגענען, דאס הייסט אין אפריקא ווינטער. טאג טעג־ ליך ווערט דער הימעל בעדעקט מיט וואלקען און עס רעגענט. א מאל רעגענט עס אוועק עטליכע טעג נאכאנאנד; א מאל רעגענט עס נור איינינע שטונדען אין טאג, אבער רעגענען מוז עס יעדען טאג. דיא אפריקאנער נעגערן רופען דיא רעגען צייט: „מאזיקא“ — וואסער. דערפאר האבען עס דיא שפאניער, וועלכע וואינען אין יענע גע־ גענדען א נאמען געגעבען Le tempo des aguas דיא צייט פון דיא וואסערן.

פאר רייזענדע איז דיא רעגענצייט זעהר אונאנגענעהם, פאר דיא איינוואוינער פון אפריקא אבער איז זיא נויטהווענדיג. אין דעם הייסען ברענענדיגען זומער געהט גאר קיין רעגען ניט. דיא ערד ווערט פערברענט, פערדארט און הארט וויא א שטיין, אז קיין זאך קען אויף איהר ניט וואקסען אין דער רעגען צייט, אדער אין אפריקא־ נישען ווינטער, הייבט ווידער אן אלעס גרין צו ווערן, אלעס צו בליהען און אלעס צו וואקסען. דאמאלס פערזייעט דער אפריקאנער זיינע פעלדער און גרייט זיך אן עסען אויף דיא הייסע צייט. דיא רעגען צייט איז אין יענע געגענדען צוויא מאהל אין יאהר: אין סעפּטעמבער און אין אפּריל.

אונזערע רייזענדע זיינען געראדע געקומען אין דער רעגען צייט פון סעפּטעמבער און זיינען געווען זעהר ניט צופריעדען מיט'ן רעגען. עס איז געווען אונמעגליך ארויס־ צוגעהן אויפ'ן דעק פונ'ם שיף. מען האט געמוזט זיצען א גאנצען טאג פערשפּארט אין דער קאיוטע. לארד גלענארוואן און ליידי העלענא זיינען יעצט געווען העכסט צו־ פריעדען, וואס פאגאנעל איז געווען ביי זיי אויפ'ן שיף. ער איז געזעסען מיט זיי א גאנצען טאג אין דער קאיוטע און האט גערעדט איבער געאגראפיע און אנדערע וויסענ־ שאפטען.

דיא שיף איז אונטערדעסען געגאנגען איהר וועג און דעם 4טען סעפּטעמבער איז זיא שוין געשוואומען צווישען דיא גרינע אינזלען. זיא איז פארביי געגאנגען דיא קליינע אינזעל, סאל און דער קאפיטאן האט עס זאגאר ניט געמעלדעט, ניט לארד גלענארוואן, ניט דעם פראפעסאר, ווייל דיא גאנצע אינזעל איז בעדעקט מיט געזאל־ צענעם זאמד און עס וואקסט אויף איהר גאר נישט. קיינער וואוינט אויף איהר ניט, זאגאר דיא פויגעל אנטלויפען פון איהר, ווייל דער זאמד איז שטארק געזאלצען און, ווען זיי זעצען זיך אויפ'ן זאמד, הייבט עס זיי אן צו עסען.

דער קאפיטאן האט זיי געמעלדעט ערשט, ווען זיי זיינען פארביי געפאהרען דיא אינזעל סען זשאק, ווייל דיא גאנצע אינזעל איז בעדעקט מיט בערג, וועלכע זיינען

בעדעקט מיט גרינע גראז, אז עס איז א פערגניגען אנצוקוקען. מעגליך, אז דער פאר האט מען דיעזע גרופּע אינזלען א נאמען געגעבען דיא גרינע אינזלען. אין אנאנדער צייט וואלט לארד גלענארוואן און ליידי העלענא געוויס ארויסגעגאנגען אויפ'ן דעק בעטראכ־טען דיא שעהנע גרינע אינזלען. יעצט אבער האט עס שטארק גערעגענט און זיי האבען געמוזט בלייבען אין זייער קאיוטע.

ווען דער פּראָפעסאר האט דערהערט, אז זיי פאהרען צווישען דיא גרינע אינזלען האָט ער אנגעהויבען צונויפצונעהמען זיינע זאכען און זיי צונויפצופּאקען. דאס איז געוועזן קיין לייכטע ארבייט פאר איהם. אין דיא עטליכע טעג, וואָס ער איז געוועזן אויפ'ן שיף, האָט ער אזוי צו וואָרפען זיינע ביכער און זיינע אינסטרומענטען, אז עס איז ווירקליך שווער געוועזן, זיי צונויפצונעהמען.

דעם 5טען סעפּטעמבער אין דער פריה האָט דער קאפּיטאן געמעלדעט, אז דיא „דונקאָן" איז שוין אריינגעפאהרען אין פארט פון ווילא פּראיא און אין א שטונדע וועט זיא שוין שטעהן לעבען דאָק.

דאס וועטער איז געוועזן שרעקליך. עס האָט געגאסען עמערוויים. א שטאר־קער ווינד האט געבלאָזען און האט אויפגעהויבען בערג הויכע וועלען (כוואליעס). נור מיט שווערע מיה איז עס געלונגען דעם קאפּיטאן אריינצופיהרען דיא שיף אין פארט און זיא גליקליך צו ברענגען צום דאָק.

וויא עס האט געגאסען און וויא שטארק דאס מעער האט גערוישט און געקאָכט, איז דאך לארד גלענארוואן און ליידי העלענא ארויסגעגאנגען אויפ'ן דעק. זיי האבען געוואלט אנקוקען דיא שטאדט ווילא פּראיא און בעטראכטען א ביסעל דיא אינזעל. עס איז אבער געוועזן אונמעגליך עפּעס צו זעהן, דער רעגען איז געגאנגען אזוי געדיכט, אז ער האט פערדעקט דיא שטאדט מיט דער אינזעל, וויא מיט א שלייער. זיי האבען געמוזט באלד צוריקגעהן אין דער קאיוטע. דער פּראפעסאר איז אויך ארויסגעגאנגען אויפ'ן דעק און איז אויך באלד צוריק געלאָפען אין דער קאיוטע, דורכגענעצט ביז אין העמד.

— נו? וואָס זאגט איהר יעצט, פּראָפעסאר? האט איהם לארד גלענארוואן געפרעגט. אלעס איז געגען אייך, זאגאר דער רעגען און דער ווינד האבען זיך פער־שווארען געגען אייך: זיי לאזען אייך ניט אָפּשטייגען אין ווילא פּראיא.

— איך וועל דאך מוזען אויסשטייגען, האט פאגאנעל געזאגט לאנגזאם און אונגערן.

— אבער וויא קענט איהר אויסשטייגען אין אזא שרעקליכען רעגען? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— מיך וואָלט גאָר ניט געהארט — וועל איך א ביסעל פאררעגענט ווערן, איך האב נור מורא פאר מיינע ביכער און מיינע אינסטרומענטען. זיי קענען אין גאנצען פערדארבען ווערן און צו גרונדע געהן. וואס וועל איך טאהן אהן מיינע ביכער און אהן מיינע אינסטרומענטען?

פאגאנעל איז ארומגעגאנגען אין דער קאיוטע אהין אהער, וויא א פערצווייפעל־טער. לארד גלענארוואן האט איהם נאך געשאטען זאלץ אויף דיא וואונדען:

— און ווען איהר וועט שוין שיצען אייערע ביכער און אייערע אינסטרומענטען, זיי זאלען ניט פערנעצט ווערן, וואס וועט איהר טאהן מיט זיי אין ווילא פראיא? קיין האטעלס און קיין גאסט הייזער זיינען דארט ניטא. איהר וועט זיך מוזען איינבעטען ביי איינעם פון דיא איינוואינער, ער זאל אייך אויפנעהמען אויף קוואטיר און איהר וועט מוזען שלאפען צוזאמען מיט דיא אפען (מאנקעס) און מיט דיא שוויינע. אין ווילא פראיא איז נאך ניט איינגעפיהרט, אז יעדער מענש זאל האבען א בעזונדער צימער און א בעזונדער בעט. דא לעבען נאך דיא מענשען, וויא אין דיא גוטע אלטע צייטען איז געווען דיא מאדע. דער מאן, דיא פרוי, דיא קינדער, דיא קעלבלעך, דיא שוויינע און דיא אפען עסען צוזאמען, טרינקען צוזאמען, און שלאפען צוזאמען. דיא אפען זיינען א נייגיעריגעס פאלק, זיי וועלען געוויס וועלען פראבירען אייערע ביכער און אייערע אינסטרומענטען. זיי וועלען אויך האבען גענוג צייט דערצו, ווייל איהר וועט מוזען ווארטען צווייא־דרייא מאנאט, ביז א שיף וועט אנקומען.

— צווייא — דריי מאנאט? האט אויסגעשריען דער פראפעסאר. וואס רעדט איהר?

— איהר זייט טאקע א גרויסער געלערנטער, האט לארד גלענארוואן געזאגט רוהיג, איך וויים אבער וואס איך רעד. דיא רעגען צייט האט זיך יעצט ערשט אנגע־הויבען. זיא געדויערט צווייא—דרייא מאנאטע. אין דיעזע צייט קומען קיין גרויסע שיפען צו דיא גרינע אינזלען. דאס מעער איז זעהר שטירמיש, אין פיעלע ערטער איז עס ניט טיעף און דיא גרויסע שיפען האבען מורא צו קומען א הער.

— נו, וואס הארט עס אייך, פראפעסאר? האט ליידי העלענא געהאלפען איהר מאן. איהר וועט אייער צייט ניט פערליערן אומזיסט, איהר וועט דערווייל אויספאר־שען דיא גרינע אינזלען. איך געדענק, מיין פאטער האט מיר געזאגט, אז דיעזע גרופע אינזלען איז נאך זעהר ווייניג בעקאנט. כמעט אלע שיפען, וואס פאהרען פון ענגלאנד קיין זיד אמעריקא, פאהרען פארביי דיא גרינע אינזלען און דאך האט זיך נאך ניט געפונען קיין געלערנטער, וועלכער זאל זיי אויספארשען. פאר וואס זאלט איהר ניט זיין דער געלערנטער, העררר פראפעסאר, וועלכער זאל זיך געבען דיא מיה אויסצושטודירען דיעזע גרופע אינזלען?

— וואס זאל איך דא שטודירען? האט אויסגערופען דער פראפעסאר פער־צווייפעלט. אויף דיעזע אינזלען איז ניטא קיין אינטערעסאנטע זאכען.

— איהר קענט אויספארשען דיא גרויסע טייכען, האט לארד גלענארוואן געזאגט.

— וואס פאר א טייכען? אויף דיעזע אינזלען זיינען דא גאנץ קליינע טייכלעך, וועלכע ווערן אום [illegible]ער אין גאנצען אויסגעטריקענט.

— נו, קענט איהר אויסשטודירען דיא וועלדער, האט לארד גלענארוואן ווייטער געזאגט.

— וואס פאר א וועלדער? עס קען דאך ניט זיין קיין וועלדער אהן בוימער? אויף דיעזע אינזלען געפינט זיך ניט איין בוים!

— א שעהן שטיק לאנד! — האט געזאגט דער מאיאר — אין וועלדער עס זיינען ניטא ניט קיין טייכען, ניט קיין בוימער. וואס דען איז דא?

— עס זיינען דאָ בערג, האָט לאָרד גלענאַרוואַן ווייטער געזאגט און אונזער פּראָפעסאָר וועט אויסשטודירען דיא בערג.

— וואס פאר בערג? האט געשריען דער פּראָפעסאר. בערגלעך! קליינע בערג־לעך, מעהר איז דאָ ניטאָ. דערצו נאָך האט זיי שוין איינער בעשריעבען פריהער פאר מיר.

— ווער האט זיי ביי אייך אויסגעחאפּט?

— דער געלערנטער געאָלאָג, סענט־קלער־דעוויל.

— דאס קען ניט זיין!

— ליידער, איז עס אָבער יאָ אזוי. דיא פראנצויזישע רעגיערונג האט אין 1856 ארויסגעשיקט דעם געלערנטען סענט־קלער־דעוויללּ אויף דער פראנצויזישער שיף „דעסידע". ער האט אויסגעפאָרשט אלע אינזלען און האט זיי בעשריעבען. ער האט אויסגעפאָרשט דעם איינציגען אינטערעסאנטען בערג אויף דער אינזעל פאָגאָ, ווייל ער ער איז א וואולקאן, ער שפּייט מיט פייער, און האט אזוי בעשריעבען, אז איך האב שוין גאָר ניט וואס צו טאָהן.

— אלזא, וואס וועט איהר טאהן דא, הערר פּראפעסאר? האט ליידי העלענא געפרעגט.

פּאגאנעל האט אראפּגעלאזען דעם קאפּ אויף דיא ברוסט און האט געשוויעגען. ער איז געווען אין א פערצווייפלונג. ער האט ווירקליך ניט געוואוסט וואָס צו טאהן. ענדליך איז ער צוגעגאנגען צו לאָרד גלענאַרוואַן און האט איהם געפרעגט:

— וואו דענקט איהר זיך אפּצושטעלען, ווען איהר וועט אוועקפאהרען פון דיא גרינע אינזלען?

— אין דער שטאדט קאָנסעפּסיאָן אין זיד אמעריקא.

— דאס איז דאָך אָבער זעהר ווייט פון אינדיען.

— איך וויים ניט, האט לאָרד גלענאַרוואַן געזאגט. איהר האט געוואלט פאה־רען קיין אינדיען. וואס איז אייך דער אונטערשיעד, אויב איהר פאהרט קיין אָסט אינ־דיען אדער קיין וועסט אינדיען?

— אָסט אינדיען איז א גרויס לאנד אין אזיען און וועסט אינדיען זיינען איינינע אינזלען אין אמעריקא. אלזאָ, וואס פרעגט איהר, וואס פאַר אַן אונטערשיעד עס איז? עס איז דאך א גרויסער אונטערשיעד!

— איך פארשטעה דאָך ניט, האט לאָרד גלענאַרוואַן ווייטער געזאגט. איהר זייט א געלערנטער און פאָהרט אויספארשען דיא פעלקער פון אינדיען, וואס איז אייך דער אונטערשיעד, ווען איהר וועט קומען קיין פּאטאגאָניען און וועט אויספארשען דיא פעלקער פון פּאטאגאניען? זיי הייסען דאך אויך אינדיאנער. איך מיין, אז דיא אינדי־אנער אין פּאטאגאניען זיינען אזוי אינטערעסאנט פאר דער וויסענשאפט, וויא דיא אינדיאנער פון פּענדשאב.

(פּענדשאב איז א לאנד אין אָסט אינדיען. עס הייסט פּענדשאב, ווייל אין דיעזען לאנד שטרעמען פינף טייכען).

דער פּראפעסאר האָט געטראכט איינינע מינוט און האט זיך געווענדעט צו לאָרד גלענאַרוואַן.

— איהר האט פיעללייכט רעכט, מילארד. עס איז מיר קיין מאל ניט איינגעפאלען, אז פאטאגאניען איז נאך זעהר וועניג אויסגעפארשט. איבער פאטאגאניען האט מען דער וייל אזוי וועניג געשריעבען, אז איך קען ווירקליך דא זעהר פיעל ענטדעקען און אויספארשען —

— און בעקומען דיא גאלדענע מעדאילע, וועלכע דיא ענגלישע געאגראפישע געזעלשאפט האט צו געזאגט פאר דאס בעסטע ווערק איבער פאטאגאניען, איז איהם לארד גלענארוואן אריינגעפאלען אין די רעד.

— אבער מיין אויפטראג? איך וויל דאך אויספארשען דעם יארו=דשאנגבא=טשו?

— נו, וועט איהר אויספארשען דעם טייך גאלעגאס אין פאטאגאניען. ער איז אויך זעהר וועניג בעקאנט.

אין דיעזע צייט איז ליידי העלענא צו געגאנגען צו איהם און האט איהם געזאגט פריינדליך און מיט א ביטענדע שטימע:

— קומט, פראפעסאר! פאהרט מיט אונז קיין פאטאגאניען! איך וויל אייך זעהר האבען אויף מיין שיף. פאהרט מיט אונז!

וויא צערשטרייעט דער פראפעסאר איז געווען; וויא פערטיעפט אין זיין וויסענ=שאפט ער איז געווען, האט דאך דיא פריינדליכע, ביטענדע שטימע פון ליידי העלענא און איהרע ווערטער, וועלכע זיינען ארויס פון גאנצען הארצען געמאכט א שטאר־קען איינדרוק אויפ'ן פראפעסאר. ער איז געווען געריהרט.

אזוי זיינען שוין דיא מענער. זיי מעגען זיין ווילד און גראב, זיי מעגען זיין וויא פערטיעפט אין זייערע געדאנקען, דיא ווייכע, ביטענדע שטימע פון א שעהנע פרוי ווירקט אויף זיי, וויא א צויבער.

— מאדאם...., האט דער פראפעסאר געשטאמעלט. איך האב דאך אבער.... אן אויפטראג....

— ליעבער פראפעסאר' האט ליידי העלענא געזאגט לעבהאפט, דער צופאל האט אונז געבראכט דיא בריעף פונ'ם אומגליקליכען קאפיטאן גראנט; דער צופאל האט אונז געפיהרט אויף דיעזע רייזע; דער זעלבער צופאל האט אייך געבראכט אויף אונז=ער שיף. וויא עס וועיזט אויס, וויל דער צופאל, אז מיר זאלען צוזאמען פאהרען. פאהרט מיט אונז, פראפעסאר, פערלאזט אונז ניט!

— איך ווייס ווירקליך ניט.... וואס איך זאל אייך זאגען.... יא, אדער ניין.... עס וועט אייך פיעללייכט זיין אונבעקוועם.... איך וועל אייך שטערן....

— מיר ווילען אלע, איהר זאלט בלייבען ביי אונז, איהר וועט אונז גאר ניט שטערן, האט ענדליך לארד גלענארוואן געזאגט ערנסט. בלייבט, פראפעסאר, און פאהרט מיט אונז,

ער האט איהם דערלאנגט דיא האנד. דער פראפעסאר האט זיא גענומען און האט זיא געדריקט.

9טעם קאפיטעל.

דיא מאגעללעהאנס שטראסע.

אלע זיינען געווען העכסט דערפרייט און צופריעדען, ווען זיי האבען דערהערט אז דער פראפעסאר פאגאנעל האט זיך ענטשלאָסען צו בלייבען אויפ'ן „ד:נקאַן" און צו פאָהרען מיט זיי זוכען דעם קאפיטאַן גראַנט. דער קליינער ראָבערט גראנט איז איהם ארויפגעשפרונגען אויפ'ן האלז און האט איהם אנגעהויבען צו קושען. פאגאנעל האט זיך קוים אויסגעריסען פון איהם.

— אלזא, דו ווילסט לערנען געאָגראַפיע, דו נאררישער קליינער מאַן? נון, גוט! איך וועל דיך לערנען געאָגראפיע, אַסטראָנאָמיע, עטהנאָלאָגיע און אַנטראָפּאָלאָגיע. איך וועל מאכען פון דיר אַ גרויסען געלערנטען. לערן נור פלייסיג, וועל איך דיך אויפנעהמען אין דער אוניווערזיטעט אין פאריז.

באַלד איז דער „דונקאַן" אוועקגעפאָהרען פון ווילא פראיא און פון דיא גרינע אינזלען און איז געפאהרען זיין וועג קיין זיד אמעריקאַ. וואָס ווייטער זיא איז אוועקגעפאהרען פון אַפריקאַ, איז דאס וועטער געוואָרען אלץ שעהנער. דער רעגען האָט אויפגעהערט, דער הימעל איז ווידער געוואָרען קלאָר און העלל. אלע האָבען ווידער פערבראכט דעם גאנצען טאָג אויפ'ן דעק. דער פראָפעסאָר פלעגט רעדען און ערקלערען אלעס וואס זיי האָבען באַגעגענט אויפ'ן וועג. אלע זיינען געווען פרעהליך און גליקליך. נור איין מענש אויפ'ן שיף איז ניט געווען צופריעדען מיט'ן פראָפעסאָר, דאס איז געווען דער פראָוויאַנטמייסטער אַלבינעט.

ווען ער פלעגט קומען אין עס־זאַל גרייטען צו טיש, פלעגט ער געפינען דעם טיש פארלעגט מיט ביכער, לאַנדקארטען און אינסטרומענטען. פלעגט ער זיי וועלען אראפּנעהמען און גרייטען צו טיש, פלעגט דער פראָפעסאָר שרייען, זיך בייזערן און איהם רופען, אַ שלעכטער שילער. איין מאָל זאָגאר האט פאגאנעל איהם געזאָגט פעסט און ענטשלאָסען, אז ער וועט איהם שטעלען א שלעכטע מארקע און וועט איהם ניט דורכלאָזען אויפ'ן עקזאמען. אלבינעט האָט זיך צוואר זעהר ווייניג געקימערט פאר'ן עקזאמען; ער האט זאגאר געהאט זעהר ווייניג לוסט צו האלטען עקזאמען אין פאריזער אוניווערזיטעט. ער האט בעסער געוואָלט, אז דער טיש זאָל זיין געגרייט אין דער צייט און מען זאָל עסען אין דער צייט און ער וואָלט ניט געווען געהערט דעם פראָפעסאָר, אבער ליידי העלענא און בעזאָנדערס דער קליינער ראָבערט פלעגען שטענדיג האלטען פאר'ן פראָפעסאָר און פלעגען איהם געבען גרעכט יעדעס מאָל, ווען ער פלעגט זיך קריעגען מיט אלבינעט'ן. דאגעגען פלעגט דער מאיאָר רידשארדסאָן האלטען מיט'ן פראָוויאַנטמייסטער.

— דיא געאגראפיע (ערד־בעשרייבונג) איז א גרויסע וויסענשאפט, פלעגט דער מאיאָר זאגען, אבער צו עסען קומט זיא דאך ניט. ווען איך בין הונגעריג, וועל איך אוועקגעבען הונדערט לאַנדקארטען פאר א גוטען סטייק.

דער קריעג צווישען דעם פראָפעסאָר און דעם פראוויאַנטמייסטער איז געוואָרען נאך גרעסער, ווען דער פראָפעסאָר האָט דערשמעקט, אז לאָרד גלענארוואן האט מיט

געגומען אויפ'ן שיף זעהר פיעל ביכער, כמעט זיין גאנצע ביבליאָטהעק. פון פון יענעם טאג אן, וואס ער איז געוואהר געווארען פון דיא ביכער, איז ווירקליך ניט געוועזן פון איהם אויסצוהאלטען. מען האט געפונען ביכער אויף דיא טישען, אויף דיא בעטען, אין דיא קאסטענס, אין דיא קאיוטען פון דיא מאטראָזען און זאָגאר אין קיך. עס האט געדרע־גענט מיט ביכער. אלבינעט האט געדארפט האלטען דיא שיף אין ארדנונג, אלעס אויפראמען, אלעס לעגען אויף זיין אָרט און זעהן, אז קיין זאך זאָל זיך ניט וואלגערן. מען קען זיך דענקען זיין פערצווייפלונג, ווען ער האָט, דאכט זיך, אלעס אויפגעראמט און אלעס געבראכט אין ארדנונג און פלוצלונג האט ער ווידער געפונען אומעדום ביכער און לאנד קארטען.

צום גליק, האט עס מערי גראנט בעמערקט און זיא פלעגט נאכגעהן דעם פראָ־פעסאר און צונעהמען דיא ביכער, וועלכע ער האט צוואווארפען. זייט דער פראָפעסאר איז געקומען אויפ'ן „דונקאן" און האט זיך בעקאנט מיט מערי גראנט, איז צווישען זיי ענטשטאנען א זאנדערבארע פריינדשאפט. דער פראפעסאר פלעגט רעדען מיט'ן יונגען מעדכען מיט א זאנדערבארען פערגניגען. ער פלעגט זאגאר פערגעסען זיין וויסענשאפט און פלעגט מיט איהר רעדען פון גאנץ אנדערע זאכען: פון איהר פאָטער, פון איהר ברודער, וויא אזוי זיי האבען געלעבט אין גלאזגא און דערנאך אין דונדי און וויא אזוי זיי קומען אויפ'ן „דונקאן". מערי גראנט פלעגט אויסהערען דעם פראפעסאר אויפמערק־זאם, פלעגט איהם העלפען צונויפזוכען זיינע ביכער און זיינע אינסטרומענטען, פלעגט איהם מאכען אויפמערקזאם, ווען ער האט צושטרייטערהייט זיך אנגעטאהן ניט, וויא עס דארף צו זיין און פלעגט טאהן אלעס מעגליכע, אז אלבינעט זאל ניט האבען וואס יזו ברומען און צו בייזערן זיך אויפ'ן פראפעסאר.

צווישען לארד גלענארוואן'ס ביכער האט דער פראפעסאר געפונען אייניגע ישפאנישע ביכער. ער איז געוועזן דערמיט העכסט דערפרייט.

— מיר פאהרען קיין זיד אמעריקא, האט ער געזאגט, דארט רעדט מען איבעראל שפאניש, מען מוז זיך אויסלערנען שפאניש רעדען. אזוי וויא איך קען לאטיין און אי־טאלעניש, וועט מיר זיין זעהר לייכט זיך אויסצולערנען שפאניש. דיא שפאנישע שפראַ־כע שטאמט אפ פון לאטיין און ווער עס קען לאטיין, דער קען זיך לייכט אויסלערנען שפאניש.

ער האט געפרעגט לארד גלענארוואן, אויב ער האט אויפ'ן שיף איינעם, וואס רעדט שפאניש? לארד גלענאַרוואן האט איהם געענטפערט, אז קיינער אויפ'ן דונקאן פארשטעהט קיין שפאַניש.

— אלזא, וויא קומען אהער דיא שפאנישע ביכער אויפ'ן „דונקאן"?

— ווען איך בין געוועזן אין קאדיקס, אין שפאניען, האב איך געמוזט נעהמען א שפאנישען פילאָט (א מאטראָז, וואס קען גוט דעם פאָרט און נעהמט זיך אונטער אריינצופיהרען דיא שיף אין פאָרט און זיא ווידער ארויסצופיהרען אין מעער) דיעזער פילאָט האט פארגעסען זיינע ביכער אויפ'ן „דונקאן".

דער פראפעסאר האט זיך גענומען ערנסט שטודירען דיא שפאנישע שפראַכע. ער פלעגט ארומגעהן גאנצע טעג אויפ'ן דעק פון דער שיף און פלעגט לערנען אויסענ־וועהניג דיא שפאנישע ביכער. דערביי פלעגט ער ניט פערגעסען צו לערנען מיט'ן

קליינעם ראבערט געאָגראַפיע און וועלט געשיכטע. דיא לעקציאנען, וועלכע ער פלעגט געבען דעם קליינעם ראבערט, זיינען געוועזן אזוי אינטערעסאנט, אז לארד גלענארוואן, ליידי העלענא און דער קאפיטאן פאררא נוט פלעגען זיך ניט שעהמען צו שטעהן דערביי און זיי אויסצוהערן. זיי האבען דערפון זעהר פיעל געלערנט און געוואָהר געוואָרען זאכען, וועלכע זיי האבען ניט געוואוסט.

איין מאל זיינען אלע געזעסען אויפ'ן דעק און פאגאנעל האט געלערנט דעם קליינעם ראָבערט דיא געשיכטע פון קאלומבוס, וויא ער האט ענטדעקט אמעריקא. דערביי האט ער דערצעהלט, אז דער גרויסער קאלומבוס איז געשטארבען און האט ניט געוואוסט, אז ער האט ענטדעקט א נייע וועלט. אלע האבען איהם אנגעקוקט ערשטוינט.

— וואס רעדט איהר, פראפעסאר? האט לארד גלענארוואן געפרעגט. קאלומבוס איז געשטארבען און האט ניט געוואוסט, אז ער האט ענטדעקט אמעריקא? דאס קען ניט זיין! ער האט דאך געמאכט עטליכע רייזען קיין אמעריקא?

— אזוי זאגט איהר? עס קען ניט זיין? נו, זאג איך אייך, אז עס איז אזוי! קאלומבוס האט קיין בעגריף ניט געהאט פון אמעריקא. ער איז געפאָהרען זוכען א נייעם וועג קיין אסט אינדיען און אין דיא אנדערע לענדער, וואו עס וואקסען אלערליי געווירץ. ער האט געמאכט פיער רייזען קיין אמעריקא און איז צוגעקומען צו פאלגענדע לענדער: צו דער אינזעל סאן סאלוואדאר, צו דער לאנד ניקאראגוא, האנדוראס, קאסטא ריקא און בראזיליען. אין דיא לאנד קארטען, וואס ער האט אונז איבערגעלאזען און וועלכע מען קען זעהן אין דער קעניגליכען ביבליאטעק אין מאדריד, געפינען מיר, אז ער האט געמיינט, אז דיעזע לענדער זיינען נור א טהייל פון כינא און יאפאן. ער האט ניט אנגעהויבען צו וויסען, אז אמעריקא איז גאר א בעזונדער לאנד, וואס איז אין גאנצען אבגעזונדערט פון אזיען. איך זאג אייך ניט, אז קאלומבוס איז ניט געווען קיין גרויסער מאן, ער האט געוויס געטהאן זעהר פיעל פאר דער וויססענשאפט, אבער ער האט קיין בעגריף ניט געהאט פון וואס ער האט געטאָהן און פון וואס ער האט ענטדעקט. ער איז געשטארבען אין דער איבערצייגונג, אז ער האט אין אלע זיינע רייזען נור בעזוכט א טהייל פון אזיען.

— איך וויל מיט אייך ניט שטרייטען, האט לארד גלענארוואן געזאגט, איהר קענט געוויס בעסער פון מיר דיא געשיכטע פון אמעריקא. איך וואלט אבער געוואָלט וויסען, ווער דען האט ענטדעקט און אויסגעפונען, אז אמעריקא איז א בעזונדער וועלט טהייל און געהער זיך גאר ניט אָן מיט דער אלטער וועלט? ערקלערט אונז פראָפעסאָר.

מיט פערגניגען. פיעלע פון דיא שיפס קאפיטאנע, וועלכע זיינען געפאהרען מיט קאלומבוס אויף זיינע רייזען און פיעלע אנדערע געלערנטע האבען נאך זיין טויט געמאכט גרויסע רייזען, זיינען ארומגעפאָהרען אמעריקא פון אלע זייטען און האָבען אויסגעפונען, אז אמעריקא איז א נייע וועלט, פון וועלכע מען האָט ביז אהער גאָר ניט געוואוסט.

— קענט איהר אונז ניט זאגען, ווער זיינען געווען דיא שיפס קאפיטאנע און דיא רייזענדע, וועלכע האבען עס אויסגעפונען?

פּאַנאַנעל האט זיך עפּעס געפיהלט בעליידיגט, וואס מען פרעגט איהם, אויב ער קען עס זאגען.

— וואס הייסט, אויב איך קען עס זאָגען? געוויס קען איך עס זאגען! איך האָב דאך שטודירט געאָגראַפיע און וועלט געשיכטע! באלד וועל איך אייך אויסרעכענען א גאנץ צעטעל פון רייזענדע, וועלכע האָבען אייגענטליך ענטדעקט אמעריקא.

אָחידאָ, ווינצענט פּינסאָן, אַמעריקוס וועספּוציוס, מענדאָזאַ, באסטידאס, קאַב־ראַל, סאָליס און באלבאָא. אָחידאָ און ווינצענט פּינסאָן זיינען געווען צוויי שיפס קאַפּיטאנע, וועלכע זיינען געפאהרען מיט קאָלומבוס'ן אויף זיינע ערשטע ענטדעקונגס רייזען. נאך זיין טויט האבען זיי ווידער געמאכט רייזען, זיי זיינען אבער געפאהרען פיעל ווייטער אלס קאָלומבוס און האבען צוערשט ארויסגעזאגט דאס גרויסע וואָרט, אז אמעריקא איז א בעזונדערער וועלט טהייל. מעהר פון זיי אלע האט געטאהן דער איטאליענער אַמעריגא וועספּוטשי, ער איז געווען א בוכהאלטער אין א גרויס געשעפט אין דער שטאדט סעווילא, אין שפּאניען. דאס געשעפט, וואו ער איז געווען בוכהאל־טער, האט גענומען ביי דער שפּאנישע רעגיערונג דעם קאנטראקט צו פערזארגען דיא שיפען, וועלכע מען האט אנגעגרייט פאר קאָלומבוס דריטע רייזע מיט אלעם נייטינען. דעם יונגען בוכהאלטער האָט אזוי פעראינטערעסירט קאָלומבוס רייזען, אז ער האָט טאג און נאכט נור געטראכט פון רייזען אויפ'ן מעער. ענדליך איז עס איהם געלונגען צו קויפען א שיף און זיא אויסצוריסטען אויף זיין אייגענע רעכנונג. אין 1502 איז ער אוועקגעפאָהרען קיין אמעריקא. ער איזווירקליך געפאהרען ווייטער פון אלע רייזענדע און האט געטאהן מעהר פון זיי אלע. ער האט אראפּגענומען א ריכטיגע און פּינקט־ליכע קארטע פון אמעריקאָ. ווען ער איז געקומען צוריק קיין שפּאניען, האט ער געלאָזט דרוקען זיין קארטע, אויף וועלכע ער האט אונטערגעשריעבען זיין נאמען, אמעריקוס. יעדער, וועלכער האט זיך אינטערעסירט מיט דעם נייען לאַנד, האט געקויפט זיין קארטע און דיא נייע וועלט האט בעקומען דעם נאמען, א מ ע ר י ק א.

אין 1518 איז דער שיפס קאפּיטאן דע סאָליס געפאהרען קיין אמעריקא. ער איז געפאָהרען ווייטער פון אלעמען. ער איז געקומען קיין פּאטאגאָניען און איז דארט אויסגעשטיגען מיט איינינע פון זיינע מאטראזען. דיא ווילדע אינדיאנער פון פּאטאַ־גאָניען זיינען אויף איהם אנגעפאלען, האבען איהם געטויטעט און האבען איהם אויפ־געפרעסען. נור זיין ערשטער אפיציער און איינינע מאטראָזען האבען זיך גערעטעט און זיינען צוריקגעקומען קיין שפּאניען.

נאך מעהר האט ענטדעקט דער פּאָרטוגיזישער שיפס קאפּיטאן, פערנאנדע דע מאגעלאָן. אין 1519 איז ער ארויסגעפאהרען מיט פינף שיפען פון שפּאניען. ער איז ארומגעפאהרען און האט אויסגעפארשט גאנץ זיד אמעריקא ביי דיא ברעגעס פון דעם אטלאנטישען אצעאן. דעם 28 נאוועמבער 1520 איז ער ארומגעפאהרען ארום זיד אמעריקא און איז ארויסגעקומען אין שטילען אצעאן. ער איז דורכגעפאהרען דעם שמאָלען פאסמעער, וועלכעס הייסט היינט אויף זיין נאמען: ד י א מ א ג ע ל א ן ש ט ר א ס ע. איך שטעל מיר פאָר, וויא פרעהליך, יויא גליקליך איז מאגעלאָן געווען;

אין דעם טאָג, ווען ער האָט דערזעהן דיא רוהיגע גלענצענדע וואַסערן פון׳ם שטילען **אצעאַן.**

— איך וואָלט געוואָלט זיין דאַמאָלס אויף מאַגעלאַנס שיף, האָט דער קליינער ראָבערט געזאָגט.

— איך וואָלט אויך געוואָלט זיין דאַמאלס אויף זיין שיף, האָט פּאַגאַנעל געזאָגט, ווען איך זאָל נור געווען געבאָרען ווערן מיט דרייא הונדערט יאהר צוריק.

— וואס וואָלטען מיר אבער געטאָהן? האָט ליידי העלענאַ געזאָגט מיט א שמייכעל. ווער וואָלט מיט אונז געזעסען אויפ׳ן דעק פון׳ם „דונקאַן" און אונז דערצעהלט אזעלכע שעהנע געשיכטען איבער אמעריקא?

— עס וואָלט זיך געפונען אנאנדערער, וועלכער וואָלט אייך דערצעהלט דיא געשיכטע פון אמעריקא, האָט פּאַגאַנעל געענטפערט. — איך טאָר ניט פערגעסען אייך צו דערצעהלען פון דיא צוויא ברידער פּיזאַררא. זיי האָבען זעהר ליעב געהאט צו בויען שטעדט און זיי האָבען געבוידט דיא שטעדט: לימא, קוסקאָ, סאַנטיאַגאָ, קוויטאָ, וואַלפּאַראַיזאָ און פיעלע אנדערע. *)

— איך וואָלט זיך ניט בעשעפטיגט מיט בויען שטעדט, האָט ראבערט גראַנט געזאָגט.

— וואס דען וואָלסט דוא געטאהן, מיין קליינער העלד? האָט איהם דער פּראָפעסאָר געפרעגט.

— איך וואָלט געפאהרען אלץ ווייטער און ווייטער. איך וואָלט געזוכט אלץ נייע לענדער, נייע אינזלען און נייע מעערע.

— בראַוואָ! מיין קליינער העלד! האָט פּאַגאַנעל אויסגערופען. ווען ראָבערט גראַנט און זשאַק פּאַגאַנעל וואָלטען געלעבט מיט דרייא הונדערט יאהר צוריק, וואָלטען זיי אויסגעפאָרשט דיא גאנצע וועלט און וואָלטען קיינעם ניט איבערגעלאָזען א פּיצעל. מיר וואָלטען געווען געפאהרען אויפ׳ן וועג, וואס ש ו ט ע ן און ל ע מ י ר זיינען געפאהרען.

— ווער זיינען דיעזע מענשען? האָט ליידי העלענא געפרעגט. זיינען זיי אויך געווען געלערנטע.

— ניין. זיי זיינען געווען האָלענדישע קויפלייטע. זיי האָבען זיך זעהר וועניג געזאָרגט פאַר דיא וויסענשאַפט. זיי זיינען געפאהרען זוכען לענדער, וואו זיי זאָלען קענען פערקויפען דיא האָלענדישע סחורות און קויפען נייע סחורות, וואָס זיי זאָלען קענען פערקויפען אין האָלאַנד. ש ו ט ע ן איז געווען א רייכער מאַן און האָט אויסגעריכטעט דיא שיפען אויף זיין רעכנונג. ל ע מ י י ר איז געוועזן זיין שוועסטערס זוהן, א קלוגער און געלערנטער יונגערמאַן. אין 1616 זיינען זיי געפאהרען קיין זיד אמעריקא. זיי זיינען געפאָהרען אויפ׳ן זעלבען וועג, וואס מאַגעלאַן איז געפאהרען, אבער נאך ווייטער. זיי האָבען ענטדעקט דיא אינזלען, וועלכע הייסען היינט „פ י י ע ר ל א נ ד" אדער אויף שפּאניש Terra del Fuego און זיינען צוגעקומען ביז אין לעצטען פּונקט פון זיד אמע-

*) מיר וועלען שפּעטער נאך קומען צו דיעזע שטעדט און וועלען זיי מעהר בעשרייבען.

ריקא, וועלבען זיי האבען א נאמען געגעבען: „קאפּ האָרן“, און אנדערען אן דיא שטאָדט האָרן אין האָלאנד, פון וואנען זיי זיינען געווען.

— אך! פאר וואס בין איך ניט געווען דאמאלס מיט זיי? האט ראבערט גראַנט געזאגט.

— געוויס וואלסט דוא געהאט דאס גרעסטע, דאס בעסטע און דאס עדעלסטע פערגניגען, וואס א מענש קען האבען. קען מען דען האבען א גרעסערעס פערגניגען אלס פאהרען אין אונבעקאנטע געגענדען און זעהן יעדעס מאל, וויא א נייע אינזעל, א נייעס לאנד, א נייער טייך ערשיינט פלוצלונג פאר אייך. איהר געהט אראפּ פון דער שיף און זעהט נייע מענשען, נייע זיטען (מנהגים), נייע אויפפיהרונגען און א נייארט לעבען.

דיא וועלט איז א גרויסעס בוך מיט הונדערט טויזענדע בלעטער. יעדע רייזע, וואס מיר מאַכען, לעזען מיר דורך א בלעטעל פון דיעזען זאנדערבארען בוך. וואס קען וויסען דער מענש, וועלכער האט אין זיין גאנצעס לעבען דורכגעלעזען נור איין איינציגען בלאט?

אין אזעלבע אינטערעסאנטע געשפּרעכע און פארלעזונגען איז דיא צייט פערגאנגען זעהר שנעל און אונזערע רייזענדע האבען ניט בעמערקט, אז זיי זיינען שוין אין זיד אמעריקא. דיא שיף איז געגאנגען זעהר שנעל. דאס וועטער איז געווען שעהן און ווארם. אלע זיינען געווען געזונד און מונטער. דעם 25טען סעפּטעמבער איז געוואָרען עטוואס קיהלער. דיא „דונקאַן“ איז צוגעקומען צו דער מאַגעלאַן שטראסע. באלד האָט זיך געוויעזען דער ברעג פון פּאַטאַגאָניען. יעצט איז שוין דער קאַפּיטאַן פּארראגוט ניט אָפּגעטראטען פון רעדעל. ער האט געמוזט זיין זעהר פּאָרזיכטיג. דאס מעער איז דאָרט זעהר שטירמיש און אין אייניגע ערטער געפינען זיך שטיינער אונטערן וואסער.

דעם 28טען סעפּטעמבער זיינען זיי אריינגעפאהרען אין דער מאַגעלאַן שטראסע. דאס איז א ברייטאר פּאס וואסער צווישען פּאַטאַגאָניען און פייערלאנד, וועלכער פּעראייניגט דיא צווייא גרויסע וועלט מעערע, דעם אטלאַנטישען מיט׳ן שטילען אצעאן.

ווען מען פאהרט אויף דער מאַגעלאַן שטראַסע, זעהט מען פוןביידע זייטען לאנד. פון איין זייט זעהט מען פּאַטאַגאָניען און פון דער אנדערער זייט דיא אינזלען, וועלכע הייסען פייערלאנד. אלע זיינען געזעסען אויפ׳ן דעק, קיינער האט ניט געוואלט אראפּגעהן אין קאיוטע. פּאַגאנעל האט צורעכטגעמאכט זיין ספּעקטיוו (טעלעסקאפּ) און האט געקוקט אויף פּאַטאַגאָניען. ער האט זעהר געוואָלט זעהן דיא איינוואינער פון פּאַטאַגאָניען.

— וואס הייסט זיין אין פּאַטאַגאָניען און ניט זעהן ניט איין פּאַטאַגאָניער? האט ער אויסגערופע איין מאל נאכ׳ן אנדערן.

— ווארט, מיין ליעבער פּראָפעסאר, האט געדולד! מיר וועלען נאָך זעהן גענוג פּאַטאַגאָניער, האט איהם לארד גלענארוואן בערוהיגט.

— ווער קען וויסען? האט דער מאיאָר געזאגט. מעגליך, אז אין פּאַטאַגאָניען זיינען קיין פּאַטאַגאָניער גאר נישטא.

— וואס רעדט איהר מאיאָר? האט ליידי העלענא געזאגט. מיין פאטער האט

מיר א מאל ערקלערט, אז דיא שפאניער, וועלכע האבען צום ערשטען מאל ענטדעקט פאטאגאניען און האבען דערזעהן דיא ווילדע מענשען, וועלכע האבען דארט געוואינט, זיינען געוועזען זעהר ערשטוינט פון זייער הויך און פון זייער גרויס. זיי זיינען דיא העכסטע מענשען אויף דער וועלט, מען קען זאגען, דיא ריעזען פון דער וועלט. בעזאנדערס מערקווירדיג זיינען זייערע פיס: זיי זיינען זעהר שטארק און דיא זאהלע (פאדעשווע) איז זעהר ברייט. דאס ווארט פאטאגאניען אויף שפאניש הייסט „ברייטע פיס״ „גרויסע פיס״, אדער „מענשען מיט גרויסע פיס״. איך געפין דאהער, אז דער פראפעסאר האט רעכט. קוים זיינען מיר אין פאטאגאניען, מוזען מיר זעהן פאטאגאניער.

— וואס רעדט איהר פון זייער נאמען? האט דער פראפעסאר אויסגערופען. מיינט איהר, אז מיר וויסען זייער נאמען? דיא איינוואינער פון טשילי רופען זיי פאטאגאניער; דיא איינוואינער פון פייערלאנד רופען זיי טירעמענען; דיא איינוואינער פון ארגענטיניען רופען זיי קאאוקאלהעס, דיא קאלאניסטען פון קארמען רופען זיי טעהועלטשעס. דער פראנצויזישער רייזענדער בוגענוויל האט זיי א נאמען געגעבען טשאהוא; דער ענגלישער רייזענדער פאלקנער רופט זיי הואילימשעס. זיי אליין רופען זיך „אינאקען״. היינט שטעלט אייך פאר וויא עס זעהט אויס א פאלק, וואס האט אזוי פיעל נעמען? פון דיא אלע נעמען איז זעהר מעגליך, אז זיי האבען גאר קיין נאמען ניט און זיינען פיעללייכט גאר אויף דער וועלט ניטא.

— מיין ליעבער פראפעסאר, האט לארד גלענארוואן געזאגט, עס איז געוויס גאנץ ריכטיג, אז מיר וויסען ניט דעם ריכטיגען נאמען פון דיא פאטאגאניער, אבער אלע רייזענדע געשטעהן דאך, אז דיא פאטאגאניער זיינען דיא העכסטע מענשען אויף דער וועלט. אלע האבען זיי דאך געזעהן און זיינען געוועזען איבערראשט. אזעלכע הויכע מענשען האבען זיי אין ערגעץ ניט געזעהן.

— מען קען דאס אויך ניט וויסען, האט דער פראפעסאר געזאגט. יעדער רייזענדער דערצעהלט עטוואס אנדערש. מאגעלאן דערצעהלט, אז ער האט מיט זיין קאפ קוים דערגרייכט זייער גארטעל. שוטעל און לע מייר דערצעהלען, אז זיי זיינען עלף פוס דיא הויך. האוקינס זאגט, אז זיי זיינען וואהרע ריעזען.

— דאס זיינען דאך מענער, וואס מען מעג זיי גלויבען? האט לארד גלענארוואן געזאגט. זיי האבען דאך ניט געשריעבען קיין ליעגען.

— עס געפינען זיך אבער אנדערע רייזענדע, וועלכע זאגען, אז דיא ענגלענדער זיינען העכער פון דיא פאטאגאניער, וויא צום ביישפיעל: בייראן, וואוד, פאלקנער און אנדערע.

— אלזא, וואס דענקט איהר, פראפעסאר? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— דאס איז דיא אורזאכע, פאר וואס איך וויל אזוי זעהן א פאטאגאניער. איך וויל מיך אליין איבערצייגען, וואס פאר א סארט מענשען זיי זיינען, וועלכע האבען אזוי פיעל נעמען און א מאל זיינען זיי גאנץ הויך און א מאל זיינען זיי געוועהנליכע מענשען. איך וואלט געוועזען העכסט צופריעדען צו האבען יעצט אן עכטען פאטאגאניער אויפ׳ן שיף און איהם אביסעל אויספרעגען איבער פאטאגאניען.

עס איז נאכט געווארען או דער פראפעסאר האט ניט געהאט דאס פערגניגען

צו זעהן א פאטאגאניער. ביי נאכט האט קאפיטאן פארראגוט מורא געהאט צו פאהרען אין ענגען קאנאל. ער האט אויסגעזוכט א בוכטע צווישען דיא אינזלען פון פייערלאנד און האט דארט פעראנקערט דיא שיף. דיא נאכט איז געוועזן א פינסטערע, דער מאנד האט ניט געשיינט, אָבער דער הימעל איז געוועזן לויטער און דיא שטערן האבען געפונקעלט און געוואונקען מיט זייער שטילעס, שוואכעס ליכט. קיינער האט זיך ניט געוואלט געהן לעגען שלאפען, זאגאר דער קליינער ראבערט איז געזעסען אויפ'ן דעק. דער פראפעסאר האט אלע מאל גענומען זיין טעלעסקאפ און האט געקוקט אין דיא דונקעלע נאכט. פלוצלונג האבען זיי דערזעהן אויף איינער פון דיא אינזלען זיך עפעס לייכטען. באלד האט אנגעהויבען לייכטען נאך אין אן ארט, אין א צווייטען, דריטען, פינפטען ארט.

— וואס איז דאס? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— דאס קאכען דיאווילדע פון דיזע אינזעל זייער סאפער, האט קאפיטאן פארראגוט ערקלערט. יעדע פאמיליע האט צולעגט א פייער און קאכט זיך עסען.

— אלע מיט איין מאל? האט זיך ליידי העלענא געוואונדערט. זיינען זיי סאלדאטען, וועלכע עסען, ווען דער אפיציער הייסט זייא? איז איינגעפיהרט אזא שטרענגע דיסציפלינא אין פייערלאנד, אז אלע מוזען קאכען זייער עסען מיט איין מאל? ערקלערט איהר עס מיר פראפעסאר.

— דיא איינוואינער פון דיא פייערלאנד אינזלען זיינען זעהר ווילד, האט דער פראפעסאר אנגעהויבען צו ערקלערען. מען קען זאגען, אז זיי זיינען דיא ווילדעסטע מענשען אויף דער וועלט. אין 1832 האט דיא ענגלישע שיף „ביגל" בעזוכט פייערלאנד. דער געלערנטער דארווין, וועלכער איז געפאהרען אויף דער „ביגל", האט מיטגענומען פיער יונגע פייערלענדער קיין ענגלאנד.

— וויא אזוי האט ער זיי גענומען? מיט געוואלד, אדער זיי האבען אליין געוואלט פאהרען? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— דיא ווילדע איינוואינער פון פייערלאנד פערקויפען זייערע קינדער, האט דער פראפעסאר ערקלערט. לאז נור א שיף בלייבען שטעהן לעבען א אינזעל, קומען באלד אין קליינע שיפלעך גאנצע באנדעס מענער און פרויען און גיבען אוועק זייערע קינדער פאר א שפילקע, פאר א נאדעל, פאר א נאגעל אדער זאנסט פאר א קלייניגקייט. איהר קענט אייך פארשטעלען, אז צווישען דיא פיער אינגלעך, וועלכע דארווין האט ביי זיי געקויפט, איז געוועזן איינער, וועלכען דארווין האט א נאמען געגעבען „דשים בוטאן", ווייל ער האט איהם געקויפט פאר א מעשענעם קנאפ. דארווין האט גערעכענט, אז ער וועט זיי ברענגען קיין לאנדאן, וועט זיי דארט לאזען לערנען און ווען זיי וועלען אויסוואקסען און ווערן געבילדעט, וועט מען זיי צוריקשיקען א היים, זיי זאללען א ביסעל אויסבילדען זייערע לאנדסלייט. ער האט זיי בעהאנדעלט זעהר פריינדליך און האט פון זיי אויסגעלערנט זייער שפראך.

דשים בוטאן האט זיך געוויעזען אלס זעהר פעהיגער אינגעל. ער האט זיך שנעל אויסגעלערנט ענגליש און איז אין א קורצע צייט געווארען א דזשענטעלמאן. ווען מען האט געפונען אין לאנדאן, אז ער איז שוין גענוג געבילדעט, האט מען איהם און דיא צוויי אנדערע — איינער פון זיי איז געשטארבען — אויפגעזעצט אויף א שיף און מען

האט זיי צוריק געשיקט א היים. אזוי וויא דשים בוטאן האט בעסער גערעדט ענגליש פון זיינע קאמעראדען און איז געווען פעהיגער פון זיינע קאמעראדען, האט מען איהם געגעבען פיעל פרעזענטען און פיעל ניצליכע זאכען, ער זאל זיי צוטהיילען צווישען זיינע לאנדסלייט. אבער קוים איז ער געקומען א היים, זיינען זיינע לאנדסלייט איהם אנגעפאלען און האבען ביי איהם אלעם צוגענומען. ער איז אין א קורצע צייט ווידער געווארען אזוי ווילד, ווי זיינע לאנדסלייט. אין צוויי יאהר ארום איז אן ענגלישע שיף געווען אין יענע געגענד. דער קאפיטאן פון דער שיף האט געקענט דשים בוטאן פון לאנדאן. ער איז געווען נייגעריג צו וויסען, וואס פון איהם איז געווארען. ער האט איהם אויך באלד אויסגעפונען, אבער אזוי ווילד און אזוי גראב גלייך וויא ער וואלט קיין מאל ניט געווען אין לאנדאן.

— אבער פראפעסאר, איז איהם ליידי העלענא אריינגעפאלען אין דיא רעד, איהר האט דאך שוין גאר פערגעסען מיר צו ערקלערן, וויא עס קומט, וואס אלע פייערלענדער קאכען זייער עסען מיט אמאל?

— דאס וועל איך באלד ערקלערן. דיא פייערלענדער וויסען ניט פון זייען און פון אקערן. זייער לאנד איז אויך זעהר ארים. עס וואקסט דארט גאר נישט. זיי לעבען פון פיש, וועלכע זיי פאנגען אין מעער, פון דיא אייער פון פייגעל, וועלכע זיי געפינען אויף דיא שטיינער לעבען מעער און פון אייניגע קליינע חיות, וועלכע זיי פאנגען. עס טרעפט א מאל, אז דאס מעערווארפט ארויס א גרויסען פיש, א טויטען, אויפ'ן ברעג. דאמאלס האבען זיי א פייערטאג. דארווין דערצעהלט, אז ווען ער איז געווען אין פייערלאנד, האט דאס מעער ארויסגעווארפען א טויטען וואלפיש. קוים זיינען דיא ווילדע דער פון געוואהר געווארען, האבען זיי זיך פערזאמעלט ארום דעם טויטען פיש, יעדער האט אויסגעשניטען א שטיק פון צוואנציג ביז דרייסיג פונט, האט געמאכט אין דער מיט א לאך און האט עס אנגעטאהן אויפ'ן קאפ. אזוי האט ער עס געטראגען אין דעם ארט, וואו זייער דארף איז. דארט האט מען צולעגט א גרויס פייער און מען האט דאס שטיק וואלפיש געבראטען און געגעסען.

— דער אנבליק פון דרייסיג-פערציג האלב נאקעטע מענשען מיט א שטיק פלייש פון א וואלפיש אויף דיא פלייצעס, שרייבט דארווין, איז געווען שרעקליך, אבשייליך, עקעלהאפט.

וויא עס ווייזט אויס, האבען זיי היינט אזא יום טוב. דאס מעער האט ארויסגעווארפען עפעס א גרויסען טוידטען פיש, וועלכען זיי האבען צושניטען און פרעסען יעצט.

ליידי העלענא, לארד גלענארוואן און דער פראפעסאר האבען זיך ניט געקענט אפרייסען פון דיזע זאנדערבארע סצענע. אויף א גרויסע שטרעקע אויפ'ן אינזעל האט מען געזעהן לייכטען דיא פייער פון דיא ווילדע.

— יעצט פערשטעה איך, פאר וואס מען האט דיזע אינזלען א נאמען געגעבען פייערלאנד, אדער אויף שפאניש, „טעררא דעל פועגא“, האט ליידי העלענא געזאגט. דיא ערשטע שפאניער, וועלכע האבען זיי ענטדעקט, האבען געוויס אויך געזעהן אזא סצענע, אז אומעדום האט געברענט פייער, דערפאר האבען זיי עס א נאמען געגעבען פייערלאנד.

— בראוואָ! האט אויסגערופען דער פּראָפעסאָר. איהר וועט שוין באַלד מעגען האַלטען פאָרלעזונגען אין פּאַריזער אוניווערזיטעט.

עס איז געוואָרען שפּעט. דיא נאַכט לופט איז געוואָהרען אַליץ קיהלער, אָבער קיינער האט ניט געוואָלט אריינגעהן שלאָפען. דיא סצענע איז געווען פאַר אַלעמען נייע און איבערראַשענד.

— וואו נעהמען זיי האַלץ צו מאַכען זייער פייער? האט ליידי העלענא געפרעגט. איך זעה אויף דער אינזעל גאָר קיין בוימער ניט.

— עס וואַקסען בוימער און בוימלעך אויף דיא אינזלען אַרום, האט דער פּראָפעסאָר געענטפערט. וואונדערבאַר איז דאָס. דיא בוימער וואַקסען דאָ געוועהנליך אין וואַסער און זיינען שטאַרק נאַס. דעם מענשען, וועלכער איז ניט בעקאַנט מיט דער געגענד, וואָלט זעהר שווער געווען צו מאַכען אַ פייער פון אַזאַ האָלץ. דיא נאַטור האט זיך אָבער געזאָרגט פאַר דיא ווילדע. עס וואַקסט דאָ אַ סאָרט גראָז, וועלכעס האט אין זיך אַ סאָרט גומי, וואָס ברענט אַזוי העל און צינדעט זיך אָן אַזוי שנעל, וויא צונדער. מען מעג דאָס גראָז האַלטען אין וואַסער, קוים לעגט מען צו צו איהם אַ קויל פייער, צינדעט עס זיך באַלד אָן און ברענט העל וויא אַ קינעלע.

דיא אוהר האט געשלאָגען צוועלף און דיא פייער אויף דער אינזעל האָבען נאָך אַליץ געברענט העל.

— זאָלען זיי אַזוי לאַנג קאָכען און עסען? האט ליידי העלענא געפרעגט. וויא קענען עס מענשען אַזוי פיעל עסען?

— אַזוי זיינען שוין דיא ווילדע מענשען. זיי קענען איבערטראָגען הונגער פיעל לענגער פון אונז, צוויליזירטע מענשען, אָבער קוים האָבען זיי וואָס צו עסען, קענען זיי אויפעסען אַזוי פיעל, אַז מיר פערשטעהן עס ניט, וואוהין געהט עס ביי זיי אריין. דער ווילדער מענש קען אויפעסען צעהן ביז פופצעהן פונט פליייש אויף איין מאָל. דער אייראָפּעער וואָלט, דאַכט זיך, צוזעצט געוואָרען פון אַזאַ עסען. דעם ווילדען אָבער האַרט עס ניט. ער עסט אַזוי לאַנג, ביז ער האט מעהר ניט וואָס צו עסען.

עס איז געוואָרען שפּעט און מען האט דאָך געמוזט געהן שלאָפען. גאַנץ פריה האט דער קאַפּיטאַן געהייסען אויפהויבען דעם אַנקער און ווייטער פאָהרען. וויא שפּעט מען האט זיך געלעגט שלאָפען, זיינען דאָך אַלע שוין געווען גאַנץ פריה אויפ'ן דעק. יעדער האט געוואָלט זעהן דיא געגענד אַרום; יעדער האט געוואָלט זיין דער ערשטער צו זעהן אַ ווילדען מענשען.

באַלד האָבען זיי דערזעהן רואינען (חורבות) פון הייזער און פון אַ קירכע. אויף אַ בערגעל לעבען ברעג זיינען געשטאַנען אין אַ רייהע עטליכע איינגעפאַלענע הייזער. אין דער מיט איז געשטאַנען אַ קירכע מיט'ן קרייץ פון אויבען, אָבער האַלב איינגעפאַלען.

— וואָס איז דאָס? האט לאָרד גלענאַרוואַן געפרעגט. ווער זיינען דיעזע רואינען, דיעזע חורבות? האָבען דאָ אַמאָל געוואוינט מענשען? וואו זיינען זיי? פאַר וואָס זיינען זיי פערשוואונדען?

— זיינען מיר ניט לעבען הונגער פארט, אדער פארט פאמין? האט פאגאנעל געפרעגט דעם שיפסקאפיטאן.

— יא, מיר זיינען לעבען פארט פאמין, האט קאפיטאן פארראגוט געענטפערט.

— נון, דאן קען איך אייך דערצעהלען דיא טרויעריגע געשיכטע פון דיעזע הייזער, פון דיעזע שטיינער און פון דיעזער קירכע, האט דער פראפעסאר געזאגט. עס איז זעהר א טרויעריגע געשיכטע פון דיא אלטע צייטען. אין 1581 איז געקומען אהער א שפאניער, סארמיענטא, מיט פיער הונדערט עמיגראנטען און האבען דא געגרינדעט א קאלאניע. זיי האבען אויסגעבויט א שטאדט און האבען איהר א נאמען געגעבען סען פיליפ. דער לאנגער און שרעקליך קאלטער ווינטער פון דיעזע געגענדען האט געווירקט זעהר שלעכט אויף דיא שפאניער, וועלכע זיינען געוואינט געווען צום ווארעמען קלימאט פון שפאניען. זיי זיינען געפאלען וויא פליעגען. נאכ'ן ערשטען ווינטער איז פון דיא פיער הונדערט עמיגראנטען מעהר ניט געבליעבען, וויא הונדערט און פופציג מענשען.

דיא איבעריגע זיינען אויסגעשטארבען פון קעלט און פון קראנקהייטען. ענדליך איז געקומען דער ליעבער זומער, ווען דיא קאלאניסטען האבען זיך געדארפט נעהמען צו דער ארבייט: אקערן, זייען האפען פיש און אנגרייטען פראוויאנט אויפ'ן ווינטער. זיי זיינען אבער געווען אזוי שוואך און אזוי אפגעמאטערט פון'ם לאנגען ווינטער, אז זיי האבען אין דער ערשטען צייט זיך ניט געקענט נעהמען צו קיין שום ארבייט. דיא בעסטע צייט איז פערגאנגען און זיי האבען גאר ניט געטאהן. דער פראוויאנט וואס זיי האבען מיטגעבראכט פון דער היים האט זיך אויסגעלאזען און זיי זיינען אלע אויסגעשטארבען פאר הונגער און נויט.

אין 1583 איז אנגעקומען אן ענגלישע שיף און דער שיפסקאפיטאן, קעווענדיש, האט געפונען דעם לעצטען פון דיא פיער הונדערט עמיגראנטען האלב טויט אין זיין ארים שטיבעלע. ער האט איהם ארויפגענומען צו זיך אויפ'ן שיף און דער שיפס־דאקטאר האט זיך געגעבען דיא גרעסטע מיה איהם געזונד צו מאכען. עס איז איהם אבער נור אזוי ווייט געלונגען, אז דער פערהונגערטער מענש האט געקענט דערצעהלען דיא געשיכטע פון זיינע ליידען. איידער זיי זיינען געקומען קיין ענגלאנד, איז ער געשטארבען. דער פאר האט מען א נאמען געגעבען דיעזען פארט „דער הונגער פארט".

דיעזע ערצעהלונג האט געמאכט א טיעפען איינדרוק אויף אלעמען. אלע האבען זיך צוגעקוקט צו דיא עטליכע איבעריגע חורבות. לעבען דער קירכע האט מען געזעהן צוויי־דריי גראב שטיינער (מצבות).

אונטערדעסען איז דיא שיף געגאנגען אלץ ווייטער און ווייטער, צווישען הונדערטער אינזלען. זעהר אפט פלעגט זיא צוקומען אזוי נאהענט צום ברעג, אז דיא צווייגען פון דיא בוימער פלעגען בעריהרען דעם דעק. קאפיטאן פארראגוט פלעגט שטענדיג שטעהן ביים רעדעל און קירעווען דיא שיף. ענדליך זיינען זיי ארויסגעפאהרען פון מאגעלאנס שטראסע און זיינען אריינגעפאהרען אין שטילען וועלט מעער. דער פראפעסאר איז געווען פול פרייד, ווען ער האט דערזעהן פאר זיך דיא שטילע, רוהיגע מאסע וואסער, וועלכער הייסט דער שטילער אצעאן, אדער Pacific Ocean.

10טעם קאַפּיטעל.

וואו זאָל מען אָפּשטייגען?

ביז אהער האט לאָרד גלענאַרוואן נאך ניט גערעדט מיט'ן פּראָפעסאָר איבער'ן הויפּט צוועק פון זייער רייזע: וואו מען זאָל אנהויבען צו זוכען דעם קאַפּיטאַן גראַנט. יעצט, אַז זיי זיינען שוין ארומגעפאהרען גאנץ פּאַטאַגאָניען, האט מען דאָך געמוזט פּאַסען אַ בעשלוס, וואו מען זאָל אָפּשטייגען און וואו מען זאָל אנהויבען צו זוכען דיא אונטערגעגאַנגענע שיף „בריטאַניאַ“ און דעם קאַפּיטאַן גראַנט מיט זיינע מאַטראָזען.

דעם 8טען אקטאָבער אין דער פריה, ווען אלע זיינען געזעסען אויפ'ן דעק, האָט לאָרד גלענאַרוואן זיך געווענדעט צום פּראָפעסאָר.

— וואס דענקט איהר, פּראָפעסאָר? האט ער איהם געפרעגט. וואו זאָלען מיר אנהויבען צו זוכען דעם קאַפּיטאַן גראַנט?

— איך האָב גערעכענט, אַז מיר וועלען קומען אין דער מאַגעלאַן שטראַסע, וועלען מיר בעגעגענען פּאַטאַגאָניער און מיר וועלען זיי פרעגען, פיעללייכט וויסען זיי פון אַ שיף, וואס איז אונטערגעגאַנגען אין דיעזע געגענדען. יעצט ווייס איך ניט וואָס צו טאהן און וואו צו זוכען.

— וואס איז אייער מיינונג, קאַפּיטאַן? האט לאָרד גלענאַרוואן געפרעגט דעם קאַפּיטאַן פאַרראַגוט.

— איך מיין, אַז מיר זאָלען פאהרען אביסעל ווייטער, ביז מיר וועלען קומען צו דיא אינזלען טשילאָע. וויא עס ווייזט אויס, האט קאַפּיטאַן גראַנט געליטען שיפבּרוך ערגעץ צווישען יענע אינזלען. מיר וועלען אויספרעגען דיא איינוואוינער פון דיא אינזלען, אויב זיי געדענקען ניט אַ שיף מיט דריי זעגעל בוימער, וועלכע איז אונטערגעגאַנגען אין יענע געגענדען; מיר וועלען צו זאגען צו געבען פּרעזענטען, ווער עס וועט אונז ברענגען זאכען פון אַ שיף. ענדליך וועלען מיר זיך ווענדען צו ענגלישען קאָנסול אין דער שטאָדט קאָנסעפּסיאָן ניט ווייט פון יענע אינזלען.

— דאס איז אויך געווען מיין ערשטער פּלאַן, האט לאָרד גלענאַרוואן געזאגט.

— און דאס איז אויך דער בעסטער פּלאַן, איך זעה דערווייל ניט קיין אנדערן וועג, וויא צו זוכען דעם קאַפּיטאַן גראַנט.

עס איז אזוי געבליעבען. אין צווייא טאָג ארום זיינען זיי צוגעקומען צו דיא גרופּע גרויסע און קליינע אינזלען, וועלכע הייסען צוזאמען טשילאָע. אויף דיא קלענערע אינזלען וואוינט געוועהנליך קיינער ניט, נור זומער קומען אהער פישער צו פאנגען פיש. די גרעסערע אינזלען זיינען בעוואוינט. די „דונקאַן“ איז צוגעקומען צו יעדע אינזעל. קאַפּיטאַן פאַרראגוט מיט אייניגע מאַטראָזען זיינען אראָפּגעגאַנגען, האָבן געזוכט, פיעללייכט וועלען זיי געפינען עפּעס אַ שפּור פון דער אונטערגעגאַנגענער שיף „בריטאַניאַ“, האבען געפרעגט יעדען, וואס זיי האבען בעגעגענט, אויב ער ווייס ניט פון אַ שיף „בריטאַניאַ“, וועלכע איז דאָ ערגעץ אונטערגעגאַנגען? ליידער, זיינען אלע זייערע פאָרשונגען, זייער זוכען און זייער נאכפרעגען געוועזען אומזיסט. קיינער האט ניט געוואוסט פון אַ שיף „בריטאַניאַ“, קיינער האט זיא ניט געזעהן, קיינער האט פון איהר ניט געוואוסט, פון

איהר ניט געהערט. עס האבען ניט געהאלפען דיא פרעזענטען וואס לארד גלענארוואן האט צוגעזאגט.—אזא שיף איז אין יענע געגענדען ניט אונטערגעגאנגען.

יעצט ערשט האט לארד גלענארוואן איינגעזעהן, וואס פאר א שווערע אויפגאבע ער האט אויף זיך גענומען, דערצו איז נאך זיי געווען זעהר שווער זיך אויפצורעדען מיט דיא איינוואינער פון יענע געגענדען. קיינער אויפ׳ן דונקאן האט ניט גערעדט קיין שפאניש. פראפעסאר פאגאנעל, וועלכער האט דיא גאנצע צייט וואס איז געווען אויפ׳ן דונקאן זיך געלערנט שפאניש, האט פראבירט רעדען מיט דיא איינוואינער שפאניש. ליידער, האט איהם קיינער ניט פערשטאנען און ער האט קיינעם ניט פערשטאנען. מען האט געמוזט רעדען דורך צייכענס און זיך פערשטענדיגען דורך דיא פאר ווערטער ענגליש, וועלכע דיא איינוואינער האבען פערשטאנען און דורך דיא עטליכע ווערטער שפאניש, וועלכע דער קאפיטאן פאררא גוט האט פערשטאנען.

צעהן טאג דורכאנאנדער זיינען זיי ארומגעפאהרען ארום דיא אינזלען פון טשילאע, האבען איבעראל געפארשט, געזוכט און געפרעגט און האבען גאר ניט אויסגעפונען. ענדליך האבען זיי זיך ענטשלאסען זיך צו ווענדען צום ענגלישען קאנסול, וועלכער וואינט אין דער שטאדט קאנסעפסיאן. דיא „דונקאן“ איז צוגעפאהרען צום ברעג און האט זיך פעראנקערט. דיא שטאדט קאנסעפסיאן ליעגט דריי שטונדען רייזע ווייט פון פארט.

לארד גלענארוואן און דער פראפעסאר זיינען אראפגעגאנגען פון דער שיף, האבען געדונגען פערד און זיינען אריינגעפאהרען אין שטאדט.

דיא שטאדט קאנסעפסיאן אין דער פראווינץ קאנסעפסיאן אין דער לאנד טשילי איז אמאל געווען איינע פון דיא גרעסטע האנדעלס שטעדט אין זיד אמעריקא. זיא ליעגט לעבען א גוטען פארט, טאלקוהאנע, און אלע שיפען, וועלכע פאהרען אין יענע וואסערן, שטעלען זיך דארט אפ, ווייל דארט איז זעהר ביליג שטיין-קוילען, וועלכע זיינען דא זעהר פיעל אין דער פראווינץ. דיא שטאדט וואלט געוואקסען מיט יעדען טאג, ווען זיא וואלט ניט געליטען אזוי פיעל פון קריעג און פון דיא ווילדע מענשען. אין 1819 זיינען אויף איהר אנגעפאלען דיא ווילדע אראקויאניער און האבען זיא אונטערגעצונדען. דיא גאנצע שטאדט האט אפגעברענט. אין 1835 איז געווען א קריעג צווישען טשילי און ארגענטיניען און דיא ארגענטיניער האבען זיא צערשטערט. אין 1855 האט זיא ווייטער אפגעברענט.

ווען לארד גלענארוואן און דער פראפעסאר זיינען אריינגעפאהרען אין קאנסעפסיאן, האבען זיי געזעהן מיט שטוינען, וויא שטיל, וויא רוהיג, וויא אויסגעשטארבען דיא שטאדט איז. דיא גאסען זיינען בעוואקסען מיט גראז, דיא הייזער זיינען איינגעפאלען, טרויעריג און שמוציג. דער פראפעסאר האט אנגעהויבען צו ערקלערן דיא אורזאכען, פאר וואס דיא שטאדט קאנסעפסיאן איז אזוי פערנאכלעסיגט און אזוי שטיל. לארד גלענארוואן אבער האט איהם ניט געוואלט אויסהערן. איהם איז געלעגען אין קאפ דער הויפט צוועק פון זיין רייזע.

מיט שווערע מיה האבען זיי זיך דערפרעגט צום ענגלישען קאנסול, מיסטער בענטהאם, וועלכער האט זיי אויפגענומען זעהר פריינדליך. לארד גלענארוואן האט איהם

דערצעהלט דעם צוועק פון זיין רייזע. דער קאָנסול האט איהם געזאגט, אז ער האט אויך ניט געהערט, אז אן ענגלישע שיף „בריטאַניא" זאל אמאל האבען אונטערגעגאנגען ערגעץ אין יענע געגענדען. ווען לארד גלענארוואן האט איהם געוויזען די דרייא בריעף און האט איהם ערקלערט, אז ער האט זיך פעסט ענשלאסען צו זוכען דעם קאַפּיטאַן גראַנט, עס מעג איהם קאסטען וויא פיעל עס איז. ער וועט בעצאהלען אלע קאסטען, אום מען זאל זוכען א שפור פון דער „בריטאַניא", האט דער קאָנסול ארויס געשיקט מענשען אין אלע דערפער ארום ברעג און אין אלע אינזלען, זיי זאלען זוכען און נאכפרעגען, טאָמער וויים איינער, אדער טאמער האט איינער געהערט פון דער „בריטאַניא".

אין דרייא טאג ארום זיינען דיא מענשען געקומען צוריק און האבען געמעלדעט, אז זיי האבען קיין שום שפור פון דער „בריטאַניא" ניט געפונען. לארד גלענארוואן און דער פראפעסאר זיינען צוריק געקומען אויף דער שיף זעהר טרויעריג און נידערשלאָגען. ליידי העלענא, מערי און ראָבערט גראַנט האבען באלד דערקענט אן זיי, אז זיי האָבען טרויעריגע נאכריכטען. ליידי העלענא האָט זיי געטרייסט, וויא ווייט זיא האט געקענט. דער פראפעסאר און לארד גלענארוואן זיינען אריינגעגאנגען אין זייער קאיוטע און האָבען זיך געזעצט שטודירען דיא בריעף, וואס זיי האבען געפונען אין דער פלאַש.

— איך מיין, אז מיר האבען דיא בריעף דאך ניט ריכטיג ערקלערט, האט לארד גלענארוואן געזאגט. ווען דיא „בריטאַניא" זאל געוועזן אונטערגעהן אין דיעזע געגענדען, וואלט מען דאך עפעס געוואוסט פון איהר. עס איז וואהר, דא וואינען נאך זעהר פיעל ווילדע מענשען. זיי זיינען שוין אבער אזוי ווייט ציוויליזירט, אז זיי וויסען שוין, אז געלד איז א סחורה און וויסען, אז פאר א נאכריכט פון אזא אונגליקספאל צאהלט דיא ענגלישע רעגיערונג, אָדער ריכטיגער געזאגט, דער ענגלישער קאָנסול, מיט גוטע פונטען שטערלינג. זיי וואלטען עס איהם געוויס געמעלדעט.

דער פראָפעסאר איז געווען פערטיעפט אין זיינע געדאנקען און האָט געשוויגען.

— מיר דאכט, אז דער נאמען פאטאגאָניען איז גאנץ דייטליך אין דעם פראנצויזישען בריעף, האט לארד גלענארוואן ווייטער געזאגט. אנדערש, דאכט זיך, קען מען עס ניט ערקלערן. אלזא, וויא קומט עס, וואס מיר קענען ניט געפינען קיין שום שפור פון דער „בריטאַניא" און פון קאַפּיטאַן גראַנט?

דער פראָפעסאָר האט נאך אלץ געשוויעגען. אונטערדעסען איז ליידי העלענא, דער מאַיאָר, מערי און ראָבערט גראַנט אריינגעקומען אין דער קאיוטע און האבען געזעהן, וויאביידע מענער זיצען און קלערן איבער דיא דרייא בריעף.

— איך מיין, אז מיר האָבען געמאכט א פעהלער אין דער ערקלערונג פון דיא בריעף, האט ענדליך געזאָגט דער פראָפעסאָר.

אלע זיינען געווארען אויפמערקזאם.

— וועלכען פעהלער האבען מיר געמאכט? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— מיר האבען ערקלערט, אז קאַפּיטאַן גראַנט שרייבט, אז ער האט מורא, דיא ווילדע מענשען זאלען אויף איהם ניט אָנפאלען. דאס איז דער פעהלער. ער שרייבט, אז זיי ז י י נ ע ן אויף איהם אָנגעפאלען, האָבען איהם געפאנגען און האבען איהם

אוועקגעפיהרט ערגעץ וויים אין פּאטאגאָניען. דאס טרעפט זעהר אָפט. דיא פּאטאגאָ־ניער פרעסען ניט אויף זייערע געפאנגענע. זיי זיינען קיינע מענשענפרעסער. זיי האלטען זייערע געפאנגענע ביי זיך און צווינגען זיי ארבייטען. זיי ווייסען זעהר גוט, אז דיא איי־ראָפּעער קענען פיעלע זאכען און זיינען גרויסע קינסטלער, דערפאר זיינען ביי זיי דיא אייראָפּעער זייער טהייער און ווען זיי קענען חאַפּען אן אייראפּעער, נעהמען זיי איהם געפאנגען און פיהרען איהם אוועק טיעף אין לאנד, פון וואנען ער זאל ניט קענען אנט־לויפען. דארט האלטען זיי איהם פערשפּארט און הייסען איהם מאכען דיא אייראָפּעעשע ארטיקעל. מיינער א לאנדסמאן, דער שרייבער גוסטאוו איימאר, איז געווען צעהן יאָהר א געפאנגענער אין פּאטאגאָניען און איז מיט מיה שווערע אנטלאָפען פון זיי. איך וועל אייך אנאנדער מאל דערצעהלען זיין געשיכטע.

— אלזאָ, דענקט איהר, אז קאפּיטאן גראנט איז געפאנגען ביי דיא פּאטאגאָ־ניער? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— איך בין כמעט איבערצייגט, אז עס איז אזוי. זיין שיף איז אונטערגעגאנגען ערגעץ לעבען דיא אינזלען, אויף וועלכע עס וואינט ניט קיין מענשען. אויף דער אינזעל האבען זיך דאמאלס געראדע אויפגעהאלטען א באנדע פּאטאגאָניער. זיי האבען גע־זעהן, וויא דיא שיף איז אונטערגעגאנגען, זיינען אנגעפאלען אויף'ן קאפּיטאן מיט זיינע מאטראזען און האבען זיי געפאנגען גענומען. זיי האבען מורא געהאט, מען זאל ניט געוואהר ווערן און מען זאל זיי ניט נאכיאָגען און האבען, צערשטערט פערברענט, פער־ניכטעט יעדע שפּור פון דער „בריטאניא“. נור אויף אזא ארט קען איך מיר ערקלערן, פאר וואָס מיר קענען ניט געפינען קיין שפּור פון דער „בריטאניא“.

אלע זיינען געווען איינפערשטאנדען מיט דיעזער ערקלערונג. לאָרד גלענארוואן האט אויך געהערט דערפון, אז דיא ווילדע פּאטאגאָניער נעהמען געפאנגען דיא אייראָ־פּעער, וועלכע האבען דאס אונגליק ארייצופאלען אין זייערע הענד און מאכען זיי פאַר קנעכט.

— אבער דיא פלאש? האט זיך פּלוצלונג אָפּגערופען דער שוויינגענדיגער מאיאָר. ווען דיא פּאטאגאניער האבען געפאנגען גענומען דעם קאפּיטאן גראנט אין דער צייט ווען ער האט געליטען שיפברוך, וואלטען זיי איהם געוויס ניט געלאזען שרייבען בריעף, זיי ארייגלעגען אין א פלאש און דיא פלאש ארייגווארפען אין מעער. אזוי קלוג זיינען זיי שוין געוויס, אז זיי וואלטען איהם ניט דערלאָזט ער זאל געבען צו וויסען, אין וואס פאר א געפאהר ער געפינט זיך.

אלע האבען אנגעקוקט דעם מאיאָר. זיין פראגע איז געווען גאנץ ריכטיג.

— מעגליך, אז אויפ'ן וועג פון'ם מעער ביז אין דעם ארט, וואוהין דיא פּאטא־גאָניער האבען איהם אוועקגעפיהרט, איז עס דעם קאפּיטאן גראנט געלונגען אנצושריי־בען דיא בריעף, זיי ארייגצולעגען אין פלאש און דיא פלאש ארייגצוווארפען אין א טייך, וועלכער פליעסט אין מעער, האט דער פּראָפעסאָר געזאגט. דיא פּאטאגאָניער האבען געפונען אויף דער „בריטאניא“ פיעל עסענוואַרג, זיי האבען זיך ערגעץ אפּגע־שטעלט אויפ'ן וועג נעכטיגען. זיי האבען זיך שטארק אנגעגעסען און זיינען אנטשלאָפען געווארען. אין דער צייט האט קאפּיטאן גראנט אנגעשריעבען דיא בריעף.

— עס איז זעהר מעגליך, אז דער פראָפעסאָר האט רעכט, האט לאָרד גלענאר· וואן געזאגט. איך וויל נאך ווייטער געהן און זאגען, אז ווען דיא פאטאגאָניער האבען געבראכט דעם קאפּיטאַן גראנט אין זייער דארף און האבען איהם שוין ניט אזוי שטרענג בעוואכט, האט ער אנגעשריעבען דיא בריעף און האט זיי אריינגעלעגט אין א פלאַש, וועלכע ער האט אריינגעוואָרפען אין טייך, ווען ער איז געגאנגען שעפּען וואסער. דיא טייכען אין פאטאגאָניען פליעסען זעהר שנעל און דיא פלאַש איז באלד אריינגע־שוואומען אין מעער.

— אלזא, וואס דענקט איהר צו טאהן? האט דער מאיאָר געפרעגט.

איינינע מינוטען האבען אלע געשוויגען. דיעזע פראגע האט זיי איבערראשט. וואס זאלען מיר יעצט טאהן? האט יעדער געפרעגט ביי זיך.

— איך מיין, אז אונזער אויפגאַבע איז יעצט פיעל לייכטער, וויא פריהער, האָט דער פּראָפעסאָר ענדליך געזאגט. אין דעם פראנצויזישען בריעף שטעהט דייטליך 37. דאס הייסט, אז דער קאפּיטאַן מיט זיינע מאטראָזען געפינען זיך אויפ'ן 37טען גראד. מיר דארפען אלזא דורכרייזען גאנץ פאטאגאָניען אויפ'ן 37טען גראד. פון טשילי ביז ארגענטיניען, אדער פון'ם שטילען אָצעאַן ביז'ן אטלאנטישען אָצעאַן. וואו מיר וועלען בעגעגענען רייזענדע, אייראָפּעער אדער פאטאגאָניער, וועלען מיר זיי פרעגען וועגען קאַ־פּיטאַן גראַנט. מיר וועלען צוזאָגען צו געבען א גרויסע בעלוינונג יעדען, ווער עס וועט אונז ברענגען אירגענד וועלכע נאַכריכט פון איהם. אין פאטאגאָניען געפינען זיך פיעלע יעגער, וועלכע פאהרען ארום פאַנגען שטרויסען אין גואנאקאס.

— וואס איז דאס? האט ליידי העלענא געפרעגט. און פאטאגאָניען זיינען דאָ שטרויסען? איך האב געמיינט, אז שטרויסען געפינען זיך נור אין אפריקאַ.

— דא האט איהר א טעות, ליידי העלענא, האָט דער פּראָפעסאָר געזאגט. עס איז זעהר מעגליך, אז דיא שעהנע, ווייכע און ווייסע שטרויספעדערן, וועלכע איהר טראָגט אויף אייער הוט, קומען ארויס פון א שטרויס פון פאטאגאָניען און ניט פון אפריקאַ. דער שטרויס אין אפריקאַ ווערט אלע מאל זעלטענער, זיינע פעדערן זיינען זעהר טהייער, דערפאר זיינען דאָ זעהר פיעל יעגער, וועלכע זוכען איהם אויף און טויטען איהם צוליעב דיא פעדערן. עס וואלט שוין אין אפריקאַ גאָר קיין שטרויסען ניט געווען, ווען דיא ענגלענדער און דיא האלענדער אין קאפּלאנד וואלטען זיך ניט געוועזן אומגע־קוקט און האבען אנגעהויבען צו האלטען שטרויסען ביי זיך אויף דיא פארמס, אזוי וויא מען האלט ביי אונז גענז. דיא יעניגע, וועלכע ווייסען, וויא אזוי ארומצוגעהן ארום דיא שטרויסען, מאַכען דערביי א גאַנץ גוטעס געשעפט. זיי געווינען פון דעם שטרויס צוויי זאכען: אייער און פעדערן. אן איי פון אן אפריקאַנער שטרויס וועגט אן ערך פון זעקס פונט. מיט אזא איי קענען זיך צווייא שטארקע מענשען אן עסען.

דיא שטרויסען אין פאטאגאָניען זיינען פיעל קלענער אלס דיא אפריקאַנער שטרויסען. זייערע פעדערן זיינען אויך ניט אזוי שעהן און ניט אזוי ווייך, וויא דיא פעדערן פון'ם אפריקאַנער שטרויס. אזוי וויא פאטאגאָניען איז נאך זעהר וועניג בע־קאנט און ביז ניט לאנג פלעגען דיא אייראָפּעאישע יעגער ניט קומען אהין, האבען דיא שטרויסען דארט געלעבט גאַנץ רוהיג און האבען זיך שטארק פערמעהרט. ערשט נאר

ניט לאנג זיינען דיא אייראפּעער געוואהר געווארען פון דיא שטרויסען. יעצט געפינען זיך שוין גאנצע פּארטיען, וועלכע פאהרען ארום איבער פּאטאגאָניען און יאגען זיך נאך דיעזע שטרויסען. אין דער שטאדט פונטא ארענא, אדער וויא דיא ענגלענדער רופען זיא Sandy Point קענט איהר יעצט קויפען א פונט גוטע שטרויספעדערן פאר צעהן דאלאר.

איך האָף, אז מיר וועלען בעגעגענען ערגעץ אזעלכע יעגער און וועלען ביי זיי קענען געוואהר ווערן איבער קאפּיטאן גראנט. דיעזע יעגער לעבען זעהר גוט מיט דיא ווילדע. זיי מוזען אפט אנקומען איינער צום אנדערן. אייניגע פון זיי הייראטהען זאגאר דיא טעכטער פון דיא פּאטאגאָניער. זיי ווייסען דאָהער אלעס, וואס דיא ווילדע טהוען און מיר וועלען פון זיי קענען פיעל זאכען ערפאהרען.

— זעהר פיעל וועט איהר ערפאהרען! האט געזאגט דער מאיאָר. עס איז אייך לייכט צו זאגען. דורכפאהרען גאנץ פּאטאגאָניען פון איין עק צום אנדערן. איהר מיינט, פּראָפעסאָר, אז איהר זייט אין דער אוניווערזיטעט אין פּאריז און איהר נעהמט ארום אויף דעם לאנדקארט מיט דיא פינגער. דאס איז לייכט, אבער דורכפאהרען גאנץ פּאטאגאָניען איז ניט קיין קלייניגקייט.

— מיין ליעבער ריטשארדסאָן, האט לארד גלענארוואן געזאגט, איהר זייט וויעדער אמאל אומגערעכט. איין מאל האבען מיר זיך ענטשלאסען צו פאהרען זוכען דעם קאפּיטאן גראנט, דארפען מיר ניט קוקען אויף קיין שוועריגקייט. איך האב זעהר גוט געוואוסט, אז עס איז ניט אזוי לייכט צו פאהרען זוכען א מענשען אויף א אינזעל ערגעץ אין זידליכען מעער. איך האב מיך אבער ענטשלאסען און וועל ניט קוקען ניט אויף דיא גרויסע קאָסטען, ניט אויף שוועריגקייטען.

ווען ער האט דאס געזאגט, האט ער זיך געווענדעט צום פּראָפעסאר.

— אלזא, העררר פּראפעסאר, איז אייער מיינונג, אז מיר זאלען פאהרען אויפ'ן 37טען גראד?

פּראפעסאר פּאגאנעל האט ארויסגענומען פון'ם בוזים דיא לאנדקארטע פון זיד אמעריקא און האט זיא אויסגעשפּרייט אויפ'ן טיש.

— קוקט אייך נור גוט צו דער לאנדקארטע, האט ער געזאגט. אט ליעגט דאס לאנד טשילי, א שמאָלער פּאס לאנד לעבען שטילען אצעאן. דאן הייבען זיך אן גאנץ הויכע בערג, וועלכע הייסען דיא קארדיליערען. ווען מען געהט אריבער דיא קארדיליערען, הויבט זיך אן א גרויסער טאהל פון עטליכע טויזענד מייל דיא ברייט און דיא לענג. אין דיעזען טאהל געפינען זיך אין זידען (דרום זייט) דאס לאנד פּאטאגאניען; און אין נארדען (צפון זייט) דיא רעפּובליק ארגענטיניען. אט איז דער 37טע גראד. דער וועג איז א גלייכער און שטעלט ניט פאר פיעל שוועריגקייטען. אין דעם פראנצוויזישען בריעף שטעהט דייטליך דער 37טער גראד. אלזא, ווען מיר האבען אונז איין מאל ענטשלאסען צו פאהרען זוכען דעם קאפּיטאן גראנט, מוזען מיר טאהן אונזער פפליכט און ארומפאהרען אויפ'ן 37טען גראד ארום און ארום דער וועלט, ביז מיר וועלען איהם געפינען.

— דער פּראָפעסאר האט פאלקאמען רעכט, האט ליידי העלענא געזאגט. פון

די בריעף ווייסען מיר צווי זאכען פאר זיכער. ערשטענס, אז קאפיטאן גראנט האט גע־ליטען שיפבראך אין דער זיד זייט פון דער וועלט; צווייטענס, אז ער געפינט זיך אויפ'ן 37טען גראד. מיר האבען אלזא א ווינק, וואו איהם צו זוכען. דארט דארפען מיר איהם זוכען. דער פראפעסאר האט וויעדעראום רעכט, ווען ער זאגט, אז קאפיטאן גראנט איז געפאנגען ביי די פאטאגאניער. דאס פראנצויזישע ווארט „פריזאניע" צייגט אונז דייטליך, אז ער איז געפאנגען. מיר וועלען איהם פאהרען זוכען און קוים וועלען מיר נור עפעס געוואהר ווערען פון איהם, וועלען מיר אונז בעמיהען איהם צו בעפרייען מיט גוטען אדער מיט בייזען.

— מיט בייזען? האט געפרעגט דער מאיאר. וואס קענט איהר טאהן געגען די ווילדע? קענט איהר זיך שלאגען מיט זיי?

— לאמיר איהם נור אויסגעפינען, האט ליידי העלענא געענטפערט, מיר וועלען שוין ווייסען, וויא אזוי איהם צו בעפרייען. מיר וועלען זיך ווענדען צו דער רעגיערונג פון דער ארגענטינישען רעפובליק. מיר וועלען זיך ווענדען צו אלע ענגלישע קאנסולען אין זיד אמעריקא. דיא ענגלישע רעגיערונג אליין, וועלכע האט ניט געוואלט שיקען א שיף איהם צו זוכען, וועט אנווענדען אלע מיטעל איהם צו בעפרייען, ווען זיא וועט געוואהר ווערען, אז ער איז געפאנגען און מען וויים וואו ער איז. אויסער דעם וועלען מיר אליין קענען דינגען מענשען, זיי בעוואפענען און שטעלען זיי אונטער דער קאמאנדע פון מאיאר ריטשארדסאן. אין פאטאגאניען איז מאכט — רעכט. ווער עס האט די מאכט, דער האט דאס רעכט. מיר וועלען האבען דיא מאכט אין אונזערע הענד און וועלען איהם בעפרייען.

— פאלקאמען ריכטיג, האט קאפיטאן פארראגוט געזאגט. מיר וועלען ארגא־ניזירען א קליינע ארמעע און אונזער מאיאר וועט ווערען גענעראל פון דיעזער ארמעע.

— איך זעה ווייטער גאר קיין שווערינקייטען ניט דורכצוגעהן גאנץ פאטאגאניען, האט דער פראפעסאר ווייטער געזאגט. אין 1782 איז א שפאניער, מיט'ן נאמען וויללאר־מא, גאנץ איינער אליין דורכגעגאנגען צו פוס פון דער שטאדט קארמען אין ארגענ־טיניען ביז קאנסעפסיאן אין טשילי. אין 1806 איז אנאנדער שפאניער מיט'ן נאמען דאן לואיס דעלא סאנטא קרוז, ארויסגעפאהרען רייטענדיג פון דער שטאדט אנטוקא אין טשילי און איז אין פערציג טעג ארום אנגעקומען קיין בוענאס איירעס, די הויפטשטאדט פון ארגענטיניען. פאר וואס זאלען מיר ניט קענען מאכען דיעזעלבע רייזע?

— אלזא, האבען מיר מעהר ניט וואס צו רעדען דערפון, האט לארד גלענארוואן געזאגט. מיר מוזען מאכען דיא רייזע איבער פאטאגאניען. דאס איז שוין אפגעמאכט. יעצט בלייבט נור די פראגע, אויף וואס פיר א וועג מיר זאלען פאהרען.

— דאס איז קיינע פראגע, האט דער פראפעסאר געזאגט און האט געוויעזען אויף דער לאנד־קארטע. מיר דארפען ארויספאהרען פון דער שטאדט אנטוקא אין טשילי, אריבערגעהן די קארדיליערען, געהן גלייך, ביז מיר וועלען קומען קיין ארגענ־טיניען, דארט אבער דארפען מיר ניט געהן קיין בוענאס איירעס, זאנדערן מיר דארפען געהן קיין זידען ביז אין פארט מעדאנא אויפ'ן אטלאנטישען וועלט־מעער.

פאנאנעל האט יעצט אנגעהויבען צו דערצעהלען, וויאפיעל רייזענדע און וויאפיעל געלערנטע עס זיינען שוין געגאנגען אויף דעמזעלבען וועג.

— וויא איהר זעהט, מיינע פריינד, האט ער געענדיגט זיין לאנגע רעדע, איז עס א גאנץ גלייכער וועג, וועלכען מיר קענען דורכפאהרען אין דרייסיג טעג.

— וואו וועט אבער בלייבען דיא „דונקאן"? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— דיא „דונקאן" וועט פאהרען צוריק, וועט וויעדער דורכפאהרען דיא מאגעלאן שטראסע און וועט אונז ערווארטען אין א פארט אין ארגענטיניען.

— איך קען אייך ערווארטען אין סאן אנטאניא, האט קאפיטאן פאררוגוט געזאגט. סאן אנטאניא איז א גאנץ גוטער פארט אין ארגענטיניען. וועל איך קומען מיט דער „דונקאן" פריהער, וועל איך אויף אייך ווארטען, וועט איהר אבער קומען פריהער, וועט איהר מוזען ווארטען אויף מיר.

— אלזא, זיינען מיר דערמיט אויך פערטיג, האט לארד גלענארוואן געזאגט. יעצט איז דא נאך א פראגע: ווער וועט מאכען דיעזע רייזע?

— דאס איז אויך גאנץ איינפאך, האט דער פראפעסאר געענטפערט. איהר, לארד, מוזט מיט אונז פאהרען, ווייל איהר זייט דאך דיא הויפט פערזאן אין אונזער עקספע־דיציאן. דער מאיאר וועט אויך מיט אונז פאהרען, ער איז דאך אונזער גענעראל, אונזער אבערקאמאנדירענדער גענעראל. איך וועל מיך אויך מיטשלעפען, ווייל איך וויל מאכען א רייזע איבער פאטאגאניען, איך זאל האבען, וואס צו בעריכטען דער געאגרא־פישען געזעלשאפט.—

— און איך! האט אויסגערופען ראבערט. איך מוז געהן מיט אייך. איך געה דאך זוכען מיין פאטער!

— ראבערט, וואס רעדסט דוא? האט מערי געזאגט. וואוהין ווילסט דוא געהן?

— פאר וואס ניט? האט דער פראפעסאר געפרעגט. פאר א יונגען מענשען איז א רייזע זעהר נייטיג, ער לערנט אויף דער רייזע פיעל מעהר, וויא פון ביכער. — יא, ראבערט, דוא וועסט אויך געהן מיט אונז. מיר וועלען נאך מיטנעהמען דריי מאט־ראזען פון דער „דונקאן".

— נו, און מיך ווילט איהר ניט מיטנעהמען? האט קאפיטאן פאררוגוט געזאגט.

— מיין ליעבער קאפיטאן, האט איהם לארד גלענארוואן געזאגט, איך וואלט אייך מיטגענומען מיט׳ן גרעסטען פערגניגען. ליידער, קען איך עס ניט. איך פערטרוי אייך דאס בעסטע, דאס טהייערסטע פאר מיר אויף דער וועלט. איך פערטרוי אייך מיין פרוי, ליידי העלענא.

— אלזא, ווילסט דוא מיך אויך ניט מיטנעהמען, עדווארד? האט ליידי העלענא געזאגט טרויעריג.

— ליעבע העלענא, דוא ווייסט, וויא איך ליעב דיך און וויא שווער עס איז מיר זיך צו שיידען פון דיר זאגאר אויף איין טאג. עס איז מיר אבער אונמעגליך דיך מיט־צונעהמען. מיר וועלען מוזען מאכען דיא גאנצע רייזע רייטענדיג אויף פערד אדער אויף מוילעזלען. זיבען צוואנציג — דרייסיג טאג נאכאנאנד אין זאטעל איז פאר א פרוי אונמעגליך. איך וויל שוין ניט רעדען פון אנדערע שוועריגקייטען, וואס קענען טרעפען

אויפ'ן וועג. בלייב, ליעבע העלענא, אויפ'ן שיף. דוא וועסט פאהרען צוריק און אונז ערוואַרטען אין סאן אנטאָניא.

ליידי העלענא האט געשוויעגען. זיא האט זעהר געוואלט מיטפאהרען, זיא האט אבער געזעהן, אז עס איז אונמעגליך. ווען זיא פאהרט מיט, וואלט זיא געמוזט מיטנעהמען מערי גראַנט און צוויי פרויען מיטנעהמען אויף אזא רייזע אין א ווילדע געגענד, וואו עס זיינען ניטא קיין האטעלס, ניט קיין דערפער, ניט קיין וועגען, איז געוויס אונמעגליך.

באלד האט מען אנגעהויבען צו מאכען פאַרבערייטונגען אויף דער רייזע עס איז געבליעבען, אז מען זאל קיינעם ניט זאגען, וואוהין מען פאהרט. מען זאל גאר ניט דערמאנען דעם נאמען פון קאפיטאן גראנט און אלע פארבערייטונגען זאל מען האלטען אין געהיים. מען האט מורא געהאט, אז דיא פאטאגאניער זאלען ניט געוואהר ווערן, אז מען פאהרט זוכען ביי זיי געפאנגענע, וועלען זיי זיך בעהאלטען ערגעץ אין דיא בערג.

עס איז מערקווירדיג, וויא שנעל א נאכריכט פערברייטערט זיך אין יענע געגענדען. דאכט זיך, דארט איז ניטא ניט קיין פאסט, ניט קיין טעלעגראַף, מען קען ניט שיקען קיין עסטאפעט, קיין קוריער און דענאך לאז נור עפעס געשעהן, ווייס מען עס באלד פון איין עק פאטאגאניען ביז אין אנדערן. און ניט נור אין פאטאגאניען איז עס אזוי, עס איז אזוי אין אלע געגענדען, וואו עס געפינען זיך ווילדע מענשען, גלייך וויא דיא פויגעל פון'ם הימעל וואלטען צוטראגען דיא נאכריכט אין אלע געגענדען.

ווען דיא מאַטראזען פון'ם „דונקאן" זיינען געוואהר געווארען, אז דריי פון זיי וועט מען מיטנעהמען אויף דער רייזע, איז יעדער מאטראָז געקומען זיך בעטען צו לארד גלענארוואן, אז ער זאל איהם מיטנעהמען. לארד גלענארוואן האט ניט געוואוסט, וועמען ער זאל אפזאגען. ער איז מיט אלעמען צופריעדען געווען און האט ניט געהאט קיין אורזאכע איינעם אפצוזאגען. ער האט געפרעגט דעם פראפעסאר, וואס ער זאל טהאן?

— לאז מען ווארפען א גורל, האט דער פראפעסאר געזאגט, דאן וועלען אלע צופריעדען זיין. געגען א גורל קען קיינער ניט איינווענדען.

מען האט אזוי געטהאן. מען האט געווארפען א גורל. דיא גליקליכע זיינען געווען: טאָם אויגוסטין, דער ערשטער אפיציער, ווילסאן, א יונגער און פרעהליכער מאטראז, וועלכער פלעגט אלעמען אויפ'ן שיף פרעהליך מאכען מיט זיינע קונסט שטיק און מילרעדי, א שטארקער מאטראז, וועלכער איז געווען בעקאנט אלס א פאַרטרעפליכער באָקסער (פייטער).

יעצט האט זיך אנגעהויבען א נייעם לעבען און א נייע טהעטיגקייט אויפ'ן „דונקאן". לארד גלענארוואן האט זיך געאיילט צו מאכען זיינע פארבערייטונגען פאַר דיא רייזע איבער לאנד און קאפיטאן פארראגוט האט זיך געאיילט צו פערזארגען זיין שיף מיט קוילען, אום ער זאל קענען קומען פריהער פאר דער עקספעדיציאן אין סאן אנטאָניא. עס האט אויסגעוויעזען, גלייך וויא זיי וואלטען זיך פאַרוועט, ווער פון זיי וועט פריהער אנקומען קיין סאן אנטאָניא.

ענדע אקטאבער זיינען ביידע פארטיען פערטיג געווען צו מאכען זייער רייזע

דעם 30טען אקטאבער אין דער פריה האבען זיך אלע פערזאמעלט אויפ'ן דעק פונ'ם „דונקאן" אום איינער פונ'ם אנדערן אבשיעד צונעהמען. לארד גלענארוואן, פאגאנעל, דער מאיאר, ראבערט גראנט און דיא דריי מאטראזען זיינען געווען אנגעטהאן, וויא שפאניער און יעדער האט געהאט א פאר רעוואלווערס אין גארטעל און א קאראבין (א קורצע ביקס) אויף דיא פלייצעס. אין יענע געגענדען מוז מען פאהרען בעוואפענט פון קאפ ביז אין דיא פיס. אהן א גוטען קאראבין טאר מען ניט ארויסטרעטען א שריט אין דיא וויטע סטעפעס פון פאטאגאניען. דיעזע סטעפעס הייסען אויף שפאניש „פאמפאס".

אויפ'ן ברעג זיינען געשטאנען בערייט צור אברייזע פערד, מוילעזעל און איינינע שפאניער און אראקואניער, וועלבע זאלען דיענען אלס פיהרער און וועג־ווייזער. קאפי־טאן פארראגוט האט געגעבען א בעפעהל, אז מען זאל אויפהויבען דעם אנקער פונ'ם „דונקאן".

— עס איז צייט! האט ענדליך לארד גלענארוואן געזאגט.

ער איז צוגעגאנגען צו זיין פרוי, האט זיא ארומגענומען און האט געזאגט געריהרט:

— זיי געזונד, ליעבע העלענא! באלד וועלען מיר אונז ווידערזעהן אין סאן אנטאניא.

— פאהר געזונד, ליעבער עדווארד! איך ווינש דיר גליק אויף דיין רייזע! איך ווינש אייך אלעמען גליק און ערפאלג!

זיא האט ניט געקענט איינהאלטען איהרע טרערין און איז באלד אוועקגעגאנגען אין איהר קאיוטע.

— יעצט שעק הענדס! האט אויסגערופען פאגאנעל. לאמיר דריקען איינער דעם אנדערן דיא הענד און ווינשען איינער דעם אנדערן א גוטע און גליקליכע רייזע.

אלע מאטראזען האבען געדריקט דיא הענד דעם פראפעסאר, לארד גלענארוואן און יעדען, ווער עס איז מיטגעפאהרען. אין איינינע מינוט ארום זיינען דיא רייזענדע אראפ פון דער שיף און האבען זיך אויפגעזעצט אויף דיא פערד.

— גליק אויף דיא רייזע! גאט זאל אייך העלפען! האט אויסגעשריען א פרויען שטימע פון דער שיף.

לארד גלענארוואן האט זיך אומגעקוקט און האט דערזעהן ליידי העלענא שטעהן אויפ'ן אויבערשטען דעק און פאכען מיט איהר שנופטוך.

— זייט רוהיג, מאדאם! גאט וועט אונז געוויס העלפען, האט דער פראפעסאר איהר געענטפערט, ווען ניט, וועלען מיר אליין אונז העלפען, האט ער ווייטער געזאגט זיך אליין.

לארד גלענארוואן האט געגעבען א צייכען, אז מען זאל פאהרען.

11טעס קאפיטעל.
דיא רייזע אין טשילי.

בעפאר מיר נעהן ווייטער אין אונזער ערצעהלונג פון לארד גלענארוואן מיט זיין עקספעדיציאָן איבער זיד אמעריקא, מוזען מיר בעקאַנט מאכען אונזערע לעזער מיט דיא נייע מענשען, וועלכע לארד גלענארוואן האט מיטגענומען מיט זיך אלס פיהרער און וועגווייזער.

אין גאנצען זיינען זיי געווען דריי גרויסע מענשען און א איינגעל פון א יאהר זעכצעהן. דער עלטערער פון זיי, אדער דער קאפיטאַן, וויא מען רופט איהם דארט, איז געווען אן ענגלענדער, וועלכער וואינט שוין צוואנציג יאהר אין טשילי און איז גוט בעקאנט מיט'ן לאנד און מיט דיא שפראכען, וואס מען רעדט אין יענע געגענדען. ער האט געמאכט א לעבען דערפון, וואס ער האט געהאלטען פערד און מויל-עזלען און האט זיי פערדונגען צו ר' זענדע. ער אליין פלעגט צוואר זעלטען מיט פאהרען. דאס מאל אבער האט ער געמאכט אן אויסנאהמע, ווייל לארד גלענארוואן האט איהם גוט בעצאהלט. לארד גלענארוואן האט איהם געגעבען, וויא פיעל ער האט געוואלט, ער זאל נור פאהרען מיט איהם, ווייל מיט איהם האט ער דאך געקענט זיך צו זאמען רעדען. קיינער פון זיינע מענשען האט ניט פערשטאנען קיין שפאניש. דער פראפעסאר האט זיך צוואר אויסגעלערענט שפאניש, אבער ווען ער האט גערעדט שפאניש האט איהם קיין שפאניער ניט פערשטאנען און ווען דיא שפאניער פלעגען רעדען, פלעגט דער פראָ=פעסאר קיין ווארט ניט פערשטעהן. מיט אזא שפאניש רעדען איז זעהר שוועהר צו פאהרען מיט שפאניער. דער פראפעסאר האט זיך צוואר זעהר געוואונדערט, וויא עס קומט, וואס קיינער פערשטעהט איהם ניט. ער רעדט, דאכט זיך זעהר גוט און ריכטיג. עס האט איהם אבער גאר ניט געהאלפען. מען האט איהם ניט פערשטאנען און באסטא! דערפאר האט לארד גלענארוואן נור געוואלט האבען מיט זיך דעם ענגלענדער, וועלכער האט גוט גערעדט שפאניש און נאך איינינע שפראכען פון דיא ווילדע פעלקער אין דער געגענד.

דער ענגלענדער האט מיטגענומען מיט זיך צווייא פון זיינע מענשען, אנטרייבער פון דיא מויל-עזעל. דאס זיינען געווען געבאָרענע טשיליאנער, האלב שפאנישע, האלב ווילדע. אין יענע געגענדען קומט פאר זעהר אפט, אז א שפאניער הייראטעט א פרוי פון דיא ווילדע אינדיאנער און שפאנישע פרויען הייראטהען אפט ווילדע אינדיאנער. דיא קינדער, וואס קומען ארויס פון אזא פערבינדונג, האבען געוועהנליך אין זיך דיא מעלות פון'ם שפאניער און פון'ם ווילדען. זיי זיינען ציוויליזירט, וויא דיא שפאניער און האבען דאס שארפע אויגען און דעם שארפען אויער פון'ם ווילדען. דער ווילדער האט אזא שארף אויג, אז ער דערזעהט א חיה אדער א מענשען אויף עטליכע מייל דיא וויים. דער ציוויליזירטער מענש האט געוועהנליך זעהר א שוואכעס אויג און קען ניט זעהן גאנץ ווייט

מיט'ן אויער איז אויך דאס זעלבע. דער ווילדער לעגט צו דעם אויער צו דער ערד און הערט דיא טריט פון א פערד אדער פון א חיה אויף עטליכע מייל. דער ציוויליזירטער לעגט צו דעם אויער און הערט גאר ניט.

דיעזע האלב-ווילדע האבען געפיהרט דיא צעהן מויל עזלען, וועלכע זיינען געווען אנגעלאָדען מיט'ן באגאזש פון דער עקספעדיציאָן. דאס אינגעל האט געפיהרט דיא „מאַדרינאַ" דיא „מוטער", א זיא מויל-עזעל, וועלכע איז געווען בעהאנגען מיט גלעקלעך. זיא געהט שטענדיג פאָראויס און ווען דיא מויל-עזעלן הערן דאס קלינגען פון דיא גלעקלעך פון דער „מאַדרינאַ", געהן זיי איהר נאך און מען דארף זיי ניט טרייבען. לאָז מען ביי זיי צונעהמען דיא „מאַדרינאַ", וועלען זיי זיך ניט ריהרען פון'ם ארט, מען מעג זיי שלאגען צום טויט. ביז צו דיא בערג, דיא קארדיליערען איז לארד גלענארוואן מיט זיינע מענשען געפאהרען אויף פערד. אויף דיא בערג אבער קען מען אויף פערד ניט פאהרען. עס קומט אמאל אויס צו פאהרען אויף אזעלכע שמאָלע און געפעהרליכע וועגען, אויף וועלכע נור א גוטער מויל-עזעל קען געהן. א פערד פערדרעהט זיך אפט דער קאָפּ און ער פאלט אראפּ מיט'ן רייטער ערגעץ אין א שרעקליכע טיפעניש.

נור דיא איינוואינער פון יענע געגענדען ווייסען, וויא אזוי צו פאהרען אדער ריכטיגער געזאָגט, וויא אזוי אריבער צו פאהרען דיא קארדיליערען. עס קומען פאָר אזעלכע וועגען, וואו צוויא מויל-עזעל קענען זיך אויף קיין פאל ניט אויסמיידען. איינער פון זיי מוז אראָפּגעווארפען ווערן אין אבגרונד, וואו ער ווערט צושאָטען אויף שטיקלעך. ווען מען קומט צו צו אזא וועג הויבט מען אן צו שרייען און צו שיסען. דערמיט גיט מען א צייכען, אז דער וועג איז פערנומען און קיינער טאָר אויף איהם ניט פאהרען.

בעמערקענסווערט איז דער פאל, אז דיא מויל-עזעל פון ארגענטיניען זיינען פיעל בעסער און פיעל זיכערער, אלס דיא מויל-עזעל פון טשילי, אבוואָהל טשילי ליעגט לעבען דיא בערג און ארגענטיניען איז וויט פון דיא בערג.

אויף'ן גאנצען וועג פון טשילי קיין ארגענטיניען זיינען ניטא ניט קיין גאסט הייזער, ניט קיין האָטעלס, ניט קיין הייזער, וואו אבצושטייגען אום צו קויפען עסען. דער רייזענדער מוז מיט זיך מיטפיהרען זיין פראָוויאנט אויף דער גאנצער רייזע. דיעזער פראָוויאנט בעשטעהט געווענליך פון רייז, געטריקענט פלייש און נאך אזעלכע ארטיקעלן, וועלכע ווערן ניט פערדאָרבען אויף דער לאנגער רייזע. פריש פלייש קען מען נור האבען, ווען מען שיעסט אויפ'ן וועג א פויגעל אדער א חיה. וואסער בעקומט מען אין דיא טייכען, וועלכע זיינען דא זעהר פיעל אין דיא בערג. דאס וואסער אין אזעלכע טייכען איז געווענליך קאלט און גוט צום טרינקען און צום קאָכען. אין טהאל אבער, וואו דיא טייכען פליעסען לאנגזאם און צומאל געהן זיי דורך געגענדען, וועלכע זיינען בעדעקט מיט זאלץ, אדער וויא דיא שפּאנישע רופען זיי „סאלינאס" Salinas, איז א מאל דאס וואסער זעהר שלעכט און מען מוז אריינגיעסען אביסעל ראָם אין וואסער, איידער מען קען עס טרינקען.

ראָם מוז יעדער רייזענדער מיט זיך פיהרען. עס קומט איהם צו ניץ אין פיעלע פעלע, צופיעל טרינקען ראָם טאָר מען אבער אין יענע געגענדען ניט. דיא לופט פון דיא בערג אליין ווירקט בערוישענד אויפ'ן מענשען און דער מענש, וועלכער קומט צום ערשטען אין דיא בערג, פיהלט זיך וויא בערוישט, וויא שכור. שלאָפען שלאָפט מען געווענליך אויף דער הוילער ערד מיט'ן פרייען הימעל אלס דאך איבער'ן קאָפּ. יעדער רייזענדער מוז האבען צוויי דעקען פון שעפסען פעל. איין דעק בעט ער זיך אונטער און

מיט דער אנדערער הילט ער זיך איין און מיט׳ן זאטעל פון׳ם מויל־עזעל צו קאָפּענס שלאָפט מען גאנץ געשמאק, בעזאנדערס ווען מען איז זיך א גאנצען טאג אנגעפאָהרען.

לארד גלענארוואן האט אין זיין לעבען שוין געמאכט פיעל רייזען און איז שוין געוואינט צו פיהרען אנאנדער ארט לעבען אין יעדען לאנד. פּראָפעסאָר פּאגאנעל און ראָבערט גראנט האבען זיך געפרייט, וויא קליינע קינדער, ווען זיי זיינען אריינגעפאהרען אין דיא בערג. יעדע זאך האט זיי אינטערעסירט, צו יעדע זאך האבען זיי זיך צוגעקוקט און האבען יעדעס מאל, ווען זיי האבען געזעהן עפּעס נייעס, אויסגערופען מיט איין קול: אה! אָה!

— זיי זיינען ווירקליך נאך קינדער, האט לארד גלענאַרוואן געזאגט צו זיך אליין. דער אונטערשיעד איז נור אין דיא יאָהרען. איינער איז אן עלטערעס קינד, דער אנדערער איז אן אינגערעס קינד.

דאס וועטער איז געווען שעהן. דער הימעל איז געוועןן קלאר און בלוי. אין יענע געגענדען רע׳גענט עס זעהר זעלטען. אין דער פּראווינץ קאנסעפּסיאן האבען זיי ניט מעהר אלס דרייא ביז פינף רעגענטאג אין יאהר. עס וואלט פאסט גאר ניט געוואקסען און דאס לאנד וואלט געווען א וויסטע, ווען דיא ווילדע מענשען זאלען ניט געווען ווייזען דיא ציוויליזירטע שפּאניער, וויא אזוי צו גראבען קאנאלען און צו בעוואסערן דאס לאנד.

לאנגזאם זיינען געפאהרען אונזערע רייזענדע. אלע האבען געשוויעגען. דיא שפּאַניער האבען פיינד פיעל צו רעדען, ווען זיי זיינען אין וועג. לארד גלענארוואן איז געוועןן טרויעריג, וואס ער האט זיך געמוזט שיידען פון זיין ליעבע העלענא. נור דער פּראָפעסאר האט גערעדט אהן אן אויפהער און, ווען ער האט געזעהן, אז קיינער ענטפערט איהם ניט, האט ער אנגעהויבען צו רעדען צו זיך אליין אויף שפּאניש. ער האט זיך אליין געשטעלט פראגען און האט זיי אליין פארענטפערט. קיינער אבער האט זיך אויף איהם ניט אומגעקוקט, ווייל קיינער האט איהם ניט פערשטאנען. אזוי זיינען אונזערע רייזענדע געפאהרען א גאנצען טאג, ביז זיי זיינען געקומען קיין אראאוקא, דיא הויפּט שטאדט, אדער דיא אייציגע שטאדט פון׳ם לאנד אראויקאניען.

דאס לאנד ארויקאניען Araucania איז צווייא הונדערט פונפציג מייל דיא לענג און דרייסיג מייל דיא ברייט. דאס גאנצעס לאנד געהערט צו דיא ווילדע מענשען, אָדער אראויקאניא־אינדיאנער, וויא מען רופט זיי. דיא ארויקאניער זיינען דיא עלטעסטע איינוואינער פון יענער געגענד. זיי זיינען דיא עכטע טשיליאנער. פון אלע ווילדע פעלקער, וועלכע האבען בעוואינט און בעוואינען נאך יעצט נארד און זיד אמעריקא זיינען דיא ארויקאניער דאס איינציגעס פאלק, וועלכע האבען זיך קיין מאל ניט אונטערגעגעבען. זיי האבען געפיהרט בלוטיגע קריעג מיט דיא שפּאניער און האבען ענדליך געזיעגט. זיי זיינען געבליעבען פריי און האבען קיין שפּאן ניט אוועקגעגעבען פון זייער לאנד. איין רעגיערונג נאך דער אנדערער האט זיך געביטען אין טשילי און אין גאנצען זיד אמעריקא. דיא ארויקאניער אבער זיינען געבליעבען דיא זעלבע און האבען ניט געביינט זייער שטאלצען קאפּ אונטער׳ן יאך פון דיא אייראָפּעער, ביז ענדליך דיא אייראָפּעער האבען זיך איבערצייגט, אז מיט דיעזע שטאלצע מענשען וועלען זיי גאר ניט

מאכען און האבען געשלאסען מיט זיי אן אייביגען פריעדען. יעצט הענגט זייער פאהן — א ווייסער שטערן אויף א בלויעס פעלד — אויף א טורעם אין אראאוקא, זייער הויפט שטאדט, הויך אין דער לופט און קיינער וואגט עס צו בעליידיגען.

אונזערע רייזענדע זיינען אנגעקומען קיין אראוקא אום 5 אוהר פאר נאכט. דער וועגווייזער איז צוגעפאהרען צום הויז פון א בעקאנטען ארויקאניער און האט איהם געבעטען, ער זאל איהם ערלויבען איבערצונעכטיגען ביי איהם. דער ארויקאניער האט זיי אויפגענומען זעהר גאסט־פריינדליך. דיא ארויקאניער זיינען גוטמיטהיגע און פריינדליך (זיי זיינען מכבדים אורחים) זיי זיינען בערייט צו טהאן, וואס זיי קענען נור פאר א פריינד. שרעקליך, גרויזאם און אונמענשליך אָבער זיינען זיי געגען יעדען, וועלכער וויל ביי זיי אוועקרויבען זייער פרייהייט.

מען איז אפגעשטיגען פון דיא מוילעזעל. לארד גלענארוואן מיט׳ן פיהרער פון דיא מוילעזעל זיינען ארומגעגאנגען אין שטאדט פרעגען דיא איינוואָינער, פיעללייכט ווייס איינער פון זיי פון א שיף, וועלכע איז מיט צוויי יאהר צוריק אונטערגעגאנגען אין דיעזע געגענדען און פון קאפיטאן גראנט מיט זיינע מאטראזען. אלע זיינע נאכפארשונגען אבער זיינען געוועזן אומזיסט. קיינער האט ניט געהערט און קיינער האט ניט געוואוסט פון קיין שיף „בריטאניא״ און פון קיין קאפיטאן גראנט.

פראפעסאָר פאגאנעל און ראָבערט גראנט זיינען אויך ארומגעגאנגען אין שטאדט, זיי האבען אבער געהאט א גאנץ אנדערן צוועק. זיי האבען געוואלט אויסקוקען דיא שטאדט. לארד גלענארוואן האט רעכט געהאט, זיי זיינען ביידע קינדער און עס האט זיי אינטערעסירט צו זעהן א שטאדט, וואו עס וואינען נורווילדע מענשען. זיי האבען אבער געהאט זעהר וועניג וואס צו זעהן. דיא גאסען זיינען צוואר ברייט, אבער ניט געפפלאסטערט. דיא הייזער זיינען נידעריג און געדעקט מיט שטרוי אדער מיט שילף (קאמיש). רעדען האבען זיי מיט קיינעם ניט געקענט, ווייל אלע איינוואינער רעדען נור אראויקאניש, א שפראכע, פון וועלכע דער פראָפעסאר פאגאנעל האט קיין בעגריף ניט געהאט. זיי זיינען ארומגעגאנגען איניגע צייט, האבען זיך צוגעקוקט, וויא איינפאך דיא אראויקאניער לעבען, האבען בעטראכט זייערע וואינונגען און זייערע אויפפיהרונגען.

דיא מענער זיינען הויך און שטארק געבויט. דיא פארב פון זייער הויט איז רויט, וויא קופער. זייער גרויסער קאפ איז בעדעקט מיט לאנגע שווארצע האר. קיין בארד האבען זיי ניט. עס איז דאהער ניט לייכט צו דערקענען דיא מענער פון דיא פרויען. דיא מענער זיינען אלע געזעסען אין דרויסען פאר דיא טהירען פון זייערע געצעלטען און האבען גערויכט זייערע קורצע, לעהמענע פפייפען. עס איז געוועזן דייטליך, אז דאס איז א קריעגערישעס פאלק. יעדער איז א געבוירענער סאלדאט און, וויא יעדער סאלדאט, האט ער ליעב ארומצוגעהן לעדיג, ווען עס איז ניטא קיין קריעג. אלע ארבייטען טהוען דיא פרויען. זיי אקערן און זייען, רייניגען דיא פערד, פוצען דיא וואפען, קאכען, באקען און, ווען עס בלייבט זיי צייט, וועבען זיי דיא בעריהמטע בלויע דעקען, „פאנטשא״ אויף שפאניש, וועלכע קאסטען מינדעסטענס הונדערט דאלאר א דעק, ווייל עס גע־דויערט גאנצע צוויי יאהר ביי א גוטער ארבייטערין, איידער מען וועבט אויס אזא דעק.

דער פראָפעסאָר און ראָבערט האבען זיך ארומגעדרעהט א פאר שטונדען אין

דיא נאסען פון ארויקא. אזוי וויא זיי האבען אבער קיין נייעס נים געזעהן. זיינען זיי געגאנגען אויף זייער קווארטיר. אלע זיינען געווען מיעד און מען האט זיך באלד געלעגט שלאפען. דעם אנדערן טאג אין דער פריה האט מען זיך ווייטער אויפגעזעצט אויף דיא פערד און דיא מוילעזעל און מען איז ווייטער געפאהרען. אנפאנגס זיינען זיי געפאהרען דורך דאס שעהנע, בליהענדע און רייכע ארויקאניא לאנד. איבעראל האט מען געזעהן גרינע פעלדער און וויינגערטנער. ארום דיא וועלדער האבען זיך געפאסעט העערדען (טשערעדעס) מיט קיה, אקסען, פערד און מוילעזעל. באלד אבער איז דאס שעהנע לאנד פערשוואונדען. דער וועג האט געפיהרט בארג ארויף און איז געווארען אלע מאל שווערער.

געגען מיטאג זיינען זיי צוגעקומען צו א גרויסען טייך, וועלכער איז בעקאנט אונ־טערן נאמען „ריא דעטובאל". דארט זיינען זיי געבליעבען שטעהן, האבען אפגעגעסען זייער מיטאג און זיינען ווייטער געפאהרען. דער מוילעזעל טרייבער האט זיך געאיילט צו צוקומען צו דער לעצטער סטאציאן, וואו ער זאל איבערלאזען דיא פערד. ווייטער פון דיעזער סטאציאן קען מען שוין נים פאהרען מיט פערד. געגען אבענד זיינען זיי אהין אנגעקומען און האבען דארט גענעכטיגט דאס איז געווען דיא ערשטע נאכט, וואס זיי זיינען געשלאפען אין דרויסען אונטערן פרייען הימעל.

דיא סטאציאן איז בעשטאנען פון א קליין שטיבעלע, אין וועלכער צוויי מענשען האבען זיך געקענט קוים אויסדרעהען, און א גרויס שטיק פלאץ ארומגעצאמט מיט פלעקער, וואו עס האבען זיך געפונען עטליכע הונדערט פערד און מוילעזעל. דאס הייסט א סטאציאן אין יענע געגענד. עס איז אבער געווען דיא לעצטע סטאציאן. ווייטער זיינען קיינע מענשליכע וואינונגען שוין נימא.

דעם אנדערן טאג איז מען געפאהרען ווייטער. דאס וועטער איז געווען שעהן און דיא בערג־לופט ערפרישענד. לארד גלענארוואן האט זיך יעדעס מאל ארומגעקוקט, פיעללייכט וועט ער דערזעהן א מענשען, ביי וועמען ער זאל קענען פרעגען וועגען קא־פיטאן גראנט, אבער א גאנצען לאנגען טאג האבען זיי אויפן וועג קיין לעבעדיגען מענשען נים בעגעגענט.

וואס העכער זיי זיינען ארויפגעשטיעגען אויף דיא בערג, אלץ ווילדער, אלץ טרויעריגער און איינזאמער איז געווארען דיא געגענד. דער וועג איז געווארען אלץ שווערער. גרויסע שטיינער זיינען געווען צו ווארפען איבעראל אין א שרעקליכער אונ־ארדנונג. מען האט געמוזט פאהרען זעהר פארזיכטיג. מען האט געמוזט פאהרען אין א רייהע, איינער נאכ'ן אנדערן. דער יונגע מיט דער „מאדרינא" איז געפאהרען פאראוס, נאך איהם איז געפאהרען דער קאפיטאן, אדער דער מוילעזעל טרייבער, דאן לארד גלענארוואן, הינטער איהם איינער פון דיא פעאָנס (דיא מענשען פונ'ם קאפיטאן) דאן פאגאנעל. הינטער איהם ראבערט גראנט און צו לעצט ווידער א פעאָן. זאגאר רעדען איינער מיט'ן אנדערן איז געווען אונמעגליך. מען האט געמוזט זיך גוט צוקוקען צום וועג.

וואס העכער אויף דיא בערג זיי זיינען געקומען אלץ עפטער האבען זיי באגע־גענט טייכען, וועלכע מען האט געמוזט אפט אריבער פאהרען. עס איז נאך גוט געווען, ווען מען האט געקענט אריבער פאהרען דיא טייכען זיצענדיג אויף דיא מויל־עזעל, דאן

איז עס ניט געווען שווער. ווען מען האט אבער געמוזט אריבערפאהרען א בריק; ווען דער טייך איז געפלאסען אין א טיעפען טהאל צווישען צווייא הויכע בערג און עס איז געלעגען א בריק פון איין בארג צום אנדערן — דא איז ערשט געווען שוויעריגקייטען און געפאהרען.

דיא בריקען אין יענער געגענד זיינען געמאכט פון געפלאָכטענע באמבוק (טראָס־טענע). זיי הענגען אין דער לופטען און שאָקלען זיך, ווען מען געהט אויף זיי. ווען א רייזענדער קומט צו צו אזא בריק, געהט ער אראָפּ פון זיין מויל־עזעל, נעהמט איהם אן ביי דיא ציגעל און פיהרט איהם אריבער. אנפאנגס שאָקעלט זיך דיא בריק וועניג, ווען מען קומט אבער אין דערמיט, הייבט זיא אן אזוי צו ציטערן און צו שאָקלען זיך, אז דער מויל־עזעל, וועלכער איז נאך ניט געוואינט צו אזא בריק, דערשרעקט זיך און וויל אויף קיין פאַל ניט געהן, ניט אהין, ניט צוריק.

צום גליק פאר אונזערע רייזענדע, האבען זיי געהאט דיא בעסטע מויל־עזעל, וואס מען קען קריעגען אין יענער געגענד. לארד גלענארוואן האט גוט בעצאהלט און „אז מען שמיערט גוט, פאהרט מען גוט" איז גאנץ וואהר אין אייראָפּא, וויא אין זיך אמעריקא.

דער פּראפעסאר איז גאר געווען גליקליך, ווען מען פלעגט צו קומען צו אזא בריק. מען האט געמוזט אראָפּגעהן און אריבערפיהרען דיא מויל־עזעל איינציגוויים איבער דיא בריק. דאס האט פערנומען פיעל צייט און דער פּראפעסאר פלעגט לאנגזאם און רוהיג ארויסנעהמען זיינע לאנדקארטען און זוכען, אויב דער טייך געפינט זיך אויף דער לאנדקארטע און אויב ער האט שוין א נאמען. פלעגט ער איהם ניט געפינען אויף דער לאנדקארטע, פלעגט ער איהם אליין געבען א נאמען. ער פלעגט אויסזוכען דיא שענסטע שפּאנישע נעמען, וואָס ער האט נור געקענט קריעגען, און האט זיי געגעבען דיא טייכען און דיא טייכלעך, וואס ער האט אנגעטראפען אויפ'ן וועג. ווען לארד גלע־נארוואן האט איהם געפרעגט, פאר וואס טוהט ער עס? האט פּאגאנעל געענטפערט:

— א טייך אהן א נאמען איז ביי מיר געגליכען צו א מענשען, וואס האָט קיינע בירגער רעכטע, וויא צום ביישפּיעל, א קאטארזשניק, א פערשיקטער, א פערארורטהייל־טער אויף לעבענסלענגליכע געפענגניס. זא לאנג דער טייך האט קיין נאמען ניט, איז ער ביי מיר גאר קיין טייך ניט. וויא קען מען אויפצייכענען אויף דער לאנדקארטע א טייך אהן א נאמען?

אינטערעסאנט פלעגט זיין צו זעהן, וויא דער מויל־עזעל טרייבער פלעגט א מאל בלייבען שטעהן פערוואונדערט און פלעגט אויסגלאָצען א פּאר אויגען, ווען לארד גלע־נארוואן פלעגט איהם פרעגען: וויא הייסט דיעזער בערג? אדער וואוהין פיהרט דיעזער וועג? איידער דער קאפּיטאן פלעגט צייט האבען צו ענטפערן, פלעגט דער פּראָפעסאָר אויסחאַפּען און ענטפערן: דיעזער בערג הייסט אזוי און אזוי. דיעזער וועג פיהרט אהין און אהין.

עס איז געווען אויפ'ן פיערטען טאג פון זייער רייזע. זיי זיינען אנגעקומען אין אן אָרט, וואו צוויי וועגען קרייצען זיך. אויף איין וועג זיינען זיי געפאָהרען. לארד גלענאר־וואן האט געפרעגט דעם מויל עזעל טרייבער:

— וואוהין פיהרט דער אנדערער וועג?

— פון יומבעל קיין לאס אנגעלעאָ, האט דער פראָפעסאָר גענטפערט.

דער מויל-עזעל טרייבער האט איהם אנגעקוקט פערוואונדערט און האט איהם געפרעגט:

— האט איהר שוין אמאל בערייזט דיעזע געגענדען?

— געוויס, ניט איין מאָל, האט דער פראָפעסאָר געענטפערט גאַנץ רוהיג.

— אויף מויל-עזולען, אדער צו פוס?

— ניט אויף א מויל-עזעל און ניט צו פוס—איך בין געפאהרען אין מיין שטוהל.

דער מויל-עזעל טרייבער האט ניט פערשטאנען, וואס ער מיינט. ער האט פאַרצויגען מיט דיא אקסלען און איז וויטער געפאהרען. געגען אבענדס זיינען זיי צו געקומען צו דער הויפּטקייט בערג, וואו דיא קאָרדיליערן הויבען זיך אויף, וויא א גלייכע שטיינערנע וואנד עטליכע טויזענד פוס דיא הויך. דארט האבען זיי בעשלאסען צו נעכטיגען.

12טעם קאפיטעל.

עלף טויזענד פוס דיא הויך.

ביז אהער האבען זיי נאך געהאט ווענינ שוועריגקייטען. זיי זיינען נאך אלץ געפאהרען אין געגענדען, וועלכע זיינען בעוואקסען מיט גראז און דאס קלימאט איז נאך גענוג ווארם. יעצט ערשט האבען זיך אנגעהויבען דיא שוועריגקייטען.

דיא קארדיליערען זיינען א קייט פון בערג, וועלבע ציעהען זיך פון איין עק אמעריקא ביז צום אנדערן. אין אייניגע ערטער זיינען זיי זעהר הויך און זייערע שפּיצען זיינען בעדעקט מיט אייביגען שנעע. עס זיינען דא נור געוויסע ערטער, וואו מען קען זיי אריבער געהן. אין אנדערע ערטער הייבען זיך אויף גלייכע שטיינערנע ווענד, אויף וועלבע עס איז אונמעגליך צו קלעטערן. דיא ערטער, וואו מען קען אריבערגעהן דיעזע בערג, הייסען דיא פּאסען.

אונזערע רייזענדע זיינען יעצט צוגעקומען צו דיעזע בערג, וועלבע זיי האבען געדארפט אריבערגעהן אום צו קומען קיין פּאטאגאניען. יעצט האט מען זיך געמוזט ענטשליעסען, דורך וועלבען פאס זאלען זיי אריבערגעהן דיא קארדיליערן.

לאָרד גלענארוואַן האט בערופען א מיטינג אום צו בעשליעסען, וועלבען וועג זיי זאלען נעהמען. צוערשט האט מען געפרעגט דעם מוילעזעל טרייבער, ער זאל זאגען זיין מיינונג, ווייל ער איז דאך בעקאנט מיט דער געגענד און איז שוין ניט איין מאל אריבערגעגאנגען דיא קארדיליערן.

— אין דיעזער געגענד, האט דער מוילעזעל טרייבער געזאגט, זיינען דא צוויי גוטע וועגען, אָדער פאססעס.

— דער פאס פון אריקאָ, האט אויסגעהאפּט דער פראפעסאָר, וועלבען דער שפּאניער וואלדיוויא מענדאזא האט ענטדעקט.

— ריכטיג. האט געזאגט דער מוילעזעל טרייבער.

— און דער פאס פון ווילאריקאָ, האט וויטער געזאגט דער פראָפעסאָר.

— וויעדער אמאל ריכטיג, האט דער טרייבער געזאגט.

— אז עס איז ריכטיג וויים איך שוין, האט דער פראָפעסאָר געזאגט. ביידע

וועגען זיינען גוט. זיי פיהרען אונז אָבער צו ווייט פון אונזער וועג. יעצט זיינען מיר נאחענט פון ביידע וועגען. זיי געהן אבער ניט גלייך. איינער פיהרט צו ווייט קיין נארדען און דער אנדערער צו ווייט קיין זידען. מיר טארען ניט פערליערען אזוי פיעל צייט.

— האט איהר דען אנאנדערן, אַ בעסערן פּאס? האט דער מאיאָר געפרעגט.

— געוויס האב איך אנאנדערן פּאס. דאס איז דער פּאס פון אַנטוקאָ, דער פיהרט אונז גלייך אויף דעם וועג, וואס מיר דארפען, אויפ'ן 37טען גראַד.

— וואס זאגט איהר, קאפּיטאַן? האט לארד גלענארוואן געפרעגט דעם מויל-עזעל טרייבער. זייט איהר בעקאנט מיט'ן פּאס פון אַנטוקאָ?

— געוויס, מילארד, בין איך בעקאנט מיט יענעם וועג. איך האב איהם אבער ניט געוואלט דערמאנען, ווייל ער איז זעהר שווער או זעהר געפעהרליך. נור דיא ווילדע מיט זעהר פיה געהן איבער דיעזען פּאס.

— ווען קיה, אקסען און מוילעזעל קענען דארט אריבערגעהן דיא קארדיליערן, וועלען מיר דאך אויך קענען אריבערגעהן, האט לאָרד גלענארוואן געזאגט. ווארום אלזא זאלען מיר פערליערען צייט און פאהרען אויף אנאנדער פּאס?

דער קאפּיטאַן האט ניט געענטפערט. ער האט געוואוסט, וואס ער האט גערעדט.

דעם אנדערן טאג גאַנץ פריה איז מען ווייטער געפאהרען צום פּאס פון אנטוקא. אנפאנגס איז דער וועג געווען גאנץ גוט. ער האט געפיהרט בארג ארויף, אבער מען האט נאך געקענט זיצען פעסט אויפ'ן זאטעל. געגען מיטאג זיינען זיי צוגעקומען צו אַ גרויסען זעע (אַזיעראַ) אין וועלכע עס האבען זיך אריינגעגאסען פיעלע טייכלעך. דאס גאנצע לאנד איז געווען בעדעקט מיט הויכעם גראז. דאס איז געווען דער ארט, וואו דיא אינדיאנער האבען געהאלטען זייער פיה. אונזערע רייזענדע האבען בעגעגענט איינינע הירטען (פּאסטוכער) ביי וועלכע זיי האבען געקויפט מילך, קעז און בוטער און האבען זיך געזעצט עסען מיטאג.

נאכ'ן עסען איז מען ווייטער געפאהרען. פון דיעזען פּונקט אבער איז דער וועג געווארען מיט יעדען שריט שווערער און זאגאר געפעהרליך. דער וועג איז געווארען אלץ שמעלער און שמעלער. פון איין זייט איז געווען אַ הויכע וואנד און פון דער אנדערער זייט אַ שרעקליך טיעפער טהאל. ווען דער מוילעזעל זאל זיך פּלוצלונג דערשרעקען, אדער זאל זיך אויסגליטשען, קען ער מיט'ן רייטער אראפּפאלען אין אַ שרעקליכען אבגרונד און צו שאטען ווערן. דיא מוילעזעל זיינען געווען זעהר פארזיכטיג. זיי זיינען געגאנגען מיט'ן קאָפּ אראָפּגעלאזען און האבען געשמעקט צו דער ערד, וויא אַ הונט, וועלכער שמעקט דיא שפּור פון זיין הערן.

אין ערטער האט מען נאך געטראפען גראָז אדער קליינע ביימלעך. עס איז אבער געווען דייטליך, אז זיי האלטען זיך דא מיט מיה. באלד איז יעדעס גראז, יעדע פּפלאנצע פערשוואונדען געווארען. גרויסע שטיינער פון אלערליי פארבען זיינען געלעגען צו ווארפען אומעדום, וואו דאס אויג האט נור אַקוק געטהאן.

אלע זיינען געווארען ערנסט, יעדער האט איינגעזעהן, אז ער געפינט זיך אין אַ געפאהר. לאָרד גלענארוואן האט בעמערקט, אז וואס העכער זיי קומען, ווערט דער מוילעזעל טרייבער אלץ ערנסטער. ער קוקט זיך צופיעל אום אין אלע זייטען און בלייבט

צו אפט שטעהן. דאס האט איהם איבערראשט. עס איז געוועזן דייטליך, אז זייער וועג־ווייזער איז אין א פערלעגענהייט. עפּעס ווייס ער ניט דעם וועג אדער ער האט עפּעס מורא. פּלוצלונג איז ער געבליעבען שטעהן, איז אראָפּגעגאנגען פון זיין מויל־עזעל און האט געווארט, ביז לארד גלענארוואן איז צוגעקומען צו איהם. מיט שרעק און מיט שטוינונג האט לארד גלענארוואן דערזעהן דיא אורזאכע, פאר וואס דער קאַפּיטאַן איז געבליעבען שטעהן — דער וועג איז געווען פערשפּארט. ער האט זיך געענדיגט מיט א שטיינערנע וואנד. ווייטער האט מען ניט געקענט געהן.

— האסט דוא פערלארען דעם וועג? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— ניין, מילאָרד.

— זיינען מיר אויפ'ן פּאס פון אנטוקאָ?

— יא, מיר זיינען אויפ'ן פּאס.

— האסט דוא ניט א טעות געהאט?

— ניין. אט זיינען נאך דיא צייכענס פון א פייער, וועלכע רייזענדע אדער אינ־דיאנער האבען צולעגט און געקאָכט זייער עסען.

— אלזא, וויא קומט עס, וואס עס איז ווייטער קיין וועג ניטאָ?

— עס איז ניט לאנג געווען אן ערדציטערניש. פון דיא בערג האט זיך אפּגעריסען א שטיק פעלזען און האט פערשפּארט דיא וועג.

דער פּראָפעסאר, דער מאַיאָר און דיא איבעריגע זיינען צוגעקומען און האבען דערהערט דיא טרויעריגע נאכריכט, אז מען קען ווייטער ניט פאהרען. דער מאַיאָר האט זיך אומגעקוקט, האט בעטראכט דעם שטיין פון אלע זייטען און האט געזאגט גלייכגילטיג, וויא זיין שטייגער איז געווען:

— מיר קענען זעהר לייכט אריבערגעהן דעם שטיין.

— איהר קענט עס טאהן, האט דער מויל־עזעל טרייבער געענטפערט, מיינע מויל־עזעל אבער קענען עס ניט. ווען איהר ווילט אריבער געהן דיא קארדיליערן אויף אנאנדער פּאס, וואו מיינע מויל־עזעל קענען געהן, וועל איך אייך אריבער פיהרען, וויא מיר האבען אָפּגערעדט. קוים אבער ווילט איהר געהן אויף א וועג, וואו מיינע מויל־עזעל קענען ניט געהן, איז אונזער קאָנטראקט געבראָכען. איהר דארפט מיר בעצאה־לען און איך וועל מיר פאהרען א היים.

— וויא פיעל צייט דארף עס געדויערן, מיר זאלען יעצט געהן צוריק און אריבער פאהרען דיא קארדיליערן אויף אנאנדער פּאס? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— דאס דארף געדויערן ווייניגסטענס דרייא טאָג. דאס הייסט מיר וועלען פער־ליערן דרייא טאג, האט דער מויל־עזעל טרייבער געזאגט. איך האב דאס רעכט צו פאדערן, אז איהר זאלט מיר פאר דיא דרייא טאג עקסטרא בעצאהלען. איך וועל עס אבער ניט טאהן, ווייל איך וויל, אז איהר זאלט מיר געבען א גוטע רעקאמענדאציאן, אז איך בין א גוטער פיהרער.

לארד גלענארוואן האט איהם אויסגעהערט אויפמערקזאם. ער האט געזעהן, אז ער האט רעכט. אויף דיעזען וועג קענען דיא מויל־עזעל ניט געהן. מען מוז פאהרען צו־ריק. דאס פאהרען אראפּ בארג איז פיעל שווערער, וויא דאס פאהרען בארג ארויף.

ער האט אבער זעהר ניט געוואלט פערליערען קיין צייט. ער האט געוואוסט, **אז ווען** ליידי העלענא וועט קומען פריהער אין פארט סאן אנטאניא און וועט איהם דארט ניט טרעפען, וועט זיא זיין זעהר אונרוהיג. ער האט זיך דאהער געווענדעט צו זיינע קאמע־ראדען און האט זיי געפרעגט:

— וואס זאגט איהר, מיינע הערו־ען? וואס זאלען מיר יעצט טאהן? זאלען מיר געהן צו פוס איבער דיא קארדיליערן, אדער זאלען מיר זיך אומקעהרן און פאהרען דורך אנאנדער פאס?

— לאמיר געהן צו פוס, האט געזאגט דער מאיאר.

— געוויס! האט אויסגערופען דער פראפעסאר. וואס איז אזעלבעס? מיר וועלען לאנגזאם ארויפגעהן אויפ׳ן בארג און פון דער אנדער זייט וועלען מיר געפינען גענוג אינדיאנער אדער טשיליאנער, וועלבע וועלען אונז פערקויפען אדער פערדינגען גוטע פערד און וועלען אונז געבען מענשען, וועלבע זאלען אונז דיענען אלס וועגווייזער איבער דיא פאמפאס.

ווייסט איהר דען ניט, לארד גלענארוואן, אז אין טשילי זיינען דיא פערד און דיא מויל־עזעל זעהר טהייער, ווייל מען האט זיי ניט מיט וואס צו פיטערן. רעגען געהט זעהר זעלטען. מען מוז דיא פעלדער בעגיסען מיט וואסער פון קאנאלען דורך מאשינען. דאס בעארבייטען פון אזעלבע פעלדער קאסט זעהר טהייער און אויסהאלטען פערד און מויל־עזלען קען נור א גאנץ רייבער מאן, אדער א מענש, וואס האלט זיי צו פערדינגען, וויא אונזער קאפיטאן.

אין ארגענטיניען אבער, ווען מען געהט נור אריבער דיא קארדאליערן און מען קומט אין דיא פאמפאס, זיינען דא אזוי פיעל פערד, אז מען טויטעט זיי הונדערטער טויזענדער וועגען נור פון זייער פעל ווענען. ארגענטיניען שיקט ארויס יעהרליך גאנצע שיפען מיט פערד פעל קיין אייראפא. אין דיא פאמפאס אין ארגענטיניען און פאטא־גאניען טרעפט מען זעהר אפט גאנצע הערדען (סטאדעס) פון ווילדע פערד, וואס גע־הערן צו קיינעם ניט. ווער עס קען נור, דער האפט זיי.

אלזא, ווען מיר וועלען נור אריבערגעהן דיא קארדיליערן, וועלען מיר זעהר לייכט קענען קויפען גוטע פערד און פאהרען מיט זיי איבער פאטאגאניען. מיין מיינונג איז דאהער, אז מיר זאלען געהן ווייטער צו פוס.

— לאמיר געהן ווייטער! לאמיר געהן ווייטער! האבען אלע אויסגערופען. מיר וועלען צו פוס שנעלער אריבערגעהן דיא קארדיליערן אלס אויף דיעזע לאנגזאמע מויל־עזעל.

— וועט איהר אויך געהן מיט אונז? האט לארד גלענארוואן געפרעגט דעם מויל־עזעל טרייבער.

— איך קען מיינע מויל־עזעל ניט איבערלאזען דא אליין, האט דער קאפיטאן גע־ענטפערט. דיעזער מאן האט אייך ריכטיג ערקלערט, אז אין טשילי זיינען פערד און מויל־עזעל זעהר טהייער. איך ווייס ניט, פון וואנען ער ווייס אלעס אזוי גענוי. **ער איז** **געוויס שוין א מאל געוועזן אין טשילי.**

— **געוויס בין איך געוועזן אין טשילי!** האט דער פראפעסאר געזאגט. **איך ווייס**

אויף דעם וועג איבער דיא קארדיליערן. איך קען אויך זיין א וועגוויזער אזוי גוט, וויא אונזער קאפיטאן.

עס איז געבליעבען, אז מען זאל וויטער געהן צו פוס און פראפעסאר פאגאנעל זאל וויזען דעם וועג. לארד גלענארוואן האט בעצאהלט דעם מויל־עזעל טרייבער, וויא פיעל עס האט איהם געקומט און האט פון איהם אבשיעד גענומען. עס איז איהם צוואר געוועזן זעהר אונאנגענעהם, וואס זיי בלייבען יעצט אהן א מענשען, וואס קען גוט שפאניש רעדען. דער פראפעסאר האט אבער איהם פערזיכערט, אז מיט יעדען טאג רעדט ער אלץ בעסער שפאניש.

יעצט האט מען אראפגענומען דאס פראוויאנט, דיא אינסטרומענטען און אלע נייטיגע זאכען פון די מויל־עזלען, מען האט דערפון געמאכט קליינע בינטלעך און יעדער פון אונזערע זיעבען רייזענדע האט זיך גענומען א בינטעל אויף דיא פלייצעס און מען איז וויטער געגאנגען.

דאס אריבערקריעכען דעם גרויסען שטיין, וועלכער איז געלעגען אויפ'ן וועג און האט איהם אין גאנצען פערשטעלט, איז ניט געווען קיין לייכטע ארבייט. מען האט געמוזט קריעכען אויף אלע פיער, זיך אנהאלטען איינער אן דעם אנדערן און אין איין ארט האט מען געמוזט פאראוים שיקען דעם קליינעם ראבערט מיט א שטריק. ער אלס קינד איז לייכט ארויפגעקלעטערט אויפ'ן שטיין. דארט האט ער ארומגעבונדען דעם שטריק ארום א שפיץ פון'ם שטיין, דיא אנדערע זיינען איהם נאכגעקלעטערט און האבען זיך אנגעהאלטען אן שטריק. צוערשט איז ארויפגעקלעטערט דער מאטראז וויל־סאן. ער האט נאך בעסער בעפעסטיגט דעם שטריק און האט ארויפגעצויגען דיא פעק־לעך, דאן זיינען אלע נאכגעגאנגען.

גאנצע צוויא שטונדען האט געדויערט דאס אריבערקריכען איבער'ן שטיין. ווען זיי זייגען געקומען פון דער אנדערער זייט, האבען זיי גערעכענט, אז זיי וועלען דארט געווים וויעדער געפינען דעם וועג, אויף וועלכען דער מויל־עזעל טרייבער האט זיי גע־פיהרט. וויא איבערראשט אבער זיינען זיי געווען, ווען זיי זיינען געקומען פון דער אנ־דערער זייט שטיין און האבען קיין וועג ניט געפונען. דיא ערדציטערניש, וועלכע איז ניט לאנג געווען, האט דיא גאנצע געגענד פערענדערט. דיא גאנצע געגענד איז געווען פער־ווארפען מיט שטיינער. דיא ערד איז געווען צוגראבען און צו ווארפען.

זיי זיינען שוין געווען ניט וויט פון'ם העכסטען שפיץ פון דיא קארדיליערן און זיי זיינען געגאנגען, אדער ריכטיגער געזאגט, זיי האבען אימער געקלעטערט אלץ העכער און העכער, אבער אהן א וועג און אהן א שטעג. דער פראפעסאר איז געווארען צומישט און האט אראפגעלאזען דעם קאפ. דא איז איהם שוין שוועהר געווען אויסצוגעפינען דעם ריכטיגען וועג.

זייער גליק איז נאך געווען, וואס דאמאלס איז געווען זומער. אין יענע געגענדען איז פערקעהרט, וויא ביי אונז. ביי זיי הייבט זיך אן דער זומער אין אקטאבער און דויערט ביז מאי. אין מאי הייבט זיך אן דער ווינטער און דויערט ביז אקטאבער. מיר וועלען נאך אין אנאנדער ארט בעשרייבען גענויער דעם זומער און דעם ווינטער אין נארדען (צפון זייט) און אין זידען (דרום זייט) פון דער וועלט.

אין דיא ווינטער מאנאטע—פון מאי ביז אקטאבער—איז אויף דיא בערג שרעק־ליך קאלט. פיעלע רייזענדע, וועלבע זיינען ניט גוט פארבערייטעט צו אזא קעלט קומען אום, זיי ווערן פערפרארען. בעזאנדערס שרעקליך אין יענע געגענדען זיינען דיא שטורמווינטען, וועלבע דיא שפאניער רופען Temporales. נאך אזא שטורמווינד גע־פינט מען געוועהנליך עטליכע הונדערט טויטע מענשען אין דיא קארדיליערן. דער שטורם קומט אן פלוצלונג און שליידערט אראפ דעם פערד מיט'ן רייטער אין א שרעק־ליכען אבגרונד.

דאס גליק פאר אונזערע רייזענדע איז דאהער געווען, וואס זיי זיינען געפאהרען אום זומער. לאנגזאם און מיט שווערע מיה האבען זיי געקלעטערט אלץ העבער און העבער. עס איז געווארען נאכט. אונזערע רייזענדע אבער האבען זיך ניט אבגעשטעלט. זיי זיינען געגאנגען אלץ ווייטער. אום 5 אוהר אין דער פריה זיינען זיי ענדליך אנגע־קומען צום העכסטען פונקט פון דיא קארדיליערן. זיי זיינען געווען אזוי מיעד, אז זיי זיינען אניעדערגעפאלען פאר מיעדיגקייט.

פלוצלונג האט דער מאיאר געזאגט, אז עס פרעסט איהם דיא ברוסט. נאך איהם האט לארד גלענארוואן ערקלערט, אז ער פיהלט זיך ניט גוט. דער פראפעסאר האט אויך אנגעהויבען צו פיהלען זעהר שלעכט. דער פרעהליכער מאטראז ווילסאן, וועלבער האט א גאנצען וועג געלאכט און געשפאסט, האט פלוצלונג אנגעהויבען שטארק צו קרעכצען. ער האט ניט געקענט אטעמען, אזוי שטארק האט איהם געפרעסט דיא ברוסט. דער קליינער ראבערט איז געפאלען וויא א שטיין. ער האט ניט געקרעכ־צעט. ער האט זיך אבער ניט געקענט ריהרען.

— דיא פונא! דיא פונא! Puna האט אויסגערופען דער פראפעסאר און האט שנעל אנגעהויבען צו זוכען צווישען זיינע פעקלעך.

דיא פונא איז א זאנדערבארע קראנקהייט, וועלבע קומט פאר נור אין יענע גאנץ הויכע געגענדען. דאס איז א סארט זעע קראנקהייט, וועלבע מען בעקומט נור ווען מען איז אויף דיא בערג. קוים געהט מען אראפ פון דיא בערג, פערשווינדעט דיא קראנקהייט אליין. דיא קראנקהייט בעשטעהט דארין, אז דער מענש פיהלט, וויא עס ליעגט איהם א שטיין אויף'ן הארצען און פרעסט איהם. ער קען זיך ניט ריהרען און קען ניט אטהעמען. דער קאפ דרעהט זיך, עס קלינגט און רוישט אין דיא אויערן און עס ווערט פינסטער אין דיא אויגען. געוועהנליך איז דיא קראנקהייט ניט געפעהרליך, בעזאנדערס ווען עס איז ווארם אין דרויסען. מאנבעס מאל אבער שטארבען רייזענדע פון דיעזער קראנקהייט. דיא איינוואינער פון יענע געגענדען, בעזאנדערס דיא וועגווייזער און פיהרער קענען זעהר גוט דיא פונא און ווייסען, אז מענשען און טהיערע ליידען פון איהר. דיא מויל־עזעל ליידען זעהר אפט פון דער פונא. קיין זיכערעס מיטעל געגען דער פונא איז ניטא. עס ווערט אבער לייכטער, ווען מען טרינקט עפעס ווארעמעס, בעז־אנדערס ווען מען טרינקט דעם ארגענטינישען טהעע־מאטע, אדער Yerba Mate. דאס איז א מין גראז, וועלבער וואקסט זעהר פיעל אין ארגענטיניען און האט אין זיך א מערקווירדיגע אייגענשאפט. דער מענש מוז זיין וויא מיעד און וויא אנגעארבייטעט, ווען ער טרינקט אוים א הייסע גלאז מאטע, ווערט ער פריש און מונטער, גלייך וויא

ער וואלט גאר קיין מאל ניט מיעד געווען. קיין ארגענטיניער און קיין פּאטאַגאָניער וועט ניט ארויספאהרען פון דער היים אהן א זעקעלע מאטע איינגעפּאקט אין זיינע זאכען.

דער פּראָפעסאָר האָט דערפון געוואוסט און האט אנגעהויבען צו זוכען זיין מאטע אום ער זאל איהם פּארקאכען און געבען טרינקען דיא קראנקע. צום גליק, איז דער אפיציער פון דעם „דונקאן", טאם אויגוסטין געבליעבען פערשווינט פון דער פונא. ער האט זיא ניט געהאט און איז געווען פּאָלקאָמען געזונד. דער פּראָפעסאר האט איהם געהייסען צו לעגען א פייער און אפּקאָכען א ביסעל מאטע.

ווען דער מויל=עזעל טרייבער האט פון זיי אבשיעד גענומען, האט ער זיי מיט גענעבען א בינטעל האלץ. — דארט אין דער הויך וועט איהר קיין האלץ ניט געפינען. דארט וואקסט גאר נישט, האט ער זיי געזאגט. איהר מוזט מיטנעהנען מיט אייך האָלץ. יעצט האבען זיי איינגעזעהן, וואס פאר א גוטען ראטה ער האט זיי גענעבען.

טאָם אויגוסטין האט צו לעגט א פייער, האט אויפגעשטעלט דאס קעסעלע און אנגעהויבען צו קאכען. אין א מינוט ארום האט דאס וואסער אנגעהויבען צו זיעדען. טאָם אויגוסטין האט געמיינט, אז דער מאטע איז שוין פערטיג און האט איהם גע־וואלט ארייננימען אין גלעזער. וויא איבערראשט איז ער געווען, אז ער האט זיך איבערצייגט, אז דער מאטע איז קאלט, וויא אייז.

— וואס הייסט דאס? דאס וואסער זיעדעט, עס געהט א פּארע (דאמפּף) און עס איז קאלט.

ער האט צוריק גענאָסען דעם מאטע אין קעסעלע און האט עס ווייטער גע־שטעלט אויפ'ן פייער. — עס קאכט ווידער, עס לויפט אוים. ער ריהרט זיך צו—דאס וואסער איז קאלט.

— זיינען מיר אין א צויבער לאנד? האט ער אויסגעשריען. וויא קען דאס זיין? וואסער זידעט און איז דאך קאלט!

ענדליך האט ער זיך געווענדעט צום פּראפעסאר און האט איהם דערצעהלט דאס וואונדער.

— בערוהיג דיך, ליעבער אויגוסטין, האט איהם פּאגאנעל געזאָגט. מיר זיינע ניט אין קיין צויבער לאנד, עס איז ניט קיין וואונדער. עס איז א געזעץ פון דער נא־טור. וואס דיא לופט איז שיטערער, אלץ שנעלער זיעדעט דאס וואסער. ווען מען שטעלט א גלאז וואסער אונטער א לופט פּומפּע און מען פּומפּט אוים דיא לופט, זיעדט דאס וואסער אן צו זיעדען פון זיך אליין, גאר אהן פייער. דיא לופט, וועלכע געפינט זיך אין וואסער, רייסט זיך ארוים און שלעפּט מיט זיך מיט גאנץ קליינע טהיילעלעך וואסער. אויף דיא הויכע בערג איז דיא לופט גאנץ שיטער און דאס וואַ־סער הייבט באלד אן צו זיעדען. פון אזא זיעדען קען אבער גאר ניט ווערן, דאס וואסער וועט שטענדיג בלייבען קאלט.

— אלזא, וואס זאל איך טאהן? וועלען מיר שוין גאר קיין טהעע ניט טרינקען? אונזערע קאמעראדען זיינען דאך קראנק?

— מיר וועלען זיי באלד געבען הייסען טהעע, האט דער פּראפעסאר געזאגט.

דעק צו דאס קעסעלע מיט א שווערן דעקעל און לאז עס שטעהן צוואנציג מינוט אויפ'ן פייער, וועט דאס וואסער ווירקליך אנהויבען צו זיעדען. ווען דוא וועסט זעהן, אז דער דאמפף (פארע) הייבט אויף דאס דעקעל פון'ם קעסעלע, זאלסט ארויף לעגען נאך א שטיין אויפ'ן דעקעל.

טאם אויגוסטין האט געטאהן, וויא דער פראפעסאר האט איהם געהייסען און אין צוואנציג מינוט ארום איז דער מאטע געווען פערטיג. ער האט געגעבען דיא קראנקע ווארעמען מאטע און זיי האבען זיך באלד געפיהלט בעסער. זיי האבען זיך נאך אויסגערוהט איינינע צייט. דאן האבען זיי עטוואס געגעסען און האבען זיך ווייטער געלאזט געהן.

דער פראפעסאר האט ארויסגענומען דעם באראמעטר און האט אנגעהויבען אויסצורעכנען, וויא הויך עס איז דער ארט, וואו זיי געפינען זיך יעצט. ער האט אויסגערעכענט, אז זיי געפינען זיך יעצט נייו טויזענד פוס דיא הויך איבער'ן מעער. דאס הייסט, ווען מען זאל ציעהען א פאדים פון'ם מעער ביז אין דעם ארט, וואו זיי געפינען זיך יעצט, וואלט דער פאדים געדארפט האלטען נייו טויזענד פוס דיא לענג. אזוי וויא מען קען אבער ניט געהן גלייך אויפ'ן בארג און מען מוז געהן קרום אדער אין זיגזאג, זיינען זיי שוין געגאנגען איבער צוואנציג טויזענד פוס.

יעצט האבען אונזערע רייזענדע צייט געהאט זיך אומצוקוקען אין דיא געגענד ארום. זיי האבען געזעהן דיא טהיערע, וועלכע געפינען זיך אין יענער געגענד. פון דער הויך, אויף וועלכער זיי זיינען יעצט געשטאנען, האבען זיי געקענט איבערקוקען א גרויסע שטרעקע לאנד ארום זיך. זיי האבען געזעהן שפרינגען וואונדערבארע טהיערע, וועלכע זיי האבען נאך קיין מאל ניט געזעהן.

— אהן וואס איז דאס פאר א טהיער? האט ראבערט גראנט אויסגערופען און האט זיך געווענדעט צום פראפעסאר. עס ווייזט אויס, וויא א קעמעל מיט א לאנגען האלז און א קליינעם קאפ. איך זעה אבער, אז דאס איז ניט קיין קעמעל, עס איז פיעל קלענער.

— דאס איז א לאמא, האט איהם דער פראפעסאר ערקלערט. מען רופט עס קעמעל־שאף, ווייל עס ווייזט אויס וויא א קעמעל, עס איז אבער א סארט שעפס. זיין וואל איז זעהר ווייך און מען מאכט דערפון קליידער, וויא פון דער וואל פון שעפסען. אין פאטאגאניען און אין אנדערע געגענדען בענוצט מען עס אויך אלס קעמעל. מען לאדעט עס אן מיט משא. עס איז אבער שוואך און קען ניט פיעל שלעפען.

אום 2 אוהר נאכמיטאג האבען זיי דערגרייכט דעם לעצטען העכסטען פונקט פון דיא קארדיליערן. זיינען צוגעקומען צו א גלייך שטיק פלאץ בעדעקט מיט אייביגען שנעע און אייז. דער פראפעסאר האט ארויסגענומען דעם באראמעטער און האט אויסגערעכענט, אז זיי זיינען יעצט עלף טויזענד פוס הויך איבער'ן מעער.

זיי האבען זיך געמוזט א ביסעל אויסרוהען און עפעס עסען. אין א שטונדע ארום האבען זיי זיך ווייטער געלאזט אין וועג. זיי האבען געמיינט, אז זיי זיינען שוין איבערגעקומען אלע געפאהרען און וועלען שוין באלד אנהויבען אראפצוגעהן פון דיעזער קאלטער געגענד אין דיא ווארעמען טאהל פון ארגענטיניען. דא אבער האבען זיי א

טעות געהאט. זיי האבען נאך געהאט א גרויס שטיק וועג פאר זיך. אזוי וויא די"א גאנצע געגענד איז געוועזן בעדעקט מיט טיעפען שנעע, איז געוועזן שווער צו געהן. דער פוס איז אריינגעפאלען אין שנעע און עס איז איהם שווער געוועזן ארויסצושלעפען. די"א קעלט איז געוועזן שרעקליך. געגען נאכט איז געוואָרען נאָך קעלטער. אונזערע רייזענדע האבען געפיהלט, אז זייערע קרעפטע שווינדען. זיי קענען שוין ווייטער ניט געהן. יעדער האט געפיהלט ביי זיך, אז אָט, אָט פאלט ער אנידער. זיי האבען זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען, פיעללייכט וועלען זיי געפינען ערגעץ א הייל, א שטיין—עפּעס א זאך, וואו זיי זאלען זיך אָפּרוהען, אבער וויא וויט דאס אויג האט געקענט גרייכען, האבען זיי געזעהן נור שנעע און אייז. די לאַגע איז געוועזן זעהר קריטיש. לארד גלענארוואן האט שוין געוואלט הייסען בלייבען שטעהן אויף אן ארט און זיך אויסרוהען. פּלוצלונג האט דער מאַיאָר אויסגערופען.

— א שטיבעלע! א שטוב! א הויז.

13טעס קאפּיטעל.

אַ שנעלעס אראָפּגעהן פון די"א בערג.

וויא אזוי דער מאַיאר האט אויסגעפונען דאס שטיבעלע איז געוועזן א רעטעניש. עס איז געלעגען בעגראבען אין שנעע און קיינער וואלט ניט דערקענט, אז דאס איז א שטיבעלע. אונזערע רייזענדע אבער זיינען געוועזן אזוי מיעד און האבען זיך אזוי שטארק דערפרייט, ווען זיי האבען דערהערט דאס ווארט: א שטוב! אז זיי האבען גאר ניט געוואלט פרעגען, וויא אזוי ער האט דערקענט, אז דאס איז א שטוב און ניט א שטיק שטיין. דאס רעטעניש האט זיך אבער באלד אליין ערקלערט, ווען די"א צוויא מאטראָזען, ווילסאן און מילרעד, האבען אנגעהויבען ארומצוראַיינ‏יגען דעם שנעע פון'ם שטיבעלע.

דאס איז געוועזן ווירקליך א שטוב אויסגעבויט פון ציגעל, אהן פענסטער, מיט א נידעריגער טהיר. אין דיעזער שטוב האט געוויס א מאל געוואוינט אינדיאנער. עס איז אויך מעגליך, אז זיי וואוינען דא יעדען זומער, אין דער צייט, ווען זיי געהן אויף דער יאגד, פאנגען לאמאס און אנדערע טהיערע, וועלכע האלטען זיך אויף אין די"א קארדי־ליערן. עס איז געוועזן גענוג גרויס פאר אונזערע זיעבען רייזענדע. די"א ווענד זיינען צוואר געוועזן ניט גאנץ דיק און אין א רעגען, וואלט געוויס געוועזן אריינגערעגענט. זיי זיינען אבער געוועזן העכסט דערפרייט, וואס זיי האבען יעצט א דאך איבער'ן קאפּ און ווענט, וועלכע האבען זיי געשיצט געגען קאלטען ווינט. אויסער דעם איז געוועזן אין איין עק פון דעם שטיבעלע א סארט אויווען, אדער ציגעל אויסגעלעגט אזוי, אז מען האט געקענט צו לעגען א פייער אויף זיי. וויא עס ווייזט אויס, פלעגען דארט די"א אינדיאנער קאָבען זייער עסען, וויל עס איז נאך געלעגען אש אין דיעזען זאנדערבארען אויווען.

— וויא ארים און וויא טרויעריג דיעזעס שטיבעלע איז, האט לארד גלענארוואן געזאגט, וועט עס אונז דאך שיצען פאר קעלט. לאָמיר דאנקען די"א אונבעקאנטע מענשען, וועלכע האבען אויסגעבויט דיעזע שטוב.

— עס איז גאר ניט ארים און גאָר ניט טרויעריג, האט אויסגערופען דער פּראָפעסאָר. עס איז א פּאלאַץ, א גרויסארטיגער פּאלאַץ, עס פעהלט נור א פּארקעט

באָרען און ווירענע פארהענגנע פאר דער טהיר. מיר וועלען דא פערברענגען די נאכט, וויא אין דעם ריי׳כסטען פאלאץ אין לאָנדאָן.

— געוויס, האט דער שווייגענדער מאיאָר געזאָגט, ווען מיר זאלען נור האבען א פרעהליכעס פייער אין אויווען און א גוטען סטייק. מיר דארפען האבעןביידע זאכען, ווייל מיר זיינען פערפרארען און הונגעריג.

אבער מיט וואס מאכט מען פייער? דאס ביסעלע האלץ, וואס דער מויל-עזעל טרייבער האט זיי מיטגעגעבען, האבען זיי שוין לאנג אויסגעברענט. וואו נעהמט מען יעצט ברען מאטעריאל?

— מען מוז געהן זוכען ברען מאטעריאל, האט דער פראפעסאר געזאגט.

— וואו וועט איהר נעהמען ברען מאטעריאל אין דיעזער געגענד? האט טאם אויגוסטין געפרעגט.

— ליעבער פריינד, מיר זעהן דאך, אז דיא מענשען, וועלכע האבען דאָ געוואינט, האבען געמאכט פייער. זיי האבען געוויס געהאט ערגעץ א פאררעאטה (זאפאס) פון ברען מאטעריאל. איך קען עס מיר ניט פארשטעלען, אז ווען זיי זיינען אוועקגעגאנגען פון דאנען, האבען זיי אלעס אויסגעברענט. זיי וועלען דאך געוויס ווידער קומען אהער ווען עס הייבט זיך אן דיא צייט פון דער יאגד און וועלען ווידער דארפען קאכען און זיך ווארעמען. לאמיר זוכען אין שנעע ארום דער שטוב. זיי האבען געוויס איבערגע־לאזען פון אונזערט וועגען עפעס האלץ אדער אנאנדער מאטעריאל וואס קען ברענען.

— דער פראפעסאר האט רעכט, האט דער מאיאָר געזאָגט, איך נעהם מיר אליין דיא עהרע צו געהן זוכען האלץ אדער אנאנדער ברען מאטעריאל. — קומט מיט מיר, ווילסאן און מילרעד.

— איך געה אויך מיט אייך, האט דער פראפעסאר געזאגט. איך בין ניט קיין גרויסער בריה צו גראבען דיא ערד. אבער שארען שנעע קען איך אויך.

זיי זיינען ארויסגעגאנגען פון דעם שטיבעלע און האבען אנגעהויבען צו זוכען ארום, פיעללייכט וועלען זיי געפינען אן ארט, וואס איז עטוואס העכער, א צייכען, אז דאדט איז געוועזען דער האלץ לאגער פון דיא יעגער. זיי האבען אנגעהויבען אוועק צו שארען דעם שנעע ארום דיא ווענט פון׳ם שטיבעלע און, צום גליק, האבען זיי ענדליך געפונען, וואס זיי האבען געזוכט, אין א ווינקעל לעבען איינע פון דיא ווענט איז געלע־גען א הויפען ווארצלען פון א סארט ביימעלע, וועלכע וואקסט אין יענע געגענדען.

— איך האב אייך געזאגט, אז אונזערע אונבעקאנטע ווירטהע האבען אונז אנ־געגרייט הייצונג, האט אויסגערופען דער פראפעסאָר. דיעזע ווארצלען ברענען. עס איז צוואר א ביסעל שווער זיי אנצוצינדען און זיי זיינען יעצט זעהר נאס, אבער מיר האָבען גענוג שוועבעלעך מיט אונז.

דיא וועלכע וואינען אין שטעדט און דערפער אין דער ציוויליזירטער וועלט, האבען גאר קיין בעגריף ניט, וואס פאר א טהייערע זאך א שוועבעלע איז. מען דארף אבער רייזען א ביסעל אין דיא ווילדע געגענדען, אין דיא פאמפאס פון ארגענטיניען. אין דיא ליאנאָס (א סאָרט סטעפ) פון בראזיליען און אין דיא פרעריען (אויך א סאָרט סטעפ) פון נאָרד אמעריקא, מען זאל וויסען, וואס פאר א גרויסע ווערטה א שוועבעלע האט,

מען קען אָפּט הערן, וויא איינער זאגט צום אנדערן: איך האב נור פינף שוועבעלעך ביי מיר. דער יעגער וועט אוועקגעבען א גאנצען הירש פאר א פּאָר שוועבעלעך.

זיי האבען אריינגעטראָגען דיא וואָרצלען אין שטוב און האבען זיי אריינגעלעגט אין אויוען. אזוי וויא זיי האבען נאָך געהאט גענוג שוועבעלעך, האט באלד געברענט א פרעהליכער פייער. עס איז צוואר ניט געווען אזוי ליכטיג, וויא א פייער פון האלץ און דערצו האבען דיא ווארצלען שטארק גערייכערט. עס איז אבער דאך געווען א פייער. מען האט זיך דאך געקענט אביסעל אנווארעמען. באלד איז געשטאנען א קע־סעלע און עס האט זיך געקאָכט דער ארגענטינישע טהעע — מאטע. יעדער האט געטרונקען טהעע מיט פערגניגען. נאכ'ן טהעע האבען זיי זיך געזעצט עסען פון דעם פּראָוויאנט, וואס זיי האבען מיט זיך.

— מיר האבען געהאט א פּאָרטרעפליכען מאהלצייט, האט געזאגט דער פּראָ־פעסאר. עס וואלט אבער גאר ניט געשאדעט, מיר זאלען האבען יעצט א שטיק גע־בראטענס פון לאמא פלייש. איך וויים, אז דיא לאַמאַ איז ביי דיא אינדיאנער זייער קוה און זייער שעפּס. זיי האבען פון איהר מילך און וואל. איך וואלט אבער געוואלט פערזוכען, וואס פאר א טעם זיא האט געבראטענערהייט.

— איך האב ניט געוואוסט, אז איהר זייט אזא פרעסער, הערר פּאגאנעל, האט דער מאיאָר געזאָגט. איך האב אלין געמיינט, אז איהר זייט א געלערנטער און פער־שלינגט נור ביכער, ניט קיין געבראטענס.

— מיין ליעבער מאַיאָר, איך האב ליעבביידע זאכען, א גוטעס בוך און א גוטען סטייק. יעדעס איז גוט אין זיין צייט.

זיי זיינען פּלוצלונג שטיל געבליעבען. מען האט דערהערט פון דער וויטען דאס מע... מע...קען און ברומען פון פיעלע טהיערע. אלע האבען זיך צו געהערט. דיא קולות זיינען זיי געווען פרעמד. זיי האבען נאך קיין מאל אזעלכע קולות פון טהיערע ניט געהערט. עס איז אבער געווען דייטליך, אז איניגע טהיערע לויפען אלין נעהנטער צו זייער שטיבעלע און שרייען.

— וואס זאל דאס זיין? האט דער קליינער ראבערט געפרעגט.

— דאס לויפען לאַמאַס, האט דער פּראפעסאר אבגעענטפערט. זיי האבען געהערט, אז מיר ווילען א שטיק געבראטען לאמא פלייש און זיי קומען זיך בעטען, אז מיר זאלען זיי פערזוכען.

— אבער וויא קומען לאַמאַס אהער? האט לאָרד גלענארוואן געפרעגט. דיא לאַמאַס האלטען זיך ניט אויף אין אזעלכע הויכע ערטער. זיי האלטען זיך אויף פיעל ניעדעריגער, וואו זיי האבען גראז צו פרעסען.

— מעגליך, אז דאס זיינען גאר קיין לאַמאַס ניט. אז עס האט זיך אויפגעהויבען א שטארקער ווינד, וועלכער פייפט און שרייט אזוי.

— לאָמיר געהן זעהן, וואס דארט איז, האט לאָרד גלענארוואן געזאגט.

און לאָמיר טאקע מיטנעהמען אונזערע ביקסען, האט דער מאַיאָר געזאגט. ווען עס זיינען ווירקליך לאַמאַס, וועלען מיר זיך אנגרייטען פריש פלייש אויף מיטאג.

אללע זיינען ארויסגעגאנגען פון'ם שטיבעלע. דיא נאכט איז געווען פינסטער.

דער מאנד האט ניט געשיינט, ווייל עס איז געווען סוף חודש. דער הימעל אבער איז געווען לויטער און מיליאנען שטערן האבען געפונקעלט גאנץ העלל. ביי דעם שוואכען ליכט פון דיא שטערן האט מען געקענט זעהן דיא גרויסע שטיינער, וואס זיינען געלעגען אין א שרעקליכע אונארדנונג ארום. יעצט אבער האבען זיי דייטליך געהערט דאס שרייען און ברומען פון פיעלע טהיערע. עס איז געווען דייטליך, אז דיא טהיערע זיינען שטארק דערשראקען און לויפען ערגעץ אלע מיט אמאל. באלד זיינען זיי געקומען נעהנטער. עס זיינען געווען ניט איינינע, זאנדערן טויזענדע לאמאס און וויקוניאס (אויך א סארט לאמא), וועלכע זיינען געלאפען מיט א שרעקליכע שנעלינקייט און האבען געמעקט און געשריעען. דיא ערד האט געציטערט אונטער זייערע פיס און פון זייערע קולות האט מען געקענט טויב ווערן. אונזערע רייזענדע האבען זיך אנגעהאלטען אן א שטיק שטיין. דיא טהיערע זיינען פארבייגעלאפען לעבען זיי. ווען ניט דער שטיין, וואל־טען דיא טהיערע זיי צוטרעטען מיט דיא פיס, מיט אזא שנעלקייט און מיט אזא שרעק זיינען זיי געלאפען. אין דער מינוט האט דער מאיאר אויסגעשאסען. איינע פון דיא לאמאס איז געפאלען טויט לעבען זיינע פיס. דיא איבעריגע האבען אנגעהויבען נאך העכער צו שרייען און נאך שטארקער צו לויפען. באלד זיינען זיי פערשוואונדען ערגעץ צווישען דיא שטיינער. פלוצלונג האט דער פראפעסאר אויסגערופען מיט פרייד:

— איך האב זיי! איך האב זיי געפונען!

— וואס האט איהר געפונען? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— מיינע ברילען, האט דער פראפעסאר געענטפערט רוהיג. איך האב פערלארען מיינע ברילען אין דיעזען רעש, איך האב זיי אבער געפונען. שטעלט אייך פאר אין דער פינסטער האב איך זיי געפונען.

— ער בלייבט א קינד, האט געמורמעלט אונטער דיא ליפען לארד גלענארוואן.

אלע זיינען צוריקגעגאנגען אין שטיבעלע. מען האט מיטגעשלעפט דאס טהיער, וואס דער מאיאר האט געשאסען. יעצט איז ענטשטאנען דיא פראג, ווער עס קען זיין א קצב (א בוטשער) און אפשינדען דיא פעל פון דער חיה, וואס מען האט געשאסען.

— איך קען זיין א בוטשער, האט דער מאטראז ווילסאן זיך אפגערופען.

קיינער האט ניט געוואלט שטרייטען מיט איהם איבער דיעזע עהרע. ער האט זיך באלד גענומען צו זיין ארבייט און האט אראפגעצויגען דאס פעל פון דער חיה.

— גאט האט אונז ענדליך צו געשיקט א גוטען סטייק, האט געזאגט דער פרו־מער טאם אויגוסטין.

— איך קען דאך ניט פערשטעהן, פאר וואס דיא טהיערע זיינען געלאפען אזוי דער־שראקען, האט לארד גלענארוואן געזאגט. ווען זיי זיינען אלע פון ערגעץ אנטלאפען, מוז דאך דארט עפעס זיין. איך בין ניט אזוי פרום צו גלויבען, אז גאט האט זיי איבערגע־שראקען אום מיר זאלען האבען א גוטען מיטאג.

— מיר האבען יעצט וואס צו עסען, האט דער פראפעסאר געענטפערט, דאר־פען מיר עסען. צו וואס זאלען מיר זיך ברעכען דעם קאפ און קלערן, פאר וואס דיא טהיערע האבען זיך דערשראקען?

ווילסאָן האט געענדיגט זיין אַרבייט און האט צושניטען דאס פלייש אויף גרויסע שטיקער.

— ווער וועט יעצט האבען דיא עהרע עס צו בראטען? האט ער געפרעגט מיט א געלעכטער.

— איך וועל זיין אייער הויפט קאָך, האט דער פּראָפעסאר געזאגט.

— איהר, פּראָפעסאר פּאַגאַנעל? האט לארד גלענאַרוואן געפרעגט פערוואונדערט.

— פאר וואס ניט, מילאָרד? איך בין א פראנצויז און יעדער פראנצויז איז א געבאָרענער קאָך.

דער פּראָפעסאר האט גענומען א גרויס שטיק פלייש און האט עס אנגעהויבען צו בראטען אויפ'ן פייער.

— וואס פאר א מין חיה איז דאס? האט לארד גלענאַרוואן געפרעגט.

— דאס איז א גואַנאַקאָ, Guanaco, האט דער פּראָפעסאר געענטפערט און האט צושארט דיא קוילען אין אויוועו.

אזוי וויא קיינער האט ניט געוואוסט, וואס דאס הייסט גואַנאַקאָ, האט מען געבעטען דעם פּראָפעסאר, ער זאל דאס ערקלערן.

— דיא גואַנאַקאָ, האט דער פּראָפעסאָר ערקלערט, איז איינע פון דיא מערק־ווירדיגסטע טהיערע פון דער וועלט. זיא געפינט זיך נור אין פּאַטאַגאָניען און אויף דיא קאָרדיליערן. עס וויזט אויס, וויא א יונגעס קעמעל, עס איז אבער פיעל שעהנער אלס א קעמעל. איהר קאָפּ איז זעהר עהנליך צום קאָפּ פון א שעפּס, אבער אהן הערנער. איהרע האר זיינען ווייך און פיין, וויא זייד. אין פּאַטאַגאָניען טרעפט מען זיי אין העער־דען (סטאַדעס) פון טויזענדער שטיק מיט א מאל. דיא ווילדע פּאַטאַגאָניער עסען איהר פלייש און מאַכען זיך קליידער פון איהר פעל. זיי טראגען זיי מיט דיא האר פון דרויסען. מען האט פּראָבירט פאנגען יונגע גואַנאַקאָס און זיי ברייגגען קיין אייראָפּא אום מען זאל זיי דארט לאזען אויסוואקסען און מאַכען פון זיי הויזטהיערע, וויא קיה און שעפּסען. זיי לעבען אבער ניט לאנג אין אייראָפּא. אלע פּראָבען וואס מען האט געמאכט ביז אהער, זיינען ניט געלונגען.

אונטערדעסען איז דאס געבראטענעס פארטיג געווארען און דער פּראָפעסאר האט אפּגעשניטען און דערלאַנגט יעדען זיין סטייק. יעדער האט געכאַפּט עסען, האט עס אבער באלד אוועקגעוואָרפען. ער אליין האט פּראָבירט עסען — אונמעגליך! דאס פלייש איז הארט, וויא א שטיין און זעהר ניט געשמאַק.

— איהר זייט טאקע א פראנצויז, האט זיך געריצט מיט'ן פּראָפעסאר דער מאַיאָר, און איהר זייט געוויס א גרויסער געלערנטער, איהר קענט אבער ניט קאָכען. אייער סטייק איז אבשייליך, מען קען עס אין מויל ניט נעהמען. ווער האט אייך געבע־טען, איהר זאלט קאָכען?

דער פּראָפעסאר האט אנפאנגס ניט געוואוסט וואס צו ענטפערן. ער האט אליין געזעהן, אז זיין געבראטענס איז אונמעגליך צו נעהמען אין מויל אריין. פּלוצלונג האט ער אויסגערופען:

— איך ווייס! איך ווייס! ניט איך בין שולדיג, וואס דאס פלייש טויג ניט!

— ווער דען איז שולדיג? האט געלאכט דער מאַיאָר. פיעללייכט איך, ווייל איך האב עס געשאסען?

— דאס געבראטענעס אליין איז שולדיג, האט דער פּראָפעסאר געענטפערט. עס איז צופיעל געלאפען. דאס פלייש פון דער גואנאקאַ איז נור דאן גוט, אז מען טייטעט דאס טהיער, ווען עס איז רוהיג; קוים איז ער דערשראָקען און איז זיך פיעל אנגעלאָפען, טויג דאס פלייש ניט און מען קען עס ניט עסען. ווען דיא ווילדע פּאַטאַגאָניער טרעפען אן א העערדע גואנאקאַס, גנבנען זיי זיך צו צו דיא טהיערע און טייטען איינע אדער צוויא ניט מעהר. זיי יאָגען זיי קיין מאל ניט נאך, ווייל זיי ווייסען, אז קוים דער־שרעקט זיך דיא גואנאקאַ און אנטלויפט, וועט שוין איהר פלייש ניט טויגען צום עסען.

— פאר וואס אבער האבען זיך דיא גואנאקאַס אזוי דערשראָקען און זיינען אזוי אנטלאפען? האט לארד גלענארוואן ווידער געפרעגט.

— עס טהוט מיר לייד, מילארד, וואס איך קען אייך יעצט קיין ענטפער ניט געבען אויף אייער פראגע. לאמיר זיך בעסער לייגען שלאפען, מיר דארפען אויפשטעהן גאנץ פריה און ווייטער געהן.

יעדער האט זיך איינגעוויקעלט אין זיין דעק און האט זיך געלעגט שלאפען. אין א קורצע צייט ארום זיינען אלע געשלאפען געשמאַק, איינינע האבען זאגאר געחראָפּעט, אז מען האט געקענט הערן פאר א מייל דיא ווייט. נור איין לארד גלענארוואן האט ניט געקענט שלאפען. ער האט עפּעס געפיהלט, אז עפּעס איז דא ניט גלאט, אז דיא גואנאקאַס זיינען ניט אומזיסט אנטלאפען מיט אזא שרעק. ער האט זיך געווארפען און זיך איבערגעדרעהט פון איין זייט אויף דער אנדערער און האט דאך קיין אויג ניט ניט געקענט צומאכען. עס האט זיך איהם אויסגעוויעזען, אז ער הערט ערגעץ א זאָנ־דערבארען ליארם, עפּעס רוישט, עפּעס דונערט, עפּעס קאָכט און זיעדעט ערגעץ ווייט אדער טיעף אין דער ערד. באלד האט זיך איהם אויסגעוויעזען, אז אין דרויסען האט אויסגעבראכען א שרעקליכער שטורמווינד, אז דיא ערד ציטערט. ער האט זיך אויפ־געהויבען פון זיין געלעגער און איז ארויסגעגאנגען אין דרויסען זעהן, וואס דארט טהוט זיך.

עס איז שוין געווען פארטאג. דער מאנד איז אויפגעגאנגען און האט בעלייכטעט דיא געגענד. דיא לופט איז געווען ריין, דער הימעל לויטער. פון צייט צו צייט אבער האט זיך געוויעזען א פייער און האט בעגאסען דיא גאנצע געגענד מיט זיין רויטעס ליכט. לארד גלענארוואן האט זיך אומגעקוקט און האט באלד דערזעהן דיא אורזאכע פון'ם פייער.

— דאָס איז דער וואולקאן, דער פייערשפּריצענדער בערג, אנטוקאָ, האט ער געזאגט צו זיך אליין. ער גיט עס אונז אן אומזיסטע פארשטעלונג. אונז צוליעב מאכט ער פייער ווערק און וויזט אונז, וואס ער קען.

דיא סצענע איז געווען גראָסארטיג. עס איז ווערטה צו פאהרען טויזענדער מיי־לען, עס צו זעהן. זיא לאזט זיך ניט בעשרייבען. דיא פעדער איז צו שוואך איבערצו־געבען דיעזע שרעקליכע שענהייט. דאס רויטע פייער פון'ם וואולקאן האט זיך פערמישט מיט דעם קלארען, העלען זילבער ליכט פון'ם מאָנד און האט פארגאָסען דיא גאנצע געגענד מיט א ראָזא פארב, וועלכע מען קען ניט איבערגעבען מיט ווערטער.

לאָרד גלענארוואן איז געשטאנען א לאנגע צייט און האט בעטראכט דיא סצענע, ער האט זיך ניט געקענט אפרייסען פון איהר. ער האט זיך צוגעהערט—עס רוישט נאך עס דונערט ערגעץ, ווייט, ווייט. עס קאָכט, עס זיעדעט, עס ליאַרמט, אבער וואו? — דאס האט ער ניט געוואוסט. ענדליך איז איהם קאַלט געוואָרען און ער איז אריינגעגאנגען אין שטיבעלע און האט זיך געלעגט שלאָפען. באַלד איז ער אויך געשמאַק אנטשלאָפען געווארען.

וויא פיעל ער איז געשלאָפען, ווייס ער ניט. א שרעקליכעס קראַכען, וויא דאס שיעסען פון הונדערטער קאַנאָנען, האט איהם אויפגעוועקט. ער האט געעפענט דיא אויגען און געזעהן, אז דיא ווענט פון'ם שטיבעלע שאָקלען זיך און וויעגען זיך אהין און אהער. באַלד האט זיך דאס שטיבעלע געעפענט, דיא ווענט זיינען זיך צוגאַנגען. דער דאַך איז ערגעץ פערשוואונדען געווארען. אונזערע רייזענדע האבען געוואלט אויפשטעהן, זיי זיינען אבער באַלד אומגעפאַלען און האבען זיך אנגעחאַפּט, אן וואס זיי האבען געקענט. זיי האָבען געפיהלט, אז זיי גליטשען זיך און פליהען ערגעץ מיט א שרעקליכער שנעלינקייט.

דער ערשטער, וועלכער איז געקומען צו זיך, ווען דיא ערד אונטער זיי איז געבליעבען רוהיג אויפ'ן ארט, איז געווען דער פּראָפעסאָר. ער האט זיך אומגעקוקט און האט אויסגערופען:

— אן ערדציטערניש!

ער האט קיין טעות געהאט. זיי האבען דורכגעלעבט איינעם פון יענע שרעקליכע ערדציטערנישען, וועלכע זיינען אזוי אפט אין יענע געגענדען. זיי זיינען אזוי אפט דארט, אז דיא שטאָדט סאנטיאַגאָ, דיא הויפּט שטאדט פון טשילי, איז אין א צייט פון פיערצעהן יאהר פ י ע ר מ א ל אין גאנצען צערשטערט געווארען פון ערדציטערניש. דיא שטאדט קאַפּיאַפּאָ האט אין צעהן יאהר צווייא מאל געליטען אזוי שטארק פון ערדציטערניש, אז דיא איינוואינער האבען זיך געמוזט ארויסציהען און אוועקווארפען דיא שטאדט. יעצט געפינט זיך אויף דעם ארט אן ארים דערפעלע פון עטליכע הילצערנע שטיבעלעך.

בעמערקענסווערטה איז עס, אז אין יענע געגענדען מאכט זיך א מאל אין דער צייט פון אן ערדציטערניש, אז א גאנץ שטיק בארג פון עטליכע מייל דיא ברייט און דיא לענג גליטשט זיך אראפּ אין טאהל אריין. דאס איז יעצט געווען דער פאַל מיט אונזערע רייזענדע. זיי האבען געפיהלט, אז דיא ערד אונטער זיי פליהט ערגעץ, גליטשט זיך ערגעץ, זיי האבען ניט געוואוסט וואוהין. רעדען איינער צום אנדערן איז געווען אונמעגליך. עס האט אזוי שטארק געקלאַפּט, גערוישט און געדונערט, אז עס איז געווען אונמעגליך ארויסצורעדען א ווארט. דערצו זיינען זיי געווען אזוי דערשראָקען און דער קאָפּ האט זיי אזוי געשווינדעלט, אז זיי האבען גאר ניט געקענט דענקען איינער פון'ם אנדערן. קיינער האט ניט געוואוסט, אויב דער אנדערער לעבט און וואו ער איז. יעדער האט זיך אָנגעחאַפּט, אן וואס ער האט געקענט, אהן א שטיין, אהן א שטיק האָלץ, אהן א בוים, אהן גראָז. אין אזא מינוט קען דער מענש ניט טראַכטען, ניט זיך איבערלעגען. דאס ערשטע געפיהל איז — דאס לעבען. יעדער וויל לעבען,

יעדער פיהלט, אז זיין לעבען איז אין געפאהר און זוכט זיך צו רעטען.

וויא לאנג זיי זיינען אזוי געפלויגען, האבען זיי אויך ניט געוואוסט. זיי האבען נור געפיהלט א שרעקליכען שטויס, יעדער האט ארויסגעלאזען דיא זאך, וואס ער האט געהאלטען אין דיא הענד און האט זיך אראפּגעקייקעלט. איינינע צייט זיינען זיי געבליעבען ליעגען בעטויבט, דערשראקען, צומישט. ענדליך האט זיך איינער אויפגעהויבען און האט זיך ארומגעקוקט ווילד און דערשראָקען.— דאס איז געווען דער מאַיאָר. ער האט געזעהן, וויא זיינע קאמעראדען ליעגען אלע ניט וויט אויסגעשטרעקט און ריהרען זיך נים. ער איז אבער געווען אזוי צומישט און אזוי דערשראקען, אז ער האט ניט געקענט זיך ריהרען פון'ם ארט. באלד האט זיך אויפגעהויבען דער פּראָפּעסאר. ער האט זיך ארומגעקוקט, וויא איינער וואס חאפּט זיך אויף נאכ'ן כלאָראָפאָרמירען. לאנגזאם איז איינער נאכ'ן אנדערן געקומען צו זיך און האבען זיך אויפגעחאפּט. יעדער האט זיך אומגעקוקט ווילד, צומישט, דערשראקען און בעטויבט. צו ביסלעכוויים האבען זיי אנגעהויבען קומען צו זיך און זוכען, בעטראכטען איינער דעם אנדערן. דער מאַיאָר איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט צוריק געוואונען זיין פאלעם בעוואוסט זיין. ער האט איבערגעצעהלט זיינע קאמעראדען. אלע זיינען דא, נור איינער פעהלט — דער קליינער, ראָבערט גראנט.

14טעס: קאפּיטעל.

גליקליך גערעטעט.

ווען אונזערע רייזענדע זיינען אלע פאלשטענדיג געקומען צו זיך, האָבען זיי זיך ערשט אנגעהויבען ארומצוקוקען און האבען געזעהן מיט בעוואונדערונג, אז זיי ליעגען אין טיעפען, ווייכען גראז. ארום זיי איז אלעס גרין, אלעס בליהט אלעס וואקסט. עס איז ווארים און דיא זון שיינט און גלענצט, אז עס א פערגניגען.

— וויא קומען מיר אהער? וויא אזוי זיינען מיר פלוצלונג אריבערגעגאנגען פון א קאלטען ווינטער אין אזא ווארעמען זומער? פון אזא נאקעטע, וויסטע און קאלטע געגענד, וואו מיר האבען זיך געלעגט שלאפען אין אזא שעהנע, בליהענדע, ווארעמע געגענד, וואו מיר זיינען יעצט?

דאס זיינען געווען דיא ערשטע ווערטער, דיא ערשטע פראגען פון אונזערע רייזענדע. קיינער אבער האט זיי ניט געענטפערט. קיינער האט נאך ניט געוואוסט, אז מיסים נאטור האט זיי אראפּגעפיהרט פון דיא בערג אויף איהר אייגענעם וועגעלע און נאך אויף איהרע הוצאות.

לארד גלענארוואן איז שפּעטער פון אלעמען געקומען צו זיך. קוים אבער האט ער געוואונען זיין פאלען פעשטאנד, האט ער באלד געפרעגט:

— זיינען מיר אלע לעבען געבליעבען? פעהלט אונז קיינער ניט?

מען האט איהם דערצעהלט, אז ראבערט גראנט פעהלט. עס האט אויף איהם געווירקט, וויא א דאנערשלאג. ער איז אויפגעשפּרונגען פון זיין ארט און האט אויסגערופען מיט פערצווייפלונג אין זיין שטימע:

— לאמיר איהם געהן זוכען! לאמיר ניט פערליערען קיין מינוט! לאמיר זוכען אין יעדער טאהל, אין יעדער שפאלט, אין יעדער הייל! אך! ראבערט! מיין ליעבער ראבערט!

אלע האבען דעם קליינעם ראבערט זעהר ליעב געהאט. עו׳ איז געווען אזא גוטער, פרעהליכער יונגע, אז אלע זיינען געווען בערייט צו אפפערן פאר איהם זייער לעבען. דערנאך האבען אלע געשוויעגען, ווען לארד גלענארוואן האט זיי אויפגעפאדערט, אז זיי זאלען איהם געהן זוכען. דאס האט איהם איבערראשט.

— וואס שווייגט איהר? האט ער אויסגעשריען. ווייסט איהר פאר געוויס, אז ראבערט איז אומגעקומען? האט איהר עפעס א נאכריכט פון איהם? ווייסט איהר עפעס פון איהם? זאגט! זאגט מיר אלעס!

אלע האבען געשוויגען. קיינער האט ניט געוואוסט, וואס צו זאגען. זיי זיינען אלע געווען אזוי איבערראשט און דערשראקען, אז זיי האבען ווירקליך ניט געוואוסט, וואס איהם צו ענטפערן. ענדליך האט דער מאיאר געפרעגט:

— קען זיך איינער פון אייך דערמאנען, ווען ראבערט איז פערשוואונדען געווארען?

קיינער האט ניט געוואוסט, ווען ראבערט איז פערשוואונדען געווארען.

— לעבען וועמען איז ראבערט געשלאפען אין שטיבעלע אויף דיא קארדיליריען? האט דער מאיאר ווייטער געפרעגט.

— לעבען מיר, האט ווילסאן געענטפערט.

— קענסט דוא ניט געדענקען, אויב ראבערט איז געלעגען לעבען דיר, ווען דער בארג האט אנגעהויבען צו ציטערן און האט זיך אראפ געגליטשט?

— וויא וויים איך קען געדענקען, איז ראבערט געליעגען לעבען מיר דיא גאנצע צייט. מיר ווייזט אויס, אז ער איז גאר ניט לאנג פערשוואונדען.

— דערמאן דיך גוט, האט דער מאיאר איהם ווייטער געזאגט. ביסט דוא זיכער, אז ער איז געלעגען לעבען דיר?

— דאס געדענק איך געוויס, איך דערמאן מיך, אז זיין דעק האט מיר א קלאפ געטהאן אין געזיכט, ווען מיר זיינען אראפגעפלויגען פון׳ם בארג.

— דערמאן דיך נאך אמאל. געדענקסט דוא געוויס, אז ווען מיר זיינען געפלויגען פון׳ם בארג, איז ראבערט געלעגען לעבען דיר?

— דאס געדענק איך געוויס.

— אין וועלכער זייט איז ראבערט געלעגען, אין דיין רעכטער אדער אין דיין לינקער זייט?

— אין מיין לינקער זייט. דאס געדענק איך אויך זעהר גוט.

— און אין וועלכער זייט פון אונז אלעמען ביסט דוא געלעגען, אין אונזער רעכטער אדער אין אונזער לינקער זייט?

— אין אייער לינקער זייט.

— אלזא, ווייסען מיר ווייניגסטענס, אין וואס פאר א זייט מיר דארפען געהן איהם זוכען, האט דער מאיאר געזאגט. עס איז שווער צו זאגען, ווען ער איז פער־

שוואונדען. איך מיין אבער, אז צוערשט דארפען מיר דורכזוכען דיא גאנצע געגענד צווייא מייל ארום—יעצט, שנעל! ניט געטראכט!

וויא מיעד און צובראָכען זיי זיינען געוועזען, האבען זיי צונויפגענומען זייערע לעצטע קרעפטע און האבען אנגעהויבען געהן זוכען ראבערט גראנט. זיי זיינען זיך צוגאנגען אויף פערשיעדענע וועגען און יעדער האט געזוכט אין אנאנדער ארט.

ליידער, איז זייער מיה געוועזען אומזיסט. איין שטונדע נאך דער אנדערער איז פערפלאסען און זיי האבען קיין שפור ניט געפונען פון ראבערט גראנט. אום איינס אוהר זיינען זיי זיך ווידער צונויפגעקומען. אלע זיינען געוועזען שטיל און טרויעריג. לארד גלענארוואן איז געוועזען אזוי נידערשלאגען, אז ער איז געפאלען, וויא א שטיין אויפ'ן גראז און האט אויסגערופען איין מאל נאָכ'ן אנדערן:

— איך מוז איהם געפינען! איך מוז איהם געפינען! איך וועל ניט אוועקגעהן פון דאנען, ביז איך וועל איהם געפינען.

דאס זיינען געוועזען דיא איינציגע ווערטער, וואס מען האט פון איהם געהערט. עס איז געוועזען אונמעגליך מיט איהם עפּעס צו רעדען אדער איהם עפּעס צו זאגען. דער שטאלצער לארד האט געוויינט, וויא א קינד.

— צו ערשט מוז מען עפּעס עסען, האט דער פּראפעסאר געזאגט צום מאַיאָר. מיר זיינען אלע געבליעבען אהן קרעפטע פון דער שרעקליכער נאכט און פון דעם זוכען. מיר מוזען זיך אביסעל שטארקען מיט עסען און מיט טרינקען, דאן וועלען מיר קלערן, וואס מיר זאלען ווייטער טאהן. זאלען מיר ווייטער געהן, אדער זאלען מיר בלייבען דא און ווייטער זוכען דאס קינד.

— איהר האט רעכט, פּראפעסאר. מיר זיינען אלע אזוי מיעד, אז מיר האלטען זיך קוים אויף דיא פיס. וויא עס ווייזט אויס, האט לארד גלענארוואן נאך א האפנונג איהם צו געפינען.—וואס פאר א האפנונג ער האט, ווייס איך ניט.

— פאר וואס ניט? האט דער פרומער טאָם אויגוסטין געזאגט. ווען גאט האט אונז גערעטעט, פאר וואס זאלען מיר ניט גלויבען, אז ער האט איהם אויך גערעטעט?

— ארמער ראבערט! ארימעס קינד! האט דער פּראפעסאר געזאגט און האט אפּגעווישט א גראבע טרער אויף זיינע בלייכע באקען.

עס האט ניט געהאלפען דאס רעדען. מען האט געמוזט דענקען אן דיא לעבעדיגע. מען האט געמוזט צונויפזוכען דיא זאכען, וואס איז זיי נאך געבליעבען און זעהן, וואס מען האט און וואס עס פעהלט. פיעלע זאכען זיינען פערפאלען געווארען און צו־בראָכען געווארען אויף דעם זאנדערבארען וועג, וואס זיי האבען געמאכט. מען האט צונויפגעקליעבען, וואס מען האט געקענט. עס זיינען נאך געבליעבען אייניגע דעקען און זייער געוועהר, וועלכעס זיי האבען געהאט אין דיא נארטלען. א ביסעל פראוויאנט איז נאך אויך געבליעבען.

אזוי וויא אין דער געגענד איז געוועזען גענוג האלץ, האט באלד געברענט א פייער און דער מאַטראָז מילרעד האט אויפגעשטעלט א קעסעלע צו קאָכען טהעע. דאס עסען איז באלד פארטיג געווארען. אלע האבען געגעסען שטיל און טרויעריג, נור איין לארד גלענארוואן האט זיך צו קיין עסען ניט געוואלט צו ריהרען. ער איז געלעגען אויף

זיין ארט, ווי א דערשלאָגענער. דער מאיאָר און דער פּראָפעסאר האבען איהם געבעטען, ער זאל עפּעס נעהמען אין מויל אריין, ער זאל זיך א ביסעל שטארקען. זיי דארפען דאך ווייטער געהן. זיי קענען דאך דא ניט בלייבען. — עס האט אבער גאר ניט געהאָלפען. לארד גלענארוואן האט זיך ניט גערירט און ווען מען איז שטארק צו איהם צו געטראָטען, האט ער נור געזאגט:

— וואס וועל איך זאגען דעם קאפּיטאן גראנט, ווען איך וועל איהם געפינען? וואו האב איך אהין געטהאן זיין קינד?

ווען זיי האבען אפּגעגעסען און זיך א ביסעל אויסגערוהט, זיינען זיי ווייטער געגאנגען זוכען דעם פערלארענעם ראבערט. זיי זיינען ארומגעגאנגען אלע בערג, אלע טאהלען, האבען געשריען: ראבערט! ראָבערט! אבער נור דער ווידערקול פון די בערג האט זיי געענטפערט: ראבערט! ראָבערט! לארד גלענארוואן איז געגאנגען ווייטער פון אלעמען, האט געזוכט מעהר פון אלעמען, האט געשריען מעהר פון אלעמען, ביז ער איז ענדליך אנידער געפאלען פון מיעדקייט און שמערץ.

צום גליק, האט עס דער מאטראָז ווילסאָן בעמערקט און האט צונויפגערופען די גאנצע פּארטיע. דער מאיאָר איז יעצט געווארען א דאקטאר. ער האט מיט גוואלד אויפגעריסען לארד גלענארוואן דאס מויל און האט איהם אריינגעגאָסען אייניגע טראפּען קאָניאק אין מויל אריין. דאן האט ער געהייסען צו לעגען א פייער און האט אפּגעקאכט א ביטעל מאטע, וועלכע ער האט געצוואונגען לארד גלענארוואן, ער זאל עס אויסטרינקען.

יעצט ערשט האבען זיי זיך איבערציינגט, וואס פאר א גוטע זאך דער מאטע, אדער יערבא מאטע איז. קוים האט לארד גלענארוואן אויסגעטרונקען א ביסעל מאטע, איז ער געווארען פריש און מונטער, גלייך וויא ער וואלט גאָר קיין מאל ניט מיעד געוועז. ער האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען, האט אנגעקוקט יעדען פון זיינע קאַמעראדען. ער האט זיי געפרעגט מיט די אויגען, אויב זיי קענען איהם געבען עפּעס א האפנונג. אלע האבען אראפּגעלאזען די אויגען און האבען געקוקט צו דער ערד.

— מיר מוזען צוריקגעהן, האט ער ענדליך געזאגט. איך קען ניט אוועקגעהן פון דאנען, ביז איך וועל איהם געפינען טויט, אדער לעבעדיג.

— וואס רעדט איהר עדווארד? האט דער מאיאָר געזאגט. וויא אזוי וועלען מיר צוריקגעהן, אז מיר ווייסען קיין וועג ניט? מיר האבען קיין פיהרער, קיין וועגווייזער. די ערדציטערניש האט די גאנצע געגענד פערענדערט. גאנצע בערג האבען זיך אראפּגעגליטשט. פיעלע טאהלען זיינען פערשאטען געווארען. עס האבען זיך געבילדעט טיעפע אבגרונדען, וועלכע מיר וועלען יעצט אויף קיין פאל ניט קענען אריבערגעהן. אלע בריקען איבער די וואסערן זיינען צובראכען, צערשטערט און פערניכטעט געווארען: וואוהין וועלען מיר געהן?

— מיר מוזען ווייטער געהן, האט פּאגאנעל געזאגט. עס איז פערפאלען. עס האט אונז געטראָפען אן אומגליק, מיר קענען אבער גאר ניט העלפען.

לארד גלענארוואן האט געשוויגען. ער האט געזעהן, אז זיינע קאמעראדען הא־

האבען רעכט. וויא לאנג נאך וועלען זיי דא בלייבען? אין דיעזע מינוט האט דער מאטראָז ווילסאן בעמערקט אין דער הויך עפּעס א גרויסען שווארצען פלעק.

— וואס איז דאס דארט? דאט ער געפרעגט. עפּעס איז עס א זאנדערבארע זאך.

אלע האבען אויפגעהויבען דיא אויגען און האבען געקוקט אויף דעם שווארצען פלעק הויך אין דער לופט. דער שווארצער פלעק איז געווארען אלע מאל גרעסער און גרעסער. ענדליך האט מען געקענט זעהן, אז דאס איז א גרויסער פויגעל, וועלכער שוועבט איבער א שטיין גאנץ הויך ניט ווייט פון זיי. דער פּראפעסאר האט זיך צוגעקוקט מיט זיינע גרויסע ברילען און האט אויסגערופען:

— א קאָנדאָר! דאס איז א קאָנדאָר!

לארד גלענארוואן איז געווארען אויפמערקזאם. ער האט געוואוסט וואס א קאָנדאָר איז.

— לאמיר זיך צוקוקען צו איהם, האט ער געזאגט. ער לאזט זיך אראפּ. ער קומט נעהנטער. קוקט אייך צו!

דער קאָנדאָר איז איינער פון דיא גרעסטע און שטארקסטע רויב־פייגעל פון זיד אמעריקא. ער יאגט זיך נאך זאגאר נאך אן אקס און טרייבט איהם אזוי לאנג, ביז דער אקס פאלט אראָפּ פון א שטיין אדער בלייבט ליעגען פאר מיעדיגקייט, דאן פליהט ער צו צו איהם, פּיקט איהם צו ערשט דיא אויגען אויס און דערנאך רייסט ער פון איהם שטיקער און פרעסט. לאמאס, קעלבער, יונגע פערד און אנדערע קלענערע און שוואכערע טהיערע הייבט ער אויף צווישען זיינע שטארקע פיס און טראגט זיי אוועק אין זיין נעסט, וואו ער צורייסט זיי. ער האפּט זעהר אפט קינדער ביז צוועלף־פיערצעהן יאהר און שלעפּט זיי אוועק אין זיין נעסט. זיינע אויגען זיינען אזוי שארף, אז ער זעהט פון דער גרעסטער הויך דיא קלענסטע זאך, דיא קלענסטע חיה׳לע, וואס לויפט אין טיעפען טאהל. ווען ער איז שטארק הונגעריג אדער ווען ער האט קליינע קינדער, שעהמט ער זיך זיך ניט צו האפּען זאגאר א מויז, אדער אנאנדער קליינע חיה.

ווען ער דערזעהט דיא חיה, וועלכע ער וויל רויבען, דרעהט ער זיך איינינע צייט הויך אין דער לופט און ווארפט זיך פלוצלונג אראפּ שנעל, וויא א פייל פון׳ם בויגען אויף דער חיה, האפּט זיא מיט זיינע שטארקע אייזערנע לאפּעס און פליהט מיר איהר אוועק אין זיין נעסט.

לארד גלענארוואן און דער פּראפעסאר האבען זעהר גוט געוואוסט דיא לעבענס־ווייזע פון׳ם קאָנדאָר. זיי האבען געזעהן, אז ער דרעהט זיך אין דער לופט און זיינען געווען זיכער, אז ער האט עפּעס דערזעהן, וואס קען איהם נוצען אלס שפּייז.

— פיעללייכט האט דער קאָנדאָר דערזעהן דיא לייבע פון ראבערט גראנט? האט לארד גלענארוואן געזאגט צו זיך אליין. פאר וואס ניט? איז עס דען ניט מעגליך?

אלע האבען יעצט געקוקט אויפ׳ן קאָנדאָר. קיינער האט פון איהם קיין אויג ניט אראפּגעלאזען. דער קאָנדאָר האט זיך איינינע מינוט געדרעהט אין דער לופט. ער איז געקומען אלע מאל נעהנטער און נעהנטער צו דער ערד. יעצט האבען זיי איהם געקענט גוט בעטראכטען. דאס איז ווירקליך געווען א גרויסארטיגער פויגעל, אדער היא

דיא וועלט זאגט, דער קעניג פון דיא פויגעל. ער האט אויסגעשפּרייט זיינע ברייטע און פליגעל און האט געשוועבט אין דער לופט.

דער מאיאר האט געחאפּט זיין ביקס און האט געוואלט שיעסען אויף איהם. לארד גלענארוואן האט איהם צוריק געהאלטען.

— ווארט! לאמיר זעהן, וואס ער וועט טאהן. ער דרעהט זיך דא ניט אומזיסט. ער זעהט זעהר גוט, אז עס שטעהן דא מענשען און ווען ער פליהט ניט אוועק, איז דאס דער בעסטער בעוויז, אז ער האט עפּעס דערזעהן, וואס קען איהם נוצען.

קוים האט לארד גלענארוואן אויסגערעדט, האט דער קאָנדאָר זיך אראפּגעוואָרפען שנעל, וויא א פייל, ערגעץ אין א טיעפען טהאל. איינינע מינוטען איז ער פערשוואונדען געווארען. אלע האבען איהם נעזוכט מיט דיא אויגען. באלד האט זיך דער קאָנדאָר ווידער ארויסגעוויזען פון הינטער א גרויסען שטיין. ער איז געפלויגען לאנגזאם, צווישען זיינע שטארקע פיס האט ער געטראגען עפּעס א לאנגען קערפּער.

אלע האבען ארויסגעלאזען א שרעקליכען געשריי פון שרעק און פערצווייפלונג. זיי האבען געזעהן דייטליך, אז דער קאָנדאָר האלט אין זיינע לאפּעס א מענשליכען קערפּער. דאס איז געווים — ראבערט גראנט. דער קאָנדאָר האט געזעהן, אז מענשען שטעהן אונטען און האט מורא געהאט, אז זיי זאָלען ביי איהם ניט אוועקנעהמען זיין רויב. ער האט דאהער אנגעשטרענגט אלע זיינע קרעפטע, ער זאל שנעל אוועקפליהען מיט איהם.

— אך, ראבערט! ראבערט! אונגליקליכער ראבערט! האט לארד גלענארוואן געשריען און האט געחאפּט זיין ביקס.

ער האט אנגעהויבען צו ציעלען אויפ'ן קאָנדאָר. זיינע הענד אבער האבען געציטערט. ער איז געווען צו שוואך און צו מיעד אום ריכטיג צו ציעלען.

— לאזט מיך! האט דער מאיאר געזאגט. איך וועל איהם שיעסען. איך וועל איהם טרעפען, דעם רויבער! איך בין דאך אן אלטער סאלדאט. מען מוז זיין זעהר פארזיכטיג, מען זאָל טרעפען דעם קאָנדאָר און ניט דאס קינד.

דער מאיאר האט גענומען זיין ביקס און האט אנגעהויבען צו ציעלען. דאס איז ווירקליך געווען א שווערע אויפגאבע. מען האט געדארפט גוט ציעלען און טרעפען דעם קאָנדאָר אין א פליגעל, ניט אין בויך, וויל ווען מען טרעפט איהם אין בויך, פאלט ער באלד אראָפּ און ראבערט וועט דערהרגט ווערן. אין דער צייט, ווען דער מאיאר האט געציעלט, האט זיך פון ערגעץ געוויזען א ווייסער רויך. עס האט געקנאקט א שאס פון א ביקס און דער קאָנדאָר האט אנגעהויבען זיך אראָפּצולאָזען אויף דער ערד לאנגזאם און פארזיכטיג. עס איז געווען דייטליך, אז דער, וועלכער עס האט געשאָסען דעם קאָנדאָר, האט גוט געציעלט און האט געוואוסט, וואו צו שיעסען.—ער האט איהם געטראָפען אין רעכטען פליגעל. ער האט ניט אפּגעלאזען זיין רויב און איז זיך גאנץ לאנגזאם אראפּגעפלויגען אלץ ניעדעריגער און ניעדעריגער, ביז ער איז צוגעקומען צו דער ערד.

— מיר האבען איהם! מיר האבען איהם! האט לארד גלענארוואן אויסגערופען

און איז געלאפען, וויא א וואהנזיניגער צו דעם ארט, וואו דער קאָנדאָר איז אראָפּגעפאלען.

אלע זיינען איהם נאכגעלאפען. ווען זיי זיינען צוגעקומען צו דעם אָרט, וואו דער קערפּער פון ראבערט גראנט איז אראפּגעפאלען, האָט איהם דער קאָנדאָר אין גאנצען אפּגעלאזען און האט געוואלט אנטלויפען. א שטאַרקע האנד אבער האט איהם אין דער זעלבער מינוט אפּגעהאקט דעם קאפּ. קיינער האט זיך ניט אומגעקוקט, ווער עס האט עס געטאהן. אלע האבען זיך ארויפגעווארפען אויף ראבערטס קערפּער. ער איז געווען גוט איינגעהילט אין זיין דעק, וויא דער מאטראז ווילסאָן האט עס געטאהן, איידער זיי זיינען אנטשלאפען געווארען. לארד גלענארוואן האט באלד אויפגעריסען דיא דעק און האט זיך צו געלעגט צו ראָבערטס הארץ.

— ער לעבט! ער איז נאך ווארים! האט ער אויסגערופען וויא א וואנזיניגער. שנעל, וואסער!

מען האט באלד געבראכט וואסער פון'ם טייך און מען האט געגאָסען ראָבערט'ן אין געזיכט. דער מאיאָר האט פּרובירט זיין מיטעל. ער האט איהם ארייגעגאָסען אין מויל איינינע טראָפּען קאָניאק. עס זיינען פערגאנגען איינינע שרעקליכע מינוטען, אין וועלכע אלע האָבען געציטערט צווישען שרעק און האָפנונג. אלע זיינען געליגען אדער געשטאנען ארום איהם. ענדליך האט ער זיך אנגעהויבען צו ריהרען, אויף זיין געזיכט האט זיך געוויזען א ביסעל פארב. דער מאיאָר האט ווייטער פּראבירט זיין מיטעל און האט איהם ווידער אריינגעגאָסען אין מויל א פּאָר טראָפּען קאָניאק. ראָבערט האט זיי אראָפּגעשלונגען. אין איינינע מינוט ארום האט ער געעפענט דיא אויגען און האט זיך אומגעקוקט ווילד, דערשראקען, צומישט. קוים אבער איז זיין בליק געפאלען אויף לארד גלענארוואן, האבען זיינע בלייבע ליפּען קוים אויסגערעדט:

— איהר זייט עס, לאָרד! פאָטער!

לארד גלענארוואן האט ניט געקענט רעדען. ער איז צוגעפאלען צו ראבערטען, האט איהם ארומגענומען און געקושט. פון זיינע אויגען איז געפלאסען א שטראם טרערן, אבער גליקליכע, פרעהליכע טרערין.—ער האט געוויינט פאר פרייד.

15טעם קאפּיטעל.

ט ה אַ ל ק אַ ו ו ע.

יעצט האבען זיך אלע געווארפען צו ראבערט'ן. יעדער האט איהם ארומגענומען, יעדער האט איהם געקושט. יעדער האט געוואלט הערן פון איהם א ווארט. יעדער האט איהם געפרעגט, וויא ער הייסט. יעדער האט איהם געוואלט עפּעס געבען אדער טאהן עפּעס פאר איהם. אלע האבען געוויינט, אלע האבען זיך געפרייט. אלע האבען געטאנצט און האבען איינער דעם אנדערן געגעבען דיא הענד. עס איז פערגאנגען א גרויסע צייט, ביז זיי האבען זיך בערוהיגט.

ווען זיי האבען זיך א ביסעל בערוהיגט, האבען זיי ערשט אנגעהויבען צו דענקען: ווער איז געווען ראבערטס רעטער? ווער האט געשאסען דעם קאָנדאָר און האט איהם דערנאך געטייטעט? ערשט יעצט האבען זיי אנגעהויבען זיך ארומצוקוקען. זיי האבען,

ראכט זיך, א גאנצען טאָג קיין מענשען דא ניט געזעהן. ווער האט אלזא געשאָסען דעם קאָנדאָר? ווער האט איהם אפגעהאקט דעם קאָפּ?

זיי האבען אנגעהויבען צו קוקען אין אלע זייטען און האבען ענדליך דערזעהן אויף א גרויסען שטיין איז געשטאנען א הויכער מאן אָנגעשפּארט אויף א לאנגע אלטמאָדישע ביקס. פון דיא פּלייצעס איז איהם אראָפּגעהאנגען א פעל פון א גואנאקאָ, וועלכעס האט איהם געדיענט אלס מאנטעל. דיא פיסלעך פון דער גואנאקאָ זיינען געווען צוגויפגעבונדען ביי איהם אויפ'ן האלז. דער אבערקערפּער איז געווען נאקעט, נור אויף דיא לענדען האָט ער געטראָגען א קורץ קלייד פון א גואנאקאָ פעל. דיא פיס זיינען געווען אנגעטאָהן אין מאָקאסינס, דיא שיך פון דיא ווילדע אינדיאנער.

עס איז געווען א פערגניגען איהם אָנצוקוקען, וויא ער איז געשטאנען אנגעשפּארט אויף זיין לאנגער ביקס, גלייך וויא א סטאטוע פון בראָנז. דיא פארב פון זיין געזיכט און פון זיין קערפּער איז געווען רויט וויא קופּער. זיינע לאנגע שווארצע האָר זיינען געווען פערבונדען מיט א ווייסען באנד. קיין באָרד האט ער ניט געהאט. זיינע פּלייצעס זיינען געווען ברייט און שטארק. זיינע הענד זיינען געווען דיק און פול מיט מוסקלען. מען האט געקענט זעהן גאנץ דייטליך, אז פון אזא פּאָר הענד איז ניט לייכט זיך ארויסצורייסען. און דאך איז דער אויסדרוק פון זיין געזיכט געווען מילד און פריינדליך. ער האט געקוקט אויף אונזערע רייזענדע און האט געשמייכעלט.

קוים האבען זיי איהם דערזעהן, האט דער מאיאָר געוויזען לאָרד גלענארוואן.

— אט שטעהט דער מאן, וועלכער האט געראַטעוועט אונזער ראָבערט.

לאָרד גלענארוואן האט זיך געלאָזט געהן צו דעם מאן. קוים האט דער מאן בעמערקט, אז מען גערט צו איהם, איז ער אראָפּ פון'ם שטיין און איז זיי ענטגעגען געגאנגען. ווען לאָרד גלענארוואן איז צוגעקומען צו איהם, האט ער גענומען זיין האנד און האט זיא צוגעלעגט צום הארצען. דער מאן האט פערשטאנען, אז דאס דאנקט מען איהם. ער האט זיך לייכט פערנייגט און האט געזאגט עטליכע ווערטער, וועלכע קיינער האט ניט פערשטאנען. ווען ער האט געזעהן, אז מען פערשטעהט איהם ניט, האט ער פּראבירט רעדען אויף אנאנדערע שפּראכע. אבער קיינער פון אונזערע רייזענדע האט דיא אנדערע שפּראכע אויך ניט פערשטאנען. לאָרד גלענארוואן האט נור אזוי פיעל פערשטאנען, אז דיא אנדערע שפּראכע איז שפּאניש. ליידער, האט ער קיין שפּאניש אויך ניט פערשטאנען. ער האט אבער דאך געוואלט מיט איהם וועניגסטענס עפּעס רעדען.

— עספּאניאָל? האט ער איהם געזאָגט.

דער ווילדער האט א שאָקעל געטאהן מיט'ן קאָפּ. א ציכען פארן ווארט „יא", וועלכעס איז אנגענומען ביי אלע פעלקער.

— יעצט לאָז קומען אונזער פּראפעסאר! האט אויסגערופען דער מאיאָר. ער רעדט דאך יא שפּאניש. לאז ער זיך צונויפרעדען מיט'ן פּאטאגאָניער. ער וועט דא האבען דיא בעסטע געלעגענהייט צו איבען זיך אין דער שפּאנישען שפּראַכע.

דער פּראפעסאר איז באלד צוגעקומען און האט זיך גאנץ העפליך פערנייגט

פארן ווילדען און האט איהם בעגריסט אויף ריין פראנצויזיש. דער ווילדער האט איהם ניט געענטפערט. ער האט איהם ניט פערשטאנען.

— רעדט מיט איהם שפאניש! האט דער מאיאר אויסגערופען. ער רעדט שפאניש, וויא פון א בוך ארויס.

דער פראפעסאר האט זיך אויסגעהוסט, האט געעפענט דאס מויל און האט געזאגט דעם ווילדען:

— Vos sois un homem de bem. דוא ביסט א גוטער מענש.

דער ווילדער האט איהם אנגעקוקט און האט איהם ניט געענטפערט.

— ער פערשטעהט ניט קיין שפאניש! האט דער פראפעסאר אויסגערופען. וויא איז דאס מעגליך, אז ער זאל אזעלכע צווייא ווערטער ניט פארשטעהן, ווען ער רעדט שפאניש?

— מעגליך, אז איהר קענט ניט קיין שפאניש, האט דער מאיאר געלאכט. דער פאטאגאניער פערשטעהט אייך ניט, אזוי וויא עס האט אייך אין טשילי קיינער ניט פערשטאנען.

— דאס קען ניט זיין! האט געזאגט דער פראפעסאר מיט פערדרוס. וויא שלעכט איך רעד, דארף ער דאך מיך עפעס פערשטיהן. איין ווארט דארף ער דאך פערשטעהן.

ער האט נאך אמאל פראבירט רעדען צום ווילדען, האט איהם ווייטער געזאגט א ווארט און האט נאך דערביי געמאכט א צייכען. דער פאטאגאניער האט ווייטער געזאגט א פאר ווערטער, וועלכע דער פראפעסאר האט ווידער ניט פערשטאנען. עס האט נאר ניט געהאלפען. איינער דעם אנדערן האט אויף קיין פאל ניט געקענט פער־שטעהן.

— וואס ווילט איהר מיר איינרעדען? האט דער פראפעסאר ענדליך אויסגע־רופען. דער מענש רעדט אן אנדערע שפראכע, ניט קיין שפאניש.

לארד גלענארוואן און דער מאיאר האבען א קוק געטאהן איינער צום אנדערן און האבען א שמייכעל געטאהן.

— עספאניאל? האט לארד גלענארוואן געפרעגט דעם ווילדען.

— סי, סי! (יא יא) האט דער ווילדער געענטפערט.

— נו, זעהט איהר שוין, מיין ליעבער פראפעסאר, אז דער מאן רעדט ווירקליך שפאניש. איהר אבער, מיין פריינד, רעדט אן אנדער שפראכע. איך האב מורא, אז איהר האט ווייטער א טעות געהאט און האט געלערנט נאר אן אנדערע שפראכע אנשטאט שפאניש. איך מיין, אז דורך אייער צערשטרייטהייט האט איהר געמאכט דעמזעלבען פעהלער, וואס איהר האט געמאכט, ווען איהר זייט ארויפגעגאנגען אויפ'ן „דונקאן" אנשטאט ארויפצוגעהן אויף דיא „סקאטיא".

דער פראפעסאר האט זיך געפיהלט בעליידיגט. ער האט זיך געפלאנט און גע־לערנט א שפראכע און אם ענדע זאגט מען איהם, אז ער קען זיא ניט, ווייל א ווילדער פאטאגאניער פערשטעהט איהם ניט.

— הערר מאיאר! האט ער אויסגערופען, דאס איז שוין צופיעל! דאס איז א

בעליידיגונג. איך רעד דאס פיינסטע און דאס ריינסטע שפאניש און ווען דיעזער ווילדער פערשטעהט מיך ניט, איז עס, ווייל ער רעדט שלעכט.

— מיין ליעבער מאיאר, איהר זייט אונגערעכט, האט זיך לארד גלענארוואן אריינגעמישט, איך קען מיר ניט פארשטעלען, אז פראפעסאר פאגאנעל זאל מאכען אזא פעהלער און זאל האבען פערביטען איין שפראכע מיט דער אנדערער. עס איז וואהר, ער איז א ביסעל צערשטרייט און קוקט זיך א מאל ניט אום, וואס ער טוהט. אזא פעהלער אבער וועט ער געוויס ניט מאכען.

— איך קען אייך איבערצייגען, אז איך האב געלערנט שפאניש, האט געזאגט דער פראפעסאר שטאלץ. זעהט! אט איז דאס בוך, פון וועלכען איך האב געלערנט. איך קען עס אויסוועהניג. קען דען זיין א בעסערע שפאנישע שפראכע, וויא דיעזע?

ער האט ארויסגענומען פון בוזים קעשענע דאס בוך, וועלכעס ער האט ביז אהער אזוי פלייסיג שטודירט און האט עס דערלאנגט לארד גלענארוואן. דער מאיאר און לארד גלענארוואן האבען געעפענט דאס פאדערבלאט פום בוך, זיינען עס דורכגעלאפען מיט דיא אויגען און האבען ארויסגעלאזען א געלעכטער. דער פראפעסאר האט זיי אנגעקוקט, וויא דיא וואהנזיניגע.

— וואס לאכט איהר? האט ער זיי געפרעגט פערוואונדערט.

— ליעבער פראפעסאר פאגאנעל, האט לארד גלענארוואן געזאגט מיט א שמייכעל, וויא עס ווייזט אויס, האט איהר ארויסגענומען א פאטענט צו מאכען פעהלער. עס טהוט מיר לייד, אייך צו זאגען, אז דאס איז גאר א פארטוגיזיש בוך און איהר האט זיך אויסגעלערנט פארטוגיזיש אנשטאט שפאניש.

— פארטוגיזיש? האט אויסגערופען דער פראפעסאר פערצווייפעלט. דאס קען ניט זיין! עס איז ניט פארטוגיזיש.

— זעהט אליין, האט איהם לארד גלענארוואן געענטפערט ערנסט. דאס בוך איז געדרוקט אין ליסאבאן, דיא הויפטשטאדט פון פארטוגאל און עס איז פערפאסט פון קאמאענס, א בעריהמטען פארטוגיזישען דיכטער.

דער פראפעסאר האט זיך צוגעקוקט צום טיטעלבלאט פום בוך און האט זיך אנגעחאפט ביים קאפ.

— וואס האב איך געטאהן? וואס פאר א פעהלער האב איך ווידער בעגאנגען? אנשטאט שפאניש האב איך געלערנט פארטוגיזיש!

מעהר האט ער ניט געקענט זאגען. ער האט זיך זעהר געשעמט. אלע ארום איהם האבען געשמייכעלט, נור דער ווילדער פאטאגאניער איז געשטאנען און האט רוהיג און ערנסט בעטראכט דיעזע זאנדערבארע סצענע. זיין געזיכט איז געבליעבען שטרענג, וויא דאס געזיכט פון א בראנזענער סטאטוע. דער פראפעסאר אבער איז געוועז אויסער זיך פאר שאנדע און פערדרוס.

— וואס וועט ווערן פון מיר, האט ער געברומט, ווען איך וועל ווייטער מאכען אזעלכע פעהלער? וויל איך פאהרען קיין קאלקוטא אין אינדיען, פאהר איך אוועק קיין קיין טשילי אין זיד אמעריקא; לערן איך מיך שוין גאנץ גוט אויס שפאניש, לאזט זיך אויס, אז איך רעד גאר פארטוגיזיש. מארגען וועל איך וועלען פערזיכען מיין ציגאר

און וועל ארויסשפּרינגען פון'ם פענסטער. וואס קען ווערן פון מיר, וואס איך בין אזוי צערשטרייט?

לארד גלענארוואן האט מיטלייד געהאט מיט'ן ארימען פּראפעסאר, וועלכער איז געווען שרעקליך נידערשלאגען און טרויעריג איבער דיא פעהלער, וואס ער האט בעגאנגען. ער האט איהם געוואלט טרייסטען.

— זייט ניט אזוי טרויעריג, ליעבער פּאגאנעל, האט ער איהם געזאגט פריינדליך. אם ענדע איז עס דאך ניט אזא גראָבער פעהלער. דיא שפּאנישע און דיא פּארטוגיזישע שפּראכע זיינען צוויי שוועסטער, וויא רוסיש און פּאלניש, אדער דייטש און האָלענדיש. ווען איהר קענט פּארטוגיזיש, קענט איהר זעהר לייכט זיך אויסלערנען שפּאניש. אלענפאלס האט איהר דאך נאָך ניט אָנגעווארען. יעדע שפּראכע, וואס מען קען, קומט צו ניץ.

— איהר האט רעכט, מילארד, האט דער פּראפעסאר געזאגט. יעצט, אז איך ווייס שוין, וואס פאר א פעהלער איך האב געמאכט, איז מיר לייכט איהם צו פערריכטען. איהר וועט זעהן, אז אין א קורצע צייט וועל איך רעדען דאס שענסטע שפּאניש, וואס קען נור געבען. איך וועל שוין באלד קענען זאגען איינינע ווערטער צום פּאטאגאָניער.

ער האט זיך געווענדעט צום פּאטאגאָניער און האט איהם געזאגט אין עכט שפּאניש ווארט, וועלכעס ער האט געהערט אין טשילי. דער פּאטאגאניער האט איהם פערשטאנען. ער האט איהם געפרעגט, וויא ער הייסט. דער ווילדער האט איהם געענטפערט, אז ער הייסט ט ה א ל ק א ו ו ע.

א ביסעל דורך צייכענס און א ביסעל דורך איינציגע שפּאנישע ווערטער, וועלכע דער פּראפעסאר האט ארויסגענומען פון דער פּארטוגיזישער שפּראכע האט מען זיך דאך ענדליך צונויפגערעדט מיט'ן פּאטאגאָניער. מען האט אויסגעפונען, אז ער בעשעפטיגט זיך דערמיט, וואס ער פיהרט רייזענדע דורך דיא פּאמפּאס און קען גוט דיא גאנצע געגענד פון דיא קארדיליערן ביז צום אטלאנטישען וועלט מעער. ער איז שוין געווען עטליכע מאל אין ארגענטיניען און קען אלע וועגען און אלע שטעגען ביז אין פּארט סאן אנטאָניאָ, וואו לאָרד גלענארוואן האט געהייסען קאפּיטאן פּארראגוט, ער זאל אויף איהם ווארטען. מען האָט ווייטער אויסגעפונען, אז זיין נאמען „טהאלקאַוועֿ“ הייסט אויף דער פּאטאגאָנישער שפּראכע: דער מענש, וואס קען דונערן. דאס הייסט, דער מענש, וועלכער קען גוט שיסען מיט א ביקס.

לארד גלענארוואן איז געווען העכסט צופריעדען, וואס ער האט געטראָפען דעם פּאטאגאָניער. מיט אזא געשיקטען וועגווייזער וועט איהם לייכט זיין דורצופאהרען גאנץ פּאטאגאניען און צו זאמלען נאכריכטען איבער קאפּיטאן גראנט און זיינע מאטראזען. ער האט איהם איינגעלאדען צו זיך און האט איהם געגעבען צו פערשטעהן דורך צייכענס, אז ער וועט איהם גוט בעצאהלען, ווען ער וועט וועלען זיין ביי זיי א וועגווייזער.

יעצט זיינען זיי אלע צוגעגאנגען צו ראָבערט גראנט, וועלכער איז נאָך אלץ געלעגען אויף דעם פערד, וואו דער קאָמאַנדיר האט איהם אראָפּגעלאָזען. ער האט צוואר געשפּעט די אַרמיי, ער איז אָבער נאָך געווען זייער שוואַך, אַז ער האָט זיך ניט

נעקענט ריהרען און האט קוים גערעדט. טהאלקאווע האט איהם בעטראכט, וויא א געשיקטער דאָקטאָר. ער האט איהם אויסגעטאפּט אלע גליעדער און איז ערגעץ אוועקגעגאנגען. אלע האבען געקוקט אויפ'ן ווילדען און האבען געשוויגען. זיי וואָלטען איהם געוויס געפרעגט, וואס ער וויל טאהן? וואס ער האט אויסגעפונען? האט זיך ראָבערט ניט צובראָכען א האנד, א פוס ווען ער איז אראפּגעפאלען? זיי האבען אבער ניט געקענט צונויפרעדען מיט'ן פאטאגאָניער. דאס האבען זיי אבער געוואוסט, אז דיא ווילדע האבען שוין זייערע מיטעל געגען וואונדען, וועלכע העלפען בעסער און שנעלער אלס אלע מעדיצינען, וועלכע מיר האבען אין אונזערע אפּטהעקען.

דער פאטאגאָניער האט זיך ניט לאנג געזאמט. ער איז באלד צוריקגעקומען און האט געהאלטען אין דער האנד א בינטעל גראז. ער האט אויסגעזוכט א גלאטען שטיין, אויף וועלכען ער האט אנגעהויבען צו פרעסען און צו קוועטשען דאס גראָז, ביז עס איז דערפון געווארען א סאָרט גרינע קאַשע. דאן האט ער גענומען דעם גרינעם זאפט און האט אנגעהויבען איינצורייבען ראָבערט'ס הענד און פיס, דאס הערץ און דיא פלייצעס. ער האט איהם איינגעריבען אזוי לייכט און אזוי לאנגזאם, אז דאס קינד האט זיך געפיהלט שטארקער און איז באלד געשמאק אנטשלאָפען געווארען. יעצט האט ער איהם איינגעדעקט מיט דעקען, אבער ניט וויא דיא מאטראָזען פלעגען איהם ביז אהער איינוויקלען, זאנדערן אויף זיין ארט, נאך דער פאטאגאָנישער מאדע. דורך צייכענס האט ער געגעבען צו פערשטעהן, אז מען זאל איהם לאזען שלאפען און מען זאל איהם ניט שטערן.

יעצט ערשט האבען אלע געפיהלט, אז זיי זיינען שטארק מיעד און הונגעריג דערצו. זיי האבען זיך אנגעהויבען ארומצוקוקען, וואו זיי זאלען אויפשלאגען זייער לאגער אויף היינטיגע נאכט אין אויב עס איז זיי געבליעבען נאך עפּעס צו עסען. אן ארט, וואו אויפצושלאגען א לאגער איז געווען זעהר לייכט צו געפינען. דיא גאנצע געגענד איז געווען בעוואקסען מיט הויכעס, ווייכעס גראז, וואס צו עסען אבער האבען זיי ניט געהאט. זייער גאנצער פראָוויאנט איז פערפאלען געווארען אין דער צייט, ווען דער בארג האט זיך אראפּגעגליטשט. עס איז זיי נור געבליעבען אביסעל מאטע און איינינע קלייניגקייטען, וואס יעדער האט געטראגען אויף זיך.

דערצו איז געקומען נאך א פראגע, וואו נעהמט מען פערד אדער מויל-עזלען אום ווייטער צו פאהרען? זיי האבען זיך געווענדעט צו טהאלקאווע און האבען איהם געגעבען צו פערשטעהן דורך צייכענס און דורך האלב שפּאנישע און האלב פּאָרטוגיזישע ווערטער, וואס זיי דארפען און אז זיי וועלען פאר אלדינג גוט בעצאהלען. טהאלקאווע האט זיי געענטפערט אויף ריין שפאניש און דורך צייכענס, אז ניט ווייט, אין גאנצען פיער מייל פון דאנען געפינט זיך א „טאָלדעריא" א דארף פון אראקאניער. דארט קענען זיי פאר געלד אלעס קריעגען. ווען לארד גלענארוואן וויל מיט איהם געהן אין ריעזעם דארף, קענען זיי ביז נאכט נאך זיין צוריק און אלעס ברענגען.

לארד גלענארוואן האט איינגעווילינט צו געהן מיט'ן פאטאגאָניער צו דעם דאָרף פון דיא אינדיאַנער. יעצט, אז ראָבערט איז שוין דא און איז געזונד, מוז מען דאָך זוכען מיטעל, מען זאל קענען ווייטער פאהרען.

— איך געה אויך מיט אייך! האט אויסגערופען דער פראפעסאר. איך האב שטענדיג געוואלט זעהן א דארף, וואו עס וואינען נור אינדיאנער. איך מוז דאך האבען וואס צו בעריכטען דער געאגראפישער געזעלשאפט.

עס איז אזוי געבליעבען. לארד גלענארוואן, דער פראפעסאר און טהאלקאווע זיינען אויך באלד אוועקגעגאנגען אין דארף. דער הויכער פאטאגאניער האט געמאכט גרויסע שפאן מיט זיינע לאנגע און שטארקע פיס. דער פראפעסאר און דער לארד האבען געמוזט לויפען אום איהם נאכצוהאלטען.

דיא געגענד, דורך וועלכע דער פאטאגאניער האט זיי געפיהרט, איז געווען א גרויסארטיגע. וויא ווייט דאס אויג האט געקענט גרייכען, האט מען געזעהן הויכעס, טיעפעס, זאפטיגעס גראז און אלערליי שעהנע בלומען. טייכלעך און טייכען זיינען גע־פלאסען אין אלע זייטען. אין ערטער האבען זיי געבילדעט גאנצע אָזיעראָס (זעען), אויף וועלכע עס זיינען ארומגעשוואומען און זיך לוסטיג געשפיעלט אלערליי וואסער פייגעל. גרויסע שוואנען (ליעבעד) מיט שווארצע קעפ זיינען געשוואומען אויפ'ן וואסער ערנסט און פערטראכט און האבען זיך גאר ניט דערשראָקען, ווען אונזערע רייזענדע זיינען צו־געקומען צו זיי. אין דער לופט זיינען געפליגען אלערליי קלענערע און גרעסערע פויגעל.

דער פראפעסאר האט זיך געפרייט, וויא א קינד און האט יעדעס מאל, ווען ער האט דערזעהן א נייעם פויגעל אדער עפּעס א נייע זאך, אויסגערופען: — אָה! אח! אך איז עס שעהן! עס איז גרויסארטיג!

דער ווילדער, וועלכער איז געווען גוט בעקאנט מיט דיעזע סצענען, האט ניט געקענט פערשטעהן, פאר וואס זיין בעגלייטער פרייט זיך אזוי, ווען ער דערזעהט א פויגעל אדער א שעהנעם טייך.

דער וועג האט ביי זיי געדויערט אנדערהאלבען שטונדען. ביים פאטאגאניער אליין וואלט ער געווים מעהר ניט געדויערט, וויא א האלבע שטונדע. ער האט אבער געזעהן, אז זיינע בעגלייטער קענען איהם ניט נאכהאלטען און האט זיך בעמיהט צו געהן לאנגזאם. ענדליך זיינען זיי אנגעקומען אין אינדישען דארף.

דאס גאנצע דארף איז בעשטאנען פון דרייסיג געצעלטען, וועלכע זיינען געווען געמאכט פון צווייגען פון בוימער און האבען קוים געקענט שיצען פון א גוטען רעגען. ארום דארף האבען זיך רוהיג געפאסעט זעהר פיעל קיה, אקסען, פערד און מויל עזעל. דאס דארף איז ניט געווען קיין בעשטענדיגעס. דיא ווילדע האבען דאמאלס דארט געוואינט, וויל אין דער געגענד ארום איז געווען זעהר פיעל גראָז פאר זייערע פיה. קוים האבען זייערע בהמות אפגעגעסען דאס גראז ארום, פלעגען זיי אוועקווארפען זייערע געצעלטען און געהן זוכען אגאנדער געגענד, וואו עס איז דאָ גענוג וואסער און גראָז.

דער פראפעסאר האט גאר פערגעסען, צו וועלכען צוועק זיי זיינען געקומען אין דארף. ער האט געלאָזען לארד גלענארוואן מיט'ן פאטאגאניער און אליין איז ער גע־גאנגען פון איין געצעלט צום אנדערן בעטראכטען דיא ווילדע. ער האט גערעדט מיט דיא מענער, מיט דיא פרויען און מיט דיא קינדער אויף שפאניש, פארטוגיזיש און אויף אלע שפראכען, וואס ער האט געקענט. זעלבסטפערשטענדליך, קיינער האט איהם ניט פערשטאנען און דיא ווילדע דאכטען האבען איהם צו[illegible]. איינע קינדער

זיינען איהם נאכגעלאָפען. ער האט זיי געגעבען איינינע סענטען, וועלבע ער האט גע־פונען ביי זיך אין קעשענע.

ליידער, איז ער געבליעבען זעהר אונצופריעדען פון דיא ווילדע. דאס זיינען גע־ווען אנדאָ־פערואוויאנער, א זעהר ווילדעס פאלק, וועלכעס געפינט זיך נור לעבען דיא קארדאליערן. דיא פארב פון זייער הויט איז שמוציג־אליוו. דיא באקען ביינער שטעקען ארויס, וויא ביי דיא נעגער, דער שטערן איז ניעדעריג און פערוואקסען און זיי מאַכען זעהר א שלעכטען איינדרוק. מען זעהט פאר זיך יא א מענשען און דאך ניט קיין מענ־שען. עס איז עפּעס קיין ווילדע חיה און קיין מענש—און דאך איז עס א מענש.

אין דער צייט, וואס דער פּראָפעסאָר האט בעזוכט דיא ווילדע און האט עפּעס פערצייכענט אין זיין נאטיץ בוך, האט טהאלקאווע און לאָרד גלענארוואן זיך גערונגען מיט'ן הייפּטלינג פון דיא ווילדע. נאטירליך, איז דער גאנצער געשעפט פיהרער געווען טהאלקאווע, ווייל לארד גלענארוואן האט זיך ניט געקענט צונויפרעדען מיט זיי. עס איז פערגאנגען א גרויסע צייט, איידער דער האנדעל איז געשלאָסען געווארען. דיא ווילדע זיינען געווען בעריים צו פערקויפען פערד און עסענווארג, וויא פיעל מען וועט וועלען. זיי האבען אבער געפאָדערט, אז מען זאל זיי געבען דערפאר א פעסעלע ראָם און איינינע פונט פולווער, צוויי זאכען, וועלכע לארד גלענארוואן האט ניט געהאט. ער האט זיי געוואלט בעצאהלען מיט גאלד, טשיליאנישע דובלאנען—אן ערך פון 5 אמע־ריקאנישע טהאלער — אדער אין ענגלישע גיניעס. זיי האבען צוואר געוואוסט דעם ווערטה פון גאלד און האבען דאך געוואלט ראָם און פולווער. דאס האבען זיי זיך אפגעלערנט פון דיא שפאניער — טרינקען ראָם. דער ווילדער וועט אוועק געבען זיין לעצטעס פערד, זיין לעצטע קוה פאר א פלאש ראם. ווען זיי בעקומען ראָם, טרינקען מענער, פרויען און קינדער אזוי לאנג, ביז זיי בלייבען ליעגען טויט שיכור. דאס שיכרות איז אזוי שטארק פערברייטעט צווישען דיא ווילדע, אז זיי שטארבען אויס מעהר פון שיכרות אלס פון אנדערע קראנקהייטען. גאנצע פאמיליעס, זאגאר גאנצע דערפער שטארבען אויס פון טרינקען „פייער־וואסער“, אזוי הייסט ביי זיי שנאפּס, ראם און אלע גייסטיגע געטרענק.

עס איז דאהער קיין וואונדער ניט, וואָס טהאלקאווע האט זיך מיט זיי אזוי לאנג געדונגען. ענדליך האט ער אפּגעשלאָסען דעם האנדעל. ער האט מיט זיי אפּגעמאכט, אז זיי זאלען איהם געבען זיעבען גוטע פערד מיט דעקען, מיט זאטלען און מיט אלעס, וואס איז נייטיג צום רייטען, הונדערט פונט „טשארקווי“ — געטריקענטע רינדפלייש — צעהן מעסטלעך רייז און אכט לעדערנע פלעשער אדער לאגלען אויף וואסער, דערפאר וועט ער זיי געבען אכציג טשיליאנער דובלאָנען. לארד גלענארוואן איז געווען צופריעדען מיט'ן פּרייז. ער האט געגעבען צו פער־שטעהן טהאלקאווען דורך צייכענס, אז ער זאל נעהמען אכט פערד, איין פערד פאר זיך. טהאלקאווע אבער האט געענטפערט, אז ער דארף ניט קיין פערד.

דיא ווילדע האבען באלד געבראכט אלע זאכען, וואס מען האט ביי זיי געקויפט און לארד גלענארוואן האט זיי בעצאהלט. זיי וואלטען געווים געווען געפאָדערט מעהר געלד, ווייל יענע ווילדע ווילען ניט גאלד. [illegible]

אבער מורא געהאט פאר טהאלקאווע. לאָרד גלענארוואן האָט גוט בעמערקט, אז קוים הייבען זיי אן עפּעס צו רעדען, װארפט טהאלקאווע אויף זיי א בייזען בליק און זיי װערן שטיל.

ענדליך איז אלעס געװען פערטיג. די װילדע האבען געהאלפען טהאלקאװען אנלאדען דעם פּראָװיאַנט אויף די פערד. טהאלקאװע האט יעדע זאך איבערגעצעהלט און איבערגעװאױגען אין די הענד. ער האט זיך צוגעקוקט צו יעדעס פערד, אויב ער איז געזונד. װען אלעס איז געװען פערטיג, האט ער, לארד גלענארװאן און דער פּראָ־פעסאר זיך אויפגעזעצט אויף די פערד און זיינען געפאהרען צוריק אין זייער לאגער. אין א האלבע שטונדע ארום זיינען זיי אנגעקומען אין לאגער, װאו אלע האבען זיי בעגריסט מיט פרייד. אלע זיינען געװען הונגעריג. מען האט באלד צו לעגט א גרויס פייער און מען האט אנגעהויבען קאָכען א מיטאָג, אדער ריכטיגער, א סאפּער, װייל עס איז שוין געװען נאכט.

טהאלקאװע האט נאך א מאל בעטראכט ראבערט'ן און האט געגעבען א צייכען, אז ער איז מיט איהם צופריעדען. מארגען װעט ער זיין אים שטאנד צו פאהרען מיט זיי. ער האט אליין עפּעס אפּגעקאכט פון ראבערט'ס װעגען און האט עס איהם אליין געגעבען. ראבערט האט געגעסען מיט פערגניגען דאס געריכט, װאס דער פּאַטאַגאָ־ניער האט פאר איהם געמאכט. אונזערע רייזענדע האבען זעהר געװאלט װיסען, װאס פאר א געריכט דאס איז. זיי האבען געפרעגט דעם פּאַטאַגאָניער און ער האט זיי גע־ענטפערט: „פּראָטאָס“.—אבער װאס איז פּראָטאָס? דאס האט קיינער ניט געװאוסט. ענדליך האט זיך דער פּראפעסאר דערמאנט און האט ערקלערט זיינע קאמעראדען װאס איז פּראָטאָס.

— אין טשילי, האט אנגעהויבען דער פּראפעסאר זיינע ערקלערונג, עסט יעדער פּראָטאָס, פון'ם פּרעזידענטען פון דער רעפּובליק ביז צום בעטלער. יעדער מח װעניג־סטענס איין מאל אין טאג עסען פּראָטאָס. דאס איז א סאָרט בעבלעך, װעלכע װאקסען נור אין טשילי. זיי האבען אין זיך א מערקװירדיגע אייגענשאפט: זיי גיבען דעם מענשען קראפט. דער טשיליאנער ארבייטער, װעלכער עסט פּאָרטאָס, איז פיעל קרעפ־טיגער און קען מעהר ארבייטען פון'ם ענגלישען, װעלכער עסט פלייש.

— פאר װאס שיקט מען ניט דיעזע פּראָטאָס קיין אייראָפּא? האט לארד גלע־נארװאן געפרעגט. עס װאלט דאך געװען א גליק פאר די ארימע ארבייטער, זיי זאָלען האבען אזא געזונדע שפּייז?

— דאס איז גאנץ ריכטיג, האט דער פּראפעסאר געענטפערט. מען מח אָבער װיסען, װיא אזוי צו קאכען דיעזע פּראָטאָס. זיי זיינען אייגענטליך א גיפטיגע פּרוכט און װען מען קען זיי ניט קאָכען, קען מען זיך זעהר לייכט פערגיפטען. מען מח זיי פריהער קאכע אייניגע שטונען און דאס װאסער צװייא־דרייא מאל אויסגיעסען. דאס װאסער איז גיפטיג. ערשט װען דער גאנצער גיפט איז אויסגעקאכט פון זיי, קען מען פון זיי מאכען א גוט עסען און דערצו נאך זעהר א ביליג עסען. מיט א הריפען (א האנד פול) פּראָטאָס, װען זיי זיינען נור ריכטיג געקאכט, קען זיך א געזונדער מענש זאט אנעסען.

מען האט נאך גערעדט איבער פערשיעדענע זאכען און ענדליך איז מען געגאנ־נען שלאפען.

16טעס קאפיטעל.

דיא ערשטע נאכריכטען פון קאפיטאן גראנט און זיין שיף.

דעם אנדערן טאג אין דער פריה האט טהאלקאווע געגעבען דעם צייכען, אז עס איז צייט צו פאהרען. ער האט געפיהלט, אז ער איז זייער פיהרער, זייער וועגוויזער, זייער קאפיטאן און האט ווירקליך קאמאנדירט, וויא א גוטער גענעראל, קאמאנדירט זיין ארמעע.

לארד גלענארוואן האט איהם געבעטען געבעטען, ער זאל קויפען נאך א פערד פאר זיך און ער האט געזאגט, אז ער דארף ניט. לארד גלענארוואן האט גערעכענט, אז ער וויל געהן צו פוס. ער געהט זעהר שנעל און וועט זיי קענען נאכהאלטען, אבער האהל זיי וועלען פאהרען רייטענדיג. ווען אלע זיינען שוין געזעסען אויף זייערע פערד און מען האט שוין געדארפט ריהרען פון'ם ארט, האט טהאלקאווע פלוצלונג געגעבען א זאנדערבארען פייף. ערגעץ אין א וועלדעל האט א פערד אנגעהויבען צו הירזען און איז באלד געקומען צוליפען צו טהאלקאווע, וויא א הונד קומט צו לויפען, ווען זיין הערר רופט איהם. דאס איז געווען א שעהנעם טהיער מיט ברייטע ביינער, מיט שטארקע פיס, א פערד וועלכעס האט געפאסט פאר אזא ריעז, וויא טהאלקאווע. דער מאיאר, וועלכער איז געווען א גרויסער קענער פון פערד, האט זיך ניט געקענט זאט אנקוקען אויף דיעזעס שעהנע פערד.

— איך גיב איהם פינף הונדערט פונט סטערלינג פאר'ן פערד! האט ער אויס־געשריען.

דער פאטאגאניער אבער האט קיין מאל ניט אין זינען געהאט צו פערקויפען זיין פערד, וועלכען ער האט גערופען „טאהוקא“. מען האט איהם געפרעגט, וואס הייסט טאהוקא? און ער האט געגעבען צו פערשטעהן, אז טאהוקא הייסט א פויגעל. עס איז ווירקליך געווען א פערגניגען צו זעהן דעם הויכען, שטארקען פאטאגאניער, וויא ער איז געזעסען רוהיג און ערנסט אויף זיין שעהנעם, שטאלצעס פערד. צום זאטעל פון'ם פערד זיינען געווען צוגעבונדען דיא נייטיגע וואפען פאר א יעגער אין יענע געגענדען: דיא לאסא און דיא באלאס Lasso און Bolas. מיר מוזען געבען אונזערע לעזער אן ער־קלערונג, וואס דיעזע אין ארגענטיניען נאטווענדיגע צווייא זאכען זיינען.

דיא באלאס זיינען קליינע בלייערנע אדער אייזערנע קוגלען. זיי זיינען איינגענעהט אין לעדער און צוגענעהט צו א דינעם לעדערנעם ריעמען. צווייא אדער דרייא אזעלכע קוגלען ווערן צוגעבונדען צו א לאנגע שטריק, אדער א לאנגען ריעמען, וועלכען יעדער ארגענטיניער פארמער האלט צוגעפנעדרעהט אויף זיין זאטעל. ווען ער פאהרט ארויס אויף דיא פאמפאס (סטעפעס), וואו דיא אקסען און דיא פערד פאסען זיך און וויל האפען איינע פון זיי, בינדעט ער אפ דיא באלאס, הייבט זיי אן צו דרעהן ארום זיין קאפ און גיט זיי א ווארף מיט זיין גאנצער קראפט אויף דיא בהמה, וועלכע ער וויל פאנגען. דיא קוגלען דרעהן זיך ארום דער בהמה ארום האלז אדער ארום דיא פיס און דיא איז געפאנגען.

דיא לאַסאָ איז א גאַנץ געוועהנליכער לאַנגער ריעמען אדער שטריק מיט א שלייף אם ענדע. זיא דיענט אויך צום זעלבען צוועק—צו פאנגען דיא קיה, אָקסען און פערד, וועלכע פאַסען זיך פריי אין דיא פּאמפּאס. דער שלייף ווערט ארויפגעווארפען דעם אָקס אויף דיא הערנער און דעם פערד אויפ'ן האלז.

דער לעזער וועט געוויס מיינען, אז חאַפּען א ווילדען אָקס, אדער א ווילדעס פערד מיט דער לאַסאָ אדער מיט דיא באָלאַס איז זעהר לייכט און יעדער קען זיך אויסלערנען אין א פּאר טאג. איך מוז איהם זאגען, אז ער האט א גרויסען טעות. מען מוז זיין א געבארענער ארגענטיניער, מען מוז אויסוואקסען אין דיא ווילדע, גרענעצען־לאזע פּאמפּאס אום צו קענען ארומגעהן מיט דיא באָלאַס און מיט דער לאַסאָ. מען מוז זיין זעהר געשיקט און וויסען, וויא אזוי זיי צו ווארפען; מען מוז זיין שטארק און קרעפטיג אום דערנאך איינצוהאלטען דיא בהמה, וועלכע רייסט זיך און ווארפט זיך אין אלע זייטען. מען מוז ווייטער זיין א גוטער רייטער. דיא ארגענטיניער געברויכען דיא באָלאַס נור רייטענדיג אויפ'ן ווילדסטען פערד. עס זיינען דא מענשען, וועלכע וואינען אין ארגענטיניען יאהרען לאנג און קענען ניט ארומגעהן מיט דיא באָלאַס.

דער ארגענטיניער בענוצט דיא באָלאַס ניט נור צו חאַפּען זיינע בהמות, זיי דיענען איהם אויך אלס וואפע צו פאנגען דיא פּומאַ, דער ארגענטינישער לייב, אדער דער ווילבער לייב—א סארט לייב, וועלכער האלט זיך אויף אין יענע געגענדען. ער פאלט אן אויף קיה, אקסען און פערד, שפּרינגט זיי ארויף אויפ'ן רוקען, רייסט זיי אויף דעם האלז און טרינקט דאס פרישע בלוט. דיא פּומאַ איז זעהר געפעהרליך. מען מוז זיין זעהר געשיקט און מוטהיג זיא צו פאנגען. דער עכטער געבארענער פּאטאגאָניער. אדער ארגענטיניער, האט אבער פאר איהר קיין מורא ניט. ער זוכט זיא אויף אין איהר הייל אדער אין איהר נעסט אין הויכען גראָז און ווארפט אויף איהר ארויף דיא באָלאַס מיט זיין גאנצער קראפט. דיא באלאס דרעהן זיך ארום דעם לאַנגען, דינעם קערפּער פון דיא פּומאַ און זיא בלייבט ליעגען געבונדען, ביז דער יעגער קומט צו און טייטעט זיא מיט זיין שארפען ברייטען מעסער.

יעצט זיינען שוין אלע געוועזן פערטיג. טהאלקאווע האט געגעבען א צייכען און אונזערע רייזענדע האבען זיך געלאזט אין וועג אין דיא פּאמפּאס. ראבערט האט זיך געפיהלט קרעפטיג גענוג אום צו זיצען אויפ'ן פערד, דאך האט איהם לארד גלענאר־וואן מעהר ניט אפּגעלאזען פון זיך און האט איהם געהייסען רייטען לעבען זיך, ער זאל קענען אויף איהם שטענדיג אכטונג געבען. דער פּראפעסאר האט געשלאסען פריינד־שאפט מיט טהאלקאווע. ער האט זיך ניט געקענט זאט אויף איהם אנקוקען. דאס איז דאך געוועזן דער ערשטער פּאטאגאניער, מיט וועלכען ער איז געוועזן בעקאנט און ער האט איהם געוואלט בעשרייבען פּינקטליך און עס פאָרשטעלען דער געאָגראפישער געזעלשאפט. אויסער דעם האט דער פּראפעסאר געהאט נאך אנאָנדער צוועק אין זינען—ער האט זיך געוואלט אויסלערנען פון טהאלקאווען שפּאניש. ער האט דאהער דעם גאנצען וועג מיט איהם גערעדט נור שפּאניש און אלס געלערנטער האט ער ווירקליך געמאכט זעהר גוטע פּארשריטע. אין א קורצער צייט האט ער זיך שוין געקענט

(So. Am., 8.)

צונויפרעדען מיט'ן פאטאגאניער אויף זיין שפאניש, ניט אויף פארטוגיזיש.

— מעג מען עס ניט שרייבען אין דיא צייטונגען, האט ער א מאל געזאגט צו לארד גלענארוואן, אז א פראנצויזישער פראפעסאר לערנט דיא שפאנישע שפראכע פון א ווילדען פאטאגאניער?

דער פאטאגאניער האט אין דער ערשטער צייט בעטראכט דעם פראפעסאר אלס א ניט קלוגען—א האלבען נארר. ער האט ניט געקענט פערשטעהן, פאר וואס דער פראפעסאר נעהמט אלע מאל ארויס א בוך און דרעהט עפעס מיט דער האנד, אדער ער נעהמט שטיקלעך אייזען—אסטראנאמישע אינסטרומענטען—און דרעהט זיי, קעהרט זיי און קוקט אויף זיי, דאן שרייבט ער ווייטער אין א בוך.

— וואס טהוט דער מענש? האבען אפט זיינע גרויסע, קלוגע אויגען געפרעגט. איז ער משוגע? פאר וואס טהוען עס דיא איבעריגע ניט? פאר וואס לאכען זיי פון איהם ניט, ווען ער טהוט עס?

באלד אבער האט ער אנגעהויבען צו פארשטעהן, אז דער פראפעסאר איז ניט משוגע, אז ער ווייס, וואס ער טהוט. ער האט איהם אויך באלד ליעב בעקומען. דער פרעהליכער, פריינדליכער כאראקטער פון'ם געלערנטען פראנצויז האט געמאכט א טיעפען איינדרוק אויפ'ן ווילדען פאטאגאניער. ווען זיי האבען אנגעהויבען בעסער צוא פערשטעהן איינער דעם אנדערן, האט דער פראפעסאר פראבירט לערנען דעם פאטא-גאניער און איהם ערקלערען א ביסעל געאגראפיע און אסטראנאמיע. ער האט זיך אבער באלד איבערצייגט, אז דיא געגענדען, אין וועלכע זיי פאהרען, קען טהאלקאווע פיעל בעסער פון'ם פראפעסאר פון דעם פאריזער אוניווערזיטעט, און פון אנדערע לענדער וויל ער ניט וויסען.

— עס איז אומזיסט מיין מיה, האט פאגאנעל א מאל געזאגט צו לארד גלע-נארוואן. טהאלקאווע וועט קיין מאל ניט קענען זיין פראפעסאר אין פאריזער אוניווער-זיטעט. ער וויל ניט לערנען.

דעם ערשטען טאג איז דיא רייזע געגאנגען לאנגזאם. ערשטענס, האט טהאלקאווע מורא געהאט, אז דער קליינער ראבערט וועט נאך ניט קענען אויסהאלטען א שנעלע רייזע. צווייטענס, איז דיא געגענד נאך ניט געוועזען גאנץ גלאט. אין ערטער זיינען נאך געוועזען בערגלעך, אין ערטער זיינען געלעגען גרויסע שטיינער, וועלכע האבען זיך אפ-געריסען פון דיא קארדיליערען אין דער צייט פון דער ערדציטערניש. אין ערטער אבער האבען זיי געטראפען דיא מעדאנאס Medanos.

דיא מעדאנאס זיינען איינע פון דיא וואונדער פון יענער געגענד. זיי זיינען שטי-קער לאנד בעדעקט מיט קליינע בערגלעך פון גאנץ דינעם, פיינעם זאמד. דיא מעדא-נאס ווייזען אוים וויא דיא וועללען (כוואליעס) פון'ם מעער. דער זאמד איז אזוי דין און אזוי פיין, אז פון'ם קלענסטען ווינד הייבען זיך אויף גאנצע זיילען זאמד אין דער הויך, פליעהען, דרעהען זיך, מישען זיך צונויף, צוגעהן זיך און קומען זיך ווידער צונויף. אונ-זערע רייזענדע האבען זיך ניט געקענט אפרייסען פון דיעזער זאנדערבארער סצענע, וועלכע איז ווירקליך געוועזען גראסארטיג, אבער צו גלייך אונאנגענעהם, וויל דער דינער שטויב קריכט אריין אין מויל, אין דיא אויערן, אין דיא אויגען און אין נאז. טהאלקאו-

ווע האט זיי געבעטען, זיי זאלען פאהרען שנעלער אום ארויסצוקריכען פון דיא מעדאַנאָס, דער פראפעסאר אבער און ראבערט גראנט האבען איהם ניט געוואָלט הערן. דער פראפעסאר האט געמאכט נאטיצען אין זיין בוך און ראבערט האט זיך געפרייט, וויא א קינד, קוקענדיג אויף דיא זיילען שטויב.

ענדליך זיינען זיי ארויסגעפאהרען פון דיא מעדאנאָס אדער פון'ם ערשטען טהייל פון דיא פאמפאס. געגען אבענד זיינען זיי צוגעקומען צו א טייך, וואו טהאלקאווע האט געגעבען א צייכען, אז מען זאל בלייבען שטעהן און דאָרט איבערנעכטיגען. דער טייך איז געפלאסען זעהר שנעל, ווייל ער איז געקומען פון דיא בערג. דאס וואסער אין איהם איז דערפאר אויך ניט געוועזן גאנץ ריין.

— וויא הייסט דיעזער טייך? האט ראבערט געפרעגט דעם פראפעסאר.

— דער טייך האט דרייא נעמען, וועלכע איך וויים, האט דער פראָפעסאָר געענטפערט, און מעגליך, אז ער האט נאך צעהן נעמען, וועלכע איך וויים ניט. אזוי זיינען דא דיא מענשען, אזוי זיינען דא דיא טייכען. יעדער גיט זיי אנאנדער נאמען און דער ארימער פראפעסאר פון געאגראפיע דארף אלעם געדענקען. דיעזער טייך, צוםביישפיעל, הייסט: נומער 1 — נעאוקוועם, נומער 2—ראמיד, נומער 3—קאָמאָ. נו! געדענק זיך אן אלע דיעזע נעמען!

באלד האט מען צולעגט א פייער און מען האט זיך גענומען קאָכען א מיטאָג. אלע זיינען געוועזן פרעהליך, אלע זיינען געוועזן פריש און מונטער. מען האט געגעסען, געטרונקען, געלאכט, גערעדט און געשפאסט ביז שפעט אין דער נאכט, ווען אלע האבען זיך איינגעוויקעלט אין זייערע דעקען און האבען זיך געלעגט שלאפען מיט דיא פיס צום פייער. אזוי איז דיא פאטאגאָנישע מאָדע.

דעם אנדערן טאָג אין דער פריה איז מען אויפגעשטאנען, מען האט געגעסען א לייכטען פריהשטיק און מען האט זיך וויטער געלאָזען אין וועג אריין. דאס וועטער איז געוועזן קלאר און בלוי. טהאלקאווע האט געבעטען, אז זיי זאלען היינט פאהרען א ביסעל שנעלער. נעגען מיטאג איז געווארען שטארק הייס. דיא זון האט געברענט, וויא פייער, אונזערע רייזענדע האבען זעהר געליטען פון דורשט. ערשט יעצט האבען זיי פערשטאַנען, צו וואס דער פאטאגאָניער האט געקויפט ביי דיא ווילדע דיא לעדערנע בייטלען—לאָגלען. ער האט געהאלטען אין זיי וואסער צום טרינקען.

מיר מוזען דערביי געבען א קורצע ערקלערונג איבער דיא פאמפאס פון זיד אמעריקא.

דיא פאמפאס קען מען איינטהיילען אין דרייא טהייל. דער ערשטער טהייל איז לעבען דיא קארדיליערן. דארט טרעפט מען נאך ביימער און מען האט גענוג וואסער פון דיא טייכען, וועלכע פליעסען אראפ פון דיא בערג. דאס איז אבער נור א גאנץ שמאלער פאס פון דרייסיג ביז פופציג מייל. דאן הייבען זיך אן דיא ווירקליכע פאמפאס (סטעפען), דיא ערד איז בעדעקט נור מיט גראז. מען זעהט ניט קיין ביימעלע, וואסער געפינט מען זעלטען, קיין טייכען זיינען ניטא. מען טרעפט א מאל א שטעהנדיג וואַסער, אן אָזיערא, מייסטענס איז אבער דאס וואסער דארט שטארק געזאלצען, אז עס איז אונמעגליך עס צו טרינקען. אין דער אייגענער ווייטער [illegible] זעהט זיך דאס [illegible]

אויפ'ן גרונד פון אזא אזיערא (זעע) און דיא איינוואינער פון יענע געגענדען פארזארגען זיך מיט זאלץ פון אזא ארט. ער הייסט ביי זיי „סאלינאס", זאלץ גרובען.

דיעזער טהייל פאמפאס ציעהט זיך אויף עטליכע הונדערט מייל. דאן הייבט זיך אן דער דריטער טהייל, וועלכער ציעהט זיך ביז בוענאס איירעס, דיא הויפטשטאדט פון ארגענטיניען. אין דיעזען טהייל איז דיא ערד בעדעקט מיט דערנער און קראפעווע. גוטעס גראז וואקסט נור דארט, וואו מען בעארבייט דאס לאנד, וואו מען אקערט און מען זייעט. אזוי וויא דיעזער טהייל געהערט אין גאנצען צו דער ארגענטינישען רעפובליק, טהוט זיא אלעס מעגליכע אום דיעזע געגענד צו קאלאניזירען. זיא שענקט אוועק דאס לאנד, זיא שטיצט דיא קאלאניסטען מיט געלד און מיט לעבענס מיטעל, זיא צאהלט זאגאר זייערע רייזע קאסטען פון אייראפא, אום זיי זאלען זיך דארט בעזעצען.

ווען דער בעקאנטער באראן הירש שיקט דיא רוסישע אידען קיין ארגענטיניען, איז עס געווים אין דיא פאמפאס, וועלכע מיר האבען נור וואס בעשריעבען. וועלען זיי אבער קענען אויסהאלטען אין דיעזע געגענד? פאסען זיי פאר אזא ווילדע געגענד? טויגען זיי צו בעארבייטען אזא ווילדעס לאנד? — אויף דיעזע פראגען מוזען מיר ענט־פערן: ניין! און ניין! דער ווילדער שפאניער—איך רוף איהם ווילדער, ווייל מייסטענס האבען זיי זיך פערמישט מיט דיא פאטאגאניער און דיא אנדערע ווילדע אינדיאנער, וועלכע וואנדערן ארום מיט זייערע בהמות אין יענע געגענדען. זיי האבען געהייראטעט אינדיאנישע פרויען און זיינען אליין געווארען האלב ווילדע. דערפאר זאג איך, דער ווילדער שפאניער — איז שוין געוואינט מיט דער געגענד. ער קען אויסגעפינען וואסער אויף א שטרעקע פון צעהן מייל; ער קען ארומגעהן מיט דיא באלאס און לאסא; ער קען קעמפפען מיט דיא ווילדע טהיערע פון יענע געגענדען. ווען ער האט ניט וואס צו עסען, פאהרט ער ארויס אויף דער יאגד און חאפט דיא ארמאדילא—א קליין חיה'לע, גרויס וויא א קאץ, וועלכע איז בעדעקט מיט א פאנצער, וויא א שילדקרעטע; ווען ער קריעגט ניט קיין ארמאדילא, חאפט ער אן ערד קרעבס (א סארט ראק), וועלכער האלט זיך אויף אין יענע געגענדען. ווען עס געלינגט איהם צו טייטען א פומא, דעם ווילד אמעריקאנישען לייב—איז עס ביי איהם א יום טוב. ער רופט צונויף זיינע פריינד און בעקאנטע און מען מאכט א באל פון'ם פלייש פון דער פומא. דער איד קען דיעזע אלע זאכען ניט עסען, ווען ער זאל שוין וועלען.—ער איז ניט געוואינט צו זיי. וויא קען ער אויסהאלטען אין אזא ווילדע געגענד?

איך וויל געווים, אז באראן הירש'ס פלאנען זאלען אויסגעפיהרט ווערן. ליידער, זעה איך מיט מיין איינפאכען פערשטאנד טרויעריגע, שרעקליכע בילדער פון דיעזע אי־דישע קאלאניען אין ארגענטיניען.... אבער גענוג: לאמיר זיך אומקעהרען צו אונזערע רייזענדע.

זיי האבען יעצט איינגעזעהן, וויא ניצליך עס זיינען דיא לאגלען, וואס דער פא־טאגאניער האט געקויפט. ער האט געוואוסט, אז זיי וועלען ווייטער ניט קריעגען קיין וואסער און האט זיי אנגעפילט מיט וואסער פון טייך, לעבען וועלכען זיי האבען גענעכטיגט. דיא היץ איז געווארען אלע מאל שטארקער און אונזערע רייזענדע האבען זיך קוים געשלעפט. זיי זיינען געווארען אזוי שוואך, אז זיי האבען אפגעלאזען דיא עינעל

פון דיא פערד און האבען זיי געלאזט געהן, וואוהין זיי ווילען, אדער וואוהין טהאלקאווע האט זיי געפיהרט. ענדליך, געגען פיער אוהר נאך מיטאג האט טהאלקאווע געגעבען א צייכען, מען זאל בלייבען שטעהן. אלע זיינען געווען מיעד פון דער היץ, אלע זיינע לאנגזאם אראפגעקראכען פון זייערע פערד און האבען זיך געווארפען אויפ'ן ווייכען גראז.

קיינער האט ניט בעמערקט, אז ווייט, ווייט, אין זיד־ וועסטען (צפונית מערבית) האבען זיך געוויזען אויפ'ן הימעל שווארצע וואלקען, וועלכע האבען זיך ניט צושפרייט אין דער ברייט, זאנדערן האבען זיך נעדערגגט און צונויפגעזאמעלט אויף איין ארט, ביז זיי האבען געבילדעט א וואנט, גלייך וויא זיי האבען געוואלט פערשטעלען דיא גאנצע געגענד. דער פאטאגאניער אליין האט עס בעמערקט און האט זיך יעדער מינוט צוגעקוקט צו דיעזע שווערע, שווארצע, דראהענדע וואלקען. ער האט זיך געווענדעט צום פראפעסאר און האט איהם געוויזען אויף דיא וואלקען. דער פראפעסאר האט זיך אייניגע צייט צוגעקוקט דורך זיינע גרויסע ברילען, האט א ביסעל געטראכט און האט ענדליך געפרעגט דעם פאטאגאניער:

— פאמפערא? Pampero

דער פאטאגאניער האט א שאקעל געטאהן מיט'ן קאפ.

— מיינע פריינדע! האט זיך דער פראפעסאר געווענדעט צו זיינע קאמעראדען. דאס וועטער וועט זיך ענדערן. מיר וועלען באלד האבען א פאמפערא. מיר מוזען זיך פארבערייטען.

אזוי וויא קיינער האט ניט געוואוסט, וואס א פאמפערא איז, האט זיי דער פראפעסאר געמוזט ערקלערען.

— דער פאמפערא איז א שרעקליכער שטורמווינד, וועלכער קומט פאר זעהר אפט אין דיא פאמפאס (סטעפען) פון ארגענטיניען. ער איז געוועהנליך טרוקען און זעהר קאלט. ער געדויערט פון דרייא־פיער שטונדען ביז דרייא טאג. ער רייסט אויס און שליידערט אוועק אלעס, וואס ער טרעפט אויפ'ן וועג. וועה דעם רייזענדען, וועלכער איז ניט בעקאנט מיט'ן פאמפערא און ער טרעפט איהם רייטענדיג אויפ'ן פערד! אין א סעקונדע ליעגט דער רייטער מיט'ן פערד אויף דער ערד צובראכען און צושלאגען. צום גליק, זיינען דיא ארגענטינישע פערד און בהמות גוט בעקאנט מיט'ן פאמפרא. זיי פיהלען איהם פון דער ווייטען און ווארפען זיך אויף דער ערד, שטרעקען אויס זייערע פיס און בעהאלטען זייער קאפ אין גראז אדער אין זאמד.

ווען דער פאמפערא קומט צו צום מעער, מאכט ער אן פיעל אומגליק אין דיא פארטען. ער ווארפט ארויס שיפען מיט זייער לאדונג מיט דיא מענשען אויפ'ן ברעג.*)

— איך האב מורא, אז דער פאמפערא וועט אונז איופהאלטען און מיר וועלען פערליערן צייט, האט לארד גלענארוואן געזאגט.

— ניין, האט דער פראפעסאר געענטפערט. דאס מאל האבען מיר צו טאהן מיט א פיינעם, אנשטענדיגען פאמפערא, וועלכער וועט זיך מיט אונז א שפיעל טאהן און וועט זיך געהן זיין וועג.

*) ערשט ניט לאנג, דעם 15 מאי 1892 האט א פאמפערא איבערגעקעהרט אן ארגענטינישע קריעגס שיף און הונדערט צוויא און דרייסיג מענשען האבען פערלארען זייער לעבען.

— פון וואנען ווייסט איהר עס, פּראָפעסאָר?

— דער באַראָמעטער זאָגט מיר.

ער האט געוויזען לארד גלענארוואן זיין טאשען באראָמעטער און האט איהם ערקלערט, פון וואנען ער ווייס, אז דער פּאמפּעראָ וועט ניט לאנג דויערן. טהאלקאווע האט אויך בעטראכט דיעזען זאנדערבארען אינסטרומענט. ער האט אויך געוואוסט, אז דער פּאמפּעראָ וועט ניט לאנג דויערן. ער האט געהאט זיינע צייכענס אין דיא וואלקען. וויא אזוי אבער אזא קליינער אינסטרומענט קען וויסען און זאגען, אז דער פּאמפּערא וועט ניט דויערן, דאס האט ער ניט געקענט פערשטעהן און ער האט בע־טראכט דעם פּראפעסאר אלס א צויבערער און דעם באראמעטער אלס א צויבער.

עס איז געווארען נאכט. דער פּאמפּערא האט באלד אנגעהויבען צו ווייזען, וואָס ער קען. דיא פערד האבען זיך באלד אניעדערגעלעגט אויף דער ערד. אונזערע רייזענדע האבען זיך איינגעהילט אין זייערע דעקען און האבען זיך געלעגט לעבען דיא פערד אום זיך צו ווארעמען לעבען זיי. דער פּאטאַגאָניער האט דיא פערד ניט אפּגעזאטעלט. דער זאטעל האט געשיצט און געווארמט דיא פערד.

דער פּראפעסאר האט רעכט געהאט. דער פּאמפּערא האט מעהר ניט געדויערט, וויא ביז האלבע נאכט. וויא פיעל אבער האבען זיי איבערגעליטען אין דיעזע עטליכע שטונדען! דיא קעלט איז געוועזן שרעקליך. דער ווינד האט זיי דורכגענומען. דיא דע־קען האבען ניט געהאָלפען. זייער גליק איז געוועזן, וואס זיי האבען זיך צוגעטולעט צו דיא פערד. ערשט ווען דער שטורמווינד האט אויפגעהערט, האבען זיי געקענט אנט־שלאפען ווערן.

זיי זיינען געשלאפען שפּעט דעם אנדערן טאָג. טהאלקאווע האט זיי אויפגעוועקט. ער האט שוין אפּגעקאָכט פאר זיי מאָטע. זיי האבען עפּעס געגעסען און האבען זיך געלאזען ווייטער אין וועג. לארד גלענארוואן האט זיך יעדע מינוט אומגעקוקט. ער האט אויף קיין סעקונדע ניט פערגעסען דעם צוועק פון זייער רייזע. ער האט זיך אומגעקוקט, פּיעללייכט וועט ער ווען בעגעגנען אויפ'ן וועג, ביי וועמען ער וועט קענען פרעגען איבער קאפּיטאן גראנט. ליידער, איז זיין מיה געוועזן אומזיסט. אויפ'ן גאנצען וועג האָ־בען זיי קיינעם ניט בעגעגענט. א מאל פלעגט ער דערזעהן פון דער ווייטען א שווארצען פלעק. עס האט זיך איהם איינינע מאל אויסגעוויזען, אז ער זעהט א רייטער, וועלכער איז אבער באלד פערשוואונדען.

אין דיא פּאמפּאס, אין דיא אמעריקאנישע וועלדער און אין אלע ווילדע געגענ־דען מוז מען בעטראכטען יעדען מענשען, וועלכען מען בעגעגענט אלס פיינד. ווען מען זעהט פון דער ווייטענס א פּארטיע פון עטליכע מענשען גוט בעוואפענט, וויא אונזערע רייזענדע זיינען געוועזן, האט מען וואס מורא צו האבען. דאס איז געוועזן דיא אורזאכע, וואס איינציגע רייטער— ווילדע אדער ארגענטיניער — זיינען אנטלאפען, ווען זיי האבען דערזעהן פון דער ווייטען אונזערע רייזענדע.

ווען איינער פון זיי זאל געוועזן קענען זיך גוט צונויפרעדן מיטן פּאטאגאניער, וואלט לארד גלענארוואן איהם שוין לאנג דערצעהלט דעם צוועק פון זייער רייזע און

וואלט איהם געבעטען ער, זאל פארשען און נאכפרעגען, פיעללייכט וויס איינער, וואו דער קאַפּיטאַן גראַנט געפינט זיך.

דער פּאַטאַגאָניער האט געזעהן, אז זיי פאהרען עי ,געָץ אין א גלייכער ליניע. ער האט אבער ניט געוואוסט, וואוהין זיי פאהרען. דער פּראפּעסאר פלעגט יעדעס מאָל ארויסנעהמען זיין קאָמפּאַס און זיינע לאַנדקארטען, פלעגט זיי בעטראכטען איינינע צייט און פלעגט דאן זאגען, וואוהין מען זאל פאהרען. טהאלקאווע האט זיך זעהר גע־וואונדערט: צו וואס האט מען איהם גענומען און מען צאהלט איהם אזוי פיעל, ווען דיא רייזענדע קענען זייער וועג בעסער פון איהם? אלס עכטער ווילדער אבער האט ער געשוויעגען און האט קיינעם דאריבער קיין ווארט ניט געזאגט. איין מאל זיינען זיי צו־געקומען צו אן ארט, וואו עס זיינען געוועזען צווייא וועגען. איינע רעכטס און דיא אנדערע לינקס. דער פּאטאגאניער איז געבליעבען שטעהן און האט געפרעגט דעם פּראפּעסאר:

— זאלען מיר פאהרען קיין קארמען ? (א שטאדט אין ארגענטיניען)

— ניין, האט דער פּראַפּעסאר געענטפּערט.

— פאהרען מיר קיין מענדאָזא? (א שטאדט אין באליוויא) האט ווייטער דער פּאטאגאָניער געפרעגט.

— ניין.

דער פּאַטאַגאָניער האט איהם אנגעקוקט פערוואונדערט. — וואוהין פאהרען זיי דען? האט ער זיך געטראכט.

— אלזא, פאהרט איהר אין ערגעץ ניט? האט ער געפרעגט.

אונטערדעסען איז לארד גלענארוואן און דער מאַיאָר צוגעקומען און האבען גע־פרעגט, פאר וואס מען איז געבליעבען שטעהן? דער פּראפּעסאר האט זיי דערצעהלט, אז דער פּאטאגאָניער וואונדערט זיך, פאר וואס מיר פאהרען ניט אויף איינעם פון דיא צווייא וועגען.

— פיעללייכט, וואלט איהר איהם ערקלערט דעם צוועק פון אונזער רייזע, האט לארד גלענארוואן געזאגט צום פּראפּעסאר.

— ער וועט מיך ניט פארשטעהן, האט דער פּראפּעסאר געענטפּערט. דערצעה־לען איהם דיא געשיכטע פון דיא בריעף, פון דער „בריטאַניא", וועט עס איהם פאָר־קומען וואונדערבאַר. איך האב שוין פּראבירט לערנען מיט איהם געאָגראפיע און איהם ערקלערען, וואס עס הייסט א גראַד און אז מיר דארפען פאהרען אויפ'ן 37טען גראַד. ער וויל אבער פון קיין גראדען ניט וויסען.

— פּראבירט דאך איהם דערצעהלען דיא געשיכטע פון דיא בריעף און אז מיר פאהרען זוכען א קאַפּיטאַן גראַנט, וועלכער האט געליטען שיפבּרוך אויפ'ן שטילען וועלט מעער ערגעץ נים ווייט פון טשילי.

דער פּראפּעסאר האט געמוזט נאכגעבען. ער האט אנגעהויבען צו דערצעהלען דעם פּאטאגאָניער דעם צוועק פון זייער רייזע. זעהר אָפּט האט איהם אויסגעפעהלט ווערטער און ער האט געמוזט געברויכען צייכענס ענדליך איז ער געפאלען אויף א שכל. ער האט גענומען א שטעקעלע און האט אויסגעצייכענט אין זאמד א לאנדקאר־טע פון דער גאנצער געגענד, וואו זיי ווילען פאהרען און דיא שטעדט קארמען און

מענדאָזא און האָט איהם ערקלערט, אז זייער וועג פיהרט ניט קיין קארמען, ניט קיין מענדאָזא. ער האָט גערעדט און דערקלערט אזוי לאנג, ביז דער שוויס האט זיך אנגעהויבען פון איהם צו גיעסען.

דער פאטאגאניער האט אויסגעהערט אויפמערקזאם, האט זיך צוגעקוקט צו די צייכענס אין זאמד און האט זיך פערטראכט.

— פארשטעהט ער אייך? האט לארד גלענארוואן געפרעגט דעם פראפעסאר, וועלכער האט געווישט פון זיך דעם שוויס.

— איך וויס אליין ניט, האט דער פראפעסאר געזאגט. מיט די ווילדע איז גאר אן אומגליק. זיי שווייגען. וואס קענט איהר טאהן מיט א מענשען, וועלכער שווייגט? איך רעד צוזעצטערהייד און ער קוקט אויף מיר און שווייגט.

עס איז ווירקליך געווען צום שטוינען. דער פאטאגאָניער איז געשטאנען ערנסט און פערטראכט און האט בעטראכט די לאנדקארטע, וועלכע דער פראפעסאר האט אויפגעצייכענט אין זאמד, גלייך וויא ער וואלט אויך געווען א פראפעסאר פון געאָגראפיע. ענדליך, האט זיך דער פראָפעסאָר ניט געקענט איינהאלטען און האט געפרעגט דעם ווילדען.

— אלזא, פערשטעהט איהר?

דער פאטאגאניער האט ניט געענטפערט. דער פראפעסאר האט זיך געוואלט איינבייגען און מאכען אנדערע צייכענס אין זאמד, ווען טהאלקאווע האט איהם אנגענומען ביי דער האנד און האט געזאגט רוהיג.

— איהר זוכט א געפאנגענעם?

— יא, האט געענטפערט דער פראפעסאר העכסט ערפרייט.

— און איהר זוכט איהם אויף דיעזע ליניע, צווישען דעם פונקט, וואו די זון געהט אויף און דעם פונקט, וואו זיא געהט אונטער?

די ווילדע האבען ניט קיין נאמען פאר מזרח און מעריב, אדער אָסט און וועסט. מזרח הייסט ביי זיי די זייט, פון וואנען די זון געהט אויף, און מעריב — די זייט, וואו זיא געהט אונטער.

— ריכטיג, ריכטיג, טהאלקאווע! דוא פערשטעהסט מיך.

— און אייער גאט האט אייך אויסגעזאגט דעם סעקרעט, וואו דער געפאנגענער געפינט זיך, דורך די כוואלעס פון'ם גרויסען וואסער (דאס מעער)?

— ריכטיג, ריכטיג, פריינד טהאלקאווע! האט אויסגעשריען דער פראפעסאר פול מיט פרייד.

— אייער גאט איז א שטארקער גאט האט דער ווילדער געזאגט ערנסט. ווען ער האט אייך אויסגעזאגט דעם סעקרעט, וועט ער אייך געוויס פיהרען אויפ'ן ריכטיגען וועג. לאמיר פאהרען אלזא אין דער זייט, וואו די זון געהט אויף.

דער פראפעסאר האט געטאנצט פאר פרייד. ער האט אויסגעלערנט א פאטאָגאָניער געאגראפיע! ער רעדט שוין אזוי גוט שפאניש, אז דער ווילדער פארשטעהט איהם! ער קען שוין מיט איהם רעדען! יעצט ערשט וועלען זיי זיין אים שטאנד צו זוכען קאפיטאן גראנט!

— א פראנצויזישער ברוער וואלט מיך אייביג נים פערשטאנען, האט ער גע־זאגט צו זיינע קאמעראדען. דיא פאטאגאָניער זיינען קלוגע מענשען. עס וואלט זעהר לייכט געווען, מען זאל זיי ציוויליזירען. זעהט, וויא אונזער פריינד, טהאלקאווע, פער־שטעהט דיא לאנדקארטע, וואס איך האב איהם אויפגעצייכענט אויפ׳ן זאמד.

לארד גלענארוואן האט געבעטען דעם פראפעסאר, ער זאל פרעגען דעם פאַ־טאגאניער, פיעללייכט האט ער עפּעס געהערט פון איינעם, וועלכען זיינע לאנדסלייט האבען געפאנגען גענומען. דער פראָפעסאר האט איהם געפרעגט. טהאלקאווע האט געטראכט איינינע מינוט און האט דאן געזאגט רוהיג און געלאסען.

— עס איז מעגליך, אז איך וויים עפּעס פון א זעלכען.

קוים האט דער פראָפעסאר איבערגעגעבען זיינע קאמעראדען, וואס דער פאטאַ־גאָניער האט איהם געזאגט, האבען איהם אלע ארומגערינגעלט און האבען איהם אנגעהויבען צו פרעגען, וואס ער וויים פון קאפּיטאן גראנט? טהאלקאווע איז געשטאַ־נען גאנץ רוהיג און האט זיי בעטראכט. ער האט נים אזוי גיך געענטפערט. דער ווילדער איילט זיך קיין מאל נים. ער האט שטענדיג צייט.

— וואס וויים דוא פון׳ם געפאנגענעם? האט ענדליך דער פראָפעסאר גע־פרעגט. דאס איז דאך דער גאנצער צוועק פון אונזער רייזע.

— ער איז פון וויימע לענדער, האט דער פאטאגאָניער געענטפערט.

— האסט דוא איהם געזעהן?

— ניין, איך האב נור געהערט פון איהם. אן אינדיאנער האט מיר געזאגט, אז ער האט דאס הערץ פון אן אָקס.

דער פראָפעסאר איז אויפגעשפרונגען.

— דאס הייסט שעהן גערעדט! דאס איז א שעהנע שפראכע! ער האט דאס הערץ פון אן אָקס! דאס הייסט, ער איז מוטהיג און טאפּפער, וויא אן אָקס. אזוי שטעהט עס אויך אין דער ביבעל (תנ״ך) בכור שור הדר לו. אזוי דריקען זיך אוים אלע נאטור פעלקער. זיי האבען א שעהנערע און רייכערע שפּראכע פון אונז, ציוויליזירטע אייראָפּעער.

— וויא זאגט מען אויף שפּאניש: דאס איז מיין פאָטער? האט ראבערט גע־פרעגט דעם פראפעסאר.

— עס מיאָ פאדרע (ער איז מיין פאָטער). האט איהם דער פראפעסאר געזאגט.

— עס מיאָ פאדרע! עס מיאָ פאדרע! האט ראבערט געשריען און האט אנ־געהאפּט דעם ווילדען ביי דיא הענד. ער וואלט איהם געווען ארויפגעשפּרונגען אויפ׳ן האלז, ווען ער זאל נור געווען קענען דערגרייכען.

אויפ׳ן רוהיגען און ערנסטען געזיכט פון׳ם ווילדען האט זיך געוויזען א שמייכעל. דער פאטאגאָניער איז געווען גערירט. ער האט גענומען דעם קליינעם ראָבערט אויף דיא הענד און האט איהם צוגעדריקט צום הארצען.

— טוֹא פאדרע (דיין פאטער) טוֹא פאדרע! האט ער געזאגט עטליכע מאָל. ער האט ערשט פערשטאנען, וויא עס קומט, וואס מען האט מיטגענומען אזא

קינד אויף אזא לאנגע און געפעהרליכע רייזע. יעצט ערשט איז דער פראפעסאר צו איהם צוגעשטאנען און האט איהם פערשאַטען מיט פראגען.

— ווען האט ער געהערט פון'ם געפאנגענעם? ביי וועמען געפינט זיך דער גע־פאנגענער? וואס טהוט ער? וואס פאר אן ארבייט הייסט מען איהם טהאן? און נאך אזעלכע פראגען.

דער פאטאגאניער האט לאנגזאם און רוהיג ערקלערט, אז ער וויים, אז אן אייראפעער איז געפאנגען און מען האלט איהם פאר א שקלאף ביי איינע פון דיא פעלקער, וועלכע האלטען זיך אויף צווישען דיא צוויא טייכען: קאלאראדא און ריא נעגרא.ביידע טייכען זיינען אין פאטאגאָניען, אבער אביסעל וויימער פון דעם וועג, אויף וועלכען זיי פאהרען. אויף דיא פראגע, ווער האט איהם געפאנגען? האט דער פאטא־גאָניער געענטפערט:

— דער קאציק (קעניג) קאלפוקורו.

— וואס איז פאר א מענש דער קאציק קאלפוקורו? האט דער פראפעסאר וויטער געפרעגט.

— דאס איז א מענש מיט צוויא צונגען און צוויא הערצער.

— פערשטעהט איהר, וואס אונזער פריינד טהאלקאווע מיינט? האט דער פראפעסאר געפרעגט זיינע קאמעראדען. ער מיינט, אז דער קאציק איז א פאלשער מענש. מיט איין צונג רעדט ער אזוי און מיט דער אנדערער צונג רעדט ער אנדערש. זיין הארץ איז אויך פאלש. מען טאר איהם ניט טרויען. לערנט אייך פון'ם פאטאגאָ־ניער רעדען! דאס הייסט א שפראכע!

— קענען מיר איהם בעפרייען? האט דער פראפעסאר וויטער געפרעגט.

— ווען ער געפינט זיך נאך ביים קאציק קאלפוקורו, קענט איהר איהם בעפרייען. איהר וועט איהם אבער מוזען געבען צוויא פעסעלעך פייער־וואסער (ראָם).

— וויא לאנג איז שוין, אז דוא האסט געהערט פון איהם?

— דיא זון האט שוין צוויא מאל געבראכט דעם זומער אויף דיא פאמפאס (צוויא יאהר) זייט איך האב פון איהם געהערט.

לארד גלענארוואן איז געווען גליקליך. זיינע רייזע איז ניט אומזיסט. ער האט ענדליך געגויע נאכריכטען פון קאפיטאן גראנט. עס איז גאנץ ריכטיג. מיט צוויא יאהר צוריק איז זיין שיף אונטערגעגאנגען. אלעס שטימט. יעצט האט ער איהם גע־שטעלט נאך אנאנדערע פראגע:

— דוא רעדסט נור פון איין געפאנגענעם, עס דארפען דאך אבער זיין דריי? קאפיטאן גראנט און צוויא מאטראזען.

— איך וויים ניט, האט טהאלקאווע געענטפערט.

— ווייסט דוא ניט, וואו דער קאציק געפינט זיך יעצט?

— איך וויים ניט.

דאס זיינען געווען דיא ערשטע נאכריכטען, וואס זיי האבען ערהאלטען פון קא־פיטאן גראנט. מעהר האט זיי דער פאטאגאָניער ניט געקענט דערצעהלען. עס קען זעהר מעגליך זיין, אז דיא ווילדע האבען צושיידט דעם קאפיטאן גראנט פון זיינע

מאטראזען. זיי האבען פערקויפט דיא מאטראזען צו אנאנדער קאציק. אזוי וויא מען ווייס שוין אבער, וואו ער געפינט זיך און ביי וועמען, איז שוין ניט שווער איהם אויסצווזוכען.

— יעצט, מיינע פריינדע! האט לארד גלענארוואן געזאגט, און וועג אריין! צום טייך קאלאראדא!

אלע האבען זיך אויפגעזעצט אויף זייערע פערד און זיינען מוטהיג ווייטער געד פאהרען. יעצט איז שוין טהאלקאווע געווען דער פיהרער. קוים האט ער געוואוסט, וואוהין זיי פאהרען, האט ער שוין בעסער געוואוסט דעם וועג, אלס דער פראפעסאר פון זיינע ביכער און לאנדקארטען. אין צוויא טאג ארום זיינען זיי צוגעקומען צום טייך קאלאראדא.

דיא ערשטע זאך, וואס דער פראפעסאר האט געטאהן, ווען זיי זיינען צוגעקומען צום טייך, איז געווען — זיך באדען. אלס געלערנטער דארף ער זיך באדען אין דעם טייך קאלאראדא, אום ער זאל האבען וואס צו בעשרייבען פאר דער געאגראפישען געזעלשאפט.

ער האט געפונען, אז דאס וואסער פון'ם טייך איז רויטליך, ווייל דער באדען איז פון א סארט רויטען לעהם. דער טייך הייסט דערפאר קאלאראדא, „געפארבט", ווייל זיין וואסער ווייזט אויס, וויא צוגעפארבט. אנאנדערע מערקווירדיגקייט האט דער טייך, וועלכע די געלערנטע האבען נאך ביז אהער ניט געקענט ערקלערן — אלע טייכען, וואס נעהנטער זיי קומען צום מעער, וואוהין זיי פאלען אריין, האבען זיי אלץ מעהר וואסער און ווערן אלץ טיעפער און ברייטער. יעדער טייך הייבט זיך געוועהנליך אן קליין און ווערט אלע מאל גרעסער. דער קאלאראדא איז פונקט פערקעהרט. וואס נעהנטער ער קומט צום אטלאנטישען וועלט מעער, איז אין איהם אלץ ווייניגער וואסער. ער ווערט אלע מאל שמעלער און ווייניגער טיעף, — פאר וואס איז עס אזוי? וואס איז דיא אורזאכע דערפון? דאס האט דערוויל נאך קיינער ניט ערקלערט. זעלבסטפערשטענדליך, האט דער פראפעסאר געזוכט צו ערקלערן דיזעס רעטעניש פון דער נאטור. ער האט עס דערצעהלט לארד גלענארוואן.

— נו, זעהט איהר, ליעבער פראפעסאר, אז אין זיד אמעריקא זיינען אויך דא אזעלכע מערקווירדיגע טייכען, וויא אייער יארדשאנגבא־טשו אין לאנד טהיבעט.

קיין בריקען זיינען אין יענער געגענד ניטא. אונזערע רייזענדע האבען געמוזט אריבערשווימען דעם טייך זיצענדיג אויף זייערע פערד. אויף דער אנדערער זייט פון'ם טייך קאלאראדא איז שוין גאר אנאנדערע געגענד. דא געפינט מען שוין ביימער און זעהר פיעל שטעהענדיגע טייכען (אזיראס).

דעם 28טען נאוועמבער זיינען אונזערע רייזענדע צוגעקומען צו א שטעהנדיג וואסער, וואו זיי האבען בעשלאסען צו נעכטיגען. זיי וואלטען פערבראכט א גוטע און רוהיגע נאכט, ווען ניט א נייע פלאגע, פון וועלכע עס האט זיך זיי ביז אהער גאר ניט געחלומט — ווילדע הינט.

וויא עס ווייזט אויס, האבען דיא שפאניער, וועלכע האבען צוערשט ענטדעקט זיד־אמעריקא, אומיסטען אדער דורך א צופאל דארט איבערגעלאזען עטליכע הינט. אין פערלויף פון דער צייט — זייט הונדערטער יאהרען — האבען זיך דיא הינט שטארק פערמעהרט און זיינען געווארען ווילד. מען קען זיי יעצט אנטרעפען אין באנדען פון

עטליכע הונדערט מיט א מאל. זיי האבען צוואר מורא פאר א מענשען, ווען זיי זיינע אבער שטארק הונגעריג, זיינען זיי געפעהרליך. זיי פאלען אן אויף פערד און אָקסען, יאגען זיי אזוי לאנג, ביז זיי פאלען פאר מיעדיגקייט און צורייסען זיי. דיעזע פלאגע ווערט פון יאהר צו יאהר גרעסער און געפעהרליכער. דיא ארגענטינישע רעגיערונג איז זעהר בעזאָגט וועגען דיעזע פלאגע. זיי געהן אפט אריבער דעם טייך קאָלאָראדא און פאלען אָן אויף דיא פערד און אָקסען, וועלכע פאסען זיך פריי אין דיא פאמפאס. מען זוכט אלע מעגליכע מיטעל, וויא זיי צו פערניכטען. עס איז אבער ניט אזוי לייכט, וויל זיי פערמעהרען זיך זעהר שטארק.

דיא ווילדע הינט זיינען צוואר ניט אנגעפאלען אויף אונזערע רייזענדע. זיי האבען מורא געהאט פאר אזא מאכט, אבער א גאנצע נאכט האט מען געהערט זייער בילען און ברומען. טהאלקאווא האט געהאלטען וואך ביי דיא פערד.

17טעס קאפיטעל.

נייע זארגען.

עס זיינען ווידער פערגאנגען א פאר טאג, אין וועלכע עס איז גאר ניט פאָר־געקומען. אונזערע רייזענדע זיינען געפאהרען אלץ ווייטער און ווייטער. דער פאטאַ־גאָניער האט זיי געוויזען דעם וועג. דיא געגענד איז נאך אלץ געווען דיזעלבע. איבעראל האט מען בעגעגענט קליינע וועלדלעך און ניעדעריגע ביימלעך. אין ערטער פלעגט טהאלקאוו אראפגעהן פון זיין פערד און פלעגט אנהויבען צו קלאפען אין דיא ביימלעך מיט זיין ביקס. דער פּראָפעסאר האט איהם געפרעגט, וואס ער טהוט?

— באַלינאס! האט דער פאטאגאניער געענטפערט.

אבער וואס הייסט באָלינאָס? דאס האט דער פּראָפּעסאר ניט געוואוסט. אזוי פיעל שפּאַניש האט ער נאך ניט פערשטאנען. ער האט אבער דאך זעהר געוואָלט וויסען, וואס באָלינאס איז און ער האט געבעטען דעם פאטאגאָניער, ער זאל עס איהם ער־קלערען, אדער ער זאל איהם ווייזען, וואס דאס איז. דער פאטאגאָניער האט זיי געהייסען ווארטען א ווייליע. ער איז אריינגעגאנגען צווישען דיא ביימלעך און איז אין איינינע מינוט ארום ארויסגעקומען. ער האט געהאלטען עפּעס איינגעוויקעלט אין בלע־טער, וועלכעס ער האט געוויזען דעם פּראָפעסאר.

דער פּראָפּעסאר איז אָפּגעשפּרונגען פון איהם און האט מעהר ניט געוואלט קוקען. דאס איז געווען א שרעקליכער, אבשייליכער, שווארצער סקאָרפּיאָן (אזא סאָרט ענדיש). זיין ביס איז געפעהרליך. דער שטארקסטער אָקס פאלט אין איינינע מינוט, ווען דער סקאָרפּיאָן ניט איהם א ביס. יעצט האט דער פּראָפּעסאר פערשטאנען, פאר וואס דער ווילדער האט געקלאפּט מיט זיין ביקס אין דיא ביימלעך. ער האט געוואוסט, וואו דיא סקארפּיאנען האלטען זיך אויף און האט זיי געוואלט איבערשרעקען. זיי זאלען פערקריכען אין זייערע לעכער. זאנסט קענען זיי נאך בייסען דיא פערד. דער סקאָרפּיאָן פאלט ניט אָן אויף א מענשען אדער אויף א בהמה. ער געגעהרט זיך פון ווערים, פליענען, קעַר־פער (זשוקעס) און אנדערע אזעלכע קליינע זאכען. נור ווען מען רייצט איהם, ווען מען טרעט אויף איהם ארויף צופעלינער ווייזע, דאן איז ער געפעהרליך.

לאנגזאם זיינען יעצט געפאהרען אונזערע רייזענדע. אין אזא געגענד קען מען ניט לויפען. מען מוז פאהרען לאנגזאם און זיך אויף יעדען שריט אומקוקען. געגען צוויי אוהר נאך מיטאג זיינען זיי געקומען צו א גרויס שטיק פלאץ, אויף וועלכען עס האט זיך זיי פארגעשטעלט א שרעקליכעס, זאנדערבארעס בילד. דאס גאנצע שטיק פלאץ איז געוועזן בעדעקט מיט ביינער פון קיה און אקסען. ווייסע, ריינע, אויסגעטריקענטע ביינער זיינען געלעגען אויפגעהויפט און צו ווארפען אויפ'ן גאנצען פלאץ אין א שרעקליכע אונארדנונג. וויא דער פראפעסאר און לארד גלענארוואן האבען אויסגערעכענט, האבען דאס געדארפט זיין דיא ביינער פון איינינע הונדערט שטיק קיה און אָקסען. וויא קומען אבער דיא ביינער אהער? וויא קומט עס, וואס זיי ליעגען צונויפגעהויפט און צונויפגעדרענגט אין אזא קליין אָרט? עס איז געוועזן דייטליך, אז דיעזע בהמות האט מען ניט געשלאכטעט צום עסען. זיי זיינען דא געפאלען אלע מיט א מאל.

דער פראפעסאר איז געוועזן איבערראשט, ערשטוינט און האט אויף קיין פאל ניט געקענט פערשטעהן דיעזעס רעטעניש ער האט זיך געווענדעט צום פאטאגאָניער און האט איהם געפרעגט, וואס דאס איז?

— פייער פון הימעל, האט טהאלקאווע געענטפערט.

— דאס קען ניט זיין! האט דער פראפעסאר אויסגעשריען.

— פייער פון הימעל, האט דער ווילדער געזאגט רוהיג.

— א בליץ האט געטראפען א הערדע (סטאדא) בהמות און האט זיי מיט איין מאל אלעמען געטייטעט, האט דער פראפעסאר דערקלערט זיינע קאמעראדען, וואס טהאלקאווע מיינט מיט זיינע ווערטער: פייער פון הימעל.

— זאל א בליץ האבען מיט א מאל געטייטעט אזוי פיעל בהמות? האט דער מאיאר געפרעגט.

— טהאלקאווע זאגט אזוי, וואהרשיינליך איז עס אזוי. איך ווייס אויך, אז אין דיא פאמפאס קומען זעהר אפט פאר שרעקליכע שטורמווינדען מיט אונגעוועהנליכע דונערן און בליצען, האט דער פראפעסאר געענטפערט.

— אך! מיר זאלען וועניגסטענס ניט דארפען אויסהאלטען אזא שטורמווינד, האט טאָם אויגוסטין געזאגט. עס איז דאך שרעקליך צו לעבען אין אזא לאנד, וואו עס קומען פאר אזעלכע שרעקליכע בליצען.

נעגען אבענד זיינען זיי אנגעקומען צו א „ראנטשאָ", א הויף פון אן ארגענטינישען פארמער. דאס איז געוועהנליך א גרויס שטיק פלאץ ארומגעצאמט מיט שטיקער האלץ. אין דער מיט שטעהט א שטוב, געבויט פון צווייגען פון ביימער און לעהם. צווישען דיא לעבער צווישען איין צווייג און דעם אנדערן איז אנגעלעגט לעהם, וועלכעס דיא זון טריקענט אויס און מאכט עס הארט וויא ציגעל.

ארום און ארום האט מען ניט געזעהן קיין מענשען און קיין טהיער. זיי זיינען צוגעקומען נעהנטער, זיינען אריינגעגאנגען אין שטוב — קיינער איז ניטא. דער אייגענטהימער פון דער „ראנטשאָ" האט זיא אוועקגעווארפען.

— זאל עס אפט ניט זיין דער זעלבער אייגענטהימער (בעל הבית) פון דיא בהמות, וועלכע דער בליץ האט געטייטעט? האט דער פראפעסאר געפרעגט דעם פאטאגאניער.

איז עס ניט מעגליך, אז נאך אזא אונגליק, ווען דער בליץ האט צערשטערט זיין נאכ־צעם פערמעגען, האט ער אוועקגעוואָרפען זיין ראנטשאָ און איז ערגעץ אוועקגעפאָהרען אין א שטאָדט.

— קווין סאבאָ? ?Quien Sabo (ווער ווייס) האט דער פאטאגאניער געענטפערט.

די ווערטער „קווין סאבאָ" זיינען ביים שפאניער אין גאנץ זיך אמעריקא א תירוץ אויף אלע קשיות. ווען דער שפאניער וויל ניט ענטפערן אויף א פראגע, וואס מען שטעלט איהם, זאגט ער: קווין סאבאָ; ווען ער איז העכסט צופריעדען פון א זאך, זאגט ער: קווין סאבאָ; ווען ער ווייס עפעס ניט און וויל ניט, אז מען זאל וויסען, אז ער פארשטעהט עס ניט, זאגט ער ווידער: קווין סאבאָ. עס איז קיין ווארט אייגענט־ליך, עס איז אן אויסדרוק, וועלכען דער שפאניער בענוצט ביי יעדע געלעגענהייט. מען מוז לאנג וואינען אין ארגענטיניען אדער אין טשילי, מען זאל פערשטעהן, וואס דער שפאניער מיינט מיט זיין: קווין סאבאָ.

אונזערע רייזענדע האבען בעשלאסען איבערצונעכטיגען אין דער לעדיגער און פערלאסענער ראנטשאָ. עס איז דאך א שטוב און קען דאך שיצען געגען רעגען. זיי זיינען אריינגעגאנגען אין שטוב. אין איין ווינקעל איז נאך געווען אויסגעבעט א געלע־גער פון פעל פון אקסען. אין אנאנדער ווינקעל איז נאך געשטאנען א טאפ און א שפיז צום בראטען. עס איז געווען דייטליך, אז דער איינענטהימער האט אלעס אוועק־געוואָרפען און איז אנטלאפען פון דיזען ארט.

טהאלקאווע האט אריינגעפיהרט די פערד אין'ם הויף און האט פערשטעלט די טהיר מיט שטיקער האלץ. דער פראפעסאר האט עס ניט געקענט פערשטעהן. ביז אהער האט טהאלקאווע געלאזען די פערד פריי ארומגעהן און עסען דאס גראָז. וויא קומט עס, וואס ער איז היינט אזוי פארזיכטיג? ער האט איהם געפרעגט פאר וואס ער האט עס געטאהן?

— אין דיזע געגענד זיינען דא זעהר פיעל קליינע פיקס, האט דער פאטאגאָ־ניער דערקלערט. זיי קענען די פערד גאָר ניט טאהן, זיי צובייסען אבער און צורייסען דאס לעדערנע געשיר פון די פערד. זיי פרעסען לעדער. די פערד קענען זיך דער־שרעקען און אנטלויפען, דערפאר האב איך זיי אויף היינטיגע נאכט פערשפארט.

זיי האבען איבערגענעכטיגט אין דער ראנטשאָ גאנץ רוהיג. קיינער האט זיי ביי נאכט ניט געשטערט, קיינער האט זיי ניט בעאונרוהיגט. זיי זיינען אויפגעשטאנען גאנץ פריה און זיינען ווייטער געפאָהרען. יעצט האט זיך די געגענד אין גאנצען געענ־דערט. ביז אהער איז די געגענד געווען בעדעקט מיט גראָז און מיט וועלדלעך, יעצט אבער האבען זיך געוויזען דערנער, קראָפּעווע און אין ערטער גאנ־ן קליינע ביימעלעך מיט שארפע שפיצען, וועלכע האבען געריסען די קליידער און די הויט פון יעדען, וועלכער איז ניט געווען גענוג פארזיכטיג און איז צוגעגאנגען צו נאהענט צו זיי. אין ערטער איז גאר ניט געוואקסען. די ערד איז געווען אויסגעטריקענט און פערברענט.

— איך בין צופריעדען, וואס די געגענד האט זיך געענדערט, האט טאָם אוי־סטין געזאגט. ביז אהער זיינען מיר געפאהרען אין געגענדען, וואו מען האט נור

געזעהן גראז, גראז און ווידער גראָז. עס ווערט לייגגווייליג, אבער גראָז און ווידער גראָז. יעצט וועניגסטענס האבען מיר אלע מאל א נייעס.

— דוא האסט א גרויסען טעות, פריינד אויגוסטין, האט איהם דער פראפעסאר געענטפערט. וואו עס איז דא גראָז, דארט געהט רעגען און עס איז דאָ וואסער. אין דיעזע געגענד אבער וואקסען נור אזעלכע גראזען, וועלכע קענען אויסהאלטען א לאנגע צייט אהן רעגען. אין אזא געגענד קענען מיר אוועקפאהרען דרייא-פיער טעג און נים געפינען א טראפען וואסער. דאס איז א פערגניגען, אלטער פריינד?

זיי זיינען ווייטער געפאהרען אייניגע שטונדען. אין דער לופט האט זיך אנגעהויבען צו פיהלען א רויך. אונזערע רייזענדע האבען זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטען — מען האט אין ערגעץ נים געזעהן קיין פייער. וואס ווייטער זיי זיינען געפאהרען, אלץ מעהר האבען זיי געפיהלט דעם רויך. ענדליך איז דער רויך געווארען אזוי שטארק, אז זיי האבען זיך נים געקענט איינהאלטען און האבען געפרעגט דעם פראָפעסאר: וואס זאל דאס בעדייטען? פון וואנען קומט דער רויך, ווען מיר זעהן קיינע פייער נים.

— עס איז איין מאל דא א שפריכווארט: „קיין רויך אהנע פייער", האט דער דער פראפעסאר געענטפערט. קוים פיהלען מיר א רויך, איז געוויס ערגעץ דא א פייער. דאס ברענען דיא פאמפאס. אין זיד אמעריקא, וואו דאס לאנד איז פלאך, קיין בערג זיינען נימא און דיא לופט איז ריין, קען מען פיהלען דעם רויך אויף צעהנדלינער מיילען.

— וואס הייסט ביי אייך אויף צעהנדלינער מיילען? האט דער מאיאר געפרעגט. ביי אונז, איינפאכע מענשען, הייסט פינף-זעקס מייל אויף צעהנדלינער מיילען, ביי אייך, געלערנטע, ווייס איך נים, וואס דאס קען הייסען.

— מען האט אויסגעפונען, אז אין דיא פאמפאס קען מען פיהלען דאס רויך אויף אכציג מייל, האט דער פראפעסאר געענטפערט, עס איז דאהער קיין וואונדער נים, וואס מיר זעהן נים דאס פייער. עס איז זעהר ווייט פון אונז.

— אבער ווער האט עס אנגעצונדען דיא פאמפאס? האט דער קליינער ראבערט געפרעגט, און ווי אזוי קענען דיא פאמפאס ברענען?

— האסט רעכט, מיין קינד! האט דער פראפעסאר אויסגערופען. דוא וועסט א מאל קענען געאגראפיע. — דיא גראזען פון דיא פאמפאס ווערן שטארק אויסגעטריקענט פון דער היץ. זיי צינדען זיך לייכט אן. א מאל טרעפט א בליץ אין דיא טרוקענע גראָזען און זיי צינדען זיך אן. אפט מאל צינדען זיי דיא ווילדע אונטער.

— צו וואס טהוען עס דיא אינדיאנער? האט ראבערט ווייטער געפרעגט.

— זיי זאגען, אז ווען דיא אלטע גראזען ווערן פערברענט, וואקסען דיא נייע גראזען בעסער און שנעלער. איך ווייס נים, אויב זיי האבען רעכט. זיי גלויבען אבער שטארק אין דעם און קוים ווערט דאס גראז שטארק טרוקען, צינדען זיי עס אונטער. זיי האבען נאך אנאנדערן צוועק דערביי, א בעסרן און א ריכטיגערן. דאס פייער פערניכטעט די שלאנגען, דיא סקארפיאנען און אלע אנדערע שעדליכע אינזעקטען (שרצים).

— ווען עס ווערט אזא פייער, קענען דאך אנדערע טהיערע, זאגאר קיה און אקסען פערברענט ווערן?

— געוויס! אזעלכע פעלע קומען פאר. טייסטענס אבער היט מען זיי אפ: מען טרייבט זיי צו צו א טייך, אדער מען טרייבט זיי אריבער דעם טייך.

לארד גלענארוואן האט געוואוסט, וויא געפעהרליך עס איז א פייער אין דיא פאמפאס. קוים הייבט זיך אויף א לייכטער ווינטעלע, פערברייטעט זיך דאס פייער מיט א שרעקליכע שנעלינקייט און עס קומט זעהר אפט פאר, אז רייזענדע ווערן פער־ברענט אין אזא פייער. ער האט זיך געווענדעט צו טהאלקאווע און האט איהם גע־פרענט, וואס זיי זאלען יעצט טאהן?

— דאס פייער איז פון יענער זייט טייך, מיר האבען ניט וואס מורא צו האבען, האט דער פאטאגאָניער געענטפערט.

מען איז ווייטער געפאהרען. דער טאג איז געווען זעהר הייס. דיא זון האט געברענט. מענשען און טהיערע האבען געקייכט פון דער היץ. וויא פיעל וואסער זיי האבען געהאט אין דיא לאגלען, האבען זיי שוין אויסגעטרונקען. דאס ווארעמע וואסער אבער האט זייער דורשט ניט געשטילט. זיי האבען אנגעהויבען צו פיהלען א שרעקלי־כען ברענענדען דורשט. לאנגזאם, מיט גרויסער מיהע האבען זיי זיך געשלעפט א גאנ־צען טאג, ביז עס איז פינסטער געווארען און זיי האבען אויסגעזוכט אן ארט, וואו איבערצונעכטיגען.

דער פאטאגאָניער האט זיי ניט אוועקגעגעבען דאס גאנצע וואסער, וואס ער האט געהאט. ער האט איבערגעלאזען וואסער צו קאכען מאטע. מעהר האט ער קיינעם ניט געוואלט געבען קיין וואסער.

זיי זיינען איבערגעשלאפען דיא נאכט זעהר אונרוהיג. יעדער האט געטרוימט פון טייכען און פון קוועלען מיט קאלטעס פרישעס וואסער. יעדער האט געבעטען: וואסער! גאנץ פריה האבען זיי זיך אויפגעחאפט. מען האט געמוזט ווייטער פאהרען.

— וואו וועלען מיר ענדליך קריגען וואסער? האט דער פראפעסאר געפרעגט זייער וועגווייזער.

— ווען מיר וועלען פאהרען שנעל, וועלען מיר היינט פאר נאכט צו קומען צו א גרויס וואסער, האט דער ווילדער געענטפערט גלייכגילטיג.

מען איז ווייטער געפאהרען, אבער זעהר לאנגזאם. דיא פערד האבען זיך קוים געהאלטען אויף דיא פיס. זיי זיינען שרעקליך מיעד און האבען שרעקליך געליטען פון דורשט. א טרוקענער, הייסער ווינד האט געבלאזען און האט געמארטערט אונזערע ארימע רייזענדע. פלוצלונג האט טאָם אויגוסטין אויסגעשריען:

— רייזענדע! עס קומען אונז ענטגעגען א פארטיע אינדיאנער!

אלע זיינען געבליעבען שטעהן. לארד גלענארוואן האט זיך דערפרעהט. עס קו־מען אינדיאנער, פיעללייכט וועט ער קענען ביי זיי עפּעס געוואהר ווערן פון קאפיטאן גראנט. פיעללייכט וועלען זיי איהם פערקויפען וואסער. טהאלקאווע אבער האט דיא זאך אנדערש בעטראכט. זיי זיינען נור זיעבען מענשען. ווען דארט קומט אן א גרויס־ע פארטיע פון עטליכע הונדערט אינדיאנער, קענען זיי אנפאלען אויף זיי און נעהמען זיי

געפאנגען. אין דיא פאמפאס איז דא נור איין געזעץ — דיא ביקס. ווער עס איז שטארקער, דער נעהמט דעם שוואכען געפאנגען, בערויבט איהם, טייטעט איהם, ווען ער וויל. ער איז דאהער ארויסגעפאהרען אין פאראוים, זעהן, וויא גרויס דיא פארטיע אינדיאנער איז. ער איז באלד געקומען צוריק בערוהיגט. עס זיינען געווען ניט מעהר, וויא צעהן רייטער.

דיא אינדיאנער האבען אויך בעמערקט אונזערע רייזענדע און זיינען אויך געבליבען שטעהן. זיי האבען זיך געהאלטען אן עצה וואס צו טאהן. לארד גלענארוואן האט געזעהן, אז זיי זיינען געבליעבען שטעהן און האט געוואלט צוגעהן צו זיי. פלוצלונג האבען זיי אויסגעדרעהט זייערע פערד און זיינען אנטלאפען פייל אויס'ן בויגען.

— דיא פייגלינגע! האט אויסגערופען דער פראפעסאר. זיי זיינען צעהן און זיינען אנטלאפען פאר אונז, זיעבען? ווער זיינען זיי? האט ער געפרעגט דעם פאטאגאניער.

— גואטשאס, האט דער פאטאגאניער געענטפערט.

— גואטשאס! האט אויסגערופען דער פראפעסאר, יעצט פערשטעה איך, פאר וואס זיי זיינען אנטלאפען. גואטשאס זיינען איינפאכע ארגענטינישע פארמערס, בויערן. זיי האבען געמיינט, אז מיר זיינען רויבער, ווייל מיר טראגען אלע ביקסען און זיינען פאר אונז אנטלאפען.

— אך, ניין! האט לארד גלענארוואן געזאגט. איך ווייס אויך, וואס גואטשאס זיינען. אלע גואטשאס זיינען רויבער און מערדער. דאס לעבען פון א מענשען האט ביים ארגענטינישען גואטשא אזוי פיעל ווערטה, וויא פיעל דאס לעבען פון א פליעג אויף דער וואנד. ער איז בערייט צו טייטען א מענשען פאר א קנעפעל, ווען עס נעפעלט איהם און מען וויל עס איהם ניט געבען.

דער פראפעסאר האט זיך אבער געהאלטען פעסט, אז דיא גואטשאס זיינען רוהיגע, שטילע און גוטע מענשען. ער האט זיך אנגעהויבען צו קריעגען מיט לארד גלענארוואן. דער מאיאר האט זיך אריינגעמישט. דער פראפעסאר האט זיך אנגעהויבען צו זידלען מיט'ן מאיאר. איינער האט אנגעהויבען צו זאגען דעם אנדערן גראבע ווערטער און עס וואלט געוויס געקומען צו א געשלעגע, ווען טהאלקאווע זאל זיך ניט געווען אריינמישען. ער איז געשטאנען ביז אהער גאנץ רוהיג און האט געקוקט, וויא זיי קריעגען זיך. ער האט זיי ניט פערשטאנען, ווייל זיי האבען גערעדט צווישען זיך ענגליש. ווען ער האט אבער דערזעהן, אז עס ווערט ערנסט און עס האלט שוין ביי שלאגען זיך, איז ער צוגעגאנגען, האט זיך געשטעלט צווישען דיא שטרייטענדע און האט געזאגט רוהיג און ערנסט, וויא זיין שטייגער איז געווען:

— דער נארד ווינד.

אנפאנגס האט קיינער ניט פערשטאנען, וואס ער מיינט; ווען ער האט אבער ויעדערהאלט עטליכע מאל: דער נארד ווינד! דער נארד ווינד! האט זיך דער פראפעסאר א חאפ געטאהן ביים קאפ.

— וואס פאר א שאנדע! דער ווילדער פאטאגאניער לערנט נאר מיך געאגראפ־

פיע! איך האב פערגעסען, אז ווען דער נארד ווינד בלאָזט אין דיעזע געגענדען, ווירקט ער זעהר שטארק אויף דיא נערווען פון דיא מענשען. זיי ווערן דאמאלס אויפגערעגט, גע־רייצט און בייז. איבער א נארישקייט קענען זיי דאמאלס טייטען א מענשען. אך! איך עזעלקאָפּ, פאר וואס האב איך עס פערגעסען?

לארד גלענארוואן האט זיך צו לאכט. נאך איהם האט אנגעהויבען צו לאכען דער מאיאָר און אלע אנדערע האבען ארויסגעלאזען א געלעכטער. זיי האבען איינגע־זעהן, אז זיי האבען זיך געקריעגט איבער א נארישקייט, זיינען אומזיסט געווען אויפגע־רעגט, האבען אומזיסט געזידעלט איינער דעם אנדערן און האבען זיך אויפגעפיהרט, וויא קינדער. דער ווילדער ווייס גאנץ גוט, אז דער נארד ווינד ווירקט אויפ'ן מענשען און בעמיהט זיך צו שטעהן מיט'ן געזיכט אוועק פון'ם ווינד. אונזערע געלערנטע און ציוויליזירטע אייראָפּעער אבער זיינען געראדע געשטאנען מיט'ן געזיכט געגען ווינד און זיינען מיט יעדער מינוט געווארען אלץ מעהר אויפגערעגט. קוים האט זיי טהאלקאווע עס ערקלערט, האבען זיי זיך באלד אוועקגעקעהרט פון'ם ווינד, האבען זיך באלד בע־רוהיגט און האבען זיך צו לאכט.

אין אנאנדער צייט וואלט דער פראפעסאר געהאלטען א לאנגע רעדע איבער דיעזעס וואונדער פון דער נאטור אין יענע געגענדען. יעצט אבער ווען זיי זיינען שיער ניט אויסגעגאנגען פאר דורשט, האבען זיי זיך באלד אויפגעזעצט אויף זייערע פערד און זיינען ווייטער געפאהרען.

עס איז געווען שפעט אין דער נאכט, ווען זיי זיינען צוגעקומען צום גרויסען טייך, פון וועלכען טהאלקאווע האט זיי דערצעהלט היינט אין דער פריה. זיי האבען זיך קוים, קוים דערשלעפט. וויא גרויס איז דאהער געווען זייער פערצווייפלונג, ווען זיי האבען דערזעהן, אז דער טייך האט אויסגעטריקענט. — עס איז אין איהם ניטאָ קיין טראָפּען וואסער! דיא היץ איז געווען אין דער לעצטער צייט אזוי שטארק, אז דער טייך האט אויסגעטריקענט.

18טעם קאפיטעל.

וואַסער! גוואַלד, וואַסער!

דער טייך, צו וועלכען טהאלקאווע האט זיי צו געפיהרט, הייסט דאס זאלץ זעע (געזאלצענע אָזיערא) ווייל עס געפינט זיך אין איהר זעהר פיעל זאלץ. דאס וואסער קען מען ניט טרינקען. עס איז שטארק געזאלצען. פון ארגענטיניען קומען אהער יעהר־ליך הונדערטער מענשען אום צונויפצונעהמען דאס זאלץ. דאס אלעס האט טהאלקא־ווע געוואוסט. ער האט אבער אויך געוואוסט, אז אין דיעזע אָזיערא פאלען אריין פיעלע קליינע טייכלעך מיט פריש וואסער. אויף דיעזע טייכלעך האט ער געהאפט. ליידער, האט איהם זיין האפנונג בעטראגען. אלע טייכלעך זיינען געווען אויסגעטריקענט. נור אין ערטער האט מען געקענט געפינען א ביסעל שווארצע, שטינקענדע בלאטע.

זייער לאגע איז געווען א פערצווייפעלטע. זיי האבען פערגעסען דעם הונגער און זייער מיעדיגקייט; זיי האבען זאגאר פערגעסען דעם צוועק פון זייער רייזע. זיי האבען יעצט געהאט איין זארג, איין וואונש: וואסער! וואו נעהמט מען א גוטען, פרישען טרונק וואסער?

דיא פערד האבען זיך אניעדערגעלעגט און האבען געלעקט דאס פערברענטע און פערדארטע גראז. דיא מענשען זיינען געפאלען פון דיא פיס און האבען געבעטען וואסער. טהאלקאווע האט נאך געהאט איין לאגעל וואסער, וועלכען ער האט ביז אהער אויסבעהאלטען פון זיינע קאמעראדען. ער האט פרובירט אויסטהיילען קליינע גלעזלעך וואסער, קיינער אבער האט עס ניט געקענט טרינקען. עס איז פערדארבען געווארען אין וועג און האט אנגעהויבען צו שטינקען.

ווען יעדער האט זיך אנידערגעזעצט אויף זיין ארט, האט דער פראפעסאר אוועקגערופען דעם פאטאגאניער אן א זייט און האט אנגעהויבען מיט איהם צו רעדען און צו טראכטען, וואס זאלען זיי יעצט טאהן. עס איז פערגאנגען א געוויסע צייט, ביז זיי האבען געפאסט א בעשלוס. דער פראפעסאר האט עס באלד איבערגעגעבען לארד גלענארוואן און זיינע קאמעראדען.

— מיר האבען קיין אנדערע עצה ניט, האט ער זיי געזאגט. מיר מוזען זיך צו־טהיילען אין צוויא פארטיען. דיא ערשטע פארטיע זאל בעשטעהן פון דיעניגע פון אונז, ביי וועלכע דיא פערד זיינען שוין אזוי מיעד, אז קוים וואס זיי שלעפען זיך. דיעזע פארטיע זאל אויפשטעהן מארגען אין דער פריה און זיך ווייטער שלעפען, וויא זיי וועלען קענען אויף דעם וועג, וואס טהאלקאווע וועט אייך ווייזען. דיא אנדערע פארטיע זאל בעשטעהן פון טהאלקאווע און נאך איינעם אדער נאך צוויא מיט דיא בעסטע פערד. זיי וועלען פאהרען צום טייך גואמיני, וועלכער געפינט זיך פינף און צוואנציג מייל פון דאנען. וועלען זיי געפינען וואסער אין טייך, וועלען זיי אנפילען דיא לאגלען און וועלען אניאגען דיא ערשטע פארטיע. זיי וועט עס לייכט זיין, וויל זייערע פערד וועלען זיך גוט אנטרינקען און אנעסען לעבען טייך.

— ווען מען וועט אבער אין טייך גואמיני אויך ניט געפינען קיין וואסער? האט טאם אויגוסטין געפרעגט. וואס וועלען מיר דאן טהאן?

— דאן וועלען מיר מוזען אראפפאהרען צו דיא בערג סיעררא וואנטאנא. דארט איז שטענדיג דא וואסער.

— וויא ווייט איז אבער אהין?

— דאס איז א ווייטער וועג.

— גאנץ געוויס, מיר האבען אבער קיין אנדערע עצה ניט. דאס איז דערוויל דאס איינציגע מיטעל אונז צו רעטען.

— גוט! איך מיין, אז מיין פערד איז נאך גענוג שטארק אויסצוהאלטען דיא רייזע, האט טאם אויגוסטין געזאגט. איך וויל פאהרען מיט'ן פאטאגאניער צום טייך גואמיני.

— נעהמט מיך אויך מיט, האט דער קליינער ראבערט געבעטען. איך וויל פאהרען מיט מיין פריינד, טהאלקאווע.

עס איז געבליעבען, אז לארד גלענארוואן, טהאלקאווע און ראבערט זאלען פאה־רען זוכען וואסער און דיא איבעריגע זאלען זיך ווייטער שלעפען, וויא זיי וועלען קענען, אויף דעם וועג, וועלכען זיי זיינען ביז אהער געגאנגען.

— און מיך ווילט איהר ניט מיטנעהמען? האט דער פראפעסאר געפרעגט מיט א פארוואורף.

— ליעבער פראפעסאר, האט לארד גלענארוואן איהם געענטפערט. מיר קענען דאך ניט לאזען אונזערע קאמעראדען אהן א וועג-ווייזער. ווען טהאלקאווע פאהרט מיט אונז, מוזט איהר בלייבען ביי דיא איבעריגע.

— אלזא, מוז איך בלייבען דא, האט דער פראפעסאר געזאגט טרויעריג.

— אבער, פראפעסאר פאגאנעל, האט דער מאיאר געזאגט, זייט ניט צער־שטרייט און מאכט ניט קיין פעהלער. איהר קענט דאך זיך פערגעסען און אונז פער־פיהרען קיין ירושלים.

— דאס וואלט געוועזען זעהר גלייך און עס וואלט געוועזען אייער שטראפע דערפאר, וואס איהר לאכט אזוי אפט פון מיר.

ער האט זיך געווענדעט צו לארד גלענארוואן און האט איהם געפרעגט.

— וויא אזוי וועט איהר פאהרען מיט'ן פאטאגאניער, ווען איהר קענט זיך מיט איהם ניט צונויפרעדען?

— איך האב שוין געחאפט איינינע שפאנישע ווערטער, האט לארד גלענארוואן געענטפערט. איך האב ניט מיט איהם פיעל וואס צו רעדען.

דעם אנדערן טאג אין דער פריה איז מען אויפגעשטאנען און מען האט עפעס געגעסען. טהאלקאווע האט זיי אוועקגעגעבען דאס לעצטע ביסעל וואסער, וואס ער האט נאך געהאט. עס איז אויסגעקומען נור איינינע לעפעל וואסער אויף א מענשען. מען האט זיך אויפגעזעצט אויף דיא פערד און מען איז וויטער געפאהרען. איין פאר־טיע אין איין זייט און דיא אנדערע פארטיע אין דער אנדערער זייט.

לארד גלענארוואן מיט זיין פארטיע זיינען יעצט געפאהרען אין א געגענד, וועל־כער איז בעקאנט אונטער'ן נאמען „דעזערטיא דע לאס סאלינאס", דיא זאלץ וויסטע. דיא ערד פון דער גאנצער געגענד איז אזוי רייך מיט זאלץ, אז אין ערטער האט דאס זאלץ בעדעקט דיא ערד אויף גאנצע שטרעקען און האט אויסגעוויעזען, וויא אייז, וועלכעס בעדעקט א טייך אים ווינטער. וויטער צו דיא בערג אין דער געגענד, וועל־כעס בעדעקט א טייך אים ווינטער. וויטער צו דיא בערג אין דער געגענד, וועלכעס הייסט ווענטאנא, איז דאס לאנד רייך און פרוכטבאר. עס וואקסען דארט דיא טהיי־ערסטע גראזען און אלערליי זעלטענע ביימער. דארט געפינט מען דעם בוים קוועבראבע Quebracha איינעם פון דיא זעלטענסטע און וואונדערבארסטע ביימער אויף דער וועלט. זיין האלץ און זיין קארע (רינדע) ווערט בענוצט אין דער מעדיצין און עס ווערט פער־קויפט אויף דער אונצע. עס איז פיעל טהייערער אלס דיא קארע פון'ם בוים, פון וועל־כען מען מאכט דאס בעקאנטע מיטעל כינין. אין יענער געגענד וואקסט ווידער דער מערקווירדיגער בוים אלגאראבא, אדער קאררעבא. אויף איהם וואקסט א פרוכט, גרויס וויא אן עפעל. פון דיעזען פרוכט מאכען דיא אינדיאנער א סארט ברויט, וועל־כעס איז זעהר געשמאק און זעהר געזונד.

דיא ארגענטינישע רעגיערונג האט שוין עטליכע מאל פראבירט צו קאלאניזירען דיעזע געגענד. עס איז איהר אבער ניט געלונגען. יעדעס מאל, ווען קאלאניסטען האבען

זיך דארט בעזעצט, זיינען אויף זיי אנגעפאלען די ווילדע אינדיאנער, האבען זיי געטייט און האבען צורויבט זייער פערמעגען. די ארגענטינישע רעגיערונג איז ניט אים שטאנד צו האַלטען דארט שטענדיג אן ארמעע, וויא די פעראייניגטע שטאאטען טהוען אויף זייערע גרענעצען מיט די ווילדע. זיא האט דאהער געמוזט אויפגעבען און איבערלאזען דאס לאנד די אינדיאנער.

אונזערע דריי רייזענדע זיינען מונטער געפאהרען ווייטער. טהאלקאווע׳ס פערד איז געלאפען, גלייך וויא ער וואלט גאר קיין מאל ניט געליטען פון דורשט, די אנדערע צוויא זיינען איהם נאכגעגאנגען. טהאלקאווע איז געזעסען רוהיג אויף זיין פערד און האט פון צייט צו צייט געקוקט, וויא אזוי ראבערט פאהרט רייטענדיג.

— וויא עס ווייזט אויס, איז טהאלקאווע מיט דיר צופריעדען, האט לארד גלענארוואן געזאגט צו ראבערטען. איך זעה אויך, אז מיט דער צייט וועסט דוא ווערן א גאנץ גוטער רייטער.

— מיין פאטער אבער וויל דאך, איך זאל ווערן א מאטראז? האט ראבערט געפרעגט.

— מען קען זיין ביידע, א גוטער מאטראָז און א גוטער רייטער. איינס דעם אנדערן קען ניט שאדען.

— ארימער פאטער! האט פּלוצלונג אויסגערופען ראָבערט. וויא דאנקבאר וועט ער אייך זיין, ווען איהר וועט איהם רעטען און וועט איהם ברייגנען זיינע קינדער.

— ליעבסט דוא דיין פאטער אזוי שטארק? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— יא, מילארד. ער שטעהט מיר פאר די אויגען. איך הער זיין שטימע. מערי איז זעהר עהנליך צו איהם. זיא האט אין גאנצען זיין געזיכט, זיינע אויגען און זאגאר זיין שטימע. — יעדעס מאָל, ווען ער פלעגט צוריק קומען פון זיינע רייזען, פלעגט ער מיר עפּעס ברענגען. גוטער, ליעבער פאָטער!

— מיר וועלען איהם געפינען, האט לארד גלענארוואן געזאגט. מיר וועלען איהם געפינען און איהם איבערגעבען זיינע קינדער, וועלכע ליעבען איהם אזוי שטארק. אונזער פריינד, טהאלקאווע, פיהרט אונז אויפ׳ן ריכטיגען וועג. מיר וועלען איהם געפינען, וועלען איהם בעפרייען און וועלען מיט פרייד צוקומען צו אונזער שיף, די „דונקאַן“.

די פערד זיינען געווארען אלע מאל שוואכער און זיינען געגאנגען לאנגזאמער. געגען מיטאג זיינען זיי גאר צוגעשטאנען און האבען זיך ניט געקענט ריהרען פון׳ם אָרט. מען האט געמוזט זיי לאזען זיך אויסרוהען א שטונדע. די היץ האט געברענט. דער דורשט האט זיי אנגעהויבען שרעקליך צו קוועלען. מען האט געמוזט שרייען אויף די פערד, זיי שלאגען, ביז זיי האבען זיך ווידער אויפגעהויבען פון זייער ארט, אזוי מיעד זיינען זיי געוועזן. טהאלקאָווע׳ס פערד איז נאך צוואר געוועזן שטארק און קרעפטיג געגוג אום ווייטער צו געהן. די אנדערע צווייא פערד אבער האבען זיך ניט געוואלט ריהרען. מיט שווערער מיה איז עס זיי געלונגען זיך ווייטער צו שלעפּען.

נעגען צווייא אוהר האט טהאלקאווע׳ס פערד פּלוצלונג אויפגעהויבען דעם קאָפּ און האט אנגעהויבען צו שלינגען די לופט. ער האט געקנאקט מיט דער צונג און האט גערדעהט דעם קאָפּ אין אלע זייטען. די אנדערע צווייא פערד זיינען אויך מונטער

געוואָרען און האבען אנגעשטרענגט זייערע לעצטע קרעפטע אום ווייטער צו געהן. אין א שטונדע ארום האט זיך געוויזען א ווייסער פּאַס, וועלכער האט געשיינט און געגליצערט אין דער זון.

— וואסער! האט אויסגערופען לארד גלענאַרוואן.

— יא, וואסער, האט געזאגט טהאלקאווע רוהיג. דיא פערד האבען דערשמעקט מיט א שטונדע פריהער, דערפאר זיינען זיי אזוי געלאפען.

יעצט ערשט האבען דיא פערד אנגעהויבען צו לויפען, וויא דיא משוגעים. עס איז געווען אונמעגליך זיי איינצוהאלטען. זיי האבען זיך אריינגעווארפען אין וואסער ביז אין בויך און האבען אנגעהויבען צו טרינקען. דיא רייטער האבען זיך איינגעבויגען איבער זיי און האבען געשעפּט דאס וואסער מיט דיא הענד.

— אך, וואס פאר א פערגניגען! האט ראבערט אויסגערופען. וויא געשמאק, וויא טהייער איז א גלאז וואסער, ווען מען ווערט פערברענט פון דורשט!

— טרינק פּאַרזיכטיג, ראבערט, האט לארד גלענאַרוואן איהם געבעטען.

ליידער, האט ער אליין געגעבען זעהר א שלעכטען ביישפּיעל. ער האט געטרונקען איין האנד פול נאך דער אנדערער און האט זיך ניט געקענט זאט אנטרינקען. טהאלקאווע האט געטרונקען לאנגזאם, אבער אן אן אויפהער. עס האט אויסגעוויזען, אז ער וויל זיך גאר ניט אויפהייבען.

— אבער פריינד טהאלקאווע, האט לארד גלענאַרוואן געזאגט, דוא וועסט דאך אויסטרינקען דעם גאנצען טייך, עס וועט פאר אונזערע קאמעראדען גאר ניט בלייבען.

ווען מען האט זיך גוט אנגעטרונקען, האט מען זיך בעראטהען, וואס צו טאהן. עס איז געבליעבען, אז טהאלקאווע זאל מיטנעהמען א פּאָר לאגלען וואסער און זאל לויפען אויפזוכען דיא איבעריגע. ער זאל זיי געבען, וויא פיעל וואסער ער וועט האבען און זאל זיי צופיהרען צום טייך. פאלס אבער זיי וועלען זיין זעהר מיעד און שוואך, זאל טהאלקאווע זיי ווייזען דעם וועג און זאל אליין צוריק קומען. לארד גלענאַרוואן און ראבערט קענען דאך ניט בלייבען אליין נעכטיגען אין אזא ווילדע געגענד.

טהאלקאווע איז באלד אוועקגעפאהרען. זיין פערד איז געווען דערפרישט פון'ם וואסער און איז געפלויגען, וויא א שטורמווינד. אין א פּאָר שטונדען ארום האט ער זיי דערגרייכט. זייער לאגע איז אבער געווען פערצווייפעלט. דיא פערד זיינען געלעגען אויף דער ערד, דיא פיס אויסגעשטרעקט, און האבען געקייכט. דיא מענשען איז אויך ניט געגאנגען בעסער. זיי האבען זיך ניט געקענט ריהרען.

— וואסער! איך ברענג וואסער! האט ער א געשריי געטאהן, ווען ער האט דערזעהן זייער לאגער.

אלע האבען זיך אויפגעהויבען, ניי בעלעבט. טהאלקאווע האט איינגעטהיילט דאס וואסער, וואס ער האט מיטגעבראכט אין גלייכע פּאָרציאָנען און האט געגעבען יעדען מענשען איין פּאָרציאָן און יעדען פערד צוויא פּאָרציאָנען. ער האט זיי געוויזען דעם וועג צום טייך און איז אליין צוריקגעלאפען צו לארד גלענאַרוואן און ראבערט. ער האט געזעהן מיט פערגניגען, אז זיי זיינען דערווייל ניט געזעסען ליידיג. זיי האבען אויסגעפונען א שטיקעל ארט, וועלכעס איז געווען פון דריי זייטען ארומגעצאמט מיט

צווייגען פון ביימער. וואהרשיינליך, האבען דא אינדיאנער א מאל אויפגעשטעלט זייער לאגער און האבען אהער פארטריעבען זייערע פערד. דיעזען פלאץ האבען זיי זיך אויסגעקליעבען אלעס נאכטלאגער און האבען דארט געלאזען זייערע פערד. זיי אליין זיינען ארומגעגאנגען אויף די ברעגעס פון׳ם טייך זוכען עפעס עסען. זיי האבען אויך באלד געפונען. אין יענע געגענדען געפינען זיך געגוג פייגעל און אנדערע קליינע חיות. לארד גלענארוואן האט געשאסען א פעקארי. דאס איז א סארט ווילדער שוויין, וועלכער איז אבער ניט גרעסער פון א הונד. זיין פלייש איז זעהר געשמאק. די יעגער בעטראכטען עס אלס דעליקאטעסע.

דאס פעקארי איז א זאנדערבארעס טהיער. ער איז בעריהמט דורך זיין דומהייט. עס אנטלויפט ניט פון׳ם יעגער, זאנדערן פאלט אויף איהם אן. ער האט פון ביידע זייטען מויל צווייא שארפע און שפיציגע צעהנער, מיט וועלכע עס קען דורכבויערן א שטיק אייזען. ווען מען טרעפט אן איינעם אדער צווייא זיינען זיי ניט געפעהרליך און מען קען זיי זעהר לייכט טייטען. ווען מען טרעפט אבער א באנדע פון דרייסיג ביז פערציג שטיק, איז דער יע ער אין דער גרעסטער געפאהר. זיי פאלען איהם אן און צושטעכען איהם מיט זייערע שארפע צעהנער. זיי פאלען אויף איהם אן אלע מיט א מאל פון אלע זייטען. ער איז ניט אים שטאנד זיך צו וועהרען געגען זיי. ער קען טייטען עטליכע פון זיי, די איבעריגע אנטלויפען ניט און פאלען ווייטער אן, ביז זיי טייטען דעם יע ער. דאס איינציגע מיטעל אין אזא פאל איז ארויפצוקלעטערן אויף א בוים. די פעקארי פערזאמלען זיך ארום בוים און קענען ניט פערשטעהן, וואוהין זייער פיינד איז פערשוואונדען געווארען. זיי שטעהן א ווילע און צוגעהן זיך.

ראבערט איז אויך ניט געזעסען ליידיג. ער האט געשאסען איינינע פייגעל און האט געחאפט אן ארמאדיללא. דאס איז אויך איינע פון די זאנדערבארסטע טהיערע פון זיד אמעריקא. עס איז גרויס, ווי א קאץ. אנשטאט האר איז זיין קערפער בעדעקט מיט א פאנצער פון ביין. דער פאנצער איז צוזאמענגעשטעלט פון עטליכע ברייטע רייפען ארום זיין קערפער. ווען די ארמאדיללא זעהט, אז מען יאגט איהר נאך, פארקריעכט זיא אין א לאך אין דער ערד. זיא גראבט זיך איין מיט איהרע שארפע נעגעל אזוי שטארק אין דער ערד, אז צווייא פאר אקסען זיינען ניט אים שטאנד זיא ארויס צושלעפען פון איהר לאך. ווען זיא ליעגט אזוי פערגראבען אין איהר לאך, קען מען זיא לעבעדיגער הייט אויף קיין פאל ניט פאנגען. די ארגענטינישע יעגער אבער זיינען שוין גוט בעקאנט מיט דער ארמאדילא. קוים זעהט דער יעגער, אז דאס טהיער האט זיך פערגראבען אין דער ערד, שטעכט ער איהר ארייין זיין לאנגעס מעסער אונטער׳ן עק וואו דער פאנצער הערט אויף. שיעסען קען מען זיא זעהר לייכט. דער פאנצער קען ניט אויסהאלטען די קוגעל פון א ביקס.

ראבערט האט געט אפען די ארמאדילא ביים וואסער און ער האט זיא זעהר לייכט געשאסען. זיי האבען שוין יעצט געהאט גענוג פראוויאנט. עס האט נור געפעהלט איינער, ווער עס זאל זיי קענען צובערייטען און קאכען. באלד איז דער איינער געקומען. דער פאטאגאניער איז באלד אנגעלאפען און איז געווען העכסט דערפרעהט צו זעהן, אז זיינע קאמעראדען האבען אנגעגרייט אזא גוטען סאפער. ער האט זיך

באלד געקומען צו דער ארבייט. ער האט צולעגט א פרעהליך פייער און האט אנגע־הויבען צו בראטען, וואס לארד גלענארוואן און ראבערט האבען אנגעגרייט.

— מיר מוזען אנגרייטען עסען פאר אונזערע קאמעראדען אויך, האט ער גע־זאגט. איך מיין, אז זיי וועלען אנקומען נאך ביי נאכט. איך האב זיי געלאזען ניט ווייט פון דאנען. ליידער, זיינען זייערע פערד אזוי מיעד און שוואך, אז זיי קענען זיך ניט ריהרען.

דער פאטאגאניער איז געוועזן א גוטער קאך. ער האט אבער געקאכט נאך דער פאטאגאנישער מאדע. אבגעשניטען א שטיק פלייש, עס אויפגעשטעקט אויף א הילצערנער שפיז און עס אזוי געבראטען, ביז עס איז פארטיג געווארען. דאן בעשאטען מיט זאלץ און געגעסען. אלע דרייא האבען געגעסען מיט׳ן בעסטען אפעטיט. נאכ׳ן עסען האט טהאלקאווע זיך נאך צוגעקוקט צו דיא פערד און אלע דריי האבען זיך איינגעוויקעלט אין זייערע דעקען און האבען זיך געלעגט שלאפען מיט דיא פיס צום פייער.

19טעם קאפיטעל.

דיא רויטע וועלף.

עס איז שוין געוועזן ניט פריה, ווען זיי האבען זיך געלעגט. דיא נאכט איז געוועזן א דונקעלע. דער מאנד האט ניט געשיינט. עס איז געוועזן סוף חודש. נור דיא שטערן האבען געשיינט און געפונקעלט, גלייך וויא זיי וואלטען געוואונקען צו דיא איינוואינער פון דער ערד, אז עס איז שוין צייט צו שלאפען און צו רוהען. און אלע האבען זיי גע־פאלגט. פייגעל טהיערע און מענשען, אלע זיינען געשלאפען, אלע האבען זיך אויסגע־רוהט און געזאמעלט קרעפטע אויף מארגענדיגען טאג. אונזערע רייזענדע זיינען געשלא־פען. זייערע פערד האבען זיך אויך אניעדערגעלעגט אויפ׳ן ווייכען גראז און האבען זיך אויסגערוהט פון זייער לאנגער און שווערער רייזע.

נעגען האלבע נאכט האט זיך טהאלקאווע פלוצלונג אויפגעחאפט. זיין שארפער אויער האט דערהערט א זאנדערבארען גערויש. ער האט זיך אונרוהיג אומגעקוקט אין אלע זייטען.

וואס האט געקענט אזוי בעאונרוהיגען דעם פאטאגאניער, וועלכער איז געוועזן אזוי געוואינט צו דיא פאמפאס? האט זיך איהם אויסגעוויזען, אז א באנדע אינדיאנער וויל אויף זיי אנפאלען? אדער האט ער געהערט דאס ברומען פון א פומא? (זילבער לייב). ער איז באלד אויפגעשפרונגען און האט א קוק געטאהן אויפ׳ן פייער. ער איז געווארען שטארק אונרוהיג, ווען ער האט דערזעהן, אז דאס פייער לעשט זיך אויס. ער האט שנעל צונויפגעשארט, וואס ער האט נור געקענט קריעגען, און האט עס ארויפ־געווארפען אויפ׳ן פייער. געהן ערגעץ ווייט זוכען האלץ אדער אנאנדער ברען מאטע־ריאל האט ער ניט געקענט. ער האט מורא געהאט איבערצולאזען זיינע שלאפענדיגע קאמעראדען אליין. ער האט דאהער צונויפגענומען טרוקען גראז, צווייגען פון ביימער, טרוקענע בלעטער און וואס ער האט נור געקענט קריעגען, און האט עס ארויפגעווארפען אויפ׳ן פייער. אליין האט ער זיך געזעצט ניט ווייט און האט געווארט.

עס איז פערגאנגען א האלבע שטונדע, א שטונדע, טהאלקאווע איז אלץ געזע־

סען אנגעשפּארט דעם קאָפּ אויף דיא הענד און האט זיך צוגעהערט. איינער, וואס איז ניט געוואָנט מיט דיא פּאמפּאס, וואָלט גאָר ניט געהערט און גאָר ניט געזעהן און וואָלט געגאנגען זיך לעגען שלאפען. טהאלקאווע אָבער האָט געפיהלט, אז עפּעס איז נישט גלאט, אז עפּעס וועט געשעהן. פּוצלונג האט טהאאוקא, דעם פּאטאגאָ־ניערס פערד, אויפגעהויבען דעם קאָפּ און האט אנגעהויבען זיך צו ווארפען אין אלע זייטען. טהאלקאווע איז אויפגעשפּרונגען.

— טהאאוקא פיהלט דעם פיינד! האט ער געזאגט צו זיך אליין.

ער האט אנגעהויבען זיך ארומצוקוקען אין אלע זייטען. אלעס איז געווען שטיל ארום, אבער ניט גאנץ רוהיג. זיינע קאצען אויגען האבען געזעהן, וויא עפּעס ריהרט זיך, עפּעס קריעכט, עפּעס בעוועגט זיך צווישען דיא קליינע ביימלעך ארום. באלד האבען זיך געוויעזען פייערדיגע, ברענענדיגע פונקען ערגעץ וויים; באלד זיינען דיזע פונקען פערשוואונדען, באלד האבען זיי זיך ווידער געוויעזען. באלד האבען זיך געוויע־זען ברענענדיגע ליכט ערגעץ וויים. ווער עס איז אונבעקאנט מיט דיא פּאמאס, וואָלט געקענט מיינען, אז דאס זיינען לייכט קעפער, אזעלכע ווערים אדער זשוקעס, וועלכע לייכטען ביי נאכט. טהאלקאווע האט זיך ניט אָפּגענארט. ער האט געוואוסט מיט וואס פאר א פיינד ער האט צו קעמפּפען.

ער האט שארף אנגעלאדען זיין לאנגע ביקס און האט זיך געשטעלט לעבען צוים, וויא א סאלדאט אויף דער וואך. ער האט ניט לאנג געווארט. באלד האָט זיך געלאזט הערן א שרעקליכעס היילען און בילען פון הונדערטער מיילער. טהאלקאווע האט אויסגעשאָסען. דאָס בילען און דאס היילען איז געווארען נאָך העכער, נאָך שרעקליכער, נאך ערגער.

לארד גלענארוואן און ראבערט גראנט האבען זיך אויפגעחאפּט דערשראקען און איבערראשט.

— וואס איז געשעהן? האט לארד גלענארוואן אויסגערופען. אינדיאנער זיינען אויף אונז אָנגעפאלען?

— ניין, האט טהאלקאווע געענטפערט. — אגוואראס.

— וואָס איז אגוואראס? האט ראָבערט געפרעגט.

— אגוואראס איז א רויטער וואלף פון דיא פּאמפּאס.

זיי האבען יעצט קיין צייט ניט געהאט פיעל צו רעדען. דאס היילען און דאס בילען איז מיט יעדער מינוט געווארען שרעקליכער. לארד גלענארוואן און ראבערט האבען געחאפּט זייערע ביקסען און זייערע רעוואלווערס און האבען זיך געשטעלט לע־בען טהאלקאווע, וועלכער האט זיי געוויעזען אויף דיא פּאמפּאס, פון וואנען דיא רויטע וועלף זיינען אנגעקומען. ראבערט איז אפּגעשפּרונגען פון'ם צוים.

— דוא האסט מורא פאר וועלף, מיין יונגער העלד? האט לארד גלענארוואן איהם געפרעגט.

— ניין, מילארד, לעבען אייך האב איך פאר קיינעם קיין מורא ניט, איך האב מיך דערשראקען פאר זייערע פייערינע אויגען. זיי ברענען וויא גליהענדע קוילען.

— די רויטע וועלף זיינען ניט געפעהרליך, האט לארד גלענארוואן איהם בערוהיגט.

וואלטען זיי ניט געווען אזוי פיעל, וואלט איך מיך אויף זיי גאר ניט אומגעקוקט.

— מיר האבען ניט וואס מורא צו האבען, האט ראבערט געענטפערט. מיר זיינען אלע גוט בעוואפענט. לאזען זיי נור צוקומען, מיר וועלען זיי אויפנעהמען אזוי ווארם, אז זיי וועלען אונז האבען צו געדענקען.

— געוויס, מיין קינד.

לארד גלענארוואן האט נור געזאגט אזוי אום ראבערט׳ן צו בערוהיגען. אין דער ווארהייט אבער האט איהם געקלאפט דאס הארץ. ער האט זעהר גוט געזעהן, אז דארט געפינען זיך עטליכע הונדערט וועלף. וואס קענען דרייא מענשען טאהן געגען אזא - אכט?

מיר מוזען א ביסעל בעשרייבען דיא רויטע וועלף אום צו געבען אונזערע לעזער א בעגריף איבער דיעזעס טהיער. דער רויטער וואלף איז גרויס וויא א הונט. זיין קאפ איז זעהר עהנליך צו א פוקס. ער איז בעדעקט מיט רויטליכע האר פון צימרינג פארב. דער רוקען איז שווארץ. ער האלט זיך געוועהנליך אויף אין זומפיגע געגענדען, פאלט אן אויף חיות און פייגעל, וועלכע האלטען זיך אויף אין וואסער אדער לעבען וואסער און פרעסט זיי אויף. ער איז זעהר געשיקט און שטארק. אין א הייסע צייט, ווען דיא טייכען טריקענען אויס, איז ער געפעהרליך. ער האט ניט וואס צו עסען ביים וואסער און לויפט ארום איבער דיא פאמפאס. ער פערזאמעלט זיך אין גרויסע מאסען, פאלט אן אויף א גאנצע העערדע פון שאף און צורייסט זיי. דיא איינוואינער פון יענע געגענדען ציטערן פאר א גרויסע באנדע רויטע וועלף. זיי וואלטען בעסער געוואלט אנטרעפען א וואסער טיגער אדער א יאגואר, איידער א באנדע פון דיא רויטע וועלף.

לארד גלענארוואן האט גוט פערשטאנען, אז זיי געפינען זיך אין דער גרעסטער געפאהר. דיא וועלף וועלען זיי ניט אפלאזען. עס וועט גאר ניט העלפען, וואס זיי וועלען טייטען דרייסיג אדער פערציג, דיא איבעריגע וועלען דאך אויף זיי אנפאלען און זיי צורייסען. זיי זיינען שטארק הונגעריג און ווילען זעהר עסען א שטיק מענשען פלייש אדער פערד׳ס פלייש.

לאנגזאם און פארזיכטיג זיינען דיא וועלף צוגעקומען אימער נעהנטער און נעהנטער. זיי האבען געבילדעט א גרויסען קרייז ארום אונזערע דריי רייזענדע. דער קרייז אבער איז געווארען אימער קלענער, אימער ענגער, דיא געפאהר אימער גרעסער. דיא פערד זיינען געווארען זעהר אונרוהיג, האבען געגראבען דיא ערד מיט זייערע פיס און האבען זיך געריסען צו אנטלויפען. ווען זיי וואלטען ניט געווען צוגעבונדען, וואלטען זיי געוויס אנטלאפען און דיא וועלף וואלטען זיי צוריסען.

יעצט האבען זיך אונזערע רייזענדע צוטהיילט אויף צווייא פארטייען. טהאלקאווע איז געשטאנען מיט זיין ביקס לעבען צוים און ראבערט און לארד גלענארוואן זיינען געשטאנען אין דער אפענער זייט אום דארט ניט צו צולאזען דיא וועלף, וועלכע זיינען שוין געווען גאנץ נאהענט. לארד גלענאנוואן און ראבערט האבען געוואלט שיעסען אויף דיא וועלף. טהאלקאווע האט זיי אנגעחאפט ביי דיא הענד.

— וואס הייסט דאס? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— וואהרשיינליך מיינט אונזער פריינד, אז עס איז נאך פריה צו שיעסען. מיר מוזען ווארטען, ביז דיא וועלף וועלען צוקומען נעהנטער.

טהאלקאווע האט גאר ניט געזאגט. ער האט גענומען דאס בלעכענע שאכטעל, וואו זיי האבען געהאלטען זייער פולווער און האט עס נעגעבען לארד גלענארוואן. — דאס שאכטעל איז נעווען כמעט לעדיג. אונזערע פריינד האבען ביי טאג געשאסען אין אלע זייטען אהן א רעכנונג און האבען אויסגענוצט דעם גאנצען פולווער.

— וואס איז? האט ראבערט געפרעגט אונרוהיג.

— מיר מוזען זיין זעהר קארג מיט אונזער קריעגס מאטעריאל, האט איהם דער לארד געענטפערט. מיר האבען היינט געשאסען אהן א רעכנונג און עס איז געבליעבען פולווער און קוגלען נור אויף צוואנציג מאל צו שיעסען.

ראבערט האט גאר ניט געענטפערט. ער האט אנגעהויבען צו פערשטעהן, אז זייער לאגע איז גאר ניט אזוי גוט און גאר ניט אזוי פרעהליך, וויא ער האט פריהער געמיינט. אין דיעזע מינוט האט טהאלקאווע אויסגעשאסען און האט געטייטעט א רויטען וואלף, וועלכער איז געווען צו א גרויסער עזות פנים און איז שוין געקראכען צו נאהענט צו זיי. דער קנאנק פון דער ביקס האט דיא רויטע וועלף אביסעל איבערגע־שראקען. זיי זיינען אפגעטרעטען אויף איינינע שריט. טהאלקאווע האט א ווינק געטאהן צו לארד גלענארוואן, ער זאל זיך שטעלען אויף זיין ארט. ער אליין האט צונויפגעשארט און צונויפגעקראצט א ביסעל טרוקען גראז און טרוקענע בלעטער און האט זיי אריינ־געווארפען אין פייער. דאס פייער האט אנגעהויבען צו ברענען העלער און האט בע־לייכטעט דיא געגענד מיט א רויטער פלאם. יעצט האט לארד גלענארוואן געקענט בעסער בעטראכטען זיינע פיינד. ער האט אונגערן א ציטער געטאהן. עס זיינען געווען אזוי פיעל, אז עס איז געווען אונמעגליך זיי צו צעהלען.

דאס פייער האט גערייצט דיא וועלף. זיי זיינען צוגעקומען נאך נעהנטער. איי־ניגע זיינען געקומען אזוי נאהענט, אז זיי האבען זיך פערברענט זייערע לאפעס אן פייער און זיינען צוריקגעשפרונגען מיט א שרעקליכען געהייל. פון צייט צו צייט, ווען זייא וועלף זיינען שוין צוגעקומען צו נאהענט, האט מען געמוזט אויף זיי שיעסען. מען האט זיי געמוזט א ביסעל אפשרעקען. אבצעהן ביז צוואנציג טויטע וועלף זיינען געליעגען אויסגעשטרעקט אויפ'ן גראז.

אייגענטליך, איז זייער לאגע ניט געווען אזוי שלעכט. זא לאנג דאס פייער האט געברענט און זיי האבען געהאט פולווער און קוגלען, האבען זיי געקענט אפהאלטען דיא וועלף. וואס וועלען זיי אבער טאהן, ווען דיעזעביידע מיטעל זיך צו פערטהיידיגען וועלען זיך אויסלאזען? דאס פייער קען ניט לאנג ברענען. טהאלקאווע האט שוין אויס־געקראצט דאס לעצטע ביסעל גראז, דעם לעצטען צווייגעל און האט זיי אריינגעווארפען אין פייער אריין. פולווער און קוגלען האבען זיי זעהר ווענינ. וואס וועט זיין ווען זיי וועלען אויסשיעסען דאס לעצטע ביסעל פולווער?

לארד גלענארוואן האט א קוק געטאהן צו ראבערט'ן און א פרעהליכער שמייכעל האט זיך געוויעזען אויף זיין בלייכעס געזיכט. ראבערט איז געשטאנען פעסט מיט זיין ביקס אין דער האנד און איז געווען יעדע מינוטע בערייט צו שיעסען אויף דיא וועלף.

וויא א העלד. עס האט איהם געפרעהט צו זעהן, וויא דיעזער יונגע צייגט אזוי פיעל מוטה. אין דער זעלבער צייט אבער האט עס איהם פערקלעמט ביים הארצען. — דיא לאגע איז געוועזן א פערצווייפעלטע.

— אין א שטונדע ארום, האט ער געזאגט צו זיך אליין, וועלען מיר ניט האבען, ניט קיין פייער, ניט קיין פולווער און ניט קיין קוגלען. וואס וועלען מיר דאמאלס טאהן? מיר מוזען דאך אויסטראכטען עפעס א מיטעל, וויא אזוי אונז צו רעטען. איך מוז איבעררעדען מיט'ן פאטאגאניער. ער איז דאך מעהר בעקאנט מיט דיא פאמפאס.

ער איז צוגעגאנגען צו טהאלקאווע'ן און האט מיט איהם גערעדט האלב שפא־ניש, האלב ענגליש און האלב דורך צייכענס. עס איז געוועזן קיינע לייכטע אויפגאבע פאר דיעזע צווייא מענשען צו ריידען. זיי האבען וועניג פערשטאנען איינער דעם אנ־דערן. עס איז פערגאנגען א שטארקע פערטעל שטונדע, איידער לארד גלענארוואן האט זיך צונויפגערעדט מיט'ן פאטאגאניער.

— וואס זאגט ער? האט ראבערט אלע מאל געפרעגט.

— ער זאגט, האט לארד גלענארוואן ענדליך געענטפערט, אז מיר מוזען טהאן אלעס מעגליכע און אויסהאלטען ביז אין דער פריה. דיא רויטע וועלף יאגען זיך נאך זייער רויב נור ביי נאכט. פארן טאג האבען זיי מורא. דאס איז א ווילדעס טהיער, וועלכעס האט ליעב דיא פינסטערניס, עס אנטלויפט פון דער ליכטיגקייט.

— אלזא, לאמיר זיך פערטהיידיגען ביז עס וועט ווערן טאג.

— יא, מיין קינד! לאמיר זיך פערטהייריגען, מיט וואס מיר קענען. ווען עס וועט זיך אונז אויסלאזען פולווער און בליי, וועלען מיר זיך פערטהיידיגען מיט אונזערע מעסערס.

טהאלקאווע האט באלד געוויעזען א ביישפיעל, וויא אזוי זיך צו פערטהיידיגען מיט א מעסער. ער האט זיך אנגעבויגען און האט מיט זיין גאנצער קראפט אראפגע־לאזען זיין לאנגעס, שארפעס מעסער אין דער געדיכטער מאסע פון דיא וועלף. ווען ער האט זיך אויפגעהויבען, איז פון'ם מעסער גערונען בלוט. אבער אויך דיעזעס מיטעל האט וועניג געהאלפען. דאס היילען און בילען פון דיא וועלף איז געווארען יעדעס מאל ערגער און שרעקליכער. פאר'ן קנאק פון דעם ביקס, פאר'ן פייער און רויך פלעגען זיך דיא וועלף וועניגסטענס דערשרעקען, פאר'ן מעסער אבער האבען זיי זיך זאגאר ניט דערשראקען און ווען איינער פון זיי איז געווארען פערוואונדערט און האט אנגעהויבען צו היילען אין דער הויך, האט עס זיי נאך מעהר גערייצט.

גענען צווייא אוהר פארטאג האט דאס פייער אנגעהויבען פארלאשען צו ווערן. עס איז געווארען אימער פינסטערער און פינסטערער. לארד גלענארוואן האט אנגע־הויבען אויסצורייסען בלעטער פון זיין נאטיץ בוך און האט זיי געווארפען אין פייער. עס האט אויפגעפלאמט און ער האט זיך ארומגעקוקט. ראבערט איז געשטאנען גאנץ רוהיג אויף זיין ארט. ער האט נאך אלץ ניט פערשטאנען, וויא גרויס עס איז דיא גע־פאהר, אין וועלכע זיי געפינען זיך. לארד גלענארוואן אבער האט אלעס פערשטאנען און עס האט איהם פארקלעמט ביים הארצען. עס האט איהם גערייסען דאס הערץ צו זעהן, אז דער קליינער ראבערט וועט באלד צוריסען ווער'ן אויף שטיקער פון דיא

בייזע גרימיגע וועלף. ער האט זיך דערמאָנט אן זיינע ליעבע, יונגע פרוי, וועלכע ווארט אויף איהם ערגעץ אין א פּאָרט אין ארגענטיניען, אן זיינע קאמעראדען, וועלכע געפי־נען זיך ניט ווייט און זיינען אויך אין דער גרעסטער געפאהר. זיי קענען פערבלאנזעט ווערן אין דיא פּאמפּאס און אויסשטארבען פון הונגער און פון דורשט.

ער איז צו געגאנגען צו ראבערט, האט איהם ארומגענומען און צוגעפרעסט צו זיין ברוסט און הייסע ביטערע טרערן האבען זיך געגאסען טייכען ווייס פון זיינע אויגען און זיינען געפאלען אויף ראבערטס בלאנדע לאקען.

— איך האב קיין מורא ניט פאר דיא וועלף! האט ראבערט געזאגט.

— האסט רעכט, מיין קינד! מיר האבען ניט וואס מורא צו האבען, באלד וועט ווער'ן טאג און דיא ווילדע בעסטיען וועלען זיך צו לויפען.

אין דיעזער מינוט זיינען צוויא וועלף אריבערגעשפּרונגען איבער'ן צוים גלייך צו דיא פערד. טהאלקאווע האט זיי געגעבען אזא שטארקען זעץ מיט זיין לאנגער שווערער ביקס, אז דיא ביינער פון זייערע קעפּ האבען אנגעהויבען צו קלינגען.

— בראוואָ, פריינד טהאלקאווע! האט ראבערט אויסגערופען. בראוואָ!

דאס פייער האט זיך אויסגעלאשען. עס איז געווארען פינסטער. טהאלקאווע האט צום לעצטען מאל אנגעלאדען זיין לאנגע ביקס. ער האט נאך אמאל אויסגעשאָ־סען און האט ווידער געטייטעט א גרויסען וואלף. מעהר האט ער שיין קיין פולווער ניט געהאט. ער האט צונויפגעלעגט זיינע שטארקע הענד אויף דער ברייטער ברוסט און איז געבליעבען שטעהן, וויא א סטאטוע פון בראָנז. — טראכט ער עפּעס? זוכט ער עפּעס א מיטעל זיך צו רעטען? לארד גלענארוואן האט ניט געוואגט איהם צו שטערן.

פּלוצלונג האט דאס היילען און בילען פון דיא וועלף אין גאנצען אויפגעהערט. עס האט זיך אויסגעוויעזען, אז זיי צולויפען זיך. עס איז געווארען שטיל, שרעקליך שטיל.

— זיי צולויפען זיך! מיר זיינען גערעטעט! האט לארד גלענארוואן אויסגערופען.

טהאלקאווע האט טרויעריג א שאקעל געטאהן מיט'ן קאָפּ. ער האט בעסער גע־קענט דעם כאראקטער פון דיא רויטע וועלף. ער האט געוואוסט, אז זיי ווילען דא געברויכען א נייעם קונסטשטיק. ער האט נאך אליין ניט געוואוסט, וואס זיי ווילען טאהן. ער איז אבער געווען זיכער, אז זיי זיינען ניט אנטלאפען.

באלד האבען זיך אונזערע רייזענדע איבערציינגט, וואס פאר א געפעהרליכער פיינד דער רויטער וואלף איז. דיא גאנצע באנדע איז זיך צונויפגעקומען צום צוים. דער זעלבער צוים, וועלכער האט געשיצט אונזערע רייזענדע, האט געשיצט דיא וועלף, אז מען זאל זיי גאר ניט קענען טאהן. דורכ'ן צוים האט מען אויף זיי ניט געקענט שיעסען, דורכ'ן צוים קען מען זיי ניט שטעכען און ניט שלאגען מיט דיא ביקסען. זיי זיינען דאהער שטילערהייט צוגעקומען צום צוים און האבען איהם אנגעהויבען צו רייסען מיט זייערע שטארקע לאפּעס. באלד האבען זיי אוועקגעריסען עטליכע פלעקער און זיינען אריין גלייך צו דיא פערד. יעצט איז ערשט זייער לאגע געווארען שרעקליך, שוי־דערהאפט. דיא פערד האבען זיך אפּגעריסען פון זייערע שטריק, האבען געהירזשעט און געשלאגען מיט זייערע שטארקע פיס. לארד גלענארוואן האט ארומגענומען ראָ־בערט'ן און האט געפּאקט ארום זיך מיט זיין לאנגען מעסער. טהאלקאווע האט זיך

געווערט מיט זיין ביקס. עס זיינען אבער צוגעקומען אלע מאל פרישע באנדעס וועלף און האבען זיי אנגעגריפען.

פלוצלונג האט לארד גלענארוואן דערזעהן, אז טהאלקאווע האט אנגעהאפט זיין פערד.

— וואס איז דאס? האט ער געפרעגט. וויל ער אנטלויפען אויף זיין טעס, שנעלעס פערד און אונז דא איבערלאזען אליין?

— אך, ניין! דאס קען ניט זיין! האט ראבערט געזאגט.

ער האט רעכט געהאט. טהאלקאווע האט זיי געוואלט רעטען. ער האט זיך נטשלאסען צו אפפערן זיין פערד. לארד גלענארוואן אבער האט איהם ניט פערשטא־

ן. ווען טהאאוקא, טהאלקאווע'ס פערד, איז געווען פערטיג און טהאלקאווע איז גע־שטאנען לעבען איהם און האט נאך עפעס צורעכטגעמאכט אין זיין זאטעל, האט איהם לארד גלענארוואן אנגעהאפט ביי דער האנד.

— דוא געהסט ערגעץ? האט ער איהם געפרעגט.

— יא! האט דער פאטאגאניער גערענטפערט. טהאאוקא גוט פערד, וועלף אלע לויפען איהם נאך. ער געשווינד אנטלויפען. שנעל! שנעל!

— הערסט דוא, ראבערט! ער וויל אפפערן זיך און זיין פערד פון אונזערט וועגען. ער וויל ארויסרייטען אויף זיין פערד. דיא וועלף וועלען איהם נאכלויפען און מיר וועלען זיין גערעטעט.

— פריינד טהאלקאווע! האט ראבערט אויסגערופען. פארלאז אונז ניט! בלייב מיט אונז.

— ער וועט אונז ניט לאזען דא אליין, האט לארד גלענארוואן איהם בערוהיגט.

— ניין, האט טהאלקאווע געזאגט. ווילדע טהיערע, דערשראקען, לויפען, טהאאוקא גוט פערד.

— אונזער פריינד, טהאלקאווע, האט רעכט. ער וויל, אז איך זאל געהן און ער וועט בלייבען מיט דיר, ראבערט.

ער האט אנגעהאפט טהאלקאווע'ס פערד ביים צוים און האט אויסגערופען.

— לאז מיך, טהאלקאווע! איך וועל רייטען אויפ'ן פערד. בלייב דוא דא און רעטע ראבערט'ן!

— ניין! האט טהאלקאווע געענטפערט פעסט.

לארד גלענארוואן איז געווארען אויפגערעגט. ער האט אנגעהויבען צו רעדען און צונויפמישען שפאניש מיט ענגליש, האט זיך געבייזערט, האט געבעטען, האט געדראהעט, ביז טהאלקאווע האט זיי אנגענומען ביידען ביי דיא הענד און האט זיי גע־וויזען אויף דיא פאמפאס. לארד גלענארוואן האט ענדליך אנגעהויבען צו פערשטעהן. יעצט זיינען דיא פאמפאס אין דיעזער זייט פריי. דיא וועלף שטעהן אלע ארום צוים. יעצט איז דיא צייט צו אנטלויפען. יעצט, ווען א פערד וועט ארויסלויפען און וועט מאכען א רעש מיט זיינע פיס, וועלען זיך אלע וועלף ארויפווארפען אויף איהם. דאן זיינען זיי גערעטעט.

לארד גלענארוואן איז אבער געווען אזוי אויפגערעגט, אז ער האט נור געוואלט זיך אויפזעצען אויף טהאלקאווע'ס פערד. אין דער צייט, ווען ער האט גערעדט און געטענה'ט מיט טהאלקאווע, איז ראבערט ארויפגעשפרונגען אויף טהאאוקא און איז ארויסגעלאפען אין די פאמפאס, וויא א פייל פון'ם בויגען.

— ראבערט, וואס האסט דוא געטאהן? האט לארד גלענארוואן אויסגערופען אויסער זיך.

זיינע ווערטער זיינען פערטויבט געווארען פון'ם שרעקליכען היילען און בילען פון די וועלף, ווען זיי האבען דערזעהן, אז א פערד מיט א רייטער איז אנטלאפען. וויא א שטורמווינד האבען זיי זיך אלע געווארפען אויף די שפור פון ראבערט מיט זיין פערד. טהאלקאווע און לארד גלענארוואן זיינען אויך ארויסגעלאפען אין די פאמפאס. עס איז אבער געווען פינסטער, עס איז שוין געווען פארטאג, און די פאמפאס זיינען געווען שטיל. נור פון דערווייטען האט מען געהערט דאס היילען און בילען פון די וועלף.

— טהאאוקא גוט פערד, ראבערט גוט באי, זיך רעטען, האט טהאלקאווע געזאגט גאנץ רוהיג.

לארד גלענארוואן האט איהם געבעטען, זיי זאלען זיך אויפזעצען אויף די איבעריגע צוויא פערד און זאלען איהם נאכרייטען. טהאלקאווע אבער האט געענטפערט:

— ווארטען טאג.

מיט געוואלד האט ער איהם צוריקגעפיהרט אין לאגער. פון שלאפען איז שוין קיין רעדע ניט געווען. זיי זיינען געשטאנען איינער לעבען אנדערן און האבען גערעדט, וויא זיי האבען געקענט. טהאלקאווע האט זיך געגעבען אלע מעגליכע מיה צו ערקלערען לארד גלענארוואן, אז טהאאוקא וועט אויסהאלטען ביז טאג, די וועלף וועלען איהם ניט דערגרייכען. ראבערט וועט זיך האלטען פעסט אין זאטעל און זיי וועלען אלע זיין גערעטעט.

— טאמער פאלט ער אראפ פון'ם פערד? האט לארד גלענארוואן געזיפצעט.

— ער וועט ניט פאלען. ער איז א גוטער יונגע און קען זיצען אויף א פערד, האט איהם טהאלקאווע געטרייסט.

עס האט גאר ניט געהאלפען. מען האט געמוזט ווארטען, ביז עס וועט טאג ווערן. די צייט האט זיך געצויגען שרעקליך לאנגזאם. עס האט זיך איהם אויסגעוויזען, אז עס וועט קיין מאל שוין ניט ווערן טאג. ענדליך אום פיער אוהר האט זיך געוויזען א בלייכער שיין פון מזרח זייט. עס האט אנגעהויבען צו טאגען.

— לאמיר פאהרען! האט לארד גלענארוואן געבעטען.

— ניין, לאמיר נאך ווארטען, ביז די זון וועט זיך ווייזען, האט טהאלקאווע געענטפערט.

לאנגזאם, זעהר לאנגזאם איז טאג געווארען. עס איז געווארען אימער העלער, אימער פרעהליכער, אימער לעבעדיגער אין די פאמפאס. באלד האט זיך געוויזען דער ערשטער שטראהל פון דער זון.

— יעצט לאמיר פאהרען, האט טהאלקאווע געזאגט.

לארד גלענארוואן און טהאלקאווע האבען זיך געזעצט אויף דיא צווייא איבעריגע פערד און זיינען געפאהרען. — וואוהין?

— צוערשט מוזען מיר פאהרען צו אונזערע קאמעראדען. איך האב גערעכענט, אז זיי וועלען נאך ביי נאכט אנקומען. זיי זיינען ניט אנגעקומען. וואהרשיינליך, זיינען זיי געווען אזוי מיעד, אז זיי האבען געמוזט ערגעץ נעכטיגען. מיר מוזען זיי אויפזוכען און זיך מיט זיי בעראטהען, וואס מיר זאָלען ווייטער טאָהן און וויא אזוי מיר זאָלען זוכען ראבערט׳ן.

זיי זיינען געפאָהרען ווייטער און האבען קיין ווארט מעהר ניט גערעדט. לארד גלענארוואן האט זיך אלע מאל ארומגעקוקט. ער האט געזוכט מיט דיא אויגען און האט געציטערט ביי דעם געדאנק, אז ער קען טרעפען דעם צוריסענעם קערפער פון׳ם אומגליקליכען ראבערט. טהאלקאווע איז געזעסען גאנץ רוהיג אויף זיין פערד. פון צייט צו צייט האט ער אנגעהויבען פייפען אויף א זאנדערבארע ארט. פלוצלונג האבען זיי דערהערט דאס פרעהליכע הירזען פון א פערד.

— אָט זיינען זיי! האט לארד גלענארוואן אויסגערופען.

אין א מינוט ארום איז ראָבערט געקומען צופליהען אויף טהאלקאווע׳ס פערד. גלענארוואן איז צו איהם צוגעלאפען, האט איהם ארומגענומען און האט אויסגעשריען איין מאל נאכ׳ן אנדערן:

— מיין ראבערט! מיין קינד! דוא לעבסט! דוא ביסט געזונד!

קוים האט איהם לארד גלענארוואן אפגעלאזען, האט איהם טהאלקאווע גענומען אויף דיא הענד און האט אויסגערופען אויף זיין ארט:

— דוא ביסט א גוטער, בראווער יונגע! דיינע שפארען האבען ניט געציטערט.

אויף פאטאגאניש הייסט דאס, דוא האסט זיך ניט געשראקען.

יעצט האט טהאלקאווע אנגעהויבען צו גלעטען זיין פערד און צו רעדען צו איהם. עס האט אויסגעוויזען, אז דאס פערד פערשטעהט איהם. ביי יעדעס ווארט, פלעגט עס אנהייבען פרעהליך צו הירזען און צושאָקלען מיט׳ן קאפּ.

— מיין ליעבער ראבערט, האט לארד גלענארוואן געזאגט מיט א פארוואורף, פאר וואס האסט דוא מיך ניט געלאזען רייטען אויף טהאאוקא און אייך רעטען? איך בין דאך עלטער פון דיר און מיר האט געקומט דיא עהרע אייך צו רעטען.

— ליעבער פאטער! האט ראבערט געענטפערט. נור איך האב מיך געדארפט אויפאפפערן פון אייערט וועגען, ווייל איהר האט וואקסגעווארפען אייער היים, אייער גליק און אייער פערגניגען און פאהרט רעטען מיין פאטער.

20טעם קאפּיטעל.

זאָנדערבאַרע צייכענס.

ווען דיא ערשטע פרייד איבער דאס ווידערזעהן איז פאָראיבער געגאנגען, האט מען זיך אנגעהויבען צו צוקוקען צו דער צווייטער פארטיע.

— מיר זיינען אלע געזונד און שטארק, האט דער פראפעסאר געזאגט, נור מיר שטארבען פאר דורשט. וואסער! מיר מוזען האבען וואסער זיך צו דערקוויקען.

מען האָט זיך אויפגעזעצט אויף דיא פערד און מען איז צוריקגעפאהרען צום טייך

אויפ'ן זעלבען ארט, וואו זיי האבען אין דיא פאריגע נאכט אויסגעשטאַנען אזוי פיעל געפאהרען; מען האט זיך געשלעפּט זעהר לאנגזאם און ערשט געגען צעהן אוהר אין דער פריה זיינען זיי צוגעקומען צום טייך. יעצט ערשט האבען זיי דערזעהן, וויא גרויס דיא געפאהר איז געווען. ארום זייער לאגער זיינען געלעגען דיא טויטע וועלף. דיא מיעדע און דורשטיגע רייזענדע אבער האבען קיין צייט געהאט דיא לאגע צו בעטראכטען. זיי האבען זיך אריינגעווארפען אין טייך און האבען געטרונקען, וויא פיעל זיי האבען אליין געוואלט.

ווען זיי האבען זיך גוט אנגעטרונקען, האט מען אנגעהויבען צו טראכטען וועגען א פריהשטיק. יעצט האט זיך טהאלקאווע דערמאנט, אז וואס עס איז זיי געבליעבען נעכטען פונ'ם סאַפּער, האט ער אויפגעהאנגען אויף א בוים ניט ווייט פונ'ם לאגער. ער האט געוואוסט, אז דער בעסטער פּלאַץ צו בעהאלטען שפּייז אין אזעלכע געגענדען, איז עס אויפצוהענגען אויף א בוים. ער האט באלד געבראכט דרייא פערטעל פונ'ם פּעקאַרי, א שטיק פון דער ארמאדילא און אייניגע פייגעל, וועלכע ראבערט האט נעכטען געשאָסען.

אין אייניגע מינוטען האט געברענט א פרעהליכער פייער און דער פּראָפעסאָר האט געבראָטען שטיקער פלייש נאך דער פּאריזער מאדע. ער איז געוועזן פעסט איבערצייגט, אז ער איז א גוטער קאָך און אז יעדער פראנצויז קען קאָכען. צום גליק, זיינען אונזערע רייזענדע געוועזן אזוי הונגעריג, אז וואס מען האט זיי געגעבען, איז געוועזן גוט.

— עסט פּאָרזיכטיג, האט לאָרד גלענארוואן געווארנט. דאס פלייש איז זעהר פעט און קען אייך שאדען.

— עסען פּארזיכטיג? האט געלאכט דער פּראָפעסאָר. קען מען עסען פּאָרזיכטיג, ווען מען איז הונגעריג? ניין! מיר דאַרפען יעצט עסען ניט פּאָרזיכטיג. מיר דאַרפען עסען, וויא פיעל מיר קענען, ווייל מיר האָבען געהונגערט מעהר, וויא פיעל מיר האבען געקענט.

אלע האבען אייגגעשימט מיט'ן פּראָפעסאָר און האבען געגעסען, וויא פיעל זיי האבען נור געקענט און עס האט זיי גאָר ניט געשאדעט.

יעצט האט מען זיך געמוזט אויסרוהען א פּאָר טאָג נאך אלע שוועריגקייטען און געפאהרען, וועלכע מען איז ביז אהער אויסגעשטאַנען. לארד גלענארוואן האט צוואר געוואלט באלד אויפ'ן אנדער'ן טאָג ווייטער פאהרען, דער פּראָפעסאר אבער און דער מאיאָר האבען איהם געבעטען, ער זאל זיי לאזען זיך אויסרוהען נאך א טאָג. ער האט געמוזט זיי נאכגעבען, ווייל דיא פערד זיינען געוועזן שטארק מיעד.

דעם דריטען טאָג אין דער פריה האט לארד גלענארוואן געגעבען דעם צייכען צור אברייזע. יעצט זיינען מענשען און טהיערע געוועזן פריש און מונטער און זיי האָבען פאָרטגעזעצט דיא רייזע לוסטיג ווייטער. אין דיא ערשטע צוויי טאָג האָט גאָר נישט געטראָפען. דעם 3טען דעצעמבער זיינען זיי צוגעקומען צו דער גרענעץ פון דער ארגענטינישען רעפּובליק. פון קיין גרענעץ קען אין יענע געגענדען קיין רעדע ניט זיין. צווישען ארגענטיניען און טשילי איז קיין מאל קיין גרענעץ ניט געוועזן און קען ניט זיין. יעדעס

לאנד זאגט, אז די פאמפאס געהער׳ט צו איהר. ביידע רעפובליקען בענוצען די. קיי־נער האט ניט קיין מאכט זיי אין גאנצען אפצונעהמען און ווען איינע זאל זיי שוין אפ־נעהמען, וואס קען זיא טאהן מיט אזעלכע גרויסע טויזענדער מיילען וויטע סטעפעס? עס זיינען אבער דא פונקטען, וואו עס הייבט זיך ווירקליך אן ארגענטיניען, וואו זאגאר די רעגיערונג פון טשילי אנערקענט, אז דאס לאנד געהערט שוין ניט צו איהר. — צו אזא פונקט זיינען יעצט צוגעקומען אונזערע רייזענדע.

דא האט זיך אנגעהויבען די פראווינץ פון בוענאס איירעס. די אר־גענטינישע רעפובליק ווערט איינגעטהיילט אין דרייצעהן פראווינציען. בוענאס איירעס איז די גרעסטע פראווינץ. זיא האט עהר איינוואינער פון אלע איבעריגע צוועלף פראווינציען און האט מעהר לאנד פון אלע איבעריגע צוועלף. דאס לאנד איז זעהר פרוכטבאר. עס קען דארט וואקסען אלערליי גראזען, אלערליי תבואות, עס פעהלען נור הענד, וואס זאלען זיא בעארבייטען. וואו נעהמט מען אבער דיעזע הענד? דאס לאנד איז ווילד, קיין וועגען זיינען ניטא, אהן דער לאסא און די באלאס קען מען ניט ארויס־פאהרען א שריט. זעהר אפט פאלען אן די אינדיאנער און די פאטאגאניער אויף די נייע קאלאניסטען, מען מוז זיך פערטהיידיגען מיט דער ביקס אין דער האנד, אויף הילף פון דער רעגיערונג קען מען ניט האפען. די ארגענטינישע רעגיערונג האט זעהר א קליינע ארמעע זיא קען ניט שיקען קיין סאלדאטען אין די פאמפאס צו פער־טהיידיגען די קאלאניסטען. — דאס איז ארגענטיניען.

אין דיעזע געגענד האט טהאלקאווע גערעכענט צו געפינען דעם קאציק (קעניג) פון די אינדיאנער, וועלכער האט געהאלטען געפאנגען אן אייראפעער און וועלכען לארד גלענארוואן האט גערעכענט, אז דאס מוז זיין קאפיטאן גראנט. דער וועג האט געפיהרט אויף א גרויסען טהאל בעדעקט מיט קליינע טייכלעך און מיט פיעלע גרויסע גריבער פול מיט וואסער. אין איינינע ערטער איז דאס וואסער געווען געזאלצען, אין אנדערע איז דאס וואסער געווען גוט צום טרינקען. טויזענדער פויגעל זיינען ארומגע־גאנגען און ארומגעפלויגען אין דער געגענד. אייניגע האבען זיך גאר ניט איבערגעשראָ־קען פאר אונזערע רייזענדע. דער פראפעסאר האט זיך ניט געקענט אפרייסען, ווען ער האט דערזעהן עטליכע פלאמינגא׳ס. דאס איז א גאנץ גרויסער וואסער פויגעל מיט העל־רויטע פעדערן. די פלאמינגא׳ס זיינען געשטאנען אויסגעשטעלט, וויא סאלדאטען אין א לאנגע רייהע און האבען גאנץ רוהיג געקוקט אויף אונזערע רייזענדע.

— איך וואלט וועלען זעהן, וויא א פלאמינגא פליהט, האט דער פראפעסאר געזאגט. דאס דארף זיין שעהן! זיינע רויטע פעדערן דארפען פלאמען, פלאקערן און גלענצען אין דער זון. ווער וויל געהן מיט מיר צו די פלאמינגא׳ס? דוא געהסט מיט מיר, ראבערט?

— געוויס, פראפעסאר! האט ראבערט געענטפערט. איך האב נאך קיין מאל קיין פלאמינגא ניט געזעהן.

— און איהר, מאיאר, וועט איהר אויך געהן מיט מיר?

— איהר זאלט נור ניט מאכען קיין פעהלער און זאלט אונז ניט ווייזען אנשטאט פלאמינגא׳ס שווארצע האזען.

— אלזאָ, קומט!

אלע דריי זיינען צוגעגאנגען נעהנטער צו דעם טייך, וואו דיא פלאַמינגאָ׳ס זיינען געשטאנען רוהיג און פערטראכט, אזוי וויא דיא שטאָרכען (אאיסט) טהוען עס אין אייראָפּא. ווען זיי זיינען צוגעקומען גאנץ נאהענט, האט דער פּראָפעסאָר אויסגע־שאָסען אום דיא פלאַמינגאָ׳ס איבערצושרעקען. ער האט געשאָסען נור מיט פולווער. ער האט ניט געוואלט טייטען א פויגעל אהן קיינע נוצען. דיא פלאַמינגאָ׳ס האבען זיך דערשראָקען און זיינען אוועקגעפלויגען מיט א געשריי.

— האט איהר געזעהן דיא פלאַמינגאָ׳ס פליעהען? האט דער פּראָפעסאָר גע־פרעגט זיינע בעגלייטער.

— געוויס האבען מיר געזעהן, האבען זיינע בעגלייטער געענטפערט. מיר זיינען דאך ניט בלינד.

— ווייזען זיי אויס, ווען זיי פליעהען, וויא פיילען מיט פעדערען? האט דער פּראָ־פּראָפעסאָר געפרעגט.

ניין! האָט געענטפערט דער מאַיאָר. זיי ווייזען אויס, וויא פלאַמינגאָס, וואס פליעהען.

— וואָס זאָגסט דוא, ראָבערט? וויא ווייזען זיי אויס ווען זיי פליעהען?

— זיי ווייזען אויס, וויא אלע אנדערע פייגעל, ווען זיי פליעהען.

— זעהט איהר, אז דער גרעסטער געלערנטער קען א מאל א טעות האבען, האט דער פּראָפעסאָר געזאָגט ערנסט.—ער האט פערגעסען, וואו ער איז און האט געמיינט, אז ער האלט א פארלעזונג אין אוניווערזיטעט.—דער געלערנטער שאַטאָבריאַן שרייבט, אז ווען דיא פלאַמינגאָ׳ס פליעהען, ווייזען זיי אויס, וויא געפעדערטע פיילען. אזא גע־לערנטער זאל מאכען אזא פעהלער! ווען דוא וועסט שרייבען א ווערק איבער פלאַ־מינגאָ׳ס, מיין ליעבער ראבערט, זאָלסט דוא זיך היטען צו מאכען אזעלכע פעהלער.

— אבער פּראָפעסאר פּאַגאַנעל! האט אויסגעשריען דער מאַיאָר. זעהט בע־סער, וואו אונזערע קאמעראדען זיינען שוין. איבער אייער געלערנטען שאַטאָבריאַן האבען מיר פערלאָרען אזוי פיעל צייט. אונזערע קאַמעראדען זיינען שוין אויף א מייל ווייטער.

— לאָמיר פאהרען שנעלער, פּראָפעסאר! האט ראבערט געבעטען, לארד גלע־נארוואן איז שוין אזוי ווייט.

— אבער שאַטאָבריאַן שרייבט דאך —

— לאָזט מיך צו רוה מיט אייער שאַטאָבריאַן, האט דער מאַיאָר געברומט, איך וויל ניט וויסען פון אייער שאַטאָבריאַן.

זיי האבען געגעבען דיא פערד דיא שפּאָרען און האבען באלד אנגעיאָגט זייערע קאמעראדען. ווען זיי זיינען צוגעקומען נעהנטער, האבען זיי דערזעהן, אז דיא גאנצע פּארטיע שטעהט אויף איין ארט און לאָרד גלענארוואן רעדט עפּעס און טענה׳ט מיט טהאלקאווען. זיי האבען ניט רעכט פערשטאנען איינער דעם אנדערן. טהאלקאווע האָט נעקוקט ערגעץ ווייט, ווייט קיין מזרח זייט. עס איז געווען דייטליך, אז ער איז עפּעס צומישט, אז ער פערשטעהט עפּעס ניט.

— קומט נור אהער, פּראָפעסאָר, האט איהם לארד גלענארוואן צוגערופען. איך קען ניט פערשטעהן, וואס אונזער פריינד טהאלקאווע וויל און וואס ער זאגט.

דער פּראָפעסאָר האט אנגעהויבען צו רעדען מיט טהאלקאווען. אין איינינע מינוט ארום האט ער זיך געווענדעט צו לארד גלענארוואן און האט איהם ערקלערט, פאר וואס דער פּאטאגאָניער איז אזוי פערוואונדערט.

— אונזער פריינד טהאלקאווע קען ניט פערשטעהן, פארוואס ער געפינט ניט אין דיעזע געגענד קיין שפּור פון דיא אינדיאנער. ער איז געוועזן זיכער, אז ווען מיר וועלען קומען אהער, וועלען מיר געוויס זיי באגעגנען, אדער זעהן פון דער וויטען דעם רויך פון זייער לאגער, אדער וועניגסטענס געפינען צייכענס, אז זיי זיינען דא ניט לאנג געוועזן. מען זעהט אבער גאר קיין שפּור פון זיי. וואס זאל דאס הייסען?

— וויא קומט עס, וואס דיא אינדיאנער פלעגען קומען געראדע אהער? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— דא איז דער ארגענטינישער מארק, דער יריד, האט דער פּראָפעסאר ערקלערט. אהער קומען זיך צונויף דיא ארגענטיניער און דיא אינדיאנער און קויפען און פערקויפען זייערע סחורות. דיא אינדיאנער ברענגען אהער פעל פון חיות, שטרויס פעדערן און אנדערע ארטיקלען פון דיא פּאמפּאס. דיא ארגענטיניער ברענגען פולווער, קוגלען און „פייער וואסער", שנאפּס. אין דיעזע צייט, אום זומער, איז דא שטענדיג א יריד, דער גרעסטער מארק צווישען אלע פערשיעדענע אינדיאנער פעלקער און דיא קויפלייטע פון ארגענטיניען. יעצט אבער איז דיא געגענד גאנץ שטיל און מען זעהט ניט קיין שפּור פון קיין מענשען. דאס וואונדערט אונזער פריינד טהאלקאווע.

— אלזא, וואס זאגט טהאלקאווע? וואס זאל זיין דיא אורזאכע, וואס יעצט איז דא קיינער ניטאָ?

— ער ווייס ניט. ער איז ערשטוינט און קען עס ניט פערשטעהן.

— וועלכע אינדיאנער האט ער דען דא געוואלט געפינען?

— דיא, וועלכע האבען ביי זיך א געפאנגענעם אייראָפּעער. דעם קאציק (קעניג) קאלפוקורו.

— אלזא, וואס טהוט מען? האט לארד גלענארוואן געזאגט אונרוהיג. ער קען דאך בעסער פון אונז דיעזע געגענד, לאז ער אונז געבען אן עצה, וואס צו טאָהן.

דער פּראָפעסאר האט ווייטער אנגעהויבען צו רעדען מיט'ן פּאטאגאָניער. אין איינינע מינוטען ארום האט ער געזאגט צו זיינע קאמעראדען:

— טהאלקאווע מיינט, אז מיר זאלען זיך יעצט נעהמען רעכטס, ביז מיר וועלען צוקומען צ'ם ערשטען ארגענטינישען פאָרט (א סאָרט קרעפּאָסט) מיט'ן נאמען: פאָרט אינדעפּענדענט. דארט וועלען מיר געוואהר ווערן דיא אורזאכע, פאר וואס מיר האָבען דא קיינעם ניט געטראָפען. עס איז אויך זעהר מעגליך, אז מיר וועלען דארט געוואהר ווערן, וואו דער קאָציק קאלפוקורו האלט זיך יעצט אויף. מיר קענען דארט געוואהר ווערן, אויב אנדערע אינדיאנער האבען אייראָפּעאישע געפאנגענע.

— וויא ווייט איז פון דאנען דער פארט אינדעפּענדענט? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— אַן ערך פון זעבציג מייל.

— ווען קענען מיר אהין אנקומען, ווען מיר זאָלען גלייך פאָהרען אהין?

— איבערמאָרגען פארנאכט.

דיעזע נאכריכטען זיינען געווען זעהר אונאנגענעהם פאר לאָרד גלענארוואן. ער איז געווען זיכער, אז דא וועט ער שוין האבען אלע ייטיגע נאכריכטען איבער קאפיטאן גראנט און פלוצלונג לאזט זיך אויס, אז מען געפינט ניט איין אינדיאנער, ניט א שפור פון אן אינדיאנער אין דיעזער געגענד. עס האט אבער גאר ניט געהאָלפען. מען האט געמוזט טהאן, וויא טהאלקאווע האט געראטהען. ער האט געזעהן, אז ער פערליערט צייט אומזיסט, וואס האט ער אבער געקענט טהאן?

— אלזא, לאמיר פאהרען צום פאָרט אינדעפענדענט! האט ער ענדליך געזאגט.

טהאלקאווא האט געגעבען דעם צייכען און אונזערע רייזענדע זיינען געפאָהרען, וואו ער האט זיי געוויעזען. דער וועג איז געווען גוט. עס האבען זיך געוויעזען בערגלעך. געגען אבענד זיינען זיי צוגעקומען צו א פארט, א קליינע פעסטונג, טאפאלקוועם. דער פארט איז געווען לעדיג, אין איהם איז ניט געווען קיין מענש.

איך מוז דא געבען א קליינע ערקלערונג איבער דיעזע פארטס אדער פעסטונגען וועלכע זיינען צו־וואָרפען אויף א גרויסער שטרעקע אויף דער גרענעץ פון דער ארגענטינישען רעפובליק און פאטאגאָניען *). עס איז א מאל געווען א צייט, ווען דיא רעגיערינג פון ארגענטיניען האט זעהר געוואלט צוציעהען עמיגראנטען און קאָלאָניזירען דיעזע געגענד. זיא האט בעצווינגען עמיגראנטען פון דייטשלאנד, האט זיי געבראכט אויף איהרע הוצאות און האט זיי געשענקט שטיקער לאנד.

דיא דייטשע בויערן זיינען זעהר גוטע קאָלאָניסטען. זיי קענען מאכען פון יעדעס לאנד א גן־עדן. זייערע קאלאניען וואלט געווים געבליהט און זיי וואָלטען געווים רייך געוואָרען און זעהר פיעל נוצען געבראכט דעם לאנד. דאס אונגליק אבער איז געווען, וואס דיא ווילדע אינדיאנער האבען ניט צוגעלאזען קיין קאלאניסטען. קוים האט א קאלאניע אנגעהויבען צו בליעהען, זיינען אויף איהר אנגעפאלען אינדיאנער, האבען געטייטעט, וועמען זיי האבען געוואָלט, האבען געפאנגען, וועמען זיי האבען געקענט און האבען צורויבט דיא קאָלאָניע. דאס האט געצוואונגען דיא ארגענטינישע רעגיערונג, זיא זאל אויסבויען א גאנצע רייהע פון קליינע פעסטונגען אויף דער גרענעץ פון פאטאגאָניען. אין יעדער פעסטונג האט זיך געפונען אן אפיציער מיט צעהן ביז פופציג סאָלדאטען. קוים האבען זיך געוויעזען אינדאינער, איז דער אפיציער מיט זיינע סאלדאטען זיי ענטגעגען געגאנגען און האבען זיי פערטריעבען.

באלד אבער האבען זיך אנגעהויבען אין ארגענטיניען אליין אונרוהען עס האבען זיך געבילדעט פארטייען, וועלכע האבען געפיהרט קריעג איינע מיט דער אנדערער

*) מייגע לעזער וועלען אויף מיר קיין פעראיבעל ניט האבען, וואס איך פערברייטער מיך אזוי איבער ארגענטיניען. איך טהו עס דערפאר, ווייל פיעלע טויזענדע פון אונזערע אונגליקליכע ברידער אין רוסלאנד און זאגאר אין אמעריקא עמיגרירען יעצט קיין ארגענטיניען. איך וויל זיי דאהער געבען א פאלשטענדיגען בעגריף איבער ארגענטיניען.

א. שאנענבוים.

מען האט געראַפט דיא סאָלדאַטען און מען האט זיי צוריקגערופען פון דיא פעסטונגען. פיעלע פעסט־נגען זיינען געבליעבען לעדיג. דיא ווילדע האבען צערשטערט דיא נייע קאָלאָניען און דאס לאנד איז ווייטער געבליעבען ניט קאָלאָנזירט.

יעצט, מיין איך, וועלען מיינע לעזער פערשטעהן, וואס עס הייסט, אז אונזערע רייזענדע האבען געפונען דיא פעסטונג לעדיג און קיין מענש איז אין איהר ניט געווען. זיי האבען איבערגענעכטיגט אין דער פעסטונג. טהאלקאווע האט זיך דאך געוואונדערט, וואס ער האט דא קיין שפור פון איין אינדיאַנער ניט געפונען.

דעם אנדערן טאג האבען אונזערע רייזענדע דערזעהן דריי רייטער. דיא רייטער זיינען צוגעקומען גאנץ נאָהענט, האבען זיי בעטראַכט א פּאר מינוט און זיינען אוועק־געלאָפען פייל אויס'ן בויגען. איידער לאָרר גלענארוואן האט זיך אומגעקוקט, זיינען זיי שוין געווען גאנץ ווייט.

— גאַאוטשאָס! האט געזאגט טהאלקאווע.

— אזוי! דאס זיינען גאַאוטשאס? האט דער מאַיאָר געזאגט. נו, פּראָפעסאָר, וויא געפעלען אייך דיא דריי קערלע, וועלכע זיינען נור וואס אנטלאָפען געווארען? וויא ווייזען זיי אויס?

— איך מיין, אז זיי ווייזען אויס, וויא רויבער און באנדיטען.

— ניט נור זיי ווייזען אויס, זיי זיינען טאקע רויבער און באנדיטען! האט דער מאַיאר אויסגערופען.

— עס איז ריכטיג, האט דער פּראָפעסאָר געזאגט. דאס זיינען רויבער.

אלע האבען געלאכט. זיי האבען זיך דערמאנט, אז מיט איינינע טעג צוריק האט זיך דער פּראָפעסאָר שיער ניט געשלאגען מיט'ן מאַיאר דערפאר. ער האט אלץ גע־זאגט, אז דיא ארגענטיניער פארמער אדער גאַאוטשאס זיינען גוטע מענשען. דער פּראָפעסאר אבער האט זיך געמאכט ניט וויסענדיג, וואס מען לאכט פון איהם. ער האט געמאכט א גאנץ אנדערע בעמערקונג.

— וואונדערבאר! האט ער געזאגט. מען האט מיר דערצעהלט, אז דיא ווילדע אראבער האבען גוטע אויגען. זייער בליק איז גוט און פריינדליך. זיי מעגען זיין דיא גרעסטע רויבער און דיא שרעקליכסטע מערדער, ליעגט אין זייער בליק עטוואס גוטעס, מענשליכעס, נור זייער מויל צייגט, אז זיי זיינען ווילד. ביי דיעזע גאַאוטשאָס אבער איז דער בליק ווילד, גרויזאם און אונמענשליך. זייערע אויגען זיינען, וויא דיא אויגען פון א ווילדע היה.

דער מאַיאר האט איהם אויסגעהערט גאנץ אויפמערקזאם. דיעזע בעמערקונג איז געווען זעהר ריכטיג און האט געוויעזען, אז פאגאנעל איז ווירקליך א גרויסער גע־לערנטער און א גוטער מענשענקענער. ער האט זעהר ריכטיג אויפגעפאסט דעם כא־ראקטער פון דיא גאַאוטשאס.

נעגען אבענד זיינען זיי צוגעקומען צו א סארט דארף אדער לאגער פון אינדיאנער. עס איז אבער געווען לעדיג. קיין שפור פון א מענשען. טהאלקאווע האט זיך גוט אומגעקוקט און האט ערקלערט, אז דיא איינוואוינער זיינען שוין לאנג אוועק פון דאנען.

וואס נעהנטער זיי זיינען געקומען צו דער הויפטשטאדט פון ארגענטיניען, בועד־נאס־איירעס, אלץ לעבעדיגער און פרעהליכער איז געווארען דיא געגענד. זיי האבען בעגעגענט גרויסע „עסטאנסיאס“, אדער פארמס. דיעזע פארמס זיינען אבער ניט, וויא אין אנדערע געגענדען אין אמעריקא, וואו מענשען בעשעפטיגען זיך מיט ערד־ארבייט, מיט אקערן און זייען. דיא ארגענטיניער עסטאנסיאס זיינען ערטער, וואו דיא פארמערס האלטען זייערע בהמות. טויזענדע קיה, אקסען, שעפסען און פערד זיינען ארומגעגאנגען פריי אין דיא פאמפאס און האבען זיך אליין אויסגעזוכט זייער עסען און טרינקען. דיא ערד איז אין ערטער בעדעקט מיט זאלץ. דאס ליעבען דיא בהמות. זיי ווערן דערפון פעט.

זיי זיינען צוגעקומען צו א „סאלאדערא“, אן ארט, וואו מען טוידטעט דיא בהמות. א גרויסער פלאץ ווערט ארומגעצוימט מיט פלעקער און מיט צווייגען פון ביימער. מען פערטרייבט אהין דיא קיה, אקסען און שעפסען און מען קיילעט זיי הונ־דערטער ווייס. עס פערקלעמט איינעם ביים הארצען, ווען ער געהט פאראיבער לעבען אזא ארט און זעהט, מיט וואס פאר א ווילדקייט דיא גלאטשאס טוידטען דיא בהמות. אמאל פלעגט מען שלאכטען דיא בהמות נור צו ליעב זייער פעל. דאס פלייש האט גאר קיין ווערטה ניט געהאט. מען פלעגט עס צוואר איינזאלבען און ברענגען קיין בוענאס איירעס, דער פרייז פון פלייש אין ארגענטיניען איז אבער אזוי ניעדריג, אז עס פלעגט זיך ניט לוינען, עס צופיהרען אזוי וויט. ערשט גאר ניט לאנג האט אן ענגלענדער אויסגעפונען א מיטעל, וויא אזוי צו פערפריערען דאס פלייש. ער האט געמאכט א סארט אייזבאקס, וואו דורך געוויסע בעמישע מיטעל קען מען מאכען אזא קעלט, אז דאס פלייש ווערט אין איינינע מינוטע פערפרארען: יעצט זיינען דא גאנצע שיפען, וועלכע זיינען אזוי איינגעריכטעט, אז מען לאדעט זיי אן מיט פריש פלייש, וועלכעס ווערט באלד פערפרארען. אויף דיעזע שיפען פיהרט מען מיליאנען פונט פלייש פון בוענאס איירעס קיין לאנדאן. דאס פלייש קומט אן אין לאנדאן אזוי פריש, גלייך וויא עס וואלט געווען נור וואס פון דער שחיטה.

דיעזע נייע ערפינדונג פון׳ם ענגלענדער האט אנגעמאכט א רעש אין ארגענטי־ניען און אין ענגלאנד. דיא ארגענטיניער גאאוטשאס ווערן רייך דערפון און דיא פרייזען פון פלייש אין ענגלאנד זיינען שטארק געפאלען. באלד וועט ארגענטיניען פערזארגען גאנץ אייראפא מיט פריש פלייש. עס האט זיך געבילדעט א קאמפאניע מיט א גרויסען קאפיטאל, וועלכע בויט שיפען נאך דעם פלאן פון׳ם ענגלענדער און שיקט אויף די פלייש קיין אייראפא.

טהאלקאווע האט זיי ניט געלאזען זיך אפשטעלען ביי דיא עסטאנסיא׳ס און סאלאדעראס. ער האט געוואלט נאך אין דעמזעלבען טאג אנציהען קיין פארם אינדעפענדעט. ער האט זיי זאגאר ניט געלאזען זיך אפשטעלען, ווען זיי זיינען צוגע־קומען צו ריכטיגע פארמס. אונזערע רייזענדע האבען נור געקענט זעהן, אז דיא הייזער פון דיא פארמערס זיינען געבויט אויף א בערגעל. און זיינען ארומגערינגעלט פון א טיעפען גראבען, ווייל דיא פארמערס האבען מורא, אז דיא אינדיאנער זאלען אויף זיי ניט אנפאלען. פון א בארג קען מען ווייטער זעהן און מען קען בעסער שיעסען אויף דיא פיינד.

נעגען אבענד זיינען זיי געקומען אין דער געגענד טאנדיל, וואו עס געפינט זיך דיא פעסטונג אינדעפענדענס. אין א שטונדע ארום זיינען זיי אנגעקומען אין שטעדטעל, אדער דערפעל טאנדיל, וועלכע ליעגט אין א טאהל אונטערן שוץ פון דער פעסטונג אינדעפענדענס, וועלכער שטעהט באלד אויפ'ן בארג.

21טעס קאפיטעל.

א פאלשע שפור.

דאס שטעדטעל אדער דער דערפעל טאנדיל איז א זעהר וויכטיגער פונקט אין ארגענטיניען. עס איז א וויכטיגער האנדעלס פונקט. אהין קומען זיך צונויף אינדיאנער און ארגענטיניער און פיהרען א האנדעל צו זאמען. דער האנדעל איז געוועהנליך א טוישהאנדעל. דיא אינדיאנער ברענגען פעל פון חיות און אנדערע ארטיקעל און דיא ארגענטיניער גיבען זיי פולווער, קוגעלן, ביקסען, מעסערס, שעערן און אנדערע ארטיקעל. געלד ווערט וועניג געברויכט. דיא אינדיאנער ווילען ניט נעהמען דאס ארגענטינישע פאפיער געלד. זיי זיינען נאך ניט אזוי וויט ציוויליזירט, זיי זאלען פערשטעהן דעם ווערטה פון פאפיער געלד. גאלד און זילבער איז אין ארגענטיניען דא זעהר וועניג.

וואונדערבאר! דיעזער וויכטיגער פונקט אין ארגענטיניען איז בעוואינט אויסשליםליך פון פראנצויזען און איטאליענער. אין טאנדיל וואינט ניט איין שפאניער. נור אין דער פעסטונג אינדעפענדענס, וועלכע שיצט טאנדיל, געפינען זיך ארגענטיניער. וויא עס ווייזט אויס, געפינען דיא ארגענטיניער, אז דיא פראנצויזען און איטאליענער זיינען צו פיעל געבילדעט פאר זיי.

אונזערע רייזענדע זיינען אנגעקומען קיין טאנדיל און זיינען צוגעפאהרען צו א גאסט הויז. עס איז געוועזן שפעט און מען האט זיך באלד געלעגט שלאפען, זעלבסטפערשטענדליך, אויף דער ערד. עס קומען זעהר וועניג רייזענדע קיין טאנדיל און דאס איינציגע גאסט הויז אין שטעדטעל איז נאך ניט איינגעריכטעט אויפצונעהמען געסט.

דעם אנדערן טאג גאנץ פריה איז לארד גלענארוואן, ראבערט, דער פראפעסאר און טהאלקאווע געגאנגען אין דער פעסטונג זיך נאכפרעגען אויפ'ן קאפיטאן קאלפוקורו. ביי דעם טויער פון דער פעסטונג איז געשטאנען אן ארגענטינישער סאלדאט אויף דער וואך און האט געגענעצט. עס האט איהם זעהר וועניג געקימערט, וואס פרעמדע זיינען אנגעקומען. ער האט זיך אויף זיי גאר ניט אומגעקוקט. אין הויף פון דער פעסטונג האט אן אפיציער געלערנט זיינע סאלדאטען מארשירען. דאס זיינען געוועזן מיימענס יונגע לייט, כמעט קינדער, וועלכע האבען זיך געלערנט שיעסען און מארשירען. זייערע קליידער זיינען בעשטאנען פון א ברייט העמד מיט ווייסע און בלויע פאסען צוגעבונדען צום קערפער מיט א לעדערנעם גארטעל. קיין אונטער קליידער, אדער הויזען, האבען זיי ניט געטראגען. עס איז ניט אין דער מאדע.

דער פראפעסאר האט אויסגעפונען, אז דיא ארגענטינישע רעפובליק איז דיא איינציגע רעגיערונג אויף דער וועלט, וועלכע וויל ניט אויסגעבען קיין געלד אויף שעהנע מונדירען פאר איהרע סאלדאטען. דאס בעניזהמען פון'ם אפיציער געגען זיינע סאלדאטען איז געווען אזוי פריינדליך און ברידערליך, אז עס האט זיך אויסגעוויעזען, אז א

באַי קאמאנדירט פופצעהן אנדערע באַ״ס. קיינער פון דיא סאלדאטען איז ניט געשטאַנען פארן אפיציער גלייך אויסגעשטרעקט, קיינער האט איהם ניט אפגעגעבען „דיא, עהרע״. יעדער איז געגאנגען פריי, וואוהין ער האט אליין געוואלט און האט געטהאן, וואס ער האט געוואלט.

פאגאנעל האט זיך ניט געקענט אפרייסען פון דיעזעם זעלטענע שוישפיעל. ער האט געזעהן, וויא מען לערנט סאלדאטען אין פראנקרייך, וויא דיא סאלדאטען שטעהן אויסגעשטעלט אין א גלייכער ליניע; וויא זיי געהן, שטעהן, הייבען דיא הענד און לאזען זיא אראָפּ אויף בעפעהל. דא איז אלעס געווען אנדערש. דא איז געווען א פאַמיליע, אדער קינדער פון איין פאמיליע, וועלכע האבען זיך גלאט געשפיעלט.

לארד גלענארוואן אבער איז ניט געקומען אהער קוקען, וויא מען לערנט ארגענטינייזע סאלדאטען. ער האט מיט געוואלד אוועקגעשלעפּט דעם פּראפעסאר פון׳ם הויף. ער האט זיך געפרעגט צום קאמענדאנט. מען האט איהם געוויזען אויף א קליין ניעדעריג שטיבעלע אין א זייט. דארט האט געוואינט דער קאמענדאנט. זיי זיינען אריינגעקומען צום קאמענדאנט. דאס איז געווען א מאן פון א יאהר פופציג, הויך און שטארק מיט אן אויסזעהן פון א דייטשען אדער פראנצויזישען פעלדוועבעל. ער האט אויפגענומען אונזערע רייזענדע פריינדליך און האט זיי געבעטען זיצען אויף א לאנגער, ווייסער, הילצערנער באנק, וועלכע איז געשטאנען לעבען אן איינפאכען ווייסען טיש. קיין שעהנערעס מעבעל איז אין שטוב ניט געווען.

טהאלקאווע איז געווען דער דאלמעטשער. ער האט ערקלערט דעם קאמענדאנט ווער אונזערע רייזענדע זיינען און דעם צוועק פון זייער רייזע. עס האט געדויערט א גערוימע צייט, ביז טהאלקאווע האט אלעס ערקלערט. אין דער גאנצער צייט וואס טהאלקאווע האט גערעדט, האט דער קאמענדאנט קיין אויג ניט אראפּגעלאזען פון׳ם פּראפעסאָר. פאגאנעל איז געווארען אונרוהיג. ער האט אויף קיין פאל ניט געקענט פערשטעהן, פאר וואס דער קאמענדאנט קוקט אזוי שטארק אויף איהם. פּלוצלונג האט זיך דער קאמענדאנט אויפגעהויבען פון זיין ארט, איז צוגעגאנגען צום פּראפעסאר, האט איהם אנגענומען ביי ביידע הענד און האט איהם געזאגט הערצליך און פריינדליך א יף פראנצויזיש:

— ביסט דוא א פראנצויז?

— יא, איך בין א פראנצויז, האט דער פּראפעסאָר געענטפערט.

— בראווא! בראווא! האט אויסגערופען דער קאמענדאנט. איך בין אויך א פראנצויז און בין גליקליך צו זעהן א לאנדסמאן, וועלכער קומט ערשט פון מיין ליעבען, טהייערן פראנקרייך.

— איז ער אייערער א בעקאנטער? האט געפרעגט דער מאיאר, וועלכער האט ניט פערשטאנען קיין פראנצויזיש.

— געוויס! האט געענטפערט דער פּראפעסאר אביסעל שטאלץ. מיר, פראנצויזען, זיינען אלע בעקאנטע. מיר זיינען אלע פריינד, וואו מיר טרעפען זיך.

דער קאמענדאנט האט געהאלטען דעם פּראפעסארס הענד אזוי שטארק, אז פאגאנעל האט זיך קוים געקענט ארויסרייסען פון איהם. באלד האבען ביידע פראנ־

צוויזען אנגעהויבען צו רעדען. דער קאמענדאנט האט דערצעהלט זיין לעבענסגעשיכטע. זיינע עלטערן זיינען געקומען קיין ארגענטיניען, ווען ער איז נאך געווען גאר א קינד. ווען ער איז עלטער געווארען, איז ער אריינגעטרעטען אין דער ארגענטי־נישער ארמעע. אין דיא פערשיעדענע ארגענטינישע בירגער קריעגע איז ער געווארען אפיציער און אין 1836 האט מען איהם געמאכט פאר קאמענדאנט אין פארט אינדע־פענדעס. ער האט באלד געהייראטהעט אן אינדיאנישעס מעדכען, וועלכע האט איהם אנגעהויבען צו שענקען אלע צוויי יאהר א צווילינג. ער האט יעצט צוועלף קינדער, אלע זיהן.

— זיי וועלען אלע זיין פארטרעפליכע סאלדאטען, האט דער פרעהליכער פראנ־צויז געענדיגט זיין לאנגע ערצעהלונג. איהר האט זיי געוויס געזעהן מארשירען, ווען איהר זייט אריינגעקומען אין פארט, מיין אינגסטער זוהן, פעפע, איז ערשט זיבען יאהר אלט, ער איז שוין אבער א גוטער סאלדאט.

ער האט געוואלט אביסעל שטאלצירען מיט זיינע קינדער, בעזאנדערס מיטן אינגסטען.

— פעפע! פעפע! האט ער אנגעהויבען צו רופען.

באלד איז פעפע אריינגעקומען אין צימער. דאס איז געווען א האלב ווילדער אינדיאנער. דיא פארב פון זיין הויט איז געווען ברוין, וויא קופער, זיינע האר זיינען געווען לאנג און שווארץ. וויא עס ווייזט אויס, האט ער קיין מאל ניט געוואוסט, וואס א קאם איז און צו וואס מען בענוצט עס. זיך פערקעמען דיא האר איז ניט אין דער מאדע אין יענע געגענדען.

— פעפע! האט זיך דער קאמענדאנט געווענדעט צו זיין צוועלפטען זוהן, ווייז נור דיעזע הערען, אז דוא קענסט דעם מוסטער, וויא א גוטער ארגענטינישער סאלדאט.

פעפע האט גענומען א ביקס פון א ווינקעל און האט זיך געשטעלט גלייך פאר זיין פאטער. דער פאטער האט קאמאנדירט: רעכטס! לינקס! האנד אויף! האנד אב! און דער זוהן האט אלעס נאכגעטהאן, וויא א גוט געאיבטער סאלדאט.

לארד גלענארוואן איז געשטאנען, וויא אויף שפילקעס. ער האט געוואלט רעדען פון'ם צוועק פון זיין רייזע און עס האט איהם זעהר וועניג געקימערט, וויאפיעל זיהן דער קאמענדאנט האט און אויב זיי זיינען שלעכטע סאלדאטען. ער האט אפאר מאל פראָבירט רעדען, אבער ניט דער פראפעסאר, ניט דער קאמענדאנט האבען איהם געוואלט הערן. ווען צוויי פראנצויזען הייבען אן צו רעדען, וועט איהר זיי ניט צוטרייבען מיט באמבעס. זיי מוזען זיך אויסרעדען. עס איז פערגאנגען א גאנצע שטונדע, איידער ביידע פראנצויזען האבען זיך אויסגערעדט, ריכטיגער געזאגט, זיי זיינען מיעד געווארען רעדענדיג. טהאלקאווע איז געשטאנען דיא גאנצע צייט און האט זיי בעטראכט, וויא דיא וואהנזיניגע. ענדליך, ווען זיי זיינען שטיל געבליעבען, האט ער געפרעגט דעם קאמענדאנט:

— וויא קומט עס, וואס מיר האבען אין ערגעץ ניט בעגעגענט קיין אינדיאנער? מיר זיינען געווען אויף דיא פלעצער, וואו זיי קומען זיך צונויף האנדלען מיט דיא אר־גענטינער; מיר זיינען דורכגעפאהרען דיא גאנצע געגענד, וואו זיי האלטען זיך געוועהנליך

אויף און מיר האבען אין ערגענץ קיינעם ניט געטראפען. וויא קומט עס?

— זיי זיינען דא מעהר ניטא איבערן קריעג, האט דער קאמענדאנט געענטפערט.

— קריעג? וואס פאר א קריעג?

— צווישען ארגענטיניען און פאראגוואי איז יעצט אויסגעבראכען א קריעג.

— וואס געהט דאס אן די אינדיאנער, וואס צווישען ארגענטיניען און פאראגוואי איז א קריעג?

— דיא אינדיאנער בענוצען דעם קריעג אום צו רויבען. אייניגע האבען זיך פעראייניגט מיט'ן גענעראל פלארעס, דעם קאמאנדיר פון דער ארגענטינישען ארמעע. זיי פאלען אן אויף די דערפער און פארמס אין פאראגוואי און רויבען און מארדען דיא איינוואָינער. אנדערע זיינען צו געשטאנען צו דער ארמעע פון פאראגוואי און רויבען און מארדען דיא איינוואָינער פון בוענאס אייערעס.ביידע רעגיערונגען בעצאהלען זיי זעהר גוט פאר זייערע מערדערייען און רויבערייען.

— און וואו זיינען דיא קאציקען? האט טהאלקאווא ווייטער געפרעגט.

— דיא קאציקען זיינען געגאנגען מיט זייערע פעלקער אין קריעג.

ערשט יעצט האט זיך דער פראפעסאר דערמאנט, אז אין ארגענטיניען איז יעצט א קריעג איבער א פרעזידענט. דאס לאנד פארגוואי האט אויפגעשטעלט איהר פרעזי־דענט און בוענאס אייערעס האט איהר פרעזידענט. דיא אינדיאנער בענוצען אזא געלעגענהייט. זיי נארען אפ ביידע פארטעיען, פערדינגען זיך אלס שפיאָנען, אלס סאלדאטען. זיי טהוען אבער גאר ניט, נור זיי רויבען, מארדען און מאכען געפאנגענע.

לארד גלענארוואן איז געווען פערצווייפעלט. דער גאנצער צוועק פון זיין רייזע איז יעצט פערניכטעט. זיי האבען אזוי פיעל געליטען, זיינען איבערגעשטאנען אזוי פיעל ליידען און צום סוף זיינען די אינדיאנער, וועלכע האלטען קאפיטאן גראנט געפאנגען ערגענץ אוועקגעגאנגען. — וואו? וויא קען מען זיי יעצט זוכען? קען מען זוכען דעם ווינט אין פעלד? — לארד גלענארוואן האט אראפגעלאָזען טרויעריג דעם קאפ אויף דער ברוסט און האט זיך פערטראכט. ענדליך איז דער מאיאר געפאלען אויף א שכל.

— ווען דער קאמענדאנט פון דיעזער פעסטונג איז אזוי גוט בעקאנט מיט דיא אינדיאנער, האט ער געזאגט צו לארד גלענארוואן, דארף ער דאך וויסען, אויב דער קאציק קאלפוקורו האט געהאט א געפאנגענעם? זיין פרוי איז אן אינדיאנערין צו איהר קומען געוויס איהרע לאנדסלייט און איהרע פערוואנדטעטע אויף וויזיטען. זיא וויים געוויס פון אלעמען, וואס עס קומט פאר אין דיא פאמפאס.

לארד גלענארוואן האט געפרעגט דעם קאמענדאנט אויף פראנצויזיש, אויב ער ווייס ניט פון א געפאנגענעם אייראפעער ביים קאציק קאלפוקורו?

— געוויס, ווייס איך, האט דער קאמאנדאנט געענטפערט.

דיעזע ווערטער האבען אלעמען אויפגערעגט, אלע האבען זיך ארומגעשטעלט ארום קאמענדאנט, אלע זיינען געווען נייגיעריג צו הערן פון איהם, וואס מיט דעם געפאנגענעם איז געשעהן.

— דערצעהלט אונז! דערצעהלט אונז אלעס, וואס איהר ווייסט פון'ם געפאנ־

גענעם! האבען זיך אלע אנגערופען מיט איין קויל. דאס איז דאך דער צוועק פון אונזער רייזע.

דער קאמענדאנט האט געטראכט איינינע מינוטען, דאן האט ער געזאגט.

— מיט איינינע יאהר צוריק האט דער קאציק קאלפוקורו געפאנגען גענומען עטליכע אייראפעער. איך ווייס דערפון, אבער איך האב זיי ניט געזעהן, ווייל דיא אינדיאנער קומען קיין מאל ניט מיט זייערע געפאנגענע צום פארט. זיי האבען מורא, אז מען זאל זיי דא ניט בעפרייען.

— ווען איז דאס געוועזען? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— מיט עטליכע יאהר צוריק.

עס קען ניט זיין! האט לארד גלענארוואן אויסגערופען. עס איז ערשט צוויי יאהר זייט קאפיטאן גראנט האט געליטען שיפברוך אין דיעזער געגענד.

— ניין, מילארד, האט דער קאמענדאנט געענטפערט. עס איז שוין מעהר אלס דריי יאהר. עס איז געוועזען.... עס איז געוועזען....ווען פעפע איז אלט געוועזען א יאהר....

דער קאציק קאלפוקורו האט געהאט צוויי געפאנגענע. —

— דריי, מיינט איהר.

— ניין, צוויי.

— ענגלענדער? האט לארד גלענארוואן ווייטער געפרעגט.

— ווער זאגט אייך, אז זיי זיינען געוועזען ענגלענדער? האט זיך דער קאמענדאנט געבייזערט. — עס איז געוועזען א יין פראנצויז און א יין איטאליענער. דעם איטאליענער האבען דיא אינדיאנער געטויטעט און דער פראנצויז האט זיך געראטעוועט. אזוי האט מען מיר געזאגט.

— אה! יעצט פערשטעה איך אלעס! האט אויסגערופען דער פראפעסאר. יעצט האט זיך אלעס אויפגעקלערט. יעצט איז מיר אלעס דייטליך.

— וואס פערשטעהט איהר? האט לארד גלענארוואן געפרעגט. וואס איז אייך אזוי דייטליך?

— מיינע פריינד! האט געזאגט דער פראפעסאר ערנסט. עס טהוט מיר לייד, אייך צו זאגען א טרויעריגע וואהרהייט. מיר האבען א טעות געהאט. מיר זיינען נעגאנגען אויף א פאלשע שפור. קאפיטאן גראנט איז קיין מאל ניט געוועזען געפאנגען ביים קאציק קאלפוקורו. דאס איז גאר געוועזען א פראנצויז ביי איהם געפאנגען. איהר הערט דאך אלע, אז דאס איז געשעהן מיט פינף—זעקס יאהר צוריק. איך האב אויך געהערט פון דער געשיכטע. דאס איז געוועזען א פראנצויז מיט'ן נאמען גוסטאף גינאר, איך האב איהם געקענט. דיא אינדיאנער האבען איהם עטליכע יאהר ארומגעשלעפט מיט זיך, ביז עס איז איהם געלונגען צו אנטלויפען. פאר מיין אברייזע קיין קאלקוטא איז ער געקומען קיין פאריז. אלע צייטונגען זיינען געוועזען פול מיט איהם. מיר האבען געמאכט א גרויסען פעהלער. מיר זיינען נאכגעגאנגען דיא שפור פון'ם פראנצויזישען גינאר.

אלע האבען געשוויעגען. יעדער האט איינגעזעהן אז דער פראפעסאר האט רעכט, אז זיי האבען געמאכט א פעהלער אונגערן, אבער דאך א פעהלער. עס איז

וואהר, אז טהאלקאווע האט זיי פערפיהרט. איז ער אבער שולדיג דארין? קען מען איהם בעשולדיגען? ער האט געזאגט, וואס ער האט געוואוסט. ער ווייס ניט קיין אונטערשיעד פון א פראנצויז ביז אן ענגלענדער. ביידע זיינען ביי איהם אייראפעער.

דער פראפעסאר האט יעצט ערקלערט טהאלקאווען דעם פעהלער, וואס ער האט בעגאנגען.

— האט איהר ניט געהערט פון געפאנגענע ענגלענדער? האט דער פראפעסאר געפרעגט דעם קאמענדאנט.

— ניין! האט דער קאמענדאנט געענטפערט. זייט יענע צוויי, דער פראנצויז און דער איטאליענער, זיינען געפאנגען געווען, האבען דיא אינדיאנער קיין אייראפעער ניט געפאנגען.

— ווייסט איהר עס פאר געוויס? האט דער פראפעסאר ווייטער געפרעגט.

— איך ווייס עס פאר געוויס. ביי אונז ווייס מען פון אלעמען, וואס עס קומט פאר ביי דיא אינדיאנער.

— האט איהר ניט געהערט פון א שיף, וועלכע איז אונטערגעגאנגען ערגעץ לעבען פאטאגאניען?

דער קאמענדאנט האט זיי דערצעהלט אלעס, וואס ער האט געוואוסט פון שיפען, וועלכע זיינען אין דיא לעצטע צוויי יאהר אונטערגעגאנגען אין יענע געגענדען. אבער די מאטראזען און דער שיפסקאפיטאן האבען זיך געראטעוועט און זיינען געפאהרען קיין בוענאס איירעס אדער קיין טשילי.

נאך דעם אלעמען, וואס דער קאמענדאנט האט דערצעהלט, האבען זיי געזעהן גאנץ דייטליך, אז זיי האבען דא מעהר ניט וואס צו טהאן. עס איז געווען אומזיסט זייער גאנצע רייזע, קאפיטאן גראנט האט געליטען שיפברוך ניט אין פאטאגאניען, זאנדערן ערגעץ אנדערש. דער קליינער ראבערט האט געוויינט, ווען מען האט איהם אלעס ערקלערט. לארד גלענארוואן איז געווען אין דער גרעסטער פערצווייפלונג. דער פראפעסאר איז געווען טרויעריג און האט געזעהן צו זיך אליין. דער מאיאר און טהאלקאווע זיינען געשטאנען, וויא שטיקער האלץ און האבען קיין ווארט ניט גערעדט.

מען האט געמוזט ענדליך געהן צוריק אין גאסטהויז און טראכטען, וואס מען זאל ווייטער טהאן. דער קאמענדאנט איז צוואר געווען זעהר העפליך און האט זיי איינגעלאדען אויף מיטאג. ער האט זיי געוואלט וויזען, אז זיין פרוי, דיא אינדיאנערין, קען זעהר גוט קאכען. אונזערע רייזענדע אבער זיינען געווען אזוי טרויעריג, אז זיי האבען זיך אפגעזאגט פון דער עהרע צו עסען אן אינדיאנישען מיטאג. זיי האבען זיך געזעגענט מיטן קאמענדאנט, האבען איהם געדאנקט, פאר דיא נאכריכטען, וואס זיי האבען פון איהם ערהאלטען און זיינען צוריק געגאנגען קיין טאנדיל אין גאסט־הויז, וואו זיי האבען געלאזען זייערע פערד.

ווען זיי זיינען אנגעקומען אין גאסט־הויז, האט דער פראפעסאר געבעטען לארד גלענארוואן, ער זאל איהם געבען דיא בריעף, וואס ער האט געפונען אין פלאש. ער האט זיך אניעדער געזעצט אין דרויסען אונטער א בוים און האט זיי אנגעהויבען נאך א מאל צו לעזען און צו קלערן וואס אין דיא בריעף שטעהט. ער האט געטראכט,

נעקלערט, קעקנייטשט דעם שטערן. ענדליך איז ער צוגעגאנגען צו לארד גלענארוואן און האט איהם געזאגט.

— קוים איז קאפיטאן גראנט ניטא אין די פאמפאס, איז ער ניטא אין אמעריקא.

— אבער די בריעף זאגען דאך דייטליך פאטאגאניען! האט לארד גלענארוואן אויסגערופען.

— מיר האבען די בריעף פאלש געלעזען. ער איז ניטא אין פאטאגאניען. ער האט געליטען שיפברוך אין אנאנדער געגענד. איך וועל עס אויסגעפינען. איך וועל אויסזוכען אלע לאנדקארטען פון דער וועלט, ביז איך וועל עס אויסגעפינען. ווען איך וועל עס ניט אויסגעפינען, זאל איך ניט הייסען זשאק פאגאנעל.

22טעס קאפיטעל.

די פערפליצונג.

זיי האבען איבערגענעכטיגט אין טאנדיל. די נאכט האבען זיי פערבראכט זעהר טרויעריג. לארד גלענארוואן, ראבערט און דער פראפעסאר זיינען א גאנצע נאכט ניט געשלאפען. דער פראפעסאר האט זאגאר פערגעסען צו בעטראכטען טאנדיל. ער איז געווען אזוי פערטיעפט אין זיינע געדאנקען און פארשונגען, אז ער האט פארגעסען אן זיין געאגראפיע.

אין דער פריה האט מען דאך געמוזט פאהרען. זיי זיינען דאך ניט געקומען בעזעצען זיך אין טאנדיל. לארד גלענארוואן האט געפרעגט טהאלקאווען, וויא ווייט זיי האבען נאך ביז אין פארט סאן אנטאניא, וואו זיין שיף, די „דונקאן"ווארט אויף איהם. טהאלקאווע האט ערקלערט, אז ווען זיי וועלען ניט האבען קיין איבערשלאג אויפין וועג קענען זיי קומען קיין סאן אנטאניא אין פיער טעג.

עס האט גאר ניט געהאלפען. מען האט געמוזט פאהרען. טהאלקאווע האט אנגעזאטעלט די פערד, האט געקויפט אביסעל פראוויאנט, אייניגע זאכען, וואס האט זיי אויסגעפעהלט, און האט געגעבען א צייכען צום פאהרען.

טרויעריג איז מען ארויסגעפאהרען פון טאנדיל. טרויעריג איז מען געפאהרען ווייטער. קיינער האט ניט גערעדט קיין ווארט. לארד גלענארוואן איז געווען אזוי ניעדערגעשלאגען, אז ער איז געזעסען אויף זיין פערד, וויא א לעהמענער גולם. ער האט זאגאר ניט געוואלט קוקען צו ראבערטין. עס האט איהם געריסען דאס הערץ, יעדעס מאל, ווען ער האט א קוק געטהאן אויף דאס אונגליקליכע קינד.

לאנגזאם זיינען זיי געפאהרען ווייטער. יעצט זיינען זיי געפאהרען אויף א זיכערן וועג, גלייך צום אטלאנטישען וועלט־מעער. דער טאג איז געווען זעהר הייס. זיי האבען אבער בעגעגענט אויפין וועג פיעלע טייכען און טייכלעך מיט פרישעס, גוטעס וואסער. די געגענד האט זיך באלד געענדערט. זיי זיינען ארויסגעפאהרען פון די פאמפאס. זיי זיינען געפאהרען זעהר שנעל און זיינען דעם ערשטען טאג איינגעפאהרען איבער פערציג מייל. דעם אנדערן טאג האט זיך דאס וועטער אין גאנצען געענדערט. דער הימעל האט זיך בעדעקט מיט שווערע, שווארצע וואלקענס. א קאלטער ווינד האט אנגעהויבען צו וועהן פון'ם מעער. געגען מיטאג האט אנגעהויבען שטארק צו רעגנען.

זיי זיינען געפאהרען זעהר לאנגזאם. יעדער האט זיך געמוזט איינהילען אין זיין דעק. זיי האבען ניט געפונען קיין אָרט, וואו זיך צו שיצען געגען רעגען. זיי האבען קויב אייסגעזוכט א בערגעל, וואו איבערצונעכטיגען. אויפ'ן בערגעל איז דאך ניט געווע: אזוי נאס און מען האט זיך געקענט לעגען אויף דער ערד איינגעהילט אין א דעק.

דעם דריטען טאג אין דער פריה האט דער רעגען אביסעל אויפגעהערט, דער וועג אבער איז געוואָרען זעהר שווער. אומעדום האבען זיי געטראָפען טייכלעך און טיעפע גריבער מיט וואסער, וועלכע מען האט געמוזט גאנץ פאָרזיכטיג ארומפאהרען וואס ווייטער זיי זיינען געפאהרען, איז דיא געגענד געווארען אלץ זומפיגער און בעדעקט מיט וואסער. פון צייט צו צייט האט ווידער אנגעהויבען צו רעגענען. זיי זיינען געקומע: אין ערטער, וואו דיא פערד זיינען אריינגעפאלען ביז אין בויך אי: זומפ און מען האט זיי מיט שווערער מיה געמוזט ארויסשלעפען. דער וועג איז געוואָרען מיט יעדער מינוט געפעהרליכער. ראבערט איז געראָדע ארויסגעפאהרען איינינע צעהנדליג שריט פאָראויס פלוצלונג האט ער זיך אומגעקעהרט און האט געשריען:

— הערר פראפעסאר! הער פראפעסאָר! דא וואקסען הערנער פון דער ערד!

— וואס רעדסט דוא, מיין קינד? איך געפין ניט אין דער געאָגראפיע אן ארט, וואו עס וואקסען הערנער.

— איך וויס, וואס איך רעד, הערר פראפעסאר, האט ראָבערט געענטפערט. דאס איז א זאָנדערבארעס לאנד. דא וואקסען הערנער פון דער ערד, וויא ביי אונז אין ענגלאנד וואקסט ווייץ. איך וואלט א בעלן געוועזן צו ברענגען קיין ענגלאנד א פראָבע פון דיעזע זאנדערבארע פרוכט.

— עפעס רעדט ער גאנץ ערנסט, האט דער מאיאר געזאגט. מען מוז זעהן, וואס דארט איז אזעלכעס.

— יא, יא, הערר מאיאר, איך האב אליין געזעהן א וואלד פון הערנער.

זיי זיינען צוגעקומען נעהנטער צו דעם אָרט, וואו ראָבערט האט זיי אנגעוויעזען און האבען דערזעהן מיט שטוינין, אז פון דער ערד האבען ארויסגעשטעקט גרויסע, לאנגע הערנער פון קיה און אָקסען. זיי זיינען געבליעבען שטעהן, וויא צעטעשמידעט צו זייער ארט פאר שטוינען.

— נו? וואס זאגט איהר יעצט? הערר פראָפעסאר? האט ראבערט געפרעגט. וואס איז דאס?

דער פראפעסאר האט ניט געוואוסט וואס צו ענטפערן. ער האט ניט פער־שטאַנען. ער האט זיך געווענדעט צו טהאלקאווע און האט איהם געפרעגט, וואס דאס איז?

— דיא הערנער שטעקען ארויס פון דער ערד, אבער דיא אָקסען זיינען אונטען, האט טהאלקאווע געענטפערט רוהיג.

— וואס רעדט איהר? האט דער פראפעסאר אויסגערופען. דאס קען ניט זיין! איז עס מעגליך, אז א גאנצע העערדע אָקסען זיינען פערזונקען געווארען אין זומפ! וויא קען דאס זיין? דיא בהמות זיינען דאך זעהר פארזיכטיג.

— דאס קען זעהר גוט זיין, האט טהאלקאווע געענטפערט רוהיג. עס איז אויף זיי אנגעפאלען א טיגער. זיי האבען זיך שטארק דערשראקען און זיינען אנטלאפען

נעווארען. אין שרעק האבען זיי ניט בעמערקט דעם זומפּ און זיינען אלע פערזונקען געווארען אין זומפּ.

עס איז ווירקליך אזוי געווען. עטליכע הונדערט שטיק קיה און אָקסען האבען זיך רוהיג געפּאסעט אין דער געגענד. פּלוצלונג איז אויף ״״ אנגעפאלען א יאגואר — אן ארגענטינישער טיגער — זיי זיינען אנטלאפען און איינער נאכ'ן אנדערן זיינען אריינגעפאלען אין זומפּ און זיינען פערזונקען געווארען. עס איז ניט געווען קיינער, ווער עס זאל זיי רעטען. מען האט נאך געפונען פערבלוטיגטע שטיקער פון דעם אָקס, וועלכען דער יאגואר האט צוריסען.

איי́ניגע מינוטען זיינען זיי געשטאנען און האבען בעטראכט דיעזעס פעלד, וואו עס האבען געוואקסען הערנער. דיא סצענע איז געווען טרויעריג און הערצרייסענד ענדליך זיינען זיי ווייטער געפאהרען. עס איז וויעדער פערגאנגען א שטונדע. טהאלקאווע איז פלוצלונג געווארען אונרוהיג. ער האט זיך אנגעהויבען ארומצוקוקען אין אלע זייטען. איז געבליעבען שטעהן און איז ווייטער געריטען. באלד איז ער אראפּגעפאהרען פון גלייכען וועג, איז אוועקגעלאפען עטליכע הונדערט שריט אין א זייט, האט זיך ארומגעקוקט, איז צוריקגעקומען און איז אוועקגעפאהרען אין דער אנדערער זייט. באלד איז ער גאר געבליעבען שטעהן, באלד איז ער געפאהרען צוריק. עס איז געווען דייטליך, אז ער האט פאר עפּעס מורא אדער ער זוכט עפּעס. דער פּראפעסאר האט עס ניט געקענט אויסהאלטען און האט איהם ענדליך געפרעגט, פאר וואס ער איז אזוי אונרוהיג?

— איך זעה, אז דיא געגענד איז דורך און דורך גענעצט מיט וואסער. זייט איך בין א פיהרער און וועגוויזער קומט עס מיר פאר צום ערשטען מאל. איך ווייס, אז דיעזע געגענד איז א טרוקענע. יעצט אבער זעה איך, אז אונזערע פערד געהן ביז אין דיא קנעכלעך אין וואסער.

— וואס זאל זיין דיא אורזאכע דערפון? האט דער פּראָפעסאָר געפרעגט.

— איך ווייס ניט. איך האב אויך געזוכט דיא אורזאכע.

— פיעללייכט איז אויבען אין דיא בערג געגאנגען זעהר פיעל רעגען, דיא טייכען האבען פערפלייצט דיא געגענד און מיר הייבען שוין דא אן צו פיהלען דיא שרעקליכע פערפלייצונג.

— דאס איז מעגליך.

דער פּראָפעסאָר האט איבערגעגעבען לארד גלענארוואן און דיא איבעריגע, פאר וואס טהאלקאווע איז אזוי אונרוהיג.

— פרעגט איהם, וואס זאלען מיר אלזא טהאן?

— רייטען שנעל! האט דער פאטאגאניער געענטפערט קורץ און שארף, וויא זיין שטייגער איז געווען.

— אלזא, לאמיר רייטען שנעלער, האט לארד גלענארוואן געזאגט.

דאס איז אבער געווען לייכט צו זאגען, אבער זעהר שווער אויסצופיהרען. דיא פערד האבען ניט געקענט לויפען אין א געגענד, וואס איז געווען בעדעקט מיט וואסער. דיא ערד איז געווען ווייך און זיי זיינען אפט אריינגעקראכען ביז אין דיא קניע אין

בלאטע. זיי האבען זיך געמחט שלעפּען לאנגזאם און פאַרזיכטיג. עס איז נאך געוועזען א גליק, וואס דער רעגען האט אויפגעהערט. פון אין דער פריה אן האט עס ניט גערעגענט. געגען צוויי אוהר נאכמיטאג אבער האט זיך דער הימעל ווידער בעדעקט מיט וואלקענס און עס האט אנגעהויבען צו גיעסען א שרעקליכער רעגען. עס האט געגאסען עמערוויים. אונזערע רייזענדע האבען זיך איינגעוויקעלט אין זייערע דעקען און זיינען דאך באלד דורכגענעצט געווארען ביז אין לייב.

זיי האבען זיך אזוי געשלעפּט ווייטער, ביז זיי זיינען צוגעקומען צו אן ארים און איינגעפאלען שטיבעלע. עס איז געוועזען לעדיג. דער ווירטה איז ערגעץ אוועקגעפאהרען און האט זיא אוועקגעווארפען. עס איז געוועזען טרויעריג און שמוציג, וויא מען קען זיך נור דענקען. אין אנאנדערער צייט וואלט לארד גלענארוואן ליעבער גענעכטיגט אין דרויסען, אלס אין אזא שטיבעלע. היינט אבער אין א רעגען, איז דאס אויך גוט געווען. עס האט דאך אביסעל געשיצט געגען רעגען. מען האט פּראבירט מאכען א פייער. דאס גראז אבער איז געוועזען נאס, אלעס איז געוועזען נאס. מיט גרויסער מיה איז עס זיי געלונגען צו מאכען א פייער, וועלכער האט מעהר גערייכערט אלס געברענט.

מיעד, צובראכען און טרויעריג האט מען געגעסען דעם סאפּער. קיינער האט זאגאר קיין אפּעטיט ניט געהאט צו עסען. דער פּראפעסאר האט געוואלט שפּאסען. עס איז איהם אבער ניט געלונגען. קיינער האט ניט געוואלט לאכען.

— מיינע וויצען זיינען אויך פערנעצט געווארען, האט ער ענדליך געזאגט, ווען ער האט געזעהן אז קיינער לאכט ניט.

מען האט אפּגעגעסען און יעדער האט זיך געזוכט א געלעגער, וואו זיך אוסצורוהען. דאס וועטער איז געוועזען שרעקליך. א שטארקער ווינד האט געוועהט. דאס ארימע שטיבעלע האט געציטערט און געקנאקט. עס האט זיך אויסגעוויעזען, אז אט, אט פאלט זיא אום אויף אונזערע רייזענדע. דער רעגען האט נאך אלץ געגאסען. אונזערע רייזענדע האבען זיך געקייקעלט אויפ'ן שמוצינגען באדען. ענדליך זיינען זיי דאך אנטשלאפען געווארען.

דיא פערד האבען געליטען זעהר שטארק. זיי זיינען געשטאנען א גאנצע נאכט אין דרויסען אויפ'ן רעגען. אין דער פריה האט דער רעגען צוואר אויפגעהערט, אבער דיא גאנצע געגענד איז געוועזען בעדעקט מיט וואסער. אונזערע רייזענדע האבען זיך אויפגעחאפּט און דערזעהן מיט שרעק, אז זיי געפינען זיך אויף א סארט אינזעל, ארום און ארום זיי איז וואסער. דער פּראפעסאר האט אנגעהויבען צו קוקען אין זיינע לאנדקארטען און האט אויסגעפונען, אז זיי געפינען זיך צווישען צוויי גרויסע טייכען. וואהרשיינליך, האט ער זיך געטראכט, זיינען בײדע טייכען ארויס פון זייערע ברעגעס און האבען פערפלייצט דיא געגענד. בײדע טייכען האבען זיך פעראייניגט און האבען גע־בילדעט א גאנצעס מעער.

ער האט פערשטאנען זייער לאגע. מען מוז אנטלויפען. מען מוז ערגעץ אויסזוכען א בערגעל, וואו זיך צו רעטען. מיט יעדער מינוטע וועט אנקומען אלץ מעהר וואסער. זייער שטיבעלע וועט פערטרונקען ווערן און זיי וועלען אומקומען. מען האט

באלד אנגעזאמעלט דיא פערד און מען איז אוועקגעפאהרען. זיי האבען געטריעבען דיא פערד, וויא זיי האבען נור געקענט.

אום צעהן אוהר איז טהאלקאוועס פערד געווארען זעהר אונרוהיג. עס האט געשפרונגען, עס האט זיך געווארפען, עס איז געלאפען, עס איז געבליעבען שטעהן. — קורץ, מען האט געזעהן, דעם פערד איז עפּעס געשעהן.

— וואס איז מיט דיין פערד, פריינד טהאלקאוועו? האט דער פּראפעסאר געפרעגט. האבען איהם אפּט ניט דיא פיאווקעס (בלוטעגעל) צו ביסען?

— ניין.

— האט ער זיך עפּעס דערשראקען?

— ניין.

— אלזא, וואס איז איהם?

— ער פיהלט א געפאהר.

— וואס פאר א געפאהר?

— איך ווייס נים.

מען האט זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטען, דאכט זיך, עס איז נישא קיין געפאהר. נור טהאלקאוועס שארפעס אויער האט געהערט רגעץ גאנץ וויים א גערויש. וויא דאס רוישען פון דיא וואסערן פון'ם מעער, ווען דיא פלוט קומט אן. באלד האבען אלע דערהערט שרעקליכע געשרייען: פערד, קיה, אקסען, שעפּסען און פיעלע קלענערע און גרעסערע חיות האבען געמעקעט, געהירזעט, געשריען, געברומט און געבילט. זיי זיינען אלע געלאָפען אויסגעמישט און דערשראקען. זיי זיינען געלאפען, וואוהין זייערע פיס האבען זיי געטראגען, וואוהין זייערע אויגען האבען זיי געוויעזען. עס איז געווארען א שרעקליכער רעש, הערצרייסענדער ליארם. עס האט פערקלעמט ביים הארצען צו זעהן, וויא דיעזע אלע טהיערע זיינען געווען דערשראקען, זיינען געלאפען, האבען געטרעטען איינער אויפ'ן אנדערן און האבען אזוי טרויעריג געשריען און געבעטען, מען זאל זיי העלפען. אונזער רייזענדע האבען בעטראכט מיט שרעק דיעזע שוידערהאפטע סצענע.

— אנדא! אנדא! (שנעל! שנעל!) האט טהאלקאווע אויסגערופען אויסער זיך.

— וואס איז אזעלכעס? האט איהם דער פּראפעסאר געפרעגט.

— דיא פערפלייצונג! האט טהאלקאווע געזאגט.

ערשט יעצט האבען אונזערע רייזענדע דערזעהן דיא שרעקליכע געפאהר, אין וועלכע זיי געפינען זיך פון דער ווייטענס האט זיך געוויעזען א הויכער בארג שוים, וועלכער האט זיך. געקייקעלט מיט א שרעקליכער געשווינדיגקייט און האט אלעס מיט געריסען מיט זיך. עס איז אנגעקומען א שרעקליכעס וואסער פון דיא בערג. יעצט האבען זיי פערשטאנען, פאר וואס טהאלקאווע האט אזוי געשריען: אנדא! (שנעל!). אין איינינע מינוטען וועט דיא גאנצע געגענד זיין בעדעקט מיט וואסער. אין איינינע מינוטען ארום וועט דא זיין א גאנצעס מעער.

אונזערע רייזענדע האבען געגעבען זייערע פערד דיא שפּארען. דיא פערד אליין האבען געפיהלט דיא געפאהר און זיינען געלאפען, וויא וויים זיי האבען געקענט.

— אנדרע! אנדרע! האט געשריען טהאלקאווע. לויפט שנעל! רעטעט אייך! מיר זיינען פערלארען.

זיי זיינען געלאפען, וויא זיי האבען געקענט. דיא געגענד איז אבער אלע מאל געווארען אלץ מעהר בעדעקט מיט וואסער. דער שרעקליכער בארג וואסער האט גערוישט הינטער זיי אלץ העכער, אלץ דראהענדער, אלץ שרעקליכער. עס האט גע־דויערט אונגעפעהר (אן ערך) א פערטעל שטונדע. אונזערע רייזענדע האבען נאך אלץ געקעמפפט און האבען זיך נאך אלץ געוואלט רעטען. באלד אבער זיינען דיא פערד צוגעשטאנען. זיי זיינען געשטאנען שוין ביזן בויך אין וואסער. זיי האבען מעהר שוין נים געקענט לויפען. דאס וואסער איז געווארען אימער העכער.

— מיר זיינען פערלארען! האט אויסגערופען דער מאטראז ווילסאן. מיין פערד שווימט! ער קען שוין נים געהן.

אלע זיינען געווארען בלייך, וויא קאלך. זיי האבען דערזעהן, אז זייערע פערד שווימען שוין אויך. — וויא לאנג אבער קענען זיי שווימען? וואס וועט זיין, אז דאס וואסער וועט אנקומען? דאמאלס וועלען דאך דיא פערד נים קענען שווימען. דאס שטארקע וואסער וועט זיי מיטרייסען מיט זיך. — זיי זיינען פערלארען. קיינע הילפע, קיינע רעטונג!

דאס וואסער איז ווירקליך געווארען אלץ שטארקער און האט געשלעפט דיא פערד מיט זיך, מיט אן אונגעהייערער געשווינדקייט. יעדער האט זיך אנגעהאפט אן דעם האלז פון׳ם פערד און האט געווארט דיא לעצטע מינוט. פלוצלונג האט דער מאיאר אויסגערופען:

— א בוים!

— א בוים? וואו איז א בוים? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— אן דארט זעה איך א גרויסען בוים, האט טהאלקאווע געוויזען מיט דער האנד.

אלע האבען אויפגעהויבען דיא קעפ און האבען דערזעהן א גרויסען ניסענבוים מיט ברייטע צווייגען, וועלכער איז געשטאנען וויא א ריזע הויך איבערן וואסער. אלע האבען זיך יעצט געצויגען צום בוים. עס איז נאך געווען א גליק, וואס דער בוים איז געשטאנען אראפ וואסער און דאס וואסער האט זיי גערודע געטראגען צום בוים.

פלוצלונג האט טאם אויגוסטינ׳ס פערד געגעבען א שרעקליכען געשריי, וויא דאס געשריי פון א קינד, ווען עס טהוט איהם עפעס שטארק וועה. אין א סעקונדע ארום איז ער פערשוואונדען געווארען אונטערן וואסער. טאם האט קוים צייט געהאט ארויסצושלעפען זיינע פיס פון דיא קניע ריעמען. ער איז דערטרונקען געווארען.

— האפ דיך אן ביי מיין זאטעל, האט איהם לארד גלענארוואן געזאגט.

— איך דאנק אייך, מילארד. איך בין א מאטראז און קען גוט שווימען.

— ראבערט, וויא אזוי שווימט דיין פערד? האט לארד גלענארוואן געפרעגט בעזארגט.

— אה! מיין פערד שווימט, וויא א פיש, האט ראבערט געענטפערט.

— אך! רעטעט אייך! האט אין דיעזע מינוטע אויסגעשריען דער מאיאר נים מיט זיין קול.

עס איז שוין אבער געווען שפעט זיך צו רעטען. דער שרעקליכער בארג שוים, א כוואליע פון פערציג פוס דיא הויך און פון עטליכע מיליאן טאן וואסער, איז אין דיעזע מינוט אנגעקומען און האט פערשלונגען אונזערע רייזענדע, — עס איז פערגאנגען איין מינוט. נור איין מינוט, אבער א שרעקליכע, שוידערהאפטע מינוט. —

באלד האט זיך ארויסגעוויעזען א קאפ — טהאלקאווע מיט זיין פערד; באלד האבען זיך אנגעהויבען ארויסצו־ווייזען אנדערע קעפ; באלד זיינען אלע אונזערע רייזענ־דע ארויסגעשוואומען פון אויבען. זייערע פערד זיינען פערשוואונדען געווארען. דיא שרעקליכע כוואליע האט זיי אוועקגעשלעפט. דיא מענשען אבער האבען אלע געקענט שווימען און זיינען ארויפגעשוואומען. דאס וואסער האט זיי ארויפגעווארפען אויפ'ן בוים.

— מוטה, פראפעסאר! האט לארד גלענארוואן אויסגערופען, ווען ער האט דער־זעהן, אז טהאלקאווע האט איהם אנגעהאפט ביים קראגען.

דער פראפעסאר איז געווען דער איינציגער וועלכער האט ניט געקענט שווימען. טהאלקאווע האט עס געוואוסט און האט זיך געגעבען אלע מעגליכע מיה איהם צו רעטען.

— אה, זארגט אייך ניט פאר מיר, האט דער פראפעסאר געענטפערט, איך בין זאגאר צופריעדען — בול!

אין דיעזע מינוט האט ער אנגענומען א פול מויל מיט שמוציגע וואסער און האט ניט געקענט ערקלערן, מיט וואס ער איז צופריעדען.

אין א מינוט ארום האבען זיך אלע געהאלטען ארום בוים. ראבערט איז ארויפ־געקלעטערט אויף איהם, וויא א פייגעלע. דיא מאטראזען זיינען איהם נאך געקלעטערט און האבען געהאלפען לארד גלענארוואן און דעם פראפעסאר ארויפקלעטערן.

דער בוים איז געשטאנען כמעט אין גאנצען אין וואסער, נור זיינע אייבערשטע ברייטע און שטארקע צווייגען האבען ארויסגעשטעקט איבער דיא רוישענדע און שוי־מענדע וואסערן. אונזערע רייזענדע האבען זיך באלד אניעדערגעזעצט אפרוהען אויף זיינע ברייטע צווייגען. ווען איינער וואלט דאמאלס פערבייגעפאהרען און וואלט דער־זעהן דיעזען בוים, וואלט ער זיך געוויס געוואונדערט, וואס פאר א זאנדערבארע פריכטע עס וואקסען אויף איהם. ליידער, איז דאמאלס קיינער ניט דורכפאהרען. דיא גאנצע געגענד איז געווען בעדעקט מיט וואסער.

יעצט ערשט האבען אונזערע רייזענדע בעמערקט, אז אין דער צייט, וואס טהאל־קאווע האט זיך בעמיהט צו רעטען דעם פראפעסאר און איהם ארויפצוזעצען אויפ'ן בוים, איז זיין פערד, טהאאוקא אוועקגעשוואומען. ער האט געהירזעט און געבעטען הילף.

— פריינד טהאלקאווע, וועסט דוא לאזען דיין פערד פערלארען געהן? האט איהם דער פראפעסאר געפרעגט.

— איך? מיין טהאאוקא? קיין מאל ניט.

ער איז אראפגעשפרונגען פונ'ם בוים אין וואסער און איז נאכגעשוואומען זיין פערד. אין איינינע מינוטען האט ער איהם דערגרייכט. פערד און רייטער זיינען ערגעץ אוועקגעשוואומען און זיינען פערשוואונדען געווארען אין דעם נעבעל. וואו זיינען זיי אהין געקומען? — ווער קען עס וויסען?

28טעס קאפיטעל.

צווישען הימעל און וואַסער

דער בוים, אויף וועלכען אונזערע רייזענדע האבען זיך אזוי זאנדערבאר גערעטעט, איז געווען ערהנליך צו א ניסען בוים. דאס איז אבער ניט געווען קיין ניסען בוים, זאנדערן אן אָמבו Ombu, איינער פון דיא זעלטענסטע בוימער אין ארגענטיניען. מען טרעפט איהם אן שטענדיג אליין. ער וואקסט קיין מאל ניט מיט אנדערע בוימער צוזאמען. ער וואקסט אויס זעהר הויך און צו שפרייט זיך זעהר שטארק. זיינע גראבע שטארקע ווארצלען גראָבען זיך איין גאנץ טיעף אין דער ערד און ער האלט געווהנליך אויס אלע שרעקליכע שטורמווינדען.

דער בוים אָמבו, אויף וועלכען אונזערע רייזענדע האבען זיך גערעטעט, איז געווען אן אלטער, שטארקער בוים מיט גרויסע ברייטע צווייגען. דאס איז געווען א גאנצער וואלד. ווען אונזערע רייזענדע זיינען ארויפגעקראכען אויף איהם, זיינען דארט געווען א גאנצע קאָלאָניע פון הונדערטער פייגעל, וועלכע האבען זיך אויך גערעטעט אויף דיעזען בוים פון דער שרעקליכער פערפלייצונג. ראָבערט און דער מאטראָז ווילסאן זיינען ארויפגעקלעטערט אויף דיא העכסטע צווייגען אום צו בעטראכטען דאס לאנד ארום.

א שרעקליכעס בילד האט זיך זיי פארגעשטעלט. וויא ווייט דאס אויג האט נור געקענט גרייכען, האט מען געזעהן נור הימעל און וואסער. בוימער, שטיקער האלץ, טוידטע קיה, אָקסען און אנדערע בהמות און חיות זיינען ארומגעשוואומען אין אלע זייטען. ווייט, ווייט אויפ'ן וואסער האט מען געזעהן א שווארצען פלעק. א מענש האָט געקעמפפט מיט דיא שרעקליכע כוואליעס.

— טהאלקאווע! טהאלקאווע! האט ראָבערט אויסגערופען. ער וועט זיך רעטען! ער וועט רעטען זיין פערד, ער וועט אונז אלע רעטען!

אונטען זיינען דערווייל געזעסען לארד גלענאַרוואַן, דער פּראָפעסאָר און דיא איבעריגע און האבען בעקלערט זייער לאגע. פרעהליך איז געווים קיינעם ניט געווען אויפ'ן הארצען. זיצען אויף א בוים, ווען ארום אייך רוישט און שוימט דאס וואסער, איז ניט גאנץ אנגענעהם.

— אלזא, וואס טהוט מען יעצט? האט לאָרד גלענאַרוואַן געזאָגט טרויעריג.

— וואס זאל מען טהאָן? האט דער פּראָפעסאָר געלאכט. מיר מוזען זיך מאַכען א נעסט.

— מאַכען א נעסט? האט ראָבערט געפרעגט.

— געוויס! יעדער פון אונז וועט זיך מאַכען א נעסט און מיר וועלען לעבען, וויא דיא פויגעל אויף ביימער. עס וואלט געווים בעסער געווען, מיר זאלען יעצט קענען לעבען אין וואסער, וויא דיא פיש.

— דאס אלעס איז זעהר שעהן. ווער וועט אונז געבען עפּעס צו פּיקען? האט מאַט אויגוסטין געפרעגט.

— איך וועל אייך פערשאפען, וואס צו פּיקען! האט אויסגערופען דער מאַיאָר.

אלע האבען א קוק געטהאן צו איהם און האבען דערזעהן, אז דער פראקטישער מאיאר האט צונויפגעבונדען איינינע צווייגען צוזאמען און זיצט זיך גאנץ רוהיג, וויא אין א ראקין־טשער.

— אזוי, מאיאר ריטשארדסאן! איהר האט עס גאנץ בעקוועם. איהר האט שוין א שטוהל און שאקעלט זיך גאנץ רוהיג אויפ'ן בוים.

— געוויס! וויא באלד ניט דערטרונקען ווערן, מוז מען זעהן צו לעבען בעקוועם און צו האבען א ביסעל פערגניגען אין לעבען.

— איך האב אויך אזוי געטראכט, האט דע' פראפעסאר געזאגט, אבער איך בין צערשטרייט און האב באלד פערגעסען, וואס איך האב אין זינען געהאט.

— אבער וואס וועט איהר אונז געבען צו עסען? האט לארד גלענארוואן געפרעגט דעם מאיאר.

דער מאיאר האט ארויסגענומען א גרויסען זאק און האט זיי געוויעזען.

— דאס האט מיר טהאלקאווע געלאזען א פרעזענט, איידער ער איז פון אונז אוועקגעשוואומען. איך מיין, אז דא וועלען מיר האבען שפייז אויף דריי טאג.

— איך מיין, אז דאס וואסער וועט אפלויפען אין א טאג. האט טאם אויגוסטין געזאגט.

— ווען ניט, וועלען מיר מוזען זוכען א מיטעל, וויא אוועקצופאהרען פון דאנען, האט דער פראפעסאר געענטפערט.

— וויא באלד אזוי, דארפען מיר עפעס נעהמען אין מויל אריין, האט דער מאיאר אויסגערופען. היינטיגען טאג וועלען מיר שוין געוויס פערברענגען דא אויפ'ן בוים. מארגען וועלען מיר זעהן, וואס מיר האבען ווייטער צו טהאן.

— עס וואלט זעהר גלייך געווען עפעס צו פיקען, האט ווילסאן געזאגט.ליידער, זיינען מיר ניט, וויא דיא פייגעל. מיר קענען ניט פיקען קיין רויע זאכען, מיר מוזען האבען פייער. וואו נעהמט מען יעצט פייער?

— מיר וועלען מאכען א פייער, האט דער פראפעסאר געזאגט.

— מיט וואס? וואו האט איהר האלץ?

— דער ליעבער בוים, וועלכער האט אונז געראטעוועט, וועט שוין זיין אזוי גוט און וועט אונז געבען אביסעל האלץ.

— מיט וואס אבער וועט איהר מאכען פייער? מיר האבען קיין שוועבעליך ניט.

— מיר דארפען ניט קיין שוועבעלעך, האט דער פראפעסאר געזאגט. גיט מיר נור אביסעל טרוקענע בלעטער, אדער טרוקענעם מאאס (מאך) און איך וועל אייך שוין מאכען פייער. — ווער וועט געהן אין וואלד אריין ברענגען האלץ?

— איך! האט ראבערט אויסגערופען.

און איידער דער פראפעסאר האט זיך אומגעקוקט, איז ער שוין ארויפגעקלעטערט גאנץ הויך אויפ'ן בוים און האט אנגעהויבען אפצוברעכען פון איהם דיא דארע צווייגלעך. ווילסאן האט געזוכט און האט געפונען אביסעל טרוקענעם מאאס (מאך). אין איינינע מינוטען ארום האבען זיי אניעדערגעלעגט אויף א ברייטען צווייג אין דעם ארט, וואו ער וואקסט ארויס פונ'ם בוים דאס טרוקענע האלץ מיט'ן מאאס.

יעצט האט דער פראפעסאר אפגעשרויפט זיין טעלעסקאפ און האט ארויסגענומען פון איהם א גלעזעל. דאס איז געווען א פארמי־עפליכעס ברען־גלאז אזוי וויא דיא זון האט דאמאלס געשיינט גאנץ העל, האט דער פראפעסאר אנגעשטעלט זיין ברען־גלאז אויף דאס טרוקענע האלץ און אין א קורצע צייט האט זיך געוויעזען א רויך. דער פראפעסאר האט אנגעהויבען צו פאבען מיט זיין נאסען מאנטעל און דאס טרוקענע האלץ האט זיך באלד אנגעצונדען.

דיא ערשטע זאך, וואס מען האט געטהאן ביים פייער, איז געווען זיך אביסעל אויסצוטריקענען. יעדער האט אויפגעהאנגען זיין מאנטעל טריקענען. דאן האט מען אנגעהויבען צו זוכען, וואס עס געפינט זיך אין זאק. וואס טהאלקאווע האט זיי איבער־געלאזען. מען האט געפונען געטריקענט פלייש וועלכעס מען האט באלד אפגעקאכט. פייער און וואסער איז געווען גענוג. ווען דער מיטאג איז געווען פערטיג, האט מען גאנץ רוהיג און בעקוועם אפגעגעסען און מען האט זיך געזעצט אפרוהען. פון לעגען זיך אפרוהען האט ניט געקענט זיין קיין רעדע. יעדער האט זיך צוגעבונדען צו א צווייג און האט געכאפט א שלאף.

— אונזער קיך און עסצימער איז אויפ'ן אונטערסטען שטאק, האט פאגאנעל געזאגט, אלס שלאף־צימער דארפען מיר אפנעהמען א העכערן שטאק. לאמיר זאגען, דעם צווייטען פלאר. דיא וואהנונג איז בעקוועם, דער רענט איז ביליג, דער לענדלארד ווייזט אויס צו זיין ניט קיין שלעכטער. מיר קענען אפנעהמען אלע פלארען און לעבען, וויא דער פראנצויזישער קייסער. מיר זיינען דא גאנץ זיכער, קיינער וועט ניט קומען אונז בעגנב'ענען.

— און אז מען וועט אויף אונז אנפאלען, קענען מיר זיך פערטהיידיגען, האט ווילסאן געזאגט. איך האב מיינע רעוואלווערס.

— איך האב מיינע אויך, האט ראבערט געזאגט.

— איך האב מיינע אויך, האבען זיך אנגערופען דיא מאטראזען.

— אבער וואו וועט איהר נעהמען פולווער?

— איך האב פולווער, האט געזאגט דער מאיאר און האט זיי געוויעזען א בלעכענע שאכטעל פול מיט פולווער.

— וואו האט איהר עס גענומען? האט גלענארוואן געפרעגט ערשטוינט.

— טהאלקאווע האט עס מיר געגעבען צוזאמען מיט'ן זאק פראוויאנט.

— גוטער, עדעלער טהאלקאווע! האט אויסגערופען לארד גלענארוואן. מען זאגט, אז דיא פאטאגאניער זיינען ווילד, אז זיי זיינען שלעכט, אז זיי זיינען פערדארבען. ועהט, וויא עדעל, וויא גראסמוטהיג דיעזער ווילדער האט געגען אונז געהאנדעלט! און איהר, פראפעסאר, זאגט אויך, אז דיא ווילדע זיינען שלעכט און גרויזאם?

— יא, האט געענטפערט דער פראפעסאר, דיא ווילדע זיינען שלעכט, ווייסט איהר אבער, ווער עס איז שולדיג, וואס זיי זיינען שלעכט? — מיר ציוויליזירטע מענשען. מיר האבען זיי שלעכט געמאכט, מיר האבען זיי פערדארבען. מיר האבען זיי איבערגעגעבען אלע שלעכטע זיטען פון דער ציוויליזאציאן. דיא גוטע זיטען האבען זיי ניט געקענט זיך אפלערנען. זיי זיינען נאך ניט ציוויליזירט דערצו. מיר האבען זיי אויסגעלערנט צו

טרינקען גייסטיגע געטרענק; מיר האבען זיי געלערנט. אז געלט האט א ווערטה און אז דער מענש דארף לעבען נור צוליעב געלד. טהאלקאווע איז נאך וועניג ציוויליזירט, דערפאר איז ער נאך גוט און עדעל. ער איז נאך אונשולדיג, וויא דאס טהיער. מיר האבען געזעהן פעלע, ווען א הונד האט געאָפּפערט זיין לעבען אום צו רעטען זיין בעל־הבית. ער ווייס נאך ניט פון פאלשקייטען; ער ווייס נאך ניט צו רעדען מיט'ן מויל אזוי און אין הארצען צו טראגען א האס אויף יענעם. ער ווייס, אז ווען איינער געפעלט איהם, ווען ער האט איינעם ליעב, איז ער איהם טריי ביזן טויט. אזוי זיינען אלע ווילדע מענשען, איידער זיי בעקענען זיך מיט דער ציוויליזאציאָן.

— מיינע העררן! האט פלוצלונג געזאגט טאם אויגוסטין, מיר האבען פערגעסען דאס ערשטע, דאס נאָטהווענדיגסטע. — מיר האבען פערגעסען צו געבען א נאמען אונזער נייע וואָינונג.

— ער האט פאלקאמען רעכט, האט לארד גלענארוואן געזאגט. וויא קען עס זיין א וואָינונג פון מענשען אהן א נאמען? מיר מוזען עס א נאמען געבען.

— איך שלאג פאר, אז מיר זאלען עס רופען „ליבערטי האלל“, האט דער פראפעסאר געזאגט.

— ליבערטי האלל! ליבערטי האלל! האט מען געשריען פון אלע זייטען. דאס איז א גוטער נאמען. ליבערטי האלל הייסט, דיא האלל דער פרייהייט. מיר זיינען דא גאנץ פריי. מיר האבען דא ניט קיין קעניג, ניט קיין פירסט, מיר זיינען דא אלע פריי.

— אלזא, הייסט אונזער וואָינונג „ליבערטי האלל“, האט דער פראָפעסאָר געזאגט. יעצט, מיינע העררן, וועט איהר מיר ערלויבען, איך זאל מיר ערגעץ געהן זוכען א פלאץ, וואו איך זאל קענען מאכען מיין אבסערוואטאריום. א פונקט, פון וואנען איך זאל קענען איבערזעהן דיא גאנצע געגענד מיט מיין טעלעסקאָפּ (שפעקטיוו) און זאל אייך קענען געבען נאכריכטען, וואס עס הערט זיך עפּעס אויף דער וועלט.

ער האט ניט געווארט, ביז מען וועט איהם ערלויבען. ער האט גענומען זיין טעלעסקאָפּ אויף דער פּלייצע, וויא ער פלעגט איהם שטענדיג טראגען און האט אנגעהויבען צו קלעטערן פון איין צווייג אויפ'ן אנדערן אין דער הויך, אום ער זאל פון דער הויך קענען איבערזעהן דיא גאנצע געגענד.

— וויא וויים זיינען מיר יעצט פון אטלאנטישען וועלט־מעער?! האט געפרעגט דער מאיאר פון ליבערטי האלל דעם פראפעסאר אין אבסערוואטאריום.

— איך רעכען, אז מיר זיינען ניט מעהר וויא פיערציג ביז פופציג מייל ווייט פונ'ם מעער, האט דער פראפעסאר געענטפערט.

דער פראפעסאר האט געקוקט איינינע צייט אין אלע זייטען, ער האט אבער געזעהן נור וואסער. ענדליך איז ער אראָפּגעקראָכען פון זיין אבסערוואטאריום און איז געקומען צו זיינע קאמעראדען אין ליבערטי האלל.

אזוי וויא עס איז נאך געווען צו פריה צו לעגען זיך שלאפען, זיינען אלע געזעסען ארום פייער און האבען זיך גאנץ רוהיג געפלוידערט. גערעדט האט מען, וויא געוועהנליך, פון קאפּיטאן גראנט. זיי האבען שוין יעצט איינגעזעהן, אז ער איז ניטא אין אמעריקא, אז אלע שוועריגקייטען און אלע געפאהרען, וועלכע זיי זיינען אויסגעשטאנען אין דער

צייט פון זייער רייזע אין זיד־אמעריקא, איז געווען אומזיסט. זיי זיינען נור געקומען צו דער איבערצייגונג, אז קאפיטאן גראַנט איז ניטא אין אמעריקא. וואס טרוט מען אבער ווייטער? זיך אפזאגען? מעהר ניט זוכען?

— ניין! האט לארד גלענארוואן אויסגערופען. איך האב אנגעהויבען צו זוכען קאפיטאן גראַנט און וועל מיך ניט אפזאגען, ביז איך וועל איהם געפינען. אין דיא בריעף, וואס מיר האבען געפונען שטעהט דייטליך, אז ער געפינט זיך אויפ'ן 37טען גראַד, מוזען מיר אזוי לאנג פאהרען און זוכען אויפ'ן 37טען גראַד, ביז מיר וועלען איהם געפינען.

— א שווערע און אומזיסטע ארבייט, האט געברומט דער מאיאר. מיר וועלען דאך מוזען מאכען א רייזע ארום דער וועלט.

— נו, וועלען מיר מאכען א רייזע ארום דער וועלט! האט דער פראפעסאר געזאגט. מיר וועלען פאהרען אזוי לאנג, ביז מיר וועלען איהם געפינען.

— בעדענקט אבער, אז אין דיא בריעף שטעהט אויסדריקליך פ א ט א ג א נ י ע ן? האט דער מאיאר ווייטער געפרעגט.

— דאס בעאונרוהיגט מיך טאקע, האט לארד גלענארוואן געזאגט גאנץ ערנסט. דאס איז יעצט דיא הויפט פראגע. זאלען מיר יעצט אוועקפאהרען אין גאנצען פון אמעריקא און זוכען איהם אין אנאנדער לאנד אויפ'ן 37טען גראַד, אדער זאלען מיר יעצט פאהרען קיין בוענאס איירעס זיך ווענדען צום ענגלישען קאָנסול און צום פרעזידענט פון דער ארגענטינישען רעפובליק, זיי זאלען אויספרעגען אלע אינדיאנער קאציקען, פיעללייכט ווייס דאך איינער פון זיי פון קאפיטאן גראנט, מיר קענען זיך נאך ניט פערלאזען אויף דעם קאמענדאנט פון פאָרט אינדעפענדענס אליין. עס איז דאך זעהר מעגליך, אז ניט אלע אינדיאנער קומען צו איהם אין פאָרט.

איינינע מינוטען האבען אלע געשוויעגען. קיינער האט ניט געוואוסט וואס צו ענטפערן, אויף אזא וויכטיגע פראגע. ענדליך האט דער מאיאר געזאגט:

— איידער איך ענטפער אויף אזא וויכטיגע פראגע, וואלט איך זעהר געוואָלט וויסען וועלכע לענדער געפינען זיך אויפ'ן 37טען גראַד פון דער וועלט?

— דאס קען איך ניט ענטפערן. דאס זאל אונזער פראפעסאר זאגען. ווען עס קומט צו געאגראפיע, מעג ער אונז ערקלערן.

— וואו איז ער אהין געקומען? פראפעסאר! פאגאנעל! וואו זייט איהר?

דער פראפעסאר איז ערגעץ פעשוואונדען געוואָרען.

— אָט בין איך! האט מען געהערט א שטימע פון דיא גאנץ הויכע צווייגען פון'ם בוים.

— וואס איז מיט אייך? האט לארד גלענארוואן געפרעגט מיט פערדרוס. איהר זייט דאך שוין איינמאל אראפגעגאנגען פון אייער אבסערוואטאָריום. פאר וואס זייט איהר ווידער ארויפגעקראכען?

— איך האב פערגעסען צו קוקען אויף די בערג, פון וואנען דאס וואסער קומט.

— קומט נור אהער אויף א מינוט.

— וואס דארפט איהר מיך?

— מיר ווילען אייך פרעגען, וועלכע לענדער געפינען זיך אויפ'ן 37טען גראד פון דער וועלט?

— פון אזא קלייניגקייט וועגען דארף איך ניט אראָפגעהן. איך קען מיר זיצען רוהיג אין מיין אבסערוואטאריום און אייך ערקלערן.

— אלזא, זאגט!

— דער 37סטע גראד שניידעט דורך גאנץ זיד-אמעריקא

— און דאן?

— דאן געהט ער אין אטלאנטישען וועלט מעער.

— איך פרעג אייך, וועלכע ל ע נ ד ע ר געפינען זיך אויפ'ן 37טען גראד.

— איך מוז אייך אלעס ערקלערן, האט דער פראפעסאר געזאגט שטאלץ. ער געהט דורך דיא אינזעל ט ר י ס ט א ן - ד א נ ק ו נ י א.

— און ווייטער?

— ווייטער געפינט זיך אויף-איהם דיא אינזעל סען פיערר פון דער גרופע אינזלען אמסטערדאם אין אינדישען וועלט-מעער.

— און ווייטער?

— ווייטער געפינט זיך אויף איהם א טהייל פון אויסטראליען, דאס גאנצע לאנד וויקטאריא.

— שוין? געפינען זיך מעהר קיינע לענדער אויף איהם?

— עס ליעגען נאך —

דער פראפעסאר האט פלוצלונג געגעבען א געשריי ניט מיט זיין קול. אלע זיינען געווארען בלייך און האבען זיך אומגעקוקט.

— וואס איז שוין נייעס? האט יעדער געפרעגט זיך אליין. איז שוין ווידער געשעהן אן אונגליק? האט זיך דער פראפעסאר פערטראכט און איז אריינגעפאלען אין וואסער? דיא צווי מאטראזען, ווילסאן און מילרעד זיינען געלאפען איהם צוהילף. זיי זיינען געווען גוטע שווימערס און זיינען געווען געפאסט זיך אריינצוווארפען אין וואסער איהם צו רעטען.

אין דיעזע מינוט האבען זיי בעמערקט, וויא דער פראפעסאר פאלט פון איין צווייג צום אנדערן. ער האפט זיך אן אן א צווייג, האלט איהם א פאר סעקונדען און לאזט זיך ווידער אראפ. דיא מאטראזען זיינען געווען אזוי דערשראקען, אז זיי האבען ניט געוואוסט וואס צו טהאן. פלוצלונג איז אויפגעשטאנען דער מאיאר און האט אנגעכאפט דעם פראפעסאר ביי ביידע הענד.

— שטעה! וואוהין איז?

— אה! איך דאנק אייך, מאיאר ריטשארדסאן! האט דער פראפעסאר געזאגט. איך האב געוואלט עפעס א קוק טהאן אויף מיין קליינע לאנדקארטע און האב פערגעסען, אז אונזער לענדלארד האט זיך זעהר וועניג געזארגט אז דער פוסבאדען זאל זיין גלייך. איך האב מיך אויסגעגליטשט און וואלט געווען אראפגעפאלען, ווען איהר זאלט מיך ניט געווען אויפהאלטען. — איך דאנק אייך נאך א מאל!

— אבער וויא קומט עס, איהר זאלט אזוי גאנץ פערגעסען, וואו איהר זייט?

נערענקט איהר ניט דיא לאנדקארטע אויסוועניג? האט לארד גלענארוואן איהם גע־פרעגט. דיא וואסערן ארום אונז רוישען אזוי שטארק, אז זיי לאזען ניט פערגעסען, וואו מיר זיינען.

— איך האב אויסגעפונען, וואס פאר א גראבען פעהלער מיר האבען אלע געמאכט. דאס האט מיך אזוי איבערראשט, אז איך האב פערגעסען, וואו איך בין.

— מיר האבען געמאכט א פעהלער, אדער איהר האט געמאכט א פעהלער? האט לארד גלענארוואן געפרעגט ערשטוינט.

— איהר, ליידי העלענא, דער מאיאר און איך. — אלע, מיר אלע האבען געמאכט א גראבען פעהלער. מיר מאכען איהם נאך יעצט.

— ערקלערט אונז דייטליכער, פראפעסאר, מיר פערשטעהן אייך ניט.

— מיר זוכען דעם קאפיטאן גראנט דארט, וואו ער איז גאר קיין מאל ניט געוועו. מיר האבען פאלש געלעזען דיא בריעף. מיר האבען זיי ניט ריכטיג ערקלערט. יעצט וויים איך אלעס, יעצט פערשטעה איך.

24טעם קאפיטעל.

דער פראפעסאר ערקלערט דיא בריעף.

אונזערע רייזענדע האבען אויסגעגלאצט דיא אויגען און בעטראכט דעם פראפעסאר. — איז ער אראפ פון זינען? האט ער ווייטער געמאכט איינעם פון זיינע פעהלער, ווען ער איז צערשטרייט? האט ער ווירקליך אויסגעפונען דעם וואהרען זינן פון דיא בריעף? — האט יעדער ביי זיך געטראכט. יעדער איז געוועזן נייגיעריג צו הערן, וויא אזוי דער פראפעסאר וועט לעזען דיא בריעף, וויא אזוי ער וועט זיי ערקלערן און וואהין ער וועט זיי הייסען פאהרען. קיינער אבער האט ניט געוואגט איהם צו פרעגען, ביז דער קליינער ראבערט איז צו איהם צוגעקראכען, האט איהם אנגענומען ביי דיא הענד און האט איהם געזאגט:

— זאגט מיר, אלזא, ליעבער פראפעסאר, וואו געפינט זיך מיין פאטער?

— יא, יא, מיין קינד, איך וועל עס דיר באלד זאגען, האט דער פראפעסאר געענטפערט.

ער האט זיך צוגעשפארט צו א גראבען צווייג און האט אנגעהויבען צו ערקלערן.

— מיינע פריינדע, מיר האבען שלעכט ערקלערט דיא בריעף און זיינען געפאהרען אויף א פאלשע שפור. —

— דאס ווייסען מיר שוין, איז איהם דער מאיאר אריינגעפאלען אין דיא רעד. זאגט אונז בעסער, וועלכע איז דיא ריכטיגע שפור, אויף וועלכער מיר זאלען זוכען דעם קאפיטאן גראנט.

— האט אביסעל געדולד, הערר מאיאר, איך וועל אייך באלד אלעס ערקלערן. ווען איך בין געזעסען אויפן שפייז בוים אין מיין אבסערוואטאריום און לארד גלענארוואן האט מיך געפרעגט, וועלכע לענדער עס געפינען זיך אויפן 37טען גראד, איז מיר איינגעפאלען, וואס פאר א גרויסען פעהלער מיר האבען געמאכט. וויא א בליץ איז מיר דורכגעפלויגען פאר מיינע אויגען און האט בעלייכט אלע מיינע געדאנקען. דאס

ווארט „אויסטראל“ Austral וועלכעס נעפינט זיך אין פראנצויזישען בריעף, מיינט ניט דיא זיד זייט (דרום זייט) פון דער וועלט, זאנדערן דאס לאנד „אויסטראליען“. — דאס ווארט איז ניט אין גאנצען, עס זיינען דערפין אבגעמעקט געווארען צוויי בוכשטאבען. אויסטראליען הייסט אויף פראנצויזיש Australie.

— איך פערשטעה עס ניט, האט דער מאיאר געזאגט. עפעס געהט עס ניט מיר אין קאפ אריין.

איך גלויב עס אויך ניט, האט לארד גלענארוואן געברומט. עס איז אונמעגליך.

אונמעגליך, זאגט איהר ? האט דער פראפעסאר אויסגערופען, איהר קענט ניט קיין פראנצויזיש ! אויף פראנצויזיש געברויכט מען קיין מאל ניט דאס ווארט „אויסטראל“ צו בעצייכענען דיא זיד זייט פון דער וועלט. ווען מען שרייבט אויסטראל, מיינט מען נור דאס לאנד, אדער ריכטיגער געזאגט, דעם וועלטטהייל אויסטראליען.

— איך פערשטעה עס דאך ניט, האט לארד גלענארוואן ווייטער געזאגט. וויא איז דאס מעגליך, אז קאפיטאן גראנט האט געליטען שיפברוך לעבען אויסטראליען, ווען אין בריעף שטעהט דייטליך „אינדיאנער“. דיא ווילדע מענשען פון אויסטראליען רופט מען ניט אינדיאנער, זאנדערן אויסטראליער ? אין בריעף שטעהט דאך אבער פארט אינדיאנער !

— איך האב דאך אייך געזאגט, מילארד, אז איהר פערשטעהט ניט גוט פראנצויזיש, האט דער פראפעסאר געזאגט גאנץ רוהיג. איהר האט דא ווידער געמאכט א גראבען פעהלער. שטעהט דען אין דיא בריעף אינדיאנער ? עס שטעהט „אינד“ Ind, האט איהר געמיינט, אז דאס הייסט אינדיאנער ; מען מיינט אבער גאר „אינדיזשען“ Indigenes, דאס הייסט, דיא ווילדע מענשען פון יענער געגענד. אויף ענגליש זאגט מען Aborigines, ווען מען וויל זאגען, דיא ערשטע, אלטע איינוואינער פון א לאנד, אויף פראנצויזיש זאגט מען אינדיזשען.

— בראווא, פראפעסאר פאגאנעל ! האט אויסגערופען דער מאיאר. דאס הייסט קענען פראנצויזיש ! דאס הייסט, ווייזען אן ענגלענדער, וויא אזוי צו לעזען פראנצויזישע בריעף.

לארד גלענארוואן האט גוט געקענט פראנצויזיש, ער האט אבער געמאכט דעם פעהלער, ווייל יעדער מענש קען מאכען א פעהלער און ניט גאנץ ריכטיג פערשטעהן א ווארט.

— נו, מילארד ? האט דער פראפעסאר געזאגט פרעהליך, זייט איהר יעצט איינפערשטאנען מיט מיר ? האב איך רעכט ? האב איך בעסער ערקלערט דיא בריעף ?

— איך וואלט מיט אייך געוועזן איינפערשטאנען, ווען איהר זאלט מיר ערקלען דאס ווארט „אגאניע“ וועלכעס מיר האבען ביז אהער געמיינט, אז עס מיינט פאטאגאניע.

— דאס ווארט קען איך דערווייל נאך אליין ניט ערקלערן, עס איז אבער ניט וויכטיג. זיכער איז, אז קאפיטאן גראנט האט געליטען שיפברוך לעבען אויסטראליען.

— דאס ווארט ווייזט אבער דאך אויף א לאנד, האט לארד גלענארוואן געזאגט און געשאקעלט מיט'ן קאפ.

ער האט נאך אלין ניט אין גאנצען געגלויבט, אז ער, ליידי העלענא און אלע האבען אזוי שלעכט געלעזען די בריעף.

— ווארט! האט פלוצלונג אויסגערופען דער פראפעסאר. איך וויס! איך פערשטעהע!

אלע האבען איהם אנגעקוקט און האבען געפרעגט מיט די אויגען: וואס וויס ער? וואס פערשטעהט ער?

— דאס ווארט „אגאָניע" מיינט נאר ניט קיין לאנד, האט דער פראפעסאר געזאגט רוהיגער. דאס ווארט אגאָניע הייסט די גרעסטע געפאהר. ווען א קראנקער האלט ביים שטארבען, ער איז אין דער גרעסטער געפאהר, (ער איז א גוסס) זאגט מען, ער איז שוין אין דער „אגאָניע". קאפיטאן גראנט שרייבט, אז ער געפינט זין אין דער גרעסטער נויט, אין דער שרעקליכסטער געפאהר, אין „אגאָניע".

— בראוואָ! בראוואָ! האט ווידער־אום אויסגערופען דער מאיאָר. דאס הייסט זיין א פראָפעסאָר! אזוי ערקלערן א וואָרט קען נור א פראָפעסאָר! שאדע, וואס איך בין שוין צו אלט; ווען איך בין אביסעל יינגער, וואלט איך אריינגעטרעטען צו איך אין אוניווערזיטעט און וואלט מיך אנגעהויבען צו לערנען ביי אייך געאָגראפיע און שפראכען.

— אלזאָ, וויא אזוי וועט איהר צוזאמען שטעלען דעם בריעף? האט לאָרד גלענאַרוואַן געפרעגט.

— גאנץ איינפאך:

„דעם 7טען יוני 1862 האט די שיף מיט דריי זעגעל בוימער „בריטאניא"
„פון גלאזגאָ געליטען שיפברוך לעבען אויסטראַליען. דער קאפיטאן מיט צוויי
„מאטראָזען זיינען אין דער גרעסטער געפאהר אגאָניע) זיי האבען זיך געראטעט,
„(אָדער געוואלט רעטען) אויף דאס לאנד, די ווילדע אבער האבען זיי געפאנגען
„אדער ווילען זיי פאנגען — דאס קען איך ניט וויסען. — זיי האבען אריינגעוואָרפען
„דיעזע פלאַש אין וואסער און בעטען הילף."

— עס איז גאנץ ריכטיג, האט דער מאיאָר געזאָגט, אנדערש קען מען דיזער די בריעף ניט ערקלערן.

— אלזא, איז קאפיטאן גראנט אין אויסטראַליען, האט ענדליך געזאגט לאָרד גלענאַרוואן. מיר מוזען פאהרען קיין אויסטראַליען איהם זוכען. — גוט! קיין אויסטראַליען!

— קיין אויסטראַליען! קיין אויסטראַליען! האבען אלע אויסגערופען. לאָמיר פאהרען קיין אויסטראַליען.

— איך דאנק אייך, פראָפעסאָר, האט לאָרד גלענאַרוואַן געזאָגט און האט געדריקט דעם פראָפעסאָר די האנד. גאָט אליין האט אייך צוגעשיקט צו מיר אויפ'ן שיף. וואס וואלטען מיר יעצט געטהאן אהן אייך?

— איך וויס ניט, אויב גאָט האט מיך צוגעשיקט אדער מיינע צערשטרייטהייט האט מיך געבראכט אויף אייער שיף. איך וויל דערפון מעהר ניט רעדען, האט דער פראָפעסאָר געזאגט. איך וויס נור איינס, אז מיר מוזען זעהן, וויא אם שנעלסטען צו קומען צום „דונקאן" און פאהרען קיין אויסטראַליען דארט זוכען דעם קאפיטאן גראנט.

אלע זיינען געווארען פרעהליכער, אלע זיינען געוואָרען מונטערער, אלע זיינען געווארען לעבעדיגער. יעצט וועלען זיי וועניגסטענס ניט קומען גאנץ מיט לעדיגע הענד אויפ׳ן „דונקאן“. ליידי העלענא, מערי גראַנט און דער קאַפּיטאַן פּאַרראַגוט וועלען ניט זיין פערצווייפעלט, ווען מען וועט זיי קומען זאגען, אז די גאנצע רייזע אין טשילי און ארגענטיניען איז געווען אומזיסט און מען ווייס יעצט ניט וואס צו טהאן. יעדער האט געפיהלט, אז ער האט פאר זיך א געוויסען ציעל, א געוויסען צוועק. איין זאך האט זיי געקרענקט: וואס זיי זיינען דא געפאנגען אויפ׳ן בוים און קענען ניט באלד פאהרען קיין אויסטראַליען.

אונטערדעסען איז געווארען נאכט און מען האט געדארפט זיך לעגען שלאפען. דאס צורעכט מאכען פון געלעגערס האט ניט לאנג געדויערט. יעדער האט זיך אויס־געקליעבען א צווייג, וואו ער זאל זיך קענען צושפארען און האט זיך צוגעבונדען צום צווייג. דאס געלעגער איז געווים ניט געווען אזוי ווייך און ניט אזוי בעקוועם, וויא אין דער היים. גאנץ רוהיג איז אויך ניט געווען. דאס וואסער ארום האט גערוישט און געקאכט. מען איז אבער דאך א בינרגע׳שלאפען די נאכט, יעדער וויא ער האט געקענט.

דעם אנדערן טאג איז מען אויפגעשטאנען גאנץ פריה. די לופט איז געווען ריין, דער הימעל בלוי, די זון איז ארויסגעגאנגען און האט בעלייכטעט די געגענד. גאנץ הויך איבער זייערע קעפּ האבען געזונגען און געפּיפּסט פייגעלעך, וועלכע האבען געהאט זייערע נעסטען אויפ׳ן בוים. אלעס האט געלעבט, אלעס איז פרעהליך געווען און דאך האט דאס אויג געזעהן נור הימעל און וואסער. איינער נאכ׳ן אנדערן האבען זיך אונזערע רייזענדע אויפגעכאפּט, יעדער האט געאיילט זיך אפּצובינדען פונ׳ם צווייג, צו וועלכען ער האט זיך נעכטען ביי נאכט צוגעבונדען, און אויסשטרעקען זיינע פער־גליווערטע גלידער. יעדער האט זיך אויפגעהויבען און האט ארויפגעקלעטערט א ביסעל העכער אום צו זעה׳, אויב דאס וואסער איז אָפּגעפאלען, אויב מען זעהט ניט ערגעץ א שטיקעל ערד זיך ארויסווייזען.

ליידער, איז דאס וואסער ניט אָפּגעפאלען. זייער בוים האט זיי דייטליך געוויע־זען, אז דאס וואסער שטעהט אלץ אויף איין שטאנד.

— דאס איז אויך גוט, האט דער פּראָפעסאָר געזאָגט. דאס ווייזט, אז דאס וואסער איז ניט צוגעקומען. קוים איז עס ניט צוגעקומען, מוז עס אָבפאלען.

קיינער האט איהם ניט געענטפערט. יעדער האט געזעהן, אז זייער לאגע איז ניט גאנץ פרעהליך. וויא לאנג קענען זיי דא אויסזיצען אויפ׳ן בוים? באלד וועט זיך אויסלאזען דאס ביסעל פּראָוויאנט, וואס טהאלקאווע האט זיי איבערגעלאָזען. פון [illegible]רעז זיי דאן לעבען? די פערפלייצונג קען דויערן זעהר לאנג; ווען עס וועט [illegible]אנג רעגענען אין די בערג, קענען זיי דא בלייבען געפאנגען וואָכען לאנג. עס [illegible]ניט אזוי אנגענעהם צו לעבען אויף א בוים, וויא די פייגעל. —

[illegible]די זע און אנדערע טרויעריגע געדאנקען זיינען געקומען יעדען אין קאָפּ, ווען ער האט זיך אומגעקוקט און געזעהן, אז עס איז נאך זאגאר קיין צייכען ניטא, אז דאס וואסער זאל אָפּפאלען. די צייט איז פערגאנגען זעהר לאנגזאם. ענדליך איז געוואָרען אום צעהן אוהר און דער מאָגען האט געפאָדערט דאס זייניגע. מען האט געשוהט

עפּעס נעהמען צו זיך, אדער וויא דער מאַיאָר האט געזאָגט, עפּעס פּיקען.

— מען מוז געהן זוכען עסען, האט דער פּראָפעסאָר געזאָגט. מיר מוזען היינט מאכען א באלל.

— וואוהין וועט איהר געהן זוכען? האט איהם לאָרד גלענאַרוואַן געפרעגט.

— אין וואלד אריין.—האט איהר ניט געהערט, וויא דיא פייגעלעך זינגען און פּיפּסען איבער אונזערע קעפּ? זיי האבען דא זייערע נעסטער, און דיא נעסטער זיינען דא אייער. דיא פייגעלעך אליין קען מען אויך עסען פאר נויט. אונטער אונז איז וואַסער. וואו עס איז דא וואסער קען מען חאפּען פיש.

— יא, ליעבער פּראָפעסאָר! האט אויסגערופען ראָבערט. איך וועל ארויפקלעטערן אויף דיא גאנץ הויכע צווייגען און וועל זוכען דיא נעסטער פון דיא פייגעל. איך וועל מיטנעהמען מיינע רעוואָלווערס און וועל שיעסען דיא פויגעל.

— האסט רעכט, מיין קינד, איך וועל אויך געהן מיט דיר. איך בין א פראַנצויז און יעדער פראנצויז איז א געבאָרענער יעגער.

— זעהט נור, איהר זאלט ניט זיין צערשטרייט, האט איהם דער מאַיאָר געווארנט. איהר קענט אייך דערמאנען אן אויסטראַליען און אראָפּפאלען, וויא איהר האט נעכטען געטהאן.

— און איך וויל ווערן א פישער, האט דער מאַטראָז ווילסאָן געזאָגט און וועל אייך פערזאָרגען מיט פיש.

— וויא אזוי וועסט דוא חאַפּען דיא פיש? האט איהם לאָרד גלענאַרוואַן געפרעגט.

— מיט מיין דעק. איך וועל מאכען פון איהר א נעץ און חאַפּען פיש.

— זיא וועט דאך אבער שווימען פון אויבען?

— איך וועל צו איהר צו בינדען פון אלע זייטען בלייענע קוגעלן, דיא קוגעלן פון מיין רעוואָלווער.

מען האט זיך באלד גענומען צו דער ארבייט. ווילסאָן האט צוגעבונדען לאַנגע ריעמענס צו אלע פיער זייטען פון זיין דעק, האט אין דערמיט און ביי דיא ברעגעס בעפעסטיגט בלייענע קוגעלן און האט זיא אראָפּגעלאָזען אין וואסער. אין איינינע מינוטען ארום האט ער זיא ארויסגעצויגען און אה, פרייד!

אין דער דעק האבען זיך געוואָרפען און געצאַפּעלט עטליכע קליינע פישלעך. ער האט באלד אפּגעבראָכען א גאנץ דין צווייגעלע פון'ם בוים און האט אויפגעשטאָכען זיינע פיש. באלד האט ער ווידער אראָפּגעלאָזען זיין נעץ אין וואסער און האט ווידער געחאַפּט עטליכע פישלעך. אלע זיינען געווען העכסט ערפרייט איבער דעם גליקליכען פאנג; זאָגאר דער ערנסטער לאָרד גלענאַרוואַן האט זיך ניט געשעהמט צו זעצען זיך לעבען ווילסאָן און צו קוקען, וויא ער חאַפּט פיש.

אונטערדעסען איז ראָבערט מיט'ן פּראָפעסאָר געגאַנגען זוכען אייער און שיעסען פייגעל אין דיא אויבערשטע צווייגען פון'ם בוים. מען האט אונטען געהערט זייער געלעכטער און דאס קנאַקען פון זייערע רעוואָלווערס. אויף'ן בוים זיינען ווירקליך געוועהן זעהר פיעלע נעסטער פון פייגעל און דיא פערפלייצונג ארום האט געצוואונגען דיא פייגעל צו בלייבען אויף'ן בוים. זיי האבען ניט געהאט, וואו אוועקצופליהען. אונזערע

יענער האבעןווירקליך געהאט א גליקליכע יאגד. דער פראָפעסאָר האט אנגעקלויבען פיעל אויער פון פייגעל, ראָבערט האט געשאָסען איינינע פייגעל. זיי זיינען אראָפּגע־גאנגען פון'ם בוים, אדער וויא ער האט אליין געזאגט:

— מיר קומען פון'ם וואלד און האבען געבראכט א מיטאָג.

יעצט האט מען געמאכט ווירקליך א באלל. דער פראָפעסאָר האט געבראטען דיא אויער און דיא פייגעל. ווילסאן האט געבראָטען פיש. האבען געמאכט א פאָר־טרעפליכען מיטאָג. אלע האבען געגעסען מיט'ן בעסטען אַפּעטיט און האבען אויף א מינוט פערגעסען, וואו זיי זיינען. דער פראָפעסאָר האט געשפּאַסט און האט דער־צעהלט דיא געשיכטע פון דער יאגד.

— איך בין געגאנגען אין וואלד גאנץ אליין, האט ער אנגעהויבען צו דערצעה־לען מיט א שפּאַסהאפטען טאָן. דער וואלד איז געדיכט און שרעקליך. אין ערטער וועהט מען זאָגאר ניט דיא זון. מיין גליק איז געווען, וואס אין וואלד זיינען ניטא קיין ווילדע חיות. עס טהוט מיר לייד, וואס איך האב ניט בעגעגענט א טיגער, אָדער א יאגואר. —

— אייך טהוט לייד, וואָס איהר האט ניט בעגעגענט א יאגואר? האט איהם לאָרד גלענארוואָן געפרעגט מיט א געלעכטער. איך מיין, אז ווען איהר וואלט בעגע־גענט אזא דזשענטעלמען אין וואלד, וואלט איהר שוין פערשפּארט צו לערנען געאגרא־פיע מיט אייערע סטודענטען.

— עס איז ניט וואהר, האט דער פראָפעסאָר געזאָגט ערנסט. דיא ווילדע חיות זיינען גאר ניט אזוי געפעהרליך, וויא איהר מיינט.

— אה, דאס גלויב איך אייך ניט, העררי פראָפעסאָר! האט דער מאַיאָר געזאָגט. איהר וועט מיר ניט איינרעדען, אז דיא ווילדע טהיערע זיינען ניצליך, אז מען דארף זיי.

— מיר, געלערנטע, דארפען זיי האבען. מיר דארפען לערנען און זיי איינטהיילען אין קלאַסען.

— א שעהנע זאך! האט געלאכט דער מאַיאָר. איז דאס דער איינציגער נוצען פון דיא ווילדע חיות? זיינען זיי דא אויף דער וועלט נור צוליעב אייך, געלערנטע? — איך זאָג אייך, ווען איך זאל געווען לעבען אין דער צייט, ווען דער אלטער נח האט אריינגענומען אין זיין תיבה אלערליי ווילדע חיות, וואלט איך איהם אויף קיין פאל ניט דערלאָזען, ער זאָל אריינעהמען פאָרלעך פון לייבען, טיגער, לעמפּערטען, יאגוארען און בערן. דיעזע אלע חיות זיינען ניט נור אונניצלעך, זיי זיינען שעדליך.

— איהר וואלט געטהאן דאס גרעסטע אונרעכט, וואס עס קען נור זיין. איהר וואלט געטהאן אן אונרעכט געגען דער וויסענשאפט, איהר וואלט געטהאן אן אונרעכט געגען דער זאָאלאָגיע (דיא וויסענשאפט איבער דיא חיות).

— איך וואלט אָבער געטהאן זעהר גערעכט געגען דיא מענשען. מיר וואָלטען לויז געוואָרען פון אלע געפעהרליכע חיות, האט דער מאַיאָר געזאָגט.

— אן אונגליק מיט א מענשען, וואס איז ניט קיין געלערנטער! האט דער פראָ־פעסאָר זיך געבייזערט. מיר געפינען יעצט אין דער ערד ביינער פון חיות און בהמות, וועלכע האבען אמאל געלעבט און היינט זיינען זיי אויסגעשטארבען. וויא גליקליך

וואָלטען מיר געווען, ווען מיר זאָלען יעצט האבען א לעבעדיגען מאסטאדאָן, א פּלעזיאָזווירוס, אן איכטיאָזווירוס! *)

— ניין! האט אויסגעשריען דער מאיאָר. מיר וואָלטען אלע געווען זעהר דאנקבאר דעם פאטער נח, ווען ער זאל געווען נעהמען אלע ווילדע חיות און זיי ארײנוואַרפען אין וואסער אריין.

— אלע געלערנטע וואָלטען איהם פערשאָלטען דיא ביינער, ווען ער וואלט עס געטהאן, האט דער פּראפעסאר געזאגט.

אלע האבען געלאכט, וואס דיעזע צוויי קלוגע מענשען קריעגען זיך איבערן אלטען נח מיט זיין תיבה. און וואונדערבאר! דער מאיאָר, וועלכער איז געווען אזא רוהיגער שטילער מענש, פלעגט ליעבען האבען צו שטרייטען און צו קריעגען זיך מיט פּראָפעסאָר, וועלכער האט איהם אויף קיין פאל ניט געוואלט נאכגעבען. געוועהנליך פלעגט אין אזעלכע פעלע לאָרד גלענארוואן מאכען פריעדען צווישען דיא שטרייטענדע. אויך יעצט האט ער זיי געוואלט בערוהיגען און האט געזאגט:

— ליעבער פּראָפעסאר, ניט יעצט איז דיא צייט און ניט דא איז דאס אָרט צו בעהאנדלען דיא פראגע, אויב עס וואלט גלייכער געווען, אז אויף דער וועלט זאלען גאר קיין ווילדע חיות ניט זיין. איך בין זיכער, אז איהר האט גוט געוואוסט, ווען איהר זייט געגאנגען אויף אייער זאנדערבארע יאגד, אז איהר וועט דארט קיין ווילדע חיות ניט בעגעגענען.

— פאר וואס ניט? האט געפרעגט דער פּראפעסאר צארניג.

— וואס רעדט איהר, פּראפעסאר? האט זיך טאָם אויגוסטין ארײנגעמישט. וויא קומען ווילדע חיות אויף א בוים?

— דאס איז זעהר מעגליך. דער אמעריקאנישע טיגער — דער יאגואר — קלעטערט זעהר גוט אויף ביימער. ער קריעכט ארויף אויף א בוים, בעהאלט זיך דארט און ווען א חיה אדער א בהמה האט דאס אונגליק פארביי צוגעהן דיעזען בוים, שפּרינגט ער אויף איהר ארויף און צורייסט זיא. פאר וואס איז ניט מעגליך, אז א יאגואר האט זיך געראטעוועט פון דער פערפלייצונג געראדע אויף דעם בוים, וואו מיר געפינען זיך? פאר וואס איז ניט מעגליך, אז ער ליעגט נאך יעצט ערגעץ בעהאלטען צווישען דיא צווייגען?

— איהר האט אבער דאך קיין יאגואר ניט בעגעגענט? האט דער מאיאָר געפרעגט מיט א געלעכטער.

---

*) דיעזע אלע זאָנדערבארע חיות זיינען היינט ניטא אויף דער וועלט. זיי זיינען אויס געשטאָרבען. מען געפינט נור צו מאל זייערע ביינער אין טיעפע קעלערן אין דער ערד אדער אין דיא געגענדען, וועלכע ליעגען ארום אייז-מעער. ניט לאנג האט מען געפונען אין טייף סיביר א גאנצען מאַסטאַדאָן בעגראָבען אין אייז. ער איז נאך געווען זאָגאר מיט האָר. אזוי וויא עס איז אבער אן אונגעהייער גרויסע חיה און אין סיביר זיינען נאך ניטא קיין גוטע וועגען, האט מען איהם געמוזט צו שניידען און נור דיא ביינער ברענגען אין מוזעאום פון פּעטערבורג. אין דער שווייץ, אין ענגלאנד און אין אמעריקא האט מען אויך געפונען גאנצע סקעלעטען, דיא ביינער פון חיות, וועלכע זיינען היינט אויף דער וועלט ניטא.

— וואס לאכט איהר אזוי, הערר מאיאר? האט דער פראפעסאר געפרעגט געררייצט. א יאגואר איז זעהר ווילד און בלוט דורשטיג. מיט איין זעץ פון זיינע שטארקע לאפעס ברעכט ער איבער דעם רוקען פון א פערד. אזא דזשענטעלמען צו בעגעגענען אין וואלד איז גאר ניט אנגענעהם. ווען א יאגואר האט איין מאל פערזוכט מענשען פלייש, וויל ער קיין אנדערע זאך שוין ניט עסען. מענשענפלייש שמעקט איהם בעסער פון אלע אנדערע סארטען פלייש. פון מענשען האט ער זעהר ליעב אן אידיאנער, ווען ער האט ניט קיין אינדיאנער, איז ער צופריעדען מיט א נעגער; ווען ער האט ניט קיין נעגער, בעגניגענט ער זיך מיט א מולאט (א מולאט איז דאס קינד פון א נעגער און אן אינדיאנערין), ווען ער האט ניט קיין מולאט, מוז ער שוין נעהמען פאר ליעב א ווייסען מענשען.

— דאס פרעהט מיך, האט געזאגט דער מאיאר. ווענינגסטענס, זיינען מיר ווייסע ערשט נומער פיער.

— ווייסט איהר, פאר וואס דאס איז? האט דער פראפעסאר געלאכט, וויל אייער פלייש טויג ניט. עס האט קיין טעם ניט.

— אויב אזוי, בין איך שוין צופריעדען, וואס מיין פלייש טויג ניט און האט קיין שום טעם ניט. איך בין צופריעדען, וואס מיין פלייש שמעקט ניט דעם מיסטער יאגואר.

— אזוי? צופריעדען זייט איהר? שעהמען דארפט איהר זיך! — דער ווייסער מענש דענקט, אז ער איז דער הערשער פון דער וועלט, אז ער איז דער קאפ און די ציערונג פון אלע בעשעפענישען. מיסטער יאגואר אבער זאגט: ניין! דער אינדיאנער און דער נעגער שמעקען מיר בעסער פון'ם ווייסען.

— מיין גוטער, ליעבער פראפעסאר, האט זיך ענדליך אנגערופען לארד גלענארוואן, אזוי וויא צווישען אונז זיינען ניטא, ניט קיין אינדיאנער, ניט קיין נעגער, ניט קיין מולאטען און מיר זיינען אלע געראדע ווייסע מענשען, בין איך העכסט צופריעדען, וואס אויף דיעזען בוים געפינט זיך קיין מיסטער יאגואר. אונזער לאגע איז אהן איהם אויך ניט גאנץ אנגענעהם.

— פאר וואס איז אונזער לאגע ניט אנגענעהם? האט דער פראפעסאר געפרעגט. וואס האט איהר זיך צובעקלאגען אויף אונזער איצטיגער לאגע?

— וויא? געפינט איהר עס אזוי אנגענעהם און בעקוועם צו ליעגען אויף דיעזע הארטע צווייגען צווישען הימעל און וואסער?

— איך ווייס ניט, וואס אונז פעהלט. מיר לעבען, וויא די פייגעל. מיר זינגען, מיר פליעהען. מיר עסען און טרינקען. וואס פעהלט אונז נאך? איך מיין, אז עס וואלט געווען זעהר גלייך, אז אלע מענשען זאלען לעבען אויף בוימער?

— זיי האבען דאך אבער קיינע פליעגעל, האט דער מאיאר געזאגט, וויא קענען זיי לעבען אויף ביימער?

— מיט דער צייט וועלען זיך די מענשען אויסלערנען פליהען, וויא די פייגעל, האט דער פראפעסאר געזאגט גאנץ ערנסט. ווען זיי וואלטען געלעבט אויף ביימער, וואלטען זיי שוין לאנג אויסגעפונען א מיטעל, וויא אזוי צו פליהען.

— ביז וואנען דיא מענשען וועלען קענען פליהען, האט לארד גלענארוואן געזאגט, וואלט איך בעסער געוואלט זיין יעצט אין א פארק, אין א שטוב אדער וועניגסטענס אויפ'ן "דונקאן„ אלס צו זיצען דא אויף דיא צווייגען פון'ם אָמבו.

— מיר מוזען זיין צופריעדען, מיט וואס מיר האבען. ווען עס געהט אונז גוט, זיינען מיר דאך צופריעדען, געהט עס אבער ניט אזוי גוט, מוזען מיר זיין צופריעדען. איך בין זיכער, אז ראָבערט איז צופריעדען מיט אונזער יעצטיגע לאגע.

— געוויס, פראפעסאר ! איך בין זעהר צופריעדען, האט ראבערט געענטפערט.

— אין זיינע יאהרען איז עס קיין וואונדער ניט, וואס ער איז צופריעדען, האט לארד גלענארוואן געזאגט טרויעריג.

— פאר וואס נאך אין זיינע יאהרען ? — אין מיינע יאהרען אויך, האט דער פראפעסאר אויסגעשריען. וואס וועניגער א מענש בעדארף, אלץ גליקליכער איז ער. דיא ווילדע מענשען זיינען גליקליך ; זיי האבען קיינע זארגען, ווייל זיי האבען קיינע בעדירפניסע.

— בא, בא, בא ! האט אויסגערופען דער מאיאר, וואוהין אונזער פראפעסאר איז פערקראָכען ! ער וויל אונז בעווייזען, אז רייכקייט טויג ניט און געלד דארף מען ניט. אַ האַ !

— איך וועל אייך דערצעהלען א קליינע אראבישע געשיכטע, האט דער פראָ־פעסאָר געזאגט, וועלכע פאסט גערADE צו אונזער איצטיגע לאגע.

— אך, דערצעהלט, פראפעסאר ! איך בעט אייך ! האט אויסגערופען דער קליינער ראָבערט.

— וואסווילט איהר בעווייזען מיט אייער געשיכטע ? האט דער אונרוהיגער מאיאר געפרעגט.

— וואס אלע געשיכטען בעווייזען, מיין מוטהיגער מאיאר.

— אויב אזוי, האט מען ניט וואס צו הערן, האט דער מאיאר געזאגט און האט א מאך געטהאן מיט דער האנד.

— אך, דערצעהלט, פראפעסאר ! דערצעהלט !

— טהוט איהם צוליעב און דערצעהלט, האט ענדליך דער מאיאר געזאגט.

— א מאל איז געווען א גרויסער סולטאן מיט'ן נאמען הארון אל ראשיד. ער האט געהאט א זוהן, וועלכער איז מיט קיין זאך ניט צופריעדען געווען. ער איז געװען אונגליקליך. וואס מען האט איהם געגעבען איז איהם ניט געפעלען און וואס מעהר ער האט געהאט, איז ער אלץ מעהר געווען אונצופריעדען. דער פאטער האט זיך זעהר געערגערט, וואס זיין זוהן איז אזוי אונגליקליך און מיט אלעמען אונצופריעדען. ער איז געגאנגען פרעגען א אלטען דערוויש — א גייסטליכען — וואס ער זאל טהאן.

— צופריעדענהייט איז זעהר א זעלטענע זאך אויף דיזער וועלט, האט געזאגט דער אלטער דערוויש. גליק איז א זעלטענעס פייגעלע. דאכט זיך, אָט, אָט האט מען עס שוין געחאפט. מען קוקט זיך אום — עס איז ניטא. איך ווייס נור פון איין מיטעל, וועלכעס קען העלפען, אז אייער זוהן זאל זיין צופריעדען און גליקליך.

— וואס איז דאס פאר א מיטעל ? האט דער סולטאן געפרעגט.

— ער זאל אנטהאן און טראגען אויף זיך דאס העמד פון א צופריעדענעם מענשען. ווערט ער אויך זיין צופריעדען.

דער סולטאן האט געדאנקט דעם דערוויש און איז געגאנגען זוכען א צופריעדענעם מענשען, ער זאל ביי איהם אפקויפען זיין העמד. ער האט געזוכט אין דער הויפט שטאדט, ער האט געזוכט אין אנדערע גרויסע שטעדט; ער האט געזוכט אין דיא רייכע, פערנאלדעטע פאלאצען; ער האט געזוכט אין דיא ארימע געצעלטען, אבער אין ערגעץ האט ער קיין צופריעדענעם מענשען ניט געפינען. צו וועמען מען איז געקומען און מען האט איהם געפרעגט, אויב ער האט זיך ניט עפעס צו בעקלאגען, אויב ער איז מיט אלעמען צופריעדען, האט יעדער געענטפערט, אז עפעס פעהלט איהם, ער האט זיך אויף עפעס צו בעקלאגען.

א לאנגע, לאנגע צייט האט מען געזוכט א העמד פון א צופריעדענעם מענשען און מען האט ניט געקענט געפינען. דער סולטאן איז געווען פערצווייפעלט. איין מאל איז ער געגאנגען שפאציערען אויסער דער שטאדט און האט דערזעהן, וויא א יונגער בויער אקערט זיין פעלד און זינגט אזוי פרעהליך, אזוי לוסטיג, אז עס איז געווען א פערגניגען איהם צו הערען. — איך מיין, אז דיעזער בויער איז צופריעדען, האט דער סולטאן געזאגט און איז צו איהם צוגעגאנגען.

— וויא געהט עס דיר, גוטער פריינד? האט ער איהם געפרעגט.

— גאנץ גוט.

— ביסט דוא צופריעדען מיט דיין שיקזאל?

— פאלקאמען צופריעדען.

— האסט דוא זיך ניט עפעס צו בעקלאגען?

— ניין, איך פערלאנג גאר ניט, איך האב מיך אויף גאר ניט צובעקלאגען.

— וואלסט דוא געוואלט ווערן א סולטאן?

— ניין, איך בין צופריעדען, מיט דעם וואס איך בין.

— אלזא, פערקויף מיר דיין העמד.

— מיין העמד? איך האב ניט קיין העמד.

ער האט געוויעזען דעם סולטאן, אז ער געהט אהן א העמד.

25טעס קאפיטעל.

צווישען פייער און וואסער.

אלע האבען צוגעהערט אויפמערקזאם דעם פראפעסארס געשיכטע. צוואר האט זיא גאר ניט בעוויעזען, וויא אלע געשיכטען בעוויזען גאר ניט. זיא האט אבער זעהר געפאסט צו זייער איצטיגע לאגע. יעדער האט איינגעזעהן, אז ווען מען האט ניט קיין שעהנעם הויז און קיין ווייכעס בעט, מוז מען צופריעדען זיין מיט צווייגען פון א בוים.

אזוי האט מען גערעדט, געפלוידערט און פערבראכט דעם טאג. דאס וועטער איז געווען שעהן. עס איז געווארען זעהר הייס. זיי האבען אבער דיא היץ ניט שטארק געפיהלט. אין בוים אויפען וואסער איז געווען קיהל. עס האט אנגעהויבען נאכט צו ווערן. מען האט זיך געדארפט געהן לעגען שלאפען. לארד גלענארוואן, ראבערט און

דער פּראָפעסאָר זיינען נאך אמאל ארויפגעקראָכען אויף דיא הויכע צווייגען פון׳ם בוים׳ אום צו זעהן, אויב דאס וואסער איז ניט אָפּגעפאלען, אויב מען זעהט ניט ארויס קיין לאנד ערגעץ פון וויטען.

ווען לאָרד גלענאַרוואָן האט בעטראַכט דעם הימעל אין אָסטען (מזרח זייט) איז ער בלייך געוואָרען. א דיקער שוואַרצער וואָלקען האט זיך געשטעלט, וויא א וואנד און האט פערשטעלט דעם הימעל. ער איז געוואָרען אלע מאל שוואַרצער, אלע מאָל גרעסער אלע מאָל דראהענדער. אין א גאנץ קורצע צייט האט ער פערדעקט דעם האלבען הימעל. דיא לופט איז געווארען שטיל. קיין ווינטעלע האט געוועהט, קיין בלעטעלע האט זיך געריהרט. דער מענש האט געפיהלט, אז עפּעס פּרעסט איהם, עפּעס דריקט איהם. עס איז איהם שווער אויפצוהויבען א האנד, עס איז איהם שווער צו ריהרען מיט א גליעד. דאס איז דיא עלעקטריציטעט אין דער לופט, וועלכע האט זיך אנגעזאמעלט און מוז אויסברעכען.

— מיר וועלען האבען א שטורם, האט דער פּראָפעסאָר געזאגט. עס וועט דונערן און בליצען.

— האסט דוא מורא פאר א דונער, ראָבערט? האט לאָרד גלענאַרוואָן געפרעגט.

— ניין, מילארד.

— אזוי האב איך דיך ליעב. מיר וועלען באַלד האבען א שטאַרקען שטורם.

— וואס הארט עס אונז? האט געלאכט דער פּראָפעסאָר. מיר וועלען זיך זיצען גאנץ רוהיג אין אונזער נעסט.

— דער שטורם הארט מיך ניט, האט לאָרד גלענאַרוואָן געזאָגט. מיך הארט דער רעגען. מיר האבען זיך קוים אפּגעטריקענט און יעצט וועלען מיר ווידער נאס ווערן ביז צו דער הויט. — איהר מעגט אייך זאָגען, וואס איהר ווילט, מענשען קענען דאך ניט לעבען אויף ביימער, וויא פויגעל,

— ווען מען איז נור א פילאָזאָף, קען מען שוין לעבען גאנץ רוהיג אויף א בוים.

— וואס זאָגט איהר, פּראָפעסאָר? וואס קען אייך העלפען אייער פילאָזאָפיע נעגען א שלאנגרעגען? קען אייך דיא פילאָזאָפיע בעשיצען, איהר זאלט ניט נאס ווערן?

— געוויס ניט, זיא קען אייך אבער געבען מוטה, אלעס איבער צוטראָגען.

לאָרד גלענאַרוואָן האט אמאך געטהאָן מיט דער האנד.

— לאָז שוין זיין אזוי, וויא איהר זאגט. — לאָמיר בעסער אראָפּגעהן און זאגען אונזערע קאָמעראַדען, אז מיר וועלען באַלד האבען א שטורם. לאָז זיך יעדער איינוויקלען אין זיין מאנטעל און אין זיין דעק. איהר, פּראָפעסאָר. מעגט אייך איינוויקלען אין אייער פילאָזאָפיע, פיעללייכט וועט זיא אייך בעסער שיצען געגען רעגען.

גלענאַרוואָן האט נאך אמאל בעטראַכט דעם הימעל און דאס וואסער ארום. אלעס איז געוועזן דונקעל. דיא וואָלקען זיינען געוואָרען מיט יעדער מינוט שוואַרצער און שרעקליכער. זיי זיינען אראָפּגעגאנגען צו זייערע קאמעראַדען. אונטען איז געוועזן נאך דונקלער, נאך טרויעריגער. אונטען איז געוועזן פינסטער. פּלוצלונג האבען זיך אנגעהויבען צו ווייזען העלע, ליכטיגע פּינטלעך אויפ׳ן וואסער. זיי זיינען געפלויגען,

געלאפען, זיך אויסגעמישט, זיך צו שפרייט און פארדעקט דיא גאנצע געגענד.

— וואס איז דאס? קענט איהר עס אונז ניט ערקלערן, פראפעסאר?

— געוויס! דאס זיינען אזעלכע לייכטענדע פליעגעלעך.

— דיעזע ליכטיגע, שעהנע, גלענצענדע פונקטען זיינען פליעגעלעך? האט ראי בערט געפרעגט פערוואונדערט.

— יא, מיין קינד, דאס זיינען אזעלכע פליעגען. פון צוויי דריזען אין זייער ברוסט ווייזט זיך ארויס א העלער שיין. דיא דאמען אין בוענאס איירעס האפען זיי און שטע־כען זיי אן אויפ'ן קאפ, ווען זיי געהן אויף א באלל. זיי לייכטען שעהנער און העלער, אלס דיאמאנטען.

לארד גלענארוואן האט יעצט געזאגט אלעמען, אז עס וועט ביי נאכט זיין א שטארקער שטורם. יעדער זאל זיך גוט צובינדען צו זיין צווייג. דער שטורם וועט גע־וויס שטארק שאקלען דעם בוים און זיי קענען נאך ארא פפאלען. עס איז געווארען שפעט. יעדער האט זיך איינגעהילט אין זיין דעק און האט זיך צוגעבונדען שטארק צום בוים.

ליידער, האט קיינער ניט געקענט שלאפען. יעדער האט געפיהלט, אז עפעס וועט פארקומען. עס איז א מערקווירדיגע זאך, אז יעדעס מאל, איידער עס קומט פאר א רעוואלוציאן אין דער נאטור, פיהלט זיך דער מענש אזוי אונאנגענעהם, אזוי ניעדער־געשלאגען, אזוי שוואך, אזוי מוטהלאז, גלייך וויא ער וואלט אנערקענט, אז ער איז נור א שוואכע פליעג נעגען דער גרויסער, מעכטיגער נאטור.

אום עלף אוהר האט מען דערהערט דעם ערשטען דונער. ער איז נאך געווען שוואך, ער איז נאך געווען גאנץ ווייט. לארד גלענארוואן האט זיך אויפגעהויבען פון זיין געלעגער און איז געגאנגען זעהן, וואס עס הערט זיך אויף דער וועלט. דער גאנצער הימעל איז געווען בעדעקט מיט שווארצע וואלקען. פון צייט צו צייט זיינען דיא וואל־קען פלוצלונג צוריסען געווארען. עס האט זיך געוויעזען א העלער בליץ, וועלכער האט בעלייכטעט דאס וואסער אויף א סעקונדע און איז באלד פערשוואונדען געווארען.

— נו, וואס הערט זיך? האט דער פראפעסאר געפרעגט פון זיין דעק ארויס.

— עס הייבט אן ערנסט צו ווערן, מיר וועלען האבען איינעם פון דיא שרעק־ליכסטע שטורמווינדען אין דיעזע געגענדען.

— דעסטא בעסער! האט דער פראפעסאר געזאגט. עס איז אונז לאנגווייליג. מוטער נאטור וויל אונז געבען א שטיק אויף איהר איינענעם טהעאטער. עס וועט אונז ניט קאסטען א סענט און מיר וועלען געוויס זעהן א שעהנעם שטיק. אין א טהעאטער מאכט מען נאך דונערן מיט בליצען, דא וועלען מיר האבען עכטע, גוטע, אנ־שטענדיגע דונערן, בליצען, רעגען און אביסעל שטורמווינד אלס צוגאב.

— א שעהן מין פערגניגען! האט געלאכט דער מאיאר. דונערן, בליצען, רעגען און שטורמווינד! איך וואלט בעסער געוואלט זעהן אלע דיעזע שעהנע זאכען אין א טהעאטער אין לאנדאן.

— טאפפערער, מוטהיגער מאיאר! האט געזאגט דער פראפעסאר מיט א בייטענדען שפאט. איך זאג אייך, אז מיר וועלען האבען אזא שטורם, וועלכען איהר האט נאך אין אייער לעבען ניט געזעהן. מיר זיינען יעצט אין דער רעגענער צייט פון

דיא שטורמווינדען. אין 1793 האט א געלערנטער בייגעוואינט א שטורם אין בוענאס איירעס. אין דער צייט פון איין שטונדע האט עס זיעבען און דרייסיג מאל געדונערט. דער געלערנטער, מארטין דע מוססי, דערצעהלט פון א שטורם, ווען עס האט פינף און פופציג מינוט נאכאנאנד געדונערט.

— פינף און פופציג מינוט נאכאנאנד? אהן אויפהער? האט דער מאיאר געפרעגט.

— אהן אן אויפהער. פינף און פופציג מינוט כסדר. — איין זאך בעאונרוהיגט מיך, האט דער פראפעסאר ווייטער געזאגט מיט אן ערנסטער מינע. ווען עס דונערט, טאר מען זיך ניט שטעלען אונטער א בוים, ווייל דער בוים ציהט צו זיך צו דעם דונער. וואס קענען מיר יעצט טהאן, ווען מיר מוזען זיך לעגען אין דערמיט פון'ם בוים?

— אין אונזער לאגע גיט איהר אונז זעהר א גוטע האפנונג! האט געזאגט דער מאיאר.

— איך מיין אויך, אז ניט איצט איז דיא צייט צו ווארנען אונז, מיר זאלען זיך ניט שיצען אונטער א בוים, האט לארד גלענארוואן געזאגט.

— אלע צייטען זיינען גלייך, האט דער פראפעסאר געענטפערט. — אבער זעהט, עס הייבט זיך אן. —

א שרעקליכער דונער האט אונטערבראכען דיא רעדע פון'ם פראפעסאר. עס האט זיך ווירקליך אנגעהויבען. איין דונער נאכ'ן אנדערן האט פערטויבט דיא לופט, איין בליץ נאכ'ן אנדערן האט צוריסען דעם הימעל און בעלייכטעט דיא גאנצע געגענד. לארד גלענארוואן מיט זיינע קאמעראדען האבען שטילערהייט בעטראכט דיא שרעקליכע רעוואלוציאן אין דער נאטור. עס האט אויסגעוויזען, אז אלעס ווערט צובראכען, אלעס ווערט צערשטערט, אלעס ווערט פערניכטעט. דיא גאנצע וועלט וויל אונטערגעהן. ביז אהער האט נאך ניט גערעגענט און דער ווינד איז נאך געוועזן שוואך. באלד האבען זיך דיא פענסטער פון הימעל געעפענט און עס האט אנגעהויבען צו גיעסען א שרעקליכער רעגען. מען מוז וואינען אין יענע געגענדען אום צו האבען א בעגריף, וואס דארט הייסט א רעגען. ניט טראפענס וואסער פאלען פון הימעל, זאנדערן גאנצע טייכען. דיא וואסערן פון דיא וואלקענס האבען זיך פעראייניגט מיט דיא וואסערן אויף דער ערד און האבען געבילדעט א שרעקליכען טייך, וועלכער האט זיך געגאסען פון אויבען אדער איז ארויפגעקומען פון אונטען.

דיא דונערן און בליצען האבען גאר ניט אויפגעהערט. פלוצלונג האט זיך געוויזען א פייערדיגע קוגעל, וויא א באמבע דיא גרויס, זיא האט זיך אייניגע סעקונדען ארומגעדרעהט, האט געפלאצט, וויא א באמבע און איז פערשוואונדען געווארען. מען האט געפיהלט א שטארקען גערוך פון שוועפעל, דאן איז אלעס געווארען שטיל.

דער בוים ברענט! האט טאם אויגוסטין אויסגעשריען ניט מיט זיין קול.

ער האט רעכט געהאט. דער בליץ האט אנגעצונדען דעם בוים. עס האט איהם נאר ניט געהאלפען, וואס ער איז געוועזן נאס. דער ווינט האט נאך אויפגעפאכט דאס פייער און עס איז געווארען אלע מאל גרעסער. אלע האבען זיך אויפגעהויבען פון דייערע געלעגערס און זיינען געלאפען אין דער זייט, וואו דער בוים האט נאך ניט געברענט. דערווייל האט נור געברענט איין זייט פון'ם בוים, דארט וואו דער בליץ האט

געטראָפען. מיט יעדער מינוט אבער האט זיך דאָס פייער פערברייטעט אימער ווייטער. דער רויך איז געוואָרען שטארקער און האט געדראָהט זיי צו דער שטיקען. דיא היץ איז געוואָרען אונערטרעגליך. — זיי זיינען פערלאָרען!

— אין וואסער אריין! האט לאָרד גלענארוואַן אויסגעשריען. איידער פערברענט צו ווערן, איז שוין בעסער דערטרונקען צו ווערן.

דער מאטראָז ווילסאָן איז אריינגעשפרונגען אין וואסער. באלד אָבער האט מען געהערט א שרעקליכער געשריי:

— העלפט! רעטעט!

און ער איז שנעל ארויפגעקלעטערט צוריק אויפ'ן בוים. ער האט געציטערט, וויא אין פיעבער.

— וואס איז געשעהן? האט מען איהם געפרעגט.

— דיא אליגאטאָרס! אין וואסער זיינען דא זעהר פיעל אליגאטאָרס. זיי זיינען אויף מיר אנגעפאלען.

אונזערע לעזער ווייסען געוויס, אז דער אליגאטאָר איז א סאָרט קראָקאָדיל. אין דיא טייכען פון זיד־אמעריקא, וויא אויך אין פלאָרידא, זיינען דא זעהר פיעל אליגאַטאָרס. זיי ליעגען גאנץ שטיל אין וואסער און וואַרטען, ביז עס קומט צו א מענש אדער א בהמה טרינקען, דאן חאפען זיי איהם מיט זייערע גרויסע, שארפע צעהנער און פערשלינגען איהם.

ביים שיין פון'ם פייער האבען אונזערע רייזענדע דערזעהן מיט שרעק, אז ארום בוים שווימען א גאנצע באנדע פון גרויסע און קליינע אליגאטאָרס מיט אפענע מיילער און ווארטען נור דיא מינוט, איינער זאל אריינשפרינגען אין וואסער. יעצט איז דיא לאגע פון אונזערע רייזענדע געוואָרען שוידערהאפט שרעקליך. פון איין זייט ברענט דער בוים. דאס פייער ווערט אלע מאל גרעסער און קומט צו נעהנטער צו זיי — נאך איינינע מינוטען און זיי וועלען פערברענט ווערן. פון דער אנדערער זייט שווימען דיא אליגאטאָרס, דרעהן זיך, עפענען זייערע גרויסע, רויטע מיילער און קוקען אויף זיי מיט בלוטדורשטיגע אויגען. — זיי זיינען פערלאָרען! פערברענט ווערן אדער צוריסען ווערן פון דיא אליגאטאָרס.

דער שטורם האט אביסעל אויפגעהערט. ערגעץ ווייט האט זיך א שטיקעל וואלקען אנגעהויבען צו ריהרען. עס איז דער פון געוואָרען א סאָרט טריכ־טער (לייקע) און האט זיך אראפגעלאָזען צום וואסער. פון'ם וואסער האט זיך אויפגעהויבען א זייל, וויא אין איבערגעקעהרטער טריכטער (לייקע). באלד האבען זיךביידע טריכטער, דער וואלקען און דאס וואסער, פעראייניגט. עס איז פון זיי געוואָרען א הויכער זייל. אויבען און אונטען איז דיא זייל געווען שטארק ברייט, אין דערמיט איז זיא געווען דין. — זיא האט זיך אנגעהויבען צו דרעהן מיט א שרעקליכער געשווינדיגקייט און האט דערביי געמאכט א רעש, גלייך וויא מיליאָנען טאנען וואסער וואָלטען מיט אמאָל אראָפגעפאלען פון א הויכען בארג אין א טיעפען טהאל. — דאס איז געווען א טאָרנאדאָ, אויף דייטש הייסט עס „וואסערהאָזע“, אויף רוסיש — „סמערטש“.

דיא טאַרנאַדאָ'ס קומען פאַר אויפ'ן וואַסער און אויפ'ן לאַנד. ווען א טאַרנאַדאָ קומט פאר אויפ'ן לאַנד, לאָזט זיך אראָפּ א שטיק וואָלקען אין געשטאַלט פון א טריכ־טער (לייקע) און פון דער ערד הייבט זיך אויף א טריכטער פון שטויב און עס ווערט פון זיי א זייל. ווען אזא טאַרנאַדאָ קומט צו צו א וואַלד, רייסט זיא אוים דיא שטאַרק־סטע ביימער מיט דיא וואָרצלען און שליידערט זיי אוועק אויף הונדערטע פוס פון'ם ארט, וואו זיי האבען געוואקסען; ווען זיא קומט צו צו א שטאָדט, מאַכט זיא אין דעם גרעסטען אומגליק. זיא צוברעכט און צוקוועטשט הייזער, מויערן, דיא שטאַרקסטע גע־ביידען, אייזערנע זיילען און אייזערנע טויערן וויא דינע שפּענדליך און צו וואַרפט זיי אין אלע זייטען. אויפ'ן מעער א טאַרנאַדאָ איז אויך זעהר געפעהרליך. וועה איז דער שיף, וועלכע בעגעגענט א טאַרנאַדאָ אויף איהר וועג! זיא איז פערלאָרען אהנע רעטונג. ערשט אין דער לעצטער צייט איז מען געוואָהר געוואָרען, אַז א שיף קען זיך רעטען פון א טאַרנאַדאָ, ווען זיא שיעסט אוים אויף דיא טאַרנאַדאָ מיט קאַנאָנען. אויפ'ן לאַנד קען מען אויך צושלאָגען דיא טאַרנאַדאָ, ווען מען זאָל אויף איהר שיעסען מיט קאַנאָנען. ליידער, געהט אָבער דיא טאַרנאַדאָ מיט אזא שנעלינקייט און אויף אזעלכע קרומע וועגען, אַז עס איז זיך שווער פאַרצובערייטען זיא צו עמפּפאַנגען, וויא עס קומט איהר. אויפ'ן מעער איז עס אנדערש. אויפ'ן מעער קען מען זעהן גאַנץ וויט. יעדע שיף האט א קאַנאָנע בערייט אויפ'ן דעק און אויף יעדער שיף געהט ארום בעשטענדיג א מאַטראָז אויף דער וואַך. ער מוז מעלדען דעם קאַפּיטאַן אלעס, וואס ער זעהט און דער קאַפּיטאַן וויים שוין, וואס ער האט צו טהאָן.

אונזערע רייזענדע זיינען געווען אזוי דערשראָקען און אזוי פערצווייפעלט איבער זייער לאַגע, אַז זיי האבען ניט בעמערקט, וויא דיא טאַרנאַדאָ האט זיך געבילדעט; זיי האבען ניט געזעהן, וואָס פאַר א וועג זיא האט גענומען; זיי האבען נור געהערט א שרעקליכעס רוישען פון'ם וואַסער און האבען געמיינט, אַז עס זיינען ערגעץ אנגעקומען וואַסערן פון דיא בערג. דיא טאַרנאַדאָ איז אונטערדעסען געפלויגען מיט א שרעקלי־כער, אונבעשרייבליכער שנעלינקייט. מיט איהר גאַנצער קראַפט האט זיא זיך ארויפ־געוואָרפען אויף דעם בוים, וואו אונזערע רייזענדע האבען זיך געפונען אין אזא טאָדעס אנגסט. דער בוים האט אנגעהויבען שרעקליך צו ציטערן, דאָס פייער איז פערלאָשען געוואָרען. אונזערע רייזענדע האבען גאר ניט געוואוסט, וואס דאָס איז. יעדער האט זיך אנגעהאַפּט אן דעם צווייג, לעבען וועלכען ער איז געשטאַנען. מען האט געהערט א גערויש און זשומען, וויא ברענענד האָלץ מאַכט, ווען מען גיסט דאַרויף ארויף וואַסער.

איין סעקונדע — דער בוים איז געשוואוּנדען. דיא טאַרנאַדאָ האט איהם ארויס־געריסען מיט אלע וואָרצלען, האט איהם אוועקגעוואָרפען זעהר וויים און איז זיך אוועק־געגאַנגען ווייטער צערשטערן און פערניכטען אלעס, וואָס זיא וועט אנטרעפען אויף איהר וועג. דיא אלינאַטאָרס זיינען פערשוואונדען, וויא דורך א צויבער.

— וואו זיים איהר? האט לאָרד גלענאַרוואַן אויסגערופען, ווען דער ערשטער שרעק און דיא איבעררַאשונג איז פאַראיבערגעגאַנגען.

— אָט בין איך! אָט בין איך! האט מען געענטפערט פון אלע זייטען.

— מיר זיינען אין וואַסער? האט לאָרד גלענאַרוואַן ווייטער געפרעגט.

— יא, מיר זיינען אין וואסער, האט מען איהם געענטפערט.

— וואס איז דא געשעהן? וויא קומען מיר אין וואסער?

— מיר האבען איבערגעלעבט איינע פון דיא וואונדערבארסטע ערשיינונג פון דער נאטור, האט דער פראפעסאר געזאגט רוהיג. מיר האבען אויסגעהאלטען א טארנאדא!

ערשט יעצט האבען זיי זיך אנגעהויבען אומצוקוקען, וואו זיי זיינען; ערשט יעצט האבען זיי אנגעהויבען צו פערשטעהן, פאר וואס זיי שווימען. דיא טארנאדא האט ארויסגעריסען דעם בוים מיט זיינע ווארצלען. יעצט ערשט האבען זיי געזעהן, אז דער בוים שווימט זעהר שנעל.

— דיא טארנאדא איז געוועהנליך זעהר א שלעכטע ווירטהין, האט דער פראָ־פעסאָר געזאגט. וואו זיא גיט זיך א ריהר, צוברעכט זיא און צערשטערט אלעס, וואס זיא קען נור קריגען. אונז אבער האט זיא גראדע גערעטעט דאס לעבען. — זעהט איהר, אז עס איז גאר ניטא קיין שלעכטע זאך אויף דער וועלט? דיא שלעכטסטע זאך קען א מאל ברענגען דעם גרעסטען נוצען.

— איהר הייבט שוין ווייטער אן צו זאגען אונז מוסר? האט אויסגערופען דער מאיאר. איהר ווילט שוין ווייטער אונז בעווייזען, אז וואס שלעכט, איז גאר גוט?

— דיא טארנאדא האט עס אייך זעהר גוט בעוויעזען. זיא האט אויסגעלאשען דאס פייער פון'ם בוים און האט פערטריעבען דיא אליגאטארס. דארפט איהר נאך א בעסערן בעוויז?

26טעם קאפיטעל.

צוריק אויפ'ן דעק פון'ם „דונקאן“.

דער בוים איז געשוואומען זעהר שנעל. וואוהין? דאס האבען אונזערע רייזענדע דערווייל ניט געקענט וויסען. עס איז געוועזען שטארק פינסטער, נור פון צייט צו צייט האט א פערשפעטיגטער בליץ בעלייכטעט דיא געגענד ארום און האט געוויעזען אונזערע רייזענדע, אז ארום און ארום זעהט מען נור הימעל און וואסער. דער שטורם האט נאכגעגעבען. דער רעגען האט אויפגעהערט. אין ערטער האבען זיך דיא וואלקען צוטהיילט און מען האט אנגעהויבען ארויסצוזעהן דיא שטערן.

עס האט אנגעהויבען צו טאגען. אין אסטען (מזרח זייט) האט זיך א דין פאסיקעל ליכט בעוויעזען. דער מאיאר האט זיך אנגעהויבען צו צו קוקען צום בוים און האט בעמערקט, צו זיין גרעסטער פרייד, אז זיינע ווארצלען פערהאלטען זיך אפט, א בעוויז, אז דאס וואסער איז דא ניט אזוי טיעף. ער האט עס דערצעהלט זיינע קאמעראדען. טאם אויגוסטין האט אבגעבראכען א צווייג און האט איהם אריינגעשטעקט אין וואסער — ער האט דערגרייכט דעם גרונד. אין א האלבע שטונדע ארום האט זיך דער בוים אנגעשטויסען און איז געבליעבען ליעגען אויף אן ארט.

— לאנד! לאנד! האט אויסגערופען דער פראפעסאר. מיר זיינען צוגעקומען צו לאנד!

דאס וואסער האט צוגעטראגען דעם בוים צו א בערגעל און דער בוים איז

געבליעבען ליענען. עס איז שוין געווען געגוג ליבטיג אום צו זעהן, אז זיי געפינען זיך ווירקליך לעבען לאנד. דער קליינער ראָבערט און דער מאַטראָז ווילסאָן זיינען געווען דיא ערשטע, וועלבע זיינען ארויסגעשפּרונגען אויף דער יבשה. קיין רייזענדער אין דער וועלט, וועלכער האט געמאכט א לאנגע רייזע אויפ'ן מעער, איז ניט געווען אזוי פרעה־ליך, ווען ער איז צוגעקומען צו א לאנד, וויא אונזערע רייזענדע. פאר זיי האט געהייסען לאנד ניט זיך אָפּרוהען פון דער לאנגער רייזע, ניט לויז ווערן פון דער ענגער שיף — פאר זיי האט לאנד געהייסען רעטונג, לעבען.

— מיר זיינען גערעטעט! מיר זיינען אויף א פעסטעס לאנד! האבען בי דע אויסגערופען מיט א מאל.

אין דיעזע מינוט האט מען געהערט א שטאַרקען פייף. פון ערגעץ האט זיך ארויסגעוויעזען א דונקעלע געשטאַלט — א רייטער אויף א פערד.

— טהאלקאווע! האבען אויסגערופען ראָבערט און ווילסאָן.

— טהאלקאווע! פריינד טהאלקאווע! האבען אלע אויסגערופען.

— אמיגאָס! (פריינד!) האט טהאלקאווע געענטפערט.

אין א מינוט ארום האט ער געהאלטען דעם קליינעם ראָבערט אין זיינע שטארקע ארימס און האט איהם צוגעפרעסט צו זיין ברייטער ברוסט. לארד גלענארוואן, דער פּראָפעסאר און אלע איבעריגע זיינען באלד אראָפּגעשפּרונגען פון'ם בוים, און האבען געדריקט דעם פאטאַגאָניער דיא הענד. ווער קען בעשרייבען זייער פרייד, ווען זיי האבען געפונען צוריק דעםווילדען פאטאגאניער? זיי האבען געטאַנצט, געשפּרונגען, געלאַכט און געוויינט. האבען איהם ארומגענומען, איהם געדריקט דיא הענד, גערעדט צו איהם און איהם בעטראַכט. ער האט זיי דערצעהלט אין קורצע ווערטער, וואס מיט איהם איז געשעהן, זייט ער האט זיי פערלאזען. דאס וואסער האט איהם אוועקגעשלעפּט ביז צו דיעזען בארג, אויף וועלכען ער האט זיך גערעטעט. ער האט זיך דא געמאכט א געצעלט פון צווייגען פון ביימליך, האט געהאפּט איינינע חיות און האט געטראַכט, וויא אזוי ער זאל זיי רעטען. ליידער, איז איהם געווען אונמעגליך עפּעס צו טהאן פון זייערט וועגען. ער האט ניט געקענט פאהרען ארויף וואסער צו זיי.

יעצט האבע זיי איהם דערצעהלט, וואס מיט זיי האט פּאסירט. ווען אלע האבען אויסדערצעהלט, וויא אזוי זיי האבען פערבראַכט דיא לעצטע צוויי טאג, האט זיי טהאלקאווע געפיהרט צו זיך אין געצעלט. דארט האט געברענט א פרעהליך פייער. ער האט באלד גענומען א גרויס שטיק פלייש און האט עס געלעגט בראטען. איידער עס איז פערטיג געוואָרען, האבען זיך אונזערע רייזע דע אניעדערגעזעצט ארום פייער און האבען זיך אביסעל אויסגעטריקענט. זיי זיינען אלע געווען נאַס ביז צום לייב און נאכ'ן רעגען איז געווען רעכט קיהל.

ווען מען האט זיך אנגעוואַרעמט און אויסגעטריקענט, האט מען זיך גענומען עסען דעם געבראטענס, וועלכען טהאלקאווע האט געמאכט נאכ'ן פאטאגאנישען זשורנאל מיט אזא אפּעטיט, אז א פאטאגאניער וואָלט ניט געדארפט זיך שעהמען מיט איהם. ווען מען האט אפּגעגעסען, האט דער פראפעסאר דערצעהלט דיזם פאטאגאניער, אז זי האבען אויסגעפונען, אז יענער מענש, וואס זיי זוכען, געפינט זיך גאר ניט אין אמעריקא

ער געפינט זיך נאר אין אויסטראליען און זיי האבען בעשלאסען צו פאהרען קיין אויסטראליען איהם זוכען.

וויא ווייט טהאלקאווע האט פערשטאנען, וואס דער פראפעסאר האט איהם דערקלערט, איז א פראגע, וועלכע איך נעהם מיך ניט אונטער צו בעאנטווארטען. טהאלקאווע האט געזעהן, אז אלע זיינען צופריעדען און ער איז געווען גאנץ גליקליך.

נאך אזא שרעקליכע נאכט האט מען זיך געמוזט אביסעל צולעגען שלאפען און זיך אויסרוהען. וויא טהאלקאווע האט זיי געזאגט, געפינען זיי זיך ניט מעהר, וויא פערציג מייל פון'ם פארט סאן אנטאניא. ווען זיי געהן מיט דעם געוועהנליכען גאנג פון א מענשען צו פוס, דארפען זיי אנקומען קיין סאן אנטאניא אין צוויי טאג.

אום איינס אוהר האט זיי טהאלקאווע אויפגעוועקט און זיי האבען זיך געלאזען אין וועג. קיין פערד האבען זיי ניט געהאט, מען האט געמוזט געהן צו פוס. נור דער קליינער ראבערט האט זיך געזעצט אויף טהאלקאוועס פערד. ער האט עס צוואר ניט געוואלט. ער האט זיך געשעהמט צו רייטען אין דער צייט, ווען לארד גלענארוואן געהט צו פוס. זיי זיינען געגאנגען זעהר לאנגזאם. געהן צו פוס אין יענער געגענד, וואו דיא ערד איז בעדעקט מיט דערנער און אין ערטער מיט שטיקער זאלץ, איז ניט אזוי לייכט. געגען אבענד האבען זיי אויסגעזוכט א בערגעל מיט עטליכע ביימלעך און האבען דארט איבערגענעכטיגט.

דעם אנדערן טאג זיינען זיי אויפגעשטאנען גאנץ פריה און זיינען ווייטער גע-גאנגען. וויא שווער עס איז געווען צו געהן, האט דאך יעדער אנגעשטרענגט אלע זיינע קרעפטע אום צו קומען וואס גיכער צום מעער, וואו עס געפינט זיך דער „דונקאן", וואו זיי וועלען קענען זיך אויסרוהען פון זייער לאנגער און שווערער רייזע. אויפ'ן דריטען טאג האט זיי טהאלקאווע געזאגט, אז זיי זיינען אין גאנצען פופצעהן מייל ווייט פון'ם מעער. דאס האט זיי געגעבען פרישען מוטה ווייטער צו געהן. זיי זיינען אבער געווען שטארק מיעד און ערשט אום צוויי אוהר נאך מיטאג האבען זיי דערהערט דאס רוישען פון'ם אטלאטישען וועלט מעער. דאס איז געווען פאר זיי א זיסע מוזיק. ענדליך, זיינען זיי צוריק אויף זייער שיף.

עס איז געווארען נאכט, ווען זיי זיינען צוגעקומען צום מעער. זיי האבען זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטען און האבען געזוכט דעם „דונקאן", דיא לאנטערנעס, וואס דארפען ברענען אויף איהם — זיי האבען איהם ניט געפונען. אויפ'ן מעער איז ניט געווען קיין שיף.

איך מוז דערביי ערקלערן. אז פארט סאן אנטאניא איז א מאל געווען א שטעדטעל. דיא אינדיאנער אבער זיינען צוויי מאל אויף איהר אנגעפאלען און האבען זיא צערשטערט, יעצט איז נור געבליעבן פון איהר דער נאמען. קיין מענש וואוינט דארט און קיין שיף קומט צו אהין. עס איז זעהר לייכט ערקלערליך, פאר וואס אונזערע רייזענדע זיינען געווען אזוי איבערראשט. ווען זיי זיינען צוגעקומען צום מעער און האבען קיין שפור פון'ם „דונקאן" ניט געפונען.

— יעצט איז פינסטער, האט טאם אוינסטין געזאגט, מארגען אין דער פריה וועלען מיר געוויס דערזעהן דעם „דונקא". דער קלוגער און פארזיכטיגער קאפיטאן

פאררא̇גוט האט געוויס ניט געוואָלט שטעהן גאנץ נאָהענט ביים ברעג. ער האט מורא געהאט, אינדיאנער זאלען אויף איהם ניט אנפאלען. ער האט געוויס פעראנקערט זיין שיף א פאר מייל וויט אין מעער.

דענאך האט מען געפראָבירט שרייען און רופען: קאפיטאן פאררא̇גוט! קאַ־פיטאן פאררא̇גוט! אבער קיינער האט ניט געענטפערט. דאס מעער האט שרעקליך גערוישט. עס איז געווען אונמעגליך צו הערן זייער גע'שריי. עס האט ניט געהאלפען, מען האט געמוזט אויסזוכען א בערגעל פון זאמד, וועלכעס די א חוואליעס ווארפען ארויס און מען האט זיך דאָרט געלעגט שלאפען.

די א נאכט איז געווען זעהר א קאלטע. יעדער האט זיך איינגעהילט אין זיין דעק און האט זיך פערגראבען אין זאמד. אלע זיינען געווען זעהר מ'עד און זיינען באלד אנטשלאפען געווארען, נור איין לארד גלענארוואן האט ניט געקענט שלאפען. ער איז אזוי נאָהענט פון זיין פרוי, פון זיין שיף, פון זיין היים און מוז שלאפען דא אין זאמד. ער איז געווען זיכער, אז די א „דונקאַן" איז שוין אנגעקומען אהער, ווייל זיי האבען גע־רעכענט, אז די א רייזע וועט דויערן נור דרייסיג טאג, צום סוף האט זיא געדויערט צוויי און פערציג טאג — מיט צוועלף טאג מעהר. זיין שיף מוז שוין זיין דא. אלזא, פאר וואס זעהט מען זיא ניט? קאפיטאן פאררא̇גוט איז א פאָרטרעפליכער שיפס־קאפיטאן, אבער.... ווער וויים, וואס עס קען זיך טרעפען אויפ'ן מעער? ווען זיי זיינען אויסגעשטאנען אזוי פיעל געפאהרען אויף דער יבשה, אויף פעסטעס לאנד, וויא קען מען וויסען, וואס פאר א געפאהרען עס קענען פארקומען אויפ'ן אטלאנטישען וועלט־מעער?

מיט דיעזע טרויעריגע געדאנקען איז לארד גלענארוואן ארומגעגאנגען א גאנצע נאכט. — וואס מאכט ליידי העלענא? וויא אזוי האט זיא איבערגעטראגען די א לאנגע און שווערע רייזע?

ער איז ארומגעגאנגען אויפ'ן ברעג און האט אלץ געקוקט אויפ'ן מעער, טאמער וועט ער דערזעהן א ליכט, די א לאנטערנען פון דער שיף. פלוצלונג האט זיך איהם אויסגעוויעזען, אז ער זעהט ערגעץ א רויטעס ליכט, דאס ליכט פון דעם רויטען לאנ־טערנע פון פאָרנט פונ'ם „דונקאַן", ער איז געוואָרען זעהר אונרוהיג און איז צוגעגאנגען צום פראפעסאר, וועלכער איז געשלאפען גאנץ רוהיג איינגעגראבען אין זאמד. ער האט אידם אנגעהויבען צו טרייסלען און צו שלעפען.

— ווער איז דאָרט? האט אויסגערופען דער פראָפעסאָר בייז. פאר וואס לאזט איהר מיך ניט שלאפען?

— איך בין עס, הערר פאגאנעל.

— ווער זייט איהר?

— גלענארוואן. שטעהט אויף, פראפעסאר, איך דארף אייער טעלעסקאָפ.

— וואס דארפט איהר מיין טעלעסקאָפ? האט געפרעגט דער פראָפעסאָר פערשלאָפען.

— מיר שיינט, אז איך זעה דעם „דונקאַן".

דער פראפעסאר איז אויפגעשפרונגען, גלייך ווי ער וואלט געווען אויף שפרינג־

פערערן (שפּראָנזינעש), האט ארויסגענומען זיין טעלעסקאָפּ און האט געקוקט, וואוהין לארד גלענארוואן האט איהם געוויזען.

— זעהט איהר ניט א גרינגע ליכט אדער א רויטע ליכט? האט איהם לארד גלענארוואן געפרעגט. איהר ווייסט דאך געוויס, אז יעדע שיף צינדעט אן ביי נאכט פון פאָרנט א רויטע לאנטערנע און פון הינטען א גרינע.

— איך זעה גאר ניט, האט דער פראפעסער געענטפערט.

עס זיינען פערגאַנגען נאך אייניגע מינוטען. לארד גלענארוואן האט איהם גע־הייסען קוקען אין אלע זייטען, דער פּראפעסאר אבער האט גאר ניט געזעהן. ביי נאכט קען מען מיט'ן טעלעסקאָפּ גאר ניט זעהן. ענדליך, האט איהם לארד גלענארוואן צוריק געפיהרט צו זיין געלעגער און האט איהם געלאזט שלאפען. ער אליין איז ארומגעגאנגען א גאנצע נאכט ארום ברעג און האט געקוקט אין דער פינסטערער נאכט. ער האט דייטליך געזעהן באלד דאס רויטע ליכט, באלד דאס גרינע.

לאנגזאם האט זיך דיא נאכט געצויגען. יעדער מינוטע האט זיך איהם אויס־געוויזען א יאהר. פאר טאג איז אלעס פערשוואונדען. עס איז געוואָרען שטארק פינסטער און ער האט גאר ניט געקענט זעהן. דיא מיעדיגקייט און דער שלאָף האבען איהם ענדליך איבערוועלטיגט (גובר געווען) ער האט זיך צוגעזעצט אויפ'ן זאמד און איז באלד אנטשלאפען געווארען. וויא פיעל ער איז געשלאָפען, ווייס ער ניט. א געשריי פון אלע רייזענדע האט איהם אויפגעוועקט.

— דער „דונקאן"! דער „דונקאן"! האבען אלע געשריען מיט איין קול.

לארד גלענארוואן איז אויפגעשפרונגען און האט דערזעהן, וויא דער „דונקאן" וויעגט זיך גאנץ רוהיג ווייט, ווייט אויף דיא בלויע וואסערן פון'ם אטלאנטישען וועלט־מעער. ער האט בעטראכט דעם ברעג און האט פערשטאנען, פאר וואס דער טיכטיגער קאפּיטאן פאררא‍גוט שטעהט מיט זיין שיף אזוי ווייט. ביים ברעג איז ניט שטארק טיעף, דאס מעער רוישט און שוימט. ער האט מורא צו צו געהן צום ברעג, דיא שיף זאל ניט ארויף אויף א זאנד־באנק — אן אָרט וואו עס איז ניט טיעף און דיא שיף קען זיך איינגראבען אין זאמד. —

לארד גלענארוואן האט גענומען דעם פּראָפעסאָר'ס טעלעסקאָפּ און האט גע־קוקט אויף זיין שיף. ער האט געזעהן דייטליך אלעס, וואס עס טהוט זיך אויפ'ן דעק פון'ם שיף. ליידער, האט קאפּיטאן פאררא‍גוט ניט בעמערקט, אז עס געפינען זיך מענשען ביים ברעג. יעצט איז ענטשטאנען א שוועריגקייט, וויא אזוי ניט מען צו איסען אויפ'ן שיף, אז זיי זיינען אנגעקומען? עס איז זעהר מעגליך, אז קאפּיטאן פאר־ראגוט'ס טעלעסקאָפּ איז צו שוואך אום זיי צו בעמערקען. — דיעזע פראגע האט פערענטפערט טהאלקאוועס. ער האט אויסגעשאָסען מיט זיין לאנגער ביקס גלייך אויפ'ן „דונקאן". ליידער, איז דער „דונקאן" געווען אזוי ווייט, אז מען האט אויף איהם ניט געהערט דעם שוס. טהאלקאווע האט אויסגעשאָסען נאך א מאל און נאך א מאל. פלוצלונג האט זיך אויפ'ן „דונקאן" געוויזען א ווייסער רויך און באלד האט מען געהערט א קנאַק פון א קאנאנע.

— זיי האבען אונז ענדליך בעמערקט! האט טאם אויגוסטין אויסגערופען. אפּיטאן פּארראגוט ניט אונז א צייכען, אז ער קומט.

און ריכטיג, באלד האט זיך דער „דונקאן“ אנגעהויבען צו ריהרען און צו קומען נעהנטער צום ברעג. לאנגזאם און פאָרזיכטיג איז ער צוגעקומען נעהנטער. מען האט איהם שוין יעצט דייטליך געזעהן, ער איז נאך געווען א פּאר מייל ווייט פון ברעג. נאטירליך איז ער געבליעבען שטעהן. נעהנטער האט ער ניט געקענט קומען. מען האט אראבגעלאזען א באָאָט.

— ליידי העלענא וועט ניט קענען קומען צו אונז, האט טאם אויגוסטין געזאגט. דאס מעער איז זעהר אונרוהיג.

— קאפּיטאן פּארראגוט וועט אויך ניט קענען קומען, האט דער מאיאָר געזאָגט. ער טאָר ניט אוועקגעהן פון דער שיף.

— אך, מיין שוועסטער! מיין מערי! האט ראָבערט אויסגערופען. ווען איך האב פלינעל, וואָלט איך יעצט ארויפגעפליגען אויפ'ן „דונקאן“ צו מיין שוועסטער.

לאנגזאם און פאָרזיכטיג האבען דיא מאטראָזען אין באָאָט אנגעהויבען צו רודערן צום ברעג. עס איז געווען קיין לייכטע ארבייט. ווער עס האט אמאל געזעהן, וויא שרעקליך דאס מעער רוישט און קאָכט ביים ברעג, בעזאנדערס אין געוויסע ערטער, דער קען האבען א בעגריף, וויא שווער עס איז פאר א קליינעם באָאָט צו צוקומען צו אזא ברעג.

— ווען וועלען זיי שוין אנקומען? האט ראָבערט יעדע מינוט געפרעגט.

— וואָרט, מיין ליעבער, האט איהם דער מאיאָר געענטפערט, אין צוויי שטונדען ארום וועלען מיר זיין אויפ'ן „דונקאן“.

— צוויי שטונדען? דאס קען ניט זיין! דאס איז צופיעל!

— געדולד, ליעבער ראָבערט, געדולד!

טהאלקאווע איז אונטערדעסען געשטאנען אנגעשפארט אויף זיין גרויסער ביקס ערנסט און רוהיג און האט בעטראכט דיא סצענע, וואס דא קומט פאָר. ער האט פיעלעס ניט פערשטאנען. ער האט ניט געוואוסט, אז לאָרד גלענארוואן האט אן אייגענע שיף.

לאָרד גלענארוואן איז צוגעגאנגען צו איהם, האט איהם גענומען ביי דער האנד, האט איהם געוויעזען אויף זיין שיף און איהם געזאָגט:

— קום מיט אונז, פריינד!

דער פּאטאגאָניער האט א שאָקעל געטהאן מיט'ן קאָפּ — ניין.

— קום, פריינד! לאָמיר ווייטער רייזען צוזאמען, האט לאָרד גלענארוואן געבעטען.

— ניין! האט טהאלקאווע געענטפערט. דא איז מיין פערד טהאאוקא, דא זיינען דיא פּאמפּאס. טהאלקאווע געבאָרען אין דיא פּאמפּאס, מוז בלייבען אין פּאמפּאס.

לאָרד גלענארוואן האט איהם פערשטאנען. טהאלקאווע איז געבוירען און אויפגעוואקסען געוואָרען אין דיא פּאמפּאס. ער איז צוגעבונדען צו דיא פּאמפּאס. ער קען נים פערלאָזען דיא ערטער, וואו ער האט צוגעבראכט זיינע יונגע יאהרען, וואו זיינע עלטערן שלאָפען זייער אייביגען שלאָף; וואו ער אליין האט געלעבט און געליעבט. —

לאָרד גלענאַרוואַן האט ארויסגענומען א בייטעל געלד און האט עס דערלאַנגט דעם ווילדען אלס געשענק. טהאלקאַווע האט איהם צוריקגעגעבען דאס געלד און האט איהם געזאָגט:

— איז דאס פריינדשאַפט?

לאָרד גלענאַרוואַן האט זיך פערשעהמט. — אלזאָ, וואָס טהוט מען? וואס לאזט [illegible] איבער אן אנדענקע דעם גוטען טהאלקאווע? וואס ער האט געהאט, איז [illegible] פערלאָרען געגאַנגען אין דער פערפלייצונג. אויסער געלד האט ער ביי זיך נאר [illegible]ער האט געטראכט איינינע מינוט. פלוצלונג האט ער זיך דערמאַנט, אז ער האט [illegible]יר א גאָלדענעם מעדאליאָן מיט ליידי העלענא'ס פּאָרטרעט. ער האט ארויסגע[illegible]מען דעם מעדאליאָן, האט איהם געעפענט און האט איהם דערלאַנגט דעם ווילדען.

— דאס איז מיין פרוי.

טהאלקאַווע האט בעטראכט איינינע סעקונדען דעם מעדאליאָן און האט געזאָגט:

— שעהן, וויא זון און ליעבליך, וויא דער מאָנד.

יעצט זיינען אלע צוגעגאַנגען אבשיעד נעהמען פון טהאלקאווע. אלע האבען איהם געדריקט די'א הענד. דער פּראָפעסאָר האט פון איהם ניט געוואָלט אפטרעטען.

— ער איז דאָך מיין לעהרער, ער האט מיט מיר געלערנט שפּאניש, האט ער געזאָגט.

אונטערדעסען איז דאָס באָאָט צוגעקומען צום ברעג.

— וואס מאַכט ליידי העלענא? וואס מאכט מיין שוועסטער? האבען לאָרד גלענאַרוואַן און ראָבערט גראַנט געפרעגט מיט אמאָל.

— זיי זיינען געזונד און מונטער, האבען דיא מאַטראָזען געענטפערט. — אָבער שנעל! דאס מעער ווערט אונרוהיגער. זעצט אייך אריין אין באָאָט און לאָמיר פאהרען צום „דונקאַן“.

מען האט געמוזט געהן צום באָאָט. טהאלקאווע האט זיי בעגלייט ביז צום וואסער. דא צום לעצטען מאָל איז איהם דער פּראָפעסאָר ארויפגעפאלען אויף דער ברוסט און האט איהם א קוש געטהאָן.

— ווען מיר זיך נאך אמאל זעהן, פריינד? האט ער איהם געזאָגט.

— קוויען סאבא? (ווער וויים?) האט דער פּאַטאַגאָניער געענטפערט און האט געוויזען צום הימעל.

איינער נאָכ'ן אנדערן האבען זיי זיך אריינגעזעצט אין באָאָט. דיא מאַטראָזען האבען אנגעהויבען צו רודערן. טהאלקאווע איז נאך אלץ געשטאַנען אויפ'ן ברעג. זיי האבען איהם נאך געגריסט מיט דיא הענד. דיא מאַטראָזען האבען גערודערט מיט זייער גאַנצער קראפט, באלד האבען זיי שוין מעהר ניט געקענט זעהן דעם ווילדען. אימער נעהנטער איז צוגעקומען דאס באָאָט צום „דונקאַן“, וואו ליידי העלענא, מערי גראַנט און קאַפּיטאַן פּאררּאַגוט האבען זיי ערוואַרטעט.

דערמיט האט זיך געענדיגט זייער רייזע אין זיד־אמעריקא. דערמיט ענדיגט זיך דער ערשטער טהייל פון אונזער ערצעהלונג.

ע נ ד ע ד ע ם ע ר ש ט ע ן ט ה י י ל ס.

צווייטער טהייל

אויסטראליען.

1טעס קאפּיטעל.

דער נייער וועג.

מען קען זיך לייכט דענקען דיא פרייד פון אלעמען אויפ'ן דעק פון'ם דונקאן, ווען לאָרד גלענאַרוואַן מיט זיין פּאַרטיע זיינען געקומען צוריק. מען האט גערעדט, געפרעגט, דערצעהלט, זיך בעגריסט און זיך געדריקט דיא הענד. דער לעצטער מאַטראָז איז געקומען דריקען דיא הענד לאָרד גלענאַרוואָן און דעם פּראָפּעסאָר. ערשט יעצט האבען זיי געפיהלט, וויא ליעב זיי האבען איינער דעם אנדערן, וויא אלע אויפ'ן „דונקאן" לעבען פריינדליך און ברידערליך.

לאָרד גלענאַרוואָן האט געוואוסט, אז עס וועט מאכען זעהר א שלעכטען איינדרוק. ווען דיא מאטראָזען וועלען דערצעהלען, אז זייער רייזע אין זיד־אַמעריקא איז געוועזען גאָר אומזיסט, און האט געוואָלט פערחאפּען דיא נעץ פאר דיא פיש. קוים איז ער נור ארויפגעקומען אויפ'ן דעק, האט ער געזאָגט צו אלעמען:

— מיינע פריינד! זייט אונבעזארגט. צוואר האבען מיר ניט געפונען דעם קאַפּיטאן גראַנט אין זיד־אַמעריקא, אבער מיר ווייסען שוין, וואו איהם צו זוכען; מיר ווייסען שוין, וואו מיר וועלען איהם געוויס געפינען.

דיעזע קורצע רעדע האט געווירקט אויף אלעמען און האט בעזאָנדערס בערוהיגט מערי גראַנט, וועלכע האט געפרעגט מיט דיא אויגען יעדען בעזונדער:

— נו? וואס הערט זיך? וואו איז מיין פּאָטער?

איהר האלז איז געווען, וויא צוגעבונדען. זיא האט ניט געקענט ארויסרעדען קיין וואָרט. זיא האט נור געפרעגט מיט דיא אויגען. לאָרד גלענאַרוואָן'ס רעד האבען זיא אביסעל בערוהיגט.

ווען דיא ערשטע פרייד איז פּאַראיבער, ווען אלע האבען זיך אביסעל בערוהיגט, האט לאָרד גלענאַרוואָן דערצעהלט אין קורצע ווערטער אלעס, וואס האט מיט זיי פּאסירט אויף דער רייזע און וויא אזוי דער פּראָפּעסאָר האט אויסגעפונען, אז זיי האבען פאלש ערקלערט דיא בריעף. זיי מוזען יעצט פאהרען קיין אויסטראַליען. ער האט דערצעהלט, וויא ניצליך דער פּראָפּעסאָר איז געווען פאר זיי אויפ'ן וועג און וויא בראוו און מוטהיג ראָבערט האט זיך אויפגעפיהרט. ראָבערט איז רויט געוואָרען. ער האט זיך פארשעהמט, ווען לאָרד גלענאַרוואָן האט איהם אזוי אויסגעלויבט און האט פערדעקט זיין געזיכט אין מערי'ס פאַרטוך.

— דוא האסט זיך ניט וואס צו שעהמען, מיין קינד, האט קאפּיטאן פּאררגוט איהם געזאָגט. איך בין גליקליך צו הערן, אז דוא האסט זיך אויפגעפיהרט, וויא א מאן. דאס מאכט דיר עהרע.

— ווען מען האט אלעס אפגערעדט און אלעס דערצעהלט, האט מען אנגעהויבען צו דענקען אביסעל אן זיך. דיא ערשטע זאך איז געווען, זיך אביסעל ארומוואשען און אפשעערן. זייט זעקס און דרייסיג טאג איז מען געשלאפען אויף דער ערד און מען האט ניט געוואוסט פון קיין קעמעלע, פון קיין בערשטעל און פון קיין שטיקעל זייף. אלע זיינען געווען פערוואקסען, פערווילדעט און פערברענט פון דער זיד־אמעריקאנישען זון.

דער ערשטער איז געווען דער מאיאר. קוים האט ער אלעמען בעגריסט, איז ער באלד אריינגעגאנגען אין זיין קאיוטע, האט זיך ארומגעוואשען, אפגעשארען און אפראזירט. איידער מען האט זיך אומגעקוקט, איז ער ארויסגעקומען אנגעטהאן און פערפוצט, וויא א דזשענטעלמען. דער פראפעסאר האט גאר ניט געוואוסט, וואו ער איז אויף דער וועלט. ער איז ארומגעלאפען פון איין קאיוטע צו דער אנדערער, האט גערעדט מיט יעדען מאטראז האט איהם אויסגעפרעגט, אויב זיי האבען געהאט א גוטע רייזע, וואס זיי האבען געזעהן אויפ'ן וועג, אויב זיי זיינען געשטאנען לאנג לעבען „פייערלאנד“ און אויב דיא פייערלענדער האבען ווייטער געהאט א גוטען טאג, וויא דאס ערשטע מאל, ווען זיי זיינען געפאהרען אהין. איהם האט אינטערעסירט צו וויסען, אויב זיי האבען געזעהן דיא ווילדע מענשען פון „פייערלאנד“ און נאך אזעלכע זאכען.

ווען ער האט אויסגעפרעגט אלע מאטראזען, האט ער זיך אנגעטשעפעט אן דעם פראוויאנט מייסטער, אלבינעט, ער זאל איהם דערצעהלען, וואס ער האט געזעהן אויף דער רייזע. אלבינעט אבער האט זיך זעהר ווענינ אינטערעסירט מיט געאגראפיע און אנדערע וויסענשאפטען, ווען ער האט געזעהן, אז ער קען ניט לויז ווערן פון'ם פראפעסאר מיט זיינע פראגען, האט ער איהם געזאגט:

— קומט בעסער אין עס צימער. דער פריהשטיק שטעהט שוין אויפ'ן טיש.

— פריהשטיק? האט אויסגעשריען דער פראפעסאר. א גוטער, אייראפעאישער פריהשטיק אויף א טיש מיט טעלער, לעפעל, גאפלען און שיעסעל?

אלבינעט האט איהם אנגעקוקט פערוואונדערט. ער האט זיך געפיהלט עפעס בעליידיגט. וואס הייסט דאס? מיינט דער פראפעסאר, אז ער וועט גרייטען צום טיש און וועט ניט לעגען קיין לעפעל און קיין מעסער? דאס איז א שאנדע פאר איהם!

— וואס רעדט איהר, פראפעסאר? האט ער געזאגט מיט פערדרוס אין זיין שטימע. האב איך אייך שוין א מאל אויפגעגעבען עסען אהן לעפעל און אהן גאפלען?

דער פראפעסאר האט איהם פערשטאנען און האט זיך געוואלט פאר איהם פערענטפערן.

— איך האב ניט געמיינט אייך צו בעליידיגען, מיסטער אלבינעט. האט ער איהם געזאגט. זייט א מאנאט האבען מיר געלעבט, וויא דיא ווילדע. מיר האבען ניט געגעסען אויף קיין טיש; מיר האבען ניט געוואוסט פון קיינע לעפעל, קיינע גאפלען און קיינע מעסער. ווען מען האט אפגעגעסען, האט מען זיך אויסגעצויגען אויף דער ערד, אדער מען האט זיך צוגעבונדען צו דיא צווייגען פון א בוים. איהר קענט יעצט פערשטעהן, וואס פאר א פערגניגען עס איז צו עסען ווידער, וויא א מענש, אויף א טיש מיט א לעפעל, מיט א גאפעל און מיט א מעסער.

ליידי העלענא איז געראדע אין דיעזע מינוט צוגעקומען צו זיי און האט זיך אונטערגעהערט, וואס דער פראפעסאר האט געזאגט.

— אלזא, קומט, פראפעסאר. שנעל! האט זיא איהם געזאגט, לאמיר זעהן, אויב איהר וועט עסען מיט א גרעסערן אפעטיט אויף אייראפעאישען ארט.

אלע זיינען ווירקליך געווען זעהר הונגעריג און האבען געגעסען מיט'ן בעסטען אפעטיט. דער פראפעסאר איז געווען אזוי צערשטרייט — אזוי האט ער אליין געזאגט — אז ער האט זיך נעהייסען געבען פון יעדעס געריכט צו צוויי מאל. ליידי העלענא האט געפרעגט, אויב דער פראפעסאר איז אויפ'ן וועג אויך געווען צערשטרייט און וואס פאר א פעהלערן ער האט געמאכט. לארד גלענארוואן און דער מאיאר האבען אנגעקוקט איינער דעם אנדערן און האבען גע'שמייכעלט. דער פראפעסאר האט זיי פערשטאנען און האט אליין דערצעהלט, אז ער האט געמאכט א פעהלער און האט געלערנט פארטוגעזיש אנשטאט שפאניש.

— דיעזען פעהלער אבער בעדויערע איך ניט, האט ער געענדיגט זיין ערצעהלונג. איך בין זאגאר זעהר צופריעדען מיט איהם.

— וואס זייט איהר אזוי צופריעדען, מיין ליעבער פראפעסאר? האט דער מאיאר געפרעגט.

— אנשטאט איין שפראכע האב איך אויסגעלערנט צוויי. קענען נאך א שפראכע שאדעט געווים ניט. איך רעד יעצט זעהר גוט שפאניש און פארטוגיזיש.

— אין דער צייט פון'ם פריהשטיק האט לארד גלענארוואן בעמערקט, אז דער קאפיטאן פארראגוט איז זעהר אויפמערקזאם געגען מערי גראנט. ער האט געגעבען א ווינק ליידי העלענא און זיא האט א שאקעל געטהאן מיט'ן קאפ, א צייכען, אז ער האט גאנץ ריכטיג בעמערקט.

— דערצעהלט מיר עפעס פון אייער רייזע, האט לארד גלענארוואן געזאגט צום קאפיטאן פארראגוט. האט איהר געהאט א שטילע, רוהיגע רייזע? האט איהר ניט געהאט קיין שטורם אויפ'ן וועג?

קאפיטאן פארראגוט האט דערצעהלט, אז גאנץ רוהיג איז זייער רייזע ניט געווען. ווען זיי זיינען געקומען לעבען פייערלאנד, האט זיך אויפגעהויבען א שרעקליכער שטורם, וועלכער האט געדויערט פיער און צוואנציג שטונדען. דער „דונקאן" איז א גוטע שיף און האט זעהר גוט אויסגעהאלטען דעם שטורם. ליידי העלענא און מערי גראנט האבען געצייגט מוטה און ענטשלאסענהייט. ענדליך זיינען זיי געקומען קיין פארט סאן־אנטאניא. זיי האבען דיא רייזענדע ניט געפונען. זיי האבען געמוזט ווארטען, אזוי וויא מען האט אפגערעדט. דאס מעער איז אין דיעזער געגענד זעהר אונרוהיג. ער האט זעהר געוואלט, אז ליידי העלענא און מערי גראנט זאלען זיך אביסעל דורכשפאציערן אין ארגענטיניען. עס איז אבער אונמעגליך געווען, ווייל געהן צו פוס איז קיין גרויס פערגניגען און אויף וואס צו פאהרען האבען זיי ניט געהאט.

— עס פרעהט מיך זעהר צו הערן, אז אונזער קאפיטאן ליובט אזוי אייער מוטה און אייער אונערשראקענהייט האט לארד גלענארוואן געזאגט צו מערי גראנט. איך האף, אז איהר זייט ניט אונגליקליך אויף מיין שיף.

— איך אונגליקליך? האט אויסגערופען מערי און האט א קוק געטהאן אויף לײדי העלענא און אויפ׳ן שעהנעם קאפּיטאן. איך בין זעהר גליקליך.

— איך בין אויך גליקליך צו זיין אויף אייער שיף, האט זיך אפּגערופען ראָבערט גראַנט. איך דאנק אייך, קאפּיטאן, וואָס איהר זייט געווען אזוי גוט און אזוי פריינדליך געגען מיין שוועסטער.

מערי איז רויט געוואָרען. לײדי העלענא האט געוואָלט ענדערן דעם געגענשטאנד פון זייער געשפּרעך.

— יעצט דערצעהלט אונז עפּעס פון אייער רייזע, האט זיא געבעטען. איהר זייט געקומען אזוי אויסגעשמירט, אזוי פערווילדעט, אזוי הונגעריג. איהר האט געוויס געהאט א שווערע רייזע.

לאָרד גלענארוואן האט אָנגעהויבען צו דערצעהלען אלעס, וואס מיט זיי האט פּאסירט, זייט זיי זיינען אוועקגעפאהרען פון׳ם דונקאן, ביז זיי זיינען צוריקגעקומען. אלע האבען אויסגעהערט אויפמערקזאם. לײדי העלענא האט זעהר באנג געטהאן, וואס זיא האט ניט געזעהן דעם פּאטאגאָניער טהאלקאווע. זיא האט איהם זעהר געוואָלט דאנקען דערפאר, וואס ער האט זיי אזוי גליקליך דורכגעפיהרט דורך גאנץ זיד־אמעריקא.

ווען לאָרד גלענארוואן האט געענדיגט זיין ערצעהלונג, האט ער זיך געווענדעט צו אלעמען און האט זיי געזאָגט:

— וואָס איז געווען, איז פאַראיבער. מיר מוזען יעצט טראכטען וואס צו טהאן אין דיא צוקונפט. מיר מוזען יעצט פאסען א בעשלוס, וויא אזוי צו פאהרען קיין אויסטראַליען און דיא הויפּטזאכע צו וואס פאר א געגענד אין אויסטראַליען מיר זאלען פאהרען. אויסטראַליען איז א גרויס לאנד. עס איז א גאנצער וועלט טהייל.

דער פריהשטיק האט זיך געענדיגט. אלע זיינען אריינגעגאנגען אין גרויסען זאַל אום צו האלטען א מיטינג און אפּצורעדען אלעס, וואס זיי זאלען וויטער טהאן. דער פּראָפעסאָר האט באלד געבראַכט זיינע לאנדקארטען און האט זיי אויסגעלעגט אויפ׳ן גרויסען טיש. לאָרד גלענארוואן האט דערצעהלט אלעמען, וואס זיי האבען ערפאהרען אין זיד־אמעריקא און וויא אזוי דער פּראָפעסאָר האט אויסגעפונען, אז זיי האבען פאלש ערקלערט דעם בריעף.

— מיר מוזען אלזא יעצט פאהרען קיין אויסטראַליען, האט לאָרד גלענארוואן געענדיגט זיינע ערקלערונג.

— איך בין איינפערשטאנדען צו פאהרען קיין אויסטראַליען, האט דער מאַיאָר געזאָגט, אבער איידער מיר פאהרען קיין אויסטראַליען, וואָלט איך געבעטען, מיר זאלען זיך גאנץ גוט איבערלעגען, וואס מיר טהוען.

— וואָס ווילט איהר זאָגען, מאַיאָר?

— איך וויל זאָגען, אז איך האב זעהר פיעל צוטרויען צו אונזער פּראָפעסאָר. איך ווייס, אז וויא ער האט ערקלערט דיא בריעף, איז געוויס ריכטיג. איך וויל אָבער דאך בעטען, איידער מיר פאָהרען וויטער, זאלען מיר דאך נאך אמאל איבערקוקען דיא בריעף.

— איך ווייס ניט, צו וואס זאלען מיר נאך אמאל לעזען דיא בריעף, האט לארד גלענארוואן געזאגט.

— איך ווייס אבער יא, האט דער מאיאר געברומט. מיט פינף מאנאטע צוריק, ווען מיר האבען ארויסגענומען דיא בריעף פון דער פלאשע, האבען מיר זיי אלע געלעזען און געפונען, אז קאפיטאן גראנט האט געליטען שיפברוך אין פאטאגאניען. דער פראפעסאר אליין האט געלעזען דיא בריעף און האט ערקלערט, אז אנדערש קען עס ניט זיין. מען מוז פאהרען קיין פאטאגאניען. יעצט האבען מיר זיך איבערצייגט, אז קאפיטאן גראנט איז ניטא אין פאטאגאניען און מען מוז פאהרען קיין אויסטראליען.

— געוויס, מיר האבען א טעות געהאט, האט פאגאנעל אויסגערופען. יעדער מענש קען דאך מאכען א פעהלער.

— מאכען א פעהלער קען געוויס יעדער מענש, האט דער מאיאר געזאגט געלאסען, מאכען אלע מאל פעהלער קען נור א נארר.

— הערט אייך אויף צו זידלען, מאיאר ריטשארדסאן, האט לארד גלענארוואן געזאגט שטרענג.

— איך זידעל מיך ניט. איך זאג נור, אז מיר זאלען ניט זיין קיין נאררען און ניט האנדלען, וויא קינדער. מיר האבען יעצט בעשלאסען צו פאהרען קיין אויסטראליען. מיר קומען קיין אויסטראליען, רייזען, זוכען, פארשען און פרעגען. פלוצלונג זיצט אונזער פראפעסאר אויף א בוים און עס פאלט איהם איין, אז קאפיטאן גראנט איז גאר ניט אין אויסטראליען, ער איז גאר ערגעץ אויף א אינזעל. דאמאלס וועלען מיר געוויס א פנים האבען, וויא דיא נאררען. דארום זאג איך, אז איידער מיר לאזען זיך פאהרען אין אזא וויטען און געפעהרליכען וועג, איז גלייכער פאר אונז זיך נאך אמאל גוט איבערצולעגען, וואוהין מיר זאלען פאהרען.

לארד גלענארוואן און דער פראפעסאר האבען אנגעקוקט איינער דעם אנדערן. זיי האבען איינגעזעהן, אז דער מאיאר האט רעכט.

— אלזא, וואס זאלען מיר טהאן? האט לארד גלענארוואן געפרעגט. וואס ראטה איהר אונז, ליעבער מאיאר?

— איך ראטה, אז איידער מיר פאהרען קיין אויסטראליען, זאלען מיר נאך אמאל איבערקוקען דיא בריעף און דיא לאנדקארטען. מיר וויסען, אז קאפיטאן גראנט געפינט זיך ערגעץ אויפ'ן 37טען גראד. לאמיר נאך אמאל איבערקוקען יעדעס לאנד, יעדע אינזעל און יעדע געגענד, וואס געפינט זיך אויפ'ן 37טען גראד און לאמיר יעדעס לאנד אדער יעדע אינזעל פערגלייכען מיט דיא בריעף. פיעללייכט וועלען מיר געפינען, אז אנאנדער לאנד פאסט בעסער צו דיא בריעף אלס אויסטראליען.

— דאס קענען מיר באלד טהאן, האט דער פראפעסאר געזאגט. דאס וועט ביי מיר גאר ניט דויערן.

ער האט באלד גענומען דיא לאנד־קארטע און האט זיא אויסגעשפרייט אויפ'ן טיש. אלע האבען זיך צוגעקוקט צו דער קארטע.

— זעהט, מיינע דאמען און הערען, האט אנגעהויבען דער פראפעסאר צו האלטען זיין רעדע. אט איז דער 37טע גראד. ער געהט דורך גאנץ זיד־אמעריקא און,

קומט צו דיא אינזלען טריסטאן דאנקוניא. אין זיד־אמעריקא הייסען מיר שיף אן קאפיטאן גראנט איז ניטא. לאמיר יעצט זעהן, אויב ער געפינט זיך אויף דיא אינזלען טריסטאן דאנקוניא. פאסען דיא בריעף צו דיעזע אינזלען?

— ניין, האט געזאגט לארד גלענארוואן. דיעזע אינזלען געהערן צו ענגלאנד, אויף זיי געפינען זיך קיינע ווילדע מענשען. ווען קאפיטאן גראנט זאל האבען געליטען שיפברוך לעבען דיעזע אינזלען, וואלט ער שוין לאנג געוועזן אין ענגלאנד. דיא ענגלישע פאסט־דאמפפער קומען צוויי מאל אין יאהר צו דיעזע אינזלען.

— לאמיר געהן ווייטער, האט דער פראפעסאר געזאגט. קאפיטאן גראנט געפינט זיך געוויס ניט אויף דיא אינזלען טריסטאן דאנקוניא. דער 37טע גראד געהט ווייטער אין אפריקא אין דער געגענד פון קאפשטאדט. דארט האט אויך געוויס דער קאפיטאן גראנט ניט געליטען קיין שיפברוך. אין יענע געגענד געפינען זיך שטענדיג הונדערטער שיפען פון דער גאנצער וועלט און ווען א שיף וואלט דארט אונטערגעגאנגען, וואלט עס געשטאנען אין אלע צייטונגען.

אלע האבען איינגעשטימט מיט'ן פראפעסאר, ווייל אלע האבען געזעהן, אז ער האט רעכט.

— לאמיר ווייטער געהן, האט דער פראפעסאר געזאגט און האט געוויזען אויף דער לאנד־קארטע. ווייטער געפינען זיך אויפ'ן 37טען גראד דיא אינזלען אמסטערדאם. לאמיר זעהן, אויב עס פאסען צו זיי דיא בריעף.

אלע האבען געקוקט, געטראכט, געקלערט און האבען איינשטימיג בעשלאסען, אז עס קען ניט זיין, אז קאפיטאן גראנט זאל האבען געליטען שיפברוך אויף דיא אינזלען אמסטערדאם.

— אלזא, בלייבט אונז קיין אנדער לאנד איבעריג, אלס אויסטראליען, האט דער פראפעסאר געזאגט. דא זיינען דא ווילדע מענשען, דא געפינען זיך גרויסע שטרעקען לאנד, אויף וועלכע קיין אייראפעער האט נאך זיין פוס ניט געשטעלט. דא קען א שיף אונטערגעהן און קיין פויגעל זאל דערפון ניט וויסען. דא געפינט זיך געוויס קאפיטאן גראנט.

אלע זיינען געוועזן פאלקאמען איבערצייגט, אז קאפיטאן גראנט געפינט זיך נור אין אויסטראליען, נור דער מאיאר האט זיך ניט געוואלט נאכגעבען.

— וואס נאך פאר א לענדער געפינען זיך אויפ'ן 37טען גראד? האט ער געפרעגט.

— ניי־זעעלאנד, האט דער פראפעסאר געענטפערט. איך קען אבער ניט צולאזען, אז קאפיטאן גראנט געפינט זיך אין ניי־זעעלאנד, ווייל אין בריעף שטעהט דייטליך „קאנטינ", דאס הייסט קאנטינענט, א וועלט טהייל, ניי־זעעלאנד אבער זיינען נור אינזלען, אבער ניט קיין וועלט טהייל.

— עס קען ניט זיין ניי־זעעלאנד, האט זיך אפגערופען קאפיטאן פארראנוט. איך געפין ניט אייןווארט, ניט איין צייכען אין דיא בריעף, וואס זאל פאסען אויף ניי־זעעלאנד.

— וועלכע נאך לענדער געפינען זיך אויפ'ן 37טען גראד? האט ווייטער געפרעגט דער אינרוהיגער מאיאר.

— פון ניי-זעעלאנד ביז אמעריקא געפינט זיך נור א גאנץ קליינע, וויסטע און טרויעריגע אינזעל מיט'ן נאמען מאריא טהערעזא. קענט איהר אויסגעפינען עפעס א וואָרט אין דיא בריעף, וואס זאל פאסען אויף דיא אינזעל מאריא טהערעזא?

— געוויס ניט, האט לארד גלענארוואן געזאגט.

— יעצט, מיינע פריינדע, האט דער פראפעסאר געזאגט, ווייסט איהר שוין וועלכע לענדער און וועלכע אינזלען עס געפינען זיך אויפ'ן 37טען גראד. יעצט לעזט נאך א מאל דיא בריעף און אורטהיילט אליין, וואוהין מיר זאלען יעצט פאהרען.

— מיר האבען גאר ניט וואס צו קלערן און וואס צו אורטהיילען, האט לארד גלענארוואן געזאגט, דער פראָפעסאר האט רעכט. מיר דארפען פאהרען קיין אויסטראַליען.

— געוויס, קיין אויסטראליען! האבען אלע אויסגערופען, גלייך וויא זיי וואלטען זיך אנגערעדט. קיין אויסטראליען!

— יעצט קאפיטאן, האב איך נאך א פראגע צו אייך, האט לארד גלענארוואן געזאגט. האבען מיר גענוג קוילען אויפ'ן „דונקאן"?

— דעוויל האב איך נאך גענוג קוילען. ווען מיר וועלען קומען קיין קאפ-שטאדט, וועל איך מיר פערשאפען א פרישען פאררעטה (זאפאס).

— אלזא, געהט, מיין ליעבער קאפיטאן, און הייסט פאהרען קיין אויסטראליען.

— ניט גלייך קיין אויסטראליען, האט זיך אפגערופען דער אונרוהיגער מאיאר. אזוי וויא דיא אינזלען טריסטאן דאנקוניא און אמסטערדאם ליעגען אויף אונזער וועג, בעט איך, אז מיר זאלען זיך אפשטעלען ביי דיעזע אינזלען און זאלען דאָרט נאכפרעגע אויף קאפיטאן גראנט. מיר מוזען זיין זיכער אין אלע זייטען.

— איהר גלויבט מיר אלץ ניט? האט געפרעגט דער פראפעסאר מיט א פארוואורף.

— איך גלויב אייך שוין זעהר גוט, האט דער מאיאר געענטפערט, איך וויל אבער זיין זיכער. צוריקפאהרען איז זעהר אונאנגענעהם. איך וויל, אז מיר זאלען זיין אין אלע לענדער און אינזלען, וועלכע געפינען זיך אויפ'ן 37טען גראד.

— ליעבער קאפיטאן, הייסט פאהרען צו דיא אינזלען טריסטאן דאנקוניא, האט לארד גלענארוואן געזאגט צום קאפיטאן פאררעגוט.

דער מיט האט זיך געענדיגט דיא בעראטהונג. אונזערע רייזענדע זיינען געוועזען מיעד און האבען זיך געלעגט שלאפען. אין א האלבע שטונדע ארום איז דער „דונקאן" געשוואומען אויף דיא בלויע וואסערן פון'ם אטלאנטישען וועלט-מעער. דער שטייערמאן האט געריכטעט דאס שיף קיין אויסטראליען.

2טעס קאפיטעל.

דיא אינזלען טריסטאן דאנקוניא.

מונטער און לוסטיג האט דער „דונקאן" דורכגעשניטען דיא וועללען (כוואליע) פון'ם אטלאנטישען וועלט-מעער. דאס וועטער איז געוועזען שעהן. דער ווינד איז געוועזען א גוטער און האט געטריעבען דאס שיף אימער ווייטער און ווייטער.

— ווען מיר װעלען האבען אזא שעהנעס װעטער און אזא גוטען ווינד, װעלען מיר אין צעהן טאג ארום זיין אין טריסטאן דאנקוניא, האט קאפּיטאן פארראגוט געזאגט דעם אנדערן טאג אין דער פריה צו לארד גלענארוואן.

אויפ'ן שיף איז יעצט געווען גאנץ פרעהליך. דער פּראָפעסאָר האט אנגעהויבען צו שרייבען א גרויסעס בוך איבער זיין רייזע אין זיד אמעריקא. ער האט אנגעהויבען ארויסצושלעפּען פון זיינע קעשינעס זיינע נאָטיץ ביכער און האט אויפגעזוכט אלעס, וואס ער האט זיך אויפנאָטירט אויפ'ן וועג. צוואר זיינען אלע זיינע פּאַפּיערען פערנעצט געוואָרען אין גרויסען רעגען און ווען זיי זיינען געשוואומען אויפ'ן בוים, דער פּראָפעסאָר אבער האט זיי אויסגעטריקענט און ער אליין האט געקענט לעזען אין זיי. ער האט שוין געוואוסט זיינע צייכענס און זיינע פינטעלעך. אנאנדערער וואָלט פון זיי קיין וואָרט ניט פערשטאַנען.

ער האט קיינעם ניט געוואלט ווייזען, וואס ער האט געשריעבען. ליידי העלענא איז געווען דיא איינציגע פערזאָן אויפ'ן שיף, וועמען ער האט פארגעלעזען זיין בוך. זיא האט איהם זעהר געליבט, אבוואהל זיא האט ניט אלעס פערשטאַנען. דער מאיאר פלעגט בענוצען יעדע געלעגענהייט אום צו שפּאסען פון'ם פּראפעסאָר.

— מיר פאהרען יעצט קיין אויסטראַליען, פּראפעסאָר, האט ער איהם א מאל געזאגט. איהר דארפט זיך לער'ען אויסטראַליש. זעהט, איהר זאלט ניט האבען ווידער א טעות און זאלט זיך ניט אויסלערנען בינעזיש אנשטאט אויסטראַליש.

— עס איז אלץ בעסער צו קענען מיט א שפּראַכע מעהר, אלס גאר ניט צו קענען, האט איהם דער פּראָפעסאָר א שטאָך געטהאָן.

לארד גלענארוואן האט געזעהן מיט פערגניגען, אז צווישען קאפּיטאן פארראגוט און מערי גראנט ווערט דיא פריינדשאַפט אלע טאג גרעסער. זיי פלעגען אפט וועקרעדען שטונדען לאנג, פלעגען צוזאמען שפּאַציערען אויפ'ן דעק און מערי פלעגט זעהר אָפט זיך לערנען דרעהן דאס רעדעל — קירעווען דיא שיף.

— וואס וועט קאפּיטאן גראנט זאגען, ווען ער וועט געוואהר ווערן, אז זיין טאָכטער האט זיך פערליעבט אין אונזער שיפסקאפּיטאן? האט ער א מאל געזאגט צו זיין פרוי.

— וואס זאל ער זאגען? האט ליידי העלענא געענטפערט. אונזער פארראגוט איז א טיכטיגער שיפס־קאפּיטאן און א גאנץ עהרליכער און גוטער מאן דערצו. ער איז ווערטה צו הייראטהען קאפּיטאן גראנט'ס טאָכטער.

אונטערדעסען איז דיא שיף געגאנגען אלץ ווייטער. דעם 5טען טאג נאך דער אברייזע פון אמעריקא זיינען זיי געקומען צו אן אָרט, וואו דאס גאנצע מעער איז געווען בעדעקט מיט גראז און מיט בלעטער. עס האט זיך אויסגעוויעזען, אז דיא שיף גליטשט זיך אויף א גריענער וויזע (לאָנקע, לוג). ליידי העלענא האט געזעהן צום ערשטען מאל דיעזעס וואונדער אויפ'ן מעער און האט געבעטען דעם פּראפעסאָר, ער זאל עס איהר ערקלערן.

— מיר זיינען יעצט אין סאראגאסום מעער, האט דער פּראפעסאָר ערקלערט. אין דיעזען אָרט וואקסען אויפ'ן באָדען פון'ם מעער זעהר פיעלע גראזען און בלומען.

מען מיינט, אז דא איז ניט טיעף. ווען מען מעסט אבער דיא טיעפקייט פון'ם מעער, זעהט מען מיט שטוינען, וויא הויך דיעזע גראזען זיינען. אייניגע זיינען ניט וועניגער, וויא פיער טויזענד פוס דיא לענג. דיעזע גראזען הייסען סארגוס, דערפאר הייסט דאס מעער סארגאסום. ווען קאלומבוס איז צום ערשטען מאל געפאהרען ענטדעקען אמעריקא און איז געקומען אין דיעזעס מעער, האבען זיינע מאטראזען געמיינט, אז דא ענדיגט זיך שוין דיא וועלט און האבען ווייטער ניט געוואלט פאהרען. זיי האבען זיך געוואלט אומקעהרען אהיים און נור מיט שווערער מיה איז עס איהם געלונגען זיי איינצובעטען, אז זיי זאלען ווייטער פאהרען נאך עטליכע טעג.

קאלומבוס האט אליין ניט געוואוסט, וואס דיעזע גראזען זיינען. היינט וויסען מיר שוין, אז דאס איז א וואסער פפלאנצע, וועלכע ציעהט זיך צום ליכט, צו דער זון. מיר וויסען, פאר וואס זיא וואקסט נור אין דיעזער געגענד. דער באדען פון'ם מעער איז דא לעהמיג און זיא וואקסט נור אויף א לעהמיגער ערד. אין דיא באטאנישע גערטנער אין פאריז און אין לאנדאן האט מען פראבירט פלאנצען דיעזע מערקווירדיגע פפלאנצע. זיא וואקסט דארט זעהר גוט.

א גאנצען טאג איז דיא שיף געשוואומען אויף דיעזע מערקווירדיגע לאנקע (וויעזע) אלע זיינען געשטאנען אויפ'ן דעק און האבען געקוקט אויף דיא בלעטער און בלומען, וועלכע האבען ארויסגעשטעקט פון'ם וואסער.

— מיר פאהרען יעצט ווידער אויף דיא פאמפאס פון זיד־אמעריקא, האט דער פראפעסאר געשפאסט.

עס זיינען פערגאנגען נאך אייניגע טעג. דאס וועטער איז אלץ נאך געווען שעהן. אויפ'ן צעהנטען טאג אין דער פריה האט דער מאטראז, וועלכער איז געשטאנען אויף דער וואך, אויסגערופען: לאנד! לאנד!

אלע זיינען ארויסגעלאפען אויפ'ן דעק אנקוקען דאס נייע לאנד. שפעטער פון אלעמען איז ארויסגעקראכען א טעלעסקאפ און הינטער איהם האט זיך נאכגעשלעפט דער פראפעסאר. ער האט געקוקט אין אלע זייטען און האט גאר ניט געזעהן.

— וואו איז אייער לאנד? האט ער געפרעגט פערוואונדערט. איך זעה גאר ניט.

— קוקט נור אהין, אויף דיא וואלקען, וועט איהר זיא זעהן, האט איהם דער שיפס־קאפיטאן געענטפערט.

ער האט אויפגעשטעלט זיין טעלעסקאפ אין דער זייט, וואו דער קאפיטאן האט איהם געוויזען.

— אה, יעצט זעה איך שוין — א שפיץ פון א בארג. זאל דאס זיין דיא אינזעל טריסטאן דאנקוניא?

— געוויס, פראפעסאר. איהר זעהט יעצט דעם פיק טריסטאן, דעם העכסטען בארג אויף דער אינזעל.

— ווען איך האב נאך ניט פערגעסען קיין געאגראפיע, האט דער פראפעסאר געזאגט, זיינען מיר יעצט זיעבעציג מייל וויים פון דער אינזעל. דער פיק טריסטאו איז זיעבען טויזענד פוס דיא הויך און אויפ'ן מעער אין א שעהנעם וועטער קען מען איהם זעהן אויף זיעבעציג מייל דיא ווייט.

— איהר האט רעכט, פּראָפעסאָר. עס איז אזוי, האט קאפּיטאן פּאררא‏נוט איהם געזאגט.

אין איינינע שטונדען ארום האבען זיך אנגעהויבען צו ווייזען דיא צוריסענע און צעוואָרפענע בערג און פעלזען פון דיעזע אינזלען. נאך שפּעטער האט מען געקענט דייטליך זעהן דיא דריי אינזלען, וועלכע הייסען צוזאמען טריסטאן דאנקוניא. איין אינזעל הייסט „אינאַקסעסיבל": מען קען צו איהר ניט צוקומען. זיא בעשטעהט אין גאנצען פון גרויסע צעוואָרפענע און צובראָכענע שטיינער. מען קען צו איהר צוקומען אין גאנץ קליינע שיפעלעך (לאָדקעס). דיא אנדערע אינזעל הייסט „דהי נייטינגעל", נור דיא נאכטיגאַל, ווייל מען הערט אויף איהר אפט זינגען דיא נאכטיגאַל (סאָלאָוויי) דיא דריטע אינזעל הייסט טריסטאָן. דיעזע קליינע גרופּע אינזלען ליעגט איינזאם און פערנאכלעסיגט אין וועלט־מעער. עס איז זעהר ווייט פון זיי צו דער ציוויליזירטער וועלט. עס איז ווייט פון אפריקא, ווייט פון אויסטראליען און ווייט פון אמעריקא.

געגען מיטאָג איז דער דונקאן צוגעקומען צום פּאָרט און האט פעראַנקערט זיין שיף לעבען דער הויפּטשטאָדט און צו גלייך דיא איינציגע שטאָדט אויף דיעזע אינזלען. דיא גאנצע שטאָדט בעשטעהט פון פופציג הייזער. זיא ליעגט אין א שעהנעם גרינעם טהאל, אין וועלכען עס פליעסט א קליינער, פרעהליכער טייך. דיא הייזער שטעהן אין צוויי רייהען, איינע געגען דיא אנדערע און זיינען גאנץ ריין און שעהן, אבער זעהר איינפאך. אזוי וויא דיעזע אינזלען געהערן צו ענגלאנד, שיקט דיא ענגלישע רעגיערונג פון קאפּ-לאנד אהין א בעאמטען — מען רופט איהם מיט'ן שטאָלצען נאָמען — גובערנאטאָר. אונטער זיין הערשאפט געפינען זיך דריי גרויסע אינזלען, פיעלע הויכע בערג, פיעלע טהאלען, נאך מעהר שטיינער און הונדערט און פופציג איינוואָינער שוין מיט פרויען און מיט קינדער.

ווען דער „דונקאן" איז ארייַנגעפאָהרען אין פּאָרט, איז דער גובערנאטאָר אליין ארויסגעקומען צום ברעג עמפּפאנגען דיא געסט. אן אייראָפּעאישע שיף איז דאָרט א זעלטענהייט. דיא ענגלישע פּאסט־שיפען קומען אהין נור דריי מאָל אין יאָהר. זיי ברענגען אלטע ציַיטונגען און איינינע בעפעהלע צום גובערנאטאָר. פון דער גרויסער און שווערער קונסט צו שרייבען בריעף און זיי נאך צו לעזען ווייס מען נאך דערווייל ניט אויף דיעזע אינזלען.

ליידי העלענא האט בעמערקט מיט שטוינען, אז דער גובערנאטאָר האט פערגעסען אנצוטהאן זיינע שיך. עס איז ניט אין דער מאָדע אויף טריסטאן דאנקוניא צו טראָגען שיך.

לארד גלענארוואן האט אנגעהויבען צו פרעגען דעם גובערנאטאר און זיינע אונטערטהאנען, אויב זיי האבען ניט געהערט פון א שיף „בריטאַניא" מיט א קאפּיטאן גראַנט, וועלכער האט געליטען שיפברוך אין דיעזע געגענדען. קיינער האט אבער ניט געהערט פון אזא שיף און קיינער האט קיין אויסקונפט ניט געקענט געבען.

— אויסער וואלפיש־פאנגער, דאס הייסט, שיפען, וועלכע פאהרען חאפען וואלפיש און אנדערע טהיערע פון וועלכע מען מאכט פישאייל אדער פישטראָהן, קומען אהער זעהר זעלטען אייראפּעאישע שיפען, האט דער גובערנאטאר ערקלערט. זאפיעל

איך ווייס, איז נור אין 1821 אונטערגעגאנגען אן ענגלישע שיף „בלענדאן האלל‟, אין 1845 האט א שטארקער שטורמווינד ארויסגעווארפען אויפ'ן ברעג פון אונזער אינזעל צוויי האלענדישע שיפען. אין 1857 איז אונטערגעגאנגען נים ווייט פון אונזער אינזעל אן אמעריקאנישע שיף מיט'ן נאמען „פילאדעלפיא‟. דאס איז אלעס, וואס איך ווייס איבער שיפען, וועלכע האבען געליטען שיפברוך לעבען אונזערע אינזלען.

לארד גלענארוואן האט געוואוסט, אז ער וועט דא קיינע אויסקונפט איבער קאפיטאן גראנט נים קריגען, ער האט נור צוליעב געטהאן דעם מאיאר. זיי וואלטען אייגענטליך געקענט באלד ווייטער פאהרען. דער פראפעסאר אבער האט זעהר געוואלט בעטראכטען דיעזע אינזלען. ליידי העלענא, וועלכע איז שוין מעהר אלס פינף מאנאטע נאך אנאנדער אלץ געווען נור אויפ'ן מעער, האט אויך געוואלט זיך אביסעל דורך־שפאציערען אויפ'ן לאנד. לארד גלענארוואן האט געמוזט נאכגעבען און האט ערלויבט, אז מען זאל דא פערברענגען א פאר טאג. די מאטראזען האט ער ערלויבט צו חאפען פיש און זעע־הינד, וועלכע געפינען זיך אין דיעזע וואסערן אין גרויסע מענגע.

אלע זיינען ארויס אויפ'ן ברעג. יעדער האט זיך גענומען צו זיין בעשעפטיגונג. דער פראפעסאר און ראבערט גראנט זיינען געגאנגען פון הויז צו הויז, האבען גערעדט מיט די איינוואינער, האבען געשפאסט מיט די פרויען און זיך געשפיעלט מיט די קינדער.

די איינוואינער פון דיעזען זאנדערבארען קעניגרייך זיינען מייסטענס ענגלענדער אדער אמעריקאנער, וועלכע האבען געהייראטהעט נעגער פרויען. די מענער זיינען ברוין, די פרויען זיינען שווארץ, וויא קויל. די קינדער זיינען א געמישעכץ פון נעגערן און אייראפעער, ריכטיגער געזאגט, שטארק מיאוסע האלב־נעגער.

א גאנצען טאג זיינען אונזערע רייזענדע ארומגעגאנגען אויף דער אינזעל. געגען אבענד זיינען זיי זיך צונויפגעקומען אויפ'ן שיף צום מיטאג. נאכן עסען האט לארד גלענארוואן געבעטען דעם פראפעסאר, ער זאל איהם דערצעהלען די געשיכטע פון דיעזע זאנדערבארע אינזלען. דער פראפעסאר האט איהם צוליעב געטהאן און האט דערצעהלט פאלגענדעס:

אין 1506 האט א פארטוגיעזישער שיפס־קאפיטאן ענטדעקט דיעזע אינזלען. ער האט געהייסען טריסטאן דאנקוניא. דער פאר הייסען יעצט די אינזלען טריסטאן דאנקוניא. ער האט עס געמעלדעט דעם קעניג פון פארטוגאל, וועלכער האט ארויס־געשיקט א שיף מיט געלערנטע, זיי זאלען זיי אויספארשען. די געלערנטע האבען פערבראכט זעקס מאנאטע אויף די אינזלען און האבען אויסגעפונען, אז זיי האבען גאר קיין ווערטה נים. דאס מעער ארום רוישט, קאכט און זידעט. אפט קומען פאר שטורמווינדען, אז עס איז אונמעגליך צו צוקומען צום לאנד. די ערד אויף די אינז־לען איז בעדעקט מיט רויטע שטיינער און טויג נים צו בעארבייטען. מען האט אויפ־געהערט פון דיעזע אינזלען צו רעדען און זיי זיינען באלד אין גאנצען פערגעסען געווארען.

אין 1811 האט אן אמעריקאנער מיט'ן נאמען דשאנאטהאן, וועלכער האט ארומגעוואנדערט אין אפריקא זוכען גליק און האט עס, וויא געוועהנליך, נים געפונען, זיך ענטשלאסען צו קאלאניזירען דיעזע אינזלען. ער האט געזוכט נאך מענשען, וועלכע

זאלען מיט איהם פאהרען, האט אבער קיינעם ניט נעפונען אויסער א נעגער פרוי, וועלכע ער האט געהייראטהעט, אן אלטען איטאליענער און א מולאט (דער זוהן פון א ווייסען פאטער און א שווארצע מוטער הייסט מולאט) מיט א פרוי, א נעגערין. דיעזע צוויי פאמיליען — דעם איטאליענער רעכען איך ניט, וויל ער האט קיין פריי ניט געהאט — זיינען געקומען אויף דיא אינזלען און האבען זיך בעזעצט. דער אמעריקאנער איז געווען א גוטער פארמער. ער האט באלד אפגעריינינט א שטיק לאנד און האט זיא אנגעהויבען צו בעארבייטען. דאס לאנד האט זיך געציינט אלס פאָרטרעפליך און דיא קליינע קאלאניע האט אנגעהויבען צו בליעהען. אין מעער ארום איז דא זעהר פיעל פיש און זעהינד. ווען דיא קאלאניסטען האבען ניט געארבייט אויפ'ן פעלד. האבען זיי געחאפט פיש און זעהינד. דער אמעריקאנער דשאנאטהאן איז געווען גליקליך. ער האט געהערשט אויף זיין אינזעל גאנץ אליין. ער איז דארט געווען קייזער. זעלבסטפערשטענדליך, אז ער האט ניט געהאט קיין ארמעע, קיין פאָליציי, קיינע קריעגסשיעפען, קיינע קאנאנען און קיינע בעאמטע. ער האט עס אבער אויך ניט געדארפט. זיינע אונטערטהאנען — געצעהלטע פיער דערוואקסענע און צוויי קינדער — האבען אויסגעפאלגט אלע זיינע בעפעהלע.

דיא ענגלישע רעגיערונג אין קאפלאנד, אין אפריקא, האט דערשמעקט, אז דיא קליינע קאלאניע אויף דער אינזעל טריסטאן בליהט און עס געהט איהר זעהר גוט. זיא האט געשיקט א שיף און האט אנגעבאטען דעם אמעריקאנער, ער זאל זיך שטעלען אונטער ענגלישען שוץ. דער אמעריקאנער האט עס אנגענומען און האט אויפגעצווינגען לעבען זיין וואָינונג דיא ענגלישע פאהן. אין א קורצע צייט ארום איז דער אמעריקאנער דערטרונקען געווארען — אדער מען האט איהם דערטרונקען. — מיט איהם איז דיא קאלאניע פערשוואונדען געווארען. דיא איבעריגע קאָלאָניסטען האבען זיך קוים איינ־געבעטען אויף א שיף, מען זאל זיי צוריקברענגען קיין אפריקא.

אין 1816, ווען דיא ענגלענדער האבען געהאלטען נאפאָלעאָן I געפאנגען אויף דער אינזעל סאנקט העלענא, האבען זיי מורא געהאט, ער זאל ניט אנטלויפען און זיי האבען געשיקט מיליטער אויף אלע אינזלען ארום סאנקט העלענא. א באטאליאן סאל־דאטען איז געשטאנען אויף דער אינזעל טריסטאן דאנקוניא. דער באטאליאָן איז בעשטאנען פון איין ראטע ענגלענדער און פיער ראטעס אפריקאנער סאלדאטען, נע־גערן. אין 1821, ווען נאפאָלעאָן I איז געשטארבען האט דיא ענגלישע רעגיערונג בעפוילען, אז דער באטאליאָן סאלדאטען זאל פאהרען א היים, קיין קאפלאנד. דיא סאלדאטען זיינען געווען העכסט צופריעדען, וואס זיי פאהרען ענדליך אוועק פון אזא וויסטע און לאנגווייליגע אינזעל.

איין סאָלדאט אבער מיט'ן נאמען וויליאם גלאז מיט זיין פרוי און צוויי נעגערן זיינען געבליעבען אויף דער אינזעל און האבען זיך דארט בעזעצט. מיט א פאר יאהר שפעטער איז ניט וויט פון דער אינזעל אונטערגעגאנגען א גרויסע ענגלישע שיף מיט'ן נאמען בלענדאן האלל. צוויי מאטראזען און איין פאסאזשיר מיט זיין פרוי האבען זיך געראטעט אויף א פלאָט (פלאָס), וועלכע זיי האבען צוזאמען געשלאָגען פון פעסער און ברעטער פון דער אונגליקליכער שיף. דער ווינד האט זיי פארשלאגען אויף דער

אינזעל טריסטאן. עס איז זיי געפעלען דיא געגענד און זיי האבען זיך דא בעזעצט. אין 1824 איז דיא קאלאניע בעשטאנען פון זעקס מענער און צוויי פרויען. אין 1829 זיינען שוין געווען זיעבען מענער, זעקס פרויען און צעהן קינדער. אין 1835 זיינען שוין געווען אויף דער אינזעל פערציג מענשען. דיא מענער, וועלכע האבען קיין פרויען געהאט, האבען געבעטען דיא ענגלישע רעגיערונג אין קאפלאנד, זיא זאל זיי צושיקען פרויען. זיא האט זיי צוגעשיקט געגער פרויען, וועלכע זיא האט געקויפט אלס שקלאפען. אזוי וויא דער ענגלענדער האט פיינט צו טהאן עפּעס אומזיסט, האט זיך דיא ענגלישע רעגיערונג געהייסען בעצאהלען פאר דיעזע פרויען; געלד אבער איז ניט אין דער מאדע אויף טריסטאן דאנקוניא און דיא קאלאניסטען האבען געמוזט בעצאהלען פאר זייערע פרויען מיט פעל פון זעהינד. יעצט, אין 1864, געפינט זיך שוין אויף דער קאלאניע הונדערט און פופציג איינוואינער, דיא פרויען און קינדער אויך מיט גערעכענט.

— איך דאנק אייך, פּראָפעסאָר, פאר אייער ערצעהלונג, האט לארד גלענאר־וואן געזאגט. איהר האט מיר געגעבען א גוטע לעקציאָן. איהר האט מיר געוויעזען, וויא א פאלק ווערט געבארען, וויא אזוי א פאלק ענטשטעהט, וויא אזוי א שפּראכע בילדעט זיך. אין א הונדערט יאהר ארום וועלען מיר האבען א ניי פאלק און א נייע שפּראכע. איך הער שוין יעצט, וויא זיי רעדען ענגליש, איטאליעניש און האָטענטאָטיש (דיא נעגערן פון יענער געגענד געהערן אלע צום פאלק מיט'ן נאמען „האָטענטאָטען") דיא איינוואָינער פון דיעזער אינזעל וועלען זיך פערמעהרן, וועלען בעזעצען אלע אינזלען ארום און וועלען אמאל קעמפּפען פאר זייער פאָטערלאנד. זיי וועלען אמאל שרייען: אונזערע עלטערן האבען בעארבייט דיעזעס לאנד, זיי האבען עס בעגאסען מיט זייער שווייס און בענעצט מיט זייערע טרערין. דיעזעס לאנד געהערט צו אונז! קיין פרעמדער טאר צו אונז ניט קומען! — וועלען זיי רעכט האבען?....

— איך האב נאך פערגעסען אייך צו דערצעהלען פון א ראבינזאן, וועלכער איז געווען אויף דיעזער אינזעל, האט דער פּראָפעסאָר פּלוצלונג געזאגט. אין 1793 איז א פראנצויזישע שיף פערביינעפאהרען דיעזע אינזעל און האט זיך אפּגעשטעלט צו פער־זארגען זיך מיט פרישעס וואסער. א פראנצויזישער געלערנטער מיט'ן נאמען דיפּעטי, וועלכער איז געראדע געפאהרען אויף דער שיף, איז אראפּגעגאנגען אויפ'ן לאנד אביסעל שפּאציערען. ער האט זיך פערטראכט און איז אוועקגעגאנגען ווייט צווישען דיא שטיינער. דיא שיף איז דערוויל אוועקגעפאהרען און ער איז געבליעבען אליין אויף דער אינזעל. אכט מאנאטע האט ער פערבראכט אויף דער אינזעל איינער אליין. ער האט איבערגעליטען הונגער און נויט, ביז עס איז אנגעקומען אן ענגלישע שיף און האט איהם ארויפגענומען אויפ'ן דעק.

— דער געלערנטער איז געוויס געווען פון אייער פאמיליע, הערר פּראָפעסאָר, האט דער מאיאר געלאכט, איז ער אפשט ניט געווען אייער עלטער זיידע?

— דאס מאל ניט, איך וואלט מיך אבער ניט געשעהמט, ווען ער וואלט עס א געווען. ער איז געווען א גרויסער געלערנטער, האט דער פּראָפעסאָר געענטפערט.

דעם אנדערן טאג איז לארד גלענארוואן, דער פּראָפעסאָר און דער מאיאר געגאנגען אויף דיא יאגד. זיי האבען צוואר ניט פיעל געשאסען, דערפאר אבער האבען

זיי זעהר פיעל געזעהן. אויף דיא בערג האבען זיי געזעהן פיעלע ווילדע ציעגען. זיי האבען זיי ניט געקענט שיעסען, ווייל דיא ציעגען זיינען זעהר פלינק און אנטלויפען, ווען זיי הערן דעם קלענסטען גערויש. פון ווילדע חיות געפינען זיך אויף דער אינזעל נור ווילדע קעץ. וויא עס ווייזט אויס, האט אמאל א שיף דא איבערגעלאזען א פאר קעץ, וועלכע האבען זיך מיט דער צייט שטארק פערמעהרט און זיינען געווארען ווילד. זיי ווערן מיט יעדען טאג געפעהרליכער פאר דיא איינוואינער. זיי פאלען אן אויף דיא היהנער, גענז און ענטען פון דיא איינוואינער און, ווען זיי זיינען שטארק הונגעריג, פאלען זיי זאגאר אן אויף יונגע ציעגעלעך און צו רייסען זיי. דיא איינוואינער זיינען שוין יעצט געצוואונגען פון צייט צו צייט צו פעראנשטאלטען אן אלגעמיינע יאגד — מאכען אן אבלאווע — אויף דיא ווילדע קעץ.

אין דער צייט וואס לארד גלענארוואן מיט זיין פארטיע זיינען געגאנגען אויף דער יאגד, זיינען דיא מאטראזען געפאהרען חאפען פיש. זיי האבען אנגעחאפט אזוי פיעל, אז זיי האבען פערזארגט אויף אכט טאג דיא שיף מיט פיש.

אום 8 אוהר פארנאכט זיינען אלע געקומען צוריק אויפ'ן שיף. דעם אנדערן טאג אין דער פריה איז דער „דונקאן" אוועקגעפאהרען פון טריסטאן דאנקוניא.

3טעם קאפיטעל.

קאפשטאדט און הערר וויארדא.

וויא מען האט אפגערעדט, וואלטען זיי יעצט געדארפט פאהרען צו דער אינזעל אמסטערדאם. קאפיטאן פארראגוט אבער האט דערזעהן, אז זיי האבען ווייניג קוילען און ער האט זיך געזעהן גענייטיגט אראפצופאהרען פון'ם וועג און צו צופאהרען קיין קאפשטאדט אין אפריקא אום זיך דארט צו פערזארגען מיט קוילען. אין זעקס טאג איז ער איינגעפאהרען פון דער אינזעל טריסטאן דאנקוניא ביז קאפשטאדט.

עס איז געווען פאר נאכט, ווען זיי האבען דערזעהן פון דער ווייטען דעם „טיש בערג". דער שיפס קאפיטאן האט גערופען דעם פראפעסאר איהם ווייזען דיעזעס וואונדער פון דער נאטור — ניט ווייט פון דער שטאדט קאפשטאדט, אדער, וויא דיא ענגלענדער רופען זיא „קייפ־טאון", הייבט זיך אויף א הויכער בארג, ריכטיגער געזאגט, א הויכער שטיין. פון אלע פיער זייטען זיינען דיא ווענט פון'ם בארג גלייך און גלאט, גלייך וויא מען וואלט זיי אפגעשניטען מיט א מעסער. נור אין איין ארט זיינען אויס־געהאקט טרעפ, אויף וועלכע מען קען ארויפגעהן אויפ'ן בארג. ווען מען קומט ארויף אויבען, זעהט מען, אז דער שטיין איז ניט שפיציג, וויא יעדער בארג איז געוועהנליך, זאנדערן גאנץ גלאט, וויא א טיש. דער גאנצער בארג, אדער דער גאנצער שטיין, האט ווירקליך דיא געשטאלט פון א פיער עקיגען טיש. דער פאר הייסט ער „טיש־בערג", אדער וויא דיא ענגלענדער רופען איהם „טייבל מאונטיין."

— דאס איז דאס איינציגע וואונדער, וואס מען האט צו זעהן אין קאפשטאדט, האט דער פראפעסאר געזאגט. דיא שטאדט אליין האט ניט מעהר, וויא דרייסיג טויזענד איינוואינער. זיא איז זעהר ריין און זעהר שעהן געבויט, אבער זעהר לאנגווייליג. דאס לאנד האט א מאל געהערט צו דיא האלענדער. דיא איינוואינער זיינען

גרעסטען טהיילס האלענדער. אין 1815 האבען עס דיא ענגלענדער אפגענומען פון דיא האלענדער. זיי האבען געפיהרט קריעג מיט דיא האָטענטאָטען (דיא נעגערן) ארום און האבען ביי זיי צוגענומען זייער לאנד. יעצט געהערט דער גאנצער זידען פון אפריקא צו ענגלאנד.

— אלזא, ווילט איהר ניט אראפגעהן אנקוקען קאפשטאדט? האט איהם לאָרד גלענארוואן געפרעגט.

— וואס וועל איך דארט זעהן? דיא האלענדער זיינען א לאנגווייליגעס פאָלק. דיא גאנצע שטאָדט איז געבויט, וויא דיא קעסטעלעך פון א שאָך ברעט. דאס איינציגע גוטעס, וואס זיי האבען, איז דער קאנסטאנציא וויין. זיי זאגען אבער, אז ווער עס טרינקט איהם איין מאל, דער קען זיך שוין פון איהם ניט אפגעוואינען. איך וויל איהם ניט טרינקען און וויל צו איהם ניט געוואינט ווערן.

אלע זיינען געבליעבען אויפ'ן שיף, נור דער קאפיטאן איז געגאנגען אין שטאָדט אריין קויפען קוילען. עס האט ניט לאנג געדויערט און מען אנגעהויבען אנצולאָדען דיא שיף מיט קוילען.

דעם אנדערן טאג אין דערפריה זיינען זיי ווייטער געפאהרען צו דער אינזעל אמסטערדאם. פון קאפלאנד ביז צו דער אינזעל איז זעהר ווייט,—קנאפע דריי טויזענד מייל. ווען זיי זאלען גוט פאהרען און זאָלען קיין איבערשלאָג ניט האָבען, דארף דיא רייזע געדויערן צוועלף טעג. לארד גלענארוואן האט צוואר געוואלט פאהרען גלייך קיין אויסטראַליען. ער האט ניט געוואלט פערליערען אזוי פיעל צייט. דער מאיאר אבער איז בעשטאנען דארויף, אז זיי זאלען פאהרען צו דער אינזעל.

— וואס איז אייער מיינונג, פראָפעסאר פאגאנעל? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— מיין מיינונג? איהר ווילט וויסען מיין מיינונג? נו, וועל איך אייך זאָגען — איך האב ליעב דאס מעער. דיא גרויסע וואסערן זיינען דער ריכטיגער וועג פונ'ם מענשליכען גייסט און פון דער ציוויליזאציאן. עס איז א גליק, וואס אויף דער וועלט איז דאָ צווייא דריטעל וואסער און נור איין דריטעל לאנד. וואס וואלטען מיר געטאָהן, ווען אויף דער וועלט וואלט ניט געווען קיין מעער? מיר וואלטען איינער דעם אנדערן ניט געקענט. אין דיא סטעפען פון סיביר, אין דיא וויסטעניי פון מיטעל אפריקא, אין דיא פאמפאס פון זיד אמעריקא, אין דיא פרעריען (אויך אזא סארט סטעפעס) פון נארד אמעריקא וואינען פעלקער, וועלכע קענען איינער דעם אנדערן ניט. הונדערט מייל אויפ'ן לאנד איז פיעל שווערער דורכצופאָהרען, וויא צווייא טויזענד מייל אויפ'ן וואסער. איהר האט א גוטען ביישפיעל פון אונז אליין. פון טשילי קיין ארגענטיניען איז נור דרייצעהן הונדערט מייל. עס האט ביי אונז געדויערט צווייא און פערציג טאג זיי דורכצוגעהן. מיר זיינען איבערגעשטאנען אלע מעגליכע געפאהרען און האבען געליטען הונגער און נויט. פון קאפלאנד ביז צו דער אינזעל אמסטערדאם איז קנאפע דרייא טויזענד מייל. מיר וועלען זיי דורכפאָהרען איין צעהן־צוועלף טעג. מיר וועלען דיא צייט פערבריינגען גאנץ גוט אויף אונזער שיף, וועלען האבען פיעל פערגניגען פון דער רייזע און

וועלען דערביי געוואהר ווערן, אויב קאפיטאן גראנט האט דארט ניט געליטען קיין שיפבּרוך. פאר וואס זאלען מיר אלזא ניט פאהרען צו דער אינזעל אמסטערדאם?

דער פּראָפעסאָר האט גערעדט מיט אזא פייער און מיט אזא איבערצייגונג, אז אלע האבען געמוזט איינשטימען, אז דאס מעער איז זעהר א גוטע זאך.

— דער פּראָפעסאָר האט רעכט, האט דער מאַיאָר געזאָגט. ווען א וואסער געפינט זיך צווישען צווייא פעלקער זיינען זיי ברידער; ווען א וואלד געפינט זיך צווישען צווייא פעלקער, זיינען זיי פרעמדע. ענגלאנד און אויסטראליען איז איין לאנד, רוסס־לאנד און כינא זיינען צווייא לענדער. און דענאך איז פון לאנדאן קיין מעלבורן, אין אויסטראליען, צעהן מאל אזוי ווייט, וויא פון פעטערבורג קיין פעקין דיא הויפּשטאָדט פון כינא.

דאס וועטער איז געווען שעהן און די רייזע איז ווירקליך געווען זעהר אנגענעהם. דאס מעער אליין איז געווען צופריעדען צו טראגען אונזערע רייזענדע אויף זיינע גלאטע וועל־לען (כוואליעס). אין דיא גאנצע צעהן טעג איז עס געווען גאנץ רוהיג און שטיל. דער „דונקאן“ האט זיך געגליטש שנעל אויפ'ן גלאטען שפּיגעל. דעם 15טען יאנואר האבען זיי דערזעהן, וויא א בארג קריעכט ארויס פון דער טיעפעניש פון'ם וועלט מעער. דאס איז געווען דיא אינזעל אמסטערדאם.

— מיר זיינען יעצט נור פופציג מייל פון דער אינזעל, האט דער פּראָפעסאָר געזאָגט. פיעל נייעס האבען מיר דאָרט ניט צו זעהן. עס איז זעהר עהנליך צו דער אינזעל טריסטאן דאנקוניא.

— מיט וואס זיינען ביידע אינזלען עהנליך? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— מיט ראָבינזאָנס. אויף דער אינזעל אמסטערדאם זיינען אויך פיעלע מענשען פערשלאָגען געוואָרען און האָבען צוגעבראכט אויף איהר יאהרען לאנג גאנץ אליין, וויא עס שטעהט בעשריעבען אין דער געשיכטע פון ראָבינזאָן קרוזאָע, וועלכע איהר האָט געוויס געלעזען.

— אלזאָ, איז דיא געשיכטע פון ראָבינזאָן קרוזאָע ניט אויסגעטראכט? האט ליידי העלענא געפרעגט. עס האט זיך טאקע געטראָפען?

— אויסגעטראכט? האט געלאכט דער פּראָפעסאָר. עס איז כמעט ניטאָ איין אינזעל אויף דער וועלט, וועלכע האט ניט געהאט איהר ראָבינזאָן קרוזאָע.

— פּראָפעסאָר, איך וויל אייך שטעלען א פראגע, האט מערי גראנט געזאָגט.

— זאגאר צעהן פראגען, איך וועל אייך ענטפערן מיט פערגניגען.

— וואָלט איהר מורא געהאט צו בלייבען אויף אן אינזעל גאנץ אליין?

— איך? האט געלאכט דער פּראָפעסאָר. איך זאל מורא האבען? —

— באלד וועט ער זאגען, אז ער וואלט געווען העכסט צופריעדען צו בלייבען אליין אויף אן אינזעל, האט געשפּאסט דער מאַיאָר.

— צופריעדען אדער ניט צופריעדען, דאס ווייס איך ניט, האט דער פּראָפעסאָר געזאָגט. איך וואלט מיך אבער ניט געזאָרגט און זעהר וועניג געקימערט. איך וואָלט געכאפּט פיש און געפאנגען פייגעל. איך וואלט געוואוינט אין א הייל אום ווינטער און אויף א בוים אום זומער. איך וואלט מיר געבוים א מאגאזין, וואו איך וואלט אום

זומער אנגעגרייט עסען אויפ'ן ווינטער. — קורץ, איך וואלט קאָלאָניזירט מיין אינזעל.

— גאנץ אליין?

— גאנץ אליין. איבעריגענס, וואלט איך מיר אויסגעזוכט א חיה'לע אדער א פויגעל, וועלכען איך וואלט צוגעוואינט צו מיר און וואלט איהם צוגעוואינט צו קומען צו מיר, צו רעדען מיט מיר און צו עסען מיט מיר. ווען איך וואלט געהאט נאך א מענשען צו מיר, וואלט איך שוין גאר געווען אויפ'ן זיבעטען הימעל. צווייא מענשען אליין אויף אן אינזעל קענען גליקליך לעבען. א שטיינער איך און דער מאיאָר —

— איך דאנק אייך, האט דער מאיאָר געזאגט. מיר געפעלט אזא גליק זעהר וועניג. איך האב בעסער ליעב צו זיין אין א טהעאטער אין לאנדאָן.

— ליעבער פראפעסאר, האט ליידי העלענא געזאגט, איהר האט א גרויסען טעות. איהר שטעלט אייך פאָר, אז אליין זיין אויף אן אינזעל איז אנגענעהם. דאס קען נים זיין. דער מענש איז געבאָרען צו לעבען מיט אנדערע מענשען, ער קען ניט זיין אליין. אנדערע מענשען מוזען איהם העלפען. ניט יעדער מענש קען זיין א ראָבינ־זאָן קרוזאָע און ראָבינזאָן קרוזאָע אליין איז אויך ניט געווען אזוי גליקליך, וויא איהר מיינט. זיין איינער אליין אויף אן אינזעל איז זעהר טרויעריג. אזא מענשען האט מען געוויס ניט וואס מקנא צו זיין.

דער פראפעסאר האט געשוויעגען. ער האט איינגעזעהן, אז ליידי העלענא האט דאך רעכט. אין דער מינוט איז דער „דונקאן" צוגעקומען צו דער אינזעל אמסטערדאם. דאס זיינען אייגענטליך צווייא אינזלען, וועלכע זיינען נור פינף און דרייסיג מייל ווייט איינע פון דער אנדערער. איינע איז גרעסער און הייסט אמסטערדאם, דיא אנדערע איז קלענער און הייסט סען פאָל.

אויף דער אינזעל ס ע ן פ אָ ל וואינט קיינער ניט. דיא גאנצע אינזעל שטעלט פאָר א שפּיציגען באַרג. דיא אינזעל אמסטערדאם אָבער איז בעוואינט מיט עטליכע מענשען, וועלכע בעשעפטיגען זיך מיט פישפאנג. דיא גאנצע אינזעל געהערט צו א רייכען קויפמאן, וועלכער שיקט אהין ארויס אין געוויסע צייטען פון'ם יאהר מענשען צו חאפּען א סאָרט פיש, קאד, אויף רוסיש טריאָסקאַ, וועלכע געפינט זיך דארט אין גרויסע מאסען. דיא פיש ווערן געזאלצען, געטריקענט און גערייבערט אויף דער אינזעל.

אין דער צייט, ווען דער „דונקאן" איז אנגעקומען אויף דער אינזעל, איז דיא גאנצע בעפעלקערונג פון דער אינזעל בעשטאנען פון דרייא מענשען: א פראנצויז, מיט'ן נאמען וויארדאָ און צווייא נעגער. דיא צייט פון דעם פישפאנג איז דאמאלס שוין גע־ווען פאָראיבער און דיעזע דרייא מענשען זיינען געווען דיא וועכטער פון דיא הייזער און דיא אנשטאלטען צו זאלצען, טריקענען און רייבערן פון דיא פיש. דער אייגענטהי־מער — בעל הבית — פון דער אינזעל האט זיי געצאהלט א מאנאטליכע געהאלט, זיי זאלען דארט וואינען.

דער פראָפעסאָר איז געווען העכסט צופריעדען, וואס ער האט געטראָפען א לאנדסמאן. דער אלטער וויארדאָ איז געווען גליקליך, וואס א שיף איז צוגעקומען צו זיין קעניגרייך, ווייל עס פערגעהן א סאל מאנאטע, אין וועלכע ער זעהט נים קיין

לעבעדיגען מענשען אויסער זיינע צוויא אונטערטאהנען. ער האט דערצעהלט דעם פראָפעסאר, אז דער פישפאנג טראָגט איין אכציג ביז הונדערט טויזענד פראנקס א יאהר ריינעם פראָפיט. אין דער צייט פון׳ם פישפאנג איז גאנץ פרעהליך אויף דער אינזעל. דיא פישער פאהרען ארויס אויף זייערע שיפלעך גאנץ פריה און קומען צוריק פאר נאכט מיט דיא געפאנגענע פיש. צוואנציג ביז דרייסיג מענשען זיינען בעשעפטיגט מיט׳ן צושניידען, רייניגען און זאלצען דיא פיש. דאמאלס ווערט דיא אינזעל לעבעדיג און פרעהליך. דאס דויערט אבער ניט מעהר וויא צוויא מאנאטע אין יאהר. דיא איבעריגע צעהן מאנאטע פון׳ם יאהר פערברענגט ער אויף דער אינזעל גאנץ אליין. זעלטען קומט צו א שיף צו דער אינזעל.

לארד גלענארוואן האט איהם געפרעגט, אויב ער ווייס ניט פון אן ענגלישעס שיף „בריטאניא" און א קאפיטאן גראנט, וועלכער האט געליטען שיפברוך אין דיעזע געגענדען. וויארדא האט איהם געענטפערט, אז זייט צעהן יאהר, וועלכע ער געדענקט, איז קיין שיף ניט אונטערגעגאנגען לעבען דער אינזעל.

זיי וואלטען געקענט באלד אוועקפאהרען. זיי האבען שוין דאָ מעהר ניט געהאט וואס צו טהאָן. דער פראָפעסאר אבער האט זיך ניט געקענט אויסרייסען פון זיין לאנדסמאן. ער האט געבעטען לארד גלענארוואן, זיי זאָלען זיך א ביסעל דורכשפאַציערען אויף דער אינזעל.

— מיר וועלען מיט אייך שפאציערען, האט ליידי העלענא געזאָגט, אבער נור מיט דער בעדינגונג, איהר זאלט אונז דערצעהלען דיא געשיכטע פון דיא ראָבינזאָנס פון דיעזער אינזעל.

דער געלערנטער פראָפעסאָר איז געוועז העכסט צופריעדען, וואס ער האט געהאט א געלעגענהייט צו רעדען, ער האט באלד אָנגעהויבען צו דערצעהלען:

— אין 1827 איז אן ענגלישע שיף „פאלמירא" פארבייגעפאָהרען דיעזע אינזעל. דער קאפיטאן האָט דערזעהן א רויך אויפ׳ן ברעג, אזוי וויא אויף דער אינזעל האט דאמאלס קיין מענש ניט געוואינט, איז געוועז דעם קאפיטאן א וואונדער, פון וואנען דער רויך קומט. ער איז צוגעפאָהרען נעהנטער און האט דערזעהן, אז צוויא מענשענגעשטאלטען שטעהן אויפ׳ן ברעג, מאכען מיט דיא הענד און בעטען הילף. ער האט געהייסען אראָפּלאָזען א באָט, האט זיך אריינגעזעצט אין באָט מיט א פאָר מאטראָזען און איז צוגעקומען צו דער אינזעל. ער האט געפונען צוויא געשטאלטען, וועלכע עס איז געווען שווער צו דערקענען, אז דאס זיינען מענשען. זיי זיינען געוועזן פערוואקסען און פערווילדערט. זייערע לאנגע האר, זייערע ווילדע בערד, זייערע פארשווארצטע און פארברענטע געזיכטער, דיא שמוציגע שטיקלעך קליידער, וועלכע האבען בעדעקט נור א טהייל פון זייער קערפער — אלעס אין זיי האט געהאט דאס אויסזעהן פון ווילדע חיות, ניט פון מענשען. ער האט זיי ארויפגענומען צו זיך אויפ׳ן שיף, האט זיי געהייסען ארומוואשען און זיך אנטאהן, האט זיי געגעבען עסען און טרינקען און זיי האבען איהם דערצעהלט זייער לעבענסגעשיכטע.

זיי זיינען שאָטלענדער. מיט צוויא יאהר צוריק זיינען זיי ארויסגעפאהרען אלס מאטראזען אויף אן ענגלישער שיף, וועלכע איז געפאָהרען תאפען וואלל פיש אין דיעזע

געגענד. דער קאפּיטאן פון זייער שיף האט זיי איבערגעלאָזען אויף דער אינזעל, אז זיי זאלען זיך דא אויסבויען אן ארט מאגאזין, וואו ער זאל קענען צונויפזאמלען אלעס, וואס ער וועט פאנגען. זייט דיעזע צייט האבען זיי מעהר ניט געזעהן ניט דעם קאפּיטאן, ניט דיא שיף. וואהרשיינליך איז דיא שיף אונטערגעגאנגען און אלע זיינען דערטרונקען געווארען. אנדערש קען מען ניט ערקלערן, פאר וואס מען האט אן זיי אזוי פערגעסען.

זיי האבען מיט זיך געהאט פּראָוויאנט אויף א מאנט און זיינען אין דער ערשטער צייט געווען זאָגאר צופריעדען, וואס דער קאפּיטאן האט געראדע זיי אויסגעוועהלט צו בלייבען אויף דער אינזעל. עס איז פערגאנגען דער מאנאט, דער פּראָוויאנט האט זיך אויסגעלאזען און קיינער איז ניט געקומען. זיי האבען אנגעהויבען צו ליידען הונגער. זיי האָבען מיט זיך ניט מיטגענומען ניט קיין נעצען, ניט קיין אנגעל צו חאפּען פיש, ניט קיין ביקסען, ניט קיין פולווער מיט וואס צו שיעסען פייגעל אדער אנדערע חיות, וועלכע געפינען זיך אויף דער אינזעל. זיי האבען געמוזט ארומגעהן ארום ברעג און אויפקלויבען דיא טויטע פיש און דיא אויסטערן, וואס דאס מעער ווארפט ארויס. דאס איז געווען זייער איינציגע שפּייז. ווען דאס מעער איז געווען אונרוהיג און האט ארויסגעווארפען פיעל טויטע פיש און אויסטערן, האבען זיי נאך געקענט זיך זאט אָנעסען; ווען דאס מעער איז אבער געווען שטיל און רוהיג, האבען זיי געהאט זעהר וועניג וואס צו עסען.

דאס טהייערסטע איז ביי זיי געווען דאס פייערגעצייג — א שטיקעל שטאהל און א שטיק צונטער (היפקע). מיט'ן פייערגעצייג האבען זיי געקענט מאכען פייער און וועניגסטענס אפּבראטען דיא פיש, וואס דאס מעער האט זיי ארויסגעווארפען. אזוי זיינען פערגאנגען איין מאנאט נאכ'ן אנדערן. זיי האבען געליטען שרעקליך. זייערע קלדייער האבען זיך צוריסען. פון זייערע העמדער האבען זיי אויסגעפלאכטען א קליינע נעץ, מיט וועלכע זיי פלעגען חאפּען נור גאנץ קליינע פישעלעך ביים ברעג פון'ם מעער. איין מאל איז זיי געראטען צו חאפּען א גרויסען פויגעל, וועלכער איז געווען קראנק אדער פערוואונדעט און האט ניט געקענט אנטלויפען. זיי האבען איהם אפּגעבראָטען און פערשלונגען מיט'ן גרעסטען אפּעטיט.

אזוי האבען זיי פערבראכט אכצעהן מאנאטע אויף דער אינזעל. מיט איינינע מאנאטע צוריק האבען זיי געזעהן א שיף פארביי פאהרען. זיי האבען געמאכט א פייער אין דער האָפנונג, אז דיא שיף וועט בעמערקען דעם רויך. זיי האבען זיך געשטעלט אויפ'ן ברעג, האבען געשריען, גערופען, געמאכט צייכענס, דיא שיף אבער האט זיי ניט בעמערקט אדער ניט געוואָלט שיקען קיין באָאט זיי צו הילף. זיי זיינען געווען פערצווייפעלט און האבען זיך ענטשלאסען צו שטארבען פאר הונגער. דרייא טאָג האָבען זיי אויסגעהאלטען זייער בעשלוס. אויפ'ן פיערטען טאָג האט דאס מעער, וויא אויף צו להכעיס, ארויסגעווארפען זעהר פיעל אויסטערן. זיי האבען זיך ניט געקענט איינהאלטען און האבען אנגעהויבען ווידער צו עסען.

— דאס איז דיא טרויעריגע געשיכטע פון דיא ערשטע צווייא ראָבינזאָנס אויף דער אינזעל אמסטערדאם, האט דער פּראָפעסאָר געענדיגט זיין ערצעהלונג.

— זיינען דען נאך געווען ראבינזאָנס אויף דיזער אינזעל? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— אויף קיין אינזעל אין דער וועלט זיינען ניט געווען אזוי פיעל ראָבינזאָנס, וויא אויף דער אינזעל אַמסטערדאַם, האט דער פּראָפעסאר געענטפערט.

— דערצעהלט אונז נאך עפּעס פון א ראָבינזאָן, האט מערי גראנט געבעטען.

איהר האט זעהר אינטערעסירט דיא געשיכטע פון מענשען, וועלכע זיינען פער־ווארפען געווארען אויף אן אונבעוואינטע אינזעל. זיא האט זיך דערמאנט אן איהר פאטער, וועלכער געפינט זיך יעצט פיעללייכט אויך איינער אליין אויף א וויסטע אינזעל.

— דיא געשיכטע פון אנדערן ראבינזאָן, וועלכע איך וויים, האט דער פּראָ־פעסאָר געזאָגט, איז זעהר עהנליך צו דער ערשטער, וועלכע איך האב אייך נור וואָס דערצעהלט. זיא איז אבער טרויעריגער אין אנדערע פּונקטען.

אין 1831 איז אונטערגעגאנגען א שיף ערגעץ אין דיזע געגענד. דער קאפּיטאן, א פראנצויז מיט'ן נאמען פּעראָן און איין פראנצויזישער און צוויי ענגלישע מאטראָ־זען האבען זיך געראטעוועט אויף א באָאָט. אין איינינע טעג ארום האט זיי דער ווינד געבראכט צו דער אינזעל אמסטערדאם. זיי זיינען ארויסגעגאנגען אויף דער אינזעל און האבען אין דער ערשטער צייט געלעבט רוהיג און פריינדליך צוזאמען. פּלוצלונג אבער האבען זיך דיא צווייא פראנצויזען צוקריעגט מיט דיא צווייא ענגלענדער. עס איז גע־װארען צווישען זיי אזא פיינדשאפט, אז זיי האבען זיך געמוזט צוטהיילען אויף צווייא פּארטייען, דיא ענגלענדער האבען זיך אויפגעהאלטען אויף איין זייט פון דער אינזעל און דיא פראנצויזען אויף דער אנדערער זייט. יעצט זיינען זייערע ליידען געוואָרען דאָ־פּעלט. זיי האבען זיך ניט געטאָרט ווייזען איינער פאַרן אנדערן, ווייל עס וואָלט זיך באלד אנגעהויבען א געשלעג און איינער וואלט דעם אנדערן געשטאָכען. ווען זיי וואָל־טען זיך געהאלטען צוזאמען, וואלטען זיי צוזאמען געגאנגען אויף דער יאגד, צוזאמען געכאפּט פיש און צוזאמען געוואינט. יעצט האט יעדער בעזונדער געמוזט פיהרען א ווירטהשאפט. קיינער האט ניט געטארט קומען צום אנדערן אין לאנד. עס איז נאך געווען א גליק, וואס זיי האבען ניט געהאט מיט זיך קיין ביקסען און קיין פּיסטאָלע־טען. זיי וואלטען געוויס געווען געטייטעט איינער דעם אנדערן.

אין ליידען, אין נויט, אין דעם שרעקליכסטען עלענד און אין פיינדשאפט האבען זיי אזוי פערבראכט אכט מאנאטע, ביז עס איז ענדליך אנגעקומען אן ענגלישע שיף און האט אויפגענומען דיא צוויי ענגלענדער. דיא פראנצויזען האבען ניט געוואלט פאהרען מיט זייערע פיינד און זיינען בעסער געבליעבען אויף דער אינזעל אליין. זיי האבען נור געבעטען דעם שיפס־קאפּיטאן, ער זאל מעלדען דער פראנצויזישער רעגיע־רונג, אז אויף דער אינזעל אמסטערדאם געפינען זיך צוויי פראנצויזען, וועלכע האבען געליטען שיפבּרוך. דער קאפּיטאן האט זיי צוגעזאגט און האט געהאלטען זיין ווארט. דיא פראנצויזישע רעגיערונג האט געשיקט א שיף זיי אפּנעהמען.

— אלזא, קען דאך א מענש לעבען אויף אן איינזאמער אינזעל? האט מערי גראנט געפרעגט.

— געוויס, ליעבע מערי, קען א מענש לעבען אויף אן איינזאמער אינזעל, בע־

ואנדערס לייכט איז עס פאר א מענשען, וועלכער איז געוואינט מיטן מעער. אזא מענש קען קיין מאל נים שטארבען פאר הונגער. דאס מעער גיט איהם שטענדיג פערזארגען מיט שפייז.

אונזער רייזענדע האבען יעצט אביסעל ארומשפאציערט אויף דער אינזעל. עס איז אבער דארט נים געווען פיעל וואס צו זעהן. אויף דער אינזעל וואקסען נור ווענינ גראזען און קליינע ביימעלעך (בוש), ווייטער גאר נים. דיא איינציגע מערקווירדיגקייט אויף דער אינזעל איז איינינע הייסע קוועלען. דאס וואסער איז דארט אזוי הייס, אז ווען מען לעגט אריין א פיש, ווערט ער אין איינינע מינוטען אפגעקאכט. ווען עס זאל נים זיין אזוי ווייט פון יעדעס לאנד, וואלטען דיעזע קוועלען געווען פארטרעפליכע וואַרמבעדער. יעצט בענוצט זיי קיינער נים. דער אלטער וויארדא האט זיי דערצעהלט, אז ער האט אמאל פראָבירט קאכען אין דיעזעס הייסע וואסער. דאס עסען קומט אבער ארויס ביטער און געזאלצען און מען קען עס נים עסען.

זיי האבען פערבראכט נור איינינע שטונדען אויף דער אינזעל, האבען אבשיעד גענומען פון דיא דריי מענשען, וועלכע געפינען זיך דארט און זיינען אוועקגעפאהרען, יעצט שוין גלייך קיין אויסטראַליען.

4טעס קאפיטעל.

דער פּראָפעסאָר און דער מאַיאָר וועטען זיך.

לוסטיג און מונטער איז דער „דונקאַן“ געשוואומען אין דיא שטילע, בלויע וואסערן פון'ם אינדישען וועלט מעער. דאס וועטער איז געווען שעהן, דאס מעער רוהיג. אונזערע רייזענדע פלעגען איבערזיצען גאנצע טעג אויפ'ן דעק און רעדען.

— אין דיעזע וואסערן איז געפאהרען מיין פאטער מיט זיין שיף, איידער זיא איז אונטערגעגאנגען, האט זיך אמאל אפגערופען ראָבערט גראנט מיט א זיפץ. ער איז אויך געזעסען מיט זיינע מאטראזען אויפ'ן דעק פון זיין שיף און האט מיט זיי גערעדט פריינדליך און פרעהליך, וויא מיר רעדען יעצט. וואו איז ער יעצט? וואס טהוט ער יעצט? —

— זיי רוהיג, מיין קינד, מיר וועלען איהם געפינען, האט איהם דער פּראָפעסאָר געטרייסט. מיר פאהרען איהם זוכען און מיר וועלען איהם געוויס געפינען.

דיעזעס געשפרעך האט אלעמען אויפגערעגט. אלע האבען ווידער אנגעהויבען צו דענקען פון דעם צוועק פון זייער רייזע.

— איך וויל אייך עפעס פרעגען, פּראָפעסאָר, האט זיך פלוצלונג אפגערופען ליידי העלענא. איהר ערקלערט, אז קאפיטאן גראנט האט געליטען שיפברוך ערגענץ לעבען אויסטראַליען. אין דער צייטונג וואָס מיר האבען געפינען מיר, אז דעם 30טען מאי 1862 איז קאפיטאן גראנט ארויסגעפאהרען פון טשילי. דעם 7טען יוני האט ער געליטען שיפברוך ערגענץ לעבען אויסטראַליען. איז דאס מעגליך, אז אין אכט טעג זאל א שיף קענען איינפאהרען אזא שטרעקע? מיר פאהרען דאך שוין מעהר אלס א מאנאט און זיינען נאך נים אין אויסטראַליען?

דער פּראָפעסאָר האט זיך פערטראכט. ער האט נים געוואוסט וואס צו ענט-פערן אויף אזא ריכטיגע פראגע. לארד גלענארוואן האט אויך איינגעזעהן, אז זיין פרוי

האט פאלקאמען רעכט. ער האט זיך אויף קיין פאל ניט געקענט ערקלערן, וויא אזוי ער האט געמאכט אזא פערזעהן. עס זיינען פערגאנגען איינינע מינוט אין טיעפעס שווייגען. קיינער האט ניט געקענט פעראנטווארטען דיעזע וויכטיגע פראגע. פלוצלונג האט זיך דער פראפעסאר אויפגעהאפט, וויא פון שלאף און האט אנגעהויבען צו רופען:

— קאפיטאן פארראגוט! קאפיטאן פארראגוט!

אלע האבען איהם אנגעקוקט מיט שטוינען. וואס וויל ער האבען פון קאפיטאן פארראגוט? דער קאפיטאן איז באלד צוגעקומען און האט געפרעגט, וואס ער דארף איהם?

— קען א גוטע שיף איינפאהרען פון טשילי קיין אויסטראליען אין א מאנאט? האט דער פראפעסאר געפרעגט.

— א גוטע שיף, ווען זיא האט גוטע ווינטען, קען זעהר לייכט איינפאהרען פון טשילי קיין אויסטראליען אין א מאנאט.

— דאן ווייס איך שוין, האט געזאגט דער פראפעסאר רוהיג.

— וואס ווייסט איהר? ערקלערט אונז אויך, האט ליידי העלענא געבעטען.

— אין בריעף שטעהט דער 7טע יוני, האט דער פראפעסאר געזאגט, מיר מוזען אבער לעזען דעם 27טען יוני. דיא 2 איז אפגעמעקט געווארען.

— בראווא, פראפעסאר פאגאנעל! האט אויסגערופען דער מאיאר.

— ער האט ווירקליך רעכט, האט לארד גלענארוואן געזאגט. דאס קען זעהר זיין. קאפיטאן גראנט האט געהאט א גוטע רייזע און איז אין 30 טאג איינגעפאהרען פון טשילי קיין אויסטראליען. אלזא, דיעזען פונקט ווייסען מיר שוין. יעצט דארפען מיר נאך וויסען, אין וועלכער זייט פון אויסטראליען האט קאפיטאן גראנט געקענט ליידען שיפברוך?

— דאס איז זעהר לייכט צו זאגען, האט דער פראפעסאר געענטפערט. אין דער זיד זייט און אין דער אסט זייט (מזרח זייט) איז אויסטראליען בעזעצט מיט ענגלענדער. ווען קאפיטאן גראנט וואלט דארט געליטען שיפברוך, וואלט ער שוין לאנג געווען אין דער היים. ער האט געוויס געליטען שיפברוך אין דער וועסט זייט (מעריב) דארט איז אויסטראליען נאך ניט בעפעלקערט, דארט געפינען זיך נאך ווילדע מענשען און דארט ערגעץ איז ער יעצט געפאנגען ביי דיא ווילדע מענשען.

— איז אויסטראליען א גרויס לאנד? האט ראבערט גראנט פלוצלונג געפרעגט.

— אויסטראליען, מיין קינד, איז אזוי גרויס, וויא פיער פינפטעל פון גאנץ אייראפא. עס איז נור מיט איין פינפטעל קלענער פון אייראפא.

— אזוי, ווייסט איהר עס גענוי? האט געלאכט דער מאיאר.

— געוויס, ווייסען מיר גענוי, וויא גרויס אויסטראליען איז, האט דער פראפעסאר געזאגט.

— פון וואנען ווייסט איהר עס אזוי גענוי?

— ווייל פון 1606, ווען מען האט צום ערשטען מאל ענטדעקט אויסטראליען, ביז יעצט האבען מעהר אלס פופציג רייזענדע איבערגעפארשט דאס לאנד און האבען דיא גענוי אויסגעמאסטען און בעשריעבען.

— פופציג רייזענדע? האט ווידער געשפאסט דער מאיאר, טאמער ניין און פערציג? לאזט מיר נאך איינעם.

— איך זאג אייך פופציג, האט זיך געבייזערט דער פראפעסאר, און וועל אייך ניט נאך לאזען ניט א האלבען. איך וועל אייך נאך געבען א הכרעה און וועל זאגען פינף און פופציג.

— און קענט איהר אויסרעכענען אלע פופציג רייזענדע? האט דער מאיאר געפרעגט מיט געלעכטער.

— געוויס! האט געזאגט דער פראפעסאר שטאלץ.

— נו, דאס גלויב איך ניט. פופציג נעמען פון רייזענדע געדענקען אויסנווייניג איז אביסעל צופיעל.

— ווייסט איהר וואס, מאיאר? לאמיר זיך וועטען איך וועל איינשטעלען מיין טעלעסקאפ און איהר שטעלט איין אייער ווינטשעסטער ביקס.

— עס געהט! האט אויסגערופען דער מאיאר און האט איהם געגעבען דיא האנד.

— אבגעמאכט! האט געזאגט דער פראפעסאר. געהט און ברענגט אייער ביקס. איהר האט פערשפיעלט. איך וועל אייך נור טהאן א געפעלינקייט און וועל זיא אייך לייען, ווען איהר וועט דארפען געהן אויף דער יאגד.

— ווען איהר זייט אזוי העפליך, האט דער מאיאר געענטפערט, וועל איך אייך לייען אייער טעלעסקאפ, ווען איהר וועט איהם דארפען.

— איך וועל ניט דארפען לייען ביי אייך מיין טעלעסקאפ, ווייל איהר האט געוויס פערשפיעלט. איך הייב באלד אן צו צעהלען. ראבערט וועט אלעס אויפנאָטירען. ער וועט זיין אונזער בוכהאלטער.

ראָבערט האט גענומען א שטיקעל קרייט און א ברעטעל. דער פראפעסאר האט זיך אויסגעהוסט און האט אנגעהויבען צו רעדען, גלייך וויא ער וואלט געשטאנען אין אוניווערזיטעט פאר זיינע סטודענטען.

— מיט צוויי הונדערט אכט און פופציג יאהר צוריק האט קיינער ניט געוואוסט, אויב עס געפינט זיך א לאנד אויסטראליען. מען האט נור גערעדט, אז אין דעם גרויסען אינדישען וועלט מעער געפינט זיך ערגעץ א גרויס אינזעל אדער א גרויס לאנד. אין 1606 האט א שפאנישער שיפס-קאפיטאן מיט'ן נאמען קוויראָס ענטדעקט א לאנד, וועלכע ער האט א נאמען געגעבען אויסטראליא. מען ווייס ניט, אויב ער האט ענטדעקט אויסטראליען אדער אנאנדער לאנד אבער איך גיב צו, אז דאס איז געווען אויסטראליען. פערשרייב א י י נ ס, ראָבערט.

ראָבערט האט פערשריעבען. ק ו ו י ר א ס.

— אין דעמזעלבען יאהר האט אנאנדער שיפס-קאפיטאן ענטדעקט דאס זעלבע לאנד אבער פון אנאנדער זייט. ער האט עס קיין נאמען ניט געגעבען, ווייל ער האט עס ניט אויסגעפארשט.

דער פראפעסאר האט אזוי אנגעהויבען אויסצורעכענען אלע שיפס-קאפיטאנען, וועלכע האבען ענטדעקט און בעשריעבען אויסטראליען. ער האט גערעכענט און ראָבערט האט פערשריעבען. פלוצלונג איז ער געבליעבען שטעהן.

— נו, וואו האלסט דוא שוין? האט ער געפרעגט.

— פינף און צוואנציג, האט ראָבערט געענטפערט.

— מיין ליעבער מאיאָר, האט דער פּראָפעסאָר געזאגט, א האלבע ביקס האב איך שוין געוואונען. ביז אהער האב איך אויסגערעכענט נור שיפס־קאפּיטאַנען, וועלכע האבען ענטדעקט און געפאהרען ארום אויסטראליען. יעצט וויל איך אנהויבען צו רעד־בענען דיא רייזענדע, וועלכע האבען בערייזט דאס לאנד.

און ער האט אנגעהויבען צו רעכענען דיא נעמען פון דיא רייזענדע. לאָרד גלע־נארוואן, ליידי העלענא און זאגאר דער מאיאָר האבען געשטוינט, וויא אזוי א מענש קען אזוי פיעל גערענקען.

איך וואלט איבערגענעבען מיינע לעזער אלע נעמען, וועלכע דער פּראָפעסאָר האט אויסגערעכענט. איך האב אבער מורא, אז זיי וועלען זיך לאנגווייליען. ווען איך וועל אנהויבען צו רעכענען: אין דעם און דעם יאהר האט דער און דער געמאכט אזא און אזא רייזע; אין דעם און דעם יאהר האט אנאנדערער געמאכט אנאנדערע רייזע. דאס איז אביסעל לאנגווייליג. איך וויל דאהער איבערהיפּען אלע דיעזע איינצעלנהייטען.

— איך בעוואונדער אייך, פּראָפעסאָר, האט ליידי העלענא געזאגט. וויא קען עס א מענש אזוי פיעל אנגעדענקען אויסוועניג? וויא קען מען זיך אנגעדענקען אזוי פיעל פערשיעדענע נעמען?

— איך האב געלערנט, ליידי העלענא, האט דער פּראָפעסאָר געזאגט ערנסט. איך האב געלערנט און איינשטודירט אלע דיעזע נעמען.

ער האט ווייטער גערעכענט.

— וויא פיעל האבען מיר שוין, ראבערט?

— דריי און פופציג, האט ראבערט געענטפערט.

— אלזא, האבען מיר שוין דריי און פופציג, האט דער פּראָפעסאָר געזאגט. איך האב נאך ניט גערעכענט דעם בעריהמטען רייזענדען פּעראָן, דעם געלערנטען קוואָי, דעם געשיקטען געלסאָן, דעם טיכטיגען הארפּער, דעם—

— לאז שוין זיין גענוג! האט לאָרד גלענארוואן געלאכט.

— ניין! האט דער פּראָפעסאָר אויסגערופען. איך האב געזאגט, אז איך וועל איהם געבען א גוטע מאָס מיט א גרויסע הכרעה און איך מוז האלטען מיין וואָרט.

ער האט אנגעהויבען ווייטער צו צעהלען. אין 1829 האט דער רייזענדער בענעט געמאכט א רייזע פון פינף הונדערט מייל און האט ענטדעקט א טייך. שפּעטער האָ־בען דיא רייזענדע בוגענוויל, פיצראָי, סטאָקס און וויקהאם געמאכט נייע ענדעקונגען.

— גענוג! גענוג! איך וויל שוין מעהר ניט הערן! האט דער מאיאָר געבעטען.

— ניין! איהר מוזט הערן, האט דער פּראָפעסאָר געזאגט און האט ווייטער אנגעהויבען אויסצורעכענען נעמען פון רייזענדע און געלערנטע, וועלכע האבען בערייזט און בעשריעבען אויסטראַליען.

— האט מיטלייד מיט אונז! האט געבעטען ליידי העלענא און האט זיך גע־האלטען ביי דיא זייטען.

זיא האט נאך קיין מאל אזוי פיעל ניט געלאכט, וויא היינט. דער מאיאָר און

געשטאנען, ווי א איינער, וואס איז פעראורטהיילט צום טוידט און הערט, ווי א מען לעזט איהם פאר זיין טאדעס אורטהייל. דער פראפעסאָר דאנעגען איז געשטאנען, ווי א שטרענגער ריכטער און האט געלעזען און דערצעהלט, וואס יעדער רייזענדער האט אויפגעטהאן.

— לאז שוין אמאל נעהמען אן ענדע, האט ענדליך געבעטען לארד גלענארוואן. דער ארימער מאיאר איז בעזיעגט. ער אליין איז מודה, אז איהר האט געוואונען.

— אזוי? ער בעקענט שוין, אז ער איז בעזיעגט? — נו, לאז ער מיר געבען זיין ביקס, אזוי ווי א מיר האבען אפגערעדט.

— דיא ביקס געהערט צו אייך, האט דער מאיאר געזאגט טרויעריג. איהר האט זיא גאנץ עהרליך געוואונען. מיט אייער גוטעס געדעכטניס וואלט איהר געקענט געווינען ניט נור איין ביקס, זאנדערן א גאנצען ארסענאל.

— איך בין ווירקליך גוט בעקאנט מיט אויסטראליען, האט דער פראפעסאָר געזאגט. אויסטראליען האט מיך שטענדיג אינטערעסירט מעהר פון אלע אנדערע וועלט טהיילע. —

— וואס האט איהר אזעלכעס געפונען אין אויסטראליען, וואס האט האט אייך אזוי אינטערעסירט? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— אויסטראליען איז א וואונדער לאנד, האט דער פראָפעסאָר געענטפערט. אויסטראליען איז א רעטעניש פאר אלע געלערנטע. פיעלע זאכען אין אויסטראליען זיינען אונז אונפערשטענדליך און מיר ווען זיי קיין מאל ניט ערקלערן.

— איז עס מעגליך, אז דיא גרעסטע געלערנטע קענען ניט ערקלערן פיעלע זאכען פון אויסטראליען? האט ליידי העלענא געפרעגט. איך קען עס גאר ניט גלויבען, אז דיא געלערנטע און פילאזאפען ״אלע אזוי לייכט איינבייגען דעם קאפּ און זאגען: דאס ווייסען מיר ניט, דאס פערשטעהן מיר ניט.

— ליידער, מוזען מיר איינבייגען דעם קאפּ און זאגען, אז מיר פערשטעהן ניט, פאר וואס אין אויסטראליען זיינען דיא ביימער אנדערש, האט דער פראָפעסאָר געענטפערט. אין דער גאנצער וועלט, ווען עס קומט ווינטער, פאלען פון דיא ביימער אראפּ דיא בלעטער, אין אויסטראליען, ווען עס קומט ווינטער, פאלט פון דיא ביימער אראפּ דיא רינדע (קאָרע). אין דער גאנצער וועלט האבען דיא פריכטע זייערע קערנער אינעווענינ, וויא, צום ביישפיעל, קירשען, פלוימען, עפּעל, בירנען — אלע האבען פון דרויסען פלייש און פון אינעווענינ, דיא קערנער; אין אויסטראליען האבען דיא פריכטע זייערע קערנער פון דרויסען. — זעלבסטפערשטענדליך, אז איך רעד נור פון דיא עכט אויסטראלישע פריכטע, ניט פון דיא, וועלכע מען האט געבראכט פון אייראפּא און מען האט זיי געפלאנצט אין אויסטראליען. — אין דער גאנצער וועלט האבען דיא ביימער א שטאם — א קלאָץ אהן צווייגען — וועלכער איז גלאט און דיא צווייגען הייבען זיך אן ערשט צוויי — דריי פוס פון דער ערד; אין אויסטראליען זיינען דא ביימער, ביי וועלכע דיא צווייגען ליעגען ביי דער ערד און העכער פון דיא צווייגען הייבט זיך אן א שטאם — א קלאָץ — וועלכער איז זעהר הויך און האט אויבען ניט א י י ן צווייג. אין דער גאנצער וועלט האבען דיא ביימער בלעטער, וועלכע ליעגען פלאטשיג און דאדורך

מאכען זיי א שאטען. אין אויסטראליען שטעהן דיא בלעטער מיט דיער קאנט און גיבען ניט קיין פיצעל שאטען.—

— איהר רעדט אלץ פון ביימער, האט ליידי העלענא געזאגט, דאס איז נאך ניט קיין בעוויז. זיינען דען טהיערע אין אויסטראליען אויך א רעטעניש?

— געוויס! האט אויסגערופען דער פראפעסאר. דיא טהיערע פון אויסטראליען שטעלען פאר דאס שווערסטע רעטעניש, וועלכע דיא געלערנטע קענען זיך אויף קיין פאל ניט ערקלערען. שטעלט אייך פאר אזא סארט טהיער, עס געהט אויף פיער פיס, איז בעוואקסען מיט האר, וויא א חיה, דערביי לעבט עס אין וואסער, האט א שנא־בעל, וויא א פויגעל און לעגט אייער, וויא א פויגעל. דיא אייער אבער מוז זיא פריהער אריינלעגען אין א ביימעל, וועלכע זיא האט אונטערן בויך און זיי ארומטראגען א געוויסע צייט, ביז עס קריעכען פון זיי ארויס קליינע חיה׳עלעך. איך רעד פון׳ם פלאטי־פוס, אדער וויא דיא געלערנטע רופען עס Ornithorynchus Paradoxus קען דען זיין אין דער וועלט א גרעסערעס און שווערערעס רעטעניש?—וואס איז דאס? א פויגעל, א פיש, אדער א חיה?

דיא איינציגע עכטע חיה, וועלכע געפינט זיך נור אין אויסטראליען—דיא קענ־גורו—איז אויך א רעטעניש: זיא האט פיער פיס און געהט נור אויף צוויי. דיא פעדערשטע צוויי קורצע פיסלעך דיענען איהר גאר אלס הענד.—דאס איז נאך ניט אלעס. אין דער גאנצער וועלט זיינען דיא פויגעל בעדעקט מיט פעדערן, אין אויסטרא־ליען זיינען דיא צוויי גרעסטע פויגעל—דיא עמו און דער קאזואר—בעדעקט מיט האר, וויא דיא חיות.

— איך האב מיר קיין מאל ניט פארגעשטעלט, אז אין אויסטראליען געפינען זיך אזעלכע וואונדער, האט ליידי העלענא געזאגט.

— דאס איז נאך ניט אלעס, האט דער פראפעסאר אויסגערופען.—ער איז שוין ווידער געווארען פראפעסאר און האט זאגאר פערגעסען, אז ער רעדט צו א ליידי.— ווייסט איהר דען פון דעם זאנדערבארען טהיער, וועלכע דיא ווילדע אויסטראליער רופען טיא פיא?

ליידי העלענא האט פערצווינגען מיט דיא אקסלען. זיא האט קיין מאל ניט גע־הערט פון אזא חיה.

— נו, זעהט איהר שוין, אז איהר ווייסט ניט?—שטעלט אייך פאר א חיה, וועלכע האט ניט קיין קאפ, ניט קיין הענד, ניט קיין פיס, ניט קיין מויל, ניט קיין אויגען, ניט קיין אויערן און דאך איז עס איינע פון דיא געפעהרליכסטע טהיערע אויף דער וועלט.

ליידי העלענא, לארד גלענארוואן און אלע איבעריגע האבען צוגעהערט דעם פראפעסאר מיט שטוינען. זיי האבען ווירקליך נאך קיין מאל ניט געהערט פון אזא וואונדער.

— וויא אזוי קען זיין געפעהרליך א חיה, וועלכע האט ניט קיין אויגען, ניט קיין מויל, ניט קיין הענד, ניט קיין פיס? האט דער מאיאר געפרעגט.

— אייער ביקס האט איהר שוין פערשפיעלט, האט דער פראפעסאר געזאגט, פראבירט ווען נאך עפעס און איהר וועט געוויס ווידער פערשפיעלען.

— איך וויל מיך שוין מיט אייך ניט וועטען, פראפעסאר האט דער מאיאר געברומט. דערצעהלט מיר בעסער פון אייער ווילדע חיה.

— נו, גוט, איך וועל אייך דערצעהלען. דיא טיא פיא איז גרויס, וויא א קליינע קאץ. איהרע האר זיינען גרוי און גאנץ עהנליך צו דער רינדע (קארע) פון א בוים. זיא האלט זיך אויף אויף ביימער. אויפ'ן בויך האט זיא דריי רייהען זויגער (סאקערס), אזוי וויא א בלוטאיגעל (א פיאווקע). ווען זיא דערשפירט, אז א חיה אדער א מענש געהט דורך אונטערן בוים, אויף וועלכען זיא ליעגט צונויפגעקארטשט, ווארפט זיא זיך אראפ אויף איהם און הייבט אן אויסצוזויגען זיין בלוט מיט איהרע דריי רייהען מיילער, זויגער (סאקערס), ביז זיא זויגט אויס זיין בלוט אין גאנצען. דער שטארק־סטער מענש איז ניט אים שטאנד זיא אפצורייסען, ווען זיא וויקעלט זיך ארום זיין האלז, וויא א האלזבאנד און זויגט איהם אויס. דיא ווילדע אויסטראליער קענען זעהר גוט דיעזע זאנדערבארע בעשעפעניש און היטען זיך ארונטערצוגעהן אונטער דיא ביי־מער, אויף וועלבע דיא טיא פיא האלט זיך אויף און דענאך פאלען זיי אפט צום אפפער צו דיעזער געפעהרליכער חיה.

— אלזא, געפינען זיך אין אויסטראליען פיעלע ווילדע טהיערע? האט מערי גראנט געפרעגט אונרוהיג.

זיא האט זיך דערמאנט אן איהר פאטער און איז אונרוהיג געווארען.

— ניין, אין אויסטראליען געפינען זיך נאר קיינע ווילדע טהיערע. אין אויסטרא־ליען איז ניטא און קיין מאל ניט געוועזען ניט קיין בער, ניט קיין וואלף, ניט קיין לייב, ניט קיין טיגער, ניט איינע פון דיא געפעהרליכע חיות, וועלבע געפינען זיך אין אייראפא, אזיא, אפריקא און אמעריקא.

— איהר האט רעכט, פראפעסאר, האט ליידי העלענא געזאגט. אויסטראליען איז ווירקליך א וואונדער לאנד.

— איך וואלט אייך נאך דערצעהלט פיעלע וואונדער זאכען פון אויסטראליע האט דער פראפעסאר געענטפערט. מיר פאהרען אבער דאך קיין אויסטראליען, וועט איהר זיי זעהן מיט אייערע איינענע אויגען.

5טעס קאפיטעל.

א שטורם אויפ'ן אינדישען וועלט-מעער.

דיא צייט איז פערגאנגען זעהר אנגענעהם אין אלערליי געשפרעכע. וויא קאפי־טאן פארראגוט האט ערקלערט, זיינען זיי שוין געוועזען ניט ווייט, נאר פיעל קירצער, וויא פינף טאג רייזע ווייט פון אויסטראליען, ריכטיגער געזאגט, פון דעם פונקט, וואו דער פראפעסאר האט גערעכענט צו זוכען קאפיטאן גראנט.

דאס וועטער איז געוועזען דיא גאנצע צייט זעהר שעהן. נור איין זאך איז געוועזען דעם קאפיטאן אונאנגענעהם — עס איז ניט געוועזען קיין ווינד. ער האט גערעכענט, אז ער וועט האבען ווינטען אויפ'ן וועג און וועט קענען אויסשפרייטען דיא זעגעל פון דער

שיף. דערמיט וועט ער איינשפארען קוילען. צום סוף האט זיך אויסגעלאזט, אז ער האט דיא זעגעל ניט געקענט בענוצען און האט דיא גאנצע צייט געמוזט הייצען אין קעסעל און טרייבען דיא שיף מיט דאמפף. דאס האט איהם זעהר בעאונרוהיגט. ווייל ער האט מורא געהאט, עס זאל איהם ניט פעהלען קיין קוילען. ער האט דאריבער געררעדט מיט לארד גלענארוואן.

— נו, וואס איז? האט לארד גלענארוואן געזאגט, איך מיין, אז עס איז פיעל גלייכער גאר ניט צו האבען קיין ווינד, אלס צו האבען א ווינד, וועלכער בלאזט אייך ענטגעגען. דאמאלס וואלט דאך געדארפט אוועקגעהן נאך מעהר קוילען.

— נאך ניט דאס בעאונרוהיגט מיך, האט דער קאפיטאן געזאגט. ווען עס פערגעהט א געראומע צייט און עס איז קיין ווינד ניטא, איז דאס א זיכערער בעוויז אז דאס וועטער וועט זיך ענדערען. מיר וועלען האבען א שטורם.

— נו, וואס האט איהר אזוי מורא פאר א שטורם, מיין ליעבער פארראגוט? איהר זייט דאך אן אלטער קאפיטאן און זייט שוין געוואוינט צו אזעלכע זאכען.

ביי דיעזע ווערטער האט לארד גלענארוואן בעטראכט דעם הימעל. דיא זון האט געשיינט העל און פרעהליך. אויפ'ן גאנצען הימעל האט מען ניט געזעהן קיין ברעקעל וואלקען. דאס מעער איז געווען שטיל און גלאט, וויא א שפיעגעל. עס איז ניט געווען קיין צייכען, אז דאס וועטער זאל זיך ענדערן.

— איך זעה גאר ניט איין, אז דאס וועטער זאל זיך באלד ענדערן, האט ער געזאגט צום קאפיטאן.

— איך זעה אבער יא, האט דער קאפיטאן געענטפערט. ניט נור א קוק אויפ'ן באראמעטער, וועט איהר זעהן, וויא דאס קוועקזילבער איז אראפגעפאלען. דאס איז א זיכערער בעוויז, אז דאס וועטער וועט זיך ענדערן. קוקט ניט דאריף, וואס דער הימעל איז קלאר און דיא זון שיינט אזוי העל. מיר געפינען זיך יעצט אין א געגענד, וואו דיא שטורמווינדען זיינען שרעקליך. עס קומען זיך צונויף צוויי ווינטען. א קאלטער ווינד פונ'ם זיד פאל און א ווארעמער ווינד פונ'ם עקוואטאר. דער קאמפף צווישען ביידען ווערט א שרעקליכער. איך האב שוין אמאל אויסגעהאלטען אזא שטורם און ווייס, וויא שטארק ער איז.

— איך מיין אבער, אז דער „דונקאן" איז שטארק גענוג און וועט קענען לייכט אויסהאלטען אזא שטורם.

— דער „דונקאן" איז א גוטע שיף און איך וועל געוויס טאהן אלעס מעגליכע אום דעם שטורם אויסצוהאלטען, האט דער קאפיטאן געזאגט. איך האב עס אייך נור בעמערקט, אום איהר זאלט וויסען, וויא אזוי צו בערוהיגען דיא דאמען, ווען דער שטורם וועט אנקומען.

ער האט מעהר ניט גערעדט. א גאנצען טאג איז ער געשטאנען אויף זיין בריקעל, האט אויסגעטהיילט בעפעהלע צו דיא מאטראזען, האט יעדעס מאל געקוקט אויפ'ן הימעל און איז זעהר אפט ארונטערגעגאנגען אין דער אבטהיילונג, וואו דיא מאשינעריע געפינט זיך. דארט האט ער אייניגע מינוטען גערעדט מיטן מאשיניסט, האט איהם געהייסען גוט איבערקוקען יעדע שרויבע, יעדעס רעדעלע און יעדע פיסטאנע.

דאן איז ער ווידער ארויפגעגאנגען אויף זיין בריקעל, האט ווידער בעטראכט דעם הימעל און האט ווידער געהייסען דיא מאטראָזען טהאן עפּעס.

אזוי איז פערגאנגען דער טאָג. דער הימעל איז נאך אלץ געווען לויטער. דאָס מעער — רוהיג און גלאַט, וויא א שפּיגעל. אלע זיינען געזעסען אויפ'ן דעק, האבען גערעדט און זיך גאנץ אנגענעהם אונטערהאלטען. נור דער קאפּיטאן איז געווען ערנסט און איז ניט אָפּגעטרעטען פון'ם רעדעל. אום צעהן אוהר זיינען אלע געגאנגען שלאָפען. דיא דעק פונ'ם שיף איז געבליבען לעדיג, נור טאָם אויגוסטין איז געשטאנען אויף דער וואך פון הינטען און דער מאטראָז ווילסאן איז געשטאנען לעבען קאפּיטאן ביים רודער.

אום עלף אוהר איז דער הימעל אין דער זיד זייט עטוואס דונקעל געוואָרען. דער קאפּיטאן האט געהייסען צונויפרופען אלע מאטראָזען און האט יעדען אנגעוויזען אן אָרט, וואו ער זאָל שטעהן און וואס ער זאָל טאָהן. אין איינע מינוטען זיינען אלע זעגעל געווען פערוויקעלט און פעסט צוגעבונדען צו דיא מאסט ביימער. דער דעק פון דער שיף איז געוואָרען לעדיג, אפּגעראַמט, אפּגעקעהרט, אלע טהירען פערשלאָסען, אלע פענסטער פערמאַכט, אלע לעבער פערשטעלט און פערשטאָפּט. דאס אלעס איז געטאהן געוואָרען שטיל און רוהיג, אז דיא פּאסאזשירען, וועלכע זיינען געשלאָפען אין זייערע קאיוטען, האבען גאָר נישט געהערט און זיינען זיך געשלאָפען גאנץ רוהיג.

אונטער דעסען איז דער הימעל געוואָרען אלץ דונקלער און שווארצער. שווערע, שווארצע וואלקען, זיינען ארויפגעקומען פון זידען (דרום) און האָבען זיך אויפגעשטעלט, וויא הויכע בערג. צו ערשט ווייט, ווייט אין זידען, באַלד אבער זיינען זיי געקומען נעהנטער און נעהנטער און האבען פערדעקט דיא העלע פונקעלנדע שטערן. עס איז געוואָרען שטאָק פינסטער, אז איינער האט דעם אנדערן ניט געקענט זעהן אויף דרייא שריט דיא ווייט.

ווען דיא גרויסע אוהר אין זאַל האָט אויסגעשלאָגען צוועלף, האט זיך אויפגע־הויבען א ווינד. עס האט אויסגעוויעזען, אז ער האט נור געווארט אויף דער סעקונדע, דיא אוהר זאל אפּצעהלען איהרע צוועלף שלעגע. באַלד האָט ער אנגעהויבען צו היילען און צו פייפען אין דיא שטריק און אין דיא זעגעל ביימער. דאס מעער האט איהם געענטפערט מיט א בייזעס, פערביסענעס רוישען. דיא פּאסאזשירען האבען זיך אויפ־געהאפּט פון זייער שלאָף. לאָרד גלענארוואן, דער מאַיאָר און דער פּראָפעסאָר זיינען ארויפגעלאָפען אויפ'ן דעק.

— האט דער שטורם שוין אויסגעבראָכען? האָט לאָרד גלענארוואן רוהיג גע־פרעגט דעם קאפּיטאן.

— נאך ניט, האָט דער קאפּיטאן געענטפערט. דאס איז ערשט א פאָררעדע, דאס דראמא וועט ערשט קומען. — געהט אין אייערע קאיוטען, איהר קענט מיר נאר ניט העלפען און שטערט נור דיא מאטראָזען.

ער איז נאך אימער געשטאנען ביים רעדעל מיט'ן געזיכט נעגען ווינד, פעסט ענטשלאָסען צו קעמפּפען ביז צולעצט. לאָרד גלענארוואן האט זיך צוגעקוקט צום הימעל און צום מעער און האט זיך באַלד איבערצייגט, אז דער קאפּיטאן האָט רעכט געהאט. מוטער נאטור בערייט זיך פאר צו געבען איינע פון איהרע גראָסארטיגע, אבער

שרעקליכע, שווידערהאפטע, אפט זעהר טרויעריגע, פארשטעלונגען. דאס מעער האט געקראכט און געררושט און דאך זיינען זיינע וועללען (כוואליעס) נאך ניט געווען גאנץ הויך. זיי זיינען נאך צום דעק ניט צוגעקומען. דער ווינד האט נאך אלץ געוועהט אין דער לופט און איז נאך ניט צוגעקומען צום מעער. ער האט נאך קיין צייט ניט געהאט אויפצוהויבען גאנצע בערג וואסער און שליידערן זיי אויף דער שיף.

צום גליק, זיינען דאמאלס געווען דיא קורצסטע נעכט. עס איז געווען ענדע יאנואר, ווען אין אויסטראליען איז זומער און דיא נעכט זיינען גאנץ קורץ. אום איינס אוהר האט שוין אנגעהויבען צו טאגען. אין דער אסט זייט (מזרח זייט) איז ליכטיג געווארען. דער יונגער טאג איז אנגעקומען און האט געוויזען דעם מוטהיגען קאפיטאן זיינע בייזע געפעהרליכע פיינד — דעם ווינד און דאס מעער.

אין דיעזע צייט האט ליידי העלענא און מערי גראנט עס געוואגט ארויסצוגעהן אויפ'ן דעק. ווילסאן האט עס געמעלדעט דעם קאפיטאן.

— נעהט צוריק אין אייערע קאיוטען, האט האלב געבעטען, האלב בעפאהלען דער קאפיטאן. דאס מעער ווערט מיט יעדער מינוט אונרוהיגער, באלד וועט עס אנהויבען צו שליידערן גאנצע בערג מיט וואסער אויף דער שיף.

ליידי העלענא איז געווען א מוטהיגע פרוי. זיא האט געוואגט צו צוגעהן נעהנטער צום קאפיטאן און איהם צו פרעגען.

— איז דא א געפאהר?

— ניין, האט דער קאפיטאן געענטפערט האסטיג. עס איז קיינע געפאהר פאראנען, איך בעט אייך אבער נאך אמאל, געהט אין אייערע קאיוטען. איהר דארפט יעצט ניט בלייבען אויפ'ן דעק.

זיי האבען איהם געמוזט פאלגען. דער שטורם איז געווארען פון מינוט צו מינוט שטארקער און גרימיגער. ער האט איינגעבויגען דיא הויכע, שטאלצע זעגעלביימער, ער האט געריסען פון זיי דיא זעגעל און דיא שטריק; ער האט פראבירט צו שליידערן דיא שיף פון איין ארט אויפ'ן אנדערן. אזוי וויא אלעס האט איהם ניט געהאלפען און דער „דונקאן" איז נאך אימער נעגאנגען זיין וועג, האט ער אנגענומען גאנצע טייכען וואסער און האט זיי אויסגעגאסען אויף איהם. לארד גלענארוואן, דער מאיאר און דער פראפעסאר זיינען געשטאנען פערשטעלט אונטער א דעכעל לעבען לארד גלענארוואנ'ס קאיוטע און האבען שטילערהייט צו געזעהן דעם שווערן קאמפף פונ'ם מענשען געגען דיא נאטור. זיי האבען בעוואונדערט דיא רוהע און דיא קאלטבלוטיגקייט פון קאפיטאן פאררא‍גוט, וועלכער איז געשטאנען ביים רעדעל ערנסט און שטרענג, גלייך וויא עס וואלט גאר ניט געווען, און האט אויסגעטהיילט זיינע בעפעהלע.

— אפבינדען דעם קליינעם זעגעל פון פארנט! — שטארקער צובינדען דיא רעע (א שטאנג אין דער מיט פונ'ם זעגעל בוים)! האט געקלונגען זיין שטימע קרעפטיג און דייטליך העכער פונ'ם שטורם.

פלוצלונג האט מען דערהערט א זאנדערבארעס קאכען און זידען, וויא פון א דאמפף מאשין, וואס לאזט ארויס דעם דאמפף. דאס פייפעלע פונ'ם מאשין האט אנגעהויבען צו פייפען אלארם (טרעוואגא). דאס רעדעל האט זיך אויסגעריסען פונ'ם

קאפּיטאַנס האַנד, האָט זיך אָנגעהויבען שטאַרק צו דרעהן און האָט אַ זעץ געטאָהן דעם מאַטראָז ווילסאָן, וועלכער איז דיא גאַנצע צייט געשטאַנען לעבען קאַפּיטאַן. פּלוצלונג איז דאָס רעדעל געבליעבען שטעהן. עס האָט זיך מעהר ניט געוואָלט דרעהן. קאַפּיטאַן פאַרראַגוט האָט אַ ציטער געטאָהן.

— וואָס איז נייעס? האָט ער אויסגעשריען ניט מיט זיין קול.

— דיא שיף ליעגט אויף איין זייט און קען זיך ניט איבערקעהרען! האָט אַ מאַטראָז אויסגערופען אין דער זעלבער צייט.

— דיא מאַשין! קומט צו דער מאַשין! האָט מען געהערט אַ געשריי פון מאַשינען צימער.

קאַפּיטאַן פאַרראַגוט איז געלאָפען, ווי אַ וואַהנזיניגער אין דער אַבטהיילונג פון דער מאַשינעריע. דאָס גאַנצע צימער איז געווען פול מיט דאַמפּף. דיא פּיסטאָנעס האָבען זיך ניט געריהרט אין זייערע צילינדערס. דער מאַשיניסט האָט מורא געהאַט דער קעסעל זאָל ניט פּלאַצען און האָט אויפגעעפענט אַלע ערהרען, דער דאַמפּף זאָל אַרויס.

— וואָס איז געשעהן? האָט דער קאַפּיטאַן אויסגערופען ניט מיט זיין קול.

— דיא שרויבע פון דער שיף האָט זיך איינגעבויגען אָדער האָט זיך פאַרפּלאָנ־טערט און פאַרטשעפּעט אָן עפּעס אַ שטאַרקע זאַך. זיא קען זיך ניט ריהרען. דיא פּיסטאָנעס קענען זיך ניט אויפהויבען. איך האָב געמוזט אַרויסלאָזען דעם דאַמפּף פון אַלע רעהרען.

קאַפּיטאַן פאַרראַגוט האָט ניט געענטפערט. יעצט איז ניט געווען די צייט צו ריידען נור צו זעהן, וואָס עס איז געשעהן מיט דער שרויבע. יעצט מוז מען זעהן אוועקצוואַרפען דיא מאַשינעריע אין גאַנצען און זיך ווייטער פערלאָזען אויף דיא זעגעל. יעצט מוזען דיא זעגעל אויסהעלפען.

ער איז אַרויף צוריק אויפ'ן דעק און האָט געוואָלט הייסען דיא מאַטראָזען אויס־שפּרייטען אַ זעגעל.

— וואָס איז געשעהן? האָט איהם לאָרד גלענאַרוואַן געפרעגט.

דער קאַפּיטאַן האָט איהם דערצעהלט אין קורצע ווערטער, אַז דיא שרויבע, וועלכע טרייבט דיא גאַנצע שיף, איז עפּעס ניט אין אָרדנונג.

— יעצט, מילאָרד, בעט איך אייך נאָך אַמאָל, געהט אייך אין אייער קאַיוטע.

— איך וויל אָבער בלייבען, קאַפּיטאַן. איך קען אייך פיעללייכט עפּעס העלפען.

— ניין, מילאָרד, יעצט בין איך דער איינציגער קאָמאַנדיר פון דער שיף און איך הייס אייך, איהר זאָלט אַריינגעהן אין אייער קאַיוטע. איך וויל זיין גאַנץ אַליין מיט מיינע מענשען. — געהט אין אייער קאַיוטע!

לאָרד גלענאַרוואַן האָט פערשטאַנען, אַז דיא געפאַהר מוז שוין זיין גענוג גרויס, ווען דער קאַפּיטאַן ערלויבט זיך מיט איהם צו רעדען אַזוי שאַרף. ער האָט געוואָלט ווייזען אַ ביישפּיעל, אַז מען מוז פאָלגען דעם שיפסקאַפּיטאַן און איז באַלד אַריינגעגאַנ־גען אין זיין קאַיוטע, וואו דיא דאַמען זיינען געזעסען אונרוהיג און ערנסט. דיא שיף האָט געציטערט, געקרעכצט און געוואָרפען זיך פון איין זייט אויף דער אַנדערער, ווי א

א קראנקער אין טיפוס פיעבער. לײדי העלענא און מערי גראנט האבען זיך גענומען פעסט אנהאלטען אן עפּעס, זיי זאלען ניט אומפאלען.

— אונזער קאפּיטאן איז א בראווער מענש, האט לארד גלענארוואן געזאגט צו די דאמען. ער קעמפפט מוטהיג געגען דעם שטורם און ער וועט איהם געווים בעזיעגען.

דער קאפּיטאן פארראגוט האט ווירקליך געקעמפפט מוטהיג געגען דעם שטורם. ער האט געדרעהט און געקירעוועט דיא שיף אין אלע זייטען, וויא א גוטער רייטער דרעהט און קירעוועט זיין פערד אין אן ענגער גאס פול מיט מענשען און מיט וועגען. ער האט זיא געשטעלט מיט דער ברייטער זייט געגען דיא רוישענדע און שוימענדע וועללען; ער האט אויפגעציוינגען דיא זעגעל, ווען דיא שיף האט זיך געפונען צווישען צווי גרויסע וועללען און האט זיי אראפּגעלאזען, ווען א גרויסע וועללע, וויא א בארג דיא הויך, האט אויפגעהויבען דיא שיף אויף איהר ברייטען רוקען און האט זיא ארויסגעשטעלט געגען דער גאנצען קראפט פון׳ם ווינד.

דער שטורם איז געווארען אימער שטארקער און שטארקער. געגען אכט אוהר אין דער פריה, ווען דער קאפּיטאן האט געהייסען אויפציעהען דעם גרויסען זעגעל אום דיא שיף צו שטעלען מיט דער זייט געגען ווינד, האט דער שטורם אנגעחאפּט דעם גרויסען זעגעל און האט איהם אוועקגעשליידערט ערגעץ גאנץ ווייט. דער זעגעלבוים איז געבליעבען נאקעט. יעצט האבען דיא ערצירנטע וועללען (כוואליעס) אנגעחאפּט דיא שיף און האבען זיא געווארפען אהין א אהער, וויא קינדער שליידערן איינער צום אנדערן א באלל. דער קאפּיטאן האט ניט געהאט קיין מיטעל זיא ארויסצורייסען פון זיי. דיא דאמפף מאשינע האט ניט געווירקט, דיא זעגעל האט דער שטורם ביי איהם אוועקגערויבט.

קאפּיטאן פארראגוט האט זיך ניט אונטערגעגעבען. ער האט געהאט אנאנדער זעגעל אין פאררעט. דיא פראגע איז נור געווען, וויא אזוי העננגט מען איהם אויף אין אזא שרעקליכען שטורם? דער קאפּיטאן מיט אלע מאטראזען האבען געארבייט אהן אן אויפהער, זיינען יעדע מינוט געווען אין געפאהר, דער ווינד זאל זיי ניט אראפּרייסען פון׳ם זעגעלבוים און זאל זיי אריינווארפען אין שוימענדען מעער. קיינער פון זיי איז ניט אפּגעטרעטען פון זעגעלבוים, קיינער פון זיי האט דעם גאנצען טאג קיין ביסען ניט גענומען אין מויל, קיינער פון זיי האט ניט געקוקט אויף דיא שרעקליכע געפאהר, אין וועלכע זיי געפינען זיך. יעדער האט איינגעשטעלט זיין לעבען אום דעם נייעם זעגעל אויפצוהענגען. — דאס איז זייער איינציגע רעטונג. קוים האבען זיי א זעגעל וועט זיי דער ווינד ערגעץ אוועקטראגען.

ערשט געגען דריי אוהר נאך מיטאג איז עס זיי געלונגען אויפצוהענגען דעם נייען זעגעל. יעצט זיינען זיי גערעטעט. יעצט האבען זיי וועניגסטענס א מיטעל, וויא אזוי צו קירעווען דיא שיף. דיא מאטראזען זיינען פרעהליכער געווארען. קאפּיטאן פארראגוט אבער איז געווארען נאך ערנסטער און נאך טרויעריגער. ער האט געזעהן מיר שרעקען, אז דער ווינד טרייבט דיא שיף מיט א שרעקליכער שנעליגקייט. וואוהין אבער? — ער האט געזעהן אז ער טרייבט זיא ניט אין דער זייט, וואוהין זיי פאהרען.

ער האט געוואוסט, אז דאס מעער לעבען אויסטראליען איז פול מיט שטיינער און מיט ריפען. עס איז בעקאנט דער בעריהמטער ריף, וועלכער איז צוועלף הונדערט מייל דיא לענג און ציהט זיך אין דער גאנצער לענג פון׳ם זידען אויסטראליענס.

מיינע לעזער וויסען פיעללייכט ניט, וואס עס הייסט א ריף. איך וויל עס ערקלערן. יעדער פון אייך האט געוויס געזעהן א שוואם — גובקא אויף רוסיש, ספאנדזש אויף ענגליש. — דער שוואם איז דאס הויז פון גאנץ קליינע טהיערע. אזוי וויא עס זיינען דא וייכע שוואמען, אזוי זיינען דא גאנץ הארטע, וויא שטיינער. דיעזע הארטע שוואמען זיינען אויך ניט מעהר, וויא דיא הייזער פון גאנץ קליינע חיה׳לעך, וועלכע הייסען פאליפען. זיי גרינדען א קאלאניע ערגעץ אויפ׳ן באדען פון׳ם מעער, בויען זיך אויס א שטיינערנעם פאלאץ און וואינען דארט, ביז זיי שטארבען. זייערע קינדער בויען שוין איין עטאזש העכער. זיי קענען ניט וואינען צוזאמען מיט דיא עלטערן, עס ווערט זיי צו ענג און זיי בויען זיך א צווייטען שטאק. אזוי וויא זיי פערמעהרען זיך זעהר שטארק, מוז מען באלד בויען א דריטען שטאק, א פערטען א פינפטען. זיי בויען אזוי לאנג, ביז זיי דערגרייכען דיא אבערפלעכע פון׳ם מעער און זייער פאלאץ שטעקט ארויס פון׳ם וואסער. זעלבסטפערשטענדליך, אז ניט אזוי גיך טהוט זיך, וויא עס רעדט זיך. עס פארגעהן הונדערטער יאהרען, ביז זייער געביידע שטעקט ארויס פון׳ם וואסער. אזוי וויא אבער דיעזע פאליפען לעבען אין א געזעלשאפט פון מיליאנען און ביליאנען צו זאמען און יעדער ארבייט פלייסיג פאר זיך, בילדען זיי מיט דער צייט גאנצע אינזלען, גאנצע בערג אין מעער. עס זיינען דא גאנצע גרויסע לענדער, וועלכע האבען צו פערדאנקען זייער עקסיסטענץ דיעזע קליינע פאליפען, וועלכע מען קען זעהן נור דורך א מיקראסקאפ.

ארום אויסטראליען האבען דיעזע פאליפען אמאל געלעבט און געבויט. זיי האבען אויסגעבויט א לאנגע וואנד פון צוועלף הונדערט מייל דיא לענג און פון א האלבע מייל ביז א מייל דיא גרעב אין מעער לעבען דיא זיד זייט פון אויסטראליען. פון איין זייט איז דאס זעהר גוט, וועיל צווישען דיעזער וואנד — ריף, וויא דיא געלערנטע רופען עס — און דעם ברעג איז דאס מעער רוהיג און דיא שיפען, וועלכע שטעהן אין דיא פארטען פון אויסטראליען, זיינען זיכער און האבען קיין מורא ניט פאר קיין שטורם. דער ריף, אדער דיא וואנד האלט אפ דיא וועללען און שיצט דיא שיפען. דאס איז געוויס זעהר גוט. דיא פארטען פון אויסטראליען זיינען דיא זיכערסטע פארטען אויף דער גאנצער וועלט.

וויא אזוי אבער קומט מען צו צו אזא פארט? וויא אזוי קען א שיף אריבערגעהן דיעזע זאנדערבארע וואנד? וויא אזוי קען א שיף גאר צו קומען קיין אויסטראליען? אויך דאפיר האט מען געזארגט. — ווער? דאס מעער? דיא פאליפען? אדער אנאנדערער? — דאס וויסען מיר ניט. מיר וויסען נור, אז אין דיעזער וואנד זיינען אויסגעבראכען טהירען און טויערן, גרעסערע און קלענערע. איינינע זיינען נור אזוי גרויס, אז נור איין איינציגע שיף קען דורך זיי דורכפאהרען, אנדערע אבער זיינען אזוי ברייט, אז עס קען דורך זיי דורכפאהרען א גאנצע פלאטע.

ווען דאָס מעער איז רוהיג, קען מען דיעזע טהיערען און טויערן לייכט דערקענען; ווען עס איז אָבער אונרוהיג, מוז די שיף, וועלכע קומט צו קיין אויסטראַליען, נעהמען אַ פּילאָט, אַ וועגווייזער, וועלכער זאָל זי אריינפיהרען אין פּאָרט. לעבען אַלע גרויסע שטעדט פאָהרען ארום שיפלאָך מיט פּילאָטען, מענשען, וועלכע קענען זעהר גוט דאָס מעער אין יענע געגענד און פיהרען אריין די פרעמדע שיפען אין רוהיגען, זיכערן פּאָרט.

יעצט וועלען מיינע לעזער פערשטעהן, פאַר וואָס קאַפּיטאַן פּאַרראַגוט איז געווען אַזוי אונרוהיג. דער ווינד האָט געטריעבען די שיף מיט אַ שרעקליכער שנעליגקייט. ער קען זי דאָך ארויפטרייבען אויף אַ ריף אָדער אויף אַ שטיין און זי צו ברעכען אויף שטיקלאָך. ער האָט געהאַט נור איין מיטעל צו ראַטעווען אַלעמען אויפ׳ן דעק. עס איז אָבער געווען אַ גרויסער ריקס און אַלענפאַלס האָט ער דערביי געמוזט אָפּפערן די שיף. אַזאַ ריסק האָט ער ניט געוואָלט נעהמען אויף זיך אליין. ער איז אראָפּגעגאַנגען אין דער קאַיוטע, איבערערעדען מיט לאָרד גלענארוואן.

ער האָט איהם אַלעס דערצעהלט פריי און אָפענהערציג, ווי אַן עכטער מאַטראָז, וועלכער קוקט די געפאהר שטאָלץ אין די אויגען.

— מיר איז געבליבען נור איין מיטעל, איך זאָל פיהרען די שיף גלייך צום ברעג. די קליינע באָאָטע מוזען שטעהן אָנגעגרייט. יעצט איז דאָס וואַסער הויך איבער די ריפע און שטיינער, וועט די שיף איבער זיי אריבערשווימען, וועט זי דער ווינד ארויסוואַרפען אויפ׳ן לאַנד. זי קען צוברעכען ווערן, אָדער זיך אָנשלאָגען אָן אַ שטיין, מוזען אַלע זאַבאַלד, אין דער מינוט, אראָפּשפּרינגען אין די באָאָטע און יעדער זאָל זיך ראַטען, ווי ער וועט קענען.

— ווען איהר קענט ניט אַנדערש, האָט לאָרד גלענאַרוואַן געזאָגט רוהיג און ענטשלאָסען, דאַן טהוט, ווי איהר פערשטעהט.

— אָבער ליידי העלענאַ? מיס גראַנט? האָט קאַפּיטאַן פּאַרראַגוט געזאָגט. זיי מוזען זיי פּאָרבערייטעט. זיי מוזען וויסען וואָס צו טהאָן אין דער לעצטער מינוט.

— איך וועל זיי אַלעס ערקלערען, אָבער ניט יעצט, — אין דער לעצטער מינוט. איהר וועט מיר זאָגען, ווען די גרעסטע געפאַהר וועט זיין.

— איך וועל אייך געבען צו וויסען דורך מיין פייפעלע. ווען איך וועל פייפען דריי מאָל אונטערבראָכען און דערשראָקען, זאָלט איהר וויסען, אַז דאָס איז די אייסערסטע געפאַהר.

מעהר האָבען ביידע מענער ניט גערעדט. דער קאַפּיטאַן איז געגאַנגען צוריק צו זיין רעדעל. לאָרד גלענאַרוואַן האָט זיך אומגעקעהרט אין זיין קאַיוטע, וואו די דאַמען זיינען געזעסען מיט׳ן מאַיאָר און מיט׳ן פּראָפעסאָר. אַלע האָבען געפיהלט, אַז די געפאַהר איז גרויס. יעדער אָבער האָט זיך געשטאַרקט און האָט געוואָלט ווייזען, אַז ער איז מוטהיג און האָט פאַר דער געפאַהר קיין מורא ניט. דער פּראָפעסאָר האָט ערקלעהרט, פון וואַנען עס נעהמען זיך שטורמווינדען און פאַר וואָס גראָדע אין דיעזער געגענד זיינען זיי אַזוי שטאַרק. דער מאַיאָר האָט זיך געמאַכט, אַז ער הערט איהם אויס זעהר אויפמערקזאַם. אין דער וואַרהייט אָבער, זיינען איהם די ערקלעה־

רוכבען פאל'ס פראפעסאר אין איין אויער אריין און פון אנדערן ארויס.

נעגען זעקס אוהר פאר נאכט האט דער שטורמווינד עטוואס נאכגעלאזען די וואלקען האבען זיך צוריסען און די זונן האט אויף אייניגע אויגענבליקע בעליכטעט די נעגענד ארום.

— לאנד ! האט א געשריי געטהאן דער מאטראז אויף דער וואך.

— לאנד האבען זיך אפגערופען אלע איבעריגע.

זיי האבען דערזעהן גאר ניט וויט ניט מעהר ווי א זעקס־אכט מייל פון זיי, א ניעדריגען זאמדיגען ברעג. דאס איז געווען אויסטראליען — ווי קומט מען אבער צו צו איהם ? דער שטורם האט צוואר עטוואס נאכגעלאסען, דאס מעער אבער האט נאך געקאכט און געזאטען, ווי אין א קעסעל. ניט וויט פון'ם לאנד, וואו עס האבען זיך געפונען ריפען, שטיינער און זאנדבענק, וועלכע האבען אפגעהאלטען זיינע שרעקליכע, גרימיגע וועללען (כוואליעס) האט ער גערוישט און געברומט, ווי א גרייצטער לייב. עס האבען זיך אויפגע־הויבען בערג מיט וואסער אויף פופציג פוס די הויך און האבען זיך א ווארף געטהאן אויף'ן ברעג מיט א רויש און א ליארם, אז מען האט געקענט פער־טויבט ווערען.

— דא מוזען זיין זאנדבענק, האט טאם אויגוסטין געזאגט צום קאפי־טאן, אנדערש קען איך מיך ניט ערקלערן, פאר וואס די וועללען געהן דא אזוי הויך.

— זאנדבענק אדער ריפען, האט דער קאפיטאן געענטפערט טרויעריג. עפעס האלט זיי אפ. זיי שפרינגען צוריק און הייבען זיך אויף אזוי הויך. — לײדער, קענען מיר יעצט גאר ניט העלפען. די שיף מוז לויפען איהר וועג. ווען זי אריבערלויפען איבער דיעזען געפעהרליכען ארט, זיינען מיר גערעטעט, ווען ניט, ווייסט דו שוין, וואס מיר האבען אפגערעדט.

אונטערדעסען איז די שיף געלאפען אלץ נעהענטער און נעהנטער צום לאנד. גאנצע בערג מיט ווייסען שוים האבען זיך ארויפגעווארפען אויף איהר פון אלע זייטען, די ריפען אדער די זאנדבענק זיינען שוין געווען גאנץ נאָ־הענט. יעצט איז געקומען די לעצטע מינוט, וועלכע זאל ענטשיידען זייער שיקזאל.

— אלע ארויס אויף'ן דעק ! האט קאמאנדירט פארראגוט און האט אנ־געהויבען צו פייפען.

אלע פאסאזשירען זיינען ארויפגעקומען אויף'ן דעק. לארד גלענארוואן איז צוגעקומען צום קאפיטאן.

— פארראגוט, האט ער איהם געזאגט אין דער העכסטער אויפרעגונג. איך וועל טהאן אלעס מעגליכע איך זאל רעטען מיין פרוי אדער דערטרונקען ווערן מיט איהר צוזאמען. אייך לאז איך איבער מערי גראנט. זארגט איהר זיך פאר איהר.

— יא, יא, האט געזאגט דער קאפיטאן.

ער האט ניט געקענט ווייטער רעדען. טרעהרען האבען איהם געווארגען. ער איז אבער געווען א מאטראז, א מאן, וועלכער איז געוואוינט צו געפאה־רען, אזא מענש וויינט ניט.

דאס וואסער איז געוועזן הויך נעגוג איבער דיא ריפען, אז דיא שיף וואלט געקענט גאנץ רוהיג זיי אריבערשווימען, ווען דאס מעער זאל זיין רוהיג. יעצט אבער האט מען דייטליך געזעהן, אז ווען דיא כוואליעס פאלען אראפ, שטעקען ארויס שטיינער פון׳ם וואסער. ווען דיא שיף וועט אנקומען געראדע אין דער צייט, ווען דיא כוואליעס לויפען צום ברעג, מוז זיא צושלאגען ווערן אויף שטיקלעך.

— בוימאייל: פיש אייל! אייל! האט פלוצלונג אנגעהויבען צו שרייען דער פראפעסאר, וויא א וואהנזיניגער.

אלע האבען איהם אנגעקוקט מיט שטוינען. קיינער האט ניט געוואוסט, וואס ער מיינט. אייניגע מאטראזען האבען גערעכענט, אז ער איז אראפ פון זינען. נור איין קאפיטאן פארראגוט האט איהם פערשטאנען און האט באלד געהייסען דיא מאטראזען ארויסברענגען עטליכע פעסלעך אייל, וועלכע ער האט מיטגענומען צו שמירען דיא מאשינען און זיי אריינגיסען אין מעער. דיא מאטראזען האבען באלד אויסגעפיהרט זיין בעפעהל. לארד גלענארוואן, ליידי העלענא און אלע איבעריגע זיינען געשטאנען, וויא פערשטיינערט און האבען נעזעהן מיט שטוינען, וואס דיא מענשען טהוען.

און, אהה, וואונדער! וואו מען האט אויסגעגאסען א פעסעלע אייל, איז דאס מעער געבליעבען רוהיג און שטיל, וויא דאס וואסער אין א שיעסעל. ערשט יעצט האט זיך לארד גלענארוואן דערמאנט, אז ער האט שוין א מאל דעריבער געלעזען. ווען מען גיעסט ארויף אייל אויף דיא רוישענדע וועלען פון׳ם מעער, בערוהיגט עס זיך באלד. ערשט יעצט האט ער פערשטאנען, פאר וואס דער פראפעסאר האט אזוי פלוצלונג אויסגעשריען אויסער זיך: אייל! בוימאייל! שמאלץ! — דאס איז זייער רעטונג. ער האט צוואר זעהר גוט געוואוסט, אז דאס מיטעל העלפט נור אויף א קורצע צייט. דאס אייל צושפרייט זיך און דאס מעער רוישט, שוימט און רייסט זיך דערנאך נאך שטארקער, נאך שרעקליכער, נאך גוואלטיגער. דערווייל אבער איז עס א הילף. קוים וועט דיא שיף אריבערשווימען דיא שטיינער איז זיא שוין גערעטעט.

— גיעסט דיא פעסלעך אייל! האט קאמאנדירט דער קאפיטאן.

דיא מאטראזען האבען יעצט איינגעזעהן, אז זייער רעטונג הענגט אפ פון דיא פעסלעך אייל, וועלכע זיי האבען און האבען געארבייט מיט מוטה, מיט פלייס און מיט קראפט. זיי האבען צוהאקט דיא פעסלעך און אויסגעגאסען דאס אייל אין מעער. עס האט זיך געבילדעט א רוהיגער שטילער פאס וואסער, וואוהין דער קאפיטאן האט באלד אריינגעפיהרט דיא שיף. —

זיי זיינען גערעטעט! גליקליך גערעטעט! דיא שיף איז אריבערגעשוואומען דיא שטיינער! דאס מעער האט באלד ווידער אנגעהויבען צו רוישען און צו קאכען. דיא וועלען זיינען נאכגעלאפען דיא שיף, גלייך וויא זיי האבען געוואלט זיא צוריקשלעפען, עס איז שוין אבער געווען צו שפעט. דער קאפיטאן האט באלד אויסגעפונען אן ארט, וואו זיא איז שוין געווען גאנץ זיכער.

8טעם קאפיטעל.

ביי א גאסט פריינד.

דיא ערשטע זאך, וואס דער קאפיטאן האט יעצט געטהאן, איז געווען צו פער־אנקערן דיא שיף. ער האט אויסגעזוכט א זיכערן אָרט, וואו דיא שיף איז געווען בע־ווארינט און האט זיא דארט פעראנקערט. יעצט איז לארד גלענארוואן צו איהם צו־געגאנגען און האט איהם אנגענומען ביי דער האנד.

— איך דאנק אייך, פארראגוט. איהר האט אונז גערעטעט דאס לעבען. איהר האט עס אזוי איינגעארדענט, אז ניט ליידי העלענא, ניט מערי, ניט ראָבערט גראנט, ניט זאגאר דער פראָפעסאר האבען ניט געוואוסט. און וואס פאר א געפאהר זיי גע־פינען זיך. איהר האט זיי פערשפּאָרט אן איבעריגען שרעק.

— פיר ווענינ, האט קאפּיטאן פארראגוט געענטפערט.

ער האט ניט געקענט מעהר רעדען. ער איז געווען מיעד און ערשעפּפט. זיים צוויי טאג האט ער ניט געגעסען און ניט געשלאפען. קוים איז דיא שיף געווען זיכער, האט ער זיא אונטערזוכט. אויב זיא איז אונטען גאנץ און עס געהט ניט אריין קיין וואסער. ער האט אויסגעפונען, אז דיא שיף איז בעשעדיגט נור פון אויבען. קיין וואַ־סער געהט ניט אריין. ער האט איבערגעלאָזען א מאטראָז אויף דער וואך און אליין איז ער געגאנגען זיך צולעגען.

אלע איבעריגע אויף דער שיף זיינען אויך געווען זעהר מיעד און האבען זיך באלד געלעגט שלאָפען.

דיא נאכט איז פאראיבער גאנץ רוהיג. דער שטורם האט אין גאנצען אויפגע־הערט. דעם אנדערן טאג אין דער פריה האט דיא זון בעלייכטעט א רוהיגעס, שטילעס מעער. גאנץ פריה זיינען שוין אלע געווען אויפ׳ן דעק און האבען בעטראכט דאס שעהנע בליהענדע לאנד, וועלכעס איז געלעגען פאר זיי.

יעצט האט לארד גלענארוואן בערופען א מיטינג, זיך צו בעראטהען, וואס זיי ואלען יעצט טהאָן. דיא ערשטע פראגע איז געווען. וואו געפינען זיי זיך? אין וואס פאר א טהייל פון אויסטראליען האט זיי דער שטורם פערוואָרפען? — דיעזע פראגע איז געווען ניט שווער צו בעאנטוואָרטען. דער קאפּיטאן און דער פּראפעסאָר האבען ארויסגענומען זייערע אסטראָנאָמישע אינסטרומענטען און האבען באלד אויסגערעכענט פינקטליך, וואו זיי געפינען זיך.

זיי האבען אויסגעפונען, אז זיי זיינען גאר ניט וויים פון דער שטאדט מעלבורן, דיא גרעסטע שטאָדט אין אויסטראליען. זיי געפינען זיך לעבען דער קענגורו אינזעל, איינע פון דיא גרעסטע אינזלען, וועלכע געהערן צו אויסטראליען. ווען דיעזע ערשטע פראגע איז פערענטפערט געווארען, איז געווען זעהר לייכט צו פערענטפערן דיא צווייטע פראגע: וואס זאל מען יעצט טהאָן? — אויף דיעזע פראגע האט דער קאפיטאן גע־ענטפערט:

— מיר געפינען זיך אין גאנצען צוויי הונדערט מייל פון מעלבורן. מיר מהען צופאהרען קיין מעלבורן. דארט וועט מען קענען רעפּארירען דעם „דונקאן.“ אויפ׳ן וועג

וועלען מיר יעדעס מאָל ארויספאָהרען אויף אונזער באָאָטע אויפ'ן ברעג און וועלען פרעגען, אויב קיינער האָט ניט געהערט פון אַ שיף „בריטאַניא", וועלכע איז אונטערגעגאַנגען ערגעץ אין דיזע געגענדען און פון איהר קאַפּיטאַן מיט'ן נאָמען גראַנט.

ווען מען האָט אַלעס אָפּגערעדט, האָט דער קאַפּיטאַן געהייסען צורעכט מאַכען די זעגעל און פאָהרען לאַנגזאַם קיין מעלבורן.

אום צוועלף אוהר איז אַלעס געווען פערטיג און דער „דונקאַן" האָט זיך געגליטשט אויף די גלאַטע וואַסערן פון'ם מעער לעבען אויסטראַליען. פון צייט צו צייט האָט מען אָראָפּגעלאָזען די באָאָטע און לאָרד גלענאַרוואַן, דער פּראָפעסאָר און ראָבערט גראַנט זיינען ארויסגעגאַנגען אויפ'ן ברעג זוכען און פרעגען ווע מען, פיעללייכט וויס מען עפּעס פון קאַפּיטאַן גראַנט. ליידער, איז זעהר מיה געווען אומזיסט. אויסטראַליען איז נאָך זעהר שוואַך בעפעלקערט. עס האָט אין גאַנצען קנאַפּע דריי מיליאָן איינוואוינער, אין דער צייט ווען דאָרט איז דאָ פּלאַץ גענוג פאַר צוויי הונדערט מיליאָן איינוואוינער. די בעפעלקערונג דרענגט זיך אַרום די גרויסע שטעדט, אָדער ווייט אין לאַנד, וואו עס זיינען דאָ גרויסע שטרעקען לאַנד פאַר זייערע שאָף און רינדער. ביי די ברעגעס פון מעער אָבער וואוינט קיינער ניט. אונזערע רייזענדע האָבען זיך אַרומגעקוקט אין אַלע זייטען און האָבען ניט געפונען קיין שפּור פון אַ לעבעדיגען מענשען.

זיי האָבען דאָך ניט פערצווייפעלט און האָבען בעשלאָסען ווייטער צו זוכען. אַזוי איז פערגאַנגען דער ערשטער טאָג פון זייער זוכען און פאָרשען אין אויסטראַליען. דיזע געגענד איז ניט געווען בעקאַנט דעם קאַפּיטאַן פּאַרראַגוט. ער האָט געוואוסט די וועגען צו די גרויסע שטעדט אין אויסטראַליען און נור די וועגען, אויף וועלכע די שיפען פאָהרען. מיט אַ בעשעדיגטער שיף און נאָך אין גאַנץ אונבעקאַנטע וואַסערן מוז מען זיין זעהר פאָרזיכטיג.

דעם אַנדערן טאָג אין דער פריה זיינען זיי צוגעקומען צו אַן אָרט, וואו עס האָבען זיך געוויזען בערג פון דערווייטען. לאָרד גלענאַרוואַן האָט געהייסען אַראָפּלאָזען די באָאָטע. ער מיט'ן פּראָפעסאָר, מיט ראָבערט גראַנט זיינען ווידער ארויס אויפ'ן ברעג. ראָבערט גראַנט איז ארויפגעקלעטערט אויף אַ שטיין אום צו בעטראַכטען די געגענד אַרום. דאָס מאָל האָט זיך געפונען אַ שפּור פון מענשען. אין ערטער האָט מען געזעהן אויסגעהאַקטע בוימער — אַ צייכען, אַז ערגעץ ניט ווייט זיינען דאָ מענשען.

— אַ מיהל! האָט ראָבערט אויסגערופען. איך זעה אַ מיהל!

לאָרד גלענאַרוואַן און דער פּראָפעסאָר האָבען זיך צוגעקוקט אין דער געגענד, וואו ראָבערט האָט זיי געוויזען און זיי האָבען ווירקליך דערזעהן די פליגעל פון אַ ווינדמיהל.

— לאָמיר צוגעהן צו דער מיהל האָט לאָרד גלענאַרוואַן געזאָגט. דאָרט וועלען מיר געפינען מענשען, ביי וועלכע מיר וועלען קענען עפּעס פרעגען.

זיי האָבען זיך געלאָזט געהן אין דער געגענד, וואו די מיהל איז געווען. וואָס ווייטער זיי זיינען געגאַנגען, אַלעס שעהנער און רייכער איז געוואָרען די געגענד. זיי זיינען צוגעקומען צו גוט בעאַרבייטעטע פעלדער, צו וועלדער

פון אפּעלסינען (אָרענדזשעס) און לימענעס. באַלד האָבען זיי דערזעהן א גאַנצע העערדע פון קיה און אָקסען זיך רוהיג פּאַסען אויף א וויעזע (לאָנקע). באַלד האָבען זיי דערהערט דאָס בילען פון הינט. דאָס האָט געקלונגען ווי א מהייערע מוזיק אין זייערע אויערן. ווען מען איז אויף דער יבשה א לאַנגע צייט, איז דאָס בילען פון א הונט זעהר אונאַנגענעהם. ווען מען איז אָבער מאָנאַטען לאַנג אויפ'ן מעער און מען געהט ארויס אויף דער יבשה, איז יעדע שטימע, זאָגאַר דאָס בילען פון א הונט אנגענעהם.

דאָס בילען איז געוואָרען שטאַרקער און באַלד האָבען זיך געוויזען דריי פּיערינע הינט, וועלכע זיינען געלאָפען גלייך אויף אונזערע רייזענדע. זיי וואָלטען זיי געוויס צוריסען, ווען עס זאָל זיך ניט געווען ווייזען אין דער־זעלבער מינוט א שטאַרקער מאָן פון א יאָהר עטליכע און פערציג, וועלכער האָט אָנגעשריען אויף די הינט און האָט זיי אָוועקגעטריבען: באַלד האָבען זיך געוויזען פיער קינדער פון זיעבען ביז פופצעהן יאָהר אלט און א הויכע שטאַרקע פרוי.

עס איז געווען דייטליך, אז דאָס איז א פאַמיליע קאָלאָניסטען, וועלכע זיינען געצוואונגען אוים אירגענד וועלכע אורזאכע צו פערלאָזען זייער פאָטערלאַנד און זוכען זיך א היים אין דעם ווייטען; ווילדען אויסטראַליען. ווי עס האָט אויסגעוויזען, זיינען זיי געווען צופריעדען מיט זייער נייעם היים, מיט זייער נייעם פאָטערלאַנד.

איידער לאָרד גלענאַרוואָן מיט זיין פּאַרטיע האָבען צייט געהאַט צו ער־קלעהרען, ווער זיי זיינען און וואָס זיי ווילען, האָט דער מאָן זיי געזאָגט:

— פּרעמדע! זייט ווילקאָמען אין הויז פון פּעדרי מעק מור!

—אזוי! האָט אויסגערופען לאָרד גלענאַרוואָן, זייט איהר אָן אירלענדער?

— איך בין אַמאָל געווען אָן אירלענדער, האָט דער קאָלאָניסט געענט־פערט, היינט אָבער בין איך אָן אויסטראַליער.—קומט, דזשענטעלמען, קומט אין מיין הויז! איך פרעג ניט, ווער איהר זייט. יעדער פרעמדער איז וויל־קאָמען.

ער האָט זיי אריינגעפיהרט צו זיך אין הויז און האָט זיי געבעטען זיצען אויף די איינפאַכע, אָבער ריינע הילצערנע בענק לעבען א ריינעם ווייסען, הילצערנעם טיש.

— אך, איך וואָלט געווען גליקלאָך מיין שוועסטער זאָל דאָ זיין! האָט אויסגערופען ראָבערט. עס איז אָ פערגעניגען צו זיצען לעבען א טיש נאָך אזא לאַנגער און שווערער רייזע!

דער ווירטה האָט עס דערהערט און האָט געפרעגט:

— אַלזאָ, האָט איהר דאמען מיט אייך?

— געוויס! האָט געענטפערט ראָבערט. ליידי העלענאַ און מיין שוועס־טער זיינען געבליבען אויף דער שיף.

— געהט, ברענגט זיי, האָט דער ווירטה געבעטען. מיינע יונגען וועלען געהן מיט אייך און וועלען אייך ווייזען דעם נאָהענטסטען וועג. איידער איך וועל אָנגרייטען א פריהשטיק, וועט איהר זיין צוריק.

ראָבערט און דער עלטערער זוהן פון'ם ווירטה זיינען באַלד ארויסגעלאָ־פען און אין א גאַנץ קורצער צייט זיינען זיי צוריקגעקומען מיט ליידי העלע־נאַ און מערי גראַנט. די ווירטהין האָט זיי געגעבען די האַנד און האָט זיי געזאָגט:

— זיים ווילקאָמען אין מיין הויז!

אויפ'ן טיש איז שוין געשטאַנען אנגעגרייט א גוטער פריהשטיק פון קאלטעס פלייש און פערשיעדענע פריכטע: ווייננטרויבען, אפעלסינען, פרישע און מארינירטע אָליווען און אנדערע אויסטראַלישע פריכטע. דער ווירטה האט געבעטען זיינע געסט, זיך זעצען צום טיש און עסען, וואס נאָך האט איהם געגעבען.

ביים עסען האט ער זיי דערצעהלט זיין געשיכטע, דיא געשיכטע פון יעדער עמיגראנט, וועלכער איז געצוואונגען צו פערלאָזען דאס לאנד, וואו ער איז געבאָרען געוואָרען, און זוכען זיך א נייעס פאָטערלאַנד.

„עס איז איינע אַלטע געשיכטע, דאך בלייבט זיא אימער ניי", זאגט א דייטשער דיכטער. עס איז געווען אן אלטע געשיכטע פון יעדער עמיגראַנט, א געשיכטע פון נויט, ליידען און עלענד. ער איז געקומען קיין מעלבורן, וואו ער האט זיך געזוכט ארבייט. ער, זיין פרוי און דיא עלטערע קינדער האבען געארבייט שווער און ביטער, ביז זיי האבען זיך צונויפגעלעגט אביסעל געלד און האבען זיך געקויפט א שטיקעל לאנד.

אין אויסטראַליען האט דיא ענגלישע רעגיערונג איינגעטהיילט דאס גאנצע לאנד אין לאָטס פון אכציג אקר לאנד א לאָט. זיא פערקויפט דיעזע לאָטס זעהר ביליג — פון איין דאלאר ביז דריי דאלאר אן אקר. — פאר עמיגראַנטען מאכט מען אין איינינע ערטער נאָך אנדערע, זעהר לייכטע בעדינגונגען. מען גיט זיי דאס לאנד אויף אבצאָהלונגען. דער עמיגראַנט דאַרף נור איינצאָהלען 30 — 40 פּראָצענט, דאס איבעריגע צאהלט ער אפּ יעהרליך. יעדער עמיגראַנט האט דאס רעכט צו קויפען ניט מעהר, וויא צעהן אזעלכע לאָטס.

ווער עס איז נור פעהיג צו בעארבייטען דיא ערד און איז פלייסיג דערצו, דער קען אין א קורצע צייט מאכען א שעהנעס, רוהיגעס און אנשטענדיגעס לעבען.

מעק מור האט זיי דערצעהלט, וויא ער האט צוערשט געקויפט נור איין לאָט לאנד; וויא ער מיט זיין פרוי מיט זיינע קינדער האבען עס בעארבייט, פארזייעט און געפלאנצט פרוכט ביימער און וויינטרויבען. געוויס, איז זיי אין דער ערשטער צייט גע־ווען זעהר שווער: זיי האבען אבער אויסגעהאלטען און האבען שוין יעצט פינף לאָטס ערד און מוזען שוין דינגען ארבייטער צו בעארבייטען אזא גרויסע פארם. דער ארימער אירלענדישער בויער, וועלכער האט געארבייט אין אירלאנד שווער און ביטער און האט קוים געהאט ברויט צו עסען, איז אין איינינע יאהר געווארען אן אויסטראלישער פארמער און האט שוין פיער הונדערט אקר לאנד, וועלכעס האט שוין יעצט א גרויסען ווערטה, ווייל ער האט עס שוין בעארבייט. ער האט שוין פינף הונדערט שטיק קיה, אקסען און שעפסען. אין צעהן יאהר ארום איז ער א רייכער מאַן, פריי און ניט אבהענגיג פון קיינעם — א קייסער אויף זיין לאנד.

ווען דער אירלענדער האט געענדיגט זיין געשיכטע, האט לארד גלענאַרוואַן איהם דערצעהלט אין קורצע ווערטער דעם צוועק פון זייער רייזע און האט איהם גע־פרעגט, אויב ער האט ניט געהערט פון א שיף, וועלכע איז אונטערגעגאנגען ניט וויים פון דיעזע געגענדען? פון א קאַפּיטאַן מיט'ן נאָמען גראַנט?

דער אירלענדער האט פערצווינגען מיט דיא אקסלען. ער האט ניט געהערט און ווייס ניט פון קיין שיף, וועלכעס איז אונטערגעגאנגען און פון קיין קאפיטאן.

— מיינע הערצען, האט ער זיי געזאגט, עס טוזט מיר לייד אייך צו זאגען, אז אייער מיה איז געווען אומזיסט. דא ארום דיעזע געגענדען איז קיין שיף ניט אונ־טערגעגאנגען שוין זייט צעהן יאהר, זייט איך וואוין דא. איך, מיין פרוי, מיינע קינדער געהן טעגליך צום מעער. מיר האבען ניט געזעהן און ניט געהערט פון קיין קאפיטאן גראנט. עס וואינעזאין דער געגענד נאך פארמערס; ווי וואלט איינער פון זיי עפעס ניט געהערט פון א שיף, וועלכע איז דא אונטערגעגאנגען?

לארד גלענארוואן און זיין פארטיע זיינען געבליעבען זיצען, וויא דיא דערשלאָ־גענע. דיא איינפאכע ווערטער פון׳ם עהרליכען אירלענדער האבען געמאכט אויף זיי א טיעפען איינדרוק.

— אלזא, אבערמאלס אומזיסט געפאהרען? אומזיסט איבערגעטראָגען אזא שווערע רייזע, אזא שרעקליכען שטורם? — אומזיסט דיא מיה, אומזיסט זייער זוכען און פאָרשען?

אויף מערי גראנט׳ס אויגען האבען זיך געוויעזען טרערין. ליידי העלענא האט אראפגעלאזען דעם קאפ און האט זיך פערטראכט. לארד גלענארוואן און דער פראָ־פעסאָר האבען זיך אנגעקוקט איינער דעם אנדערן מיט טרויער און פערצווייפלונג.

פלוצלונג האט מען געהערט א פעסטע, גראָבע שטימע פון׳ם אנדערן עק טיש אויסרופען:

— גרויסער גאָט! ווען קאפיטאן גראנט לעבט נאך, איז ער געוויס דאָ ערגעץ אין דיעזער געגענד פון אויסטראליען!

אלע האבען זיך אויפגעהויבען פון זייערע זיצע, גלייך וויא עס וואלט זיי געטראָ־פען אן עלעקטרישער שלאג.

7טעס קאפיטעל.

א מאַטראָז פון דער „בריטאַניא.“

לארד גלענארוואן איז געווען דער ערשטער, וועלכער איז געקומען צו זיך.

— ווער האט עס גערעדט אזוי? האט ער געפרעגט האסטיג.

— איך האב עס געזאגט, האט זיך אנגערופען איינער פון דיא ארבייטער, וועלכער איז געזעסען ביים עק פון׳ם טיש.

— דוא, אייערטאן? האט דער ווירטה געפרעגט מיט שטוינען.

— איך, אייערטאן, האט געענטפערט דער מאן, איך בין געווען א מאטראָז אויף דער „בריטאניא.“

— מען קען זיך לייכט פאָרשטעלען, וואס פאר אן איינדרוק דיא לעצטע ווער־טער האבען געמאכט אויף אלעמען. איבעררראשט, ערשטוינט, ענטציקט, דערפרעהט און דערשראָקען זיינען אלע געבליעבען שטעהן אויף זייערע ערטער. מערי גראנט איז שיער ניט געפאלען אין אהנמאכט, ליידי העלענא האט געוויינט, ראבערט גראנט האט געשפרונגען פאר פרייד. נור דער פראפעסאר איז געבליעבען רוהיג און האט בעטראכט דעם געוועזענעם מאטראז פון דער „בריטאניא.“

דאָס איז געווען אַ מאַן פון אַ יאָהר עטליכע און פערציג מיט אַ שוואַר־צער באָרד און אַ ווילדעס געזיכט, וועלכעס איז דעם פּראָפעסאָר ניט שטאַרק געפעלען. ער האָט געוואוסט, אַז עס קומט אָפט פאָר, אַז דער מענש, וועלכער ווייזט אויס פון'ם ערשטען בליק שלעכט און ווילד, קען דאָך זיין אַ גאַנץ גוטער מענש. אין דיעזען מענשען אָבער זיינען איהם ניט געפעלען די אויגען. דער אויסדרוק פון אייערטאָנ'ס אויגען איז געווען אַ בייזער און ווילדער, ווי פון אַ ווילדע חיה. דער פּראָפעסאָר האָט איהם געוואָלט נעהנעטער בעטראַכ־טען, אין דיעזע מינוט אָבער איז צו איהם צוגעקומען לאָרד גלענאַרוואַן.

— מיר מוזען שיקען רופען אונזער קאַפּיטאַן און דעם מאַיאָר, האָט ער איהם געזאָגט. דער צופאַל האָט אונז צוזאַמענגעבראַכט מיט אַ מענשען, פון וועלכען מיר וועלען אַלעס געוואָהר ווערן. איך וויל, אַז מיר זאָלען אַלע זיין דערביי, ווען ער וועט אונז דערצעהלען די געשיכטע פון קאַפּיטאַן גראַנט.

אין אַ קורצע צייט אַרום איז קאַפּיטאַן פּאַרראַגוט און מאַיאָר ריטשאַרד־סאָן געקומען צולויפען פערסאָפּעט און נייגעריג צו הערען נאַכריכטען פון קאַפּיטאַן גראַנט. ווען אַלע זיינען געווען פערזאַמעלט, האָט זיך לאָרד גלע־נאַרוואַן געזעצט לעבען דעם מאַטראָז און האָט איהם אָנגעהויבען אויסצו־פרעגען:

— אַלזאָ, איהר זייט אַ מאַטראָז פון דער „בריטאַניאַ".

— יעס, סער, איך בין געווען דער שטייערמאַן פון דער „בריטאַניאַ" האָט אייערטאָן געענטפערט.

— און איהר האָט זיך געראַטעט צוזאַמען מיט קאַפּיטאַן גראַנט, ווען די „בריטאַניאַ" איז אונטערגעגאַנגען?

— ניין, מיין העררר. אַ גרויסע וועללע האָט מיך אַראָפּגעשווענקט פון'ם דעק פון דער „בריטאַניאַ", איידער זי איז אונטערגעגאַנגען.

— אַלזאָ, זייט איהר ניט איינער פון די צוויי מאַטראָזען, וועלכע האָבען זיך געראַטעט מיט'ן קאַפּיטאַן?

— ניין, איך ווייס ניט, אויב דער קאַפּיטאַן האָט זיך געראַטעט, אָדער ער איז דערטרונקען געוואָרען. איך האָב געפונען אין וואַסער אַ שטיק האָלץ, האָב מיך אָן איהם אָנגעכאַפּט און דער שטורם האָט מיך אַרויסגעוואָרפען אויפ'ן ברעג. איך האָב גערעכענט, אַז איך בין דער איינציגער מענש פון דער „בריטאַניאַ", וועלכער איז געבליבען לעבען.

— אַלזאָ, ווייסט איהר גאָר ניט פון קאַפּיטאַן גראַנט?

איך ווייס גאָר ניט.

— איהר האָט דאָך פריהער געזאָגט, אַז קאַפּיטאַן גראַנט לעבט און געפינט זיך ערגעץ אין דיעזער געגענד?

— איהר האָט מיך ניט ריכטיג פערשטאַנען. איך האָב געזאָגט, אויב ער האָט זיך געראַטעט און לעבט, מוז ער זיך געפינען דאָ ערגעץ.

— וואו איז די שיף אונטערגעגאַנגען? האָט קאַפּיטאַן פּאַרראַגוט גע־פרעגט.

—לעבען אויסטראַליען, ניט ווייט פון דיזער געגענד. איך קען ניט זאָגען

נענוי, וואו עס איז געווען, אָבער איך האָב געזעהן דעם ברעג פון אויסטראַ־ליען, איידער די כוואַליע האָט מיך אַראָפּגעשווענקט פון׳ם דעק פון דער „בריטאַניא״. דער שטורם האָט מיך אַרויסגעוואָרפען אויפ׳ן ברעג. איך בין געבליבען ליעגען אין אָהנאָמכט און קען ניט געדענקען, וויפיעל צייט איך בין אַזוי געלעגען. ווען איך בין געקומען צו זיך, האָב איך קיין שפּור פון דער „בריטאַניא״ ניט געזעהן.

— ווען איז דאָס געשעהן? האָט ווייטער געפרעגט קאַפּיטאַן פּאַרראַגוט.

— דעם 27טען יוני, 1862.

— גאַנץ ריכטיג! האָט אויסגערופען לאָרד גלענאַרוואַן. עס שטימט, מיט די בריעף! עס שטימט, ווי דער פּראָפעסאָר האָט ער ערקלעהרט.

— געוויס, האָט געזאָגט דער פּראָפעסאָר, אַזאַ דאָקומענט איז ניט לייכט צו לעזען. מען מוז זיך אַנשטויסען, פון איין וואָרט מוז מען פערשטעהן צעהן.

לאָרד גלענאַרוואַן, מערי און ראָבערט גראַנט, ליידי העלענאַ און דער מאַיאָר זיינען געשטאַנען אַרום דעם מאַטראָז אייערטאָן און האָבען איהם גע־דריקט די הענד. זיי האָבען ניט געוואוסט, וואָס צו טהאָן מיט איהם פאַר פרייד.

— יעצט, ווען מיר האָבען שוין זיכערע נאַכריכטען פון קאַפּיטאַן גראַנט, האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט, קענען מיר זיכער זיין, אז מיר וועלען איהם אויסזוכען און וועלען איהם רעטען.

קיינעם איז ניט איינגעפאַלען צו צווייפלען, אויב אייערטאָן זאָגט די וואהרהייט. פיל־לייכט איז ער גאָר ניט קיין מאַטראָז פון דער „בריטאַניא״. פיל־לייכט ווייס ער נור פון דער „בריטאַניא״ פון צייטונגען, אָדער פיליכט האָט ער אַ געהיימען צוועק דערביי. דער איינציגער מענש, וועמען אייערטאָן איז ניט געפעלען, איז געווען דער פּראָפעסאָר. זיין פערדאַכט (חשד) איז אָבער אויך באַלד פערשוואונדען, ווען ער האָט געהערט, ווי אייערטאָן דער־צעהלט מערי און ראָבערט גראַנט, אַז ער קען זיי, ער האָט זיי געזעהן אין לי־ווערפּול. איין מאָל איז ראָבערט געקומען אויף זיין פאָטער׳ס שיף און איז אַרויפגעקלעטערט אַזוי הויך אויף אַ זעגעל בוים, אַז אַ מאַטראָז האָט געמוזט נאָכקלעטערן און איהם אַראָפּנעהמען.

— דאָס איז ריכטיג! האָט ראָבערט אויסגערופען. איך געדענק עס. איך בין אַרויפגעקלעטערט אַזוי הויך, אַז איך האָב ניט געקענט אַראָפּגעהן. איך האָב אָנגעהויבען צו שרייען און אַ מאַטראָז האָט מיך אַראָפּגענומען.

אייערטאָן האָט דערצעהלט נאָך איינציגע זאַכען, וואָס האָבען זיך גע־טראָפען אויף דער „בריטאַניא״, פון וועלכע קיינער האָט ניט געוואוסט, אויס־סער ראָבערט און מערי גראַנט. אַלע זיינען געווען פעסט איבערצייגט, אַז וואָס אייערטאָן זאָגט, איז די ריינע וואַרהייט.

— וואָס איז געשעהן מיט אייך, ווען דאָס מעער האָט אייך אַרויסגע־וואָרפען אויפ׳ן ברעג? האָט דער פּראָפעסאָר געפרעגט.

—דאָס מעער האָט מיך אַרויסגעוואָרפען אויפ׳ן ברעג מיט אַזאַ קראַפט, אַז איך בין געפאַלען אין אָנמאַכט, האָט אייערטאָן דערצעהלט. ווי לאַנג איך בין אַזוי געלעגען אויפן ברעג ווייס איך ניט, ווען איך בין געקומען צו זיך און האָב

געעפענט די אויגען, האב איך דערזעהן, אז ארום מיר שטעהן ווילדע מענשען. די האבען מיך אוועקגעשלעפט ווייט אין וואלד אין זייערען א דארף. דארט האבען זיי מיך געהאלטען געפאנגען און האבען מיך געצוואונגען צו טהאן די שווערסטע ארבייטען. צוויא לאנגע שווערע, ביטערע יאהר האב איך ביי זיי צוגעבראכט. יעדער מינוט האב איך געזוכט א געלעגענהייט צו אנטלויפען. ענדליך איז עס מיר געלונגען. די ווילדע מענשען זיינען אנגעפאלען אויף א פארטיע רייזענדע ענגלענדער און האבען זיי בערויבט. צווישען די גערויבטע זאכען איז געווען א פעסעל ראם. זיי האבען זיך אלע אנגעשיכורט און האבען מיך ניט גוט פערשפארט אין מיין קעמעריל. איך האב אויסגעבראכען די טהיר און בין אנטלאפען געווארען. איך האב ארומגעבלאנזעט אין די וועלדער, האב געגעסען גראז און ווארצלען פון פערשיעדענע פלאנצען. איך בין געגאנגען איבער פעלדער, וועלדער, בערג, טאהלען און וואסערן, ביז איך בין ענדליך געקרמען אויף דער פארם פון גוטען און עדעלען מעק מור, וועלכער האט מיך אויפגענומען אלס ארביימער.

דער מאיאר האט אויסגעהערט זיין ערצעהלונג זעהר אויפמערקזאם. ווען ער האט געענדיגט, האט ער איהם פלוצלונג א פרעג געטהאן:

— איהר זייט געווען דער שטייערמאן פון דער „בריטאניא“, —

— געוויס! האט אייערטאן געענטפערט.

דער טאן פון מאיארס שטימע איז איהם ניט געפעלען. ער האט פערשטאנען, אז דער מאיאר גלויבט איהם עפעס ניט.

— איך האב מיינע פאפיערען מיט מיר, האט ער געזאגט. איך פלעג זיי שטענדיג ארומטראגען ביי זיך און האב זיי נאך יעצט. איהר וועט זיך באלד איבערצייגען, אז איך בין געווען דער שטייערמאן אויף דער „בריטאניא“.

ער האט ניט געווארט אויף קיין ענטפער און איז ארויסגעגאנגען ברענגען זיינע פאפיערען.

— איך קען זאגען, אז ער איז אן עהרליכער מענש, האט זיך אפגערופען דער פארמער. ער ארבייט ביי מיר זייט צוויי מאנאטע און איך בין מיט איהם זעהר צופריעדען. ער איז עהרליך, פלייסיג און מען מעג זיך אויף איהם פערלאזען.

באלד איז אייערטאן אריינגעקומען און האט געוויזען א קאנטראקט, וועלכען קאפיטאן גראנט האט מיט איהם געמאכט אין ליווערפול. מערי האט דערקענט איהר פאטערס האנדשריפט. יעצט זיינען שוין אלע געווען פעסט איבערצייגט, אז א גליקליכער צופאל האט זיי צונויפגעפיהרט מיט דיעזען מענשען, וועלכער וועט זיי געווים פארהעלפען צו דערגרייכען זייער צוועק — צוגעפינען קאפיטאן גראנט.

— יעצט, מיינע פריינד, האט לארד גלענארוואן געזאגט, דארפען מיר זיך בעראטהען, וואס מיר זאלען ווייטער טהאן, איך בעט אייך אייערטאן, איהר זאלט ביי־וואינען אונזערע בעראטהונג און זאלט אונז זאגען אייער מיינונג, וועלכע איז יעצט פאר אונז זעהר וויכטיג.

— איך דאנק אייך זעהר פאר אייער צוטרויען, האט אייערטאן געענטפערט. איך בין נוירקליך בעקאנט מיט דיעזע געגענד און קען מיך צוטיפרעדען מיט די ווילדע

מענשען. ווען איך וועל נור קענען אייך ניצליך זיין, וועל איך עס טהאָן מיט'ן גרעסטען פערגניגען.

— געוויס, קענט איהר אונז ניצליך זיין, האט לארד גלענארוואן געזאגט, — יעצט איז דיא פראגע: וואו זאל זיך יעצט געפינען קאפיטאן גראנט? — וואס איז אייער מיינונג, אייערטאן?

— אזוי וויא דיא בריעף זאגען דייטליך, אז דער קאפיטאן האט זיך געראטעט, האט אייערטאן געענטפער, מוזען מיר אננעהמען, אז מיט איהם האט זיך געטראָפען דאס זעלבע, וואס עס האט זיך מיט מיר געטראָפען: ער איז אריינגעפאלען צו דיא ווילדע אין דיא הענד און זיי האלטען איהם געפאנגען, אזוי וויא זיי האבען מיך געהאלטען געפאנגען.

— אזוי וויא איך האב דערקלערט דיא בריעף! האט אויסגערופען דער פראָפעסאָר. יעצט פערשטעהט איהר. ווען דיא ווילדע האבען איהם געפאנגען, איז ער געווען אויפ'ן 37טען גראד. דיא פראגע איז נור, וואו קען ער זיין יעצט?

— דאס איז ניט אזוי לייכט צו זאגען, האט אייערטאן געענטפערט. דיא ווילדע אין אויסטראליען ציעהען זיך אלע מאל צוריק אלעס ווייטער און טיעפער אין לאנד. וויא וויט דיא ענגלישע מאכט גרייכט, זיינען קיין ווילדע ניטאָ.

— אונזער אויפגאבע ווערט מיט יעדער מינוט שווערער, האט לארד גלענארוואן געזאגט טרויעריג. וויא אזוי קען מען אפזוכען א מענשען אין א געגענד, וואו קיינער איז נאך ניט געווען? וואו קענען מיר איהם יעצט זוכען?

קיינער האט ניט געענטפערט, קיינער האט אויף דיעזע פראגע ניט געקענט ענטפערן. אלע האבען געשוויגען.

— וואס איז אייער מיינונג, אייערטאן? האט ליידי העלענא געפרעגט. וואס וואלט איהר געטהאָן אין אזא פאל?

— איך וואלט מיך אויפגעזעצט אויף מיין שיף, האט אייערטאן געענטפערט און וואָלט געפאָהרען אין דעם ארט, וואו דיא „בריטאניא" איז אונטערגעגאנגען. דארט וואלט איך געזעהן, וואס איך האב ווייטער צו טהאָן. איך קען יעצט ניט זאגען, אויב יענע געגענד איז שוין יעצט בעוואינט. ווען זי איז נאך ניט בעוואינט, געפינען זיך דארט נאך ווילדע מענשען, ביי וועלכע מען קען געוואהר ווערן, וואו עס געפינען זיך געפאנגענע ווייסע מענשען.

— מיר קענען אבער ניט פאהרען אויפ'ן „דונקאן", האט לארד גלענארוואן געזאגט, וויל ער איז בעשעדיגט און מען מוז איהם אויסבעסערן.

— אזוי? אייער שיף איז בעשעדיגט? האט אייערטאן געפרעגט האסטיג. איז זיא שטארק בעשעדיגט?

— ניט אזוי שטארק, האט קאפיטאן פארראגוט געענטפערט, מען מוז זיא אבער אויסבעסערן. דיא שרויבע איז פערדרעהט און דיא זעגעלביימער זיינען בעשעדיגט. אלענפאלס מוז מען זיא אוועקפיהרען קיין מעלבורן אויף א דאק, מען זאָל זיא דארט רעפארירען.

— אלזא, מוז דיא שיף געהן קיין מעלבורן און איהר מוזט געהן צו פוס אדער

פאָהרען אויף פערד ביז דער בוכטע טופאלד, וועלכע געפינט זיך אויפ'ן 37טען גראד און וואו די „בריטאַניא" איז אונטערגעגאַנגען, האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט. מיר זיינען דורכגעפאָהרען גאַנץ זיד אַמעריקאַ אויף פערד און מיר וועלען יעצט דורכפאָהרען אויסטראַליען.

— אָבער די שיף? האָט אייערטאָן ווידער געפרעגט און זיינע אויגען האָבען אָנגעהויבען צו פינקלען.

אַלע זיינען געווען אַזוי בעשעפטיגט מיט זייערע געדאַנקען, אַז קיינער האָט ניט בעמערקט, אַז אייערטאָן אינטערעסירט זיך עפּעס צופיעל מיט דער שיף.

— די שיף קען קומען צו אונז, אָדער מיר וועלען קומען צו דער שיף. האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט. מיר וועלען עס מאַכען אַזוי, ווי מיר האָבען געטהאָן אין זיד אַמעריקאַ: מיר וועלען אָפּרעדען מיט'ן קאַפּיטאַן, וואו ער זאָל אויף אונז וואַרטען. וועלען מיר געפינען קאַפּיטאַן גראַנט שנעל, וועלען מיר קומען צו איהם קיין מעלבורן, וועלען מיר ניט קומען קיין מעלבורן, לאָמיר זאָגען, אין אַ מאָנאַט, אָדער אין זעקס וואָכען, זאָל דער קאַפּיטאַן פאָהרען מיט דער שיף אין דעם און דעם פּאָרט און זאָל אויף אונז וואַרטען.

— דער פּראָפעסאָר האָט רעכט, האָט דער מאַיאָר געזאָגט. די פראַגע איז נור, אויב עס איז לייכט צו פאָהרען אין אויסטראַליען אַזוי, ווי אויף די פּאַמפּאַס פון זיד אַמעריקאַ?

— אין אויסטראַליען איז אַזוי לייכט צו פאָהרען, האָט אייערטאָן געזאָגט, אַז זאָגאַר פרויען קענען מאַכען אַ וויַיטע רייזע. מען שפּאַנט איין פינף פּאָאָר אָקסען אין אַ גרויסען אויסטראַלישען וואָגען און מען פאָהרט גאַנץ רוהיג און זיכער.

לײדי העלענאַ און מערי גראַנט זיינען געוואָרען אויפמערקזאַם. אַלזאָ, קענען זיי אויך מיטפאָהרען? דאָס איז זיי געווען זעהר אַנגענעהם. זיי האָבען זיך דערמאָנט, וואָס זיי האָבען אויסגעליטען, ווען די שיף איז געשטאַנען אין פּאָרט אַנטאָניאָ און זיי האָבען אויסגעקוקט מיט טויזענד אויגען אויף די רייזענדע.

— אייערטאַן! האָט לײדי העלענאַ אויסגערופען, זייט איהר זיכער, אַז פרויען קענען פאָהרען איבער אויסטראַליען?

— געוויס, לײדי, בין איך זיכער. מיר האָבען צו מאַכען אַ רייזע פון פיער הונדערט מייל. ווען מיר זאָלען מאַכען זאָגאָר נור צוואַנציג מייל אַ טאָג, קענען מיר מאַכען די גאַנצע רייזע אין 20—25 טאָג. דאָס איז זעהר לייכט און זעהר בעקוועם.

— זיינען אין אויסטראַליען ניטאָ קיין ווילדע טהיערע? האָט לײדי העלענע געפרעגט.

— ניין, לײדי, אין אויסטראַליען זיינען קיינע ווילדע טהיערע ניטאָ.

— אָבער די ווילדע מענשען? האָט זי ווייטער געפרעגט.

— ווען מען איז בעוואָפענט, האָט מען ניט וואָס מורא צו האָבען פאַר די ווילדע מענשען. זיי ציטערן פאַר אַ ביקס און פאַלען אָן נור אויף מענשען, וועלכע האָבען מיט זיך קיין געוועהר.

— מען זאָגט אָבער, אַז אין די ווילדע געגענדען פון אויסטראַליען געפּ־

נען זיך אפט אנטלאפענע שטרעפלינגע (קאטארזשניקעס), וועלכע זיינען פיעל געפעהרליכער אלס די ווילדע מענשען.

— אין זידען אויסטראליען געפינען זיך קיינע אנטלאפענע שטרעפלינגע, האט אייערטאן געענטפערט. אהער שיקט מען קיין שטרעפלינגע און זיי קו־מען אהער קיין מאל נים.

— אלזא, מיין איך, אז מיר מוזען זיך פארבערייטען צו דער רייזע, האט לארד גלענארוואן געזאגט .

— און איך פאהר מיט דיר ? עדווארד ! האט ליידי העלענא געפרעגט.

8טעס קאפיטעל.

פארבערייטונגען צו דער רייזע.

לארד גלענארוואן האט באלד געהייסען מאכען אלע פארבערייטונגען צו דער רייזע. אזוי ווי אייערטאן איז א וויכטיגע פערזאן, וועלכער קען זיי זעהר פיעל נוצען ברענגען אויף דער רייזע, האט לארד גלענארוואן געפרעגט דעם ווירטה, אויב ער וועט זיי אפלאזען זיין ארבייטער. דער אירלענדער האט געענטפערט, אז עס טהוט איהם צוואר זעהר לייד צו שיידען מיט אזא גוטען און פלייסיגען ארבייטער, ווי אייערטאן, אזוי ווי אבער מען פאהרט בעפרייען א געפאנגענעם ענגלענדער, איז ער בערייט צו טאן אלעס מעגליכע.

— אלזא, אייערטאן, ווילט איהר מיט אונז פאהרען און דיענען אונז אלס וועגווייזער ? האט איהם לארד גלענארוואן געפרעגט.

אייערטאן האט נים באלד געענטפערט. ער האט זיך איבערלעגט איינינע מינוטען. ענדליך, האט ער געענטפערט.

— יא, איך געה מיט אייך. איך קען אייך נים פערשפרעכען, אז איך וועל געפינען מיין קאפיטאן, איך וועל אייך אבער פיהרען צו דעם ארט, וואו די „בריטאניא" איז אונטערגעגאנגען און וואו דאס מעער האט מיך ארויסגעווארפען.

— דאס דארפען מיר.

— איך האב צו אייך א פראגע מילארד, האט אייערטאן פלוצלונג געזאגט.

— פרעגט, איך וועל אייך געווים ענטפערן.

— וואו וועט זיך געפינען אייער שיף ?

— דערווייל וועט דער „דונקען" בלייבען אין מעלבורן, ביז איך וועל איהם שיקען א בעפעהל, וואוהין ער זאל צוקומען.

— נו, און דער קאפיטאן פון אייער שיף ? וואו וועט ער זיך געפינען ?

— ער וועט בלייבען אין מעלבורן מיט'ן „דונקאן".

— אלזא, גוט. איך מיט אייך, האט אייערטאן געענטפערט, און וועל טהאן אלעס מעגליכע אום אייך ניצליך צו זיין.

אלע זיינען געווען העכסט צופריעדען וואס אייערטאן געהט מיט זיי. לארד גלענארוואן האט איהם באלד געהייסען קויפען אלעס, וואס ער וועט געפינען נייטיג פאר די רייזע און אלעס פארבערייטען אויף די רייזע. ער איז נאך מיט אויסטראליען נים בעקאנט און פערלאזט זיך אין גאנצען אויף איהם.

יעצט האבען זיך אלע אומגעקעהרט אויפ'ן שיף. זיי האבען געוואלט מיטנעהמען פיעלע זאכען פון דער שיף און לארד גלענארוואן האט נאך געהאט פיעלעס צו אר דערנען און צו בעזארגען. אויפ'ן וועג האט קאפיטאן פארראנוט זיך צו איהם געווענדעט און איהם געזאגט:

— מילארד, איך וויל אויך געהן מיט אייך. איך קען אייך זיין זעהר ניצליך אויפ'ן וועג.

לארד גלענארוואן האט אנפאנגס ניט געוואָלט איבערלאזען זיין שיף אחן א קאפיטאן. פארראנוט אבער האט אזוי לאנג גערעדט און אזוי פיעל געבעטען, אז לארד גלענארוואן האט געמוזט נאכגעבען.

— אויף וועמען וועט איהר איבערלאזען דעם „דונקאן"? האט ער געפרעגט.

— טאָם אויגוסטין איז א גוטער מאטראז. מען קען זיך אויף איהם פערלאָזען.

עס איז געבליעבען, אז טאָם אויגוסטין זאל פיהרען דעם „דונקאָן" קיין מעלבורן, מען זאל איהם דארט רעפארירען און קאפיטאן פארראנוט זאָל פאָהרען מיט זיי.

דעם אנדערען טאג אין דער פריה האבען דיא מאטראזען ארויסגעטראגען פון'ם „דונקאָן" אלע זאכען, וועלכע לארד גלענארוואן האט געוואלט מיטנעהמען, און האָבען זיי געבראכט אין מעק מורי'ס הויז. דער פארמער און זיין פאמיליע האבען ווידער עמפפאנגען אונזערע רייזענדע נאסטפריינדליך און האבען זיך געגעבען אלע מיה, אז אלעס זאל באלד פערטיג ווערן צו דער רייזע.

עס איז געבליעבען, אז דיא דאמען זאלען פאהרען אין א וואָגען איינגעשפאנט מיט אקסען און דיא מענער זאלען פאהרען אויף פערד. אלעס האט מען געקויפט ביים פארמער. לארד גלענארוואן האט זיך גערעכענט פאר זיין פפליכט, ער זאָל איינלאדען דעם פארמער און אייערטאן צו זיך אויפ'ן שיף און זאל זיי דארט אויפנעהמען אויף אייראפעאישען ארט. דער איינפאכער אירלענדער, וועלכער האט שטענדיג געלעבט אין עלענד און נויט, איז געוועזן איבערראשט, ווען ער האט דערזעהן, וויא שעהן און וויא רייך דער „דונקאָן" איז געווען איינגעריכטעט. לארד גלענארוואן האט איהם מיט זיין פאמיליע אויסגעפיהרט אין אלע קאיוטען און האט איהם אלעס אויסגעוויעזען. אייערטאן איז אויך געגאנגען אומעדום. ער האט אבער געקוקט נור אויף דיא זעגעל־בוימער, דיא זעגעל און דיא שטריק־לייטער.

— איהר האט א שעהנעס שיף, האט ער געזאגט. איז זיא שטארק אויך?

— אהו מיין „דונקאָן" איז א פארטרעפליכעס שיף, האט געזאגט לארד גלענארוואן. איך קען מיט איהר שטאָלץ זיין.

— איהר מעגט מיט אזא שיף שטאלץ זיין, האט אייערטאן געזאגט. אויף אזא שיף דארף זיין א פערגניגען צו זיין א מאטראז.

— איהר קענט אייך פערשאפען דיעזעס פערגניגען, אייערטאן, איהר קענט אריינטרעטען צו מיר אויפ'ן שיף אלס מאטראז. איך נעהם אייך אויף פון היינט אן, איהר בעקומט פון היינט אן אייער געהאלט אלס מאטראז.

— איך וועל מיך איבערלעגען, מילארד. ווען מיר וועלען צוריק קומען פון אונזער רייזע, וועל איך געוויס אריינטרעטען צו אייך.

אלבינעט האט געמעלדעט, אז דער מיטאג איז פערטיג. לארד גלענארוואן האט איינגעלאדען זיינע געסט צום מיטאג.

— וויא געפעלט אייך דיעזער אייערטאן? האט דער פראפעסאר געפרעגט דעם מאיאר ריטשארדסאן.

— ער איז צו קלוג, האט דער מאיאר געענטפערט קורץ.

ביים מיטאג האט אייערטאן זיך צורעדט איבער אויסטראליען און האט פלוצלונג א פרעג געטהאן לארד גלענארוואן: וויא פיעל מאטראזען ער וויל מיט זיך מיטנעהמען. לארד גלענארוואן האט איהם געענטפערט, אז ער וויל מיטנעהמען נור צוויי מאטראזען.

— דאס איז ווייניג, האט אייערטאן געזאגט. איהר דארפט מיטנעהמען מעהר מענשען מיט זיך.

— אלזא, דענקט איהר, אז דיא רייזע איז ניט גאנץ זיכער?

— ניין, מילארד. דיא רייזע איז זיכער. איך ראטה אייך נור מיטצונעהמען מעהר מענשען, וויל אויף אזא רייזע איז פרעהליכער, ווען עס זיינען דא מעהר מענשען.

— איך קען ניט מיטנעהמען מעהר אלס צוויי מאטראזען. זיי מוזען בלייבען אויפ'ן שיף, זיא פיהרען קיין מעלבורן און זעהן זיא דארט רעפארירען.

אייערטאן האט געשוויעגען. ער האט איינגעזעהן, אז לארד גלענארוואן האט רעכט.

עס איז געווארען שפעט. מען האט נאך גערעדט פון דיא פארבערייטונגען צו דער רייזע און מען האט אפגערעדט, אז מארגען גאנץ פריה זאל מען ארויספאהרען. עס איז געווארען אבענד. אלע האבען זיך צולעגט שלאפען. נור דער פראפעסאר איז ניט געשלאפען. ער האט אנגעגרייט און צורעכטגעמאכט זיינע אינסטרומענטען און זיין טעלעסקאפ.

גאנץ פריה איז מען אויפגעשטאנען, אלע זיינען געווען פערטיג צו דער רייזע. אלע זיינען געווען בערייט. דער פראפעסאר האט בעטראכט דעם אויסטראלישען וואגען. דאס איז געווען א גרויסער קאסטען אויף צוויי גרויסע און שווערע רעדער. דיא רעדער זיינען אויך געווען ניט, וויא ערגעץ אנדערש, זיי זיינען געווען פון איין שטיק האלץ. א רונדער שטיק פון א קלאץ אפגעזעגט, אין דער מיט אויסגעהאקט א לאך פאר'ן אקס.

— בראווא אויסטראליא! האט ער אויסגערופען. דאס הייסט א וואגען! ניין, דאס איז ניט קיין וואגען, דאס איז א מאשין צום פאהרען. דיא מאדע האט אויסגעטראכט דער עלטער זיידע נח. ער האט נאך דיעזע מאדע געמאכט זיין תיבה. דאס איז דאך א גאנץ הויז.

— הערר פראפעסאר, האט ליידי העלענא געלאכט, איך וועל האבען דאס פערגניגען אייך צו עמפפאנגען אין מיין זאל.

— האט איהר שוין בעשטימט, אין וועלכען טאג איהר וועט אויפנעהמען געסט?

— מיינע פריינד נעהם איך אויף צו יעדער צייט.

אין דיעזער מינוט האט אייערטאן געגעבען א צייכען, מען זאל זיך אויפזעצען

די מענער האָבען זיך אויפגעזעצט אויף זייערע פערד. די דאַמען האָבען זיך אריינגעזעצט אין קאַסטען. אייערטאָן איז געווען דער אַנטרייבער.

מען איז אַוועקגעפאָהרען.

9טעם קאַפּיטעל.

דאָס לאַנד פון וואונדער.

אויסטראַליען איזווירקליך אַ וואונדער לאַנד. דאָס ערשטע וואָס איבערראַשט דעם פרעמדען, איז דאָס קלימאַט. ווען ביי אונז איז ווינטער, איז אין אויסטראַליען זומער. איינער קומט צו פאָהרען אין דעצעמבער אָדער אין יאַנואַר. ער ווייס, אַז ביי איהם אין דער היים איז אין קריסמאַס אָדער נייע יאָהר געוועהנליך קאַלט. שנעע בעדעקען די גאַסען און דער פראָסט מאָהלט אויס אויפ׳ן פענסטער זיינע אייז בלומען. ווי איבערראַשט ווערט ער, ווען ער הערט, אַז קריסמאַס איז געווען אַ שרעקליך הייסער טאָג און אין נייע יאָהר איז די היץ געווען אַזוי שטאַרק, אַז אייז איז טהייער געוואָרען.

פאַרקעהרט, ווען איינער קומט אין יוני אָדער יולי און האָפט צו טרעפען בליהענדע פעלדער און גרינע וועלדער, ווערט ער ערשטוינט צו געפינען אַ נאַקעטע ערד און אין אייניגע ערטער שנעע און אייז.

ווען מען וואוינט שוין אַ לענגערע צייט אין אויסטראַליען, ווערט מען געוואוינט צום קלימאַט, אין דער ערשטער צייט אָבער איז דאָס זעהר איבערראַשענד. אָבער ניט נור דאָס קלימאַט אליין, די גאַנצע נאַטור: די בוימער, די גראַזען, די בלומען, די פייגעל און די טהיערע זיינען אין אויסטראַליען גאַנץ אַנדערש, ווי אין אַנדערע לענדער. — איך וויל דאָ אָנווייזען נור אויף איין זאַך. אין דער גאַנצער וועלט זיינען ערד קוילען, אָדער שטיין קוילען שוואַרץ, אין אויסטראַליען זיינען די ערד קוילען ווייס, ווי קרייד. ווי געלערנט דער פרעמדער זאָל ניט זיין, מוז עס איהם דאָך איבערראַשען, ווען ער זעהט צום ערשטען מאָל ווייסע קוילען.

מען קען זיך לייכט פאָרשטעלען, אַז דעם ערשטען טאָג פון זייער רייזע האָט דער פראָפעסאָר ניט אויפגעהערט צו רעדען און צו דערצעהלען איבער אויסטראַליען. איהם האָט אינטערעסירט יעדעס גרעזעלע, יעדעס ביימעלע, יעדעס פייגעלע, יעדעס ווערימעל. זעהר אָפט האָט ער אַוועקגעוואָרפען די פּאַרטיע און איז זיך אַוועקגעריטען אין וואַלד זוכען עפּעס אַ נייעס. צום גליק, זיינען די אויסטראַלישע וועלדער ניט אַזוי געדיכט, ווי די אַמעריקאַנישע. די וועלדער אין אויסטראַליען בעשטעהן מייסטען טהייל פון אייקליפּטוס בוימער **Eucalyptus globul** דאָס איז אַ גאַנץ הויכער און גלאַטער בוים, ביי וועלכען די צווייגען הויבען זיך אָן גאַנץ הויך. זיינע בלעטער זיינען לאַנגע, ווי שווערדען, און שטעהען ניט אין דעם ברייט, זאָנדערן מיט אַ זייט. זיי פאַרשטעלען ניט די זונן, מאַכען ניט קיין שאָטען, ווי בלעטער פון אַנדערע בוימער. אין אַן אויסטראַלישען וואַלד קען מען דורכקוקען אויף אַ גאַנץ גרויסע שטרעקע. ווען לאָרד גלענאַרוואַן פלעגט דערזעהן, אַז דער פּראָפעסאָר זוימט זיך, פלעגט ער איהם שיקען זוכען.

דעם ערשטען טאָג האָט ניט בעזאָנדערס פּאַסירט. אום דריי אוהר זיי־

נען זיי געקומען אין אַן אָרט, וואו עס זיינען געווען זעהר פיעל מאָסקיטאָס (קאָמאַרעס) וועלכע האָבען זעהר שטאַרק געפּלאָגט מענשען און טהיערע. דער פּראָפעסאָר האָט ארויסגענומען א פלאַש אַמאָניא און האָט געהייסען בע־שמירען די ערטער, וואו די מאָסקיטאָס האָבען געביסען. דאדורך איז דער ווייטאָג און דאָס ברענען באַלד פערשוואונדען געוואָרען.

— אויסער די מאָסקיטאָס, זעה איך נאָך ניט די וואונדער פון אויסטראַ־ליען, האָט דער מאיאָר געזאָגט.

— וואַרט אַביסעל, מיין ליעבער מאיאָר, האָט איהם דער פּראָפעסאָר געענטפערט. איהר וועט נאָך זעהן, וואָס פאַר א וואונדערלאַנד דאָס איז.

געגען אבענד זיינען זיי אָנגעקומען צו א סטיישאָן, (א סטאַציאָן) און זיי האָבען בעשלאָסען דאָרט צו נעכטיגען.

א סטאַציאָן, אָדער א סטיישאָן אין אויסטראַליען הייסט אַן אָרט, וואו עס האָט זיך בעזעצט אַזאַ קאָלאָניסט, וועלכער בעשעפטיגט זיך נור מיט פיהצוכט (רועה צאן ובקר) אַזאַ קאָלאָניסט האָט זעהר אָפט עטליכע טוי־זענד שטיק קיה, אָקסען און שאָף. ער מאַכט קעז און פוטער, שלאַכטעט די בהמות און מאַכט פון זיי שמאַלץ. איין מאָל אָדער צוויי מאָל אין יאָהר פיהרט ער אַוועק זיינע פּראָדוקטען אין שטאָדט אריין פערקויפען און זיך איינקויפען די נייטיגע זאַכען, וואָס ער בעדאַרף אין זיין סטיישאָן.

א מערקווירדיגע זיטע (מנהג) איז איינגעפיהרט אויף די סטיישאָנס אין אויסטראַליען. דער טיש שטעהט א גאַנצען טאָג געדעקט און עס שטעהט אויפ'ן טיש מילך, קעז, בוטער, פלייש און אמאָל ברויט אויך. יעדער פרעמדער איז ווילקאָמען. ער קומט אריין און זעצט זיך צום טיש עסען. קומט אריין דער ווירטה און דערזעהט דעם פרעמדען, דערלאַנגט ער איהם נאָך דאָס שענסטע און דאָס בעסטע, וואָס ער האָט. קומט ער ניט אריין, עסט דער פרעמדער, ווי פיעל ער וויל און לאָזט איבער א צייכען, אַז ער איז דאָ געווען. א גרינע צווייג, א בלום, אָדער א פּרוכט דיענט אַלס צייכען, אַז א פרעמדער איז דאָ געווען, האָט געגעסען און דאַנקט דעם ווירטה פאַר זיין גאַסט־פריינדשאַפט.

אונזערע רייזענדע זיינען געקומען פאַר נאַכט, ווען דער ווירטה, זיין פאַמיליע און זיינע אַרבייטער זיינען אַלע געווען אין דער היים. מען האָט זיי אויפגענומען זעהר פריינדליך. מען האָט זיך געזעצט צום טיש און מען האָט געגעסען מיט אַפּעטיט, וואָס דער ווירטה האָט אויפגעגעבען.

— אין וואָס פאַר א טהייל פון אויסטראַליען זיינען מיר יעצט? האָט לאָרד גלענאַרוואָן געפרעגט דעם פּראָפעסאָר.

— גאַנץ אויסטראַליען איז איינגעטהיילט אין זעקס גרויסע לענדער אָדער פּראָווינצען, האָט דער פּראָפעסאָר ערקלעהרט: ניו סאַוטה וועלז מיט דער הויפּט שטאָדט ס י ד נ י י; קווינסלאַנד מיט דער הויפּט שטאָדט ב ר י ז ב י י ן; וויקטאָריא מיט דער הויפּט שטאָדט מ ע ל ב ו ר ן; סאַוטה אויסטראַליא מיט דער הויפּט שטאָדט א ד ע ל א י ד א; וועסט אויסטראַליא מיט דער הויפּט שטאָט פּערטה און נאָט אויסטראַליא, וועלכע האָט נאָך קיין הויפּט שטאָדט ניט, וויייל זי איז נאָך אַזוי וועניג בעפעלקערט

בעפעלקערט, אז עס איז נאך ניטא ניט איין שטאדט, וועלכע מען זאל קענען רופען די הויפט שטאדט.

פערגעסט ניט, אז דיעזע אלע זעקס לענדער ליעגען ביים מעער. אין דער מיט אויסטראליען ליעגט נאך א גרויס שטיק לאנד, א גאנצע וועלט, וועלכעס איז נאך זעניג בעקאנט. וועניג אויסגעפאָרשט און נאך גאנץ אונבעוואוינט.

מיר געפינען זיך יעצט אין לאנד וויקטאריא, האט דער פראפעסאר געענדיגט זיין רעדע. ריכטיגער געזאגט, מיר זיינען נור וואס ארויסגעקומען פון לאנד וויקטאָריא.

— מיר שיינט, אז וויקטאָריא איז ערשט ניט לאנג בעזעצט געווארען, האט ליידי העלענא געזאגט.

— געוויס! האט אויסגערופען דער פראפעסאר. דיענסטאג דעם 7טען יוני 1835 —

— א פערטעל נאך זיעבען אין דער פריה, האט געלאכט דער מאיאָר.

ער פלעגט שטענדיג לאכען דערפון, וואס דער פראפעסאר האט ליעב געהאט צו דערצעהלען אלעס אזוי פונקטליך: אין וואס פאר א יאהר און אין וואס פאר א טאג עס האט געטראָפען.

— ניט גאנץ ריכטיג, מאיאָר! האט דער פראפעסאר אויסגערופען. עס איז געווען צעהן אוהר אין דער פריה, ווען צוויי מענשען, מיטן נאמען באטמאן און פאלקנער, האבען אנגעהויבען צו בויען א שטאדט לעבען מעער, וועלכע זייא האבען א נאמען געגעבען פאָרט פיליפ. שפעטער האט מען זיא א נאמען געגעבען מעלבורן און ויא איז געווארען די הויפט־שטאָדט פון א גאנצע פראָווינץ, וועלכע אין 1851 האט מען א נאָמען געגעבען וויקטאָריא.

— אזוי שנעל איז זיא געוואקסען? האט ליידי העלענא געפרעגט. אין דרייסיג יאהר איז זיא געווארען די גרעסטע שטאָדט אין גאנץ אויסטראליען?

— זעהט איהר, מיליידי, וויא שטעדט וואקסען, מענשען ווערן רייך און לעבען גליקליך, ווען מען לאזט זיי נור צורוה; ווען מען לערנט זיי ניט, מוסטערט זיי ניט, וויזט זיי ניט און פיהרט זיי ניט. אין 1835 האבען צוויי מענשען אנגעהויבען צו בויען די שטאדט, אין 1836 האט די שטאדט שוין געהאט צוויי הונדערט פיער און פער־ציג איינוואוינער. היינט, אין 1864 האט מעלבורן מעהר אלס הונדערט פופציג טויזענד איינוואוינער. אין דעם גאנצען לאנד וויקטאריא געפינט זיך יעצט מעהר אלס א האלבע מיליאָן איינוואוינער.

אין 1835 איז אין דעם גאנצען לאנד ניט געווען ניט איין וויינשטאק, היינט גע־פינט זיך אין וויקטאָריא 7 מיליאָן וויינשטעקע, וועלכע גיעבען ארויס יעהרליך 121 טוי־זענד גאלאָן וויין. 103 טויזענד פערד און מעהר אלס 75 טויזענד קיה און אקסען פאַ־שען זיך אויף די פרייע פעלדער.

— און וויא פיעל שוויינע זיינען דא אין וויקטאריא? האט געפרעגט דער מאיאָר.

— 79 טויזענד 625, האט דער פראפעסאר געענטפערט.

— און וויא פיעל שעפסען געפינען זיך אין וויקטאריא?

— 7 מיליאָן, 115 טויזענד 943, האט דער פראָפעסאָר געלעזען וויא פון א בוך.

— האט איהר גערעכענט דעם שעפס, וועלכען מיר עסען יעצט? האט דער פּאַיאַר געפרעגט

איהם האט פערדראסען, וואס דער פּראפעסאר וויים אזוי גענוי דיא צאהל פון יעדער זאך.

— דעם שעפס האַב איך ניט געקענט רעכענען, ווייל איהר האט שוין מעהרער וויא העלפט אויפגעפרעסען, האט דער פּראפעסאר געענטפערט בייז.

— בראווא, פּראפעסאר פּאגאנעל! האט ליידי העלענא אויסגערופען מיט א געלעכטער. ווייזט איהם, דעם אלטען סאלדאט, אז איהר קענט בעסער פון איהם געאגראפיע. לאז ער וויסען, וויא אזוי צו קריגען זיך מיט א פּראפעסאר. ווען ער גלויבט אייך ניט, זאל ער געהן און צעהלען.

— דאָס איז מיין פּראפעסיאן, האט דער פּראפעסאר געזאָגט ערנסט. דארויף האב איך שטודירט. דארויף האב איך געלערנט. איך מוז וויסען אלע ציפערן און דיא צאָהל פון יעדע זאך. — איך זאג אייך נאך א מאל. מיר וועלען האבען אן אנגענעהמע רייזע און וועלען זעהן פיעלע וואונדער זאכען.

— מיר זיינען שוין אין אויסטראליען דעם פיערטען טאג און איך האב נאך איין וואונדער ניט געזעהן, האט זיך דער מאַיאַר גערייצט מיט'ן פּראפעסאר.

— ווארט, אונגעדולדיגער מענש! האט זיך דער פּראָפעסאָר געבייזערט. מיר האָבען דאָך ערשט ארויפגעטרעטען מיט א פוס אין אויסטראליען. מיר זיינען ערשט ביים ברעג פון אויסטראַליען, ביים גרענעץ פון אויסטראַליען. מיר וועלען זיך נאך אָנזעהן אזוי פיעל וואונדער, אז איהר וועט ניט וויסען, וועלכעס איז גרעסער.

— איהר האט אונז שוין דערצעהלט פון אייניגע וואונדער, האט ליידי העלענא געזאגט. וועלכעס איז, נאך אייער מיינונג, דאס גרעסטע וואונדער פון אויסטראליען?

— דאס גרעסטע וואונדער פון אויסטראַליען, איז אויסטראַליען אליין, האָט דער פּראָפעסאָר געענטפערט.

— וואס מיינט איהר דערמיט? איך פערשטעה אייך ניט.

— איך פערשטעה עס אליין אויך ניט, האט דער פּראפעסאָר געענטפערט. אין אויסטראַליען זיינען קיין מאל ניט געווען קיין ווילדע טהיערע. דער מענש אין אויסטראליען ווערט גוט און פריינדליך. דיא גרעסטע פערברעכער, ווען זיי קומען קיין אויסטראַליען, ווערן זיי בעסער, שטילער און פריינדליכער.

ליידי העלענא האט איהם אנגעקוקט מיט בעוואונדערונג. זיא האט עס געהערט צום ערשטען מאל, אז אין אויסטראַליען געשעהן אזעלכע וואונדער.

— וויא קענט איהר עס ערקלערן, פּראָפעסאָר?

— איך קען עס ליידער ניט ערקלערן. איך וויים נור, אז דיא ביענען אין אויסטראַליען האבען ניט קיין גיפט און בייסען ניט. מען האט געבראַכט ביענען פון אייראפּאַ, ווייל דיא ווילדע אויסטראַלישע בינען גיבען זעהר ווייניג האניג. דיא אייראַפּעאישע בינען זיינען זעהר גוט געראָטהען. זיי האבען זיך שטארק פערמעהרט און גיבען זעהר פיעל האניג. זיי האבען אבער אויך פערלארען זייער גיפט און בייסען ניט. — קוקט אייך צו צו דיא אָקסען און צו דיא פערד אין אויסטראַליען און איהר וועט זעהן,

אז זיי זיינען שטילער, רוהיגער און ניט אזוי ווילד, ווי אין אנאנדער לאנד.
—נאך מעהר, אייזען אויף דער לופט ווערט דא ניט פעררא‎סט. די טרוקענע, געזונדע, שטארקע לופט אין אויסטראליען מאכט יעדער זאך ווייס און ריין. מעטאלען, לייננוואנד און דער כאראקטער פון מענשען און טהיערע ווערען ווייס ריין אין אויסטראליען.

— דאס איז ווירקליך א וואונדער, האט ליידי העלענא געזאגט. דאס איז ווירקליך דאס גרעסטע וואונדער אין אויסטראליען.

דעם אנדערן טאג זיינען זיי ווייטער געפאהרען און עס האט זיי גאר ניט פאסירט. אויף דער נאכט זיינען זיי צוגעפאהרען צו א וואלד און האבען בעשלאסען דארט צו נעכטיגען. עס איז געוועזן ווארם און שעהן. מען האט אויסגעשפאנט די אקסען און זיי געלאזען זיך פאסען אין גראז. מען איז געזעסען און גערעדט ביז שפעט אין דער נאכט. פלוצלונג האבען זיי דערהערט, אז מען לאכט ערגעץ איבער זייערע קעפ. אלע האבען זיך דערשראקען: ווער זאל עס לאכען פון זיי?

— אט האט איהר א וואונדער פון אויסטראליען, האט געזאגט דער פראפעסאר רוהיג: דאס איז דער לאך פויגעל. ער האט געוויס א נעסט אין א בוים איבער אונזערע קעפ.

יעצט האבען זיך אלע צוגעהערט. דאס איז געוועזן ווירקליך א גאנץ בעזאנדערעם לאכען. עס האט זיך אויסגעוויזען, אז מען קיצעלט איינעם זעהר שטארק און ער מוז לאכען. באלד אבער האט זיי איבערראשט עפעס אנדערש. מען האט דערהערט ערגעץ ווייט אין וואלד דאס קלינגען פון א גלאק.

— זאל זיין דא ערגעץ א קירכע דא אין וואלד? האט דער מאיאר געפרעגט.

— ניין, מיין ליעבער מאיאר, דאס קלינגט דער גלאקען פויגעל. דא האט איהר א צווייטע וואונדער פון אויסטראליען. א פויגעל קלינגט פונקט, ווי דער גלאק פון א קירכע. אבער ווארט! דאס איז ערשט אן אנפאנג, איהר וועט נאך זעהען גרעסערע וואונדער.

די נאכט איז פערגאנגען רוהיג. מען איז געשלאפען אין דרויסען אויף דער פרייער לופט. די ריינע, פרישע און געזונדע לופט האט אלעמען דערקוויקט. מען איז אויפגעשטאנען אין דער פריה פריש און מונטער.

10טעם קאפיטעל.

א ס י ב ה.

מונטער און פרעהליך איז געגאנגען די רייזע ווייטער דעם אנדערן טאג, דעם צווייטען פעברואר. דער טאג איז געוועזן זעהר א הייסער. די זון האט געברענט. זיי זיינען צוואר געפאהרען אין א וואלד, די אייקאליפטוס ביימער אבער מאכען קיין שאטען ניט. געגען מיטאג איז לארד גלענארוואן געווארען זעהר דורשטיג. ווי אויף צו להכעיס, איז אין דער גאנצער געגענד ניט געוועזן קיין טייך, קיין ברונען, קיין אזיערא (זעע). ליידי העלענא איז אויך געווארען דורשטיג און האט געזאגט שטילערהייט:

— אך, וואו נעהמט מען אביסעל וואסער?

זיי האבען צוואר געהאט מיט זיך וויין. ער איז אבער געווארען ווארם און מיט ווארעמען וויין קען מען דעם דורשט ניט שטילען.

— איך וועל אייך שאפען וואסער, האט דער פראפעסאר געזאגט.

— וואו וועט איהר נעהמען וואסער אין דיעזער טרוקענער, פערברענטער געגענד? האט ליידי העלענא געפרעגט פערוואונדערט.

— איך וועל אייך שוין שאפען, האט דער פראפעסאר געענטפערט און איז אוועקגעגאנגען אין וואלד.

עס איז פערגאנגען א גערוימע צייט און מען האט דעם פראפעסאר ניט געהערט און ניט געזעהען. פלוצלונג האט מען געהערט שרייען:

— לליידי העלענא! לארד גלענארוואן! וואסער! איך האב וואסער!

מען האט געמיינט, אז ער האט ערגעץ אויסגעפונען א ברונען אדער א קוואל און אלע זיינען געלאפען צו דעם ארט, וואו דער פראפעסאר איז געשטאנען. ווי גרויס איז געווען זייער ערשטוינען, ווען זיי זיינען צוגעקומען און האבען ניט געזעהן, ניט קיין ברונען, ניט קיין קוואל, ניט קיין טראפען וואסער. דער פראפעסאר איז געשטאנען לעבען א זאנדערבארען בוים, וועלכער איז אונטען געווען גאנץ דיק, אויבען אבער פון די הויך פון א מענשען, איז ער געווארען אלץ שמעלער און שמעלער. דער בוים האט אויסגעזעהן, ווי א גרויסע פלאש. ער איז נאך געווען אזוי עהנליך צו א פלאש, ווייל ער איז אונטען געווען גאנץ גלאט, נור אויבען האט ער געהאט א קרוין פון בלעטער.

— וואו איז אייער וואסער? האט לליידי העלענא געפרעגט. — איהר האט אונז אפגענארט, פראפעסאר!

דער פראפעסאר האט גאר ניט געענטפערט. ער האט ארויסגענומען פון בוים א שטיק קארע (רינדע) גרויס ווי א גלאז און האט געוויזען לליידי העלענא. דער בוים איז אינעווענינ געווען פול מיט וואסער. לליידי העלענא האט אנגעשעפט א גלאז און האט עס אויסגעטרונקען מיט פערגניגען. דאס וואסער איז געווען קלאר, קאלט און געשמאק. לארד גלענארוואן און דער מאיאר האבען אויך פערזוכט דאס וואסער און זיי האבען זיך גאר דערקוויקט.

— וואס איז דאס, פראפעסאר? האט לליידי העלענא געפרעגט, ווען אלע האבען זיך אנגעטרונקען. — פון וואנען האט איהר געוואוסט, אז אין דיעזען בוים איז דא א קוואל וואסער?

— ווייל איך האב געלערענט געאגראפיע, מיללידי, האט דער פראפעסאר געענטפערט שטאלץ. מיינט ניט, אז אין דיעזען בוים איז דא א קוואל. — דאס איז אזא סארט בוים. ער הייסט דער פלאשענבוים **Bottle tree**. און איז איינער פון די וואונדער פון אויסטראליען. ער זויגט אויס דאס וואסער פון דער ערד, און זאמעלט עס אן אין דערמיט, וואו ער איז אויסגעהוילט. אין אזא בוים קען מען אמאל געפינען צוואנציג גאלאן וואסער.

די ווילדע פון אויסטראליען ווייסען, ווי צו שעטצען דיעזען בוים. ער איז ביי זיי „טאבו," הייליג. מען טאר ניט גראבען ערד ארום איהם. מען טאר ניט קלעטערען אויף איהם. מען טאר קיין בלעטעלע פון איהם ניט אפרייסען. נור, ווען מען איז דורשטיג, שניידעט מען אויס א שטיקעל פון זיין גראבער קארע (רינדע) מען טרינקט

זיך אן און מען לעגט ווידער צו דאס שטיקעל קארע אויף איהר ארט. זיא ווערט באלד פערוואקסען.

— בראוואָ, פּראָפעסאָר! בראווא! האט דער מאיאָר אויסגערופען. יעצט גלויב איך אייך, אז אויסטראליען איז א וואונדער לאנד.

דערפרישט מיט'ן קאלטען, פרישען וואסער פון'ם פלאשענבוים, זיינען אונזערע רייזענדע ווייטער געפאהרען. גענען פיער אוהר נאך מיטאג האט ראָבערט גראנט אנגעטראפען אזעלטזאמעס טהיער. ער האט זיך דערשראָקען. אזא ווילדע זאך האט ער נאך קיין מאל ניט געזעהן. דער גאנצער קערפּער איז געווען בעדעקט מיט נאדלען, אדער שפּיזלעך. עס האט געהאט גאנץ קליינע פיסעלעך און א שנאבעל פון א פויגעל. פון'ם שנאבעל האט ארויסגעשטעקט א דינע לאנגע צונג. ראָבערט האט אנגעהויבען צו שרייען און צו רופען, ווען ער האט דערזעהן דיזעס ווילדע, משונה'דיגע בעשעפעניש. לארד גלענארוואן, דער פּראָפעסאָר און דער מאיאר זיינען באלד צוגעלאפען צו איהם. ווען לארד גלענארוואן האט דערזעהן דאס טהיער, איז ער אפּגעשפּרונגען מיט שרעק.

— שרעקט אייך ניט, מילאָרד! האט דער פּראפעסאר געזאגט, דאס איז א עכידנא. עס טהוט גאר ניט. עס ערנעהרט זיך פון אמייזען (מוראשקעס). ווען עס בעגעגענט א הויפען פון אמייזען, שטעקט עס ארויס זיין לאנגע קלעבעדיגע צונג צווישען דיא אמייזען, וועלכע קלעפּען זיך אהן אן צונג. דאס איז זיין איינציגע שפּייז. ווייטער טהוט עס קיינעם קיין שלעכטס ניט.

— עס איז אבער שרעקליך צו קוקען דארויף! האט לארד גלענארוואן אויסגערופען.

— מילארד! האט דער פּראפעסאר געזאגט ערנסט. אין דער נאטור איז ניטא קיין שרעקליכע, קיין אבשייליכע און קיין מיאוסע בעשעפעניש. אלעס, וואס איז דא אויף דער וועלט, איז שעהן און גוט. יעדעס האט זיין פּלאץ און טהוט גוט זיין פּפליכט. :אר דער מענש איז שלעכט, ער איז דער ערגסטער פון אלע בעשעפענישען.

ווען זיי זיינען אזוי געשטאנען און גערעדט, האט קאפּיטאן פאררא‌גוט דערזעהן ערגעץ ווייט א הויכען זייל פון רויך. ער האט עס געוויזען דעם פּראפעסאר און לארד גלענארוואן. דא אבער האט שוין דער פּראפעסאר אויך גאר ניט געקענט ערקלערען. ער האט ניט געוואוסט, וואס דאס איז. דאס האט אייערטאן ערקלערט.

— דאס טרייבט מען א העערדע (סטאדאָ) קיה, אקסען און שעפּסען, האט ער געזאגט. עס מוז דארט זיין עטליכע טויזענד שטיק. זיי געהן אויפ'ן אויסגעטריקענטען באדען און מאכען אן א שטויב. פון דער ווייטען ווייזט זיך עס אויס, אז עס איז א רויך

ער איז געווען בעסער בעקאנט מיט אויסטראליען, אלס דער געלערנטער פאגאנעל. אזא זאך האט ער שוין בעסער ערקלערט פון'ם פּראפעסאר.

עס איז פערגאנגען א פערטיל שטונדע און מען האט דערהערט א ברומען, מעקען און בלעקען, אז עס איז געווען פערטויבט צו ווערן. דיא בהמות זיינען געקומען נעהענטער, דער שטויב איז געווארען גרעסער. עס איז געווארען פינסטער. פּלוצלונג אין

ארויס פוּנ׳ם וואַלקען שטויב א רייטער אויף א פערד. דאס איז געווען דער הויפט פיהד רער פון דיעזער פיער פיסיגער ארמעע. לארד גלענאַרוואַן איז איהם ענטגעגען געריטען און האט איהם בעגריסט.

דער מאן האט איהם אויפגענומען גאַנץ פריינדליך און האט איהם דערצעהלט, אז דיא גאַנצע העערדע געהערט צו איהם און נאך צוויי שותפים. זיי האבען דא מעהר אלס צוועלף טויזענד שטיק בהמות. זיי האבען זיי געקויפט אין דיא אסט פראָווינצען, וואו דיא בהמות זיינען זעהר ביליג און טרייבען זיי קיין מעלבורן, וואו זיי האפען צו מאַכען א גוטעס געשעפט. עס שטעהט צו פערדיענען ביז 8 דאלאר אויף יעדען אָקס און צעהן שילינג אויף יעדען שעפס. אבער איידער מען ברענגט אזא ארמעע אויפ׳ן ארט, וויא פיעל שוועריגקייטען, וויא פיעל הארטע און שווערע ארבייט קאָסט עס!

— מיר פערדיענען טאַקע זעהר גוט, האט דער פיהרער געזאגט, אבער מיר פער־דיענען עס זעהר עהרליך. מיר ארבייטען שווער און ביטער אויף דעם געלד, וואס מיר פערדיענען. דריי מאנאטע האט געדויערט דיא רייזע אהין, אין פּאָרטלאנד ביי, וואו מיר האבען געקויפט דיא בהמות. פיער מאנאטע דארף דויערן דיא רייזע צוריק. איך האב מיט מיר דרייסיג מענשען און 20 הינט. אזא ארמעע פון מעהר אלס צוועלף טויזענד שטיק, איז זעהר שווער צו רעגיערען. מען מוז אויף זיי שטענדיג אכטונג געבען, זיי זאלען זיך ניט צו לויפען.

ער האט געוויעזען אונזערע רייזענדע דיא ארדנונג, אין וועלכער ער האלט זיין ארמעע. צו ערשט געהן דיא אָקסען, איינגעטהיילט אין רעגימענטער און באַטאַליאָנען. דאן קומען דיא קיה. שפּעטער קומען דיא שעפסען. דיא אָקסען זיינען זעהר שטאָלץ. זיי וועלען ניט עסען דאס גראָז, אויף וועלכער דיא שעפסען זיינען געגאַנגען. מען מוז זיי לאזען געהן אין פאראויס. זיי זיינען מיוחסים.

וואונדערבאר איז דאס. מען דארף זיי קיין וועג ניט וויזען. זיי געפינען אליין דעם וועג. זיי זוכען זיך אויס דיא ערטער, וואו עס וואַקסט גוטעס גראָז און עס איז דאָ גענוג וואסער צום טרינקען. געפעלט זיי אן אָרט און זיי בלייבען שטעהן, מוז מען זיך אפּשטעלען. עס העלפט ניט קיין בייטש, עס העלפען ניט דיא הינט. מען מוז זיך אפּ־שטעלען, ביז זיי עסען זיך גוט אָן און רוהען זיך אויס, דאן געהן זיי ווייטער.

ווען מען געהט אויף פעלדער, איז עס נאך גאַנץ גוט. דיא ארמעע האלט זיך אין ארדנונג. קוים קומט מען אבער אין א וואַלד, דאן הערט דיא ארדנונג אויף. קיה, אָקסען, שעפּסען און פערד מישען זיך אויס און מען מוז קוקען מיט צעהן אויגען, זיי זאלען זיך ניט צולויפען אדער איינינע זאלען ניט פערפאַלען ווערן.

גוט איז נאך, ווען עס איז שעהנעס וועטער. קוים אבער געהט א רעגען און עס הייבט אָן צו דונערן און צו בליצען, דערשרעקען זיך דיא בהמות און הויבען אָן צו לויפען וויא וואהנזיניגע. דאן האט מען א שווערע, הארטע ארבייט זיי צוזאמען צו האלטען.

נאך ערגער איז, ווען מען קומט צו א טייך און מען דארף איהם אריבערגעהן. דאן האט מען צרות אויפ׳ן פּוּד. אמאָל ווילען דיא אָקסען ניט געהן איבערן וואסער.

מען מעג זיי דער'הרג'ענען, זיי ווילען נים. אמאל געהען די אָקסען אריבער און די שעפסען ווילען נים געהן. מען מוז שלעפען. זיי צולויפען זיך.

לאָרד גלענארוואַן איז געווען העכסט צופריעדען, וואס ער האָט בענג־געגנט די אָקסען טרייבער. ער האָט זיך אביסעל בעקענט מיט אויסטראַליען. ער האָט אבשיעד גענומען פון'ם אָקסען־טרייבער, האָט איהם געוואונשען גליק און איז ווייטער געפאָהרען.

נעגען אבענד זיינען זיי געקומען צו א גרויסען טייך מיט'ן נאָמען ווי־מערא. איבער'ן טייך איז נים געווען קיין בריק, קיין פּאָ'אָם, קיין פעררי. מען האָט געמוזט אריבערפאָהרען דעם טייך. אזוי ווי מען האָט אבער נים געקענט וויסען, ווי טיעף דער טייך איז, האָט מען בעשלאָסען, מען זאָל אי־בערנעכטיגען אויפ'ן אָרט און מאָרגען פריה זאָל מען אויסזוכען אן אָרט, וואו דער טייך איז נים טיעף, און מען זאָל איהם אריבערפאָהרען — די מענער אויף זייערע פערד און די דאמען אין זייער וואָגען.

אין דער פריה איז אייערטאָן געגאנגען זוכען אן אָרט, וואו דאס וואסער איז נים טיעף. ער האָט אויך באלד געפונען אזא אָרט. לאָרד גלענארוואָן האָט געפרעגט אייערטאָן, אויב עס איז ניטאָ קיין געפאהר, אויב עס וואלט נים גלייכער געווען, אז די דאמען זאָלען זיך זעצען אויף די פערד?

— אָה, ניין! די דאמען מעגען רוהיג זיצען אין וואָגען. עס איז קיין גע־פאהר ניטאָ.

מען איז אריינגעפאָהרען אין טייך. די מענער זיינען געפאָהרען פוןביידע זייטען פון'ם וואָגען. אין דער מיט טייך זיינען די אָקסען אריינגע־קראָכען אין א לאָך, דער וואָגען האָט זיך אָנגעבויגען. די דאמען זיינען שיעור נים ארויסגעפאלען. אייערטאָן איז באלד אריינגעשפּרונגען אין וואסער און האָט זיך בעמיהט אויסצוגלייכען דעם וואָגען. עס איז איהם צוואר געלונגען, אבער עס האָט עפּעס א שטארקען קנאַק געטהאָן. — עפּעס האָט זיך צובראָ־כען. קאפּיטאן פאררראגוט און דער מאיאָר האָבען געהאָלפען אייערטאָנען אויסצוגלייכען דעם וואָגען. מען איז ענדליך אריבערגעפאָהרען דעם טייך.

ווען מען איז געקומען פון דער אנדערער זייט טייך, האָט מען ערשט דערזעהן, וואס עס האָט אזוי געקנאַקט. אן אקס האָט זיך צובראָכען, דער סוואָרען — א גראָב שטיק אייזען, וועלכעס האלט די אקס — האָט זיך איינ־געבויגען. — מען קען ווייטער נים פאָהרען.

וואס טהוט מען יעצט? וואו נעהמט מען א שמיד, ער זאָל צורעכט מא־כען די אקס? — אייערטאָן האָט געזאָגט, אז ער וועט געהן ברענגען א שמיד.

— אבער ווי לאנג וועט עס דויערן? האָט לאָרד גלענארוואָן געפרעגט. ווי פיעל צייט דארף עס נעהמען, ביז איהר וועט קומען צוריק מיט א שמיד?

— פופצעהן ביז אכצעהן שטונדען, האָט אייערטאָן געענטפערט.

— אלזאָ, געהט און קומט באלד צוריק. מיר וועלען זיך דערווייל אויס־רוהען.

אייערטאָן האָט גענומען א פערד, האָט זיך אויפגעזעצט אויף איהם און איז אוועקגעפאָהרען.

11טעם קאפיטעל.

אן אונגליק אָדער א פערברעכען.

דעם מאַיאָר איז ניט געפעלען, וואס אייערטאָן איז פון זיי אוועקגע־פאָהרען. איהם איז ניט געפעלען, וואס אייערטאָן האָט אַלעמען פערזיכערט, אז דאס וואסער אין טייך איז ניט טיעף און פּלוצלונג אין דער מיט טייך האָט זיך ארויסגעוויעזען, אז דאס וואסער איז טיעף. איהם איז ניט געפעלען, וואָס די אַקס האָט זיך פּלוצלונג אויף אזא זאָנדערבאַרער ארט צובראָכען. ער האָט אָבער קיינעם ניט געזאָגט, אז איהם געפעלט ניט אייערטאָן.

לאָרד גלענאַרוואָן איז נור געווען אונגעדולדיג. ער האָט געוואָלט, אז אייערטאָן זאָל באַלד קומען צוריק. מען זאָל צורעכט מאַכען דעם וואָגען און מען זאָל ווייטער פאָהרען.

אָבער אזוי ווי אייערטאָן האָט געזאָגט, אזוי איז געווען. דעם אַנדערן טאָג איז ער צוריקגעקומען און האָט געבראַכט מיט זיך א שמיעד. דער שמיעד האָט צוואַר אויסגעוויעזען עפּעס זאָנדערבאַר. ער האָט אויסגעוויעזען זעהר ווילד און איז געווען שטאַרק פערוואַקסען און פערווילדערט. דער פּראָפעסאָר האָט א ציטער געטהאָן, ווען ער האָט איהם דערזעהן. דער מאַיאָר האָט אויף איהם ניט געקענט קוקען. אָבער וועמען געהט עס אָן, ווי דער שמיעד זעהט אוים? מען דאַרף זיין ארבייט, ווייטער גאָר ניט.

ער האָט זיך באַלד גענומען צו דער ארבייט און מען האָט געזעהן, אז ער פערשטעהט זיין ארבייט. דער מאַיאָר האָט געזעהן, אז דער אָרים פון'ם שמיעד איז געווען, ווי איינגעקאַרבט, אָדער איינגעשניטען. עס איז איהם גע־ווען א וואונדער, ווי קומט צו א געוועהנליכען שמיעד אזא זאָנדערבאַרע וואונד. דאס קען נור קומען פון טראָגען א לאַנגע צייט א שווערע קייט אויפ'ן אָרים. ער האָט געפרעגט דעם שמיעד, וואס דאָס איז און פון וואַנען דאָס קומט. דער שמיעד אָבער האָט איהם ניט געענטפערט און האָט ווייטער גע־ארבייט. דער שמיעד האָט פיינט געהאַט צו רעדען.

עס האָט געדויערט א פּאָאָר שטונדען און דער וואָגען איז געווען פער־טיג. לאָרד גלענאַרוואָן האָט בעצאָהלט דעם שמיעד זעהר עהרליך. דער שמיעד האָט זאָגאָר ניט געדאַנקט און איז זיך אוועקגעגאַנגען.

קוים איז דער וואָגען געווען פערטיג, האָט מען זיך ווייטער געלאָזען אין וועג. מען איז געפאָהרען א גאַנצען טאָג אָהן יעדע שטערונג. דעם אַנדערן טאָג איז מען געקומען צו א שטעדטעל מיט'ן נאָמען קאַריסברוק. אייערטאָן האָט געראַטהען, מען זאָל ניט אריינפאָהרען אין שטעדטעל.

— עס וועט פערנעהמען צופיעל צייט, האָט ער געזאָגט. ווען מען פאָהרט אריין אין שטעדטעל, מוז מען פאַרפאָהרען אין א האָטעל. עס ווילט זיך אויסרוהען אויף א בעט. מען וויל אָנקוקען דאס שטעדטעל. אזוי פער־ליערט מען צייט.

לאָרד גלענאַרוואָן איז געווען מיט איהם איינפערשטאַנדען. דער פּראָפעסאָר אָבער האָט בשום אופן ניט געוואָלט צוגעבען, ווייל ער איז געווען נייגעריג. ער האָט געוואָלט זעהן דאס שטעדטעל. עס איז געבליעבען,

אז דער פּראָפעסאר זאל אריינפאהרען קיין קאריסברוק און דיא גאנצע פּארטיע זאל פאָהרען לאנגזאם ווייטער.

דער פּראפעסאר האט מיט זיך גענומען דעם קליינעם ראבערט גראנט און איז אריינגעפאהרען אין שטעדטעל. ער איז אבער באלד צוריקגעקומען. עס איז דארט ניט געווען וואס צו זעהן. אין שטעדטעל האט זיך צוואר זעהר געראשט. ניט ווייט פון'ם שטעדטעל איז געווען א פעלד, וואו מען האט געגראָבען גאָלד. יעדער אין שטעדטעל איז געווען שטארק בעשעפטיגט. מען האט געקויפט און פערקויפט. קיינער האט זיך ניט אומגעקוקט אויפ'ן פּראפעסאר מיט זיין בעגלייטער. זיי האבען דאהער באלד אָנ־געיאָגט דיא גאנצע פּארטיע און זיינען מיט זיי ווייטער געפאָהרען.

איינינע הונדערט מייל פון קאריסברוק געפינט זיך א בערגינע געגענד מיט'ן נאמען מאונט אלכסנדר. דארט האט מען געפונען זעהר פיעל גאלד. טויזענדער מענ־שען האבען זיך געצויגען אהין צו גראבען גאלד. דיא רעגיערונג האט בעשלאסען צו בויען איין אייזענבאהן פון קאריסברוק ביז מאונאט אלכסנדר. א גרויסער טהייל פון דיעזער באהן איז שוין געווען פערטיג און מען איז שוין געפאהרען אויף איהר.

אונזערע רייזענדע האבען געדארפט אריבערפאהרען דיעזע אייזענבאהן ליניע. זיי האבען געמוזט זאגאר אנלעגען אביסעל וועג אום זיא אריבערצופאהרען, ווייל דיעזער וועג פיהרט איבער א בריק איבערן גרויסען טייך, מורריי. דאס איז דיא איינציגע בריק אין יענע געגענד.

ווען זיי זיינען צוגעקומען אויף א מייל דיא ווייט פון דער בריק, האבען זיי גע־הערט א שרעקליכעס פייפען פון לאקאמאטיווען, מענשען זיינען געלאפען פון אלע זייטען, האבען געדעדט, געשריען, געוויינט און געבראכען דיא הענד. לארד גלענארוואָן מיט זיינע מענשען האבען פערשטאנען, אז דא איז געשעהן עפּעס אונגעוועהנליכעס. זיי האבען געגעבען זייערע פערד דיא שפּארען און זיינען צוגעלאפען צו דער בריק.

א שרעקליכע, שוידערהאפטע סצענע האט זיך זיי פאָרגעשטעלט. דיא בריק איז אין דערמיט געווען צו בראכען. צעהן וואגאָנעס מיט'ן לאקאמאטיוו זיינען געלעגען אין וואסער. דער עלפטער איז געבליעבען הענגען אין דער לופט. דער גאנצער טייך איז געווען פול מיט שטיקער וואגאָנעס, באגאזש און צווישען זיי זיינען געשוואומען פערבלוטיגטע גליעדער פון מענשען. דיא צעהן וואגאָנעס זיינען געווען פול מיט פּאסאַ־זשירען. דיא בריק האט זיך איינגעבראכען פּונקט אין דערמיט טייך.

וויאפיעל מענשען זיינען אומגעקומען? וויאפיעל פּאסאזשירען זיינען דאמאלס געווען אין דיא וואגאָנעס?

דאס האט קיינער ניט געקענט וויסען. — דיא פּאסאזשירען פון'ם עלפטען וואַ־גאָן זיינען צוערשט געבליעבען זיצען, וויא פערשטיינערט פאר שרעק. דאן האבען זיי זיך אנגעהויבען צו רייסען צו דער טהיר פון'ם וואגאָן, ווייל עס איז געווארען א געדרענג און א געשלעגע, אז איינינע פּאסאזשירען זיינען דערביי דערהרגעט געווארען. זייערע טוידטע קערפּער זיינען געלעגען צו־ווארפען ארום דעם אייזיגען, איבערגעבליעבענעם וואגאָן.

לארד גלענארוואן, דער פּראָפעסאָר, דער מאַיאָר און דער קאפּיטאן פּאררענט

האָבען געציטערט, ווען זיי האָבען דערזעהן דיא שרעקליכע סצענע. דאָס אומגליק איז געווים געשעהן מיט א פּאָר שטונדען צוריק, ווייל מען האָט שוין דערפון געוואוסט אין דער געגענד אַרום און פון אלע זייטען זיינען אָנגעקומען מענשען זעהן, פרעגען, העלפען און רעטען.

— דיא בריק איז געווען שלעכט געבויט, זיא האָט ניט געקענט אויסהאַלטען דיא שווערע משא פון׳ם צוג און האָט זיך איינגעבראָכען, האָט געזאָגט איינער.

— ניין, האָט זיך אָפּגערופען אַנאַנדערער, מען האָט דיא בריק ניט צוגעשלאָסען. דער צוג איז אָנגעקומען און איז אריינגעפאַלען אין וואַסער.

לאָרד גלענאַרוואָן מיט זיין פּאַרטיע האָבען זיך אומיסטען צוגעהערט, וואָס מען רעדט וועגען דיזעס שרעקליכע אונגליק.

דיא בריק איז ווירקליך געווען א צוג בריק. זיא פלעגט זיך עפּענען אום דורכצולאָזען שיפען און, ווען דיא שיפען פלעגען דורכגעהן, פלעגט זיא זיך ווידער פערמאַכען.

באַלד איז אנגעקומען דער גובערנאַטאר פון דער פּראָווינץ מיט׳ן פּראָקוראָר, מיט דאָקטוירים, מיט אמבולאַנ׳ס וועגען, מיט א גאַנצע אַרמעע פון מענשען און פּאָל׳סלייט אום צו העלפען דיא פערוואונדעטע און אויסצופאָרשען, וויא אַזוי דאָס אונגליק איז געשעהן און ווער עס איז שולדיג.

לאָרד גלענאַרוואָן האָט זיך פאָרגעשטעלט פאַרן גובערנאַטאר און פאַרן שעף פון דער פּאָליציי.

— וואָס פאַר א שרעקליכעס אונגליק! האָט געזאָגט לאָרד גלענאַרוואָן צום גובערנאַטאָר. וויא אַזוי איז מען אַזוי אונפאָרזיכטיג? וויא אַזוי האַלט מען ניט גענוג מענשען, אַז מען זאָל אָפּהיטען צו פערשליעסען דיא בריק יעדעס מאָל, ווען דיא שיפען געהן דורך? וויא אַזוי שטעלט מען ניט א גוטע וואַך אָפּצוהיטען אַזא בריק?

— אַן אונגליק איז עס געווים, האָט דער גובערנאַטאָר געזאָגט. ליידער, איז עס נאָך ערגער אַלס אַן אונגליק — עס איז א פערברעכען!

לאָרד גלענאַרוואָן האָט איהם אָנגעקוקט מיט שטוינען.

— איך פערשטעה אייך ניט, מיין הערר, האָט ער איהם געזאָגט. וואָס הייסט, עס איז א פאַר ברעכען?

— אונזערע פאָרשונגען און אונטערזוכונג האָט ארויסגעוויעזען, אַז מען האָט אומיסטען געעפענט דיא בריק. דיא וואַכען קענען ניט שולדיג זיין, ווייל מען האָט זיי געפונען טוידט. אויפ׳ן לעצטען איבערגעבליעבענעם וואַגאָן זיינען אָנגעפאַלען רויבער און האָבען געראַובט, וואָס זיי האָבען געקענט. אַנפאַנגס האָט מען געמיינט, אַז דיא פּאַסאַזשירען פון לעצטען וואַגאָן זיינען פאַר שרעק געלאָפען צו דער טהיר, האָבען זיך געדרענגט און דאַדורך זיינען פיעלע דערהרגעט געוואָרען. מיר האָבען זיך אָבער איבערצייגט, אַז רויבער זיינען אויף זיי אָנגעפאַלען און האָבען זיי געטוידטעט.

— ווער זאָלען זיין דיא שענדליכע רויבער, וועלכע זאָלען זיין אַזוי אונמענשליך און בעגעהן אַזא שרעקליכעס פערברעכען? האָט לאָרד גלענאַרוואָן געפרעגט.

— עס זיינען דאָ מענשען, וועלכע קומען קיין אויסטראַליען אויף דיא שיפען פון דער קעניגין אָהן א שיפס־קאַרטע, האָט דער גובערנאַטאָר געענטפערט.

— די פערשיקטע, די קאטאָרזשניקעס! האָט אויסגערופען דער פּראָ־
פעסאָר.
זשניקעס? האָט לאָרד גלענאַרוואָן געפרעגט.
— אָבער אין דער פּראָווינץ וויקטאָריא זיינען דאָך ניטאָ קיין קאטאָר־
— זיי קומען פון אַנאַנדער פּראָווינץ, האָט דער גובערנאַטאָר געענט־
פערט. בעזאָנדערס געפעהרליך זיינען די פרישע, — די, וואס זיינען ערשט אָנגעקומען. זיי אַנטלויפען זעהר אָפט, לויפען ארום אין די וועלדער און מאַכען אמאָל גאנצע גענגנדען ניט זיכער.

אונטערדעסען איז אָנגעקומען דער וואָגען מיט ליידי העלענא, מערי גראַנט און מיט אלבינעט. לאָרד גלענאַרוואָן האָט געוואָלט פערהיטען, אַז די דאַמען זאָלען ניט זעהן די שרעקליכע, שוידערהאַפטע סצענע. ער האָט גע־הייסען פאָהרען ווייטער. און האָט דערצעהלט ליידי העלענא, אַז עס האָט פּאַסירט איין אייזענבאַהן אונגליק. ער האָט איהר אָבער ניט דערצעהלט, ניט ווי גרויס דאָס אונגליק איז, ניט ווער עס איז שולדיג אין דעם אונגליק. ער האָט געהייסען שנעל פאָהרען ווייטער.

מען איז אָוועקגעפאָהרען אַ פּאָאר מייל און מען איז צוגעקומען צו אַ קליינעם וועלדעל. ליידי העלענא [illegible] געבעטען, מען זאָל זיך אָפּשטעלען. דאָס וועלדעל איז ווירקליך געוועזען אַ וואונדער, וועלכעס איז ווערטה געוועזען, מען זאָל עס בעטראַכטען. עס איז געוועזען בעדעקט מיט די זעלטענסטע און שעהנסטע בלומען, מיט די זעלטענסטע און שעהנסטע ביימער און ביימעלעך. עס איז געוועזען ווירקליך אַ גן־עדן. אלעס האָט געבליהט און געשמעקט, אַז עס האָט זיך ניט געוואָלט אָוועקגעהן פון דאָרט. נאָך וואונדערבארער איז געוועזען די אָרדנונג. די ביימער און די בלומען זיינען געשטאַנען אין ביימען. צווישען די ביימען זיינען געוועזען וועגעלאַך, ווי אין׳ם בעסטען פּאַרק אין לאָנדאָן אָדער אין ניו־יאָרק. אויף די ביימען האָבען זיך געוויעזען בערגלעך, אויף וועלכע עס האָבען געוואַקסען די שעהנסטע בלומען.

— דאָס איז ניט קיין ווילדער וואלד, האָט ליידי העלענא געזאָגט. דאָס האָבען מענשען געמאַכט. עס קען דאָך ניט זיין, אַז די בלומען און ביימער זאָלען וואַקסען אין אַזאַ אָרדנונג. און דאָך איז דאָס ניט קיין פּאַרק. ווער ווערט דאָס געהן שפּאַצירען אין אַזאַ ווילדע געגענד?

— איהר האָט רעכט, מיליידי, דאָס האָבען מענשען געמאַכט, האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט. ווייסט איהר, וואו מיר זיינען? — מיר זיינען אויף אַ בעערדיגונגס פּלאַץ פון די ווילדע אויסטראַליער. דאָ ליעגען די ביינער פון זייערע עלטערן. זיי היטען זיי אָפּ, פּלאַנצען ביימער און בלומען אויף זייערע קברים און קומען פון צייט צו צייט זיי בעזוכען. ווער ווייס, אויף וויפיעל דורות מיר טרעטען מיט די פיס? — עס איז נאָך אַ וואונדער, וואָס עס געפינט זיך אין אַזאַ גוטע אָרדנונג, וואס רייזענדע און קאָלאָניסטען האָבען עס נאָך ניט צערשטערט, פערניכטעט און אָפּגעווישט.

פּלוצלונג האָט מען געהערט אַ געשריי: „סטאָפּ!" אלע זיינען צוגעלאָ־פען זעהן, וואס דאָרט איז. דער פּראָפעסאָר און ליידי העלענא זיינען געוועזען די ערשטע, וועלכע זיינען צוגעקומען צו דעם אָרט, וואו לאָרד גלענאַרוואָן און דער מאַיאָר איז געשטאַנען.

אויפ׳ן גראָז אונטער אַ גרינעם בוים איז געשלאָפען אַ קינד, אַ אינגעל

פון א יאָהר אכט. ער איז געווען אָנגעטהאָן אייראָפּעאיש, אבער זיינע שוואַרצע הענטלעך און זיינע שוואַרצע, גלייכע האָר האָבען דייטליך געזאָגט, אז ער איז א ווילדער. ליידי העלענאַ האָט איהם בעטראַכט עטליכע מינוט. זי האָט נאָך קיין ווילדען אויסטראַליער ניט געזעהן. דאס קינד איז געשלאָפען אזוי שטיל און אזוי געשמאַק, אז עס האָט ניט געהערט, אז מענשען שטעהען ארום איהם.

— אָרימעס קינד! האָט אויסגערופען ליידי העלענאַ. ער האָט זיך געוויס פערבלאָנזעט אין וואַלד און ווייס ניט, ווי אזוי צו געהן אהיים.

— ניין, האָט געזאָגט דער פּראָפעסאָר. איך מיין, אז ער איז אומיסטען געקומען אהער בעזוכען דעם קבר פון זיינע עלטערן. ער איז מיעד געוואָרען און האָט זיך צוגעלעגט. באַלד וועט ער אויפשטעהן און זיך געהן אהיים.

— אַך! איך וואָלט זעהר געוואָלט מיט איהם רעדען, האָט ראָבערט געזאָגט. איך האָב נאָך קיין מאָל ניט גערעדט מיט קיין ווילדען אויסטראַליער. ווי דענקט איהר, הערר פּראָפעסאָר? רעדט ער ענגליש?

אין דיעזע מינוט האָט זיך דאָס קינד איבערגעקעהרט מיט'ן רוקען ארויף. אלע האָבען געזעהן מיט שטוינען, אז אויף זיין פּלייצע איז צוגעקלעפּט א צעטעל, אויף וועלכען עס איז אָנגעשריעבען מיט גרויסע, דייטליכע בוכשטאַבען:

„טאָלינע

„מען זאָל איהם שיקען קיין עטושקאַ און איבערגעבען דזשעפיר סמיטה פון דער אייזענבאַהן. בעצאָהלט."

— דאס הייסט עכט אויסטראַליש! האָט אויסגערופען דער פּראָפעסאָר. זיי שיקען איבער א קינד, גלייך, ווי עס וואָלט געווען א קעסטעל אָדער א רענצעל. מען קלעפּט איהם צו אַ צעטעל אויף דער פּלייצע, מאַכט פון איהם א נומער און — מאַרש! איך האָב געהערט דערפון נאָך אין פּאַריז, איך האָב עס אָבער ניט געוואָלט גלויבען.

— אָרימעס קינד! האָט ליידי העלענאַ געזאָגט. מעגליך, אז ער איז אויך געפאָהרען מיט'ן צוג, וועלכער איז פערונגליקט געוואָרען? מעגליך, אז זיינע עלטערן זיינען דער'הרג'ט געוואָרען, ווען די בריק האָט זיך איינגעבראָכען?

— ניין, איך גלויב עס ניט, האָט דער מאַיאָר געזאָגט. ווען ער זאָל געווען פאָהרען מיט זיינע עלטערן, וואָלט מען איהם ניט געווען צוגעקלעפּט א צעטעל צו דער פּלייצע.

— ער כאַפּט זיך אויף! האָט ראָבערט אויסגערופען. ער שטעהט אויף!

און ווירקליך, דאס קינד האָט געעפענט די אויגען, האָט דערזעהן די מענשען, וועלכע זיינען געשטאַנען ארום איהם און האָט זיך דערשראָקען.

— רעדסטו ענגליש? האָט איהם ליידי העלענאַ געפרעגט.

— איך רעד ענגליש, האָט דאס קינד געענטפערט.

— ווי הייסט דו, באָי?

— איך היים טאַלינע.

— פון וואַנען קומסט דו?

— איך פאָהר פון מעלבורן.

— ביסט דוא געפאהרען אויף דעמזעלבען צוג, וועלכען עס האט זיך געטראפען דאס אונגליק?

— יא, איך בין אויך געפאהרען אויף דעמזעלבען צוג. איך בין געזעסען אין לעצטען וואגאן און בין באלד ארויסגעשפרונגען דורך א פענסטער.

— אלזא, וואוהין געהסט דוא יעצט?

— צו מיין פאטער און מוטער אין לאַכלאַן.

— וואו איז ערגעץ לאַכלאַן? האט לאָרד גלענאַרוואָן געפרעגט דעם פּראָפעסאָר.

דער פּראָפעסאר האט ניט געוואוסט, וואס צו ענטפערן. דאס קינד האט אנגערופען דעם ארט, וואו זיינע עלטערן וואינען אויף אויסטראַליש.

דיא קורצע ערצעהלונג פון דעם קינד פון א ווילדען אויסטראַליער האט אלעמען אזוי אינטערעסירט, אז אלע האבען זיך ארומגעזעצט ארום איהם און האבען איהם אנגעהויבען צו פערשיטען מיט פראגען. בעזאנדערס פעראינטערעסירט איז געווען ראָבערט גראַנט. דער קליינער ווילדער האט איהם גערופען ברודער. עס איז געבליעבען, מען זאל דארט נעכטיגען. מען האט אויסגעשפּאנט דיא אקסען, אפּגעזאטעלט דיא פערד און אָלבינעט האט באלד געמאכט א מיטאג. דער קליינער ווילדער איז געווען הונגעריג און ראָבערט גראַנט האט איהם יעדעס מאל אונטערגערוקט דאס בעסטע, וואס ער האט נור געקענט קריעגען.

טאָלינע האט דערצעהלט, וויא אזוי ער איז געקומען קיין מעלבורן. זיינע עלטערן און זיין פאלק וואינען אין א וואלד, וועלכער הייסט לאַכלאַן. זיי גענעהרען זיך פון דער יאגד און פון פיש, וועלכע זיי פאנגען אין טייך מוררײ. דערביי מאכען זיי איינינע זאכען פון האלץ, וויא הילצערנע שיעסעל, לעפעל, מולטערס און אנדערע זאכען. דיעזע ארטיקעל פיהרען זיי קיין מעלבורן פערקויפען.

איין מאל איז צו זיי געקומען אן ענגלישער מיסיאָנער, האט זיי געבראכט איינינע זאכען פון דער שטאדט און האט זיי געבעטען, זיי זאלען איהם געבען זייערע קינדער. ער וועט מיט זיי לערנען. זיינע עלטערן זיינען געווען זעהר ארים און זיינען געווען צופריעדען לויז צו ווערן פון אן איבעריגען עסער. זיי האבען איהם אוועקגעשיקט מיטן מיסיאָנער קיין מעלבורן. פינף יאהר האט טאָלינע פערבראכט אין מעלבורן. ער האט זיך דארט אויסגעלערנט ענגליש שרייבען, לעזען און רעדען. מען האט איהם צוגעזאגט, אז מען וועט איהם נאך לערנען. ער האט אבער זעהר שטארק געבענקט א היים. ער האט געוואלט זעהן זיינע עלטערן. דער מיסיאָנער האט איהם צוליעב געטהאן און האט איהם געשיקט א היים אויף א קורצע צייט.

— וועסט דוא נאך צוריק פאהרען קיין מעלבורן? האט איהם ליידי העלענא געפרעגט.

— געוויס! איך וויל נור זעהן מיינע עלטערן און דיא קינדער פון מיין פאלק. איך וויל זיי זאגען, אז דיא ווייסע מענשען זיינען גוט און האבען ליעב זייערע שווארצע ברידער. ווער עס וועט וועלען, דער וועט פאהרען מיט מיר קיין מעלבורן.

— און וואס ווילסט דוא ווערן, ווען דוא וועסט גרויס ווערן? האט ראָבערט געפרעגט.

— איך וויל ווערן א מיסיאנער. איך וועל ארומפאהרען צווישען מיינע שווארצע ברידער און וועל זיי לערנען אלעס, וואס דיא ווייסע מענשען קענען.

דיא איינפאכע ווערטער פון'ם קליינעם ווילדען אויסטראליער האבען גע־מאכט אויף אלעמען א טיעפען איינדרוק. זיי האבען יעצט פערשטאַנען, אז ער מוז זיין עלטער, וויא ער ווייזט אוים. מען האט איהם געפרעגט, וויא אלט ער איז. ער האט אבער אויף דיעזע פראגע ניט געקענט ענטפערן.

— איך וויים ניט, וויא אלט איך בין, האט ער געזאגט. מיר, אויסטראליער־צעהלען ניט דיא יאהרען, וועלכע מיר האבען געלעבט.

מעהר פון אלעמען האט זיך אינטערעסירט אין דעם ווילדען דער פראפע־סאָר. וואו קען ער האבען נאך אזא געלעגענהייט צו רעדען מיט א קינד פון א ווילדען מענשען? — ער האט זיך צוגערוקט צו איהם, האט איהם א גלעט געטאהן איבערן קאפ און האט איהם אנגעהויבען צו פרעגען.

— זאג מיר, מיין קינד, וואס האסט דוא געלערנט אין מעלבורן?

— איך האב געלערנט דיא ביבעל (תנ"ך), אריטהמעטיק (רעכענען) און געאָגראַפיע, האט טאלינע געענטפערט.

ביים ווארט „געאָגראַפיע" איז דער פראָפעסאר אויפגעשפרונגען. — געאָ־גראַפיע איז דאך זיין וויסענשאפט!

— קענסט דוא גוט געאָגראַפיע? האט ער איהם געפרעגט.

— אה, יא! איך בין געווען דער ערשטער שילער פון געאָגראַפיע, האט דער ווילדער געענטפערט. מען האט מיר געגעבען א פרייז (נאַגראַדאַ) פאר גע־אָגראַפיע.

מיט דיעזע ווערטער האט ער ארויסגענומען פון'ם בוזעם א בוך מיט א רויטען בונד און מיט א גאלדענעם שניט און האט איהם געוויעזען דעם פראפעסאָר.

דער פראפעסאָר איז געווען אויסער זיך פאר פרייד. — א ווילדער מענש קען געאָגראַפיע! ער האט ארומגענומען דעם קליינעם ווילדען און האט איהם געקושט אויף ביידע באַקען. דער ווילדער האט ניט געקענט פערשטעהן, וואס איז אזוי דיא שמחה מיט דעם ווייסען מענשען, ווען ער האט איהם דערצעהלט, אז ער איז געווען א גוטער שילער אין געאָגראַפיע. ער האט איהם אנגעקוקט ער־שטוינט און דערשראָקען. ליידי העלענא האט איהם ערקלערט, אז דיעזער ווייסער מענש איז א פראפעסאָר פון געאָגראפיע.

— א פראפעסאר פון געאָגראַפיע? האט אויסגערופען דער ווילדער און האט זיך צו געקוקט צום פראפעסאָר מיט אַ בעזאָנדערער אַכטונג.

דיא ווילדע מענשען האבען זעהר ליעב געאָגראַפיע. דאס איז זייער ליעב־לינג וויסענשאפט. זיי זיינען זעהר נייגיעריג צו וויסען, וואס עס טהוט זיך אויף דער וועלט. קיין זאַך אינטערעסירט זיי ניט אזוי שטארק, אלס ווען מען דער־צעהלט זיי, אז אויף דער וועלט זיינען נאך דאָ אנדערע לענדער און אנדערע מענשען.

— פּראָפֿעסאָר! האָט געזאָגט דער מאיאָר, פּרובירט זיך פֿערהערן מיט דעם קליינעם געאָגראַף. לאָמיר זעהן, ווער פֿון אייך ביידען קען בעסער געאָגראַפֿיע. — איך האָב מורא, אז איהר זאלט אונז ניט פֿערשעהמען.

אלע האָבען געלאַכט, עס איז זיי געפֿעלען דעם מאיאָרס אידעע. א פּראָפֿעסאָר פֿון געאָגראַפֿיע פֿון דער פּאַריזער אוניווערזיטעט זאָל זיך פֿערהערן מיט א ווילדען פֿון אויסטראַליען אין געאָגראַפֿיע.

— נו, גוט! האָט געלאַכט דער פּראָפֿעסאָר: לאָמיר זיך אביסעל פֿערהערן. ,אָג נור, טאַלינע, וויא הייסען דיא פֿינף טיילען פֿון דער וועלט?

דער קליינער ווילדער איז אויפֿגעשטאַנען, האָט זיך געשטעלט פֿאַרן פּראָפֿעסאָר און האָט געענטפֿערט.

דיא פֿינף טהיילען פֿון דער וועלט הייסען: אויסטראַליען, אזיען, אַפֿריקא, אַמעריקא און אייראָפּא.

— גאַנץ ריכטיג. — וואו זיינען מיר יעצט?

— מיר זיינען אין אויסטראַליען, וועלכעס געהערט צו דער ענגלישער קעניגין.

— וועלכע אינזלען געפֿינען זיך ארום אויסטראַליען און צו וועמען געהערן זיי?

— ארום אויסטראַליען געפֿינען זיך דיא אינזלען: נייזעעלאַנד, טאַסמאַניא און פֿיעלע אנדערע. אלע געהערען צו דער ענגלישער קעניגין.

— געפֿינען זיך ניט ארום אויסטראַליען אינזלען, וועלכע געהערן צו אנאַנדער לאַנד?

— ניין, האָט געענטפֿערט דער ווילדער. אלע אינזלען און אלע לענדער געהערן צו דער ענגלישער קעניגין.

— מיר דאַכט אז פֿיעלע אינזלען געהערן צו פֿראַנקרייך, האָט דער פּראָפֿעסאָר געזאָגט.

— ניין, האָט דער ווילדער געענטפֿערט. אלעס געהערט צו דער ענגלישער קעניגין.

דער פּראָפֿעסאָר איז געוועזען ערשטוינט. וויא איז דאָס מעגליך, אז מען זאָל לערנען מיט קינדער אזוי פֿאַלש אזא וויסענשאַפֿט וויא געאָגראַפֿיע?

— נו, לאָמיר געהן ווייטער. דערצעהל מיר עפּעס פֿון אזיען.

— אזיען איז א גרויס לאַנד, האָט דער ווילדער געזאָגט. דיא הויפּט־שטאָדט פֿון אזיען איז קאַלקוטא. זיא געהערט צו דער ענגלישער קעניגין. עס זיינען דא אין אזיען נאָך גרויסע שטעדט: באָמביי, מאַדראַס, סינגאַפּאָר, אדען, מאַלאַקא.— אלע געהערן דער ענגלישער קעניגין.

— גוט, מיין קינד! האָט געזאָגט דער פּראָפֿעסאָר און האָט זיך געביסען דיא ליפּען. כינא איז אויף דער וועלט ניטאָ, סיביר געהערט ניט צו רוסלאַנד, סינגאַפּאָר און טאָנקין געהערן ניט צו פֿראַנקרייך. — אלעס, אלעס געהערט צו דער ענגלישער קעניגין.

— געווים! האט געענטפערט דער גוטער שילער פון געאָגראַפיע.
— נו, דערצעהלט מיר עפּעס פון אפריקא.
— אפריקא געהערט אין גאנצען צו דער ענגלישער קעניגין, האט דער גוטער שילער געענטפערט. דיא הויפּט שטאדט פון אפריקא הייסט קייפּטאון.
— גוט! האט דער פּראָפעסאָר געלאַכט פאַר צרות. עגיפּטען, אַלזשיר, מאַראָקקא און דיא פּארטוגעזישע לענדער זיינען אויף דער וועלט ניטא.— נו, לאמיר עפּעס הערן פון אמעריקא.
— אמעריקא איז איינגעטהיילט אין צוויי טהייל: נאָרד אמעריקא און זיד אמעריקא. נאָרד אמעריקא געהערט צו דער ענגלישער קעניגין. איהר געהערט קאנאדא און דיא פּערייניגטע שטאאטען. אין דיא פּעראייניגטע שטאאטען האט דיא ענגלישע קעניגין איינגעזעצט א פּרעזידענט מיט'ן נאמען אברהם לינקאָלן.
— גרויסארטיג! בראַוואָ! האט אויסגערופען דער פּראָפעסאָר. אברהם לינקאָלן איז נור א בעאַמטער פון דער ענגלישער קעניגין.— נו, דו האסט רעכט, טאַלינע! דוא ביסט ווערט א מעדאַל פאַר דיין געאָגראַפיע! — יעצט דערצעהל מיר עפּעס פון אייראפּא. צו וועמען געהערט אייראפּא?
— צו דער ענגלישער קעניגין, האט טאַלינע געענטפערט.
ער האט ניט פערשטאַנען, אז דער פּראָפעסאָר לאכט פון איהם. ער האט געזאגט נור, וואס מען האט איהם געלערנט.
— דאס קען איך שוין ניט פערשטעהן, מיין ליעבער טאַלינע, האט דער פּראָפעסאָר געזאגט. גאַנץ אייראפּא געהערט צו דער ענגלישער קעניגין? — וואו איז רוסלאַנד, דייטשלאַנד, פראַנקרייך, עסטרייך, שפּאַניען, איטאַליען א. ז. וו.?
— דאס זיינען אלע קליינע לענדער, וועלכע געפינען זיך אונטערן שוץ פון דער ענגלישער קעניגין, האט טאַלינע געענטפערט.
— אזוי? — נו, דערצעהל מיר עפּעס פון רוסלאַנד. וויא אזוי הייסט דיא הייפּטשטאדט פון רוסלאַנד?
— מאסקווא, האט דער קליינער געענטפערט. דארט זיצט א גובערנאטאָר פון דער ענגלישער קעניגין. ער הייסט אלעקסאנדער ראָמאַנאָוו.
דא האט זיך שוין דער פּראָפעסאָר ניט געקענט איינהאלטען. ער האט זיך געהאלטען ביי דיא זייטען פאר געלעכטער. דאס קינד האט איהם אנגעקוקט פערוואונדערט. ער האט נעביך ניט פערשטאַנען, וואס איז דא אזעלכעס צום לאַכען.
— זעהט איהר, פּראָפעסאָר, האט דער מאיאר געשפּאַסט, איך האב אייך געזאגט, אז טאַלינע קען געאָגראַפיע בעסער פון אייך.
— איהר האט רעכט, מאיאר. אט אזוי לערנט מען געאגראַפיע אין דיא ענגלישע קאלאָניען! אלעס, אלעס, דיא גאנצע וועלט געהערט דער ענגלישער קעניגין. מען דערצעהלט דיא קליינע קינדער אזוי פיעל פון דער ענגלישער קעניגין, אז זיי מיינען, אז דיא ענגלישע קעניגין איז א גאָט, צו וועלכער עס געהערט דיא גאַנצע וועלט.— זאג נור, טאַלינע, געהערט דער מאנד אויך צו דער ענגלישער קעניגין?

— געוויס, געהערט דער מאנד צו דער ענגלישער קעניגין, האט טאלינע געענטפערט.

דער פראפעסאר האט זיך געמוזט אויפהויבען און אוועקגעהן זיך אויסלאַכען. לארד גלענארוואן אבער האט אנגעהויבען צו זוכען צווישען זיינע ביכער און האט אויסגעפונען אן אלטע געאָגראַפיע. ער האט זיא געגעבען דעם קליינעם ווילדען.

— לעז דיעזעס בוך, טאלינע, האט ער איהם געזאגט. פון דיעזעס בוך וועסט דוא בעסער קענען געאגראַפיע אלס פון דיא ביכער, וועלכע דיא מיסיאָנערן האבען דיך געלערנט. דיין געאגראַפיע איז ניט גאנץ ריכטיג. דיא גאַנצע וועלט געהערט נאך ניט צו ענגלאנד. עס זיינען נאך דא אנדערע לענדער און אנדערע קעניגע.

דער קליינער יונגע האט גענומען דאס בוך, האט עס אנגעהויבען צו לעזען און האט עס אוועקגעלעגט.

— עס איז ניט ריכטיג, האט ער געזאגט. דיא מיסיאנערן האבען מיך אנדערש געלערנט. דיא מיסיאנערן זיינען גוטע מענשען, זיי פערשטעהען בעסער אלס דיעזעס בוך.

ער האט עס דאך צוגענומען און האט עס אריינגעלעגט אין בוזים.

עס איז געווארען שפעט און מען האט זיך געלעגט שלאָפען. ראבערט גראנט האט געוואלט שלאָפען מיט זיין נייען פריינד, טאלינע. זיי האבען זיך געלעגט צוזאמען און מען האט זיי ביידען צוגעדעקט מיט א דעק.

אום זעקס אוהר אין דער פריה איז מען אויפגעשטאַנען. מען האט זיך אומגעקוקט. — טאלינע איז פערשוואונדען. מען איז געווען פערוואונדערט, וואו ער האט געקענט אהין קומען. מען האט איהם געזוכט, מען האט אבער פון איהם קיין שפור ניט געפונען. נור ווען ליידי העלענא האט זיך אויפגעהאפט, האט זיא געפונען אויף איהר געלעגער א_קראַנץ פון דיא זעלטענסטע בלומען. דער פראָפעסאָר האט געפונען אויף זיין געלעגער דאס בוך איבער געאָגראפיע, וועלכעס לארד גלענארוואן האט נעכטען געגעבען דעם ווילדען.

12טעס קאפיטעל.

א וואָרנונג.

עס זיינען ווידער פערגאנגען א פאר טאג, אין וועלכע עס איז גאר נישט פארגעקומען. נאכ'ן רעכנונג פו'ם פראפעסאר האבען זיי שוין געמאכט האלב וועג. זיי דארפען שוין זיין ניט ווייט פון דעם ארט, וואו דיא בריטאניא איז אונטער געגאנגען. דאָ דארפען זיי שוין בעגעגנען ווילדע, ביי וועלכע זיי וועלען קענען פרעגען, אויב זיי האבען עפעס ניט געהערט פון קאפיטאן גראנט.

אין זייער ארט צו רייזען האבען זיי געמאכט א קליינע ענדערונג. זייט עס האט זיך געטראפען דאס אונגליק אויפ'ן אייזענבאהן און לארד גלענארוואן האט געהערט, אז דאס האבען געטאהן אנטלאָפענע ארעסטאנטען, איז מען געווארען פארזיכטיגער. יעדער פון דער פארטיע האט געטראָגען מיט זיך א שארף

געלאָרענע ביקס. מען האט זיך געהאלטען פעסטער צוזאַמען. מען האט קיינעם ניט געלאזען אוועקגעהן פון דער פאַרטיע. זאָגאַר דעם פראָפעסאָר האט מען ניט געלאזען שפאַציערען אין דיא וועלדער, וויא ער פלעגט טהאן ביז אהער. לאָרד גלענארוואן, דער מאיאר און דער קאפיטאן פארראגוט האבען ניט אפגעטרעטען פון'ם וואגען, וואו דיא דאַמען זיינען געזעסען.

ניט נור אונזערע רייזענדע זיינען געווארען פארזיכטיג, זייט עס האט זיך געטראָפען דאס באהנאונגליק, אלע קאלאניסטען און פארמער זיינען געווארען פאָרזיכטיג. מען האט אנגעהויבען צו פערמאַכען דיא טהירען ביי נאַכט און ארויסצולאָזען דיא הינט. מען האט אנגעהויבען צו האלטען א וואַך ביי נאַכט. זאָגאַר דיא פאסט איז פון דאמאָלס אָן געגאנגען מיט בעגלייטונג פון סאָלדאטען.

אונזערע רייזענדע זיינען געוועזן זעהר צופריעדען, ווען זיי האבען דערזעהן פון דער ווייטען א לאַנגע רייהע הייזער.

— דאס איז סיימור, דאס לעצטע שטעדטעל אין דער פראָווינץ וויקטאָריאַ, האט דער פראָפעסאָר געזאגט. פון דיעזעס שטעדטעל ביז טופאלד וועלען מיר שוין ניט טרעפען קיין וואינונג פון ציוויליזירטע מענשען. מיר פאהרען יעצט אריין אין דיא ווילדעסטע געגענד פון אויסטראליען.

— אלזאָ, לאמיר אריינפאהרען קיין סיימור און לאמיר זיך דארט אויסרוהען א טאג, האט לארד גלענארוואן געזאגט.

קיינער איז ניט געווען דאגעגען. ווען מען רייזט עטליכע טעג אין א ווילדע געגענד און מען שלאָפט עטליכע נעכט אונטערן פרייען הימעל, איז זעהר אנגענעהם צו פערברייננגען א נאַכט אין א שטוב און צו שלאָפען אויף א בעט, וויא א מענש.

מען איז אריינגעפאהרען קיין סיימור און מען איז פערפאהרען אין א האָטעל. לארד גלענארוואן האט געהייסען מאכען א גוטען סאפער. מען האט זיך געזעצט ביים גרויסען טיש פון'ם האָטעל און מען האט פערבראַכט אן אבענד, וויא מענשען. אין האטעל זיינען געווען אלערליי צייטונגען. דער פראָפעסאָר און לאָרד גלענארוואן האבען זיך געחאַפּט לעזען דיא צייטונגען, א פערגניגען, וועלכעס זיי האבען שוין לאנג ניט געהאַט. אלע צייטונגען זיינען געווען פול מיט בעשרייבונגען פון'ם אייזענבאַהן אונגליק.

— זעהט נור, פראָפעסאָר, האט פלוצלונג לאָרד גלענארוואן געזאגט. מען ווייס שוין, ווער עס האט בעגאנגען דאס שרעקליכע פערברעכען. לעזט נור דיעזע צייטונג.

— האט מען זיי ארעסטירט? האט איירטאן האַסטיג א פרעג געטאהן.

ניט לאָרד גלענארוואן, ניט דער פראָפעסאָר האבען בעמערקט אז איירטאן געפינט זיך לעבען זיי.

— מען האט זיי נאך ניט ארעסטירט, האט דער מאיאר געענטפער גלייכגילטיג.

קיינער, אויסער דעם מאיאר האט ניט בעמערקט, מיט וואס פאר א מינע

אייערטאן האט געפרעגט, אויב מען האט דיא פערברעכער שוין ארעסטירט.

— לעזט נור, מילארד, וואס שטעהט דארט אין אייער צייטונג, האט דער פראפעסאר געבעטען.

אלע זיינען געווען פעראינטערעסירט צו וויסען, ווער דיא פערברעכער זיי־נען און האבען זיך ארומגעשטעלט ארום לארד גלענארוואן. ער האט אנגעהויבען צו לעזען.

פון׳ם גובערנאטאר פון וויקטאריא.

„דעם 2טען פעברואר האט זיך געטראפען א שרעקליכעס אונגליק אויף דער קעמדען בריק מיט׳ן צוג פון מעלבורן קיין סענדהורסט״.

„דיא אונטערזוכונג האט אויסגעפונען, אז דאס האבען געטאהן אנטלאפענע „שטרעפלינגע (קאטארזשניקעס). זיי זיינען ערשט ניט לאנג אנטלאפען פון דעם „געפענגנים פון נארפאלק. זיי זיינען 29 מענשען. זייער אנפיהרער איז א גע־„וויסער ב ע ן ד ש א נ ס, א געפעהרליכער מערדער און רויבער, וועלכער איז „אנטלאפען פון א געפענגנים אין ענגלאנד.״

„דער גובערנאטאר בעט יעדען, ווער עס וויים פון דיעזער באנדע, זאל עס „באלד מעלדען. דער גובערנאטאר ווארנט אלע קאלאניסטען, פארמער און ריי־„זענדע, זיי זאלען זיין זעהר פארזיכטיג און ניט ארויסגעהן אהן וואפען. דיא רע־„גיערונג וועט געוויס טאהן אלעס מעגליכע אום דיא רויבער און מערדער אויפ־„צוזוכען און זיי צו ברענגען אונטער שלאס און ריגעל.״

ווען לארד גלענארוואן האט געענדיגט לעזען, האט זיך ליידי העלענא גע־ווענדעט צום פראפעסאר און האט איהם געזאגט:

— נו, וואס זאגט איהר יעצט, הערר פראפעסאר? אין אויסטראליען זיינען אויך דא רויבער און מערדער. איהר האט דאך געזאגט, אז אויסטראליען מאכט דעם מענשען גוט, מילד און עדעל.

— אבער, ליידי העלענא, איהר פערגעסט, אז דיעזע רויבער און מערדער זיינען ערשט ניט לאנג אנגעקומען. דאס קלימאט פון אויסטראליען האט נאך אויף זיי ניט געקענט ווירקען. מען מוז זיין אין אויסטראליען עטליכע יאהר, אום מען זאל פיהלען דיא ווירקונג פון׳ם קלימאט פון אויסטראליען.

— מיינע הערען, האט געזאגט לארד גלענארוואן. דיעזע נאכריכט איז זעהר וויכטיג פאר אונז. דיא וועגען זיינען יעצט ניט זיכער. א רויבער באנדע פון 29 מאן געפינט זיך ערגעץ אין דיעזעם געגענד.— וואס זאלען מיר יעצט טהאן? זאלען מיר פאהרען ווייטער, אדער זאלען מיר זיך אומקעהרן און פאהרען קיין מעלבורן. דארט וועלען מיר פאהרען מיט׳ן דונקאן. — ער איז שוין געוויס רע־פארירט.

— ווען מיר זאלען ניט האבען דיא דאמען מיט זיך, האט קאפיטאן פאר־ראגוס געזאגט, וואלט איך געזאגט, אז מיר זאלען ווייטער פאהרען.

— וואס זאגט איהר, ריטשארדסאן? האט לארד גלענארוואן געפרעגט דעם טאיאר.

— איך זאג, אז מיר זאלען פרעגען אונזער וועג ווייזער, אייערטאן. ער איז בעסער בעקאנט מיט אויסטראליען פון אונז און קען אונז געבען א בעסערן ראטה.

אלע האבען א קוק געטאהן אויף אייערטאן. לארד גלענארוואן האט איהם געבעטען, ער זאל זאגען זיין מיינונג.

— מיר זיינען יעצט שוין ווייט פון דער אייזענבאהן ליניע, האט ער געזאגט. דיא צייט, וואס מיר וועלען פערברייגען צו־צוקומען צו א באהן סטאציאן, איז גלייבער, אז מיר זאלען פערברענגען ווייטער צו פאהרען. איך גלויב נאך ניט, אז דיא געפאהר איז אזוי גרויס. מיר זיינען אכט שטארקע מענשען, גוט בעוואפענט און גוט פערזארגט מיט אלעם נייטיגען. דיא רויבער וועלען מורא האבען אויף אזא מאכט אנצופאלען.

— אייערטאן האט רעכט, האט זיך אפגערופען דער פראפעסאר. אומקעהרען זיך צוריק הייסט פערליערן פיעל צייט. עס איז א שאנדע פאר אונז, מיר זאלען מורא האבען פאר רויבער. מיר זיינען דאך ניט קיין קינדער.

אלע זיינען געווען איינשטימיג מיט'ן פראפעסאר, אז מען זאל ווייטער פאהרען. עס איז אזוי געבליעבען. ווען מען האט געוואלט זיך צוגעהן, יעדער אין זיין צימער, האט אייערטאן זיך געווענדעט צו לארד גלענארוואן.

— וואלט ניט גלייך געווען, אז מען זאל שיקען א בריעף אדער זאגאר א טעלעגראמע צום קאפיטאן פון'ם „דונקאן", אז אויב דאס שיף איז שוין רעפארירט, זאל ער באלד פאהרען אונז ענטגעגען צו דער טופאלד בוכטע.

— ניין, עס איז ניט גלייך, האט קאפיטאן פאררא גוט געענטפערט פאר לארד גלענארוואן. מיר קענען ניט וויסען, וואס עס קען פארקומען. עס איז זעהר מעגליך, אז מיר וועלען מוזען זיך אומקעהרען קיין מעלבורן. וואס וועלען מיר דאמאלס טהאן, ווען דאס שיף איז ניטא אין מעלבורן? אין דער מיט מעער קען מען קיין בריעף און קיין טעלעגראמע ניט שיקען.

— עס איז מיר אזוי אויך רעכט, האט אייערטאן געענטפערט און האט מעהר דערפון ניט גערעדט.

דעם אנדערן טאג אין דער פריה איז מען ווייטער געפאהרען. יעצט זיינען זיי שוין געפאהרען אין ווילדען אויסטראליען, אין א געגענד, וועלכע דיא ענגלישע רעגיערונג רופט: „רעזערוויישין פאר דהי בלעקס." א געגענד, וועלכע מען האט אפגעגעבען דיא שווארצע, דיא ווילדע אויסטראליער.

ארימע מענשען! דיא ענגלענדער האבען זיי פערטריעבען און פערדרענגט פון דיא לענדער וואו זיי זיינען געבארען געווארען און וואו זיי האבען ביז אהער געלעבט אזוי רוהיג, אזוי שטיל און אזוי פריעדליך. וואס פאר א מיטעל דיא ענגלענדער האבען געברויכט אום זיי צו פערטרייבען, קען מען זיך לייכט פארשטעלען, ווען מען בעדענקט, אז אין קאפלאנד, אין אפריקא, זיינען געווען מעהר אלס דריי מיליאן האטענטאטען, איידער דיא ענגלענדער האבען אפגענומען. יעצט זיינען מעהר ניטא אלס הונדערט טויזענד האטענטאטען. אין

אמעריקא זיינען געווען מעהר אלס צעהן מיליאן ווילדע, איידער די ענגלענדער האבען אפגענומען נארד אמעריקא. יעצט געפינט זיך א האלבע מיליאן ווילדע.

ווען עס קומט צו זייערע אינטערעסען, ווייסען די ענגלענדער ניט פון מענשליכקייט, ניט פון מיטלייד, ניט פון בארמהערציגקייט. מענשענלעבען האט ביי זיי קיין ווערטה ניט. טויטען א ווילדען האט ביים ענגלענדער אזא בעדייטונג, וויא טויטען א פליעג אויף דער וואנד. זיי האבען אויסגעהרגעט גאנצע דערפער פון די ווילדע, גאנצע פעלקער זיינען פערשוואונדען. אויף דער גרויסער און רייכער אינזעל טאסמאניא איז יעצט ניטא ניט איין ווילדער. אין 1862 איז געשטארבען דער לעצטער פון זיי — א פרוי פון עטליכע און אכציג יאהר. זיא איז געווען די איינציגע, וואס איז געבליעבען פון א גאנץ פאלק.

דיעזע ענגלענדער, וועלכע זיינען אזוי פרום, אז זיי פערקויפען ניט אום זונטאג א גלאז ביער, הרגענען אויס קאלט בלוטיג א גאנץ דארף און שוינען ניט קיין פרויען, ניט קיין קינדער, ניט קיין אלטע און ניט קיין קראנקע!

פערדאמטע ציוויליזאציאן, ווען טויטען א מענשען איז קיין זינד ניט און פערקויפען א גלאז ביער אום זונטאג איז א שרעקליכער פערברעכען!

ערשט שפעט, ערשט גאר ניט לאנג זיינען אויפגעשטאנען עדעלע מענשען, וועלכע האבען אויפגעהויבען זייער שטימע געגען אזא אונמענשליכקייט. זיי האבען ארויסגעגעבען גאנצע ביכער דאריבער, האבען געמאכט געוואלדען אין די צייטונגען און האבען אנגעמאכט אזא רעש, אז די ענגלישע רעגיערונג איז געוועזען געצוואונגען אפצוגעבען די ווילדע א בעזונדערע געגענד.

אין דיעזע געגענד זיינען יעצט אריינגעפאהרען אונזערע רייזענדע. דער פראפעסאר איז געווען בייז און אויפגערעגט, וואס זיי האבען ביז אהער נאך קיין ווילדען ניט בעגעגנט.

— מיט פופציג יאהר צוריק, האט ער געזאגט, וואלטען מיר אין דיעזער געגענד אנגעטראפען גאנצע דערפער, גאנצע פעלקער, גאנצע שטעמע (שבטים) פון ווילדע מענשען און יעצט פאהרען מיר שוין א גאנצען טאג און בעגעגנען קיין איינציגען ווילדען. דאס איז די ענגלישע ציוויליזאציאן! אין איניגע יאהר ארום וועט זיך אין אויסטראליען ניט געפינען ניט איין אויסטראליער.

לארד גלענארוואן און דעם מאיאר האט עס געוויס פערדראסען, וואס דער פראפעסאר פערדאמט אזוי די ענגלישע ציוויליזאציאן. זיי האבען איהם אבער גאר ניט געענטפערט. זיי האבען געוואוסט, אז ער האט רעכט. זיי האבען געלעזען זעהר פיעל איבער די גרויזאמקייט און די אונמענשליכקייט, וועלכע די ענגלענדער האבען בעגאנגען געגען די ווילדע. וויא וויט דיעזע גרויזאמקייט איז געגאנגען, קען מען זעהן פון א בעפעהל פונ'ם גובערנאטאר פון וויקטאריא, אין וועלכע עס געפינט זיך פאלגענדע שטעלע:

„ווער עס וועט אפשניידען די נאז אדער די אויערן פון א ווילדען מענשען, דער וועט בעצאהלען שטראף הונדערט פונט סטערלינג און דריי מאנאטע געפענגניס"!!!

דער פּראָפֿעסאָר האט עס געוויזען לאָרד גלענאַרוואַן אין אַן אָפֿיציעלער צייטונג.

מען איז געפֿאָהרען דעם גאַנצען טאָג אין אַ וואַלד פֿון הויכע שטאַרקע אייקאַליפּטוס ביימער. געגען פֿינף אוהר פֿאַרנאַכט האט ראָבערט גראַנט פּלוצלונג אויסגעשריען:

— אַ מאַנקי! אַן אַף! אָט דאָרט אויפֿ'ן בוים זעה איך אַן אַף!

אַלע האָבען זיך צוגעקוקט און האָבען דערזעהן, וויא אַ מין שוואַרצע חיה קלעטערט אויפֿ'ן בוים פֿון איין צווייג צום אַנדערן מיט אַן אונגעוועהנליכער שנעליגקייט און געשיקליכקייט. באַלד איז דער אַף אַראָפּגעקלעטערט פֿון'ם בוים, האט אָנגעהויבען צו שפּרינגען און זיך איבערצוקעהרען, גלייך וויא ער האט געוואָלט געבען אַ פֿאָרשטעלונג. אַלע האָבען געקוקט מיט שטוינען אויף דיעזע זאַנדערבאַרע בעשעפֿעניש.

— וואָס איז דאָס פֿאַר אַ מין חיה? האט דער מאַיאָר געפֿרעגט.

— דאָס איז קיין חיה, האט דער פּראָפֿעסאָר געענטפֿערט. דאָס איז אַ מענש. דאָס איז אַ ווילדער אויסטראַליער. — זעהט, וויא אַזוי ער איז אַרויפֿגעקלעטערט אויפֿ'ן בוים. ער האט איהם איינגעקאַרבט, געמאַכט איינשניטע, וואו צו שטעלען דיא פֿיס.

איידער זיי האָבען זיך אומגעקוקט, איז דער אויסטראַליער פֿערשוואונדען. באַלד האט מען דערהערט פֿון דערווייטען אַ זאָנדערבאַרען געשריי: קו — איה! קו — איה! — אונזערע רייזענדע זיינען נאָכגעגאַנגען נאָכ'ן געשריי און זיינען באַלד צוגעקומען צו אַ דאָרף פֿון ווילדע אויסטראַליער.

דאָס גאַנצע דאָרף איז בעשטאַנען פֿון צעהן—צוועלף שטיבלעך, אָדער געצעלטען, ווייל זיי זיינען געווען געמאַכט פֿון דער קאָרע (רינדע) פֿון אייקאַליפּטוס ביימער. דאָס שטיבעלע אָדער געצעלט איז בעשטאַנען פֿון צוויי גרויסע שטיקער קאָרע, וועלכע זיינען געווען אויפֿגעשטעלט, וויא אַ דאַך — אַזוי ٨. דיא געצעלטען אָדער דיא שטיקער קאָרע זיינען געשטאַנען אויף דער הוילער ערד. קיין זאַך איז ניט געווען אונטערגעבעט. אַזאַ געצעלט קען נור שיצען פֿון אַ שטאַרקען רעגען, ניט מעהר. דיא ווילדע אַליין האָבען אויסגעוויזען אָרים, דערשלאָגען, הונגעריג און דורשטיג. זייער שוואַרצער, פֿערשמיערטער קערפּער איז קוים געווען בעדעקט מיט פֿעל פֿון דער קענגורו. ווען זיי האָבען דערזעהן אונזערע רייזענדע, האָבען זיי זיך דערשראָקען און האָבען געוואָלט אַנטלויפֿען. אייערטאָן אָבער האט זיי געזאָגט אַ פּאָר ווערטער און זיי האָבען זיך בערוהיגט און זיינען געבליעבען שטעהן אויף זייערע ערטער.

ערשט יעצט האט דער פּראָפֿעסאָר צייט געהאַט זיי צו בעטראַכטען. זיי זיינען געווען ניעדעריג און קליין געוואַקסען. דיא פֿאַרב פֿון זייער הויט איז געווען דונקעל און זעהר עהנליך צו אַלטעס לעדער. זייערע געזיכטער זיינען געווען צושניטען און צוריסען. דאָס מויל איז זעהר ברייט. דיא נאָז פּלאַטשיג. דיא ביי־

נער פון דיא באַקען שטעקען ארויס. פונ'ם מויל שטעקען ארויס צוויי גרויסע צעהנער, וויא ביי א ווילדען שוויין.

— ראבערט האט רעכט, האט זיך אפגערופען דער מאיאר. דאס זיינען אַפען, מאַנקים, דאס זיינען ניט קיין מענשען.

— מאַיאָר, האט איהם לײדי העלענא געזאגט, וואלט איהר איינגעשטימט מיט דיעזע מענשען, וועלכע פערפאלגען דיעזע אונגליקליכע און טויטען זיי, וויא ווילדע חיות? — זיי זיינען דאך מענשען! מענשען וויא מיר.

— ניין, דאס זיינען ניט קיין מענשען. העכסטענס זיינען זיי א מיטעלדינג צווישען א מענשען און אן אַף.

ער האט ניט געוואלט ענטפערן אויף לײדי העלענא'ס הויפטפראַגע. ער איז אויך געווען אן ענגלענדער און וואלט זיך אויך ניט געשעהמט צו שיעסען עטליכע פון דיעזע ווילדע מענשען.

לײדי העלענא און מערי גראנט האבען געוואלט וויזען דעם מאיאר, אז דאס זיינען מענשען מיט פערשטאַנד און מיט א געפיהל, גלייך וויא מיר. זיי זיינען ארויסגעגאנגען פונ'ם וואגען און האבען געגעבען דיא ווילדע ברויט און אנדערע שפייז, וואס זיי האבען געהאט מיט זיך. דיא ווילדע האבען אלעס פערשלונגען מיט'ן גרעסטען אפעטיט. זיי זיינען געווען הונגעריג. וויא עס האט אויסגעוויזען, האבען דיא ווילדע בעטראכט לײדי העלענא אלס א גאט. זיי זיינען געפאַלען פאר איהר אויף דיא קניע און האבען עפּעס געזאגט אויף זייער שפּראַך, וועלכע קיינער האט ניט פערשטאנען.

ביי דיא ווילדע אין אויסטראַליען איז איינגעווארצעלט דער גלויבען, אז אלע מענשען זיינען שווארץ ביים לעבען. נאכ'ן טויט אבער ווערן זיי ווייס. זיי קענען אבער נור זעלטען קומען צו דיא מענשען. ווען זיי קומען אבער אמאָל ברענגען זיי מיט זיך אלעס גוטעס.

בעזאנדערעס מיטלײדען האבען ערוועקט אין לײדי העלענא'ס הארץ דיא פרויען פון דיא ווילדע. זיי זיינען ווירקליך דיא אומגליקליכסטע בעשעפענישען אויף דער וועלט. דער מאַן גנבעט געוועהנליך זיין פרוי אדער ער פאַלט אויף איהר אן אין וואַלד, גיט איהר עטליכע קלעפ מיט א גרויסען שטעקען און שלעפּט איהר אוועק מיט זיך אין זיין געצעלט. דארט מוז זיא פאר איהם ארבייטען. זיא מוז פערזארגען דיא פאמיליע מיט עסען. ווען דער מאן קומט אהיים און געפינט ניט וואס צו עסען, שלאגט ער דיא פרוי אזוי לאנג, ביז זיא פערשאפט איהם עפּעס צו עסען. זיא חאַפט איידעקסען (יאַשטשערקעס), שלענג און מייז און גיט איהר מאַן און איהרע קינדער צו עסען. דער ווילדער אויסטראַליער עסט אלעס, וואס ער קען קריעגען: שפּינען, פליעגען, פרעש, ווערים און אלעס, וואס מען קען נור ארייגלעגען אין מאַגען אריין.

דיא פרוי מוז פערזארגען דאס געצעלט. זיא ברענגט דיא קאָרע (רינדע) צו מאכען דאס געצעלט. זיא מאכט פייער, זיא מאכט דאס געפעס: הילצערנע שיעסלען און נאך איניגע איינפאַכע זאַכען, וואס זאָגאַר א ווילדער מוז האבען.

זיא טאָר ניט עסען פֿאַרן מאַן. וואָס עס בלייבט איבער פֿון איהם און פֿון דיא קינדער, דאס עסט זיא. איהר וואַרפֿט מען צו דיא ביינער און אלעס, וואס דער מאַן וויל שוין ניט עסען.

קוים האט ליידי העלענא זיי געוויזען, אז זיא גיט זיי עסען, האבען זיך אלע ארומגעשטעלט ארום איהר, האבען אויסגעשטרעקט דיא הענד און האבען געשריען:

— נאָקי! נאָקי! (גיב מיר, גיב מיר).

ליידי העלענא האט געמוזט צו געהן צום וואגען. דיא ווילדע זיינען איהר נאכגעגאנגען, האבען זיך ארומגעשטעלט ארום וואגען און האבען אריינגעשטעקט זייערע לאנגע, דאַרע הענד אין וואגען. מיכטער אלבינעט האט אנגעהויבען צו שרייען, ווען ער האט דערזעהן, אז זיי גנבענען ביי איהם ארויס, וואס זיי קענען נור קריגען. מען האט געמוזט אלעס פֿערשליעסען און פֿערמאכען.

דיא ווילדע מענשען האבען קיין בעגריעף פֿון פריוואַט אייגענטהום. גנבֿענען איז ביי זיי קיין שאַנדע קוים קענען זיי נור נעהמען ביי יענעם, נעהמען זיי, וואס זיי ווילען. ליידי העלענא האט זיך אבער ניט געקענט איינהאלטען און האט זיי צוטהיילט עסען. דיא ווילדע האבען זיך ארויפֿגעווארפֿען, וויא הונגעריגע וועלף אויף דעם עסען, וואס מען האט זיי געגעבען.

מערי גראנט האט געוויינט שטילערהייט.— ביי אזעלבע ווילדע געפֿינט זיך איהר פֿאטער געפֿאַנגען. אך! וויאַפֿיעל ליידען טראגט ער איבער ביי אזעלבע מענשען! זיא האט זיך געווענדעט צו אייערטאן און האט איהם געפֿרעגט:

— אייערטאן, זייט איהר אויך געווען געפֿאַנגען ביי אזעלבע ארימע, אונגליקליכע ווילדע?

— געוויס, האט אייערטאן געענטפֿערט, דיא ווילדע אין אויסטראַליען זיינען אלע עהנליך. דיזע ווילדע אבער, וועלכע איהר זעהט יעצט, זיינען ווירקליך זעהר ארים און זעהר אונגליקליך. ווייטער אין לאנד געפֿינען זיך גאנצע פעלקער פון ווילדע, וועלכע לעבען פֿיעל בעסער. זיי געפֿינען זיך אונטער דער הערשאַפֿט פֿון מעכטיגע פֿירסטען.

— אבער וואס מאכען זיי מיט א געפֿאַנגענעם אייראָפּעער? האט קאפיטאן פֿארראגוט געפֿרעגט.

— דער אייראפּעער טהוט, וואס איך האב געטהאן, האט אייערטאן געענטפֿערט. ער געהט מיט זיי אויף דער יאַגד, העלפֿט זיי חאַפּען פֿיש, בויעט זייערע הייזער, געהט מיט זיי אין קריעג. ווען דער אייראפּעער איז א קלוגער און א טיכטיגער מענש, קען ער מיט דער צייט ווערן א הויפּטלינג, אן אנפיהרער ביי זיי.

פלוצלונג האט מען דערהערט א שרעקליכעס געשריי. דיא ווילדע האבען ארויסגעלאזען שרעקליכע קולות, האבען געטאנצט, געשפרונגען, געליאַרעמט און ארומגעלאָפֿען וויא דיא וואהנזיניגע.

— וואס שרייען זיי אזוי? וואס ווילען זיי? האט לארד גלענארוואן געפֿרעגט אייערטאנען.

— וויא עס ווייזט מיר אויס, ווילען זיי געבען אייך צו עהרען א פאַרשטעלונג.

— א פאַרשטעלונג? האט לארד גלענאַרוואן געפרעגט פערוואונדערט. וואס פאַר א פאַרשטעלונג?

— זיי ווילען מאכען א מאַנעוור, ווייזען אייך, וויא אזוי זיי פיהרען קריעג.

קוים האט ער געענדיגט, האבען דיא ווילדע ווירקליך אנגעהויבען צו מאַכען א מאַנעוור. זיי האבען זיך צוטהיילט אין צוויי פארטיעען און זיינען אנגעפאלען איינער אויפ'ן אנדערן, גלייך וויא זיי וואלטען געפיהרט קריעג איינער מיט'ן אנדערן.

זייערע וואַפען בעשטעהען פון א לאַנגען שטעקען מיט א דיקען קאפ. אין'ם קאפ פון'ם שטעקען זיינען דאָ שאַרפע שפיצען. דאס איז זעהר א געפעהרליכע וואַפע. דיא וואונדערבארסטע וואפע אויף דער וועלט אבער איז דער בומעראַנג. ביז אויף היינטיגען טאג האט נאך קיין רייזענדער און קיין געלערנטער ניט געקענט ערקלערן, וויא אזוי דער בומעראַנג ווירקט.

דער בומעראַנג איז א געוועהנליך שטיקעל האלץ, עטוואס קרום אין דער מיט, וויא א שטעקען, וועלכער איז אין דער מיט אביסעל אויסגעקרימט. דער ווילדער גיט איהם א ווארף, דאכט זיך גאנץ געוועהנליך, וויא יעדער מענש ווארפט א שטעקען. דער בומעראַנג פליעהט לאנגזאם, הייבט זיך אויף פון דער ערד, טרעפט דיא חיה, וואס דער ווילדער וויל טויטען, צוברעכט איהר דיא ביינער, פאלט אראָפ, הויבט זיך אויף ווייטער און טרעפט אנאנדער חיה. אזוי פאלט ער אראפ, הויבט זיך אויף און צו ברעכט אלעס, וואס ער טרעפט, ביז ער בלייבט ליעגען. רייזענדע האבען געזעהן, וויא א ווילדער האט אויסגעשאָסען מיט'ן בומעראַנג אויף צוואנציג — דרייסיג פייגעל, וועלכע זיינען געזעסען אויף א בוים. אייניגע זיינען געזעסען אויף דיא ניעדעריגע צווייגען, אנדערע זיינען געזעסען אויף דיא העכערע צווייגען. דער בומעראַנג האט געטראָפען אין דיא ניעדעריגע צווייגען, האט יעדען פויגעל צובראכען דיא פיסלעך אדער דאס קעפעל, דאַן האט ער זיך אויפגעהויבען צו דיא העכערע צווייגען, האט דארט אנגעהויבען צו ברעכען דיא ביינער פון דיא פויגעל און איז ערשט דאַן אראָפגעפאַלען, ווען אלע פויגעל זיינען אראפגעפאלען טויט צו דער ערד.

עס זיינען דאָ ווילדע, וועלכע זיינען אזוי געשיקט מיט'ן בומעראַנג, אז זיי שליידערן איהם אויף א חיה אדער א פויגעל. דער בומעראַנג לויפט, טויטעט דיא חיה קומט צוריק און לעגט זיך פאַר דיא פיס פון'ם מענשען, וועלכער האט איהם געשיקט, גלייך וויא ער וואלט געהאט פערשטאנד און וואלט געוואוסט, וואס ער טהוט.

דער בומעראַנג פליהט גאַנץ שטיל. ער מאכט קיין ליאַרם ניט, ווען ער פליהט. ער זומט נור — ז ז ז.. וויא א ביען זומט, ווען זיא פליהט. וואו ער טרעפט אבער, דארט צוברעכט ער דעם שטאַרקסטען ביין. אין א סעקונדע קען ער צוברעכען דעם קאפ פון א מענשען אדער פון אן אָקס.

וואס איז דער בומעראנג? וויא אזוי ווירקט ער? מיט וואס פאר א קראפט ווירקט ער? — דאס האט נאך דערוויל קיינער ניט ערקלערט. קיין אייראפעער קען ניט געברויכען דעם בומעראנג. עס האבען זיך געפונען רייזענדע, וועלכע האבען מאנאטע לאנג זיך געלערנט געברויכען דעם בומעראנג. — זיי האבען זיך ניט אויסגעלערנט. פרעגט דעם ווילדען, וויא אזוי געברויכט ער דעם בומעראנג און וואס טהוט ער, ווען ער שליידערט איהם און ער וועט אייך ווייזען, וואס ער טהוט און וועט אייך ענטפערן:

— אט אזוי געברויך איך איהם.

אין קיין לאנד אין דער וועלט וויים מען ניט פון׳ם בומעראנג. עס זיינען דא ווילדע מענשען אין אזיען, אין אפריקא, אין אמעריקא, אויף פיעלע אינזלען. קיינער פון זיי וויים אבער ניט פון׳ם בומעראנג, אויסער דיא ווילדע אין אויסטראליען.

קוים ווערט דער ווילדער אויסטראליער צעהן יאהר אלט, געהט ער אוועק אין וואלד, זוכט אויס א בוים פון זעהר הארט האלץ און ברעכט זיך אפ א צווייג צו מאכען פון איהם א בומעראנג. דאס האלץ מוז זיין גאנץ טרוקען. מען מוז וויסען, וויא אזוי עס צו בייגען. עס מוז זיין גאנץ גלאט. עס טאר ניט האבען קיין שפעלטעלע, קיין קנאטען (סוק). ווען דער יונגער ווילדער האט אויסגעפונען אזא צווייג און האט פון איהם געמאכט א בומעראנג, הויבט ער זיך אן צו לערנען איהם בענוצען. אין איינעגע מאנאטע איז דער קורס געענדיגט און דער יונגער ווילדער געברויכט דעם בומעראנג, וויא אן אלטער.

מען קען זיך לייכט דענקען, וויא דער פראפעסאר איז געוועזן אונגעדולדיג צו זעהן, וויא אזוי דער בומעראנג ווירקט. דיא ווילדע אבער האבען געמאכט נור א מאנעוור, א פאלשען קריעג. זיי האבען ניט געברויכט דעם בומעראנג. דאס איז זעהר א געפעהרליכע וואפע, וועלכע טויטעט פאר געוויס.

דער מאנעוור האט געדויערט אן ערך פון א פיערטעל שטונדע. מענער, פרויען און זאגאר קינדער האבען טהייל גענומען אין דער פאלשער שלאכט. מען האט זיך געשלאגען, געריסען, געביסען און דערביי געשריען מיט אזעלכע ווילדע קולות, אז ליידי העלענא און מערי גראנט האבען זיך געמוזט פערשטעלען דיא אויערן. פלוצלונג זיינען אלע געבליעבען שטיל. דיא וואפען זיינען ארויסגעפאלען פון זייערע הענד און אלע זיינען געבליעבען שטעהן, וויא פערשטיינערט.

— וואס זאל דאס זיין? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

קיינער האט איהם ניט געענטפערט. באלד אבער האט זיך אלעס דערקלערט. דיא ווילדע האבען דערזעהן א לאנגע רייהע פון פאפאגייען פליעהען אין דער הויך.

יעצט האט איינער פון דיא ווילדע גענומען א שטעקען און האט איהם אזוי גלייכגילטיג א ווארף געטהאן. דער שטעקען האט זיך אויפגעהויבען איינעגע פוס אין דער הויך, איז אראפגעפאלען, האט זיך ווייטער אויפגעהויבען העכער און האט בעריהרט א צווייג. קוים האט ער בעריהרט דעם צווייג, האט ער בעקומען

מעהר קראַפט און איז געפלויגען נאך העכער, ביז ער איז צוגעקומען צו דיא פאפאגייעס. דא האט זיך אנגעהויבען א קנאקען און קראכען. דיא פאפאגייעס זיינען אראפגעפאַלען צו דער ערד איינער נאך דעם אנדערן. ווען דער שטעקען האט געענדיגט זיין ווערק פון טויט און ביינערברעכען, איז ער אראפגעפאַלען פאר דיא פיס פון'ם ווילדען, וועלכער האט איהם א ווארף געטהאן. דער פראפעסאר איז צו געלאָפען צום ווילדען און האט א חאַפּ געטהאן דעם שטעקען.

— אט דאס איז דער בעריהמטער בומעראנג! האט ער אויסגערופען מיט פרייד. איך האב אזוי פיעל געלעזען פון איהם, אז איך האב שטענדיג געבענקט איך זאל איהם זעהען.

ער האט איהם אלעמען געוויעזען. עס איז אבער ניט געווען וואס צו זעהן. עס איז געווען א גאַנץ געוועהנליכער שטעקען, נור אביסעל אויסגעקרימט אין דער מיט.

— נו, ערקלערט, פראפעסאר, וויא אזוי ווירקט דער בומעראַנג? האט דער מאיאר געפרעגט.

— מיין ליעבער מאיאר, עס זיינען נאך דא פיעל זאכען אויף דער וועלט, וואס מיר פערשטעהן ניט. דער בומעראנג איז אויך איינע פון דיעזע זאַכען.

— נו, מאיאר ריטשארדסאן, האט ליידי העלענא געזאגט. זיא פלעגט זיך שטענדיג אנגעהמען פאר'ן פראפעסאר. — איהר זאגט, אז דיא אויסטראַליער זיינען מאַנקיס, אַפען. קענען אַפען געברויכען אזא געפעהרליכע וואַפע?

— איך האב ניט געזאגט, אז דיא ווילדע אויסטראליער זיינען אַפען, האט דער מאיאר געענטפערט. איך האב געזאגט, אז דיא אפען זיינען ווילדע אויסטראליער.

— א שפאַס איז קיינע אנטווארט, האט ליידי העלענא געזאגט ערנסט.

— נו, וועל איך אייך ענטפערן ערנסט. דיא נעגער זאגען, אז דיא אַפען זיינען אויך מענשען, נור געשיקטער און פעהיגער פון זיי. זיי האבען רעכט. איך זעה ניט דעם אונטערשיעד צווישען דעם נעגער און דעם אַפען.

עס איז שפעט געווארען און לארד גלענארוואן האט ניט געוואלט פערליערן קיין צייט. ער האט געהייסען איינשפאַנען דיא אָקסען און וויטער פאהרען. ער האט געוואוסט, אז ביי דיעזע ווילדע וועט ער קיין אויסקונפט ניט קענען קריעגען איבער קאפיטאן גראנט. זיי וואינען נאך צו נאהענט צו דיא ציוויליזירטע מענשען און ווייסען ניט, וואס עס קומט פאַר טיעפער אין לאנד.

13טעס קאפיטעל.

וויטערע צופעלע.

דעם אנדערן טאג זיינען זיי א גאנצען טאג געפאהרען און עס האט זיי גאר ניט פאסירט. זיי האבען בעגעגענט אויפ'ן וועג פיעלע קענגורו'ס, דיא איינציגע ווילדע חיות פון אויסטראליען.

דיא קענגורו איז א זאנדערבארעס טהיער. דאס איז אויך איינע פון דיא

וואונדער פֿון אויסטראַליען. דיא קענגורו איז א פֿיער פֿיסיגעס טהיער. דיא פֿעדערשטע פֿיס זיינען גאַנץ קורץ. דיא הינטערשטע זיינען לאנג און זעהר שטאַרק. געוועהנליך זיצט זיא אויף דיא הינטערשטע פֿיס. לאנגזאַם געהן קען זיא ניט. דערפֿאר לויפֿט זיא אזוי געשווינד, אז מען קען זיא ניט דעריאָגען מיט'ן בעסטען פֿערד. דיא קענגורו עסט גראָז, בלעטער פֿון בוימער און פֿריכטע. זיא האט מורא פֿאר א מענשען און אנטלויפֿט פֿון איהם. ווען מען יאָגט זיא אבער שטארק און זיא האט ניט וואו צו אנטלויפֿען, שטעלט זיא זיך לעבען א בוים און פֿערטהיידיגט זיך מיט איהרע שארפֿע נעגעל און מיט דיא הינטערשטע פֿיס. מיט א זעץ מיט דיא הינטערשטע פֿיס קען זיא טויטען דעם שטארקסטען הונד. עס איז געפֿעהרליך דאמאָלס צו־צוקומען צו איהר נאהענט.

דאס וואונדערבאַרסטע אין דער קונגורו איז דיא אַרט, וויא זיא האט איהרע קינדער. ווען דיא יונגע קענגורוס ווערן געבוירען, זיינען זיי אזוי שוואַך און אזוי וויך, אז יעדער קליינינקייט וואלט זיי צוקוועטשט. דיא מוטער האט אונטערן בויך א גרויסען בייטעל, א דאפעלע הויט, אין דיעזען בייטעל לעגט זיא אריין איהרע קינדער און געהט מיט זיי ארום, ביז זיי ווערן עלטער און קרעפֿטיגער, אז זיי קענען זיך שוין אליין געפֿינען זייער נאהרונג. עס איז זעהר אינטערעסאַנט צו זעהן, וויא א קענגורו שטעהט און עסט און פֿון אונטער איהר בויך שטעקען איהרע קינדער ארויס זייערע קעפלעך.

דיא קענגורו זיינען זעהר שעדליך פֿאר דיא קאלאניסטען. זיי בעפֿאַלען אפֿט אויף א פֿערזייטע פעלד מיט ווייץ, קאָרן אדער אנדערע פֿריכטע און פֿרעסען אויף אין איין נאַכט דאס גאנצע פעלד. דיא קאלאָניסטען פֿערפֿאלגען זיי און טויטען זיי הונדערטער ווייס. דער פראָפֿעסאָר האט דערצעהלט פֿון א קאלאָניסט, וועלכער האט אין איין יאהר געטויטעט אַכט טויזענד שטיק קענגורו'ס.

דיא ווילדע אויסטראַליער עסען דאס פלייש פֿון דער קענגורו. דיא אייראָפּעער געפֿינען, אז דאס פֿלייש איז האַרט און ניט געשמאַק. דיא פֿעל פֿון דער קענגורו וואלט געווען זעהר גוט אויף שוכווארג און אנדערע זאכען. עס זיינען אבער דאָ אין אויסטראַליען אזוי פֿיעל פֿעל פֿון אָקסען און פֿערד, וועלכע קאָסטען אזוי ביליג, אז קיינער וויל זיך ניט נעהמען דיא מיה אויסצוארבייטען דיא פֿעל פֿון דיא קענגורוס.

דער פראָפֿעסאָר האט צוואַר געוואלט זיך נאכיאָגען נאך א פאר קענגורוס און זיי שיעסען. לארד גלענארוואן אבער האט איהם ניט געלאָזען.

— צו וואס טויטען א לעבעדיגע זאַך אהן א שום נוצען? האט ער געזאגט.

אויפֿן דריטען טאג זיינען זיי צוגעקומען צו א בערג קעטע — א רייהע פֿון בערג — וועלכע מען האט געמוזט אריבער פֿאהרען. יעצט האט זיך אנגעהויבען שוויעריגקייטען.

דיא בערג זיינען צוואַר געווען ניט שטאַרק הויך, עס זיינען אבער ניט געווען קיין אויסגעפֿאהרענע וועגען. אין איינינע ערטער זיינען דיא בערג געווען בעוואקסען מיט ניעדעריגע בוימעלעך — „בוש," וויא מען רופֿט עס אין אויסטראַ־

ליען. מען האט געמוזט זיך מאכען א וועג מיט דער האַק אין דער האַנד. דיא אָקסען האבען קוים געשלעפּט דעם שווערן וואגען. ער איז יעדעס מאל אונטער געשפּרונגען און האט געקראכט און געקרעכצט. אין איינינע ערטער איז דער וועג געווען בעדעקט מיט שטיינער. אין אנדערע ערטער האבען זיי אנגעטראָפען זומפּען און בלאטעס, וועלכע מען האט געמוזט ארומפאהרען.

— וויא הייסען דיעזע בערג און וויא הויך זיינען זיי? האט לארד גלענאר־וואן געפרעגט דעם פּראָפעסאר.

— זיי הייסען דיא אלפּען. זיי זיינען אבער ניט אזוי הויך, וויא דיא אלפּען אין אייראפּא, האט דער פּראָפעסאר געענטפערט. אין אויסטראַליען זיינען דאָ בערג, זיי זיינען אבער אלע ניעדעריג. זיי זיינען נור שפּיעלכעלעך, אבער קיינע בערג.

— זעהט, פּראָפעסאר, מאכט ניט קיין טעות, וויא איהר זייט געוואינט, האט דער מאיאר געלאַכט. דאס הייסט א שפּיעלכעל, אז מיר פּלאגען זיך שוין צוויי טאג און זיינען נאך ניט אריבערגעפאהרען דעם בארג.

— זייט איך בין אין אויסטראַליען, האב איך נאך קיין פעהלער ניט געמאכט, האט דער פּראָפעסאר געזאגט שטאָלץ. אויסטראליען ווירקט אויף מיר. איך ווער א פאלקאָמענער מענש.

— אך, פּראָפעסאר! האט ליידי העלענא אויסגערופען. איך וואלט זעהר געוואלט, איהר זאלט ווייטער מאכען עפּעס א פעהלער. — עס פּאסט אייך אזוי, ווען איהר מאכט א פעהלער.

וויא זיי האבען אזוי גערעדט, האט איינער פון דיא מאַטראָזען אויסגערופען:

— א גאַסטהויז! א קרעטשמע!

אלע האבען זיך אומגעקוקט און האבען ווירקליך דערזעהן א שטוב אין דיעזער ווילדער געגענד.

— שעהנע געשעפטען קען מאכען א גאסטהויז אין אזא ווילדע געגענד! האט אויסגערופען דער פּראָפעסאר, איך קען מיר שוין פארשטעלען, וויא פיעל געסט ער קען האבען א טאג!

— וואס קימערט אונז, וואס פאר א געשעפטען דער ווירטה פונ'ם גאַסטהויז מאכט? האט לארד גלענארוואן געזאגט. איך בין העכסט צופריעדען, וואס מיר האבען דא געטראָפען א גאַסטהויז. דער ווירטה וועט אונז וועניגסטענס זאגען, וויא אזוי מיר זאלען אריבערפאהרען דיא בערג. מעגליך, אז ער וועט אונז קענען געבען אויסקונפט, וואו עס געפינען זיך דיא הויפטלינגע פון דיא ווילדע. מיר זאלען קענען עפּעס ערפאהרען איבער קאפּיטאן גראנט.

זיי זיינען אריין אין גאסטהויז. דער ווירטה איז געווען איינער אליין. וויא עס האט אויסגעוויעזען האט ער געהאלטען דאס גאַסטהויז נור פאר זיך. אין שטוב איז ניט געווען ניט קיין פרוי, ניט קיין קינד, ניט נאך א מענש. דעם מאיאר איז עס זעהר ניט געפעלען. וויא איז עס א מענש איינער אליין אין אזא ווילדער געגענד? דער ווירטה אליין איז איהם אויך ניט געפעלען. ער האט אויסגעוויעזען

ועהר גראָב, שלעכט און ווילד. ער האט צוואַר געענטפֿערט אויף אלע פֿראַגען, וואס לארד גלענארוואן האט איהם געשטעלט. ער האט זיי אבער אזוי געענטפֿערט, אז נור אייערטאן האט פֿערשטאַנען, וואס ער מיינט. ער האט אנגערופֿען נעמען פֿון געגענדען, פֿון וועלכע זאָגאַר דער פּראָפֿעסאר האט ניט געוואוסט. אייערטאן אבער האט געזאגט, אז ער ווייס פֿון זיי און וועט פֿאהרען, וויא דער ווירטה האט איהם אנגעוויעזען.

ווען זיי האבען אלעס אויסגעפרעגט און האבען שוין געוואלט אוועקגעהן, האט דער מאיאר בעמערקט אויף דער וואַנד א געדרוקטע אנצייגע. דאס איז געווען אן אנצייגע פֿון׳ם גובערנאטאר פֿון דער שטאדט פערטה, אז 29 שטרעפֿלינגע (קאַטאָרזשניקעס) זיינען אנטלאָפֿען פֿון געפֿענגנים. עס האט זיי פֿערהאלפֿען צו אנטלויפֿען א בעריהמטער מערדער פֿון ענגלאַנד מיט׳ן נאמען בען דשאנס. דיא רעגיערונג זאגט צו הונדערט פֿונט סטערלינג דעם מענשען, וועלכער וועט מעלדען, וואו בען דשאנס געפֿינט זיך.

— דאס איז צו וועניג פֿאר אזא געפֿעהרליכען מערדער, האט דער מאיאר געזאגט. וואס איז הונדערט פֿונט? — זיי וואלטען געמעגט צוזאגען טויזענד פונט!

— ער איז קיין הונדערט פֿונט אויך ניט ווערטה, האט אייערטאן געענטפֿערט.

— איך וואלט דעם ווירטה פֿון דיעזען גאסטהויז אויך ניט צופֿיעל געטרויט, האט דער פּראָפֿעסאר געזאגט.

— איך אויך ניט, האט אייערטאן געענטפֿערט.

מען איז ווייטער געפאהרען אויף דעם וועג, וואס דער ווירטה פֿון׳ם גאסטהויז האט אנגעוויעזען. דער וועג איז אבער געוועזען אזוי שלעכט און אזוי שווער, אז דיא דאַמען האבען געמוזט ארויסגעהן פֿון׳ם וואגען און געהן צופֿוס. מען האט געמוזט צושפּאַנען דיא פֿערד צו די אקסען. זיי אליין האבען קיין כח ניט געהאט צו שלעפען דעם וואגען.

פלוצלונג איז דאס פֿערד, אויף וועלכען דער מאטראז מילרעד איז געריטען, אניעדער געפֿאַלען. מען איז צו איהם צוגעגאנגען און פּראבירט איהם אויפֿצוהויבען. ער איז אבער געוועזען טויט. — וואס זאל זיין דיא אורזאכע, וואס דאס פֿערד האט אזוי פלוצלונג קרעפירט? — מען האט געפֿרעגט אייערטאן. ער האט פֿערצויגען דיא אקסלען,— ער ווייס ניט.

— נעהם מיין פֿערד, האט לארד גלענארוואן געזאגט צום מאטראז. איך וועל פֿאהרען מיט ליידי העלענא אין וואגען, ביז מיר וועלען צוקומען ערגעץ, וואו איך וועל קענען קויפֿען אנדערע פערד.

דער מאטראז מילרעד האט איהם געפֿאלגט און אונזערע רייזענדע זיינען ווייטער געפֿאהרען. מיט שווערער מיה און זעהר לאנגזאם האבען זיי זיך ארויפֿגעשלעפט אויפ׳ן באַרג. דא האבען זיי גענעכטיגט. דאס פֿאהרען אראָפּ באַרג אין אזא ווילדע געגענד איז נאך שווערער און געפֿעהרליכער, וויא דאס פֿאהרען באַרג ארויף.

דיא נאכט איז פֿערגאנגען רוהיג. עס איז נור געווען זעהר קאַלט. וויא ניעדעריג דיא בערג זיינען אין אויסטראַליען, איז דאך קאלט אויף דיא בערג, בעזאָנדערס ביי נאַכט. מען האט געמוזט ארויסנעהמען דיא ווארעמע דעקען און זיך איינהילען.

דעם אנדערן טאג איז מען אראפגעפֿאהרען פֿון דיא בערג. דאס אראָפּ־פֿאהרען איז ווירקליך געווען זעהר שווער. דער וואגען האט זיך אזוי צוטרייסעלט אראפּפֿאָהרענדיג, אז ער האט זיך קוים, קוים געהאלטען. זיצען אין וואגען איז געווען אונמעגליך. מען האט געמוזט געהן צופֿוס. דיא שיך האבען זיך צוריסען אן דיא שאַרפֿע שטיינער און אן דיא דערנער.

מיעד, מאַט און צובראכען איז מען ענדליך אנגעקומען אין אן ארט, וואו מען האט זיך ענטשלאסען צו נעכטיגען. קוים האט מען אויסגעשפאנט דיא אָקסען און אפגעזאָטעלט דיא פֿערד, האט זיך אייערטאן געווענדעט צו לארד גלענארוואן און האט איהם געזאגט:

— יעצט זיינען מיר שוין גאר ניט ווייט פֿון'ם מעער. דאס הייסט פֿון דעם ארט, וואו דיא „בריטאַניא“ איז אונטערגעגאנגען און קאפּיטאַן גראנט האט זיך גערעטעט. איינינע מייל פֿון דאנען געפֿינט זיך נאך א פאסט=סטאַציאן. עס וואלט דאהער זעהר גלייך געווען, אז איהר זאלט שיקען צוויי מענשען מיט א בריעף אויף דער פאָסט, אז דער „דונקאן“ זאל באלד קומען אהער. ווען מיר וועלען געפֿינען דעם קאפּיטאן גראנט, וועלען מיר שוין האבען אונזער שיף ביי דער האנד און וועלען קענען פֿאהרען, וואוהין מיר וועלען דארפֿען.

דער פּראָפֿעסאר איז געווען אין גאנצען איינפֿערשטאנדען מיט אייערטאן. לארד גלענארוואן איז אויך געווען דער מיינונג, ער זאל שיקען צוויי מענשען מיט א בריעף אויף דער פאסט=סטאַציאן, וואס אייערטאן האט געזאגט, אז דער „דונקאן זאל באלד קומען. דער מאיאר אבער איז געווען דאגעגען.

— דיא געגענד איז ניט זיכער, האט ער געזאגט. מיר זיינען נור אַכט מענשען. וויא קענען מיר אוועקשיקען צוויי מענשען, אז מיר זאלען בלייבען נור זעקס? — אויסער דעם זיינען דיא מענשען ניט בעקאנט מיט דער געגענד. זיי וועלען ערגעץ פֿערבלאָנזעט ווערען און שטארבען אויפֿ'ן וועג פֿאר הונגער.—ווייטער אוועקשיקען אייערטאן מיט'ן בריעף, קען מען אויך ניט. ער ווייס דאך בעסער דעם וועג און ווען מען וועט בעגעגענען ווילדע, קען ער דאך זיך עפּעס מיט זיי צונויף רעדען. — לאמיר בעסער פֿאהרען ווייטער, וויא מיר זיינען געפֿאהרען ביז אהער, לאמיר ניט מאכען קיין ענדערונג. ווען מיר וועלען דארפֿען האבען דעם דונקאן, וועלען מיר זעהען וואס צו טהאן.

קאפּיטאן פֿאררארגוט איז אויך געווען דער מיינונג, אז עס איז גלייכער ווייטער צו פֿאהרען. פֿון טופֿאָלד בוכטע וועלען זיי לייכטער קענען שיקען א בריעף קיין מעלבורן. לעבען יענע בוכטע געהען אפֿט דורך שיפֿען, בעזאנדערס דיא פאסט דאַמפּפֿער פֿון כינא און נייזעעלאַנד.

עס איז געבליעבען, אז מען זאל קיינעם ניט שיקען און מען זאל מארגען

ווייטער פֿאהרען. אייערטאַן האט פֿערביסען מיט דיא ליפּען און האט גאר ניט געענטפֿערט. מען האט זיין מיינונג ניט אנגענומען, איז ער אזוי אויך צופֿריעדען. דער מאיאר האט גוט בעמערקט, אז אייערטאַן איז זעהר ניט צופֿריעדען, וואס מען האט זיין מיינונג ניט אנגענומען. אויף דער גאנצער רייזע האט דער מאיאר ניט אראפּגעלאזען קיין אויג פֿון אייערטאַן. ער האט אבער קיינעם ניט געזאגט, אז דער מענש געפעלט איהם ניט.

דעם אנדערן טאג אין דער פֿריה איז מען ווייטער געפֿאהרען. דיא געגענד איז געווען זעהר א שעהנע. וויא ווייט דאס אויג האט נור גערייכט, האט מען געזעהען גרינע וועלדער און פֿעלדער בעדעקט מיט בלומען. דיא רייזע וואלט געווען העכסט אנגענעהם, ווען עס זאל ניט געווען שטארק הייס.

געגען מיטאג איז מען געקומען אין א וואַלד פֿון פֿערנבוימער (פּאַפּאָראָט־ניק אויף רוסיש) דאס איז איינער פון דיא זעלטענסטע בוימער, וועלכע מען טרעפֿט נור אין אויסטראַליען, — א נאַטירליכער רעגענשירם אדער זאָנענשירם. דיא פֿערנ־בוימער זיינען אייגענטליך נור הויכע גראָזען. אין אויסטראַליען אבער וואַקסען זיי אזוי הויך און האבען אזעלכע ברייטע בלעטער, אז זיי בילדען ווירקליך גוטע זאנען־שירמע.

דער פּראָפֿעסאר איז געווען אויסער זיך פֿאר פֿרייד. ער האט גערעדט און ערקלערט דיא נאַטור פֿון דיא פֿערנבוימער. אלע האבען איהם אויסגעהערט מיט פֿערגניגען. פּלוצלונג — באַץ! דער פּראָפֿעסאר איז אראפּגעפֿאלען פֿון זיין פֿערד און האט זיך צעהן מאל איבערגעקעהרט. דאס פֿערד איז געפֿאלען אונטער איהם.

אלע זיינען געבליעבען ערשטוינט. מען איז צוגעלאָפֿען און מען האט אויפֿ־געהויבען דעם פּראָפֿעסאר. דאס גראז איז געווען ווייך און עס האט איהם גאר ניט געשאַדעט. מען איז צוגעקומען צו זיין פֿערד — עס איז טויט.

— דאס איז זאָנדערבאַר! האט אויסגערופֿען קאפּיטאן פֿארראגוט. שוין דאס צווייטע פֿערד פֿאַלט אזוי פלוצלונג. וואס זאל דאס הייסען?

— דאס איז קיין צופֿאַל, האט געברומט דער מאיאר. דא איז עפּעס.

לארד גלענארוואַן איז געוואָרען זעהר אונרוהיג. ער האט גערעכענט, אז אן עפּידעמיע (א קראנקהייט) איז אנגעפֿאַלען אויף זיינע פֿערד. וואס וועט ער טהאן, ווען אלע זיינע פֿערד וועלען קרעפּירען איינער נאכ'ן אנדערן?

עס האט אבער גאר ניט געהאָלפֿען. מען האט געמוזט ווייטער פֿאהרען. איינער פֿון דיא מאַטראָזען האט געגעבען דעם פּראָפֿעסאָר זיין פֿערד און אליין איז ער געגאנגען צו־פֿוס. מען איז אוועקגעפֿאהרען נאך א פאר שטונדען. פּלוצ־לונג איז ווידער געפֿאלען א פֿערד און איז געבליעבען טויט אויפֿ'ן ארט, גלייך וויא דער בליץ האט איהם געטראָפֿען. מיט א שטונדע שפּעטער איז אן אָקס גע־פֿאלען און געבליעבען טויט אויפֿ'ן ארט.

דיא לאַגע פֿון אונזערע רייזענדע איז געוואָרען זעהר א קריטישע. אין גאַנ־צען איז זיי יעצט געבליעבען נור פֿיער פערד און דריי אָקסען. — וואס טהוט מען יעצט? דיא מענער קענען געהן צו־פֿוס. וואס וועלען אבער טהאן דיא דאַמען?

זיי האבען נאך הונדערט און צוואנציג מייל ביז צום מעער. וויא וועלען דיא ראַ־ מען געהן אזא שטרעקע צו־פוס?

לארד גלענארוואן און דער מאיאר האבען זיך יעצט צוגעקוקט צו דיא אי־ בעריגע פערד און אָקסען. זיי זיינען געוועזן פאלקאמען געזונד. קיין צייכען פון א קראַנקהייט, קיין שפור פון אן עפידעמיע האט מען ניט געקענט בעמערקען אין זיי.

— מיר מוזען וויטער פאהרען, האט לארד גלענארוואן געזאגט, זא לאַנג מיר האבען נאך אויף וואס צו פאהרען.

מען איז וויטער געפאהרען; ווער עס האט ניט געהאט קיין פערד, דער איז געגאנגען צו־פוס. ווען איינער איז מיעד געווארען, האט ער זיך אריינגעזעצט אין וואגען אפרוהען.

דער אנדערער טאג איז פערגאנגען רוהיג. עס האט קיין זאַך ניט פאַסירט. אויפ'ן דריטען טאג איז מען געפאהרען וויטער. פאר נאכט איז מען צוגעקומען צו א וואַלד און אייערטאן איז אריינגעפאהרען גלייך אין וואלד אריין. ער איז אוועקגעפאהרען עטליכע הונדערט שריט און האט א געשריי געטהאן:

— סטאָפּ!

— וואס איז געשעהן? האבען געפרעגט דער מאיאר און דער קאפיטאַן מיט אמאָל.

— דער וואגען איז אַריין אין א זומפּ איבער דיא רעדער, האט אייערטאן געענטפערט.

ער האט געשלאגען דיא אקסען און האט זיך געגעבען אלע מיה ארויסצו־ קריכען פון זומפּ. עס האט אבער ניט געהאלפען.

— מיר מוזען דא נעכטיגען, האט ענדליך דער מאיאר געזאגט.

— איך מיין אויך אזוי, האט אייערטאן געענטפערט. אין דער פריה וועלען מיר זעהן, וויא אזוי ארויסצושלעפען דעם וואגען פונ'ם זומפּ.

עס איז געבליעבען, מען זאל דארט נעכטיגען. אייערטאן האט זיך געגעבען אלע מעגליכע מיהע און האט ארויסגעשלעפט דיא אָקסען פון זומפּ. באלד האט מען געמאכט אלע פארבערייטונגען פארן נאכטלאגער. עס איז געוועזן הייס און דריקענד. מען האט געקענט ערווארטען, אז ביי נאכט וועט געהן א רעגען און מען האט זיך געמוזט פארבערייטען אויף דעם פאַל, ווען עס וועט געהן א רעגען. מען האט אויפגעשלאגען געצעלטען אונטער גרויסע בוימער.

אלע זיינען געוועזן מיעד פון דער לאנגער רייזע און פון דער היץ. מען האט שנעל אפגעגעסען סאפער און מען האט זיך געלעגט שלאפען. איינער פון דיא מאטראָזען האט געהאלטען דיא וואך. זייט דאס אַייזענבאהן אונגליק האט זיך געטראפען, פלעגט שטענדיג איינער האלטען דיא וואַך ביי נאַכט.

געגען עלף אוהר האט זיך דער מאיאר אויפגעכאַפּט. ער האט עפעס ניט געקענט שלאפען. ער איז ארויס פון געצעלט און איז אביסעל ארומגעגאנגען אין וואלד. פלוצלונג האט ער דערזעהן א וואנדערבארען שיין. א שוואכע, בלויע

ליכטיגקייט האט געפונקעלט ערגעץ פון דערווייטען. דיא ליכטיגקייט איז געווען, וויא ווען מען צינדעט אן פאספאר. — וואס זאל דאס זיין?

ער האט שטילערהייט אויפגעוועקט דעם פראפעסאר, האט איהם ארויסגעפיהרט פון געצעלט און האט איהם געוויעזען דיא זאנדערבארע ליכטיגקייט. דער פראפעסאר איז צוגעקומען צו דעם ארט, וואו עס האט זיך געלייכט, האט עס בעטראכט און האט איהם געזאגט:

— דאס איז אויך איינע פון דיא וואונדער פון אויסטראליען. דאס זיינען שוועמלעך, גאנץ געוועהנליכע שוועמלעך. זיי ענטהאלטען אין זיך פאספאר און לייכטען אין א פינסטערע נאכט. אין אנדערע ערטער קען מען אויך זעהן דאס זעלבע וואונדער, אבער ניט אויף שוועמלעך. — פארפוילטעס האלץ לייכט אין דער פינסטער. אפגעשיילטע קארטאפעל, ווען זיי שטעהן א פאר טאג, לייכטען זיי אין דער פינסטער.

ער האט איהם צוגעפיהרט צו א בוים, אונטער וועלכען עס האבען געוואקסען דיא לייכטענדע שוועמלעך און האט איהם געוויעזען, וויא זיי לייכטען. ער איז געווען מיעד און איז צוריק געגאנגען שלאפען. דער מאיאר איז מיט איהם אויך צוריקגעגאנגען, ער האט אבער ניט געקענט שלאפען און איז ווידער ארויסגעגאנגען אביסעל שפאצירען. ער איז נאך אמאל צוגעגאנגען צו דיא לייכטענדע שוועמלעך. זייט ער איז בעקאנט געווארען מיט'ן פראפעסאר, האט ער זיך אנגעהויבען צו אינטערעסירען פאר נאטור וויסענשאפט.

פלוצלונג איז ער געבליעבען שטעהן און האט א ציטער געטהאן. עס האט זיך איהם אויסגעוויעזען, אז עס שטעהען מענשען ניט ווייט פון דיא לייכטענדע שוועמלעך.— וואס זאל דאס זיין? זאל זיך איהם האבען נור אויסגעוויעזען? זאל ער זיך האבען אפגענארט? — דיא מענשען זיינען געשטאנען א ווילע, האבען זיך איינגעבויגען צו דער ערד, גלייך וויא זיי וואלטען עפעס געזוכט, און זיינען פערשוואונדען געווארען. באלד האבען זיי זיך ווידער געוויעזען, האבען זיך ווייטער איינגעבויגען, האבען געטאפט דיא ערד און זיינען ווייטער פערשוואונדען געווארען.

— וואס זאל דאס זיין? האט דער מאיאר געזאגט צו זיך אליין. דאס זיינען מענשען. איך נארר מיך ניט אפ. אבער וואס טהוען זיי? וויא קומען זיי אהער? וואס דארפען זיי? — איך מוז עס וויסען. ווען דאס זיינען מענשען, וועלען זיי דאך געוויס עפעס רעדען. איך מוז הערען, וואס זיי רעדען.

ער האט זיך אניעדער געלעגט אין טיעפען גראז און האט זיך געקייקעלט, וויא א שלאנג, גאנץ שטיל, אז קיינער זאל איהם ניט הערען, ביז ער האט זיך צוגעקייקעלט צו דעם ארט, וואו עס האט זיך איהם אויסגעוויעזען, אז ער זעהט מענשען. ער איז דארט אוועקגעלעגען א גוטע ווילע און האט זיך געוואלט קייקלען צוריק. פלוצלונג האט אנגעהויבען צו גיעסען א רעגען. ער האט זיך אויפגעהויבען און איז צוגעלאפען צו זיין געצעלט.

14טעס קאפיטעל.

א נייעס אונגליק.

דער רעגען האט געדויערט א גאנצע נאכט. ער האט געגאָסען אזוי שטאַרק, אז אלע האבען געמוזט זוכען שוץ אין וואגען. פֿון שלאָפֿען איז שוין קיין רעדע ניט געווען. אלע זיינען געזעסען און האבען גערעדט. דער פּראָפֿעסאר האט דערצעהלט פֿון דיא לייכטענדע שוועמלעך און האט ערקלערט, פּארוואס זיי לייכטען. אלע האבען גערעדט, נור דער מאיאר איז געזעסען אין א ווינקעלע פֿערטראכט און האט קיין ווארט ניט גערעדט.

ענדליך איז דיא לאַנגע, טרויעריגע נאכט פֿערגאנגען. דער רעגען האט אויפֿגעהערט, דער הימעל אבער איז נאך אלץ געווען בעדעקט מיט וואלקענס. אויף דער ערד זיינען געווען גרויסע טייכען מיט שמוציגעס וואסער. עס איז געווען זעהר אונאנגענעהם צו געהן אויף דער נאַסער, בלאָטיגער ערד.— עס העלפֿט אבער ניט. מען מוז ווייטער פֿאהרען. וואס וועט מען דא אויסשטעהן אין דער בלאָטע?

לארד גלענארוואן, דער קאפּיטאן און דער פּראָפֿעסאר האבען בעטראַכט דעם וואגען. פֿון'ם רעגען איז דיא ערד געווארען נאך ווייכער און דער וואגען איז אריין נאך טיעפֿער אין זומפּ. זיי האבען אויסגעפֿונען, אז מען וועט מוזען איינשפּאַנען אלע פֿערד און אלע אָקסען און אלע מענשען וועלען נאך אויך מוזען העלפֿען, אום דעם שווערן וואגען ארויסצושלעפּען פֿון'ם זומפּ.

— דא העלפֿט גאר ניט, האט קאפּיטאן פֿארראגוט געזאגט. מיר מוזען טהאן אלעס מעגליכע, אום דעם וואגען ארויסצושלעפּען. וואס וועלען מיר דא שטעהן?

— געוויס, מוזען מיר זעהן, וויא צום גיכסטען ארויס פֿון דאַנען, האט אײַרטאן געענטפֿערט.

מען האט זיך באלד גענומען צו דער ארבייט. מען האט געוואלט אויסהאַקען צוויי שטארקע שטאנגען און זיי ארונטערלעגען אונטערן וואגען. צו דיעזע שטאנגען זאל מען צושפּאַנען דיא פֿערד און דיא אָקסען און אויף אזא ארט זאל מען ארויסשלעפּען דעם וואגען פֿון זומפּ.

מען איז געגאנגען אויסהאַקען א פּאר יונגע בוימער. יעצט ערשט האבען זיי בעמערקט, אין וואס פֿאר א וואונדערבאַרען וואלד זיי זיינען. אין גאנצען וואַלד האט מען ניט געזעהען איין גרינעם בלעטעלע. דיא בוימער זיינען אלע געווען פֿערדאַרט, דיא קאָרע (רינדע) פֿון זיי האט זיך אפּגעשיילט און איז אראפּגעפֿאלען. דאס האלץ האט זיך ארויסגעזעהען, עס איז אבער געווען שוואַרץ. דיא לופֿט און דאס וועטער האבען עס געמאכט דונקעל, וויא אלטעס האָלץ זעהט אויס. דיא צווייגען פֿון דיא בוימער זיינען צוואַר געווען געדיכט און האבען אויסגעוויעזען, וויא א נעץ. זיי זיינען אבער אלע געווען פּערדאַרט. מען האט געפֿרעגט דעם פּראָפֿעסאר, וואס דאס איז.

— אין אויסטראַליען קומט עס אָפֿט פֿאָר, האט ער געענטפֿערט. אויף א

גאנצען וואלד פאלט אן א מין קראנקהייט, א מין סארט עפידעמיע, און אלע בוימער שטארבען אוים מיט אמאל. זיי ווערן פלוצלונג פערדארט, זייערע בלעטער ווערן פערוועלקט, דיא רינדע (קאָרע) שיילט זיך אפ און דיא בוימער בלייבען שטעהן, וויא דיא ביינער פון טויטע. — ביז אהער האט מען נאך ניט אויסגעפונען דיא אורזאכע פון דיעזער קראנקהייט. מען האט זיא ניט געקענט אויסגעפינען, ווייל קיין געלערנטער אייראפעער האט נאך ניט בייגעוואינט אזא פאל. ווען דער געלערנטער קומט אין אזא וואלד, געפינט ער אלעס טויט, אלעס פערדאר־בען, אלעס פוילט שוין. נו, וואס קען ער וויסען? ווען ער זאל קענען קומען פונקט אין דער צייט, וואס דיאביימער הויבען אן אויסצושטארבען, וואלט ער געקענט אויסגעפינען דיא אורזאכע דערפון.

וויא זיי זיינען געשטאַנען און האבען אזוי גערעדט, איז געקומען אייערטאן און האט דערצעהלט, אז ער קען ניט געפינען דיא אָקסען און דיא פערד. אלע זיינען זיך צוגאַנגען איהם העלפען זוכען. מען האט געזוכט אומעדום.— זיי זיינען פערפאַלען געוואָרען. פלוצלונג האט מען געהערט דעם מאיארס שטימע.

— קומט נור אהער, אלע!

מען איז נאכגעגאנגען נאכ'ן קול און מען איז צוגעקומען צו א קליין טייכעל, ביים ברעג פון'ם טייכעל זיינען געלעגען דיא אָקסען און דיא פערד — טויט. נור איין פערד און איין אקס זיינען געבליעבען לעבען און האבען רוהיג געפרעסען דאס גראז.

מיר האבען פערגעסען צו דערצעהלען, אז ווען אייערטאן האט געבראכט דעם שמיד, ער זאל צורעכט מאכען דיא צובראָכענע אַקס, האט ער אין דערזעלבער צייט צוגעשלאגען א הויפאייזען (פאָדקאָווע) צו לארד גלענארוואנס פערד. גראַ־דע דיעזעס פערד איז געבליעבען לעבען. דאס האט אבער בעמערקט נור דער מאיאר, ווייטער קיינער ניט.

לארד גלענארוואן, דער קאפיטאַן און דער פראפעסאר זיינען געשטאנען און האבען מיט פערצווייפלונג געקוקט אויף דיא טויטע פערד און אקסען.

וואס וועלען זיי יעצט טהאן אהן פערד, אהן אָקסען אין אזא וויסטע און שרעקליכע געגענד?

— עס איז פערפאַלען, האט ענדליך לארד גלענערוואן געזאגט. מיר מוזען זעהן זוכען א מיטעל, וויא אזוי ארויסצוקומען פון דיעזע געגענד. — אייערטאן! נעהמט דאס פערד מיט'ן אקס און קומט מיט זיי צום וואגען.

— ווען דער וואגען זאל ניט ליעגען אין זומפ, האט קאפיטאן פארראגוט געזאגט, וואלטען מיר זיך שוין לאנגזאם געשלעפט, ביז מיר וואלטען ערגעץ צו־געקומען צו א וואינונג פון ציוויליזירטע מענשען. — מיר מוזען אלזא, אנוועגדען אלע אונזערע קרעפטע אום דעם וואגען ארויסצושלעפען.— צו דער ארבייט!

אייערטאן האט גענומען דעם איינציגען אקס און דאס איינציגע פערד, וואס איז זיי געבליבען און האט זיי צוגעפיהרט צום וואגען, וואו דער מאיאר און דיא דאַמען זיינען געזעסען. לארד גלענארוואן האט זיי דערצעהלט פון'ם נייעם אונ-

גליק, וואס עס האט זיי געטראָפען. זיי האבען יעצט ניט מעהר, וויא איין אָקס און איין פֿערד.

— שאַדע! אייערטאן, וואס איהר האט ניט געלאזען אייער שמיעד אנשלאַגען הופאייזען (פּאָדקאָוועס) אויף אלע פֿערד, האט דער מאיאר אויסגערופען.

— וואס וואלט דאַן געווען? האט אייערטאן געפֿרעגט גלייכגילטיג.

— וואלטען זיי אלע לעבען געבליעבען. איך זעה, אז נור דאס פֿערד איז געבליעבען לעבען, אויף וועלכעס אייער שמיעד האט צוגעשלאגען דיא הויפאייזען.

— דאס איז ווירקליך זאָנדערבאַר, האט קאפּיטאן פֿארראגוט געזאגט.

— עס איז גאר ניט זאנדערבאַר, האט אייערטאן געענטפֿערט. — עס איז בלויז א צופֿאַל.

דער מאיאר האט זיך געביסען דיא ליפען. ער האט עפּעס געוואלט זאגען. ער האט זיך אבער צוריק געהאלטען. און איז געגאנגען בעטראַכטען דעם וואגען. אייערטאן איז אויך אוועקגעגאנגען אויסזוכען שטאַנגען.

— דער מאיאר האט עפּעס געוואלט זאגען. ער האט זיך אבער איינגעהאלטען, האט ליידי העלענא געזאגט צום קאפּיטאן. — ווייסט איהר אפּט ניט, וואס ער האט געוואלט זאגען?

— איך ווייס ניט, האט דער קאפּיטאן געענטפערט. איך בין אבער זיכער, אז דער מאיאר ווייס פֿון עפּעס און וויל עס ניט אויסזאגען.

— מיר שיינט, אז דער מאיאר האט ווענינ צוטרויען צו אייערטאן, האט לארד גלענארוואן געזאגט. ער איז איהם עפּעס חושד, איך ווייס ניט וואס.

— זאל ער איהם חושד זיין, אז ער האט געטויטעט דיא אָקסען און דיא פֿערד? האט דער פּראפּעסאר געזאגט. עס איז דאך א וואונדער, וויא דיא פֿערד זיינען געפֿאַלען איינער נאכ'ן אנדערן. דאס איז ווירקליך קיין צופֿאַל. דיא פֿערד האט מען פֿערגיפֿטעט.

— אה, גלויבט עס ניט, פּראָפֿעסאר! האט ליידי העלענא אויסגערופען. אין דער גאנצער צייט פֿון אונזער רייזע האט זיך אייערטאן געוויעזען אלס א טרייער און צופֿערלעסיגער מענש.

— דער מאיאר וועט אבער ניט זאגען עפּעס אומזיסט, האט קאפּיטאן פֿארראגוט ארויסגעזאגט. עפּעס מוז דאך זיין. עס איז דייטליך גענוג, אז דער מאיאר טרויט איהם ניט.

— פֿיעללייכט איז ער איהם חושד, אז ער איז פֿון איין באַנדע מיט דיא אנטלאָפֿענע קאַטאָרזשניקעס? האט דער פּראפֿעסאר זיך ארויסגעכאַפּט.

— וואס פֿאר אן אנטלאפֿענע קאַטאָרזשניקעס? האט ליידי העלענא און מערי גראנט געפֿרעגט.

דער פּראפֿעסאר האט איינגעזעהן, אז ער האט געמאכט א שרעקליכען פֿעהלער. לארד גלענארוואן האט זיך געגעבען אלע מעגליכע מיה, אז דיא דאַמען זאלען ניט וויסען, אז אין יענער געגענד געפֿינט זיך יעצט א באַנדע פֿון

אנטלאָפענע שטרעפלינגע. פלוצלונג חאַפּט ער זיך ארויס און זאגט זיי אויס א זאַך, וועלכע מען האט זיי אויף קיין פאַל ניט געוואלט זאגען. ער האט עס דאהער געוואלט צוריק חאַפּען.

— איך מיין ניט דיא אנטלאפענע שטרעפלינגע, האט ער געזאגט. אין אויסטראַליען זיינען גאר ניטא קיין אנטלאָפענע שטרעפלינגע. אלע שלעכטע מענשען ווערן גוט, ווען זיי קומען קיין אויסטראליען.

עס איז שוין אבער געווען צו שפּעט. ליידי העלענא האט אלעם פערשטאַנען. זיא האט נור געוואלט, אז מערי גראנט זאל ניט וויסען, וואס דא קומט פאָר.

— קום, מערי, האט זיא איהר געזאגט. לאמיר זעהן מאכען א פריהשטיק פאר דיא מענער. מיסעס אליבנעט אליין וועט ניט זיין אימשטאַנד צו מאכאן אזוי שנעל דעם פריהשטיק.

מיט דיעזע ווערטער האט זיא אנגענומען מערי גראנט ביי דער האנד און האט זיא אוועקגעפיהרט.

— וואס האב איך געטהאן? האט געזאגט דער פראפעסאר, ווען ער איז געבליעבען אליין מיט לארד גלענארוואן. איך בין ווערט, אז מען זאל מיך אויפהענגען.

— אויפהענגען איז צו א האַרטע שטראַפע פאר אזא קליינעם פערברעכען, האט לארד גלענארוואן געזאגט מיט א געלעכטער. א גרויסען פעהלער האט איהר דאך בעגאַנגען און מיר וועלען אייך שוין אמאָל בעשטראַפען.

זיי זיינען יעצט געגאנגען זעהן, וואס עס הערט זיך מיט'ן וואגען. אייערטאן, דער מאיאר און דיא מאַטראָזען האבען זיך געגעבען דיא גרעסטע מיה ארויסצושלעפען דעם וואגען פון'ם זומפ. עס איז אבער אלעם געווען אומזיסט. דער שווערער וואגען איז פערזונקען אזוי טיעף אין זומפ, אז עס איז ניט געווען קיין שום מעגליכקייט איהם ארויסצושלעפען. דיא שטאַנגען האבען זיך אויסגעבויגען, דיא מענשען האבען זיך אפגעמאַטערט און דער וואגען האט זיך דאך ניט געריהרט פון'ם ארט. אייערטאן האט נור וואס געוואלט געהן זוכען שטארקערע שטאַנגען, ווען לארד גלענארוואן האט איהם ארויפגעלעגט דיא האַנד אויף דער פלייצע.

— לאז זיין, אייערטאן, האט ער איהם געזאגט. מיר מוזען שוינען אונזער איינציגעם פערד און אונזער איינציגען אָקס. מעגליך, אז עס וועט אונז אויסקומען צו מאכען וויטער דיא רייזע צופוס, וועלען מיר זיי דארפען האבען, זיי זאלען שלעפען אונזער פראוויאַנט.

— אָלל רייט! האט אייערטאן געענטפערט און האט אויסגעשפאנט דיא בהמות.

— מיינע הערען, האט זיך לארד גלענארוואן געווענדעט צו אלעמען. קומט אין לאגער און לאמיר זיך בעראַטהען, וואס מיר זאלען וויטער טהאן.

מען איז געגאַנגען אין לאַגער, וואו אלבינעט האט דערווייל אנגעגרייט א גוטען פריהשטיק, און מען האט זיך געזעצט עסען. נאכ'ן עסען האט לארד

גלענארוואן אויפגעפאָדערט יעדען, ער זאל זאגען זיין מיינונג. צוערשט מוז דער פראָפעסאר אויסרעכענען, וואו מיר געפינען זיך יעצט.

דער פראָפעסאר האט זיך באַלד גענומען צו דער ארבייט. אזוי וויא דיא זון איז ארויס, איז איהם געווען זעהר לייכט אויסצורעכענען מיט זיינע אינסטרומענטען, וואו זיי געפינען זיך יעצט. ער האט באלד אויסגעפונען, אז זיי געפינען זיך פינף און זיעבעציג מייל ווייט פון דער בוכטע טופאָלד, דער ארט, וואו דיא „בריטאניא" איז אונטערגעגאנגען, וויא אייערטאן האט געזאגט.

— און וויא ווייט זיינען מיר פון מעלבורן?

— פון מעלבורן זיינען מיר דריי הונדערט מייל דיא ווייט. דאס איז אבער נור, ווען מיר זאלען געהן אויף א גאנץ גלייכער ליניע, וויא מיינע לאנדקאַרטען ווייזען. אזוי וויא דאס איז אבער אונמעגליך, מוזען מיר רעכענען, אז ביז אין דער בוכטע טופאלד האבען מיר הונדערט פינף און צוואַנציג מייל און קיין מעלבורן מעהר אלס פיער הונדערט מייל.

— אלזא, קענען מיר ניט דענקען, אז מיר זאלען געהן קיין מעלבורן. עס איז צו ווייט. מיר מוזען געהן צו דער בוכטע טופאלד און פערלאזען זיך אויפ'ן צופאַל. מעגליך, אז מיר וועלען טרעפען אויפ'ן וועג א פאַרם, וואו מיר וועלען קענען קויפען פערד און אָקסען. מעגליך, אז מיר וועלען אנטרעפען א שיף אין דער בוכטע, וועלכעס וועט אונז מיטנעהמען קיין מעלבורן.

ליידי העלענא, מערי גראנט און מיסעס אלבינעט האבען געזאגט, אז זיי קענען געהן צופוס. זיי וועלען געוויס מאכען צעהן מייל א טאָג. לארד גלענארוואן האט א קוק געטהאן אויף זיין פרוי מיט ליעבע און פרייד.

— דוא ביסט געבארען צו זיין א רייזענדע, האט ער איהר געזאגט. איך ווייס, אז דוא ביסט א מוטהיגע פרוי און וועסט געהן צופוס, וויא א מאַן. סער סעמועל בעקער דארף ניט זיין אזוי שטאלץ, וואס זיין פרוי איז מיט איהם דורכגעגאנגען צופוס גאנץ אפריקא. דוא וואלסט עס אויך געטהאן.

ער האט זיך יעצט געווענדעט צום פראָפעסאר.

— איך מוז נאך א מאל אנקומען צו אייך, פראָפעסאר פאַגאַנעל, האט ער איהם געזאגט. ווייסט איהר ניט דאָ ערגעץ פון א שטעדטעל, אדער א דאָרף, וואו מיר זאלען קענען קריעגען פערד און אָקסען?

דער פראָפעסאר האט געטראַכט א פאר מינוט.

געוויס, ווייס איך! האט ער פלוצלונג אויסגערופען. פינף און דרייסיג מייל פאר דער בוכטע טופאָלד געפינט זיך א פאָרט מיט'ן נאמען „עדען". דאס איז צוואַר נאך א גאנץ קליין שטעדטעל, ווייל זיא איז ערשט ניט לאנג געבויט געווארען אין אויסטראַליען אבער וואקסען דיא שטעדט זעהר שנעל און איך מיין, אז אין „עדען" דארף זיך יעצט שוין געפינען א פאר טויזענד איינוואינער. מיר וועלען צוואַר אנלעגען וועג, ווען מיר זאלען יעצט געהן קיין „עדען", מיר וועלען אבער זעהר פיעל געווינען, ווייל אין עדען קענען מיר קויפען אלעס נעטהיגע און פאָהרען שנעלער צו דער בוכטע טופאלד.

— וואלט דען ניט גלייכער געווען, אז מען זאל בעסער שיקען א מענשען קיין עדען, ער זאל פון דארט שיקען א טעלעגראמע צום קאמאנדיר פון׳ם „דונ־קאן, אז ער זאל באלד קומען אין דער בוכטע טופאלד? האט אייערטאן געזאגט. דאמאלס וועלען מיר דאך אלעס פערשפארען.

— וואס זאגט איהר, פאררראגוט? האט לארד גלענארוואן געפרעגט דעם קאפיטאן. — דאס איז אייער פאך. איך וויל מיך ניט מישען אין אייערע גע־שעפטען.

— איך מיין, אז מיר וועלען נאך שטענדיג האבען צייט צו שיקען נאכ׳ן „דונקאן", האט פאררראגוט געענטפערט. מיר האבען זיך ניט צו איילען און אפ־רייסען מענשען פון אונזער קליינער פארטיע.

— דער קאפיטאן האט רעכט, האט דער פראפעסאר געזאגט. מיר קענען אין פיער — פינף טאג קומען קיין עדען. דארט וועלען מיר זיך איבערלעגען, וואס מיר זאלען ווייטער טהאן.

— אין פיער — פינף טאג וועט איהר זיין אין עדען? האט געפרעגט איי־ערטאן מיט א שמייכעל. — זאגט, אין צוואנציג — דרייסיג טאג. איהר זייט טאקע א פראפעסאר פון געאגראפיע, איהר מיינט אבער, אז אין אויסטראליען איז אזוי לייכט צו פאהרען, וויא איהר פאהרט ארום מיט דער האנד אויף אייער לאנד־קארטע. פראבירט נור פאהרען, וועט איהר זעהען, וואס פאר א שוועריגקייטען עס וועלען זיך אייך פארשטעלען.

— צוואנציג — דרייסיג טאג? האט לארד גלענארוואן געפרעגט פערוואונ־דערט. וויא איז דאס מעגליך? לויט וויא דער פראפעסאר האט אויסגערעכענט, איז קיין עדען פיעל נעהענטער, וויא צו דער בוכטע טופאלד. עס איז אהין ניט מעהר, וויא זעכציג מייל. דארף א רייזע פון זעכציג מייל געדויערן צוואנציג ביז דרייסיג טאג? דאס קען ניט זיין, אייערטאן!

— איהר קענט ניט דיא געגענד, מילארד, האט אייערטאן געענטפערט מיט א פעסטער שטימע. דאס איז איינע פון דיא ווילדעסטע געגענדען אין אויסטרא־ליען. קיין וועג, קיין שטעג, קיין שפור פון מענשען איז אין דער גאנצער געגענד ניטא. איבעראל זעהט מען נור ניעדעריגע בוימעלעך, „בוש", וועלכע זיינען אזוי געדיכט, אז מיר וועלען מוזען אויסהאקען אונז א וועג מיט א האק אין דיא הענד. עס געפינען זיך דארט ווילדע טייכען, ביי וועלכע מיר וועלען מוזען פערברענגען איניגע טעג, איידער מיר וועלען זיי אריבערגעהן. דאס אלעס טהוט זיך ניט אזוי שנעל. איך בין זיכער, אז אין דרייסיג טעג וועלען מיר ניט אנקומען קיין עדען.

אייערטאן האט גערעדט אזוי פעסט און אזוי זיכער, אז דער פראפעסאר האט געמוזט שווייגען. ער האט געקענט דיא געגענד נור פון ביכער. דאס איז דאך אבער ניט גענוג.

— גוט! האט קאפיטאן פאררראגוט געזאגט. איך גיעב צו, אז מיר וועלען האבען שוועריגקייטען, ווענגסטענס וועלען מיר זיין אין א שטאדט צווישען

ציוויליזירטע מענשען און מיר וועלען קענען געפינען מיטעל, וויא אזוי פארטצוזעצען אונזער רייזע.

— מיינע העררען, האט זיך אפגערופען אייערטאן, איהר קענט גאר ניט אייער לאגע. איהר ווייסט ניט, וואו מיר געפינען זיך און וואס פאר א שוויעריגקייטען מיר האבען יעצט איבערצושטעהן. געהט נור א פאר מייל וויטער, ווערט איהר זעהן, וואס פאר א גרויסער טייך פארשטעלט אונז דעם וועג.

אלע האבען אנגעקוקט דעם פראפעסאר. ער האט דאך אויסגערעכענט פינקטליך, וואו זיי געפינען זיך.

— איהר מיינט געוויס דעם טייך „סנאַי ריווער"? האט דער פראפעסאר געפרעגט אייערטאנען.

— דעם מיין איך טאקע.

— דער איז דאך אבער גאר ניט אזוי ברייט און אזוי טיעף, וויא איהר זאגט?

— געהט נור, גרויסער פראפעסאר, און גיט א קוק אויף אייער קליינעם טייך, ווערט איהר שוין זעהן, אויב מיר קענען איהם אזוי לייכט אריבערגעהן. ער איז ווירקליך א קליינער טייך אים ווינטער, יעצט אבער האט עס זעהר שטארק גערעגענט אין דיא בערג און דער קליינער טייך איז געווארען אזוי אנגעשוואלען, אז איך זעה ניט קיין מעגליכקייט, וויא אזוי איהם אריבערצוגעהן.

— נו, וועלען מיר מאכען א באָט, האט זיך אפגערופען דער קליינער ראָבערט. מיר דארפען נור אויסהאַקען א דיקען בוים און איהם אויסהוילען, וועלען מיר שוין האבען א באָט.

— בראַוואָ, ראבערט! האט אויסגערופען דער פראפעסאר. דוא ווערסט א מענש, אן עכטער רייזענדער, וועלכער קען זיך אויסהעלפען אין יעדע פערלעגענהייט.

— איך מיין, אז ראבערט האט רעכט, האט געזאגט דער קאפיטאן פארראגוט. זעלבסטפערשטענדליך, ער רעדט, וויא א קינד, אז מען זאל אויסהוילען א בוים. דאס טויג ניט. איך מיין אבער, אז מיר זאלען צונויפבינדען עטליכע בוימער צוזאַמען און מאכען א פלאָט (פלאס). אויף אזא פלאָט קענען מיר אריבערשווימען דיא טייך.

— וואס זאגט איהר, אייערטאן? האט לארד גלענארוואַן געפרעגט. מיר קענען מאכען א פלאט און אריבערשווימען דעם טייך.

— מיינע העררען, האט אייערטאן געזאגט, איהר רעדט אלע, וויא אונזער פראפעסאר. איהר רעדט פון ביכער, איהר האט געלעזען, אז מען קען מאכען א פלאָט און איהר ווילט מאכען א פלאט. — געהט נור און זעהט דעם טייך. ער רוישט און קאכט, וויא אין א קעסעל. ער וועט צורייסען אייער פלאט אויף שטיקלעך. איהר ווייסט גאר ניט, וויא געפעהרליך דער טייך איז יעצט.

— אלזא, גיט עפעס אן עצה, האט לארד גלענערוואן געזאגט. מיר האבען

זיך אויף אייך פערטרוים. איהר זיים אונזער פיהרער. זאגט אונז, וואס מיר יעצט טהאן?

איירטאן האט געטראַכט א פאר מינוט, דאן האט ער געענטפערט.

— מיינע העררען, מיר געפינען זיך אלע אין איין לאגע. וואס איך טהו, איז צום וואהל און בעסטען פון אונז אלעמען. ועט איהר מיר הייסען פאהרען, וועל איך געוויס פאהרען, וואוהין איהר וועט הייסען און וועל געווים טהאן אלעס, וואס איך וועל געפינען, אז עס קען אונז אלעמען נוצען.

— דאס איז נאך אלץ קיין ענטפער ניט, איירטאן, האט לארד גלענארוואן געזאגט. איהר זייט מעהר בעקאנט מיט אויסטראליען פון אונז. גיט אונז אן עצה, וואס מיר זאלען טהאן. מאכט עפעס א פלאן, וויא אזוי מיר זאלען ארויסקריכען פון דאַנען.

— אויב מיר קענען ערווארטען פון ערגעץ הילף, האט איירטאן ענדליך געזאגט, איז עס נור פון'ם „דונקאן.“ איינער פון אונז מוז געהן, וואוהין איך האב געזאגט, און טעלעגראפירען צו טאם אויגוסטין, ער זאל באלד קומען מיט'ן דונקאן צו דער בוכטע טופאָלד. ער קען שיקען זיינע מאטראזען מיט דיא שיפלעך צום טייך אונז אריבער נעהמען. ער קען אונז ברענגען פראוויאַנט. ער קען אונז ברענגען פערד. — דער „דונקאן“ איז אונזער איינציגער רעטונג. — מיר מוזען בלייבען דא אויפ'ן ארט, ביז דער „דונקאן“ וועט אנקומען. מעגליך, אז אונטערדעסען וועט דאס וואסער אין טייך אפפאלען און מיר וועלען קענען אריבערגעהן דעם טייך אויף א פלאַט. דאַן וועלען מיר צוקומען צופוס צו דער בוכטע טופאָלד. אלענפאלס מוזען מיר האבען דעם „דונקאן“ אין דער בוכטע טופאָלד.

— מיינע פריינד, האט זיך לארד גלענארוואן געווענדעט צו אלעמען. איהר האט געהערט דיא מיינונג פון אונזער וועגווייזער. זאגט, וואס זאלען מיר טהאן? וויא געפינט איהר זיין מיינונג?

זייט עס האט זיך אנגעהויבען דיא בעראַטהונג, האט דער מאיאר קיין ווארט ניט געזאגט. ער פלעגט שטענדיג ליעב האבען צו זאגען זיין מיינונג, ווען עס פלעגט קומען צו א בעראטהונג. דאס מאל אבער איז ער געוועזען שטום, וויא א פיש. ליידי העלענא האט עס זעהר גוט בעמערקט און זיא האט זיך דאהער צו איהם געווענדעט.

— וואס שווייגט איהר עפעס, מאיאר? — זאגט אונז אייער מיינונג. איהר זייט דאך א פראַקטישער מענש און האט שוין אנגעזעהן א וועלט. — זאגט, וואס זאללען מיר טהאן?

— ווען איהר פרעגט מיך מיין מיינונג, מוז איך אייך זאגען, אז איירטאן האט רעכט. זיין מיינונג איז דיא ריכטיגסטע. איך בין מיט איהם פאלקאמען איינפערשטאנדען.

אלע זיינען געוועזען ערשטוינט, ווען דער מאיאר האט דאס ארויסגערעדט. ביז אהער, ווען איירטאן פלעגט עפעס זאגען, פלעגט דער מאיאר שטענדיג זיין דאַגעגען. יעצט איז ער פאלקאמען איינפערשטאַנדען מיט זיין מיינונג! איירטאן

אליין איז געווען איבערראַשט און האט האסטיג געווארפֿען א בליק אויפֿ'ן מאיאר.

דער פראָפֿעסאר, ליידי העלענא און דיא מאַטראָזען האבען אויך געפֿונען, אז עס איז גלייכער צו בלייבען אויפֿ'ן ארט און וואַרטען, אז דער „דונקאן" זאל קומען צו דער בוכטע טופאלד.

— וואס זאגט איהר, פֿארראגוט? האט לארד גלענארוואן זיך געווענדעט צו זיין קאַפּיטאן. אלע געפֿינען, אז מיר זאלען ליעבער בלייבען דא, ביז דער דונקאן וועט קומען אונז צו הילף. — וואס זאגט איהר?

לארד גלענארוואן האט זעהר געשעצט דעם קאַפּיטאן. ער האט איהם שוין אויספּראבירט און האט אויסגעפֿונען, אז אין אזא פֿאַל פֿערשטעהט ער דאך מעהר פֿון אלעמען.

— איך פֿערשטעה דיא מענשען ניט, האט קאַפּיטאן פֿארראגוט געענטפֿערט מיט פֿערדרוס. דער טייך „סנאָאי ריווער" האט זיך צוגאָסען. ער איז אזוי טיעף און אזוי ברייט, אז מיר קענען איהם ניט אריבערגעהן און מיר מוזען בלייבען דאָ, וואַרטען, ביז ער וועט אפּפֿאַלען, אדער ביז דער „דונקאן" וועט אונז שיקען הילף. וויא באלד אז מיר קענען ניט אריבערגעהן דעם טייך, וויא אזוי קענען מיר שיקען א מענשען, ער זאל איבערגעבען א בריעף אדער א טעלעגראַמע צו טאם אויגוסטין אויפֿ'ן „דונקאן"?

— דער מענש, וואס מען וועט שיקען, דארף ניט אריבערגעהן דעם טייך, האט אייערטאן געענטפֿערט. ער וועט געהן צוריק אויף דעם וועג, וואס מיר זיינען געקומען, און וועט אין דער ערשטער שטאדט איבערגעבען זיין טעלעגראַמע.

— אליין, צופֿוס אין אזא ווילדער געגענד? האט דער קאַפּיטאן ווייטער געפֿרעגט. וויא קען מען לאזען געהן א מענשען גאר אליין, און נאך צופֿוס אין אזא געגענד?

— ער וועט פֿאהרען רייטענדיג, האט אייערטאן געענטפֿערט. מיר האבען נאך איין פֿערד, וועלכעס איז פֿאלקאמען געזונד. ווען דער מענש זאל פֿאהרען קיין מעלבורן, קען ער אויף אזא געזונדעם און גוטעם פֿערד אין זעקס טאג אנקומען קיין מעלבורן, זיך אויפֿזעצען אויפֿ'ן „דונקאן" און אין אכט — צעהן טאג איז דער „דונקאן" דא אונז צו הילף.

— געוויס אזוי, האט דער מאיאר געזאגט. אייערטאן האט ווידער רעכט.

קאַפּיטאן פֿארראגוט האט א קוק געטהאן אויפֿ'ן מאיאר און האט פֿערצויגען מיט דיא אַקסלען. ער האט איהם ניט פֿערשטאַנען. דער מאיאר איז אזא קלוגער מענש און האט קיין פיצעל צוטרויען ניט צו אייערטאן. פלוצלונג זאל ער איהם אזוי נאכגעבען אין אלעמען, וואס ער זאגט? דאס האט דער עהרליכער און גוטער פֿארראגוט ניט געקענט פֿערשטעהן. — ער האט דאהער געשוויגען.

— יעצט, מיינע פֿריינדע, האט לארד גלענארוואן ווייטער געזאגט, — יעצט, אז מיר האבען שוין בעשלאסען, אז מיר זאלען דאָ וואַרטען, ביז דער „דונקאן" וועט קומען אונז צו הילף, בלייבט אונז נאך איבער צו בעשליעסען, ווער זאל זיין אונזער באָטע (משולח) צו טאם אויגוסטין, אז ער זאל קומען מיט'ן "דונקאן"

אהער? איך זעה, אז אייערטאן האט רעכט. עס איז גלייכער, אז מיר זאלען שי־קען א מענשען קיין מעלבורן צו טאם אויגוסטין, ער זאל באלד קומען. דער מענש וועט צוריק קומען אויפ׳ן „דונקאן.“ ער וועט ווייזען די מאטראזען, וואו מיר געפינען זיך.

דער פראפעסאר, ראבערט, די מאטראזען ווילסאן און מילרעד און קאפי־טאן פארראגוט — יעדער האט געזאגט, אז ער וויל פאהרען קיין מעלבורן צו טאם אויגוסטין. ווען אלע זיינען שטיל געבליעבען, האט זיך אייערטאן געווענדעט צו לארד גלענארוואן.

— דאס בעסטע וועט זיין, איך אליין זאל פאהרען קיין מעלבורן. איך קען די וועגען. איך קען מיך צונויפרעדען מיט די ווילדע, ווען איך וועל זיי אנ־טרעפען אויפ׳ן וועג. איך בין א גוטער רייטער. אין אכט טאג בין איך צוריק מיט׳ן „דונקאן.“

אלע האבען איינגעזעהן, אז אייערטאן איז דאך דער איינציגער מענש, וועל־כער פאסט פאר אזא רייזע, און האבען געשוויעגען.

— איהר האט רעכט, אייערטאן, האט לארד גלענארוואן געזאגט. איהר זייט א גוטער און פעהיגער מענש. איהר וועט געוויס האלטעןווארט און וועט אונז ניט לאזען פערשמאכטען אין דיעזער ווילדער געגענד.

— וויא וועלען מיר אבער דא בלייבען אליין? האט קאפיטאן פארראגוט געפרעגט. ווען אייערטאן וואלט דא געבליעבען, וואלטען מיר דערוויל געקענט געהן זוכען ווילדע פעלקער און פרעגען ביי זיי, אויב זיי וויסען עפעס ניט פון דער „בריטאניא“, אדער פון קאפיטאן גראנט. ווען אייערטאן געהט אבער אוועק, וועלען מיר די גאנצע צייט, וואס ער וועט דא ניט זיין, מוזען זיצען לעדיג.

— וואס רעדט איהר אזוי פיעל, קאפיטאן? האט זיך פלוצלונג דער מאיאר געבייזערט. מיר וועלען ווארטען, ביז אייערטאן וועט צוריק קומען. אהן איהם קענען מיר גאר ניט טהאן. ער איז אונזער פיהרער, אונזער וועג־ווייזער און ער וועט אלעס אויסגעפינען און אלעס איינארדנען, וויא צום בעסטען פאר אונז אלע

קאפיטאן פארראגוט האט געקוקט אויפ׳ן מאיאר מיט שרעק און מיט שטוי־נען. — וואס איז מיט איהם? איז ער ניט אראפ פון זינען? דא איז עפעס ניט גלאט.

— אלזא, אייערטאן, האט לארד גלענארוואן געזאגט, אום צו מאכען אן ענדע צו אלע שטרייטיגקייטען,— אלזא, אייערטאן, מאכט אייך פערטיג אויף די רייזע, וועל איך אנשרייבען א בריעף צו טאם אויגוסטין, אז ער זאל אייך אויפ־נעהמען אויפ׳ן „דונקאן“ און זאל באלד מיט אייך פאהרען צו דער בוכטע טו־פאלד.

אויף אייערטאנס געזיכט האט זיך געוויעזען א שטראהל פון פרייד און א זאנדערבארער שמייכעל האט זיך געקרייזעלט איבער זיינע ליפען. ער האט אנ־געבויגען דעם קאפ, אז קיינער זאל עס ניט זעהן. דאך האט עס קאפיטאן פאר־

ראגוט בעמערקט און אין זיין הארץ האט זיך אויפגעוועקט א שרעקליכער פֿערדאכט געגען איירטאן.

לארד גלענארוואן האט זיך געהייסען ברענגען שרייבגעצייג און א קליין צוזויפגעלעגטען טישעלע. ער האט זיך געזעצט שרייבען א בריעף צו טאם אויגוסטין, אז ער זאל פֿאלגען, וואס איירטאן וועט איהם הייסען. איירטאן איז אוועקגעגאנגען זיך פֿערטיג מאכען צו דער רייזע. — דער מאיאר האט זיך אניעדערגעשטעלט לעבען לארד גלענארוואן און האט געקוקט, וויא ער שרייבט דעם בריעף. ווען לארד גלענארוואן האט געהאלטען ביים ענדיגען שרייבען, האט דער מאיאר פלוצלונג צו איהם געזאגט:

— עדווארד, איהר שרייבט ניט ריכטיג דעם נאמען איירטאן.

— איך פֿערשטעה אייך ניט, מאיאר, האט לארד גלענארוואן געענטפֿערט. וויא דען זאל איך שרייבען? איך שרייב איירטאן, וויא מען דארף איהם שרייבען אויף ענגליש.

— ניין, עדווארד, אויף ענגליש הייסט ער ניט איירטאן, זאנדערן — **ב ע ן דשאנס!**

15טעם קאפיטעל.

אראפגעריסען דיא מאסקע.

וויא א דאנערשלאג פֿון פֿרייען, וואלקענלאזען הימעל, אזוי האט געטראפֿען דעם מאיארס ענטדעקונג אלעמען. אייניגע אויגענבליקע זיינען אלע געבליעבען שטעהן, וויא פֿערשטיינערט. באלד אבער האבען זיך אלע געחאפט צו זייערע ביקסען. דער נאמען בען דשאנס האט אויף אלעמען געמאכט א שרעקליכע ווירקונג.

— לאמיר איהם בינדען! האט אויסגערופֿען דער פראפֿעסאר.

אין דיעזע מינוט האט געקנאקט א שאס און לארד גלענארוואן האט זיך אנגעחאפט ביי דער האנד. פֿון דערווייטענס האט מען געהערט שיעסען.

— צום וואגען! צום וואגען! האט געשריען קאפיטאן פֿארראגוט און האט לעדי העלענא און מערי גראנט אוועקגעשלעפט מיט געוואלד צום וואגען.

דער פראפֿעסאר, דער מאיאר, דיא מאטראזען און זאנאר אלבינעט האבען זיך ארומגעשטעלט ארום וואגען מיט זייערע שארף געלאדענע ביקסען.

לארד גלענארוואן איז געוועזן לייכט פֿערוואונדעט אין א האנד. ער האט זיך צוגעבונדען דיא וואונד מיט זיין טאשען טוך און האט אויך גענומען א ביקס. אלע זיינען געוועזען בערייט זיך צו פערטהיידיגען ביז צום לעצטען טראפען בלוט. אבער וואונדערבאר! איירטאן איז פֿערשוואונדען און אלעס איז געווארען שטיל. מען הערט קיינעם ניט און מען זעהט קיינעם ניט.

דער מאיאר און קאפיטאן פֿארראגוט האבען זיך איינגעשטעלט און זיינען צוגעגאנגען ביז אין דעם ארט, פֿון וואנען מען האט פֿריהער געהערט שיעסען. זיי האבען אבער דארט קיינעם ניט געפֿונען. נור אויף דער נאסער ערד האט מען

דערקענט צייכענס פֿון מענשליכעס פּיס. עס איז געווען דייטליך, אז דארטען זיי-נען נור וואס געווען מענשען. מען האט געפֿונען אויסגעשאָסענע פּיסטאָנעס און אנדערע צייכענס, אז דיא מענשען, וועלכע זיינען דארטען געווען, האבען גע-שאָסען.

זיי זיינען צוריקגעגאנגען צום וואגען און קאפּיטאן פֿארראגוט האט געמעל-דעט, אז זיי האבען קיינעם ניט געפֿונען.

— און דאס עבען בעאונרוהיגט מיך, האט דער מאיאר געזאגט. עס איז פֿיעל בעסער צו בעגעגנען א טיגער אויף פֿרייען פֿעלד, אלס א שלאַנג פֿער-באָרגען אין טיעפֿען גראָז. — לאמיר ווייטער זוכען.

זיי האבען ווייטער געזוכט אין אלע זייטען און האבען וויעדער קיינעם ניט געפֿונען. בען דשאנס מיט זיין באַנדע זיינען פֿערשוואונדען. אונזערע רייזענדע האבען פֿערשטאַנען, אז זיי מוזען זיין ערגעץ ניט ווייט און זיי טראַכטען עפּעס א פּלאַן, וויא אויף זיי אנצופֿאַלען. אלזא, מוז מען טראַכטען, וויא זיך צו פֿער-טהיידיגען.

זייער איינציגע פֿעסטונג איז יעצט געבליעבען דער וואגען. זיינע גראבע ווענט קענען וועניגסטענס שיצען געגען א קוגעל. עס איז געבליעבען, אז מען זאל זעהן בעווארנען דעם וואגען. — מען זאל איהם ארומשטעלען מיט קלעצער און מיט בוימער. מאכען ארום איהם אן ארט צוים פֿון שטיקער האָלץ.

ליידי העלענא האט קוים איינגעבעטען איהר מאן, ער זאל איהר ערלויבען צו פֿערבינדען זיין וואונד. ער האט אבער דאך געמוזט נאכגעבען איהר בעטען. זיא האט אויפֿגעשניטען זיין ארבעל און האט ארומגעוואַשען דיא וואונד. צום גליק, איז דיא קוגעל דורכגעלאָפֿען דורכן פֿלייש פֿון דער האנד און האט דעם ביין ניט געריהרט. אזוי וויא זיי האבען געהאט מיט זיך איינינע מעדיצינישע מיטעל, האט זיא צוגעלעגט א פּלאַסטער צו דער וואונד און האט זיא פֿערבונדען. זיא האט געבעטען, אז ער זאל טראָגען דיא האנד אויף א באַנד. לארד גלענאר-וואן אבער האט דערפֿון ניט געוואלט וויסען.

יעצט האט מען זיך גענומען צו דער ארבייט — שיצען דעם וואגען. אין א קורצע צייט האט זיך ארום וואגען געבילדעט א וואנד פֿון קלעצער און שטיקער האָלץ, אז מען איז געווען זיכער, אז דער וואגען קען זיי דערווייל שיצען פֿון א קוגעל. ווען זייער פֿעסטונג איז פֿערטיג געווארען, האט מען אויסגעשטעלט וואַ-כען און דיא איבעריגע זיינען אריינגעגאנגען אין וואגען זיך אפּרוהען. לארד גלענארוואן האט געפֿרעגט דעם מאיאר, פֿון וואנען ער איז געוואהר געווארען, אז אייערטאן איז דער אנפֿיהרער פֿון דער באַנדע אנטלאָפֿענע קאַטאָרזשניקעס און ער הייסט גאר בען דשאנס?

דער מאיאר האט צו ערשט דערצעהלט ליידי העלענא און מערי גראנט דיא געשיכטע פֿון דער באַנדע און אז זיי זיינען עס שולדיג געווען אין דעם באַהן אונגליק לעבען קעמדען.

— זייט איך האב איהם דערזעהן צום ערשטען מאָל, האט דער מאַיאָר

געזאגט, איז ער מיר ניט געפעלען. איך האב דעם מענשען פיינד געהאט, איך האב אליין ניט געוואוסט פאר וואס און איך האב מיך ענטשלאסען, איך זאל פון איהם קיין אויג ניט אראפלאזען. ווען איהר האט געגעסען, ווען איהר האט געטרונקען, ווען איהר האט געריעדט און האט גאר פערגעסען אן איהם, האב איך בעאבאכטעט אלע זיינע מינעס, אלע זיינע בעוועגונגען, יעדען אויסדרוק פון זיין געזיכט און יעדע בעוועגונג פון זיינע ליפען, ביז וואנען מיר זיינען געקומען צום טייך ווימעררא, האב איך גאר ניט בעמערקט. ווען עס האט זיך צובראכען דיא אקס און ער האט געבראכט א שמיעד, האב איך צום ערשטען מאל בעמערקט, וויא ער מיט׳ן שמיעד האבען זיך געמאכט צייכענס. איך האב ווייטער בעמערקט, אז ער וויל זעהר ניט אריינפאהרען אין א שטאדט. איך האב געזעהן, וויא ער בעהאלט זיך, ווען ער קומט אין א שטאדט. דיא הויפט זאכע אבער, וואס מיר איז ניט געפעלען אין איהם, איז געוועזן, וואס ער האט אזוי אפט און אזוי הארטנעקיג פערלאנגט, אז דער „דונקאן" זאל אונבעדינגט קומען אין דער בוכטע טופאלד.

איך האב פערשטאנען, אז דא איז עפעס, אז דאס איז ניט אומזיסט, אז ער האט דערביי א געוויסען ציעל; איך האב אבער אויף קיין פאל ניט געקענט וויסען, וואס ער מיינט, ביז דער צופאל האט מיר אלעס ענטדעקט. פאריגע נאכט האב איך ניט געקענט שלאפען. איך בין ארומגעגאנגען אין וואלד און האב דערזעהן ביים שוואכען שיין פון לייכטענדע שוועמליך, אז עפעס ריהרט זיך אין וואלד. איך האב מיך געלעגט אין גראז און האב מיך געקייקעלט, וויא א שלאנג, ביז איך בין צוגעקראכען צו דעם ארט, וואו עס האט זיך מיר אויסגעוויעזען, אז מענשען דרעהן זיך. איך האב געהערט פאלגענדעס געשפרעך.

— דוא ווייסט דאך שוין, וועלכע בהמות מען דארף פערגיפטען, האט איין שטימע געזאגט. בען דשאנס האט דאך אונז געגעבען דעם צייכען. מען דארף לאזען נור דאס פערד, וועלכעס האט דעם צייכען.

— האסט דוא נאך גענוג בעלאדאנא? האט אנאנדערע שטימע געפרעגט.

בעלאדאנא איז א מין גראז, איינע פון דיא שרעקליכסטע גיפטען אין דער וועלט. דיא בהמות קענען עס און פרעסען עס ניט. ווען מען מישט עס אבער אויס מיט אנדערע גראזען, פרעסען זיי עס אויף און ווערן פערגיפטעט.

— איך האב נאך גענוג אום צו פערגיפטען טויזענד פערד, האט דיא ערשטע שטימע געענטפערט. — ער איז געשייט אונזער בען דשאנס. ער וייס, וואס ער האט צו טאהן. — ווען עס זאל איהם נאך געראטהען צו בעקומען דאס שיף, דאן וואלטען מיר ערשט געמאכט א גליק!

— דוא מעגסט זיך אויף איהם פערלאזען, האט דער אנדערער געענטפערט. ער וועט שוין פערפיהרען ערגעץ דעם נארישען לארד און וועט שוין ביי איהם אויסנארען זיין שיף. ער האט א גוטען קאפ, אונזער בען דשאנס, אדער וויא ער רופט זיך יעצט איירטאן. ער האט שוין גוט אויסגעטראכט דיא געשיכטע פון דער שיף, וועלכע איז אונטערגעגאנגען דא ערגעץ ניט ווייט. דיא נארען קוקען

איהם אין מויל און גלויבען, וואס ער זאגט זיי. לאז ער נור אויסנאַרען ביי איהם א בריעף צום קאפיטאן פֿון זיין שיף, מיר וועלען שוין וויסען, וואס מיר האבען צו טהאן מיט איהם.

איך האב שוין גענוג געהערט. מיין הארץ האט אין מיר געציטערט, ווען איך האב געהערט, וויא דיא רויבער רעדען אזוי גלייכגילטיג, וויא אזוי זיי וועלען ביי אונז אויסנארען דיא שיף. איך בין צוריקגעקראכען צו מיין געלעגער. איהר קענט אייך שוין פֿארשטעלען, אויב איך בין דיא גאנצע נאכט געשלאָפֿען און וויא אזוי איך האב צוגעבראכט דיא נאכט. איך האב געוואלט דאנקען דעם פּראָ־פֿעסאר, דערפֿאַר וואס ער האט אונז ערקלערט, אז אויסטראליען מאכט דיא שלעכטע מענשען בעסער.

אלע האבען אויסגעהערט דעם מאיאָרס געשיכטע זעהר אויפֿמערקזאם. ווען ער האט געענדיגט, האבען אלע געשוויעגען. קיינער האט ניט געוואוסט וואס צו זאגען און וואס צו טהאן. ענדליך האט לארד גלענאַרוואָן געזאָגט:

— איך וואָלט עס קיין מאל ניט געגלויבט, אז אייערטאן האט אונז אומיס־טען פֿערפֿיהרט אהער אום אונז צו בערויבען און אונז צו טוידטען.

— ליידער, איז עס אבער אזוי, האט דער מאיאָר געזאגט. זייט מיר זיינען אריבערגעגאנגען דעם טייך ווימערא, איז זיין באַנדע אונז נאכגעגאנגען טריט ביי טריט און מען האט נור געווארט אויף דיא געלעגענהייט אויסצונארען ביי אונז דעם „דונקאַן“. זיי וואלטען אונז שוין לאנג געקענט אלע אויסהרגענען. זיי דאר־פֿען אבער זעהר נעטהיג דאס שיף. ווען זיי וואלטען געהאט דאס שיף אין דיא הענד, וואלטען זיי שוין מיט אונז געמאכט אן ענדע.

— אלזאָ, איז דער טויגעניכטס גאר קיין מאל ניט געוועז קיין מאטראז אויף דער „בריטאַניא?“ האט ליידי העלענאַ געפֿרעגט. וויא קומען אבער צו איהם דיא דאָקומענטען פֿון דעם מאטראז אייערטאן?

— דאס קען איך דערווייל ניט וויסען בעשטימט, האט דער מאיאַר געענט־פֿערט. מיר ווייזט אוים, אז ער איז ווירקליך געווען אויף דער „בריטאַניא“. ער האט אונז געגעבען אזוי פֿיעל בעווייזע, אז ער קען דיא „בריטאניא“, אז איך בין זיכער, אז ער איז געווען אויף דער „בריטאניא“.— וויא עס ווייזט אוים, איז זיין ווירקליכער נאמען אייערטאן. בען דשאנס רופֿט ער זיך צווישען דיא רויבער.— דאס אלעס האט פֿאר אונז קיין ווערטה ניט. זיכער איז נור, אז בען דשאנס איז אייערטאן און אייערטאן איז בען דשאנס. ער איז דער קאפיטאן פֿון אַ באנדע רויבער און מערדער.

קיינער האט ניט געהאט געגען דיא ערקלערונג פֿון׳ם מאיאָר. דיא וואהר־הייט איז געווען זעהר ביטער און אין זעהר איצטיגער לאגע — זעהר טרויעריג.

— וויא באלד אז ער איז ווירקליך א מאטראָז פֿון דער „בריטאַניא“, האט לאָרד גלענארוואָן געזאגט, און ער געפֿינט זיך אין אויסטראַליען, וויא קומט עס אלזא, וואס דיא פאליציי שרייבט, אז ער איז גאר אנטלאָפֿען פֿון אַ געפֿענגניס

אין ענגלאנד? מיר האבען דאך געלעזען אין דער ווארנונג פֿון'ם גובערנאטאָר, אז בען דשאנס איז גאר אַ בעוואוסטער מערדער?

— וואס ווייס דיא פּאָליציי מיט'ן גובערנאטאָר? האט דער מאיאָר אויסגערופֿען מיט פֿערדרוס. ווייסען זיי דען, אז בען דשאנס און אייערטאן איז איין פּערזאן? — מען האט זיי געשריעבען, אז פֿון לאָנדאן איז אנטלאָפֿען א געפֿעהרליכער פֿערברעכער, מיינען זיי, אז דיעזער פֿערברעכער איז יעצט אין אויסטראַליען. — אלענפֿאלס, זיינען נאך דא פֿיעלע זאכען אין דיעזער געשיכטע, וועלכע מיר קענען נאך ניט ערקלערן.

— אבער וואס האט ער געטהאן אויף דער פֿאַרם פֿון'ם אירלענדער? האט ליידי העלענא געפֿרעגט. זאל ער זיך געווען פֿערדינגען אלס ארבייטער אום צו בערויבען דעם גוטען פֿארמער?

— דאס איז זיכער, האט דער מאַיאָר געזאָגט. ער האט געוויס געוואלט בערויבען דעם פֿאַרמער, ווען מיר זיינען אנגעקומען און ער האט געפֿונען אַ בעסערע געלעגענהייט צו בערויבען אונז און צו צונעהמען ביי אונז אונזער שיף, וועלכעס ער דארף האבען צו זיינע צוועקע. ביז וואנען מיר זיינען געקומען צום טייך ווימעררא האט ער ניט געהאט קיין געלעגענהייט צוזאמען צו קומען מיט זיינע קאמעראַדען און אפצורעדען מיט זיי, אז זיי זאלען ביסלעכוויים פֿערגיפֿטען אונזערע פֿערד און אונזערע אָקסען. ער האט אומיסטען אריינגעפֿיהרט אונזער וואגען אין זומפּ.

יעצט האט זיך יעדער אנגעהויבען עפעס צו דערמאנען איבער אייערטאן און האט אנגעהויבען צו פֿערשטעהן, פֿאר וואס ער האט דאמאלס געטהאן אזוי און אזוי. אלע זיינען געווען אזוי טרויעריג און אזוי איבערראשט. אז קיינער האט ניט בעמערקט, וויא מערי גראנט זיצט אין אַ ווינקעלע און וויינט שטילערהייט. קאפּיטאן פֿאַרראַגוט איז געווען דער ערשטער, וואס האט עס בעמערקט.

— וואָס וויינט איהר, מערי? האט ער געפֿרעגט.

— אך, מיין פֿאָטער! ער איז געווען ביי אזא רויבער אין דיא הענד! —

מעהר האט זיא ניט געקנט זאָגען. יעדער אבער האט זיא פֿערשטאנען. יעדער האט געוואוסט, אז דיא ענטדעקונג פֿון אייערטאנס כאַראַקטער האט אויף דאס אונגליקליכע מעדכען דאָפּעל געווירקט. — זיא האט יעצט איינגעזעהן, אז אייערטאנס געשיכטע פֿון'ם אונטערגאנג פֿון'ם דער „בריטאניא“ איז א ליגען. איהר פֿאָטער איז גאר ניט געווען אין אויסטראַליען.

יעצט ערשט האט דער מאיאָר דערצעהלט, וויא ער אליין האט געהערט פֿון דיא רויבער, אז דיא „בריטאניא“ איז גאר קיין מאל ניט געווען אין דער כובטע טופֿאָלד, אז אייערטאן האט אלעס אויסגעטראכט.

דער פּראָפֿעסאָר איז אויך געווען אויסער זיך.

— אך, דיעזע בריעף! מען קען אראפּפֿונע'ם זינען איבער דיעזע בריעף! האט ער אויסגערופֿען איין מאל נאכ'ן אנדערן. וויאפֿיעל מיר האבען זיך שוין אנגעליטען איבער דיעזע בריעף.

עס איז פֿערגאנגען איינינע צייט, אין וועלכע קיינער האט ניט געוואוסט, ויא צו טרייסטען דיא אָרימע צוויי קינדער. מען האט שוין פֿערגעסען אן זייער אייגענע טרויעריגע לאגע. מען האט פֿערגעסען, אז זיי געפֿינען זיך אין דער גרעסטער געפֿאהר, אַז דיא רויבער קענען נאך צוריק קומען און אנפֿאלען אויף זיי.

ענדליך, האט זיך לאָרד גלענארוואָן אויפֿגעהויבען און איז ארויסגעגאנגען פֿון'ם וואגען זעהן, וואס הערט זיך עפעס אין וואלד. ליידי העלענא האט איהם צוואר ניט געוואלט לאזען געהן. ער האט אבער ניט געהערט.

דיא מאַטראָזען ווילסאָן און מילרעד זיינען געשטאנען אויף דער וואַך. אין וואַלד איז אלעס געווען שטיל און רוהיג. פֿייגעל זיינען געפֿלויגען רוהיג, קליינע טהיערע האבען געזוכט עסען אין גראָז. אלעס האט געוויזען, אז אין וואַלד ארום זיינען יעצט קיין מענשען ניטאָ. לאָרד גלענאַרוואָן האט זיי געפֿרעגט.

— האט איהר ניט געהערט עפעס א געשריי, טריט פֿון א מענשען אדער אזוי עטוואס פֿערדעכטיגעס?

— אלעס איז געווען שטיל און רוהיג, האבען דיא מאטראָזען געענטפֿערט. מיר האבען זייט צוויי שטונדען קיין צייכען פֿון דיא רויבער ניט געזעהן און ניט געהערט. וויא עס ווייזט אויס, זיינען זיי ווייט פֿון אונז.

— איך מיין, אז היינט אין דער פֿריה איז דא ניט געווען דיא גאנצע באַנדע, האט ווילסאן געזאגט. זיי האבען מורא געהאט אויף אונז אנצופֿאַלען, ווייל זיי זיינען געווען ווענינ. — איך האב מורא, אז זיי וועלען אפּוואַרטען ביז נאַכט, ווען זיי וועלען זיך אלע פֿערזאַמלען, דאן וועלען זיי אלע מיט אמאָל אויף אונז אנפֿאַלען. מיר מוזען זיין זעהר פֿאָרזיכטיג. — אך! מיר זאלען קענען אריבערגעהן דעם טייך, וואלטען מיר וועניגסטענס זיכער געוועז פֿון זיי!

— פֿאר וואס זאלען מיר ניט מאכען א פֿלאָס (פֿלאָט) און אריבער שווימען דעם טייך? האט מילרעד געפֿרעגט. — מיר האבען גענוג האָלץ, ביז נאַכט וואָלטען מיר געקענט זיין פֿון יענער זייט.

— ניין, ווילסאן, מיר קענען עס ניט טהאן. דער סנאָאי ריווער איז יעצט אזוי אנגעשוואָלען, אז עס איז גאר קיין מעגליכקייט ניטא איהם אריבערצוגעהן.

אין דיעזע מינוט זיינען צוגעקומען צו זיי דער קאפּיטאַן און דער מאיאָר. קוים איז לארד גלענארוואן ארויסגעגאנגען צום וואגען, זיינען זיי אויך ארויסגעגאנגען דורכקוקען דיא געגענד און זוכען א מיטעל, וויא אזוי ארויס צו קומען פֿון דיעזער לאגע. זייביידע זיינען געווען דיא איינציגע, וועלכע האבען ריכטיג פֿערשטאַנען אין וואס פֿאר א געפֿאהר זיי געפֿינען זיך יעצט. זיי האבען גוט געוואוסט, אז איירטאן וועט ניט שווייגען, ער וועט געוויס צוריק קומען. ער וועט געוויס שוין עפעס אויסקלערן א טייפֿעלישען פלאן, אויף זיי אנצופֿאַלען. ער מוז האבען א שיף. דאס איז זיכער.

זיי זיינען דאהער ארומגעגאנגען אין וואַלד זעהן, וואס דארט הערט זיך און אויב עס איז ניטא עפעס א מיטעל אוועקצופֿאהרען פֿון דאַנען. איירטאן האט זיי פֿערפֿיהרט אין א בלאָטע, אז זיי קענען זיך ניט ריהרען ניט אהין, ניט צוריק.

— דעם מייך קענען מיר נים אריבערגעהן, האט קאפיטאן פֿארראגוט געזאגט צו לארד גלענערוואן, דא בלייבען קענען מיר אבער אויך נים. מיר מוזען עפּעס טהאן.

— וואס זאלען מיר אבער טהאן? האט לארד גלענארוואן געפֿרעגט.

— דאס, וואס מיר האבען געוואלט טהאן, איידער מיר זיינען געוואהר געווארען, ווער אייערטאן איז.

— וואס מיינט איהר דערמיט, פֿארראגוט?

— איך מיין, אז אזוי וויא מיר קענען יעצט נים געהן צו דער בוכטע טופֿאלד, מוזען מיר זיך אומקעהרען קיין מעלבורן. — מיר האבען נאך איין פֿערד גיט עס מיר, איך וועל פֿאהרען קיין מעלבורן און וועל ברענגען מיט מיר פֿערד און מענשען, זיי זאלען אונז ארויסשלעפּען פֿון דיזער נעץ, אין וועלכער מיר ליעגען געפֿאַנגען, וויא דיא פֿייגעל.

— דאס איז דאך אבער זעהר א געפֿעהרליכע רייזע, האט לארד גלענארוואן געזאגט טרויעריג. וויא קענט איהר זיך איינשטעלען צו פֿאהרען אליין קיין מעלבורן? איך רעד שוין נים דערפֿון, וואס איהר קענט נים דעם וועג. דערצו קען מען זיך שוין אן עצה געבען מיט א קאָמפּאַס. אייערטאן מיט זיין באַנדע וועלען דאך אבער אויף אייך אנפֿאלען אויפֿ'ן וועג און וועלען אייך טויטען. — איך קען עס נים ערלויבען, פֿארראגוט.

— איך ווייס, איך קען זעהר גוט דיא געפֿאהרען פֿון אזא רייזע, האט פֿארראגוט געענטפֿערט. איך ווייס אבער אויך, אז מיר קענען דא נים בלייבען. איך קען דיא געפֿאהר, אין וועלכער מיר געפֿינען זיך דא, אין דיזער וויסטער געגענד גאנץ אליין. — אייערטאן האט געזאגט, אז אין אכט טאג ארום וועט ער קומען. איך קען אייך צו־זאגען, אז אין זעקס טאג ארום וועל איך זיין צוריק.

לאָרד גלענאַרוואַן האט זיך פֿערטראכט א פּאָר מינוט. אונטערדעסען איז דער פּראָפֿעסאָר אויך צוגעקומען און האט אויסגעהערט, וואס מען רעדט דא.

— איך בין אויך דער מיינונג, אז איינער פֿון אונז מוז פֿאהרען קיין מעלבורן, האט דער פּראָפֿעסאָר געזאגט, איך וויל אבער נים, אז קאַפּיטאַן פֿאַרראַגוט זאל מאכען דיזע געפֿעהרליכע רייזע, ער איז דער קאַפּיטאַן פֿון'ם „דונקאַן", אהן איהם קענען מיר אין ערגעץ נים פֿאהרען. — ער טאָר נים איינשטעלען זיין לעבען. — איך וועל בעסער פֿאהרען קיין מעלבורן. איך בין איין מענש אליין, עס וועט נים זיין קיין אומגליק, ווען עס וועט זיין מיט א פּראָפֿעסאָר ווייניגער אויף דער וועלט.

— ניין, האט געזאגט דער מאַיאָר. — פֿאר וואס זאלט איהר גערארע אונטערנעהמען דיזע רייזע? — איך וועל בעסער פֿאהרען קיין מעלבורן. איך קען בעסער רייטען פֿון אייך, איך בין שוין אמאל גערייטען פֿארן וואגען פֿון איהרע קעניגליכער מאיעסטעט, דיא קעניגין וויקטאריא.

— פֿאר וואס זאל איינער פֿון אונז נים רייטען קיין מעלבורן? האבען

געפרעגט דיא מאטראזען ווילסאן און מילרעד. מיר זיינען געוואונט צו געפאהרען אויפ'ן מעער. מיר האבען ניט וואס צו פערליערן. — איינער פון אונז וועט פאהרען.

לארד גלענארוואן האט געטראכט איניגע מינוט. ער האט ניט געוואוסט וואס צו טהאן. עס האט איהם זעהר געפרעהט וואס יעדער פון זיינע קאמעראדען וויל ריסקירען מיט זיין לעבען אום אלעמען צו רעטען. עס איז איהם אבער זעהר שווער געוועזען צו שיידען זיך מיט איינעם פון זיי. יעדער פון זיי איז געוועזען ביי איהם טהייער.

— מיינע פריינד, האט ער ענדליך געזאגט, איך זעה דאך, אז איינער פון אונז מוז רייטען קיין מעלבורן. — לאמיר ווארפען גורל, ווער עס זאל רייטען. — פראפעסאר! שרייבט אויף אלע אונזערע נעמען אויף שטיקלעך פאפיער. מיר וועלען אריינווארפען דיא צעטעלעך אין א הוט, וועמעס נאמען עס וועט ארויס, דער וועט רייטען קיין מעלבורן.

— זאל איך אייער נאמען אויך אויפשרייבען? האט דער פראפעסאר געפרעגט ערשטוינט. ניין, מילארד! איהר מוזט דא בלייבען. איהר זייט דאך אונזער אנפיהרער, אונזער קאפ. אויסער דעם זייט איהר פערוואונדעט. איהר קענט ניט ריהרען מיט אייער רעכטער האנד.

— מיר זיינען אלע גלייך, האט לארד גלענארוואן געזאגט, צווישען אונז איז ניטא קיין עלטערער און קיין אינגערער. ווען עס האנדעלט זיך וועגען א געפאהר, בין איך ניט בעסער פון יעדען פון אייך. — שרייבט אויף מיין נאמען, פראפעסאר! איך וועל זיין גליקליך, ווען דער גורל וועט פאלען אויף מיר.

דער מאיאר, דער קאפיטאן און דער פראפעסאר זיינען אלע געוועזען דאגע־נען. זיי האבען איהם געבעטען, אז זיין נאמען זאל מען ניט אריינווארפען אין הוט. עס האט זיי אבער גאר ניט געהאלפען. לארד גלענארוואן איז בעשטאנען דארויף, אז ער זאל ציעהען דעם גורל גלייך מיט אלעמען.

מען האט געמוזט איהם נאכגעבען, עס האט גאר ניט געהאלפען. דער פראפעסאר האט געמוזט אויפשרייבען דיא נעמען פון אלעמען און זיי אריינוואר־פען אין א הוט. מען האט צוגערופען ראבערט גראנט, ער זאל ארויסציעהען דעם גורל.

אלע זיינען געשטאנען שטיל, ווען ראבערט האט זיך פארבערייטעט ארויס־צושלעפען דאס גרויסע געווינס. יעדען האט געקלאפט דאס הערץ. יעדער האט געוואלט, אז זיין נאמען זאל ארויס.

ראבערט גראנט האט פערקאשערט זיינע ארבעל און האט ענדליך ארויס־געשלעפט א צעטעלע. — יונג מילרעד.

— הורראה! האט אויסגערופען דער מוטהיגער מאטראז. איך האב געוואו־נען! דאס שיקזאל האט ענטשיעדען, איך זאל רייטען קיין מעלבורן און ברענגען הילף און רעטונג פאר אונז אלעמען.

ער האט געטאנצט פאר פרייד, וואס דער גורל איז געפאלען אויף איהם. לארד גלענארוואן האט איהם געדריקט דיא האנד.

— איך וויל קיין מינוט ניט פערליערען, האט ער געזאגט צו לארד גלע־נארוואן, שרייבט מיר אן א בריעף צו טאם אויגוסטין, איך וועל דערווייל מיך פערטיג מאכען אין וועג אריין.

דיא וואך האט זיך יעצט געביטען. דער מאיאר און דער קאפיטאן זיינען געבליעבען אויף דער וואך שטעהן און אלע איבעריגע זיינען געגאנגען צום וואגען.

לארד גלענארוואן האט דערצעהלט זיין פרוי פון זייער בעשלוס און אז דער גורל איז געפאלען, אז דער מאטראז מילרעד זאל רייטען קיין מעלבורן. ליידי העלענא האט געזאגט דעם מאטראז אייניגע פריינדליכע ווערטער, וועלכע האבען איהם ערפילט מיט פרייד און שטאלץ.

וואונדערבאר! קיינער אלס ליידי העלענא איז ניט געפאלען אויף אזא וויכ־טיגע, פראקטישע פראגע, וואס געהער זיך זעהר וועניג אן מיט א פרוי.

זיי האבען נור איין פערד. דיעזעס פערד אבער איז געצייכענט, אויף איי־נעם פון זיינע הוף אייזען איז דא א צייכען, וועלכען דער שמיעד, איינער פון אייערטאנס באנדע האט געמאכט. ווען דער מאטראז מילרעד וועט פאהרען אויף דיעזעס פערד, וועט אייערטאן מיט זיין באנדע זעהר לייכט דערקענען זיין שפור, וועט איהם נאכיאגען און וועט איהם טויטען און צו נעהמען ביי איהם דעם בריעף צו טאם אויגוסטין.

ליידי העלענא האט געשטעלט דיעזע פראגע. דער פראפעסאר האט זיא אנגעקוקט מיט בעוואונדערונג. ער האט זיך ניט געקענט איינהאלטען און האט אויסגערופען:

— בראווא, ליידי העלענא! בראווא! איהר מעגט זיין א מיניסטער! איהר בערעכענט יעדע קלייניגקייט.

— מען קען אראפנעהמען דעם הופאייזען (פאדקאווא) פון איינעם פון דיא געפאלענע פערד און איהם צו שמיעדען צום פערד, האט מילרעד געזאגט.

— קענען קען מען עס געוויס, האט ווילסאן געענטפערט, ווער וועט עס אבער טהאן? מיר זיינען דאך מאטראזען און קענען ניט דאס עדלע האנדווערק פון א שמיד. — גלייכער אזוי, וויא איך האב אמאל געלעזען אין א רייזע בעשריי־בונג, וויא דיא ווילדע אינדיאנער אין אמעריקא טהוען. — זיי וויקלען ארום דיא פיס פונ'ם פערד מיט טיכער, אדער מיט שטיקער לעדער, אז ער לאזט גאר קיין שפור ניט איבער. דאס איז פיעל גלייכער. דאס פערד מאכט ניט קיין ליארם, ווען ער לויפט שנעל אויף א טרוקענעם, הארטען וועג און פונ'ם שפור (סליעד) וואס עס לאזט איבער אין דער ווייכער ערד, קען מען קיין מאל ניט וויסען, אויב דאס איז געוועזן א פערד אדער אנאנדער מין חיה.

— איך מוז מיך שעהמען, האט אויסגערופען דער פראפעסאר. ווילסאן קען שוין בעסער געאגראפיע פון מיר. — ער האט פאלקאמען רעכט. ווען מען זאל אפשינדען דיא פעל פון דיא געפאלענע בהמות און נאסערהייט עס ארומבינדען

ארום דעם פֿערד׳ס פֿיס, וועט עס באלד פֿערטריקענט ווערן און אונזער איינציגעס פֿערד וועט האבען דיא בעסטע שיך אין דער וועלט.

עס איז געבליעבען, מען זאל אזוי טהאן. ווילסאן, וועלכער איז געוועזען דער ערפֿינדער פֿון דיעזער אידעע, איז געגאנגען זיא אויספֿיהרען. דאס האט אבער געדויערט לענגער, וויא מען האט גערעכענט. ער איז געוועזען אַ מאַטראָז, אבער ניט קיין בוטשער, דאס האנדווערק פֿון אפשינדען א פֿעל איז ניט געוועזען זיין פֿאַך.

אונטערדעסען האט אלבינעט פֿערטיג געמאכט דעם מיטאג. ער האט עפּעס ארויסגענומען פֿון דיא זאכען, וואס זיי האבען געקויפֿט אין דער לעצטער שטאָדט, וואו זיי האבען איבערגענעכטיגט. דער ארטיקעל איז געוועזען איינגעוויקעלט אין א צייטונג. אלבינעט האט ארויסגענומען דיא זאך און האט אוועקגעווארפֿען דיא צייטונג. דער פּראפֿעסאָר האט זיא אויפֿגעהויבען. ער האט שוין אזוי לאנג ניט געלעזען קיין צייטונג, אז אן אלטע צייטונג איז פֿאר איהם אויך געוועזען א סחורה.

דיא צייטונג האט געהייסען: „דיא ניי זעעלאנד טיימס“.

— אַ לאַנד! אַ לאַנד! האט דער פּראפֿעסאר אנגעהויבען צו ברומען און צו שלאגען זיך אין שטערן. ער האט געחאפּט דיא צייטונג און איז ארומגעלאפֿען מיט איהר, וויא אַ וואהנזיניגער. אלבינעט האט גאנץ ערנסט געמיינט, אז דער פּראפֿעסאָר איז אראפּ פֿון זינען. ליידי העלענא און לארד גלענארוואָן האבען פֿערשטאַנען, אז איהם איז געווים איינגעפֿאלען עפּעס א נייער געדאנק, א נייע אידעע. זיי האבען איהם דאהער צו רוה געלאזען.

פּלוצלונג האט דער פּראפֿעסאר זיך געהייסען געבען דיא בריעף, וואס מען האט געפֿונען אין דער פֿלאש. ליידי העלענא האט איהם געגעבען דיא בריעף. ער האט זיי גענומען, איז מיט זיי אוועקגעגאנגען און האט זיך געזעצט אונטער אַ בוים. קיינער האט איהם ניט געשטערט, קיינער האט מיט איהם ניט גערעדט.

דער מאטראָז ווילסאן איז ענדליך פֿערטיג געווארען מיט זיין ארבייט. מילרעד איז שוין לאנג פֿערטיג געווארען אויף דער רייזע און איז צוגעגאנגען צו לארד גלענארוואן בעטען איהם דעם בריעף צו טאם אויגוסטין. לארד גלענאר־וואנ׳ס האנד האט איהם זעהר וועה געטהאן. ער האט פּראבירט שרייבען און האט געמוזט אוועקלעגען דיא פֿעדער.

— פּראפֿעסאָר! פּאגאנעל! קומט, ענדיגט דעם בריעף, איך קען ניט שרייבען, האט ער גערופֿען.

— הא! — גוט! איך בין באלד פֿערטיג — האט דער פּראָפֿעסאָר געענט־פֿערט. — אַ לאַנד! אַ לאַנד!

— אבער קומט שוין אהער! עס ווערט שפּעט, מילרעד מוז פֿאהרען. איך קען ניט ענדיגען דעם בריעף.

דער פּראפֿעסאר האט זיך ענדליך אויפֿגעהויבען און איז צוגעגאנגען צום וואגען. אויף א קעסטעל איז געלעגען דאס בייגעלע פּאפּיער, אויף וועלכען לארד גלענארוואן האט אנגעהויבען צו שרייבען זיין בריעף.

— שרייבט פראָפעסאָר, האט לארד גלענארוואן געזאגט.

„אן טאם אויגוסטין, דער ערשטער אָפיציער אויפֿן „דונקאן". נאך עמפפאנג „פון דיעזען בריעף, זאלט איהר באַלד ארויספאהרען פון מעלבורן און זאלט „פאהרען לעבען ברעג פון אויסטראליען אויפֿן 37טען גראַד" —

— יא, אויפֿן 37טען גראד, אַ לאנד! אַ לאנד! האט פלוצלונג אויסגערופען דער פראָפעסאָר, האט אוועקגעווארפען דיא פעדער און איז אוועקגעלאפען צו זיין בוים.

— וואס איז מיט איהם? האבען דיא מאטראזען געפרעגט ערשטוינט. — עפעס איז מיט איהם! אונזער גוטער פראָפעסאר זאל פלוצלונג אוועקווארפען דיא פעדער און ניט ווילען שרייבען? — וואס הייסט דאס?

דער מאיאר און קאַפיטאן פארראגוט האבען געזעהן דיא גאנצע סצענע און זיינען אויך צוגעקומען זעהן, וואס דא איז.

— גענוג שוין ענדיגט דעם בריעף, פראָפעסאָר! האט ליידי העלענא געבעטען.

— יא, יא! איהר האט רעכט, האט דער פראָפעסאָר געענטפערט און איז צוגעגאנגען ענדיגען דעם בריעף.

ער האט איהם געענדיגט און לארד גלענארוואן האט איהם אונטערגע-שריעבען מיט דער קראנקער האנד. דער פראָפעסאָר איז צוריקגעגאנגען צו זיין בוים, ער האט נאך אלץ געהאלטען דיא צייטונג מיט דיא בריעף אין דיא הענד, האט גערעדט צו זיך אליין:

— אַ לאַנד! אַ לאַנד! אַ לאַנד! און האט זיך ווייטער פערטיעפט אין זיינע געדאנקען.

וואס מען האט איהם געפרעגט, וואס מען האט צו איהם גערעדט, האט גאר ניט געהאלפען. ער האט קיינעם ניט געענטפערט און מען האט געמוזט איהם לאזען צו רוה.

16טעם קאפיטעל.

פיער שרעקליכע טעג.

עס איז געווארען שפעט. דיא זון איז שוין אונטערגעגאנגען, ווען מילרעד האט ערשט געקענט אוועקפאהרען.

זייט עס איז געווארען פינסטער, האט זיך דער פראָפעסאָר אין גאנצען פערענדערט. ער איז געווארען ווידער דערזעלבער מענש, וואס פריהער, האט ווייטער גערעדט מיט אלעמען, האט ווייטער געשפאסט און איז ווידער געווארען מונטער. נור ווען מען האט איהם געפרעגט, וואס איז ער היינט געוועזען אזוי צו טראגען? האט ער ניט געענטפערט. ווען ער פלעגט אוועקגעהן פון דיא איבעריגע, האט מען געקענט הערען, וויא ער זאגט צו זיך אליין:

— זיי ווילען מיר ניט גלויבען, ווען איך וועל זיי ערקלערן. אויסער דעם, צו וואס וועט עס נוצען? — עס איז שוין צו שפעט.

עס איז געווארען פינסטערער און פינסטערער. דער הימעל האט זיך בע־רעקט מיט שווערע, בלייענע וואלקען. עס איז געוועזען דייטליך, אז עס וועט געהן ביי נאכט א שטארקער רעגען. אונזערע רייזענדע האבען געמוזט זיין פארזיכטיג און האלטען א שטרענגע וואך. זיי האבען איבערגעקוקט זייער געוועהר. זיי האבען געהאט זיעבען קארבינען (קורצע ביקסען) און אכט זעקס־רעהריגע רעוואל־ווערס. פולווער און קוילען האבען זיי געהאט גענוג. דער וואגען איז געוועזען א גוטע פעסטונג, בעזאנדערס יעצט, ווען זיי האבען איהם ארומגעשטעלט מיט קלעצער און מיט שטיקער האלץ. דערווייל האבען זיי נאך געהאט גענוג לעבענס־מיטעל. זיי קענען אלזא רוהיג אויסהאלטען עטליכע טעג, ווען דיא רויבער זא־לען זיי וועלען בעלאגערן. ווען מילרעד זאל נור קומען שנעל קיין מעלבורן, וועט דער „דונקאן" אין עטליכע טעג ארום צו קומען צו דער בוכטע טופאלד און דיא מאטראזען וועלען קענען קומען זיי צו הילף.

אזוי האבען זיי זיך איבערלעגט און איבעררעכענט. ווען אלעס איז געוועזען געארדענט, האט מען זיך געזעצט עסען סאפער. מען האט שנעל אפגעגעסען און מילרעד האט גענומען אבשיעד פון אלעמען. דער פראפעסאר האט איהם גע־לערנט, וויא אזוי ער זאל פאהרען און וועלכער וועג איז דער נאהענסטער. דער מאיאר האט איהם געגעבען א רעוואלווער, וועלכען ער אליין האט אנגעלאדען. ליידי העלענא האט איהם אליין מיטגעגעבען פראוויאנט אויפ'ן וועג.

אלע האבען איהם געדריקט דיא הענד, אלע האבען איהם געווינשען גליק אויף דער רייזע. דיא נאכט איז אונטערדעסען געווארען פינסטערער. עס האט אנגעהויבען צו בלאזען א שטארקער ווינד. עס איז געוועזען דייטליך, אז באלד וועט אנהייבען צו גיעסען א רעגען. מען האט ווירקליך געדארפט האבען א העלדען מוטה צו לאזען זיך אין אזא נאכט אין אזא אונזיכערן און געפעהרליכען וועג. מילרעד אבער איז געוועזען גאנץ רוהיג און פעסט ענטשלאסען ניט צו פערליערן קיין מינוט און גלייך צו פאהרען.

— דאס שלעכטע וועטער איז נאך בעסער פאר מיר, האט ער געזאגט. דער רעגען וועט צו טרייבען דיא רויבער. איך וועל דערווייל אוועקפאהרען ווייט, אז זיי וועלען ניט קענען מיך אניאגען.

ער האט גענומען אבשיעד פון אלעמען און איז באלד פערשוואונדען אין וואלד. עס איז געוועזען שטארק פינסטער און מען האט ניט געקענט זעהן, אויב ער איז שוין ווייט פון זייער לאגער, אדער נאך ניט.

נאך זיין אוועקפאהרען זיינען אלע ארייגעגאנגען אין וואגען. דער ווינד איז געווארען אלץ שטארקער און שטארקער, ער האט אנגעהויבען צו ברעכען דיא אלטע, פערדארטע בוימער מיט א שרעקליכען ליארם און עס האבען אנגעהויבען צו פאלען דיא ערשטע טראפען פון א געדיכטען שלאגס־רעגען.

דער קאפיטאן פארראגוט און דער מאיאר האבען זיך אונטערגענומען צו שטעהן אויף דער וואך. זיי האבען ניט געקוקט אויפ'ן רעגען און אויפ'ן שטורם. זיי האבען ניט געוואוסט, אז פון דער וואך הענגט אפ דאס לעבען פון זייער גאנ־

צער פּאַרטיע. זיי האָבען זיך אומגעקוקט אין אַלע זייטען, האָבען אויפגעריסען דיא אויגען צו זעהן, וואס עס טהוט זיך אין וואלד.

זיי האָבען אָבער גאר ניט געזעהן. צו הערן איז געוועזן זעהר שווער אין א צייט, ווען דער ווינד רוישט אזוי שרעקליך צווישען דיא דארע ביימער.

לארד גלענאַרוואַן, דער פּראָפעסאָר, ווילסאָן און דיא דאַמען זיינען געזעסען אין וואגען. זיי האָבען איהם איבערגעצאַמט מיט א פאָרהאַנג אויף צוויי טהייל. איין טהייל איז געווען א סאַלאָן און שלאָף צימער פאַר דיא מענער און דער אַנ־דערער טהייל איז געווען — פאַר דיא דאַמען. פון שלאָפען האט קיינער ניט גע־ראַכט. אין אזא נאַכט און אין אזא פּעסטונג שלאָפט זיך ניט.

פון־צייט צו צייט האט דער ווינד אויפגעהערט אייניגע מינוט, אום שפּע־טער אנצוהויבען צו בלאָזען מיט מעהר קראַפט און מיט מעהר כעס.

אין איינע פון דיעזע שטילע מינוטען האט דער שאַרפער אויער פון קאַפּי־טאַן פאַרראַגוט דערהערט א זאָנדערבאַרען פייף.

— האט איהר עפּעס געהערט מאַיאָר? האט ער געפרעגט זיין קאַמעראַד.

— יא, האט דער מאַיאָר געענטפערט. איך ווייס נור ניט, אויב א מענש, אדער א ווילדע חיה האט עס געמאַכט.

— אזוי פייפט נור א מענש, האָט דער קאַפּיטאַן געזאָגט.

ביידע האָבען זיך צוגעהערט. באַלד האָבען זיי געהערט נאָך אמאָל דאס זאָנדערבאַרע פייפען. עס האט זיך זיי אויסגעוויעזען, אז זיי האָבען געהערט א שאָס פון א רעוואָלווער. זיי זיינען אָבער ניט געווען זיכער, אויב דאס איז געווען א שאָס, ווייל אין דער זעלבער מינוט האט דער ווינד ווידער אנגעהויבען שרעקליך צו רוישען און צו ליאַרמען.

זיי האָבען געוואָלט רעדען עפּעס, עס איז אָבער געווען אוממעגליך. דער ווינד האט גערוישט צו שטאַרק. זיי האָבען געמוזט צוגעהן צום וואגען. דאָרט זיינען זיי ווענינגסטענס אביסעל פערשטעלט פון׳ם ווינד.

לארד גלענאַרוואַן האט אויך געהערט דאס זאָנדערבאַרע פייפען, איהם האט זיך אויך אויסגעוויזען, אז ער האט געהערט שיעסען. ער האט ארויסגעשטעקט דעם קאָפּ פון׳ם וואגען און האט דערזעהן דעם קאַפּיטאַן מיט׳ן מאַיאָר.

— האט איהר געהערט? האט ער זיי געפרעגט.

— יא, מיר האָבען געהערט, האָבען זיי געענטפערט.

— פון וועלכער זייט איז עס געווען?

— דאָרט, פון יענער זייט, האט דער קאַפּיטאַן געענטפערט און האט גע־וויזען אויף דיא זייט, וואו דער מאַטראָז מילרעד איז ערשט ניט לאַנג אוועק־געפאָהרען.

— קענט איהר ניט וויסען, וויא ווייט עס האט געקענט זיין?

— נאָך מיין רעכנונג, האט עס געדאַרפט זיין דריי—פיער מייל פון דאַנען.

— קומט! האט געזאָגט לארד גלענאַרוואַן און האט געכאַפּט זיין קאַראַבין.

— ניין! האט געזאָגט דער מאַיאָר. איך מיין, אז מען וויל אונז פערנאַרען

פֿון'ם וואגען. אייערטאָן האט אומיסטען געשאסען. מיר זאלען לויפֿען אהין, דערווייל וועט ער אנפֿאַלען אויפֿ'ן וואגען. איך קען שוין דיעזע קונסטשטיק. מיר פלעגען עס אפֿט טהאן, ווען מיר האבען געפֿיהרט קריעג אין אפֿריקא מיט דיא ווילדע. מיר פֿלעגען זיי אפֿט אזוי אפנאַררען און אנפֿאַלען אויף זייער לאַגער.

— פֿיעללייכט אבער זיינען זיי אנגעפֿאלען אויף אונזער גוטען און מוטהיגען מילרעד? האט לארד גלענארוואן אויסגערופֿען.

— נו, ווען מיר מארגען זעהן, האט דער מאיאָר געענטפֿערט קאַלט בלוטיג.

דער מאיאָר האט זעהר געוואלט געהן זעהן, וואס דארט איז געשעהן. ער האט אבער אויף קיין פֿאַל ניט געוואלט, אז לארד גלענארוואן זאל אהין געהן.

— איהר טאָרט ניט פֿערלאָזען דעם לאַגער, האט קאפיטאן פֿארראגוט געזאגט. — לאזט מיך, איך וועל אליין געהן זעהן, וואס דארט איז.

— איהר וועט עס ניט טהאן! האט געזאגט דער מאיאר מיט אזא שאַרפֿען טאָן, גלייך וויא ער וואלט קאמאַנדירט זיינע סאלדאטען. — וואס ווילט איהר, אז מען זאל אונז איינעם נאכ'ן אנדערן אויסהרגענען און דערנאך זאל מען אנפֿאַלען אויף דעם פֿערוואונדעטען גלענארוואן און אויף דיא שוואַכע פֿרויען? ווען מילרעד איז געפֿאַלען פֿון זייערע הענד, איז עס געווים א גרויסעס אונגליק פֿיר אונז. דערפֿאר אבער איז עס געווען א גורל. ווען דער גורל זאל געווען פֿאַלען אויף מיר, וואלט איך יעצט געלעגען טויט. וואצו אבער זאלען מיר אליין ארויסרופֿען דאס אונגליק? וואצו זאלען מיר עס ווידערהאָלען?

דער מאיאָר האט געהאט פֿאלקאמען רעכט. ווען בען דשאנס מיט זיין באַנדע געפינען זיך ניט וויט און לויערן אויף זיי, וועלען זיי געווים ניט שווייגען און וועלען זיי אויך טויטען. ער האט מיט זיך א באַנדע פֿון עטליכע און צוואַנציג מענשען און זיי זיינען נור דריי. — וואס קענען דריי מענשען מאכען געגען אזא באַנדע און נאך אין אזא פֿינסטערע נאַכט? — דא אין וואגען און לעבען וואגען זיינען זיי וועניגסטענס זיכער. זיי קענען זיך פֿערטהיידיגען. זיי קענען שיעסען אויף דיא רויבער פֿון'ם וואגען און דיא רויבער קענען זיי ניט טרעפֿען. אויפ'ן פֿרייען פֿעלד אבער וועלען זיי דיא רויבער געווים אויסהרגענען איינעם נאכ'ן אנדערן.

דער מאיאָר האט דורכגעמאכט עטליכע קריעג מיט דיא ווילדע אין אפֿריקאַ און האט זעהר גוט געוואוסט, וואס עס הייסט פֿיהרען אַ קריעג מיט ווילדע מענשען. ער האט גוט איבערעכענט, אז זיי זיינען יעצט זעהר ווייניג און קיינער טאָר ניט ריסקירען זיין לעבען.

לאָרד גלענאַרוואָן אבער האט איהם ניט געוואלט הערן. ער איז ארויסגעשפרונגען פֿון וואגען מיט'ן קאַראַבין אויף דיא פלייצעס און איז ארומגעגאנגען ארום וואגען. ער האט זיך געריסען געהן זעהן, וואס דארט איז געשעהן. ער האט ניט געקענט איבערטראגען דעם געדאנק, אז איינער פֿון זיינע מענשען ליעגט

ערגעץ פֿערוואונדעט, פֿערבלוטיגט אין ווילדען וואַלד און קיינער קומט איהם ניט צו הילף. — דער מאיאָר איז געוועז פֿערצווייפֿעלט.

— וואס ווילט איהר טהאן, גלענארוואן? האט ער איהם ענדליך געזאגט און האט איהם אנגעחאפט ביים ראק. פֿערגעסט ניט, אז איהר לאזט דא איבער אייער פרוי, מערי גראַנט און נאך אַ פֿרוי אליין אין דער גרעסטער געפֿאַהר. — ווען איהר געהט, וועלען מיר אלע מיטגעהן מיט אייך און דיא פֿרויען וועלען בלייבען אליין. — בערעכענט, אז מיר וויסען זאגאַר ניט וואוהין צו געהן. איך רעד שוין ניט פֿון'ם רעגען, עס איז אבער שרעקליך פֿינסטער און מיר קענען ארומבלאנזען אַ גאנצע נאכט. — בלייבט דא, גלענארוואן, געהט ניט!

אין דיעזע מינוטע, וויא אן אנטוואָרט אויפֿ'ן מאַיאָרס ווערטער, האט מען געהערט א שרעקליכען געשריי פֿון אַ מענשען, וועלכען מען טוידטעט. דאס איז געוועז אַ פֿערצווייפֿלונגס געשריי; ווער עס האט איהם געהערט, איז איהם פֿער-קיהלט געווארען דאס בלוט אין דיא אדערן.

— הערט! הערט! האט אויסגעשריען לארד גלענארוואן און האט זיך אויסגעריסען פֿון'ם מאיאָר'ס הענד.

אין דיעזע מינוט האט מען ווידער געהערט אַ שאָס און גאנץ נאהענט האט איינער געקרעכצט און געשריען:

— העלפֿט! רעטעט!

יעצט האט זיך שוין קיינער ניט געקענט איינהאלטען. דער מאיאַר, דער קאפיטאַן און לארד גלענארוואָן זיינען געלאָפֿען, וויא דיא וואהנזיניגע, זיי האבען אליין ניט געוואוסט וואוהין.

זיי זיינען אוועקגעלאפען נור איניגע הונדערט שריט, ווען זיי האבען גע-הערט אַ קרעכץ פֿון אַ מענשען, וועלכער האַלט ביים שטאַרבען. זיי זיינען נאכ-געגאנגען נאכ'ן קול און האבען געפֿונען אַ מענשליכע געשטאלט צווישען דיא ביימלעך.

דאס איז ווירקליך געוועז דער מאטראָז מילרעד — פֿערוואונדעט, האלב טוידט. זיי האבען זיך געווארפֿען צו איהם און האבען איהם אויפֿגעהויבען — זייערע הענד זיינען געווארען פול מיט רויטעס, ווארעמעס בלוט.

דער רעגען האט געגאסען, וויא פֿון עמערס. דער ווינד האט גערוישט און געהיילט, אז עס איז געוועזן אונמעגליך צו הערן, וואס דער אנדערער רעדט. שטילערהייט האבען זיי אויפגעהויבען דעם פֿערוואונדעטען מאטראז, שטילערהייט האבען זיי איהם געטראגען צוריק צום וואגען — צו זייער איינציגער פֿעסטונג.

מען קען זיך לייכט פֿארשטעלען, וואס פֿאר אַ שרעקליכען איינדרוק עס האט געמאכט אויף אלעמען, ווען מען האט געבראכט דעם פֿערוואונדעטען מילרעד צום וואגען. דער פראָפֿעסאָר און דיא דאמען זיינען באַלד ארויסגעשפרונ-גען פֿון וואגען. ליידי העלענא האט אפגעטרעטען איהר בעט. מערי און ראבערט האבען געוויינט שטילערהייט.

מען האט אריינגעלעגט דעם האלב טוידטען מילערד אין וואגען און דער

מאיאָר איז געוואָרען אַ דאָקטאָר. ער האט זיך גענג אנגעזעהן אין זיין לעבען און איז געוועןאַ שטיקעל קענער אויף וואונדען. דיא ערשטע זאך, וואס ער האט געטהאן, איז געוועןאראפצונעהמען פון'ם פערוואונדעטען זיין העמד, וועלכעס איז געוועןדורכגענעצט פון רעגען און בלוט. —

יעצט האט ער בעטראכט דיא וואונד. עס איז געוועןאַ שטאך מיט אַ מעסער אין דער רעכטער זייט.

דער מאיאָר האט זיא אפגעוואַשען און פערבונדען, וויא ער האט געקענט. ער איז ניט געוועןקיין גרויסער דאָקטאָר, ער זאל קענען זאָגען בעשטימט, אויב דיא וואונד איז טוידטליך. דער פערוואונדעטער אבער איז געוועןאזוי בלייך און אזוי שוואך, אז זאגאַר ניט קיין דאקטאר האט געקענט זעהן אז ער איז שווער פערוואונדעט. ער איז געלעגען בעוואוסטלאז און האט ניט געקענט רעדען. דער מאיאָר האט זיך געגעבען אלע מעגליכע מיה איינצוהאלטען דאס בלוט פון דער וואונד. ליידי העלענא האט איהם אריינגעגאסען אין מויל אייניגע טראָפּען קאָניאַק.

אלע זיינען געשטאנען ארום איהם טרויעריג און פערטראכט. קיינער האט ניט געוואגט ארויסצורעדען אַ וואָרט. עס איז פערגאנגען אַ האלבע שטונדע. דער פערוואונדעטער מאטראָז האט ענדליך געעפענט דיא אויגען און זיינע ליפען האָבען זיך אנגעהויבען צו ריהרען. דער מאיאָר האט זיך אנגעבויגען צו איהם און האט געהערט, וויא ער רעדט מיט אַ געבראָכענער שטימע:

— דער בריעף — בען דשאנס — דער בריעף. —

דער מאיאָר האט זיי געזאגט, וואס ער האט געהערט. קיינער אבער האט ניט פערשטאנען, וואס ער מיינט מיט דיעזע ווערטער. זיי האבען גוט געוואוסט, אז אייערטאָן אדער בען דשאנס לויערט אויף זיי; זיי האבען פערשטאנען, אז בען דשאנס וויל געוויס ניט, אז ער זאל זיי קומען צו הילף, אבער וואס געהער זיך דאס אן מיט'ן בריעף?

לאָרד גלענארוואָן האט אנגעהויבען צו זוכען ביי מילרעד אין דיא קעשי־נעס. — דער בריעף איז פערשוואונדען! — וויא זאל מען זיך דאס ערקלערן? — וואו איז אהין געקומען דער בריעף? —

לאנגזאם, טרויעריג און זעהר לאנג האבען זיך געשלעפט דיא שטונדען פון דיעזער שרעקליכער נאכט. עס האט אויסגעוויעזען, אז עס וועט שוין גאר קיין מאל ניט ווערן טאג. מילרעד איז געלעגען אויסגעשטרעקט, האלב טוידט. יעדע מינוטע האט מען ערווארטעט: אט, אט שטארבט ער! ליידי העלענא און מערי גראנט זיינען ניט אפגעטרעטען פון איהם. זיי האבען געטהאן אלעס מעג־ליכע אום צו ערלייכטערן זיינע ליידען. וואס האבען זיי אבער געקענט טהאן אין ווילדען ווַאלד, אהן אַ גוטען דאקטאָר? — באלד האבען זיך געוויעזען אלע ציי־כענס פון וואונד פיעבער.

ענדליך איז דאך געווארען טאג. דער רעגען האט אויפגעהערט. דער הימעל אבער איז נאך אלץ געוועןבעדעקט מיט שווערע, גרויע וואלקען. אין וואלד זיינען געלעגען צו־וואָרפען אפגעבראכענע צווייגען. דיא ערד איז געוועןנאס.

גרויסע טייכען זיינען געשטאנען ארום וואגען. עס איז געווען שווער ארומצוגעהן אין וואלד זעהן, אויב מען וועט ניט געפינען עפעס אַ שפור פון דיא רויבער.

דער מאיאָר און דער קאפיטאן האבען זיך דאך ניט געקענט איינהאלטען. זיי זיינען ארויסגעגאנגען זוכען אויף דעם ארט, וואו זיי האבען געפונען ביי נאַכט דעם פערוואונדעטען מילרעד. זיי האבען נאך געפונען שפורען פון בלוט, וועלכע האבען זיי געפיהרט ביז צו דעם ארט, וואו דיא באַנדע איז אנגעפאלען אויפ'ן מאטראָז. צוויי טויטע קערפער זיינען געלעגען אויף דעם ארט. איינעם האבען זיי דערקענט. דאס איז געווען דער שמיעד, וועלכער האט צו רעכט געמאכט דיא אַקס פון'ם וואגען, ווען זיי זיינען אריבערגעגאנגען דעם טייך ווימערא. א קוגעל אין קאפ האט געמאכט אן ענדע פון זיין רויבער-לעבען. — מילרעד האט געקעמפפט און האט בענוצט זיין רעוואלווער. ווען זיי האבען געהערט ביי נאַכט שיעסען, האט עס מילרעד געשאסען.

זיי האבען שוין מעהר ניט געזוכט. זיי זיינען צוריק געגאנגען צום וואגען איבער רעדען, וואס מען זאל ווייטער טהאן. ווען זיי האבען דערצעהלט לארד גלענארוואן, וואס זיי האבען געפונען, האט ער זיי געזאגט:

— יעצט קענען מיר מעהר ניט דענקען, צו שיקען אנאנדערן קיין מעלבורן. מען בעוואַכט אונז שטאַרק.

— דאָ בלייבען קענען מיר אויך ניט, האט דער קאפיטאן געזאגט. — יעצט וועל איך געהן און זעהן מיך דורכשלאגען קיין מעלבורן. פיעללייכט וועט עס מיר געלינגען.

— ניין, פאַרראגוט, איך וועל אייך ניט לאזען געהן. — אויסער דעם וויא וועט איהר געהן? מיר האבען דאך ניט איין פערד זאגאַר.

דאס האט דער קאפיטאן ווירקליך פערגעסען. — וואו איז אהינגעקומען מילרעד'ס פערד? האבען עס דיא רויבער אויך געטויטעט, אדער עס לויפט ארום ערגעץ אין וואַלד? דאריבער האט נאך קיינער ניט נאכגעדאכט.

— ניין, ניין, פאַרראגוט! האט לארד גלענארוואן ווייטער געזאגט, מיר האבען נעכטען בעגאנגען א פעהלער, וואס מיר האבען ריסקירט מיט א מענשענס לעבען. מיר טארען נאך א מאל ניט מאַכען דעמזעלבען פעהלער. לאמיר זיך האלטען צוזאמען, ביז עס וועט אונז אנגעקומען פון ערגעץ הילף. מעגליך, אז דער טייך וועט באלד אפפאַלען און מיר וועלען געהן צופוס צו דער בוכטע טופאלד, דארט וועלען מיר טרעפען א שיף.

— איך מיין אויך אזוי, האט דער פראפעסאָר געזאגט. דאס איז דער איינציגער וועג צו אונזער רעטונג. מיר מוזען וואַרטען. דערווייל זיינען מיר דאָ זיכער. מעגליך, אז דער טייך וועט באלד אפפאַלען, מיר וועלען קענען איהם אריבערגעהן און מיר וועלען צוקומען ערגעץ צו א וואינונג פון מענשען.

אזוי וויא זיי זיינען אזוי געשטאַנען און גערעדט לעבען א בוים ניט ווייט פון'ם וואגען, איז דער קליינער ראבערט ארויסגעשפרונגען מיט א שמחה:

— עס איז איהם בעסער, מילארד! — עס איז איהם בעסער!

— וועמען איז בעסער? האט דער פראפעסאר געפרעגט.

— מילרעד'ן געהט עס בעסער! האט ראבערט אויסגערופען.

אלע זיינען צוגעגאנגען צום וואגען זעהן, וואס מילרעד מאַכט.

— עס איז ווירקליך איינגעטרעטען א קריזיס, האט ליידי העלענא געזאגט. דאס פיעבער האט נאכגעלאזען און ער האט געעפענט דיא אויגען. — ער רופט דיך, עדוואַרד, ער וויל מיט דיר רעדען.

לארד גלענארוואן איז אריינגעגאנגען אין וואגען. דער מאיאר איז שוין לאנג געזעסען לעבען קראנקען און האט געלעגט קאלט וואסער צו דער וואונד.

— מילרעד איז געלעגען בלייך, אבער רוהיג. ווען ער האט דערזעהן לארד גלענארוואן, האט זיך געוויזען א שמייכעל אויף זיינע בלייכע ליפען.

— וויא געהט עס דיר, מיין אונגליקליכער פריינד? האט לארד גלענארוואן געפרעגט מיט א בעוועגטער שטימע.

— בעסער, האט מילרעד געענטפערט גאנץ שטיל, אבער דייטליך גענוג.

— ביסט דוא אים שטאנד אונז צו דערצעהלען, וויא אזוי דיא רויבער זיינען דיך בעפאַלען.

— יא, — איך האב אייך אומיסטען — געשיקט — רופען.—

— וויא מיינט איהר, מאיאר, וועט עס איהם ניט שאַדען, ווען ער וועט דערצעהלען? האט לארד גלענארוואן געפרעגט. — עס זיינען דא וואונדען, ווען דער קראנקער טאר קיין וואָרט ניט רעדען.

— איך מיין, אז עס וועט איהם ניט שאדען. — ער אטהעמט פריי, דאס איז א בעווייז, אז דיא לונגען זיינען ניט אנגעריהרט. נור ביי אזעלכע וואונדען, ווען דיא לונגען זיינען אנגעריהרט, טאָר דער קראנקער ניט רעדען. דיא לונגען ארבייטען, ווען דער מענש רעדט און דיא וואונד קען זיך ניט פערהיילען.

— אלזא, דערצעהל, וויא אזוי ביסט דוא געקומען צו דיעזע וואונדען? האט לארד גלענארוואן זיך געווענדעט צו מילרעד.

— איך בין ארויסגעפאהרען פון דאַגען — האט אנגעהויבען צו דערצעהלען מילרעד מיט א שוואַכער, אבער דייטליכער שטימע. — און בין אוועקגעפאהרען אן ערך פון צוויי מייל. — פלוצלונג זיינען אין דער פינסטער אויף מיר אנגעפאלען עטליכע מענשען. — איך ווייס ניט וויא פיעל. — מיר דאכט, אז עס זיינען געוועזען פינף מענשען. — צוויי האבען אנגעחאַפט דאס פערד ביים צוים. — איך האב מיך ניט דערשראָקען, האב ארויסגעחאַפט דעם רעוואלווער און האב אנגעהויבען צו שיעסען.

ער האט זיך אפגערוהט איניגע מינוטען. עס איז איהם געוועזען שווער צו רעדען.

— איך ווייס ניט, אויב איך האב וועמען געטראפען, האט ער ווייטער דערצעהלט, — פלוצלונג האב איך געפיהלט א שטאַרקען זעץ איבער דיא הענד און א שטאָך אין זייט. — איך בין אראפגעפאַלען פון'ם פערד און בין געלעגען וויא טויט. — איך האב אבער געהערט אלעס, וואס האט זיך געטהאן ארום מיר.

איך האב געפֿיהלט, וויא מען האט מיך בעזוכט. איך האב געהערט, וואס מען האט גערעדט. — איך האב מיך אומיסטען ניט גערירט. — לאזען זיי מיינען, אז איך בין טויט, האב איך מיר געטראַכט. איך האב געהערט, וויא איינער האט ענדליך געזאגט:

— אט איז ער! איך האב איהם! איך האב דעם בריעף!

— גיב מיר דעם בריעף, האט אייערטאָן געזאגט. — יעצט איז דער „דונקאן" אונזערער!

— זיין שטימע האב איך באלד דערקענט. — איך האב פֿערגעסען מיינע וואונדען און האב שוין געוואלט מיך אויפֿהויבען. עס איז מיר אבער געווען אונמעגליך.

— יעצט, קינדער, האט אייערטאָן ווייטער געזאגט, געהט און חאַפּט דאס פֿערד. — אין צוויי טאג בין איך אין מעלבורן. אין זעקס טאג ארום קום איך אן מיט׳ן „דונקאן" אין דער בוכטע טופֿאלד. איהר זאלט ווארטען אויף מיר לעבען דער בוכטע.

דער לארד מיט זיינע מענשען שטעקען דערווייל אין דיא זומפּען לעבען טייך סנאַאי ריווער. — לאזען זיי זיך דארט אויסרוהען.

— וויא זאלען מיר אבער אריבערגעהן דעם סנאַאי ריווער? האט איינער פֿון דער באנדע געפֿרעגט.

אייערטאָן האט געלאַכט.

— ניט ווייט פֿון דאנען, נור איינינע מייל ארויף וואסער איז דא א בריק איבערן סנאַאי ריווער. ער הייסט קעמפּבעל ברידש. — איהר וועט אריבערגעהן איבערן קעמפּבעל ברידש און וועט צוקומען צו דער בוכטע טופֿאלד. דארט וועט איהר אויף מיר וואַרטען. — איך וועל געוויס קומען מיט׳ן שיף אין א גאנץ קורצע צייט. קוים וועל איך צוקומען ניט ווייט פֿון ברעג, וועל איך אראָפּשיקען באָאטע (לאדקעס) מען זאל אייך ארויפֿנעהמען. — מיט אזא גוטעם שיף, וויא דער „דונקאן", וועלען מיר זיין דיא הערשער פֿון׳ם גאנצען אינדישען אצעאַן. — ווער וועט עס קענען געגען אונז בעשטעהן?

— עס זיינען דאך אבער דא מאטראזען אויפֿ׳ן „דונקאן"? האט א שטימע געפֿרעגט.

— עס זיינען מעהר ניטא, וויא צוועלף מאטראזען, האט אייערטאָן געענטפֿערט. — מיר וועלען זיי איינשפּאַרען אין זייערע קאיוטען. — ווער עס וועט וועלען צושטעהן צו אונז, דעם וועלען מיר לאזען לעבען; ווער עס וועט ניט וועלען, דעם וועלען מיר טויטען.

אין דיעזע מינוט האט מען צוגעבראַכט מיין פֿערד. אייערטאָן האט זיך אויפֿגעזעצט אויף איהם און איז אוועקגעפֿאהרען. זיין באַנדע איז זיך צוגאנגען. אויף מיר האבען זיי זיך ניט אומגעקוקט: זיי האבען גערעכענט, אז איך בין טויט. — ווען עס איז געווארען שטיל, האב איך מיך אנגעהויבען צו קייקלען אויף

דער ערד, ביז איך בין געפאַלען אין אהנמאכט. — וואס ווייטער איז געווען, וויים איך ניט.

לאנגזאם און מיט שווערער מיה האט מילרעד געענדיגט זיין ערצעהלונג. אלע זיינען געבליעבען זיצען, וויא פערשטיינערט. קיינער האט ניט געוואַגט ארויסצורעדען א ווארט. דיא וואהרהייט, וועלכע זיי זיינען יעצט געוואהר געווארען, איז געווען אזוי שרעקליך און האט זיי אזוי איבערראַשט, אז זיי האבען אין דער ערשטער מינוט גאר ניט געוואוסט, וואס צו טהאן און וואס צו זאגען. לארד גלענארוואן איז געווען דער ערשטער, וועלכער איז געקומען צו זיך.

— זעערויבער! האט ער אויסגערופען. — פיראַטען! — זיי וועלען רויבען מיין „דונקאן" און ווערן זעערויבער! — טויטען מיינע גוטע, עהרליכע מאַטראָזען און צונעהמען מיין שיף! — מיר טאָרען עס ניט דערלאזען!

— געוויס! האט געזאגט דער פראפעסאר, מיר מוזען קומען פריהער פאר זיי צו דער בוכטע טופאָלד, דאן וועלען מיר פערניכטען אין גאַנצען זייער פלאַן. מיט דעם „דונקאן" וועט קומען נור איין אייערטאן אליין; ווען טאם אויגוסטין מיט זיינע מאַטראזען וועלען געוואהר ווערן, ווער ער איז, וועלען זיי איהם בינדען און וועלען קומען אונז צו הילף.

— אבער וויא אזוי וועלען מיר אריבערגעהן דעם טייך? האט לארד גלענארוואן אויסגערופען.

— אויף דעמזעלבען וועג, וואס דיא רויבער וועלען איהם אריבערגעהן, האט דער מאיאר געענטפערט. זיי האבען אונז געוויעזען א וועג — דיא קעמפבעל בריק.

— וואס טהוט מען אבער מיט'ן קראנקען מילרעד? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— מיר וועלען איהם טראגען אויף דיא פלייצעס, האט דער מאיאר געענטפערט. וואס פלעגען מיר טהאן מיט פערוואונדעטע סאלדאטען? מיר פלעגען מאכען א באַהרע (נאסילקא) פון צווייגען, זיי ארויפלעגען און זיי טראגען אין לאזארעט.

זייער פלאן איז אייגענטליך געווען ניט גאנץ ריכטיג. עס איז וואַהר, אז מען קען דארט אריבערגעהן דעם טייך. וואס וועלען זיי אבער טהאן, ווען זיי וועלען בעגעגענען דיא גאנצע באנדע רויבער? — וועלען דען זיעבען מענשען קענען בעשטעהן געגען עטליכע און צוואַנציג? — דאס האבען זיי ניט בערעכענט. זאגאר דער ערפאהרענער מאיאר האט עס ניט איבעררעכענט. מילרעד'ס ערצעהלונג האט געמאכט אויף זיי אזא טיעפען איינדרוק, אז זיי זיינען דאמאלס ניט געווען אים שטאַנד אלעס צו איבערלעגען. נור איין קאפיטאן פארראגוט איז געבליעבען רוהיג און קאלטבליטיג. ער האט אלעס איבעררעכענט, וויא א קאפיטאן דארף איבעררעכענען, ווען ער זעהט, אז זיין שיף איז אין געפאַהר. ער האט אבער געזעהן, אז אלע זיינען זעהר איבערראשט און האט זיי ניט געוואלט זאגען, וויא פאלש זייער פלאן איז.

— אייער פּלאַן איז געווים ריכטיג, האט ער געזאגט. איך מיין אבער, אז אײדער מיר לאזען זיך אין וועג אריין, איז גלייכער, אז מיר זאלען פריהער געהן זעהן, אויב מען קען דארט אריבערגעהן דעם טייך. איך נעהם מיך אונטער צו געהן אהין זעהן, וואס דארט איז. עס איז דאך ניט ווייט, אין א פּאר שטונדען בין איך צוריק.

— איך געה מיט אייך, האט דער פּראָפעסאר געזאגט. מיר וועלען זיין זעהר פאָרזיכטיג. מיר וועלען געהן גלייך מיט'ן טייך און וועלען זעהן, אויב די רויבער האבען זיך ניט בעהאלטען ערגעץ.

קיינער איז ניט געווען דאגעגען. אלע האבען איינגעזעהן, אז עס איז גלייכער פריהער אויסצופאָרשען דעם וועג. זיי האבען ניט געמאכט קיין גרויסע פּאָרבערייטונגען און זיינען באלד אוועקגעגאנגען. זיי האבען זיך בעמיהט צו האלטען זיך אין שאטען פון די בוימער, אז מען זאל זיי ניט בעמערקען.

דער וועג איז אבער געווען שווערער, וויא זיי האבען געמיינט. אין ערטער האבען זיי געמוזט געהן ביז אין די קניע אין וואסער; אין אנדערע ערטער זיינען די גראָזען געווען אזוי הויך און דער „בוש" (קליינע ביימלעך) אזוי געדיכט אז זיי האבען זיך געמוזט אויסהאקען א וועג מיט א האַק אדער מיט אַ שאַרף מעסער.

אונטערדעסען איז לארד גלענארוואן מיט די איבעריגע געבליעבען אין וואלד אליין און האבען פערבראַכט זעהר א טרויעריגען טאג. זיי האבען גערעכענט, אז דער קאפּיטאן מיט'ן פּראָפעסאר וועלען קומען צוריק אין א פּאר שטונדען ארום, אבער איין שטונדע נאך דער אנדערער זיינען פערגאנגען און זיי זיינען ניט געקומען. — עס איז געווארען נאכט — און זיי זיינען נאך ניט צוריק געקומען. לארד גלענארוואן, דער מאיאר און אלע איבעריגע זיינען געווארען זעהר אונרוהיג.

— וואס טהוט מען יעצט ? האט געזיפצט לארד גלענארוואן און האט געבראכען די הענד. — פאר וואס האבען מיר זיי געלאזען געהן ? — מיר האבען געדארפט געהן אלע צוזאמען. — איינציגווייס וועלען די רויבער אויף אונז אנפאלען און טויטען איינעם נאכ'ן אנדערן.

ערשט גאנץ שפּעט אין דער נאכט האט ווילסאן, וועלכער איז געשטאַנען אויף דער וואַך, געמעלדעט, אז דער קאפּיטאן מיט'ן פּראָפעסאר געהען. אלע זיינען ארויסגעגאנגען פון'ם וואגען און זיינען זיי ענטגעגען געלאָפען.

מיעד, מאט, צובראכען און הונגעריג איז דער קאפּיטאן מיט'ן פּראָפעסאר געקומען צוריק פון זייער רייזע. דער וועג איז געווען שרעקליך שווער. זייערע שטיוועל האבען געפּלאַצט, זייערע קליידער האבען זיך צוריסען אן די דערנער און די שטעכענדיגע בוימלעך און גראזען.

מען האט זיי אריינגענומען אין וואגען און זיי געגעבען עסען און טרינקען.

— נו? האט געפרעגט לארד גלענארוואן, ווען זיי האבען זיך אביסעל אפּ-

גערוהט. — וואס הערט זיך מיט דער בריק? האט איהר געפונען דיא בריק? קען מען אויף איהר אריבערגעהן?

— מיר האבען געפונען דיא בריק, האט פאררעגוט געענטפערט. זיא איז געווען געמאכט פון געפלאכטענע באמבוק (טראסטענע) שטעקענס. — דיא רויבער זיינען אריבערגעגאנגען, אבער — ער האט ניט געענדיגט, וואס ער האט געוואלט זאגען.

— אבער? האט לארד גלענארוואן געפרעגט אונגעדולדיג.

— ווען זיי זיינען אריבערגעגאנגען, האבען זיי זיא פערברענט, האט דער פראפעסאר געזאגט.

17טעם קאפיטעל.

הילפלאז און האפנונגסלאז.

דיא נאכריכט, אז דיא קעמפבעל בריק איז פערברענט געווארען פון דיא רויבער, האט אויף אלעמען געמאכט א שרעקליכען איינדרוק. אלע זיינען געבליעבען זיצען, וויא פערשטיינערט. עס זיינען פערגאנגען אייניגע מינוטען, אין וועלכע אלע האבען געשוויגען. באלד אבער האט זיך לארד גלענארוואן אויפגעכאפט וויא פון שלאף.

— פריינדע! האט ער אויסגערופען. יעצט איז ניט דיא צייט צו טראכטען און טרויעריג צו זיין. יעצט איז דיא צייט, ווען מיר מוזען עפעס טהאן! — יעצט איז נאכט, איהר זייט מיעד און מוזט זיך אויסרוהען. מארגען פריה, מוזען מיר זוכען מיטעל אריבערצוגעהן דעם סנאאי ריווער. עס מעג זיין, וואס עס וויל זיך! מיר מוזען קומען צו דער בוכטע טופאלד פריהער פאר בען דשאנס באנדע! איך וועל ניט דערלאזען, אז מיין „דונקאן" און מיינע גוטע, עהרליכע מאטראזען זאָלען אריינפאלען אין דיא הענד פון דיא רויבער.

וואונדערבאר איז דער מענש! וואס גרעסער דיא געפאהר איז, אלץ מעהר ערוואכט אין איהם דער מוטה! עס זיינען דא פעלע, ווען דער שוואכסטער צייגט אין א געפאהר אזוי פיעל מוטה און אזוי פיעל קוראזש, אז מען שטוינט אויף איהם קוקענדיג. אין אנאנדערער צייט איז דער זעלבער מענש שטיל און רוהיג, וויא א טויב.

דער פראפעסאר, ליידי העלענא און זאגאר מערי גראנט האבען יעצט מיט איין שטימע געפאדערט, אז גאנץ פריה זאל מען זעהן צוגעהן ערגעץ, וואו עס איז, נור דא ניט צו בלייבען.

מיט דיעזען פעסטען בעשלוס האט מען זיך געלעגט שלאפען. דער מאיאר, לארד גלענארוואן און ווילסאן האבען געהאלטען דיא וואך. — דיא נאכט איז פאראיבער רוהיג און שטיל. גאנץ פריה איז לארד גלענארוואן מיט'ן קאפיטאן פאררעגוט געגאנגען צום טייך זוכען ערגעץ א וועג, וואו אריבער צוגעהן.

דער טייך האט געשוימט, גערוישט, געברויזט און געקאכט. עס איז גאר קיין מעגליכקייט ניט געווען איהם אריבער צוגעהן. לארד גלענארוואן איז

געשטאנען דיא הענד פארלעגט אויף דער ברוסט און האט געקוקט אויף ווייסע שמוציגע וועללען (כוואַליעס). זיין געזיכט האט אויסגעדריקט דיא גרעסטע פערצווייפלונג.

— ווייסט איהר וואס? האט פלוצלונג קאַפּיטאַן פאַרראַגוט געזאָגט. איך וועל אריבער שווימען דעם טייך און וועל געהן צו דער בוכטע טופאלד ווארענען אונזערע מאטראָזען.

— ניין, ניין! האט לאָרד גלענאַרוואָן געענטפערט. איך וועל עס ניט דערלאזען! לאמיר בעסער ווארטען. לאמיר בעסער זוכען אנאנדער וועג.

זיי זיינען געשטאנען נאך אַ קורצע צייט און זיינען צוריקגעגאנגען אין לאגער. ליידי העלענא און דער מאיאָר האבען באַלד דערקענט אן זיי, אז זיי האבען קיינע גוטע נאכריכטען. דערצו האט זיא געמוזט ארומגעהן ארום קראנקען מילרעד. ער איז שוין געווען פיעל בעסער. דאס בלוט האט אויפגעהערט צו רינען פון זיין וואונד. קיין פיעבער האט ער שוין מעהר ניט געהאט, ער איז אבער נאך געווען זעהר שוואך. דער מאיאר האט גאַנץ ריכטיג בעמערקט, אז ווען מען זאל איהם לאזען צו רוהע, וואלט ער אין איינינע טעג געווארען געזונד.

זיי האבען זיך איבערלעגט איינינע מינוט און עס איז ביי זיי געבליעבען, אז מען זאל ווארטען נאך אַ טאָג צוליעב איהם. מעגליך, עס וועט איהם עפעס בעסער ווערן און מען וועט איהם ניט דארפען טראָגען אויף דיא הענד.

אונטערדעסען זיינען זיי ניט געזעסען לעדיג. זיי זיינען ארומגעגאנגען זוכען, פיעללייכט וועלען זיי געפינען אן ארט, וואו זיי וועלען דאך קענען אריבער געהן. — ליידער, איז דער טייך געווען אומעדום זעהר טיעף און ברייט. ענדליך האט דער קאפיטאן פראָבירט מאכען אַ באָאָט פון דיא רינדע (קארע) פון דיא אייקאליפטוס ביימער, וויא דיא ווילדע מאכען זייערע קאַנאָעס (לאדקעס). ווילסאן האט איהם געהאלפען און אין אַ קורצע צייט איז דאס באאט פערטיג געווען. זיי האבען עס צוגעשלעפט צום טייך, האבען עס אראפגעלאזען און האבען זיך אריינגעזעצט אין איהם. ביים ברעג איז עס נאך געגאנגען רוהיג, אין דערמיט טייך אבער האט זיך עס איבערגעקעהרט און בײדע זיינען אריינגעפאלען אין וואסער. עס איז נאך געווען זייער גליק, וואס בײדע האבען געקענט גוט שווימען. מיט שווערער מיה איז עס זיי געלונגען ארויסצושווימען פון׳ם רוישענדען טייך.

יעצט האבען זיי איינגעזעהן, אז עס איז גאר קיין מעגליכקייט ניטא אריבער צוגעהן דעם סנאָווי ריווער. — וואס טהוט מען? עס איז אונמעגליך צו קומען צו דער בוכטע טופאלד און ווארענען דיא מאטראזען פון׳ם דונקאן. מעגליך, אַז אייערטאן איז שוין אנגעקומען קיין מעלבורן און האט שוין דעם „דונקאן“ אין זיינע הענד? — אבער וואס טהוט מען? — דא ליעגט א מאן קראנק, פערוואונדעט, וועלכער האט ריסקירט מיט זיין לעבען פאר אלעמען. קען מען איהם איבער לאזען אין ווילדען וואלד? קען מען איהם רירען פון ארט, ווען זיין לעבען הענגט אפ פון רוהע און ליעגען אויף איין ארט? — פון דער אנדערער זייט ווייסט מען קאנען א טייך. וועלבע מען קען אויך קיין מאל ניט איבערגעבן

אזוי איז פֿערגאנגען איין טאג נאכ'ן אנדערן. פֿינף טאג זיינען שוין פֿאר איבער, זייט מילרעד איז פֿערוואונדעט געווארען און נאך האבען זיי קיינע האָפּנונג זיך ארויסצוזיהרען פֿון דעם זומפּ, אין וועלכען אייערטאן האט זיי פֿערפֿיהרט. לארד גלענארוואן איז געווען אזוי פֿערצווייפֿעלט, אז ווען דער פּראָפֿעסאר איז אויפֿ'ן זעקסטען טאג אין דערפֿריה געקומען מיט דער פֿרעהליכער נאכריכט, אז דער טייך הויבט אן אפּצופֿאלען, האט ער איהם געענטפֿערט:

— וואס האב איך דערפֿון? מיין שיף איז שוין אין דיא הענד פֿון דיא רויבער. — יעצט איז שוין צו שפּעט!

— אלענפֿאלס, קענען מיר דאך דא ניט בלייבען, האט דער פּראָפֿעסאר ווייטער געזאגט. מיר מוזען דאך זעהן צו קומען ערגעץ אין א שטאדט פֿון ציוויליזירטע מענשען.

— ווען מיר האבען שוין געווארט אזוי פֿיעל, מוזען מיר וואַרטען נאך א טאג אדער צוויי. מעגליך, אז דער טייך וועט אין גאנצען אפּפֿאַלען און מיר וועלען קענען צוקומען צו דער בוכטע טופֿאָלד.

— ווּעלען מיר דאן קענען רעטען מיינע אונגליקליכע מאטראָזען? האט געפֿרעגט לארד גלענארוואן מיט טרערין אין דיא אויגען.

— הערט נור מיך אויס, האט קאפּיטאן פֿאררא‎גוט געזאגט. איך קען גוט טאם אויגוסטין. ער וועט געוויס אויספֿיהרען אייער בעפֿעהל פּינקטליך. דאס איז געוויס. עס איז אבער א פֿראגע, אויב דער „דונקאן" איז שוין אים שטאנד ארויסצופֿאהרען. עס איז דאך זעהר מעגליך, אז דיא רעפּאראטור איז נאך ניט געוועזן פֿערטיג. מעגליך, אז ער האט געמוזט פֿערצעגערן נאך א פּאר טאג. טאם אויגוסטין איז א פֿארזיכטיגער מאטראז. ער האט זיך ניט געריכט, אז עס וועט אזוי גיך אנקומען א בעפֿעהל, ער זאל ווייטער פֿאהרען.

— ער האט פֿאלקאמען רעכט, האט זיך דער פּראָפֿעסאר אריינגעמישט. קוים וועלען מיר אריבערגעהן דעם סנאָאי ריווער, האבען מיר אין גאנצען פֿינף און דרייסיג מייל קיין דיליגעט, א שטאדט פֿון א פּאר טויזענד איינוואינער מיט א פּאסט, מיט א טעלעגראף. מיר וועלען קענען טעלעגראפֿירען. מעגליך, אז אונזער טעלעגראמע וועט אנקומען אין דער רעכטער צייט.

— אלזאָ, לאמיר פֿאהרען! האט לארד גלענארוואן געזאגט מיט פֿערצווייפֿלונג אין זיין שטימע.

מען האט זיך גענומען צו דער ארבייט — בויען א באָאָט אריבערצופֿאהרען דעם סנאָאי ריווער. דיא ערפֿאהרונג האט זיי געלערנט, אז דיא רינדע פֿון בוימער איז צו לייכט פֿאר אזא שנעלען טייך. זיי האבען אנגעהויבען אויסצוהאַקען בוימער אום צו מאכען א פֿלאָס (פּלאט). דיא ארבייט איז ניט געווען לייכט, בעזאנדערס פֿאר מענשען, וועלכע זיינען ניט געוואינט ארומצוגעהן מיט דער האַק. זיי האבען געארבייט א גאנצען טאג זעהר שווער און ערשט דעם אנדערן טאג איז דער פֿלאס פערטיג געווארען.

דער טייך איז אונמערדעסען אפּגעפֿאַלען. ער איז געווארען פֿיעל שמעלער,

ער האט נאך אבער אלץ זעהר שטאַרק געפּלאַסטן. קאפּיטאַן פּארראגוט האט אבער דאך גערעכענט, אז ער און ווילסאָן וועלען זיין אים שטאַנד אריבערצופּיהרען דעם פּלאָס.

געגען מיטאג איז דער פּלאָס פּערטיג געווארען און זיי האבען אנגעהויבען ארויפצוטראגען אויף איהם אייניגע זאַכען און פּראוויאנט אויף א פּאר טאג. אלע זאכען האבען זיי ניט געקענט מיטנעהמען מיט זיך. עס וועט זיין צו־שווער, דער פּלאָס וועט ניט קענען אויסהאלטען. עס איז ביי זיי געבליעבען, זיי זאלען איבערלאזען אלע שווערע זאַכען אין וואגען און זאלען מיטנעהמען נור דאס נעטהיגסטע.

געגען איינס אוהר איז אלעס פּערטיג געוועזן און אונזערע רייזענדע זיינען ארויפגעגאנגען אויפ'ן פּלאָס. קאפּיטאַן פּארראגוט האט גענומען דעם רודער אין דער האנד, ווילסאָן האט געהאלטען א לאנגען דראַנג, וועלכער האט איהם געדיענט איינצוהאלטען דעם פּלאָס אויף איין ארט.

ניט ווייט פון'ם ברעג, וואו דאס וואסער איז געוועזן רוהיגער, איז עס געגאנגען גאנץ גוט; ווען זיי זיינען געקומען אבער אין דער מיט טייך, וואו דאס וואסער האט געקאָכט און איז געפּלאַסען מיט אן אונגעהייערער שנעליגקייט, האט פּארראגוטס רודער און ווילסאָנ'ס דראנג גאר ניט געהאָלפען. עס האט אנגעהויבען צו דרעהן דעם פּלאָס מיט אזא שנעליגקייט, אז אלעמען האט זיך פּערדרעהט דער קאָפּ. ווילסאָן און פּארראגוט האבען זיך געגעבען אלע מעגליכע מיה איינצוהאלטען דעם פּלאָס, אדער וועניגסטענס צו ריכטען איהם אין איין זייט — צו א ברעג. עס האט אבער גאר ניט געהאָלפען! — דער טייך האט געטראגען דעם פּלאָס, וואוהין ער האט געוואלט. און האט איהם ענדליך א וואָרף געטהאן מיט אזא קראַפט צום אנדערן ברעג, אז דיא קלעצער, פון וועלכע דער פּלאָס איז געווען צוזאמענגעבונדען, האבען זיך צונומען און אלעס, וואס איז געוועזן אויף איהם, איז אריינגעפאלען אין וואסער.

צום גליק, איז דארט דאס וואסער ניט געוועזן טיעף. דער מאיאר האט געכאַפּט דעם קראנקען מילרעד, לארד גלענארוואן און קאפּיטאַן פּארראגוט האבען גענומען דיא פרויען און האבען זיי ארויסגעטראגען אויפ'ן אנדערן ברעג. — עס האט קיינעם ניט געשאַדעט, אויסער וואס זיי האבען זיך אזוי פּלוצלונג און אזוי אונגערן אפּגעבאָדען אין קאלטעס וואסער.

דאס ערגסטע אבער איז געוועזן, וואס זייער פּראוויאנט און זייער געוועהר, דיא קאַראַבינען מיט'ן פּולווער, מיט דיא קוגעלן, און זייערע קליידער — אלעס איז אריינגעפאלען אין וואסער. עס איז זיי געבליעבען נור דעם מאיאר'ס קאַראַבין, ווייל ער האט זיא געטראגען אויף דיא פּלייצעס.

יעצט ערשט איז זייער לאגע געוועזן א קריטישע. א קליין הייפעלע מענשען מיט פרויען און קינדער און א קראנקען נאך דערצו אין א וויסטער געגענד, אהן א וועג, אהן א שטעג, אהן לעבענס־מיטעל, אהן קליידער, אלע זיינען נאַס אויסצודרעהן — און דיא נאָהענטסטע שטאָדט איז ווייט פינף און דרייסיג מייל, ווען מען זאל געהן מיט א גלייכען וועג. אין ווילדען וואלד אבער, וואו עס איז זעהר

שוואער צו-געהן און מען קען ניט געהן גלייך, וועלען זיי מוזען געהן איבער פופ-ציג מייל.

דער קראנקער מילרעד האט געזעהן, אז ער איז א גרויסע הינדערניס פאר אלעמען און האט געבעטען, אז מען זאל איהם לאזען דא אליין. ער האט קיין מורא ניט. קיין ווילדע מהיערע זיינען אין אויסטראליען ניטא; פאר רויבער האט ער אויך ניט, וואס מורא צו האבען, וואס וועלען זיי ביי איהם נעהמען?

לארד גלענארוואן אבער האט עס אויף קיין פאל ניט געוואלט צוגעבען.

— ניין! האט ער געזאגט. וואס מיט אונז וועט געשעהן, מוזען מיר זיך האלטען צוזאמען. איך וועל קיינעם ניט לאזען אליין. — אלענפאלס האבען מיר שוין פיעל צייט פערלארען, נאך א פאר טאג וועט שוין גאר ניט אויסמאכען. — מיר וועלען מאכען א טראגבאהרע (נאסילקא) און וועלען דיך טראגען.

עס האט ניט געהאלפען קיין רעדען, עס האט ניט געהאלפען קיין בעטען. מען האט באלד אויסגעבראכען צוויי יונגע בוימער און מען האט זיי אויסגעפלאכ-טען מיט צווייגען, אויף דיא צווייגען האט מען אויסגעבעט בלעטער און פרישעס גראז און מען האט דארויף ארויפגעלעגט דעם קראנקען מילרעד.

לארד גלענארוואן איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט געוואלט טראָ-גען זיין קראנקען מאטראָז. ער האט גענומען דיא נאסילקע פון איין זייט, ווילסאן פון דער אנדערער זייט, און מען האט זיך געלאזט אין וועג אריין. ווען זיי זיינען מיעד געווארען, האבען אנדערע צוויי גענומען טראגען.

לאנגזאם, טרויעריג, מיט פערצווייפלונג אין הערצען האט זיך דיא קליינע קאראוואנע געשלעפט אין ווילדען וואלד. עס איז געווען הערצרייסענד זיי אנצו-קוקען, וויא זיי האבען זיך געשלעפט אין דער היץ. דעם גאנצען טאג ביז אבענד זיינען זיי איינגעגאנגען קוים פינף ענגלישע מיילען. זיי האבען שוין פערגעסען אן קאפיטאן גראנט, זיי האבען פערגעסען, פון וואנען זיי קומען; זיי האבען פער-געסען, וואוהין זיי געהן; זיי האבען פערגעסען, ווער זיי זיינען; זיי האבען פערגע-סען צו טראכטען.

עס איז געווארען נאכט. אלע זיינען געווען שרעקליך מיעד. וואס צו עסען איז ניט געווען. זייער גאנצער פראוויאנט איז אונטערגעגאנגען אין סנאָאי ריווער. מען האט זיך באלד געלעגט שלאפען. גאנץ פריה האט מען זיך אויפגעכאפט. דער הונגער האט זיך געלאזט פיהלען. מען האט געמוזט זוכען עפעס עסען. זיי וואלטען געשאסען פייגעל, זיי האבען אבער געהאט נור איין קאראבין און זעהר ווייניג פולווער און קוגעלן.

צום גליק, האט ראבערט גראנט אויסגעפונען א נעסט פון א גרויסען פויי-געל מיט עטליכע אייער. אלבינעט האט געפונען איינינע ווארצלען, וואס מען קען זיי עסען. מען האט אויפגעשלאגען פייער און מען האט אפגעקאָכט, וואס מען האט געקענט. דאס איז געווען זייער ערשטער פריהשטיק.

נאכ'ן פריהשטיק איז מען ווייטער געגאנגען. דער וועג איז געווען זעהר שווער. מען איז דורכגעגאנגען דורך א וואלד מיט ניעדעריגע בוימלעך, וועלכע

האבען געהאט זעהר שארפע שפיצען. דיא קליידער זיינען צוריסען געווארען, פון דיא שארפע שפיצען, זעהר אפט האבען זיי געשטאכען דאס לייב ביז אין בלוט אלע האבען עס איבערגעטראגען, וויא דיא העלדען. זאגאר דיא דאמען האבען זיך ניט בעקלאגט און זיינען מוטהיג געגאנגען וויטער. ליידי העלענא האט זאגאר געוואלט העלפען טראגען דעם קראנקען מילרעד. דאס האבען אבער דיא מענער אויף קיין פאל ניט געוואלט דערלאזען.

געגען מיטאג האט מען זיך געמוזט אפרוהען. עס איז געוועזען שטארק הייס און אלע זיינען געווען זעהר הונגעריג. דער מאיאר איז געגאנגען אויף דער יאגד און האט געשאסען א קאנינכען (קראליק). מען האט איהם באלד אפגעבראטען און איהם צוטהיילט אלעמען גלייך. וויא וועניג איין קאנינכען איז געווען פאר אזוי פיעל מענשען, האבען זיי זיך דאך געפיהלט געשטארקט. זיי האבען דאך געגעסען פלייש.

מיר מוזען יעצט זאגען א פאר ווערטער איבער דיא קאנינכען אין אויסטראליען.

ווען מען האט ענטדעקט אויסטראליען, זיינען דארט קיין קאנינכען (קראליקעס) ניט געווען. א קאפיטאן פון א שיף האט מיטגעבראכט איינינגע מיט זיך און האט זיי אוועקגעשענקט א בעקאנטען פארמער. אזוי וויא עס איז געווען א זעלטענהייט, האט זיי דער פארמער געלאזען פריי ארומלויפען אויף זיינע פעלדער און האט זיי ניט אויפגעגעסען.

דיא קאנינכען פערמעהרען זיך זעהר שטארק. קיין ווילדע חיות, וועלכע זאלען זיי פערניכטען זיינען אין אויסטראליען ניטא. דיא קאנינכען האבען זיך אין א קורצע צייט אזוי פיעל פערמעהרט, אז זיי זיינען זיך צולאפען איבער גאנץ אויסטראליען.

דיא קאנינכען נעהרען זיך פון גראז. אויף דיא גרויסע, צעהנער מיילען ווייטע פעלדער מיט אלערליי גראזען האבען זיי געהאט גענוג צו פרעסען. זיי האבען פערשטאנען, אז דער מענש איז זייער פיינד און זיינען אנטלאפען אלץ ווייטער און ווייטער.

אין דער היינטיגער צייט זיינען דיא קאנינכען דיא פלאגע פון אויסטראליען. זיי האבען זיך אזוי פיעל פערמעהרט, אז זיי פאלען אן אויף א פעלד מיט גרינע תבואה און פרעסען זיא אפ אין איין נאכט, אז עס בלייבט ניט קיין שפור, אז דארט האט אמאל עפעס געוואקסען. מען האט שוין געקלערט און געטראכט, וויא אזוי לויז צו ווערן פון דיעזער פלאגע. שיעסען זיי האט גאר קיין זינן ניט. וויא פיעל קען עס א מענש אויסשיעסען א טאג? אויסער דעם זיינען זיי זעהר פלינק און עס איז זיי ניט אזוי לייכט צו טרעפען. מען האט פראבירט זיי פערגיפטען, זיינען אבער זייערע טויטע קערפער געבליעבען ליעגען אין דיא לעכער (זייערע נארעס) און מען האט מורא געהאט, זיי זאלען ניט פערפעסטען דיא לופט.

אלע מיטעל, וואס מען האט פראבירט געגען זיי, האבען ביז אהער ניט געהאלפען. דיא ענגלישע רעגיערונג אין אויסטראליען האט אויסגעזעצט א פרעמיע

פֿון פֿינף טויזענד פֿונט סטערלינג, ווען איינער וועט אויסגעפֿינען א מיטעל, וויא אזוי לויז צו ווערן פֿון דיא קאנינכען.

ווען אונזערע רייזענדע וואלטען זיך געפֿונען ניט אין אזא ווילדע געגענד, וואלטען זיי געקענט האבען הונדערטער קאנינכען, וועלכע זיי וואלטען געקענט חאפּען מיט דיא הענד. דיא קאנינכען האלטען זיך אויף נור אין דיא ערטער, וואו זיי האבען ווייכעס, זאפטיגעס גראָז צו פֿרעסען. בעזאנדערס לעבען דיא פֿאַרמס. זיי האבען זעהר ליעב יונגען מאַאיס (קוקורוז). אין דער געגענד אבער, וואו אונזערע רייזענדע זיינען יעצט געווען, איז געווען זעהר ווייניג גראז. עס איז געווען דורך א צופֿאל, וואס עטליכע האבען פֿערבלאנזעט אהער.

דער טאג איז פֿאראיבער רוהיג. זא לאנג זיי זיינען געגאנגען אין וואלד, האבען זיי געהאט גענוג וואסער צו טרינקען און צומאל האבען זיי געפֿונען אייניגע בעערען (יאגאָדעס).

דעם אנדערן טאג זיינען זיי ארויס פֿון'ם וואלד און האבען געדארפֿט דורכגעהן א גרויס פֿעלד פֿון עטליכע מייל בעוואַקסען מיט שטעקען גראָז. דאס איז אן עכט אויסטראַלישעס גראָז, פֿון וועלכער מען מאכט בעזימער און בערשט. פֿון דער ערד שטעקען ארויס לאנגע, האַרטע שפּיעזלעך מיט דינע צווייגלעך, אהן בלעטער. ווען זיי וואקסען געדיכט אויף אן ארט, איז זעהר שווער אזא ארט דורכצוגעהן. מען מוז זיך אויסהאַקען א וועג מיט א האַק אדער מיט א שאַרפֿעס מעסער, אדער וויא דיא ווילדע טהוען: זיי צינדען אן אזא פֿעלד און עס ברענט אפּ.

דא ערשט האבען זיך אנגעהויבען זייערע ליידען. זיי האבען געמוזט אויסהאַקען א וועג מיט א האַק אין דער האנד. דיא היץ איז געווען שטארק, קיין בוים איז ניט געווען, וואו זיך אפּצורוהען אין זיין שאַטען. עסען איז ניט געווען וואס. דאס ערגסטע אבער — עס איז ניט געווען וואס צו טרינקען, מיט וואס צו בענעצען דיא פֿערברענטע ליפּען. — דעם דורשט איז שווערער איבערצוטראגען, וויא דעם הונגער.

געגען מיטאג זיינען אלע געווען אזוי מיעד, אז זיי האבען געמוזט בלייבען שטעהן זיך אפּרוהען. עס איז געווען צום שטוינען, וויא ליידי העלענא און מערי גראַנט האבען איבערגעטראָגען דעם הונגער און דעם דורשט. זיי האבען ניט געזאגט קיין ווארט, זיי האבען זיך ניט בעקלאגט; זיי האבען זאגאר איינגעפֿלייסט מוטה דיא מענער. דער איינציגער, ווער עס האט פֿערשטאַנען, וויא שווער זיי האבען געליטען, איז געווען דער פּראָפֿעסאָר.

ווען מען איז געבליעבען שטעהן, איז ער אוועקגעגאנגען זוכען עפּעס שפּייז אדער א טרונק. ער האט געפֿונען א בלום Cephalotes. דיעזע בלומע ציהט צו צו זיך פֿייכטיגקייט פֿון דער לופֿט. ווען מען רייסט אן פֿיעלע פֿון זיי און מען טרייסעלט זיי אויס אין א גלאז אדער אויף דער האנד, קען מען אנזאמלען אביסעל וואסער. עס האבען דארט געוואַקסען פֿיעלע פֿון דיעזע בלומען. דער פּראָפֿעסאָר האט געוויעזען זיינע קאמעראַדען, וויא אזוי אויסצוטרייסלען דאס וואסער פֿון דיעזע בלומען.

אויך שפייז האט דער פראָפעסאר אויסגעזוכט,—א שווערע, הארטע, זעהר ניט געשמאַקע שפייז, אין דער נויט אבער האט מען דערמיט געקענט שטילען דעם הונגער. דאס איז געוועזן א סאָרט ווילדע לינזען. מעגליך, אז דאס זיינען דיא ערשטע פריכטע, פון וואנען דיא לינזען שטאַמען אפּ. דיא ווילדע מענשען אין אויסטראַליען קענען דיעזע לינזען און, ווען זיי האבען קיין אנדערע שפייז, קלייבען זיי צונויף דיעזע לינזען, צו קלאַפּען זיי צווישען צוויי שטיינער און מאכען דייג פון א סאָרט מעהל.

אונזערע רייזענדע זיינען געוועזן אזוי הונגעריג, אז זיי האבען געקליעבען דיא לינזען און האבען זיי געשלונגען רויהערהייט. אזוי וויא מען האט ניט געקענט וויסען, אויב מען וועט מארגען האבען עטוואס אנדערש צו עסען און דער פראָפעסאר האט אויסגעפונען א גאנץ שטיק פעלד פון דיעזע לינזען, האט יעדער אנגעזאמעלט, וויא פיעל ער האט געקענט און האט זיי געהאלטען פערבונדען אין זיין טאשען טוך.

דער טאג איז אזוי פערגאנגען. מען איז ענדליך ארויסגעקומען פון'ם פעלד מיטין שטעקען גראז און מען איז וויעדער געקומען אין א וואלד. דארט האט מען בעשלאסען צו נעכטיגען. אין וואלד האט מען וועניגסטענס געהאַט וואַסער. אין יענער געגענד אין אויסטראליען רעגענט עס גענוג. אויפ'ן פרייען פעלד אבער ווערט דאס וואסער באלד אויסגעטריקענט פון דער גרויסער היץ. אין וואלד איז דאס וואסער פערשטעלט פון דיא ביימער און עס ווערט ניט אזוי גיך אויסגעטריקענט. — אין אויסטראליען, וויא אין דער גאנצער וועלט גילט דאס אייביגע געזעץ פון דער נאטור, אז דארט, וואו עס זיינען דא פיעלע וועלדער, דארט איז דער קלימאט פייכט און עס געפינען זיך טייכען און זעען (אזיעראָ'ס) אין דיא סטעפען אין רוסלאנד, אין דיא פרעריען אין נאָרד אמעריקא, אין דיא פאמפאַס פון זיד אמעריקא קען מען אמאל אוועקפאהרען גאנצע טעג און ניט געפינען א טראָפען וואַסער.

דאס איז א וואהרהייט, וועלכע דיא מענשען האבען ערשט ניט לאנג אויסגעלערנט. זיי זיינען ערשט ניט לאנג געוואהר געווארען, אז פיעלע געגענדען ליידען פון מאנגעל אן רעגען נור דערפאר, וואס מען האט אויסגעהאקט דיא וועלדער. דיא פייכטיגקייט האט זיך ניט, וואו אויפצוהאלטען און אלעס, וואס מען פערזעעט, ווערט פערברענט און פערדאַרט.

יעצט ערשט האט מען זיך אומגעקוקט אין רוסלאַנד און אין אמעריקא, אז מען האט זעהר שלעכט געווירטהשאפט מיט דיא וועלדער. מען האט זיי צופיעל אויסגעהאַקט, צופיעל אויסגעברענט. אין רוסלאנד וויל מען ארויסגעבען אן אוקאַז, ווען מען זאל האקען דיא וועלדער און וויאַפיעל מען זאל אויסהאַקען. אין אמעריקא זוכט מען שוין אויך צו פערביעטען דאס אויסברענען פון גאנצע וועלדער.

יעצט האבען אונזערע רייזענדע שוין געהאט גענוג וואסער. לינזען האבען זיי מיט זיך מיטגעבראכט. אלבינעט און ווילסאָן האבען אויסגעזוכט צוויי גרויסע שטיינער, האבען ארויפגעלעגט דיא לינזען אויף איין שטיין און האבען געריעבען

מיטן אנדערן. עס איז דערפֿון געוואָרען א סאָרט מעהל, ריכטיגער געזאגט, א סאָרט גרויפּען, וועלכע אלבינעט האט געוואָלט אפּבאַקען פֿאַר יידי העלענא וועניגסטענס. געקאָכטערהייט, אדער געבאַקענערהייט איז עס געווים געשמאַקער.

ווילסאָן איז געגאנגען צונויפֿקלייבען דאַרע צווייגען אין וואלד. אלבינעט האט צונויפֿגעקליבען טרוקענע בלעטער און אויפֿגעשלאגען פֿייער מיט א פֿייער געצייג. דיא טרוקענע בלעטער און גראָזען האבען אנגעהויבען צו ברענען. עס האט נור געפֿעהלט דאס האלץ. באלד איז צוגעקומען ווילסאָן מיט גאַנץ דינע, דאַרע צווייגען פֿון בוימער. ער האט זיי ארויפֿגעוואָרפֿען אויפֿ'ן פֿייער — זיי ברע־נען ניט. מען האט צונויפֿגעקליבען נאך טרוקענע בלעטער און גראזען און מען האט זיי ארויפֿגעוואָרפֿען אויפֿ'ן פֿייער. זיי האבען אויפֿגעפֿלאַמט און פֿערברענט געוואָרען. דיא צווייגען אבער האבען אלץ ניט געברענט. — וואס איז דאס? פֿאַר וואס ברענען ניט דיא דאַרע צווייגען?

מען האט זיך געווענדעט צום פּראָפֿעסאָר, ער זאל ערקלערן דיעזעס וואונדער.

— מיינע פֿריינד, האט דער פּראָפֿעסאָר געזאגט מיט א שמייכעל, ווען ער האט בעטראכט דיא צווייגען, איהר האט ווייטער געטראָפֿען אויף איינע פֿון דיא וואונדער פֿון אויסטראַליען. דיעזעס האָלץ ברענט ניט. עס האט אין זיך אזא סאָרט זאַלץ, וועלכעס לאזט ניט צו דאס פֿייער צו זיך. דיעזעס האלץ איז זעהר זעלטען. ווען עס זאל וואַקסען מעהר און עס זאלען זיין דערפֿון גאַנצע וועלדער, וואלט עס געווען דאס בעסטע מאטעריאַל צו בויען דערפֿון הייזער. דיא פֿייער־פֿערזיכערונגס געזעלשאַפֿטען וואלטען דאן ניט געקענט עקסיסטירען. עס וואלטען אבער אויך ניט געווען קיין שווינדלער, וועלכע אסעקורירען זייערע הייזער אום זיי באַלד אונטערצוצינדען.

מען האט זיך געמוזט בעגעהן אהן פֿייער דיעזען אבענד. ווען מען האט זיך געלעגט שלאָפֿען, האט מען געהערט איבערן קאָפּ א שרעקליכעס געלעכטער, גלייך וויא איינער לאכט און שפּאָטעט פֿון זייערע ליידען. זיי האבען שוין אבער געוואוסט, וואס דאס איז. אויף א בוים ניט ווייט פֿון זייער לאַגער איז געווען א נעסט פֿון'ם לאַך־פֿויגעל. דער פֿויגעל האט גערופֿען זיינע קאמעראַדען מיט זיין געוועהנליכער שטימע, וועלכע איז זעהר עהנליך צו א מענשליכען געלעכטער.

אלע זיינען אבער געווען אזוי מיעד און אזוי צובראָכען, אז זיי זיינען באַלד אנטשלאָפֿען געוואָרען. ביי נאכט האט עס אנגעהויבען צו רעגענען. אלע זיינען נאס געוואָרען. עס איז ניט געווען וואו זיך צו בעהאלטען. זיי האבען שוין ניט געקענט שלאָפֿען, האבען זיך צונויפֿגעזעצט נאָהענט איינער לעבען אנדערן און האבען געוואַרט, עס זאל שוין ווערן טאָג.

ענדליך איז ליכטיג געוואָרען. דער רעגען האט אויפֿגעהערט, עס האט אבער געבלאזען א קאַלטער ווינד. אלע האבען אנגעהויבען צו ציטערן אין זייערע נאַסע קליידער

— לאמיר געהן שנעל, וועלען מיר זיך דערוואַרעמען, האט דער פּראָפֿעסאָר געזאגט און האט געוויזען, וויא שנעל ער וועט געהן.

צום גליק, האט זיך מילרעד געפיהלט פיעל בעסער און האט ערקלערט, אז ער פיהלט זיך שטארק גענוג אום צו געהן מיט א שטעקען. מען האט באלד אויסגעזוכט פאר איהם א שטארקען שטעקען און מען האט זיך געלאזען אין וועג.

מען איז אוועקגעגאנגען א קורצע שטרעקע, דיא זון איז אויפגעגאנגען און האט בעלייכטעט דיא דעכער פון דער שטאדט דיליגעט.

ווער קען בעשרייבען זייער פרייד, ווען זיי האבען דערזעהן, אז ענדליך זיינען זיי ניט ווייט פון מענשען, פון ציוויליזירטע מענשען!

ראבערט גראנט, ווילסאן און מילרעד האבען געטאנצט פאר פרייד. ליידי העלענא און מערי גראנט זיינען געווען איינגעהאלטענער, אויף זייערע געזיכטער אבער האט זיך אויסגעמאלט זייער פרייד. דער פראפעסאר איז געבליעבען גלייכגילטיג. ער איז געווען צופריעדען צו עסען ליגזען און צו שטודירען דיא וואונדער פון אויסטראליען. לארד גלענארוואן און דער מאיאר זיינען געווען ערנסט און פערטראכט. זיי האבען ערשט אנגעהויבען צו בערעכענען, אין וואס פאר א לאגע זיי געפינען זיך און וואס איז געווארען פון'ם „דונקאן.“

דאס שטעדטעל איז געווען ניט ווייט. באלד זיינען זיי אנגעקומען אין שטעדטעל מיעד, מאט, הונגעריג, דורשטיג, צובראכען, דיא קליידער צוריסען, דיא שיך צופלאצט און אפגעשונדען. — א בילד פון ליידען און נויט!

זיי האבען זיך קוים פערשלעפט אין א האטעל, וואו זיי האבען אנגענומען צימער, האבען זיך געהייסען געבען עסען און טרינקען, און האבען זיך געהייסען ברענגען קליידער.

קוים האט לארד גלענארוואן געהאט נייע קליידער, איז ער געגאנגען צום בירגמייסטער (סיטי מאיאר) פון'ם שטעדטעל און האט איהם דערצעהלט זיין טרויעריגע געשיכטע. דער סיטי מאיאר האט איהם צוגעזאגט צו טהאן פאר איהם אלעס, וואס ער וועט נור קענען.

מען האט באלד טעלעגראפירט קיין מעלבורן צו טאם אויגוסטין, אז ער זאל זיך ניט דערוועגען ארויסצופאהרען.

דאס איז אבער נאך וועניג געווען. לארד גלענארוואן האט באלד געקויפט א קארעטע מיט פערד און קוים האט ער זיך אפגערוהט א פאר שטונדען, איז ער מיט זיין פארטיע געפאהרען צו דער בוכטע טופאלד.

דער סיטי מאיאר האט איהם אזוי פיעל געהאלפען, אז ער האט געשיקט מיט איהם עטליכע מענשען מיט געוועהר. אין פאל זיי וועלען דארט טרעפען דיא רויבער, זאלען זיי זיך קענען פערטהיידיגען און ווען מעגליך, זיי ארעסטירען.

געגען צוויי אוהר איז אלעס געווען פערטיג צו דער אברייזע. צוויי קארעטעס זיינען געשטאנען פאר דער טהיר. ארום דיא קארעטעס זיינען געפאהרען עטליכע רייטער מיט לאנגע ביקסען אויף דיא פלייצעס.

מען איז ארויסגעפאהרען. לארד גלענארוואן האט געהייסען דיא קוטשער, זיי זאלען ניט שוינען דיא פערד. מען איז געפאהרען שנעל, וויא נור מעגליך. מען איז געפאהרען א גאנצע נאכט. דעם אנדערן טאג אין דער פריה האט

מען דערהערט דאס רוישען פֿון דיא וועלען (חוואַליעס) פֿון׳ם אינדישען וועלט־מעער. — זיי זיינען געווען ניט ווייט פֿון דער בוכטע טופֿאָלד.

שנעלער זיינען געלאפֿען דיא פֿערד, שנעלער האבען געקלאפּט דיא הערצער פֿון אונזערע רייזענדע. — באלד, באלד זיינען זיי שוין אויף דעם אָרט, וואוהין זיי האבען אזוי לאנג געשטרעבט.

ענדליך, איז מען געקומען צו דער בוכטע. — אלעס איז שטיל, רוהיג — טויט. קיין מענש, קיין שיף, קיין באָאָט איז ניט געווען צו זעהן. הימעל, ערד און וואַסער! דאס גרויסע, גרענצענלאזע וועלט־מעער!

אלע האבען געשוויעגען. קיינער האט ניט געוואלט שטעלען דיא פֿראַגע:

— איז טאם אויגוסטין שוין דא געווען מיט׳ן „דונקאן"? — איז בען דשאַנס באנדע שוין אויפֿ׳ן „דונקאן"? איז נאך דא א האָפֿנונג צו בעקומען דעם „דונקאן"?

דיא אויסזיכט איז געווען א שרעקליכע. — נור איין האָפֿנונג איז זיי נאך געבליעבען. עס איז געווען צוואר זעהר א שוואכע האָפֿנונג. אבער ווער עס טרענקט זיך, חאַפּט זיך אן אן א שטרוי — דאס וועטער איז געווען שלעכט אין דער לעצטער צייט, דאס מעער איז געווען זעהר שטירמיש. מעגליך, אז טאם אויגוסטין האט ניט געקענט צופֿאהרען צו דער בוכטע טופֿאָלד און איז געפֿאהרען זוכען ערגעץ א בעסערן און זיכערערען פארט?

לארד גלענארוואן האט איבערגערעדט מיט דיא מענשען, וועלכע זיינען געקומען מיט איהם פֿון׳ם שטעדטעל דילינעט, און האט זיי געפֿרעגט, וואו עס געפֿינט זיך ערגעץ אין דיעזער געגענד א זיכערער פארט, וואו שיפֿען קענען צוקומען.

— אין שטעדטעל עדען איז דער פֿאָרט זיכער, האבען איהם דיא מענשען געזאגט.

— אלזא, לאמיר פֿאהרען קיין עדען! האט לארד גלענארוואן אויסגערופֿען.

מען האט זיך אריינגעזעצט אין דיא קארעטעס און מען איז געפֿאהרען קיין עדען. פֿון דער בוכטע טופֿאָלד קיין עדען איז ניט ווייט, אין גאנצען פֿינף—זעקס מייל. אין א קורצער צייט איז מען געקומען קיין עדען און מען איז געבליעבען שטעהן לעבען לייכט־טהורם דאָרט, וואו ביי נאכט ברענט א גרויסער לאָמפּ אום צו ווייזען דיא שיפֿען דעם וועג צום פֿאָרט. ביים לייכט־טהורם זיינען געשטאַנען פֿיעלע גרעסערע און קלענערע שיפֿען, צוגעבונדען צו זייערע דאָקס. לארד גלע־נארוואן מיט זיין פארטיע איז באלד געלאָפֿען אויפֿ׳ן דאק זעהן, אויב דער „דונקאן" איז דארט ניטא.

ליידער, איז קיין שפור פֿון׳ם „דונקאן" דארט ניט געווען. ער איז נעגאַנגען אין צאל־אמט פֿרעגען, אויב עס איז ניט אנגעקומען אזא און אזא שיף?

— זייט אכט טאג איז קיין נייע שיף ניט אנגעקומען קיין עדען, האט דער צאלבעאמטער געענטפֿערט, דער „דונקאן" איז דארט קיין מאל ניט געווען.

מען קען זיך פֿארשטעלען זייער פֿערצווייפֿלונג און זייער אנגסט, ווען זיי האבען דערהערט דיעזע טרויעריגע נאכריכטען.

— מעגליך, אז דער „דונקאַן" איז נאך אלץ אין מעלבורן. האט לארד גלענארוואן געזאגט. איך האב אויף מיין טעלעגראמע פון דיליגעט נאך קיינע אנטווארט ערהאלטען. איך מוז שיקען נאך א טעלעגראַמע פון דאנען.

קאפיטאן פאררראגוט האט טרויעריג געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ. ער האט זעהר גוט געקענט טאם אייגוסטין און האט געוואוסט, אז דער מאן איז זעהר פּינקטליך. קוים האט איהם אייערטאן געבראכט לארד גלענארוואן'ס בריעף, איז ער געווים באלד ארויסגעפאהרען.

— איך מוז אלעס וויסען, האט לארד גלענארוואן געזאגט. עס איז פיעל בעסער אלעס צו וויסען, זאגאר דאס ערגסטע, אלס צו זיין אין צווייפעל.

ער האט געהייסען פערפאהרען אין דעם איינציגען האטעל אין שטעדטעל און אין א פיערטעל שטונדע ארום האט ער טעלעגראַפירט צום קאפיטאן פון'ם פאָרט פון מעלבורן און איהם געפרעגט, אויב דאס שיף „דונקאַן" געפינט זיך נאך אין מעלבורן. ווען ניט, זאל ער איהם טעלעגראַפירען, ווען זיא איז ארויס־געפאהרען.

אום צוויי אוהר איז אנגעקומען פאלגענדע טעלעגראַמע פון מעלבורן.

„עדען

לארד גלענארוואן

„דאס שיף „דונקאַן" איז דעם 28טען פעברואַר ארויסגעפאהרען. מען וויים נים, וואוהין".

אנדערסאן, קאַפּיטאן פון'ם פארט"

דיא טעלעגראמע איז ארויסגעפאלען פון לארד גלענארוואן'ס הענד. ער איז געפאלען אין אהנמאכט.

זיין שעהנעס שיף, דער „דונקאַן", איז יעצט א שיף פון זעע רויבער! יעצט איז עס שוין געווים. טאם אויגוסטין און אלע מאטראזען זיינען טויט.

אזוי טרויעריג האט זיך געענדיגט זייער רייזע אין אויסטראליען. זיי זיינען געפאהרען מיט א גוטער אבזיכט, זוכען דעם אונגליקליכען קאפיטאן גראנט; זיי האבען אויסגעליטען אזוי פיעל אין דיא פאמפאס פון זיד־אמעריקא, אין דיא וואסערן פון ארגענטיניען, אין דיא וועלדער פון אויסטראליען און יעצט — יעצט איז זייער שיף געווארען א רויבער שיף און זייערע קאמעראדען זיינען געטייטעט פון רויבער.

איז עס ניט טרויעריג, אז דיא בעסטע זאך, דאס עדעלסטע, אונטערנעהמען, דאס עהרליכסטע שטרעבען ווערט צערשטערט, פערניכטעט, פערדאָרבען פון שלעכטע מענשען?

— ניין! דאס קען ניט זיי און דאס וועט ניט זיין! האט אויסגערופען דער פראפעסאר. — דאס שלעכטע מוז אונטערגעהן און דאס גוטע מוז זיעגען!

ענדע דעם צווייטען טהיילס.

דריטער טהייל.

דיא אינזלען ניי זעעלאנד.

1טעם קאפיטעל.

בייזער שיפס-קאפיטאאן.

דיא סהייט, אז דער „דונקאן“ איז יעצט אין דיא הענד פון דיא רויבער, האט געמאכט אויף יעדען אזא שרעקליכע ווירקונג, אז דעם גאנצען טאג האט איינער מיט'ן אנדערן ניט גערעדט. יעדער איז געזעסען אין זיין צימער און האט געטראכט וואס צו טהאן און וויא אזוי צו העלפען דיא אונגליקליכע מאטראזען פון'ם „דונקאן“, ווען זיי לעבען נאך.

פון'ם קאפיטאן גראנט האט מען שוין גאר פערגעסען. וואס קען מען יעצט טהאן פון זיינעט וועגען? וויא קען מען איהם יעצט פאהרען זוכען? קיינער, אויסער לארד גלענארוואן, האט נאך ניט געוואוסט פון אנאנדערער זעהר טרויעריגער וואהרהייט. — זיי האבען קיין געלד מעהר ניט געהאט.

לארד גלענארוואן האט ריכטיג אויסגערעכענט, וויא פיעל געלד ער זאל מיטנעהמען מיט זיך קיין אויסטראליען. דאס איבעריגע, זיין האלבעס פערמעגען אין באאר געלד, האט ער געלאזען אין זיין קאסא קאסטען אויפ'ן „דונקאן“. עס איז איהם געבליעבען אין גאנצען עטליכע הונדערט פונט סטערלינג.

מערי און ראבערט גראנט האבען געליטען מעהר פון אלעמען. זיי האבען יעצט פערלארען יעדע האפנונג צו געפינען זייער פאטער. מערי גראנט איז אבער געווען אזוי עדעל, אז זיא האט בעגראבען איהר שמערץ טיעף אין איהר ברוסט און האט אנגעהויבען צו טרייסטען ליידי העלענא.

דעם אנדערן טאג אין דערפריה זיינען זיך אלע צונויפגעקומען צום פריהשטיק. אנפאנגס זיינען אלע געזעסען שטיל. מערי גראנט איז געווען דיא ערשטע צו זאגען:

— לארד גלענארוואן און ליידי העלענא! איהר האט געטהאן אלעס, וואס עדעלע און גראסמוטהיגע מענשען קענען טהאן. אלעס איז געגען אונז. איהר זייט שוין מיעד און צו בראכען. פאהרט א היים! פאהרט זיך אפרוהען אין אייער שלאס מאלקאלם.

— זיא האט רעכט, האט קאפיטאן פארראגוט געזאגט. איהר האט געטהאן מעהר, וויא פיעל א מענש קען טהאן. איהר דארפט זיך שוין אפרוהען. יעצט וועל איך געהן זוכען דעם קאפיטאן גראנט. איהר דארפט מיך שוין ניט. — איך וועל געהן און וועל איהם אזוי לאנג זוכען, ביז איך וועל איהם געפינען, אדער איך וועל ערגעץ פערפאלען ווערן.

לארד גלענארוואן, ליידי העלענא און דער מאיאר האבען געשוויעגען. זיי האבען זיך נאך אליין ניט ענטשלאָסען, וואס זיי זאלען יעצט טהאן. זיי האבען געפיהלט, אז זיי זיינען זעהר מיעד און צובראכען און נאך דעם הארטען שלאג, וואס אייערטאן האט זיי געגעבען, זיינען זיי געווען, וויא בעטויבט, וויא וואהנזיניג.

— איך געה מיט אייך! האט אויסגערופען דער פראפעסאר. איך האב שוין פערגעסען אן מיין רייזע קיין אינדיען, איך וויל שוין ליעבער רייזען אין אנדערע לענדער.

— דאס ערשטע מוזען מיר פאהרען קיין מעלבורן, האט לארד גלענארוואן ענדליך געזאגט. איך וועל בעטען דעם גובערנאטאר, ער זאל מיר העלפען אפ-נעהמען מיין שיף, מיין „דונקאַן", פון דיא רויבער. דיא רעגיערונג מוז מיר העל-פען. זיא מוז בעפרייען דאס מעער פון אזעלכע געפעהרליכע רויבער. — אין מעל-בורן וועלען מיר זיך איבערלעגען, וואס מיר זאלען וויימער טהאן.

עס איז געבליעבען, אז היינטיגען טאג זאלען זיי זיך נאך אויסרוהען און מארגען זאלען זיי זוכען א שיף, וועלכעס געהט קיין מעלבורן.

דעם אנדערן טאג גאנץ פריה איז דער קאפיטאן פאררא גוט געגאנגען זוכען א שיף. ער איז געווען זיכער, אז ער וועט זעהר לייכט געפינען אזא שיף. וויא גרויס איז דאהער געווען זיינע איבעררא שונג, ווען ער האט אין גאנצען פארט פון עדען ניט געפונען קיין שיף קיין מעלבורן.

— וואס זאל דאס הייסען? האט ער געפרעגט דעם קאמענדאנט פון'ם פארט. וויא קומט עס, וואס עדען האט קיינע פערבינדונג ניט מיט מעלבורן, ניט מיט סידניי, ניט מיט קיין אנדערער גרויסער שטאדט אין אויסטראליען?

— דאס איז גאנץ איינפאַך, האט איהם דער קאמענדאנט ערקלערט. פון עדען קיין אקלענד, דיא הויפט שטאדט פון דיא אינזלען ניי זעעלאנד, איז פיעל נעהענטער, אלס קיין מעלבורן. מיר בציעהען אלעס, וואס מיר דארפען, פון אקלענד. — צו אונז קומען נור אן אין געוויסע צייטען דיא ענגלישע פאסט-דאמפ-פער, וועלכע פיהרען דיא פאסט פון כינא, יאפאן, ניי זעעלאנד און אויסטראַליען קיין ענגלאנד. זיי ברענגען אונז דיא פאסט, נעהמען ביי אונז דיא פאסט און פאהרען זיך אוועק.

אין דריי וואכען אַרום דארף אנקומען אזא פאסט-דאמפפער. דאמאָלס וועט איהר קענען פאהרען, וואוהין איהר וועט וועלען.

דיעזע נאכריכט איז געווען א דאנערשלאג פאר אלעמען.ווארטען דאַ, אין דיעזען קליינעם שטעדטעל גאנצע דריי וואכען! דאס איז אונמעגליך.

אבער וואס טהוט מען? — מען קען קויפען פערד און וועגען און פאהרען קיין מעלבורן מיט דער יבשה. דאס וועט אבער אויך דויערן זעהר לאנג און זיי האבען זיך שוין גענוג אנגעליטען אויף זייער רייזע אין אויסטראליען. אויסער דעם דארף עס קאסטען זעהר טהייער און לארד גלענארוואן האט שוין ניט געהאט אזוי פיעל געלד. ער האט עס צוואר קיינעם ניט געזאגט. ער האט נור ערקלערט, אז ער וויל שוין מעהר ניט רייזען אויף פערד איבער אויסטראליען.

— הייסט אידער וואס? האט זיך אפגערופען דער פראפעסאר, לאמיר פאָהרען קיין אקלענד, דיא הויפט שטאדט פון ניי זעעלאַנד. דארט קריעגט מען בעשטענדיג שיפען, וואוהין מען וויל. — אויסער דעם ליעגט דיא שטאדט אקלענד אויך אויפ'ן 37טען גראַד פון דער וועלט. מעגליך, אז מיר וועלען אין איין וועג עפעס געוואהר ווערן פון קאפיטאן גראַנט.

דער פראפעסאר האט גערעדט אזוי לאנג און האט אלעמען ערקלערט מיט אזוי פיעל בעווייזע, אז מען האט געמוזט צו־געבען, אז ער האט רעכט. אין דער וואהרהייט אבער איז איהם דאס רייזען אזוי געפעלען, אז ער האט געוואלט בעזוכען דיא בעריהמטע אינזלען פון ניי זעעלאַנד. — א נייע וועלט, וועלכע איז נאך וועניג בעקאַנט אין אייראפא. ער האט געהאט וועניג האפנונג צו געפינען דארט דעם קאפיטאן גראנט, ריכטיגער געזאגט, ער האט שוין פערלארען יעדע האָפנונג איהם צו געפינען. אין איהם האט זיך אויפגעחאפט דער פראפעסאר פון געאגראַפיע. ער האט געוואלט אויסשטודירען דיזע געגענדען, פון וועלכע מען האט געשריעבען אזוי פיעל און מען קען זיי אזוי וועניג.

קאפיטאן פארראגוט האט געפונען, אז דער פראפעסאר האט רעכט. עס איז זעהר מעגליך, אז דיא „בריטאניא" איז אונטערגעגאנגען ערגעץ נים ווייט פון אקלענד. עס איז אויך אין זידען (דרום זייט) און עס ליעגט אויפ'ן 37טען גראַד. קוים האט מען שוין געמאכט אזא לאנגע רייזע אין זיד אמעריקא און אין אויסטראליען, פאר וואס זאל מען נים פראָבירען זוכען איהם אין ניי זעעלאַנד?

לארד גלענארוואן איז דיזער פלאן אויך געפעלען. ער האט נאך געהאט אנאנדערע אורזאַכע דערביי, וועלכע ער האט קיינעם נים געזאגט. דער גובערנאטאָר פון אקלענד און פון גאנץ ניי זעעלאַנד איז געוועזען זיינער א גוטער בעקאנטער. זיי האבען געלערנט ביידע אין איין שולע. ביי איהם וועט ער קענען אויסבאָרגען עטליכע טויזענד פונט שטערלינג אויף דער רייזע. ער וועט איהם העלפען זוכען זיין „דונקאן". ער איז זיינער א יוגענד פריינד און וועט געוויס טהאן פאר איהם אלעס, וואס ער וועט נור קענען.

דער מאיאר האט גאר געשוויעגען. איהם איז געוועזען אלץ איינס. פאהרען קיין ניי זעעלאנד, קיין כינא, קיין טהיבעט, וואוהין מען וויל, נור ארויספאהרען פון אויסטראליען, וואו זיי האבען אזוי פיעל געליטען.

עס איז געבליעבען, אז מען זאל געהן זוכען א שיף. וועט מען נים געפינען קיין פאסט שיף, זאל מען אפדינגען א קליינע שיף אויף דיא גאנצע רייזע, וועלכע דארף געדויערן נים מעהר, וויא פינף — זעקס טעג.

קאפיטאן פארראגוט איז באַלד געגאנגען זוכען אזא שיף. קיין פאסט שיף איז גראַדע נים געוועזען דאמאלס אין עדען און ער האט געמוזט זוכען א זעגעל שיף.

אין פארט איז דאמאָלס געלעגען א זעגעל שיף מיט'ן נאמען „מאַקאַריאַ", וועלכעס פלעגט ארומפאהרען צווישען דער בוכטע טופאלד און ניי זעעלאנד. פארראגוט האט זיך ענטשלאסען צו דינגען דיזעס שיף.

ער האט עס אבער ניט געוואלט טהאן אליין אהן לארד גלענארוואן. פאר איהם איז יעדעס שיף גוט, פאר לארד גלענארוואן אבער, פאר לידי העלענא מוז מען האבען אנאנדער שיף.

ער איז דאהער געגאנגען אין האטעל רופען לארד גלענארוואן, ער זאל געהן אנקוקען דאס שיף און זאל זיך אויס גלייכען מיט'ן קאפיטאן איבער דיא רייזעקאסטען.

דער פראפעסאר און דער מאיאר האבען געזאגט, אז זיי ווילען מיטגעהן אנקוקען דאס נייע שיף. לארד גלענארוואן האט ניט געהאט וואס איינצו-ווענדען, און אלע זיינען געגאנגען צום פארט.

דאס שיף איז געלעגען ווייט פון'ם ברעג און זיי האבען געמוזט נעהמען א באט און צופאהרען צו איהר. פון'ם שיף איז אראפגעשפרונגען א שטריק לייטער, אויף וועלכען זיי זיינען ארויפגעגאנגען און האבען געבעטען דעם ערשטען מאט ראז, וועלכען זיי האבען בעגעגענט, ער זאל זיי שיקען דעם שיפס קאפיטאן, זיי דארפען איהם האבען זעהר נעטהיג.

אין איינינע מינוטען ארום איז ארויסגעקראכען פון א קאיוטע א ניעדעריגער, אבער שטארקער מאן מיט א רויטעס געזיכט, מיט אן איינגעפאלענער אדער צובראכענער נאז, מיט גראבע ליפען און פון א ווילדעס, פערנאכלעסיגטעס אויסזעהן. עס איז געווען דייטליך, אז זיי האבען פאר זיך א גראבען ווילדען מענשען. לארד גלענארוואן און דעם פראפעסאר איז ער זעהר ניט געפעלען. זיי האבען זיך אבער איבערלעגט, אז זיי דארפען מיט איהם זיין צוזאמען נור א גאנץ קורצע צייט, מאכט דאך ניט אויס, ווער ער איז און וואס ער איז.

— ועמען דארפט איהר? האט דער מאן געפרעגט גראב.

— מיר ווילען רעדען מיט'ן קאפיטאן פון דער „מאקאריא“, האט לארד גלענארוואן געענטפערט.

— איך בין דער קאפיטאן, האט דער מאן געזאגט בייז. — וואס דארפט איהר?

— געהט דיא „מאקאריא“ קיין אקלענד? האט לארד גלענארוואן ווייטער געפרעגט.

— זיא געהט קיין אקלענד. — וואס נאך דארפט איהר?

— זיא איז א פראכט שיף, וואס פאר א סחורות פיהרט זיא קיין אקלענד?

— יעדער זאך, וואס מען קען קויפען און פארקויפען. — וואס נאך דארפט איהר?

— ווען פאהרט זיא ארויס פון דאנען?

— מארגען. — וואס נאך דארפט איהר?

— וועט איהר אויפנעהמען פאסאזשירען קיין אקלענד?

— איך מוז וויסען, וואס פאר א פאסאזשירען דאס זיינען, איך מוז זיי זעהן, האט זיך דער קאפיטאן געבייזערט. איך מוז וויסען, אויב זיי וועלען צופריעדען זיין מיט'ן עסען אויף דער „מאקאריא“.

— זיי וועלען זיך מיטברענגען פראוויאנט און וועלען זיך אליין קאכען עסען, האט לארד גלענארוואן געזאגט.

— וואס נאך דארפט איהר? האט דער קאפיטאן געפרעגט.

— דאס איז אלעס.

— וויאפיעל פאסאזשירען זיינען זיי?

— ניין, זיעבען מענער און צוויי דאמען.

— איך האב נים קיינע קאיוטען פאר זיי.

— מיר וועלען שוין אויסגעפינען א פלאץ פאר דיא דאמען.

— וואס נאך דארפט איהר?

— אלזא, ווילט איהר אונז אויפנעהמען? האט פאררא גוט געפרעגט.

— מיר וועלען זעהן, האט דער קאפיטאן געענטפערט בייז.

ער האט זיך אביסעל דורכשפאצירט אויפ'ן דעק פון זיין שיף, האט עס בע־טראכט איינינע מינוט און האט זיך פלוצלונג געווענדעט צו זיינע געסט.

— וואס וועט איהר מיר געבען?

— וויא פיעל פערלאנגט איהר?

— פופציג פונט סטערלינג.

פאררא גוט האט געפרעגט מיט דיא אויגען לארד גלענארוואן, אויב ער ווילינט איין. לארד גלענארוואן האט א שאקעל געטהאן מיט'ן קאפ, אז ער איז איינפערשטאנען.

— גוט! מיר וועלען אייך געבען פופציג פונט, האט פאררא גוט געזאגט.

— דאס איז נור פאר דער שיף.

— נור פאר דער שיף.

— פאר עסען וועט איהר צאהלען עקסטרא.

— וועלען מיר צאהלען עקסטרא.

— אפגעמאכט! האט געזאגט דער שיפסקאפיטאן און האט אויסגעשטרעקט דיא האנד.

— איך מוז האבען האנד־געלד, האט ער ווייטער געזאגט גראב.

לארד גלענארוואן האט גענומען א פעקעל געלד און האט עס דערלאנגט פאררא גוט. דער נייער שיפסקאפיטאן איז איהם אזוי נים געפעלען, אז ער האט נים געוואלט מיט איהם פיעל רעדען. פאררא גוט האט גענומען פינף און צוואנציג פונט סטערלינג און האט זיי אפגעצעהלט דעם שיפס קאפיטאן.

— נאט אייך דערווייל פינף און צוואנציג פונט, העלפט געלד פאר דיא רייזע, דיא אנדערע העלפט וועלען מיר אייך געבען, איידער מיר וועלען אוועק פאהרען.

דער שיפס־קאפיטאן האט אריינגעלעגט דאס געלד אין קעשענע און האט נים גערעדט קיין ווארט. אונזערע רייזענדע האבען איהם בעטראכט מיט שטוינען.

— ווען פאהרען מיר? האט פאררא גוט געפרעגט.

— מאָרגען גאַנץ פריה מוזען אַלע זיין אויפ׳ן דעק. פונקט זעקס אוהר וועל איך אַרויספאהרען, איהר מעגט יא קומען און ניט קומען.

— מיר וועלען קומען פינקטליך.

לאָרד גלענארוואן מיט זיין פּאַרטיע זיינען באַלד אראפּגעגאנגען פון׳ם שיף. דער שיפס־קאַפּיטאַן האָט זיי זאָגאַר ניט געגריסט. ער האָט זיך אויף זיי ניט אומגעקוקט, גלייך ווי זיי וואָלטען גאָר אויף דער וועלט ניט געווען.

— וואָס איז דאָס פאַר אַ ווילדער מענש ? האָט דער פּראָפעסאָר י־פרעגט, ווען זיי זיינען ארוים אויפ׳ן ברעג.

— דאָס איז אן עכטער בער, אָדער אַ זעע־וואָלף, האָט פּאַראַגוט געזאָגט.

— ווי עס ווייזט מיר אויס, האָט דיעזער וואָלף אַמאָל געהאַנדעלט מיט מענשענפלייש, האָט דער מאַיאָר געזאָגט.

ער האָט געמיינט, אַז ער האָט געהאַנדעלט מיט נעגער־שקלאַפען. ער האָט זיי געפיהרט פון אפריקא קיין אַמעריקא.

— וואָס געהט עס אונז אן, וואָס ער איז, אָדער וואָס ער איז געווען? האָט לאָרד גלענארוואן געזאָגט. אויפ׳ן וועג וועלען מיר איהם זעהר ווייניג זעהן און נאך ווייניגער האבען מיט איהם צו טהאן; ווען מיר וועלען קומען קיין אקלענד, וועלען מיר פון איהם לויז ווערען אויף אייביג. — לאז ער זיין, וואס ער וויל זיך.

מען איז געקומען אין האטעל און מען האט דערצעהלט דיא דאַמען, אז זיי האבען שוין געדונגען א שיף קיין אקלענד. ליידי העלענא און מערי גראנט זיינען געוועזען זעהר צופריעדען, וואס זיי האבען שוין א שיף און וועלען שוין פאהרען.

לארד גלענארוואן האט זיי ערקלערט, אז דיא „מאקאַריאַ“ איז ניט אזוי גוט איינגעריכטעט, וויא דער „דונקאן“. זיי וועלען אויף דער „מאקאַריא“ ניט האבען אלע בעקוועמליכקייטען, וואס זיי האבען געהאט אויפ׳ן „דונקאן“.

— אלץ וועט זיין בעקוועמער, וויא אין וואגען, וועלכער איז געבליעבען שטעקען אין זומפ לעבען סנאָאי ריווער, האט ליידי העלענא געענטפערט. נאכ־דעם וואס מיר האבען דארט אויסגעשטאנען, איז שוין אויף יעדעס שיף בעקוועם.

יעצט האט מען אנגעהויבען זיך פאָרצובערייטען צו דער רייזע. אלבינעט איז געגאנגען איינקויפען פראוויאַנט. דער מאיאר איז געגאנגען קויפען געוועהר און אמוניציאן: פולווער און קוגעלן. איהם איז דער בייזער קאפיטאן שטאַרק ניט געפעלען און ער האט געוואלט, אז זיי זאלען זיין גוט בעוואפענט און זיך קענען וועהרען, אין פאל דער בייזער קאפיטאן וועט ווערן צופיעל בייז.

דער פראפעסאר איז ארומגעלאפען א גאנצען טאג זוכען א גוטע לאַנד־קאַרטע פון ניי זעעלאַנד. וויא קען ער פאהרען אין א נייעם לאנד און ניט האבען קיין לאַנדקאַרטע מיט זיך? — דאס איז אבער געווען קיין לייכטע ארבייט. אין א קליין פערווארפענע שטעדטעל, וויא עדען איז, קען מען ניט אזוי לייכט געפינען א לאַנדקאַרטע. דיא איינוואוינער אינטערעסירען זיך פיעל מעהר מיט זייערע פארמס, אלס מיט לאנדקאַרטען.

דער פראפעסאר האט אבער דאך געפונען, וואס ער האט געזוכט. ער האט

געטראפען, וואו צו זוכען — ביים לעהרער פון דער איינציגער שולע, וואס איז געוועןאין שטעדטעל.

ליידי העלענא און מערי גראַנט זיינען געגאנגען אין דיא מאגאזינען קויפען איינינע קליידער. זיי האבען געוואוסט, אז אקלענד איז א גרויסע שטאדט און מען מוז קומען אהין אנשטענדיג אנגעטהאן.

מילרעד האט זיך געפיהלט זעהר גוט. אלס עכטער מאטראָז, האט ער גע־גלויבט, אז דיא לופט פון'ם מעער וועט איהם אין גאַנצען אויסהיילען. ער האט נאך געפיהלט שמערצען פון דער וואונד, ער האט שוין אבער געקענט ארומגעהן אין צימער אהן א שטעקען.

לארד גלענארוואן האט געשיקט דעם מאַטראָז ווילסאן אויף דער „מאקאַריאַ“, ער זאל דארט מאכען א פלאַץ פאר דיא דאַמען. ווען ער איז געקומען אויף דער „מאקאריאַ“ און האט עס געזאגט דעם שיפס־קאפיטאן, האט ער פערצויגען דיא אקסלען און האט געלאזען ווילסאן טהאן, וואס ער וויל. ער האט מיט ווילסאן ניט גערעדט, האט איהם ניט געפרעגט, ווער ער איז און וויא ער הייסט. עס האט איהם קיין זאַך ניט געקימערט. ער איז געשטאַנען גאנץ רוהיג און האט אכטונג געגעבען, וויא מען האט אנגעלאדען דאס שיף מיט פעל. וואס געהט איהם אָן, וואס יענער טהוט? — פאר דיא פעל נעהמט ער געלד, פאר דיא פאסאַזשירען נעהמט ער געלד. עס האַרט איהם ניט, וואס דיא פעל מאכען דארט אונטען אין שיפסרוים, עס קימערט איהם ניט, וואס דיא פאסאַזשירען מאכען אויבען אויפ'ן דעק.

אזוי וויא לארד גלענארוואן און פאַרראגוט האבען ניט געהאט וואס צו טהאן, האבען זיי בעשלאסען, זיי זאלען נעהמען פערד און צו רייטען צו דער בוכטע טופאלד, זעהן, פיעלייכט וועלען זיי דאך געפינען עפעס א שפור פון דער „בריטאניא“, אדער פון'ם „דונקאן“.

לארד גלענארוואן איז נאך אלץ געוועזן פעסט איבערצייגט, אז אייערטאן איז געווים איינער פון דיא מאַטראָזען פון דער „בריטאניא“, זיין ערצעהלונג אי־בער דעם אונטערגאנג פון דער „בריטאניא“ ניט ווייט פון דער בוכטע טופאלד איז ריכטיג. — אלזא, וועט מען פיעלייכט קענען דאך עפעס געוואהר ווערן איבער קאפיטאן גראנט.

קאפיטאן פאַרראגוט האט געראַטהען, אז זיי זאלען פריהער צוגעהן צום קאמענדאַנט פון'ם פאָרט איהם פרעגען, ווער איז דער שיפס־קאפיטאן פון דער „מאקאַריאַ“ און אויב מען קען זיך אויף איהם פערלאָזען.

דער קאמענדאנט פון'ם פארט עדען האט זיי געגעבען פאָלגענדע אויסקונפט:

— דער שיפס־קאפיטאַן פון דער „מאַקאַריאַ“ הייסט וויליאם האלוואור, אדער, וויא מען רופט איהם געוועהנליך, בילי האלוואוד. ער פאהרט בעשטענדיג פון עדען קיין אקלענד, פיהרט איבער וואארען פון איין ארט צום אנדערן און איז זעהר גוט בעקאנט מיט'ן מעער אין יענע געגענדען. — ווער ער איז און וואס ער איז אמאל געוועזן קען ער ניט זאגען.

דאס איז געווען אלעס, וואס זיי האבען ערפאהרען איבערן שיפס-קאפיטאן אדער סקיפער, וויא מען רופט איהם אין יענע געגענדען, פון דער „מאקאריא" זיי זיינען דערמיט צופריעדען געווען. פאר זיי איז געווען גענוג צו וויסען, אז בילי האלוואוד קען דעם וועג קיין אקלענד.

יעצט זיינען זיי געריטען צו דער בוכטע טופאלד. עס איז אין גאנצען פינף מייל פון עדען צו דער בוכטע. אויף פרישע, שטארקע פערד פאהרט מען איין אזא שטרעקע אין א שטונדע. דיא רייזע איז געווען זעהר א טרויעריגע. דיא גע־געגנד איז געווען איינזאם, אויפן גאנצען וועג האבען זיי ניט איין מענשען ניט בעגעגענט. דאס מעער האט גערוישט און געקאכט, ווינע בייזע, צארניגע וועללען (כוואליעס) האבען זיך אנגעשלאגען אן דיא שטיינער פון'ם ברעג און זיינען צוריק געלאפען בעדעקט מיט שוים.

זיי זיינען באלד צוגעקומען צו דער בוכטע טופאלד. — עס איז דארט ניט געווען קיינער. קיין מענש, קיין טהיער, קיין שפור פון שיפען, קיין שפור פון'ם „דונקאן" אדער פון דער „בריטאניא".

— אייערטאן מיט זיין באנדע איז דאך דא געוויס געווען, האט לארד גלענארוואן געזאגט צו זיין בעגלייטער. טאם אויגוסטין איז ניט דער מענש, וועלכער זאל זיך אזוי לייכט אונטערגעבען. ער האט געוויס געקעמפפט ביז צום לעצטען טראפען בלוט, איידער ער האט איבערגעגעבען דעם „דונקאן". ווען ער האט געקעמפפט, האט דאך געמוזט בלייבען עפעס א שפור, עפעס א צייכען, אז מענשען זיינען דא געווען.

זיי האבען זיך צוטהיילט, לארד גלענארוואן איז געפאהרען אין איין זייט און פארראגוט — אין דער אנדערער זייט. ביידע האבען עטוואס געפונען.

פארראגוט האט געפונען דעם ארט, וואו אייערטאנס באנדע האט אויפגע־שלאגען איהר לאגער. אונטער א גרויסען בוים איז געווען שפורען פון מענשען. עס איז נאך געלעגען דאס אש און פערברענטע שטיקליך האלץ אויף דעם ארט וואו זיי האבען געקאכט אדער געבראטען זייער עסען.

לארד גלענארוואן האט געפונען נאך א בעסערע שפור. — אויף איינעם פון דיא קליינע בוימלאך מיט שארפע דערנער איז געהאנגען א שטיק פון א ראק פון א שטרעפלינג. עס איז געווען פון געלער פארב און האט געהאט אויף זיך דעם סטעמפעל פון'ם געפענגניס פון דער שטאדט פערטה.

ער האט זיך אומגעקעהרט און צוגערופען דעם קאפיטאן פארראגוט.

— זעהט איהר, פארראגוט, זיי זיינען דא געווען, דיא רויבער. וואס מאכען אונזערע קאמעראדען אויפן „דונקאן"?

— וויא עס ווייזט אויס, האט זיי אייערטאן גאר ניט אראפגעלאזען פון'ם שיף. ער איז געבליעבען שטעהן דא ערגעץ ניט ווייט און האט זיי ארויפגענומען אויפן שיף מיט דיא באטע.

— דיא רויבער! האט אויסגעשריען לארד גלענארוואן. דיא מערדער! —

זיי האבען געטייטעט מיינע גוטע מאטראזען! — מיר מוזען עס וועניגסטענס מעלדען.

זיי זיינען ארומגעריטען דיא בוכטע נאך איינינע צייט און זיינען ענדליך צוריקגעפאהרען קיין עדען.

לארד גלענארוואן האט געהאלטען פאר נאטהווענדיג, ער זאל מעלדען דער פאליציי פון'ם שטעדטעל, וועד עס האט ביי איהם צוגענומען זיין שיף און וויא אזוי מען האט עס צוגענומען. ווען מען איז דערפון געוואהר געווארען אין שטעדטעל, אזבען דשאנם מיט זיין באנדע האבען ענדליך פערלאזען אויסטראליען און געפינען זיך ערגעץ אויפ'ן מעער, איז אין גאנצען שטעדטעל געווארען א שמחה. אלע האבען זיך געפרעהט, וואס זיי זיינען בעפרייעט געווארען פון אזא געפעהרליכע באנדע רויבער.

מען האט צוגעזאגט לארד גלענארוואן, אז מען וועט טהאן אלעס מעגליכע נאכצויאגען דיא רויבער און ביי זיי אוועקנעהמען דעם „דונקאן". מען האט טעלעגראפירט קיין מעלבורן, קיין סידניי און קיין אדעלאאידא צו דיא גובערנאטארען און מען האט זיי געבעטען הילף. מיט איינעם ווארט, מען האט געטהאן אלעס, וואס א פאליציי קען טהאן, — צוזאגען, שרייבען און זוכען.

ווען דאס איז אויך געווען געענדיגט, איז מען צוריקגעגאנגען אין האטעל. דיא פארבערייטונגען זיינען פערטיג געווען, יעדער האט געטהאן, וואס ער האט געדארפט. אלעס איז געווען פערטיג צו דער רייזע מארגען גאנץ פריה.

דער אבענד איז פערגאנגען זעהר טרויעריג, יעדער האט זיך דערמאנט, וואס ער האט אויסגעליטען אין דיעזען שעהנעם לאנד אויסטראליען. יעדער האט געוואוסט, אז עס איז איינע פון דיא בעסטע, רייכסטע און גליקליכסטע לענדער. נור פאר זיי איז עס געווארען אזוי טרויעריג; זיי אליין האבען געליטען אין לאנד, וואו טויזענדע אונגליקליכע עמיגראנטען געפינען א גליקליכעם היים. לאזט אריין א שלאנג אין גן־עדן וועט זיא איהם פערגיפטען און דער בעסטער מענש וועט מוזען אנטלויפען.

מען האט זיך געזעצט צום טהעע. אלע זיינען געזעסען שטיל און האבען שטילערהייט געטרונקען זייער טהעע, נור דער פראפעסאר איז געווען אונרוהיג. ער איז ארומגעגאנגען אין צימער, האט געמאכט מיט דיא הענד און האט געברומט פאר זיך ווערטער, וועלכע קיינער האט ניט פערשטאנען.

קאפיטאן פארראגוט האט בעמערקט, אז זייט דער פראפעסאר האט געפונען דיא צייטונג, ווען זיי זיינען געלעגען אין זומפ לעבען סנאאי ריווער, איז ער אלץ פערטראכט און ברומט אלץ פאר זיך דיא ווערטער: א לאנד! א לאנד! ער האט שוין עטליכע מאל געפרעגט, וואס ער מיינט דער מיט, דער פראפעסאר אבער האט זיך אלץ אויסגעדרעהט און האט איהם קיין ריכטיגע אנטווארט ניט געגעבען.

דיעזען אבענד איז דער פראפעסאר געווען אזוי אויפגערעגט און אזוי אונרוהיג, אז קאפיטאן פארראגוט האט זיך ענטשלאסען, ווען זיי וועלען געהן זיך

לעגען שלאָפען, זאל ער איהם נאכגעהן אויף זיין צימער און זאל איהם ניט א-לאזען, ביז ער וועט איהם ערקלערן, וואס עס איז מיט איהם.

ער האט אזוי געטהאן. קוים איז יעדער זיך צוגאנגען אין זיין צימער, האט ער אנגעקלאַפט ביי איהם.

— פראָפעסאר פאַגאַנעל, האט ער איהם געזאגט, ווען ער איז אריינגעקומען און געזעהן, וויא דער פראָפעסאר געהט ארום אין זיין צימער פֿערטראַכט. — מיר זיינען דאך אלטע גוטע פֿריינד, זאגט מיר, וואס זייט איהר היינט אזוי אויפֿגערעגט?

דער פראָפֿעסאר איז געבליעבען שטעהן, האט איהם בעטראַכט איינינע מינוט און האט געענטפֿערט גאנץ רוהיג:

— ווער האט עס אייך געזאגט, אז איך בין אויפֿגערעגט? איך בין גאנץ רוהיג.

— פֿריינד פאַגאַנעל! האט פֿארראגוט געזאגט מיט א ביטענדער שטימע, איך זעה, אז איהר האט עפעס א געהיימניס; איך זעה, אז עפעס ווארגט אייך, שטיקט אייך — זאגט מיר, וואס דאס איז. פֿערטרויט מיר אלס פֿריינד.

— וואס קען איך טהאן? — מיינע געדאנקען לאזען מיך ניט רוהען. מיינע געפֿיהלע זיינען שטארקער פֿון מיר.

— וואס פֿאר א געפֿיהלע?

— איך פֿרעה מיך און איך בין פֿערצוויי‍פֿעלט.

— זיך פֿרעהן און זיין פֿערצווייפעלט אין איין צייט איז עטוואס זאנדערבאַר.

— און דאך איז עס וואהר. איך פֿרעה מיך, וואס מיר פֿאהרען קיין ניי זעעלאַנד. עס איז א נייעס לאנד, א מערקווירדיגעס לאנד, א וואונדער לאנד, וועלכעס איך האב אויך שוין לאנג געוואלט בערייזען. איך בין אבער פֿערצווייפֿעלט, וואס —

קאַפיטאַן פֿארראגוט האט געמיינט, אז ער איז פֿערצווייפֿעלט, וואס ער האט פערלארען יעדע האפֿנונג צו געפֿינען דעם קאַפּיטאַן גראַנט.

— האט איהר שוין פֿערלארען יעדע האפֿנונג? האט ער איהם געפֿרעגט.

— פֿערליערען יעדע האפנונג? איך? — פאַגאַנעל! — ניין, פֿריינד! דאס טהוט פאַגאַנעל ניט!

Spiro, Spero! — זא לאנג איך אטהעם, האף איך. דאס איז אן אלטעס לאַטיינישעס שפריכווארט. דאס איז מיין מאָטאָ, מיין לעבענס רעגעל. — איך לעב נאך, איך אטהעם נאך — און איך האף נאך Spiro, Spero!

2טעם קאַפיטעל.

אויף דער רייזע. דער פראָפעסאר דערצעהלט, וויא אזוי מען האט ענדעקט דיא אינזלען ניי זעעלאַנד.

דעם אנדערן טאג גאנץ פֿריה זיינען אלע אונזערע רייזענדע געגאנגען צום פארט, האבען גענומען א באָאט און האבען צוגערודערט צו דער „מאקאריא“. מען האט זיי אראפגעוואָרפען א שטריק-לייטער און מען האט זיי געהייסען ארויפ-

געהן. — קיין גוט מאָרגען, קיינע בעגריסונג, קיין העפליכעס וואָרט האָט מען פון׳ם סקיפּער, בילי האלוואוד, ניט געהערט. ער האָט זיך אזוי ווענינ אומ־געקוקט אויף זיינע פּאסאזשירען, ווי ער האָט זיך ניט אומגעקוקט אויף די פּעל, וועלכע ער האָט נעכטען אויפגעלאָדען אויף זיין שיף.

לאָרד גלענערוואן האָט גערעכענט, אז ער וועט וועניגסטענס זיין אזוי העפליך געגען די דאַמען, אז ער וועט זיי אנביעטען זיין קאיוטע. בילי האל־וואוד איז געוועזן אזוי העפליך געגען די דאַמען, ווי געגען די מענער. — ער האָט זיי זאָגאר ניט אנגעקוקט.

ווילסאָן האָט צורעכט געמאַכט אין א ווינקעל אויפ׳ן דעק אן ארט גע־צעלט און ליידי העלענא האָט זיך בעמיהט דאָרט איינצוּאָרדנען.

פּונקט זעקס אוהר האָט בילי האלוואוד געהייסען ארויפציעהן דעם אנ־קער און אויפלאָזען די זעגעל. אויף דער „מאקאריא״ זיינען געוועזן נור פינף מאַטראָזען. זיי האָבען געטהאָן זייער אַרבייט לאנגזאם און נאכלעסיג. וויל־סאָן האָט געוואָלט זיי העלפען. ער האָט בעסער פון זיי פערשטאַנען די ארבייט פון א מאַטראָז.

— רוהיג בלייבען ! האָט קאָמאנדירט בילי האלוואוד. אין קיין פרעמ־דע געשעפטען זיך מישען !

ער האָט פיינט געהאַט, אז מען זאָל איהם העלפען אָדער איהם ווייזען. ער פערשטעהט אליין זיין ארבייט. ווילסאָן איז צוריקגעגאנגען צו די איבע־ריגע און האָט זיך געזעצט לעבען זיי.

קאַפּיטאַן פּארראַגוט האָט אויך געזעהן, אז די מאַטראָזען פון דער „מאקאריא״ פערשטעהן זעהר וועניג, ווי אזוי צו רעגירען א שיף. ער האָט געשמייכעלט, ווען ער האָט געזעהן, ווי אזוי זיי האָבען צולאָזט די זעגעל, אזוי לאנגזאם, שווער און אונגעשיקט האָבען זיי זיך געריהרט.

ענדליך איז זיי דאָך געלונגען אויפצוציעהען די זעגעל און ארויסצו־פיהרען די „מאקארריא״ פון פּאָרט. קאַפּיטאַן פּאררעגוט האָט ערשט איינ־געזעהען, ווי לאַנגזאם די „מאקאריא״ האָט זיך געשלעפּט. דער ווינד איז געוועזן אין דער זייט, וואוהין זיי האָבען געדארפט, אלע זעגעל זיינע זיינען געוועזן אויסגעשפּאַנט און דאָך האָט זי זיך קוים געריהרט.

אך ! ווען מען זאָל איהם צולאָזען צום רודער ! ווי אנדערש וואָלט דאַן די „מאקאריא״ געטאַנצט! ער האָט אָבער מורא געהאַט ארויסצורעדען א וואָרט. דער סקיפּער האָט זיך געבייזערט און געשאָלטען, ווי דער טייפעל אליין.

לאנגזאם האָט זיך די „מאקאריא״ געגליטשט אויף די ניט גאַנץ רוהיגע וואַסערן פון׳ם אינדישען וועלט-מעער. די גרינע ברעגעס פון אויסטראַליען האָבען אָנגעהויבען בּיסלעך-ווייס צו פערשווינדען, מען האָט נאָך קוים געזעהן פון דער ווייטען די בערג בעדעקט מיט א בלויער גאַזע.

נעגען אבענד האָט זיך דער הימעל בעדעקט מיט וואָלקענס און עס האָט אָנגעהויבען צו רעגענען. אונזערע פּאַסאַזשירען האָבען געמוזט אַראָפּגעהן אין קיך, קיין אַנדערער ארט זיך צו שיצען פון׳ם רעגען איז ניט געוועזן. אין דעם

געצעלט, וואס ווילסאן האט געמאכט אויפ'ן דעק, איז געווען ווייניג פלאץ פאר זיי אלעמען. זיי האבען דארט געמוזט האלטען זייערע זאכען.

צום גליק, איז דאס עס־צימער לעבען דער קיך געווען גערוימיג גענוג און ריין גענוג פאר דיא „מאקאריא“. א קליינעס, דונקעלעס לעמפעל איז געהאנגען אויף א קייט און האט פערשפרייט אזוי פיעל ליכטיגקייט, אז זיי האבען ווייניגסטענס געקענט זעהן איינער דעם אנדערן.

אין דיזען עס־צימער זיינען זיי יעצט געזעסען אלע און האבען געשוויגען. יעדער איז געווען פערטיעפט אין זיינע געדאנקען, יעדער האט געפיהלט דעם אונטערשיעד צווישען „דונקאן“ און דער „מאקאריא“. בעזאנדערס טרויעריג איז געזעסען לארד גלענארוואן.

דער פראפעסאר איז זיך פערקראכען אין א ווינקעל און האט געברומט פאר זיך. דער מאיאר איז געזעסען, וויא א פערשטיינערטער, האט זיך ניט גערוהרט און האט קיין ווארט ניט געזאגט.

קאפיטאן פארראגוט און דער קליינער ראבערט זיינען פון צייט צו צייט ארויפגעגאנגען אויפ'ן דעק זעהן, וויא אזוי דאס וועטער איז און איין און וועג זיך צו קוקען צו זייערע זאכען.

וואס האט געברומט דער פראפעסאר? פאר וואס איז ער געווען אזוי אויפגערעגט און אזוי צוטראגען? ער האט זיך דערמאנט אן זייער גאנצער רייזע, פון טשילי, איבער דיא קארדאליערן, איבער דיא פאמפאס פון ארגענטיניען, איבער אלע אינזלען, ביז אויסטראליען. ער האט ווידערהאלט יעדעס ווארט פון דיא בריעף, וואס מען האט געפונען אין פלאש.

— זאל עס ווירקליך זיין ניי זעעלאנד? האט ער געטראכט. זאל עס מעגליך זיין, אז קאפיטאן גראנט האט געליטען שיפברוך לעבען דיא אינזלען פון ניי זעעלאנד? — פאר וואס ניט? אלעס איז מעגליך. ניי זעעלאנד ליעגט אויך אויפ'ן 37טען גראד. — אבער אין דיא בריעף שטעהט דאך דאס ווארט „קאנטיניי“.... עס מיינט געוויס, קאנטינענט, א לאנד — ניי זעעלאנד זיינען דאך אבער נור אינזלען?

אזוי האט דער פראפעסאר געטראכט אין דערהויך און האט געברומט פאר זיך אין דער צייט, וואס אלע זיינען געזעסען טרויעריג און פערטראכט.

וואס ברומט איהר דארט, פראפעסאר? האט ענדליך קאפיטאן פארראגוט געפרעגט. — קומט בעסער און דערצעהלט אונז עפעס איבער ניי זעעלאנד אדער איבער דיא אנדערע אינזלען, וועלכע ליעגען צו־ווארפען אין מעער ארום. — אין דרויסען גיעסט עס עמערוויים, מיר האבען אלענפאלס ניט, וואו צו שלאפען, דערצעהלט עפעס.

— יא, דערצעהלט עפעס, האט ליידי העלענא געבעטען. לאמיר אויך עפעס וויסען פון ניי זעעלאנד.

קוים האט ליידי העלענא זיך אויסגעדריקט, אז זיא וויל עפעס וויסען איבער ניי זעעלאנד, האט זיך דער פראפעסאר באלד אויפגעהויבען פון זיין ווינקעל, און

צוגעגאנגען צום גרויסען טיש, ארום וועלכען אלע זיינען געזעסען, האט זיך אניע־
דערגעזעצט און האט אנגעהויבען צו דערצעהלען.

— דעם 13טען דעצעמבער 1642 איז דער האלענדישער שיפס־קאפיטאן
טאסמאן, וועלכער האט ענטדעקט דאס גרויסע אינזעל „טאסמאניא", צום ערשטען
מאל צו געקומען מיט זיין שיף צו אונבעקאנטע גרויסע אינזלען, וועלכע הייסען
היינט ניי זעעלאנד. ער איז ארומגעפאהרען דיא אינזלען עטליכע טאג, ביז ער
האט ענטדעקט דעם קאנאל, וועלכער צוטהיילטביידע גרויסע אינזלען.

ער האט געשיקט עטליכע מאטראזען אויפ'ן לאנד. אין א פאר שטונדען
ארום זיינען זיי צוריק געקומען מיט א גאנצע באנדע ווילדע, וועלכע האבען בע־
וואינט דיעזע אינזלען. דיא ווילדע זיינען געוועזען פון מיטעל וואוקס, שטארק גע־
בויט, פון ברוינער אדער געלער פארב, מיט לאנגע שווארצע האר און אויפ'ן קאפ
האבען זיי געטראגען איינגעשטעקט א ווייסען פעדער. זיי האבען גערעדט און
געשריען, אבער קיינער האט זיי ניט פערשטאנען.

טאסמאן האט זיי געשענקט איינינע קלייניגקייטען: גלעקלעך, קנעפלעך
און אנדערע גלענצענדע זאכען. זיי האבען איהם געגעבען פיש און אייניגע
פריכטע. — דיא ערשטע צוזאמענקונפט צווישען דיא ווילדע און דיא אייראפעער
איז געוועזען א גאנץ פריינדליכע. דעם אנדערן טאג אבער, ווען דיא מאטראזען
האבען ווידער געוואלט אויסשטייגען אויפ'ן לאנד, זיינען דיא ווילדע אויף זיי
אנגעפאלען. זעקס מאטראזען האבען זיי געטויטעט און פיער זיינען קוים צוגע־
שוואומען צום שיף. דיא געטייטעטע מאטראזען האבען דיא ווילדע אויפגעפרע־
סען פאר טאסמאנ'ס אויגען.

טאסמאן האט אויסגעשאסען א פאר מאל פון דיא קאנאנען אויף זיין שיף.
דיא ווילדע זיינען זיך צולאפען. ער האט שוין אבער מורא געהאט ארויסצוגעהן
אויף דאס לאנד. ער איז נאך ארומגעפאהרען עטליכע טעג ארום דיא אינזלען
און האט זיי א נאמען געגעבען שטאאטען לאנד, ווייל האללאנד האט דאמאלס
געהייסען דיא שטאאטען.

טאסמאן האט ניט געוואוסט, אז דאס זיינען אינזלען. ער האט געמיינט,
אז ער האט ענטדעקט א נייעם וועלט טהייל. מיט דיעזער מיינונג איז ער געקו־
מען אהיים.

עס זיינען פערגאנגען הונדערט יאהר און קיינער איז ניט געפאהרען קיין
ניי זעעלאנד. מען האט גאר אן זיי פערגעסען.

אין 1752 איז א פראנצויזישער קאפיטאן מיט'ן נאמען סורוויל געקומען צו
דיעזע אינזלען. דיא ווילדע האבען איהם אויפגענומען זעהר פריינדליך, האבען
איהם איינגעלאדען צו זיך אין זייער דארף און האבען איהם זעהר גוט בעווירט־
העט. עס זיינען פערגאנגען עטליכע טעג. סורוויל איז געוועזען זיכער, אז ער האט
צו טהאן מיט שטילע רוהיגע מענשען.

איין מאל האט דער הויפטלינג פון'ם דארף זיי ווידער איינגעלאדען צו זיך.
סורוויל האט ניט געקענט געהן און האט געשיקט זיין ערשטען אפיציער, מאריאן,

מיט עטליכע מאַטראָזען. זיי זיינען ניט צוריק געקומען. סורוויל איז געוואָרען אונרוהיג און איז געגאַנגען מיט עטליכע בעוואָפּענטע מאַטראָזען זעהן, וואו זיין ערשטער אָפיציער געפינט זיך.

ער האט געפונען דאס דאָרף לעדיג, קיין מענש איז ניט געווען אין די הייזער. ער האט אנגעהויבען צו זוכען אין הויז פון׳ם הויפּטלינג און האט געפונען די פערבלוטיגטע קליידער פון זיין ערשטען אָפיציער. מען האט ווייטער געזוכט און מען האט געפונען גענוג בעווייזע, אז די ווילדע האבען אויפגעגעסען די מאַטראָזען און דעם ערשטען אָפיציער.

סורוויל האט געהייסען פערברענען דאס דאָרף און שיעסען אין וואַלד אריין. אויב ער האט וועמען געטראָפען, קען מען ניט זאגען. גיכער, האט ער קיינעם ניט געטראָפען. ווען ער איז געווען בערייט אוועקצופאָהרען און זיין שיף האט שוין אנגעהויבען אוועק צו רודערן פון ברעג, האט זיך געוויזען א באַנדע ווילדע אויף א בערגעל און זייער הויפּטלינג האט געשריען אין דער הויך:

— קוא — נוא מאַטע מאַריאָן! קוא — נוא האט אויפגעגעסען מאַריאָן.

קוא — נוא האט געהייסען דער הויפּטלינג.

בעמערקענסווערטה איז דער אבערגלויבען פון די ווילדע פון יענער געגענד. זיי האבען געזעהן, אז די מאַטראָזען געהען אין איינפאַכע קליידער, די אָפיציערן אבער טראָגען שעהנערע קליידער און געוויסע צייכענס, עפּאָלעטען אויף די פּלייצעס, און זיי האבען געזוכט אויפצופרעסען די אָפיציערן. זיי האבען געגלויבט, אז ווען זיי עסען אויף אן אָפיציער, ווערן זיי אויך אן אָפיציער.

דיעזער אבערגלויבען האט געקאָסט דאס לעבען פיעלע אָפיציערן און עדעל לייטע, וועלכע האבען אין יענער צייט בעזוכט יענע געגענדען.

ווען דער פראַנצויזישער קאַפּיטאַן, דער בעריהמטער רייזענדער, דומאַן דאָרוויללע, האט בעזוכט דיעזע אינזלען, איז אויף זיין שיף געווען א רייכער פראַנצויזישער גראַף. דומאַן דאָרוויל מיט זיינע אָפיציערן מיט׳ן גראַף זיינען געגאַנגען מאַכען א בעזוך א הויפּטלינג פון די ווילדע. ער האט זיי אויפגענומען זעהר פריינדליך און האט אויסגעפרעגט, ווער און וואס יעדער איז. ווען ער איז געקומען צום גראַף, האט איהם דומאַן דאָרוויל ערקלערט, וויא ווייט ער האט געקענט, וואס עס הייסט א גראַף.

דעם ווילדען איז עס שטאַרק געפעלען און ער האט זעהר געוואָלט ווערן א גראַף. אבער וויא אזוי ווערט מען א גראַף? — דאס איז אויך ניט אזוי שווער. מען דאַרף דעם גראַף איהם טויטען און איהם אויפעסען, ווערט מען א גראַף. — איך וויים ניט, אויב אין אנדערע לענדער ווערט מען א גראַף אויך אויף דער זעלבער אַרט אדער אויף אנאנדער אַרט, אין ניי זעעלאַנד איז עס דאמאַלס געווען אין דער מאָדע.

דער ווילדער הויפּטלינג האט אנגעהויבען צו זוכען אלע מעגליכע מיטעל צו פערנאַררען דעם גראַף ערגעץ אין א וואַלד אדער אין א שטיבעל נייט פון׳ם

דארף. ער האט איהם געוואלט אוועקשענקען זיין פרוי און זיינע צוויי טעכטער, ער זאל נור געהן מיט איהם.

צום גליק פארן גראף, איז מען שוין דאמאלס געוועזן בעסער בעקאנט מיטן כאראקטער פון דיא ווילדע.

דער גראף און דער שיפס-קאפיטאן האבען זעהר גוט געזעהן, וויא דיא אויגען פון'ם ווילדען גליהען, ווען ער דערזעהט דעם גראף און זיי האבען געוואוסט, וואס דאס בעדייטעט.

זיי זיינען געוועזן עטליכע מאל ביי איהם צו גאסט, אבער יעדעס מאל זיינען זיי געוועזן בעוואפענט פון קאפ ביז אין דיא פיס און האבען איהם יעדעס מאל געוויעזען, אז מיט זייערע ביקסען און פיסטאלעטען טאר מען ניט שפאסען.

אזוי זיינען זיי אוועקגעפאהרען און דער הויפטלינג פון דיא ווילדע איז טאקע נים געווארען קיין גראף.

אין 1469 האט דער בעריהמטער רייזענדער, קאפיטאן דשיימס קוק בעזוכט דיזע אינזלען. ער האט געוואלט זיך בעפריינדען מיט דיא ווילדע און האט ארויסגעשיקט עטליכע גוט בעוואפענטע מאטראזען אויף דאס לאנד מיט א בע-פעהל צו חאפען איינינע פון דיא ווילדע. עס איז זיי געלונגען צו חאפען צוויי ווילדע, וועלכע זיי האבען באלד געבראכט אויפן שיף.

קוק האט זיי געהאלטען עטליכע טעג, האט זיי געגעבען עסען און טרינקען און האט זיי נאך געשענקט פיעלע אייראפעאישע ארטיקעל. דאן האט ער זיי אפגעלאזען אין דער האפנונג, אז זיי וועלען דערצעהלען זייערע לאנדס לייט, אז דיא ווייסע מענשען זיינען גוט און פרום.

ער האט זיך אבער אפגענארט אין זיין האפנונג. דיא צוויי ווילדע, וועלכע זיינען געוועזן ביי איהם אויפן שיף, האבען דערצעהלט זייערע לאנדס לייט, אז אויפן שיף זיינען דא זעהר ווייניג מענשען און זעהר פיעל גוטע זאכען. מען דארף אלזא אנפאלען אויפן שיף און עס בערויבען. דעם קאפיטאן מיט דיא מאטראזען דארף מען אויפעסען.

אין א פאר טאג ארום זיינען זיך צונויפגעקומען עטליכע הונדערט ווילדע און זיינען אנגעפאלען אויף קאפיטאן קוק'ס שיף מיט אזא שטורם, אז קוק איז געוועזן געצוואונגען צו פייערן פון זיינע קאנאנען און מיט אלע זיינע ביקסען. ער האט געטייטעט זעהר פיעל פון דיא ווילדע, דיא איבעריגע זיינען זיך צולאפען.

קוק איז דאן אוועקגעפאהרען פון דיזער געגענד און איז צוגעקומען צו אנאנדער ארט אויף דיזעלבע אינזלען. ער איז שוין געוועזן פארזיכטיגער און האט קיינעם פון דיא ווילדע ניט צוגעלאזען צו זיין שיף. ער און איינינע געלערנטע זיינען ארום אויף דיא אינזעל און האבען זיא בעזוכט. זיי האבען געזאמעלט נייע סארטען גראזען, נייע סארטען פריכטע און מינעראלען.

זיי האבען אויך בעזוכט א פעסטונג פון דיא ווילדע. — אויף א הויכען בארג איז א שטיק פלאץ געוועזן ארומגעצאמט מיט שטארקע פלעקער גאנץ געדיכט אריינגעשלאגען אין דער ערד איינער לעבען אנדערן.

דיא ווילדע האבען דאַמאָלס נאָך ניט געוואוסט פֿון קיין אייזען. העק און מעסער פֿלעגען זיי מאַכען פֿון שאַרפֿע שטיינער. זייערע שפּיזען זיינען געווען געמאַכט פֿון דיא ציינער פֿון'ם האַי פֿיש און פֿון אַנדערע פֿיש.

דריי מאָל האט דער בעריהמטער רייזענדער, קאַפּיטאַן קוק, בעזוכט דיא אינזלען פֿון ניי זעעלאַנד. ער איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט זיי בעשריעבען, אַז זיי בעשטעהען פֿון צוויי גרויסע און פֿיעלע קליינע אינזלען. ער איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט געצייכענט דיא לאַנד-קאַרטע פֿון ניי זעעלאַנד. זיין לאַנד-קאַרטע איז אויך דיא בעסטע און ריכטיגסטע.

אין 1800 איז צוגעקומען צו דיא אינזלען ניי זעעלאַנד אַ קויפֿמאַנשיף מיט'ן נאָמען „אַרגאָ", דער שיפֿס-קאַפּיטאַן באַדען איז בעקאַנט געוואָרען מיט אַ הויפּטלינג, ראַנגי-הו, וועלכער האט געהאַט אַ נעפֿען מיט'ן נאָמען דואַ-טאַראַ. דיעזער יונגער מאַן איז געווען זעהר וויסענס בעגעריג. ער האט געזעהן, אַז דיא וויסע מענשען זיינען פֿיעל געשיקטער און פֿעהיגער פֿון זיינע לאַנדס לייט און האט געוואָלט זיך אויסלערנען זייערע קענטניסע.

ער האט געבעטען דעם שיפֿס-קאַפּיטאַן באַדען, ער זאָל איהם מיטנעהמען אין דיא לענדער פֿון דיא וויסע מענשען. פֿאַר זיינע רייזע קאָסטען האט ער איהם אַנגעבראַכט אַזוי פֿיעל פֿריכטע און פּראָוויאַנט, אַז עס איז גענוג געווען פֿאַר אַלע מענשען אויפֿ'ן שיף פֿון ניי זעעלאַנד ביז ענגלאַנד.

זאָ לאַנג דיא שיף איז געשטאַנען ניט וויט פֿון ניי זעעלאַנד, האט דער קאַפּיטאַן בעהאַנדעלט זיין ווילדען פּאַסאַזשיר זעהר גוט. קוים אָבער איז מען געקומען אין דער מיט מעער, האט ער איהם אַנגעהויבען צו בעהאַנדלען אַלס שקלאַף. ער האט איהם געהייסען טהאָן דיא שווערסטע אַרבייטען, האט איהם געשלאַגען פֿאַר יעדע קלייניגקייט און וואָלט איהם געווים געווען דערהרגעט, ווען דער גייסטליכער פֿון'ם שיף זאָל זיך ניט געווען אַננעהמען פֿאַר'ן אונגליקליכען ווילדען.

ווען מען איז געקומען קיין לאָנדאָן, איז דער אונגליקליכער דואַ — טאַראַ געווען האַלב טויט פֿון הונגער און שלעג, וועלכע ער האט בעקומען אויפֿ'ן וועג. דער גייסטליכער האט געזעהן, אַז מען זאָל איהם אויפֿנעהמען אין אַ האָספּיטאַל און מען זאָל איהם אויסהיילען. ער האט איהם פֿאָרגעשטעלט דעם ענגלישען קעניג מיט'ן הויף. — דואַ-טאַראַ האט פֿערבראַכט דריי יאָהר אין לאָנדאָן. ער האט זיך אויסגעלערנט ענגליש און איינינע אייראָפּעאישע קענטניסע.

ענדליך, האט ער אַנגעהויבען צו בעטען, מען זאָל איהם שיקען אַהיים. דער קעניג און דער הויף האָבען איהם געשענקט פֿיעלע פּרעזענטען און האָבען געהייסען איהם מיטגעבען אייראָפּעאישע פּראָדוקטען, ווייץ, קאָרן, גערשטען און אַנדערע פֿריכטע, ער זאָל זיי פֿאַרזעען אין דערהיים. — אויפֿ'ן וועג האט דער שיפֿס-קאַפּיטאַן ביי איהם אַלעס צוגענומען און האט איהם פֿערקויפֿט פֿאַר אַ קנעכט.

פֿיערצעהן יאָהר, פֿון 1800 ביז 1814 האט זיך דער אונגליקליכער דואַ-טאַראַ

ארומגעוואַלגערט אויף אַלע מעערע, ביז ער האט ענדליך איינגעבעטען א שיפס־קאפיטאן, ער זאל איהם ברענגען אהיים.

וואס פאַר א בעגריף ער האט געהאט פון דיא ווייסע מענשען, פון זייער ציוויליזאציאן און פון זייער מענשענפריינדליכקייט, קען מען זיך שוין לייכט פאַרשטעלען. מען וואלט געקענט אנשרייבען א גאנצעס בוך איבער דיא רייזען און ליידען פונ׳ם אונגליקליכען דוא־טאַראַ. ער האט אבער זעהר פיעל געלערנט אויף זיינע רייזען און, ווען ער איז געקומען אהיים, האט ער געוואלט איינאַרדענען זיין לאנד אויף אייראפעאישער אַרט. — ליידער, איז ער באלד געשטארבען. דאס איינציגע, וואס ער האט אויסגעלערנט זיינע לאנדס לייט, איז געווען דער געברויך פון פייער וואפען.

זייט ער איז געקומען אהיים און האט זיי ערקלערט, וויא אזוי צו געברויכען א ביקס, פלעגען דיא ווילדע בעטען פון יעדער שיף, וועלכעס פלעגט צו קומען צו זיי, מען זאל זיי געבען אדער פערקויפען ביקסען, פולווער און קוגעלן.

פון 1814 האט דיא ענגלישע רעגיערונג זיך אנגעהויבען צו צוקוקען צו דיא אינזלען ניי זעעלאנד. דיא ערשטע זאַך, וואס זיא האט געטהאן, איז געווען, וואס זיא האט אנגעהויבען צו שיקען אהין מיסיאָנערן.

דער ערשטער מיסיאָנער איז געווען דער גייסטליכער מארסדאן, דערזועלבער, וועלכער האט מיטלייד געהאט מיט דעם אונגליקליכען דוא־טאַראַ. ער האט אפגעקויפט פון דיא ווילדע א גרויס שטיק לאנד פאַר צוועלף העק. דיא ווילדע האבען איהם נאך געהאָלפען בויען א הויז אליין פאַר דעמזועלבען פרייז.

פון דאמאלס אן זיינען צוגעקומען נאך מיסיאנערן און האבען זיך בעזעצט אין אנדערע געגענדען פון דיא אינזלען. אזוי וויא דאס לאנד איז זעהר גוט און זעהר פרוכטבאַר, האבען דיא מיסיאָנערן באלד צוגעצויגען עמיגראנטען און ע[...] האט זיך אנגעהויבען דיא ערשטע קאלאָניעס פון אייראפעער אין ניי זעעלאנד.

דיא ערשטע קאלאניסטען האבען אבער זעהר פיעל געליטען פון דיא ווילדע פעלקער, וועלכע האבען בעוואוינט יענע געגענדען. דיא ווילדע פלעגען בעשטענדיג פיהרען קריעג צווישען זיך און פלעגען אפט ארייַנשלעפען דיא אייראפעע[ר] אין זייערע קריעג.

מען מוז זאגען דיא וואהרהייט, דיא ערשטע קאלאניסטען זיינען ניט געווען גאנץ גוט און פרום. זיי האבען אפט בעליידיגט דיא ווילדע און צוגענומען זייער לאנד אדער דיא פריכטע פון זייערע פעלדער.

דיא ווילדע פון ניי זעעלאנד זיינען ניט גלייך צו דיא ווילדע פון אויסטראַליען. זיי זיינען קלוג, קריעגעריש, טאפפער, מוטהיג און האבען זיך פערטהיידיגט ביז צום אייסערסטען. זיי האבען ניט געוואלט דערלאָזען, אז פרעמדע זאלען צונעהמען זייער לאנד. זיי האבען געקעמפפט פאַר זייער פאטער לאנד. צווישען זיי און דיא אייראפעער זיינען פארגעקומען שרעקליכע, בלוטיגע קריעג. ענדליך, אין 1842 האט עס ענגלאנד אין גאנצען אפגענומען און האט איבערגעלאזען דעם לעצטען פירסט פון דיא ווילדע א קליין שטיקעל לאנד, וואו ער מיינט, אז ער

איז א קעניג, אין דער וואהרהייט אבער האט ער קיין מאכט ניט צו טהאן דיא קלענכטע זאך ביי זיך אין דערהיים.

8טעס קאפיטעל.

דיא רייזע. דעם פּראפּעסאָרס וויימערע ערצעהלונגען.

דיא ערצעהלונגען פון'ם פּראפעסאר איבער ניי זעעלאנד האבען אלעמען פעראינטערעסירט. עס איז געווארען שפּעט. דער רעגען האט נאך אלץ ניט אויפגעהערט. יעדער איז אנטשלאפען געווארען, וואו ער איז געזעסען.

דעם אנדערן טאג האט דער רעגען אויפגעהערט און אונזערע רייזענדע האבען וועניגסטענס געקענט זיצען אויפ'ן דעק פון'ם שיף. דעם שיפס-קאפּיטאַן האט מען זעלטען געזעהן. ער האט פיינט געהאט זיך צו בעשעפטיגען מיט זיין שיף. זיינע מאטראזען האבען געטהאן, וואס זיי האבען געוואלט, דאס הייסט, זיי האבען גאר ניט געטהאן. זיי האבען געלאזען געהן דיא „מאקאריא", וואוהין זיא האט אליין געוואלט.

קאפיטאן פארראגוט האט זיך געריסען ביי דיא האָר, ווען ער האט געזעהן, וויא נאכלעסיג און וויא שלעכט דיא „מאקאריא" פיהרט זיך. ער האט געזאגט שטילערהייט צו ווילסאן און מילרעד, זיי זאלען זיך צוקוקען גאנץ גוט, וויא דיא שיף געהט. קוים וועט ער אויסגעפינען, אז עס איז דא א געפאהר, וועט ער אליין נעהמען פיהרען דיא שיף.

אזוי זיינען פערגאנגען דריי טאג און דיא „מאקאריא" האט נאך ניט נעד מאכט א דריטעל וועג. פאררגוט האט אויפגעזוכט דעם שיפס-קאפיטאן און האט איהם געזאגט, אז ווען מען זאל ריכטיג רעגירען דיא „מאקאַריאַ", וואלט זיא געפאהרען פיעל שנעלער.

בילי האלוואוד האט איהם אזוי אפגעזיעדעלט און אזוי אנגעשאָלטען, אז דער גוטער מאַן האט שוין מורא געהאט ארויסצורעדען א וואָרט. עס האט איהם אבער טיעף געקרענקט. ער האט איבערגערעדט מיט'ן פראפעסאר און מיט'ן מאיאָר און האט זיך מיט זיי בעראַטהען, וואס ער זאל טהאן.

— איך מיין, אז מיר דארפען איהם ניט הערן, האט דער מאיאר געזאגט. קוים פערשטעהט איהר, אז בילי האלוואוד קען דיא „מאקאַריאַ" ניט רעגירען, דארפט איהר איהם ניט הערן, נעהמען דעם רודער אין דיא הענד און פיהרען דאס שיף, וויא איהר פערשטעהט. — מיר שיינט, אז ער איז שטענדיג שיכור. ווען מיר וועלען קומען קיין אקלענד, מעג ער טהאן מיט זיין שיף, וואס ער וויל, זא לאנג אבער מיר זיינען אויפ'ן וועג, דארפען מיר זארגען פאר זיך.

— איך וועל עס מוזען טהאן, האט פאררגוט געזאגט. דאס שלעכטע איז אבער, וואס מיר איז דאס מעער אין דיעזע געגענדען וועניג בעקאנט. איך בין דא קיין מאל ניט געוועזן. איך קען נור דעם הויפט וועג פון מעלבורן קיין בינא. דאס מעער ארום ניי זעעלאנד אבער איז מיר ניט בעקאנט.

— האט ער דען ניט קיין מעער קארטע? האט דער פראפעסאר געפרעגט. דאס מוז דאך זיין אויף יעדען שיף.

— בילי האלוואוד ווייס ניט פון קיין מעער קארטע, האט פאררא‍גוט גע־ענטפערט. מעגליך, אז ווען ער זאל זאגאר האבען אזא קארטע, וואלט ער ניט געקענט זיא לעזען. — ער דארף אויך קיין קארטע ניט. ער איז דא אין דערהיים און קען דאס מעער. מיר אבער וועט עס זיין זעהר שווער צו פיהרען דיא „מאַ־קאַריאַ“ אין דיעזע געגענדען.

— וויא עס ווייזט אויס, מיינט בילי האלוואוד, אז זיין שיף קען שוין אליין דעם וועג. דערפאר זארגט ער זיך פאר איהר ניט, האט דער פראפעסאר געלאַכט.

— איהר שפאַסט, פראפעסאר, ביי מיר אבער איז עס קיין שפאַס. וואס וועלען מיר טהאן, ווען דיא „מאקאריא“ וועט ערגעץ פערקריעכען צווישען שטיי־נער, ווען בילי וועט זיין שכור? — איך ווייס זעהר גוט, אז דאס מעער לעבען ניי זעעלאנד איז זעהר אונרוהיג. עס געפינען זיך דא זעהר פיעל שטיינער אונטערן וואסער. אין ערטער זיינען דא זאנד־בענק, — ערטער, וואו דאס מעער איז ניט טיעף און דאס שיף קען זיך פערגראבען אין זאַמד.

— אלזא, וואס וועלען מיר טהאן אין אזא פאַל? האט דער מאיאר געפרעגט.

— מיר וועלען מוזען נעהמען דיא באָאטע פון דער „מאקאַריאַ“ און אויף זיי זיך צושלאָגען ערגעץ צו א ברעג.

— וויסט איהר אבער, אז אין ניי זעעלאנד זיינען נאך דא פיעל ווילדע און מיר קענען אריינפאַלען זעהר אין שלעכטע הענד? האט דער פראפעסאר געפרעגט.

— איך ווייס עס, האט פאררא‍גוט גזאגט טרויעריג.

— מיינט איהר דיא פעלקער, וועלכע הייסען מאָרי? האט דער מאיאָר געפרעגט.

— איך מיין דיא מאַאָרי, האט דער פראפעסאר געענטפערט. איך ווייס, אז זיי האבען נאך יעצט שטאַרק ליעב מענשענפלייש און ווען עס טרעפט זיי א גליק צו חאַפּען עטליכע ווייסע שטילערהייט, אז דיא ענגלישע רעגיערונג זאל דערפון ניט געוואהר ווערן, שעהמען זיי זיך ניט און פרעסען זיי אויף.

— עס קען זיך נאך פערגלוסטען איינעם פון דיא מאַאָרי צו ווערן א פראַ־פעסאר פון געאָגראַפיע, האט דער מאיאָר געלאכט.

-- אן ענגלישער מאיאָר איז א גרעסערע עהרע, האט דער פראפעסאר געענטפערט.

— וויא באלד אזוי, האבען מיר גאר ניט וואס צו טראַכטען פון׳ם קאפיטאַן גראנט, האט פאררא‍גוט גזאגט טרויעריג.

— מיר קענען געפינען א שפור פון דער „בריטאניא“ ביי דיא ברעגעס פון ניי זעעלאנד, האט דער פראפעסאר ערקלערט. דיא ברעגעס זיינען מייסטענס בעזעצט מיט אייראפעאישע קאלאניסטען. דיא מאַאָרי געפינען זיך טיעף אין לאנד. איך בין געפאהרען מיט פערגניגען איבער דיא פאמפאס פון זיד אמעריקא און איבער דיא וועלדער פון אויסטראליען, איך וועל מיך אבער ניט איינשטעלען צו

פֿאהרען אין דיא וועלדער פֿון ניי זעעלאנד אהן א בעגלייטונג פֿון סאלדאטען.

ער האט אנגעהויבען צו דערצעהלען, וויא פֿיעל שיפֿען האבען שוין געליטען, ווען זיי זיינען צוגעקומען קיין ניי זעעלאנד.

ערשט ניט לאנג, אין 1815, איז אן ענגלישע שיף מיט'ן נאמען „בראדהערס“ פֿערשלאגען געווארען קיין ניי זעעלאנד. דער שיפֿס־קאפּיטאן טאמפּסאן האט געדארפֿט עפּעס רעפּארירען אין זיין שיף. ער איז ארויס אויפֿ'ן ברעג און האט אנגעהויבען אויסצוהאַקען ביימער. דיא ווילדע זיינען געוואהר געווארען, זיינען צוגעקומען און האבען זיך געוויעזען זעהר פֿריינדליך. זיי האבען זאגאָר געהאלפֿען שלעפּען דיא קלעצער צום ברעג און האבען זיי געבראכט פֿיש און פֿריכטע. דיא מאטראזען זיינען שוין געווען אזוי זיכער און אזוי פֿערגלויבט אין דיא ווילדע, אז זיי האבען ניט מיטגענומען זייערע וואַפֿען.

איין טאג, ווען פֿיערצעהן מאטראזען האבען געארבייט אונטער דער אויפֿזיכט פֿון אן אָפֿיציער, זיינען אויף זיי אנגעפֿאַלען עטליכע הונדערט ווילדע, האבען זיי געטויטעט און האבען זיי אוועקגעשלעפּט צו זיך אין דאָרף אריין, ריכטיגער געזאגט, צו זיך אין דער פֿעסטונג, פּאַה, אויף זייער שפּראַכע.

דער קאפּיטאן פֿון'ם שיף האט דערהערט דיא געשרייען פֿון זיינע אונגליקליכע מאטראזען און איז געלאָפֿען מיט זיינע איבעריגע מענשען זיי העלפֿען. עס איז אבער שוין געווען צו שפּעט. איידער זיי האבען זיך געריהרט, זיינען דיא ווילדע שוין געווען ביי זיך אין פּאַה.

דער קאפּיטאן האט בעלאגערט דעם דאָרף א גאַנצען טאג. זיינע ביקסען האבען גאר ניט געהאלפֿען. זיי האבען ניט געקענט דורכדרינגען דיא גראבע קלעצער פֿון'ם פּאַה. ער האט זיך ענטשלאסען צו ברענגען א קאנאָנע פֿון'ם שיף איידער מען האט זיא געבראַכט, איז געווארען נאכט. ביי נאכט האט ער גאר ניט געקענט טהאן מיט דער קאַנאָנע. גאנץ פֿריה האט ער געפֿונען דיא שטאַרקע טויערן פֿון'ם פּאַה אָפֿען. אין פּאַה איז ניט געווען קיין לעבעדיגער מענש. — דיא ווילדע זיינען אנטלאָפֿען דורך א געהיימען גאַנג.

ווען זיי זיינען אריינגעקומען אין פּאַה, האט זיך זיי פֿאָרגעשטעלט א שרעקענס סצענע, וועלכע איז אונמעגליך צו בעשרייבען מיט ווערטער.

דאס זיינען דיא ווערטער, וועלכע דער שיפֿס־קאפּיטאן האט אליין אנגעשריעבען אין זיין טאגע בוך:

איך האב ניט קיין ווערטער צו בעשרייבען דיא סצענע, וועלכע אונזערע אויגען האבען געזעהן אין פּאַה. קעפּ, הענד, פֿיס, געדערם און לונגען פֿון מענשען, פֿון אונזערע קאמעראדען, זיינען געלעגען צו־ווארפֿען אויפֿ'ן זאַמד. הינד זיינען געשטאנען און האבען זיי גאנץ רוהיג געפֿרעסען. אין איין שטוב האבען מיר געפֿונען דיא לאפּעטע פֿון א מענשליכען קערפּער אנגעשטעקט אויף א הילצערנעם שפּיז. אין אנאנדער שטוב האבען מיר געפֿונען לעהמענע טעפּ, אין וועלכע דיא ווילדע האָבען געקאכט דאס פֿלייש פֿון אונזערע קאמעראדען.“

אין 1829 האט דאס זעלבע פּאסירט מיט דעם ענגלישען שיף האועס. וועלכעס

איז געפאהרען פון אויסטראליען און האט געליטען פון א שרעקליכען שטורם, וועלכער האט צובראכען איהר גרויסען זעגלבוים. דער שיפס-קאפיטאן איז ארויסגעפאהרען אויפ'ן ברעג אויסהאקען א בוים פאר'ן זעגעל. דער הויפטלינג ענאראראפון'ם דארף וואיקאטא איז אויף איהם אנגעפאלען, האט געטייטעט עטליכע מאטראזען און האט זיי אויפגעפרעסען פאר די אויגען פון די איבעריגע, וועלכע האבען געמוזט אנטלויפען מיט'ן שיף.

דער פראפעסאר האט נאך דערצעהלט פיעלע טרויעריגע געשיכטען פון מארד און מענשענפרעסעריי, וואס די ווילדע פון ניי זעעלאנד האבען בעגאנגען. מיר ווילען ניט אויפרעגען אונזערע לעזער מיט דיעזע בלוטיגע געשיכטען. עס איז גענוג, וואס מיר האבען שוין אנגעשריעבען.

פארראגוט און דער מאיאר האבען זיך פערטראכט. עס איז ריכטיג, אז די ענגלישע רעגיערונג וואכט יעצט און דערלאזט ניט מעהר די ווילדע אנפאלען אויף שיפען. דאס איז אבער אלץ אין די געגענדען, וואו עס זיינען שוין דא גוט איינגעארדענטע קאלאניען. אין דער מיט פון די אינזלען, בעזאנדערס אבער אין דער זיד זייט (דרום זייט) זיינען נאך דא ערטער, וואו קיין אייראפעאישער פוס איז נאך ניט געטרעטען, וואו די ווילדע הערשען נאך, ווי זיי ווילען. וואס טהוט מען, ווען עס הויבט זיך אויף א שטורם ווינד און פערשלאגט די „מאקאריא" אין אזא געגענד?

4טעם קאפיטעל.

די „מאקאריא" געהט אונטער.

לאנגזאם, זעהר לאנגזאם האט זיך די „מאקאריא" געקייקעלט אויף די אונרוהיגע וואסערן פון וועלט מעער. שוין זעקס טאג זיינען פערגאנגען, זייט זיי זיינען ארויסגעפאהרען פון עדען און נאך האט מען קיין לאנד ניט געזעהען.

עס איז נאך געווען א גליק, וואס דער שיפס-קאפיטאן בילי האלוואוד האט זיך ניט געקימערט, ווי די „מאקאריא" געהט. איהרע זעגעל-ביימער זיינען געווען אזוי אלט און אזוי פערפוילט, אז ווען מען זאל געווען אויפציעהען אלע זעגעל און עס זאל געווען אנקומען א שטארקער ווינד, וואלט ער געוויס געווען צובראכען די זעגלבוימער און צוריסען די זעגעל. מעגליך, ער וואלט זאגאר איבערגעקעהרט די גאנצע „מאקאריא".

דאס וועטער איז געווען מייסטענס זעהר שלעכט. דער רעגען האט גאר ניט געוואלט אויפהערן. ליידי העלענא, מערי און ראבערט גראנט, דער פראפעסאר און לארד גלענארוואן האבען געמוזט זיצען אונטען אין קיך, וואו עס איז ניט געווען גאנץ ריין און ניט גאנץ אנגענעהם. לארד גלענארוואן האט געליטען מעהר פון אלעמען. ער האט ניט געקענט לאנג בלייבען אונטען. ער איז יעדע מינוט געלאפען אויפ'ן דעק זעהן, פיעללייכט זעהט מען שוין לאנד.

פארראגוט פלעגט שטענדיג איהם נאכגעהן. צום אונגליק האבען זיי פערלארען זייערע פעלד גלעזער (אזא סארט ספעקטיוו) ווען זיי זיינען אריבערגע-

פֿאהרען דעם סנאָאי ריווער. עס איז זיי צוואַר געבליעבען נאך דעם פּראָפֿעסאָר׳ס טעלעסקאָפּ. ער האט איהם בעשטענדיג געטראגען אויף דיא פּלייצעס און האט איהם ניט פֿערלאָרען. אויפֿשטעלען א טעלעסקאפּ אבער און איהם איינאָרדענען, צופּאַסען צו דיא אויגען, איז א גאנצע ארבייט.

אויפֿ׳ן זיעבענטען טאג נאך זייער ארויספֿאהרען פֿון ערדען איז לארד גלענארוואן מיט׳ן קאפּיטאן פֿארראגוט ווידער געשטאַנען אויפֿ׳ן דעק און האבען געקוקט אויפֿ׳ן וואסער.

— איך קען עס גאר ניט פֿערשטעהן, פֿארוואָס מיר זעהן נאך קיין לאנד ניט, האט פֿארראגוט געזאגט. מיר שיינט, אז איך האב נאך נעכטען ביי נאַכט געזעהן דאס ליכט פֿון׳ם לייכט טהורעם פֿון אקלענד.

— איך זוך ניט דאס לאנד, האט לארד גלענארוואן געענטפֿערט טרויעריג. וואס איז מיר דער אונטערשיעד אויב איך וועל קומען מיט א טאָג פֿריהער אדער מיט א טאָג שפּעטער קיין אקלענד? — איך זוך עטוואס אנדערש. — איך זוך דעם „דונקאן״. עפּעס זאגט מיר דאס הערץ, אז ער איז דא ערגעץ אין דיעזע געגענדען. איך בין ניט אבערגלויביש, איך פֿיהל אבער, אז מיין שיף איז ערגעץ ניט ווייט.

— איך וואלט יעצט אויף קיין פֿאל ניט געוואלט בעגעגענען דעם „דונקאן״, האט פֿארראגוט געזאגט.

— פֿארוואס איז?

— איהר פֿרעגט נאך! וואס קענען מיר עטליכע טהאן געגען אזא באַנדע, וויא אייערטאנ׳ס? אונזער „מאַקאַריא״ איז אזוי שוואַך און אזוי אומגעלומפּערט, אז מיר וואלטען זאגאַר ניט געקענט אנטלויפֿען פֿון זיי.

— אנטלויפֿען? האט אויסגערופֿען לארד גלענארוואן. איך וואלט ניט אנטלאָפֿען.

— וואס דען וואלט איהר געטהאן? זיך שטעלען שלאָגען מיט זיי? — איך מיין, אז אונזער בילי האלוואוד וואלט אונז פֿערקויפֿט פֿאר עטליכע פֿונט שטער־לינג. אייערטאן וואלט געוויס געגעבען פֿאר אונז עטליכע פֿונט. עס זאל זיך ניט געפֿינען קיינער, ווער עס זאל זוכען דעם „דונקאַן״.

— איהר האט רעכט, פֿאַרראגוט. מאנכע מאל ווער איך אזוי פֿערצווייפֿעלט, אז איך וואלט שוין געוואלט זיין אין דערהיים, אין מיין שלאס מאלקאלם און שווערן, איך זאל אין ערגעץ ניט פֿאהרען. אייניגע מאל ווערט מיר דאס לעבען איבערדריסיג. נאך דעם, וואס מיר האבען איבערגעליטען אין אויסטראליען, דאַרפֿען מיר טרעפֿען אויף אזא שיף, אויף וועלכע מיר זיינען קיין מינוט ניט זי־כער, אז זיא זאל ניט צושלאגען ווערן אן א שטיין אדער זאל פֿערזינקען ערגעץ אויף א זאנד באנק.

— זייט רוהיג, לארד גלענארוואן, האט פֿארראגוט געזאגט מיט א פֿעסטער שטימע. בילי האלוואוד איז שטענדיג שיכור, זיינע מאטראָזען זיינען ניט פֿעהיג. איך האלט אבער מיינע אויגען אָפֿען. קוים וועל איך זעהן, אז דיא „מאקאריאַ״ נעהמט נים, וואו עס דארף צו זיין, וועל איך זיא אויסדרעהן צוריק אין מעער. איך

גיב גוט אכטונג. געגען א געפֿאהר אויפֿין מעער קען איך זיא שוין אפהיטען, געגען „דונקאן“ אבער בין איך, לײדער, ניט אים שטאנד זיא צו פֿערטהײדיגען.

זײ האבען נאך גערעדט אײניגע צײט און האבען געמוזט ארונטערגעהן. עס האט װיעדער אנגעהויבען צו רעגענען. נאך פֿארראגוטס רעכנונג האבען זײ שוין געדארפֿט זײן גאר ניט װײט פֿון אקלענד.

דער טאג איז פֿערגאנגען, עס איז געװארען נאכט. א שטארקער װינד האט זיך אויפֿגעהויבען, דאס מעער איז געװארען אונרוהיג. דער הימעל האט זיך פֿערדעקט און האט זיך אנגעטהאן אין א דונקעל גרויען מאנטעל, גלײך װיא ער האט אויך געװאלט זיך שיצען פֿאר דאס שלעכטע װעטער.

װיא נאכלעסיג און בעטרונקען בילי האלװאוד איז געװען, איז ער דאך געװען א שיפֿס־קאפיטאַן און האט פֿערשטאַנען, אז דיא נאכט װעט זײן זעהר אונרוהיג. ער איז ארויסגעקראָכען פֿון זײן קאַיוטע, האט זיך אויסגעװישט דיא אויגען, האט אנגעהויבען צו שאָקלען מיט זײן רויטען קאפּ און האט אנגעהויבען צו שילטען און צו זידלען זײנע מאַטראָזען. װען ער האט אויסגעשאָטען דעם גאנצען פֿאָרראטה (זאַפּאַס) פֿון זידלערײען און שימפֿפֿערײען, האט ער אנגעהויבען צו בעטראכטען דיא זעגעל און דיא זעגעלבוימער. — װען דיא אינספּעקציאָן האט זיך געענדיגט, האט ער אנגעהויבען אויסצוטהײלען זײנע בעפֿעהלע. דערבײ האט ער נאך אויסגעזוכט זעלטענע קללות און נײע שימפֿװערטער, װעלכע ער האט געװאוסט אײנצופֿלעכטען אין זײנע בעפֿעהלע אזוי געשיקט, אז אויסער זײנע מאטראָזען האט קײנער ניט געקענט װיסען, װעלכעס װארט איז א בעפֿעהל און װעלכעס װאָרט איז א קללה.

קאפּיטאן פֿארראגוט האט זיך גוט צוגעקוקט און צוגעהערט צו אלעמען, װאס בילי האלװאוד האט געטהאן און האט געפֿונען, אז ער פֿערשטעהט דאך זײן פֿאַך. זײנע בעפֿעהלע זײנען געװען גאַנץ פּראַקטיש און האבען געצײגט, אז ער איז װירקליך א גוטער מאטראָז און װײס, װיא צו רעגיערן א שיף.

דער װינד איז געװארען אלע מאל שטארקער, דאס מעער אונרוהיגער. דיא „מאקאריא“ האט אנגעהויבען צו טאַנצען אויף דיא גרײצטע װעללען (כװאַליעס). בילי האלװאוד האט גענומען דעם רודער אין דער האנד. לײדער, איז דיא „מא־קאריא“ געװען אזא שװערעס, אלטעס און אומגעלומפּערטעס שיף, אז זיא האט ניט געװאלט אדער ניט געקענט פֿאלגען דעם רודער.

— איז דא עפּעס א געפֿאהר? האט פּלוצלונג לארד גלענארװאן געפֿרעגט.

ער איז ניט געװען קײן געלערנטער מאטראז, ער האט אבער אזוי פֿיעל ארומגערײזט אויפֿין מעער, אז ער האט שוין פֿיעלעס פֿערשטאַנען, װיא אזוי מען דארף רעגיערן מיט א שיף אין דער צײט פֿון א שטורם.

— װאלט עס געװען אנאנדער שיף, האט פֿארראגוט געענטפֿערט, װאָרט איך געזאגט גאנץ בעשטימט, אז עס איז קײן געפֿאַהר. אויף דער „מאקאריא“ װײס איך ניט װאס צו זאגען. אזא סאָרט שיף האב איך קײן מאל ניט קא־מאַנדירט.

אימער אונרוהיגער איז געווארען דאס מעער. בערג מיט וואסער האבען זיך געקייקעלט אויפ'ן דעק פון דער „מאקאריא“ און האבען אפגעוואשען און אפגעשווענקט אלעס, וואס זיי האבען געטראפען. דאס איז נאך אלץ קיין געפאהר ניט געוועזען. עס וואלט געקענט ווערן געפעהרליך, ווען בילי האלוואוד און זיינע מאטראזען וואלטען פערגעסען צו פערמאכען א טהיר אין רוים פון דער „מאקאריא“, דאן וואלט געווען א געפאהר, אז דאס וואסער זאל ניט איינדרינגען אין שיף און מאכען זיא נאך שווערער. — בילי האלוואוד איז אבער געווען א גוטער מאטראז און האט פערמאכט אלע טהירען און אלע עפענונגען.

פון דעסטוועגען איז פאררעגוט און ווילסאן ניט אפגעטרעטען פון'ם דעק. זיי האבען זיך צוגעהערט צו יעדען גערויש און האבען זיך צוגעקוקט צו יעדע בעוועגונג פון דער „מאקאריא“.

אום האלב נאך עלף האט פאררעגוט געהערט א זאנדערבארעס רוישען און קאכען. זיין שארפעס אויער האט באלד דערהערט, אז דאס איז קיין געוועהנליכעס רוישען פון דיא וועלען.

— מיר זיינען ניט ווייט פון א ריף, האט ער געזאגט צו ווילסאן.

(אין דעם טהייל „אויסטראליען“ האבען מיר שוין בעשריעבען, וואס א ריף איז).

— יא, האט ווילסאן געענטפערט, דיא וועלען שלאגען זיך אן אן א הארטע זאך. עס איז גאר ניט ווייט.

— מיר זיינען ניט מעהר, וויא א פאר מייל ווייט פון לאנד, האט ווילסאן געזאגט.

פאררעגוט איז יעצט צוגעגאנגען צו דער פארענטשע פון'ם שיף, האט זיך אריבערגעבויגען און האט געזאגט.

— ווילסאן, גיב מיר דאס בליי!

איך מוז דא ערקלערען מיינע לעזער, וואס דאס בליי איז און צו וואס ער ווערט בענוצט.

עס איז א גאנץ געוועהנליך שטיקעל בליי צוגעבונדען צו א לאנגע און שטארקע שנור. דיא שנור איז אויסגעמאסטען און אויף יעדע פינף פוס איז געמאכט א קנופ. ווען דיא שנור האט 20 קניפ, הייסט עס, אז זיא האלט הונדערט פוס דיא לענג.

ווען מען וויל וויסען, וויא טיעף דאס מעער איז אין אן ארט, ווארפט מען אריין דיא שנור מיט'ן בליי אין וואסער און מען זעהט, וויא פיעל קניפ עס געפינען זיך אונטערן וואסער. זאגאר ביי נאכט, אין דער גרעסטער פינסטערניס, קען מען וויסען, וויא טיעף דאס מעער איז. דער מאטראז, וועלכער ווארפט אריין דאס בליי, דארף נור צעהלען, וויא פיעל קניפ ער האט אפגעוויקעלט.

קאפיטאן פאררעגוט האט זיך געהייסען געבען דאס בליי אום צו וויסען, וויא טיעף דאס מעער איז דארט, וואו דיא „מאקאריא“ געפינט זיך יעצט.

ווילסאן האט לאנגזאם אראפגעלאזען דיא שנור. ביים צווייטען קנופ איז דאס בליי געבליעבען שטעהן.

— צעהן פום דיא טיעף, האט ווילסאן גערופען.

פאררארגוט איז צוגעלאפען צו בילי האלוואוד און האט אויסגעשריען:

— קאפיטאן! דאס שיף איז נאהענט לעבען דיא ריפפען!

בילי האלוואוד האט ניט געענטפערט. פאררארגוט האט איינגעזעהן, אז ער מוז אליין עפעס טהאן. ער איז צוגעלאפען צום רודער און האט אנגעהויבען אויס-צודרעהן דאס שיף צוריק צום מעער. ווילסאן האט אוועקגעשטויסען דעם מאטראז, וועלכער האט געוואלט צונויפציעהען דיא זעגעל און האט צולאזט דיא זעגעל אין דער זייט, וואו דער ווינד האט געבלאזען, אז דאס שיף זאל אוועקגעהן פון'ם לאנד.

בילי האלוואוד איז געווען איבעררעאשט און האט גאר ניט געוואוסט וואס צו טהאן. ער האט ערשט יעצט איינגעזעהן, אז אין דער פינסטער האט ער גע-מאכט עפעס א פעהלער. ער האט פערלארען דעם וועג אדער דער שטארקער ווינד האט צוגעטריעבען דיא „מאקאריא" צום לאנד. נאך זיין רעכנונג האבען זיי געדארפט זיין דרייסיג—פיערציג מייל ווייט פון אקלענד, אין דער וואהרהייט אבער זיינען זיי געווען פיער—פינף מייל ווייט פון ניי זעעלאנד, אבער גאנץ ווייט פון אקלענד.

דא האט זיך ארויסגעוויעזען דער גרויסער אונטערשיעד צווישען א גע-לערנטען מענשען, וועלכער וויים, וואס ער טהוט און פערשטעהט, וואס ער טהוט און פון א מענשען, וועלכער האט ניט געלערנט און טהוט דיא זאך, נור וויל ער איז געוואינט עס צו טהאן אויף א געוויסער ארט. בילי האלוואוד האט געוואוסט דעם וועג קיין אקלענד. קוים אבער האט איהם דער ווינד אראפגעטריעבען פון'ם וועג, האט ער זיך שוין קיין עצה ניט געקענט געבען. ער איז געווען פערצווייפעלט און האט געוואלט לאזען דאס שיף געהן, וואוהין דער ווינד וועט זיא טרייבען.

קאפיטאן פאררארגוט דאגעגען האט זעהר גוט פערשטאנען, אז ווען מען לאזט דיא „מאקאריא" געהן איהר וועג, וועט זיא זיך צושלאגען אן דיא ריפפען. ער האט זיך דאהער בעמיהט זיא צו טרייבען צוריק אין מעער, וואו דאס וואסער איז טיעף. ווען עס וועט איהם געלינגען זיא צו ברענגען צוריק אין טיעפען וואס-סער און זיך צו האלטען דארט ביז טאג, זיינען זיי גערעטעט. ביי טאג וועט בילי האלוואוד פיעללייכט געפינען דעם וועג; ביי טאג וועט פאררארגוט אליין זעהן, וויא צו פיהרען דאס שיף. ביי טאג ענדליך קענען זיי בעגעגענען א שיף, וועל-כעס וועט זיי ארויספיהרען אויפ'ן ריכטיגען וועג.

עס איז איהם געלונגען אוועקצוקעהרען דיא „מאקאריא" פון דיא ריפפ'ס, וועלכע זיינען געווען פון פארנט. פאררארגוט האט געזעהן א בארג מיט שוים פאר זיך. ער האט געמיינט, ער האט שוין גערעטעט דיא „מאקאריא", באלד אבער האט ער דערהערט א שרעקליכעס רוישען און זיעדען הינטער דער שיף. — ער

האט נאך ניט געוואוסט, אז דיא „מאקאריא" איז פערקראכען אין א לאנגע — א גרויס שטיק מעהר, ארום און ארום זיינען ריפּפּען. — ער האט פראבירט אויס־דרעהען דאס שיף אין אנאנדער זייט — דערזועלבער רעש און דערזועלבער בארג מיט שוים! — ער האט פראבירט זיא קירעווען אין א דריטער זייט — ווידער דאס זעלבע!

יעצט איז געקומען דיא שרעקליכסטע מינוט. פאררארגוט האט אנגעהויבען צו פערשטעהן זיין לאגע.

ער האט באלד געהייסען ווילסאן און מילרעד צו דרעהן דעם רודער אין אנאנדער זייט. ער אליין האט זיך גענומען אויפציעהען דיא זעגעל אין דער האפ־נונג, אז דער שטארקער ווינד וועט אריבערטראגען דיא „מאקאריא" איבער דיא ריפּפען. עס האט געווירקט. דער ווינד האט ווירקליך אויפגעהויבען דאס שיף און האט זיא א שליידער געטהאן אויף א ריף, זיא איז אבער דארט געבליעבען, וויא צוגעשמידט. דער פארנט פון דער „מאקאריא" איז געשטאנען אויפ'ן ריף, דער הינטער טהייל איז געבליעבען אין דיא רוישענדע וועלען.

דיא „מאקאריא" האט זיך געגעבען אזא שטארקען זעץ אן דעם ריף, אז דיא גלעזער פון דיא לאמפען זיינען צובראכען געווארען און אלע פאסאזשירען זיינען אומגעפאלען. ווען דער ערשטער שרעק איז פאראיבער, זיינען אלע ארויס־געלאפען אויפ'ן דעק זעהן, וואס איז געשעהן. פאררארגוט האט זיי בערוהיגט, אז עס איז גאר נישט. זיי מעגען צוריקגעהן. ער האט געוואוסט, אז דיא „מאקאריא" זיצט פעסט און וועט זיך שוין ניט ריהרען פון איהר ארט.

— זאגט מיר דיא וואהרהייט, פאררארגוט, האט לארד גלענארוואן געבעטען. אין וואס פאר א לאגע געפינען מיר זיך?

— דערווייל שטעהט דיא „מאקאריא" אויף איין ארט, האט פאררארגוט גע־ענטפערט. וואס שפעטער וועט זיין, ווייס איך ניט. מעגליך, אז דאס מעער וועט אונז פערשלינגען. מיר האבען נאך אבער צייט דאריבער נאכצודענקען.

— עס איז יעצט נאך צוועלף, האט לארד גלענארוואן ווייטער געזאגט, וועלען מיר אויסהאלטען ביז טאג?

— איך ווייס ניט, איך האף אבער, אז דאס שיף וועט אויסהאלטען.

— וואלט ניט גלייך געווען, מיר זאלען אראפלאזען דיא באטע?

— יעצט איז עס אונמעגליך. דאס מעער רוישט און קאכט. דרויסען איז שטארק פינסטער. וואס וועט אונז העלפען, ווען מיר זאלען אראפלאזען דיא באטע? — מיר קענען יעצט גאר ניט מאכען. מיר מוזען ווארטען, ביז עס וועט ווערן טאג.

אונטערדעסען איז בילי האלוואוד ארומגעלאפען אויפ'ן דעק, וויא א וואהנ־זיניגער. זיינע מאטראזען אבער האבען גאנץ רוהיג ארויפגעקייקעלט א פעסעלע ברענדי און האבען אנגעהויבען צו טרינקען. זיי האבען גוט פערשטאנען, אז ביז טאג האבען זיי גאר ניט וואס צו טהאן. אלזא, דארף מען טרינקען.

קאפיטאן פאררארגוט אבער איז עס גאר ניט געפעלען. ער האט מורא

נעהאט, זיי זאלען זיך שטארק אנשכורן און זאלען אנהויבען זיך צו שלאגען אדער צו בעאונרוהיגען דיא דאַמען. ער האט זיך געווענדעט צום שיפּס-קאפּיטאן און האט איהם נעבעטען, ער זאל ניט דערלאזען זיינע מאטראזען אזוי פּיעל טרינקען. בילי האלוואוד אבער האט איהם ניט געהערט. ער איז געווען אויסער זיך, איז ארומגעלאפּען וויא א װאהנזיניגער, און האט געשריען:

— איך בין פּערלארען! איך בין רואינירט! דיא „מאקאריא" איז אונטערנעגאנגען! מיין גאנצע שיפּס-לאדונג איז פּערלארען!

פּארראגוט האט געזעהן, אז ער וועט מיט איהם גאר ניט מאכען. ער האט געהייסען זיינע קאמעראדען, זיי זאלען אנלאדען זייער געוועהר און זאלען זיין פּאָרבערייטעט אויף יעדען פּאַל.

— איך וועל דערשיעסען יעדען, וועך עס וועט וואַגען צו צוגעהן צו דיא דאַמען, האט דער מאיאר געזאגט. מיט דיעזע הינט דארף מען קיין מיטלייד ניט האבען.

וויא עס ווייזט אויס, האבען דיא מאטראזען פּערשטאנען, אז זיי האבען פּאר זיך ענטשלאָסענע מענשען, וועלכע וועלען זיי ניט דערלאָזען מאכען א געשלעג. זיי האבען צוואר פראבירט נעהמען איינינע זאכען, וועלכע האבען געהערט צו דיא פּאַסאַזשירען; ווען זיי האבען אבער געזעהן, וויא דער מאיאר האט זיך געציעלט מיט זיין ביקס, זיינען זיי אנטלאפּען אין זייערע קאַיוטען און האבען זיך מעהר ניט געוויעזען.

יעצט איז פּארראגוט געווען דער איינציגער בעל הבית אויפ׳ן שיף. ער האט אויסגעשטעלט וואַכען און איז אליין ארומגעגאנגען און האט בעטראכט דאס מעער פּון אלע זייטען.

ער האט געהייסען דיא דאמען זיך לעגען שלאפּען, ווייל מארגען וועלען זיי געווים האבען א שווערע ארבייט. לארד גלענארוואן האט געהאלטען דיא וואַך פּארן געצעלט, וואו דיא דאמען זיינען געשלאפּען.

דאס שיף האט זיך ניט גערירהרט. דער ווינט האט נאכגעלאזען, נור דאס מעער האט גערוישט און געשוימט. אזוי זיינען פּערגאנגען עטליכע שווערע, לאנגע און באַנגע שטונדען.

ענדליך, אום פּיער אוהר האט זיך געוויעזען דער ערשטער שיין פּונ׳ם יונגען טאג. דער הימעל איז נאך געווען בעדעקט מיט וואלקען און אין דער לופּט האט געשוועבט א דיקער נעבעל. — מען האט נאך גאר ניט געקענט זעהן. לאנגזאם, זעהר לאנגזאם איז דאס מאל טאג געווארען. — באלד אבער האט פּארראגוט אנגעהויבען צו זעהן און צו דערקענען, וואו זיי זיינען. פּון דיא בלויע וואַסערן האבען זיך אויפּגעהויבען הויכע, שוואַרצע, שפּיציגע ריפּען. עס איז געווארען העלער און מען האט דערזעהן ערגעץ ווייט, זיעבען—אַכט מייל ווייט, ניעדעריגע בערגלעך. — דאס איז ניי זעעלאַנד.

קיינער פּון אונזערע רייזענדע, אויסער דיא דאמען, איז א גאנצע נאכט ניט

געשלאָפען. יעדער איז געשטאַנגען אויפ'ן דעק און האָט געזוכט מיט די אויגען דאָס לאַנד.

— וואו איז בילי האַלוואָוד? האָט לאָרד גלענאַרוואַן געפרעגט. ער וויים געוויס, וואָס פאַר א געגענד מיר זעהען דאָרט. ער איז דאָך גוט בעקאַנט מיט דיעזער געגענד.

אַלע האָבען זיך אומגעקוקט.—בילי האַלוואָוד איז ניט געווען אויפ'ן דעק.

— וואו זיינען די מאַטראָזען? האָט לאָרד גלענאַרוואַן ווייטער געפרעגט.

קיינער פון די מאַטראָזען איז ניט געווען אויפ'ן דעק.

— זיי ליעגען אַלע שכור, האָט געזאָגט דער מאַיאָר.

— מען מוז זיי אויפוועקען, האָט לאָרד גלענאַרוואַן געזאָגט. מיר מוזען זעהן צו פאָהרען צום לאַנד און מיר דאַרפען זיי ניט איבערלאָזען דאָ אַליין.

ווילסאָן איז אַראָפּגעגאַנגען אין די קאַיוטען אויפוועקען דעם שיפס-קאַפּי־טאַן מיט זיינע מאַטראָזען. — אין די קאַיוטען איז קיינער ניט געווען. ער איז געגאַנגען אין קיך — די קיך איז לעדיג. ער איז אַראָפּגעגאַנגען אונטען אין רוים, וואו דער פּראָוויאַנט איז געלעגען. — נישטאָ קיינער. ער איז ארויפגעגאַנגען און האָט עס געמעלדעט זיינע קאַמעראַדען.

— וואָס זאָל דאָס הייסען? האָט לאָרד גלענאַרוואַן אויסגערופען פערוואונ־דערט.

— זאָלען זיי האָבען אריינגעשפרונגען אין וואַסער? האָט דער פּראָפעסאָר געפרעגט.

— אַלעס איז מעגליך, האָט פּאַרראַגוט געזאָגט ערנסט.

ער איז געוואָרען זעהר אונרוהיג, ווען ער איז געוואָהר געוואָרען, אַז ניט דער שיפס-קאַפּיטאַן, ניט די מאַטראָזען זיינען נישטאָ אויפ'ן שיף.

— איך וועל אויף זיי ניט וואַרטען, האָט ער געזאָגט. קומט, ווילסאָן און מילרעד, לאָמיר אַראָפּלאָזען די באָטע.

זיי זיינען צוגעגאַנגען צו דעם אָרט, וואו די באָטע פלעגען הענגען, און האָבען געפונען דאָס אָרט לעדיג. — די באָטע זיינען פערשוואונדען.

פטעס קאַפּיטעל.

וואָס טהוט מען?

עס איז געווען דייטליך, אַז בילי האַלוואָוד מיט זיינע מאַטראָזען האָבען אַראָפּגעלאָזען די באָטע און זיינען אנטלאָפען אויף זיי. דורך די פינסטערקייט פון דער נאַכט און דורך דאָס רוישען פון'ם מעער האָבען אונזערע רייזענדע ניט גע־הערט און ניט געזעהן, ווען און וויא אזוי זיי האָבען עס געטהאָן.

— דער שורקע! האָט אויסגערופען דער מאַיאָר. — א שיפס-קאַפּיטאַן דאַרף זיין דער לעצטער צו פערלאָזען זיין שיף, ווען זיא איז אין געפאַהר און ער איז געווען דער ערשטער.

— דעסטאָ בעסער! האָט פּאַרראַגוט געזאָגט. — זיי וואָלטען אונז קיין נוצען ניט געבראַכט און וואָלטען אונז נור געשאַדעט.

— אלענפאלס דארפען מיר זיי ניט, האט לארד גלענארוואן זיך אפגערופען; מיר האבען אונזער אייגענעם קאפיטאן און אונזערע אייגענע מאטראָזען. זאגט וואס מיר זאלען טהאן, פארראגוט! מיר וועלען אייך אלע פאלגען.

לארד גלענארוואן, דער פראפעסאר, דער מאיאָר און דיא צוויי מאַטראָזען האבען זיך ארומגעשטעלט ארום קאפיטאן פארראגוט און האבען גענוואָרט, ער זאל זיי זאגען, וואס זיי זאלען טהאן. קאפיטאן פארראגוט איז ארומגעגאנגען אויפ'ן שיף פון איין עק ביז צום אנדערן, האט בעטראכט דאס מעער ארום, האט גענומען ביים פראפעסאר זיין טעלעסקאפ און האט זיך צוגעקוקט צום לאנד און האט ענדליך געזאגט:

— עס זיינען דאָ צוויי וועגען, וויא אזוי אונז צו רעטען. דער ערשטער וועג איז, מיר זאלען ארויסווארפען פון דער „מאקאַריאַ" אלע שווערע זאַכען: דיא פעל, דעם פראָוויאַנט, אלערליי אייזענס און אנדערע שווערע זאכען. זיא וועט דאן ווערן פיעל לייכטער, וועט שווימען העכער און, ווען דאס מעער וועט צוקומען אין דער צייט פון דער פלוט, וועט זיא אריבערשווימען דיא ריפפען. יעצט איז דיא עבביע. דאס מעער איז אפגעפאַלען, דערפאר שטעקען דיא ריפפען ארויס פונ'ם וואסער און דיא „מאקאַריא" קען זיך ניט ריהרען. ווען עס זאל אונז געראטהען אויסצולעדיגען דיא „מאקאַריא", איידער דיא פלוט וועט אנקומען, זיינען מיר גערעטעט.

דער אנדערער וועג איז, מיר זאלען צוברעכען דעם דעק פון דער „מאקאַריא", מאכען פון דיא ברעטער און קלעצער א פלאט (פלאָס) און אויף איהם צו שווימען צום ברעג. דאס לאנד איז ניט ווייט, אין א קורצע צייט וועלען מיר צו שווימען צום לאנד.

— אויב עס איז נור דא א מעגליכקייט אויפצוהויבען דיא „מאקאריאַ", האט לארד גלענארוואן געזאגט, איז געוויס גלייכער מיר זאלען זיא אויפהויבען און אויף איהר צופאהרען צום ברעג.

— געוויס איז אזוי גלייכער, האט זיך אפגערופען דער פראפעסאר. מיר וועלען ווענינגסטענס צוקומען צום ברעג אויף א שיף און וועלען קענען ווייטער פאהרען, ווען מיר וועלען ניט טרעפען קיין מענשען אויפ'ן ברעג. — איך וואלט זעהר ניט געוואלט ארויסגעהן אין אן אונבעוואוינטער געגענד אין ניי זעעלאנד. איך האב ניט פיעל צוטרויען צו ניי זעעלאנד.

— דער פראפעסאר האט פאלקאמען רעכט, האט פארראגוט ווייטער געזאגט. — מיר ווייזט אויס, אז בילי האלוואוד איז אראָפגעקראכען פון וועג און איז פערפאהרען זעהר ווייט פון אקלענד. עס איז זעהר מעגליך, אז מיר געפינען זיך יעצט אין דער ווילדעסטער געגענד פון ניי זעעלאנד און מיר וועלען מוזען פאהרען עטליכע טעג צוריק, ביז מיר וועלען צוקומען צו א געגענד, וואו עס וואינען ציוויליזירטע מענשען.

— פיעללייכט איז אבער דיא „מאקאריא" בעשעדיגט? האט ליידי העלענא

געפרעגט. זיא האט זיך זעהר שטארק אנגעשטויסען אן דיא שטיינער און האט געקענט בעקומען א לאָך. ווען מיר וועלען זיא אויפהויבען, וועט דאס וואסער אריין אין איהר.

— דאס איז אלעס מעגליך, איך קען עס אבער ניט וויסען. מיר וועלען שפּעטער זעהן, וואס מיר זאלען ווייטער טהאן. אין פאַל, אז דיא מאקאריא איז בעשעדיגט און מיר וועלען ניט קענען זיא רעפּארירען, וועלען מיר מוזען מאכען א פּלאָס.

— אלזא, מיין איך, אז מיר זאלען צוערשט זעהן, אויב דיא „מאַקאַריאַ" איז ניט בעשעדיגט, האט דער מאיאר געזאגט, דאן וועלען מיר וויסען, וואס מיר האבען צו טהאן.

אלע זיינען אראפּגעגאנגען אונטען אין רוים פון׳ם שיף, וואו עס זיינען געלעגען דיא באַלען פּעל. מען האט געמוזט ארויסווארפען עטליכע באַלען, איידער מען האט געקענט צוקומען צום באדען זעהן, אויב עס איז ניטא קיין וואסער אינעווייניג. אום ארויסצו־ווארפען דיא פּעל האט מען געמוזט צובינדען א לאנגע שטריק אויף א רעדעל צו איינעם פון דיא זעגעלבוימער. איין עק פון׳ם שטריק האט מען אראפּגעלאזען אין רוים און צו איהם צוגעבונדען דעם באַלען.

מען האט געארבייט זעהר שווער צוויי שטונדען נאך אנאנדער, ביז מען איז געווען אים שטאַנד צו וויסען, אויב דיא „מאקאַריא" איז ניט בעשעדיגט. מען האט אויסגעפונען, אז אין איינינע ערטער האבען זיך דיא ברעטער צורוקט. אין שיף איז געווען צוויי פוס דיא טיעף וואַסער. דיא פּאָמפּעס פון דעם שיף אבער זיינען נאך געווען גאנץ גוט און עס איז געווען גאנץ לייכט אויסצופומפּען דאס וואַסער. דאס איז אבער אויך קיין לייכטע ארבייט. מען מוז דערביי ארבייטען שווער איינינע שטונדען. דערפאַר אבער וועט דיא „מאקאַריאַ" ווערן נאך לייכטער.

ווען פּאררא‏גוט האט אלעס בעטראכט און אלעס בעקלערט, האט ער גע־הייסען דעם מאטראָז ווילסאן, ער זאל זיך אראפּלאזען אין מעער זעהן, אין וואס דיא „מאקאריא" איז געבליעבען שטעקען: אויף שטיינער אדער אויף א זאנד באנק. דאס איז געווען זעהר א וויכטיגע פראַגע. עס קומט אמאָל פאָר, אז א שיף קריעכט אריין צווישען צוויי שטיינער און בלייבט דארט שטעקען אזוי פעסט, אז מען קען זיא שוין ניט ארויסשלעפּען, מען מוז זיא דאן דארט איבערלאזען.

ווילסאן האט אויסגעפונען, אז דאָס שיף שטעקט אין א זאנד באנק. דיא שארפּע זייט פון פּארנט האט זיך זעהר טיעף פערגראָבען אין זאַמד. דער איבע־ריגער טהייל פון איהר, איז געשוואומען אין וואַסער. דאס מעער איז דאָרט נור פינף פוס טיעף. דער רודער איז גאנץ און מען קען איהם געברויכען.

— וויא ווייט איך פערשטעה, האט פּאררא‏גוט געזאגט, איז עס מעגליך אויפצוהויבען דיא „מאקאַריאַ" און צו צו־שווימען אויף איהר צו א לאנד. מיר מוזען אבער אלע ארבייטען פלייסיג איינינע שטונדען אום עס צו דערגרייכען. **מיר האבען אזוי פיעל ארבייט און אזוי וועניג הענד. אז מיר וועלען היינט ניט**

פערטיג ווערען. דיא פלוט *) דיא צייט, ווען דאס מעער קומט צו — וועט אייג־טרעטען אום איינס אוהר, ביז דאמאלס וועלען מיר געוויס ניט פערטיג ווערן, איך האף אבער, אז ווען דיא פלוט וועט אנקומען צום צווייטען מאל, וועלען מיר זיין אים שטאַנד אויפצוהויבען דיא „מאקאַריאַ". — לאמיר עפעס פריהשטיקען און דאַן — אלע צור ארבייט.

אלבערט האט שנעל געמאכט א לייכטען פריהשטיק און מען האט שנעל אפגעגעסען.

— יעצט צו דער ארבייט! האט קאפיטאן פארראגוט קאמאנדירט. איך וועל יעצט זיין זעהר שטרענג און פאָרדערן, אז יעדער זאל טהאן, וואס ער קען.

דאס ערשטע האט ער געהייסען אויסשפרייטען דיא זעגעל. דער פראפעסאר, דער מאיאָר און ראבערט גראַנט האבען זיך גענומען צו דיעזער ארבייט. מילרעד האט זיי געוויזען, וויא אזוי זיי זאלען עס טהאן. דיא נייע מאטראזען זיינען נאך געווען זעהר אונגעשיקט. זיי האבען אבער דאך געטהאן זייער ארבייט. ראבערט גראנט האט זיך זאגאר אויסגעצייכענט. ער האט געקלעטערט אויף דיא זעגעל־בוימער, וויא א קאַץ.

דיא צווייטע און וויכטיגסטע ארבייט איז געווען אריינצו־וואַרפען אן אַנקער ערגענץ ווייטער פון'ם שיף. ווען דיא פלוט וועט אנקומען, ווען מען מיט הילף פון שטריק קענען שלעפען דאס שיף צו דעם ארט, וואו דער אַנקער ליעגט פער־גראַבען אין דער ערד. ווען מען האט א באָאָט, לאזט מען אריין דעם אנקער אין באָאָט און מען פיהרט איהם צו צו דעם ארט, וואו מען דארף איהם אריינלאזען אין וואסער. אהן א באָאָט אבער איז עס זעהר שווער.

לארד גלענאַרוואן איז צוואר ניט געווען קיין מאטראָז, ער האט אבער אזוי פיעל פערשטאַנען, אז אהן אן אנקער וועט פון'ם שיף איז אונמעגליך ארויסצו־שלעפען א שיף, ווען זיא זעצט זיך אויף א זאנד באנק. ער האט געפרעגט קא־פיטאַן פאַרראגוט, וואס ער דענקט צו טהאן אין אזא פאַל.

— מיר מוזען עפעס מאבען, אז מיר זאלען קענען צופיהרען דעם אנקער וואוהין מיר דארפען. מיר האבען אויפ'ן שיף לעדיגע פעסער. מיר וועלען אראָפּ־לאָזען אין וואסער עטליכע לעדיגע פעסער. אויף זיי וועלען מיר לעגען א בריק פון ברעטער, וועלכע מיר וועלען אויסברעכען פון דער „מאקאַריאַ". אויף דיעזער ארט וועלען מיר האבען א סארט באָאָט, אויף וועלכען מיר וועלען קענען צופיה־רען דעם אנקער, וואוהין מיר דארפען.

— אלזא, שנעל! לאמיר טהאן אלעס, וואס מיר קענען נור טהאן אום זיך אויסצוהעלפען פון דיעזער לאגע.

יעדער פון אונז וויס, אז א לעדיג פאַס שווימט זעהר גוט אויפ'ן וואסער

---

*) אין אלע גרויסע מעערן און אצעאנען זעהן מיר אלע זעקס שטונדען פאלגענדע מערקווירדיגע ערשיינונג. דאס מעער הויבט אָן צו צו־קומען צום ברעג, פערגיעסט א גרויסען טהייל פון'ם ברעג און דאן הויבט עס אָן אפצופאלען. דאס צוקומען געדויערט זעקס שטונדען און הייסט דיא „פלוט". דאס אפפאלען געדויערט אויך זעקס שטונדען און הייסט דיא „עבבע".

און קען נים אזוי לייכט אונטערגעהן; יעדער פֿון אונז האט געוויס אמאל פּראָבירט אראפּקוועטשען אין וואַסער א לעדיגעס גלאז אדער א לעדיגע פֿלאַש און האט זיך איבערציינגט, אז ווען דיא פֿלאש איז גוט פֿערקאָרקט, קען זיא אויף קיין פֿאל ניט אונטערגעהן. דיא לופֿט אין דער פֿלאַש דערלאזט זיא ניט אונטערגעהן.

קאפּיטאן פֿארראגוט האט געהייסען פֿערשפּונדעווען אלע לעדיגע פֿעסער און פֿעסלעך, וועלכע האבען זיך געפֿונען אויפֿ'ן שיף, און זיי אראפּלאָזען אין וואַסער. אום זיי זאלען ניט אוועקשווימען, האט מען זיי דערווייל צוגעבונדען מיט שטריק. ווען דיעזע ארבייט איז געווען פֿערטיג, האט מען אנגעהויבען אראפּצולאָזען אויף דיא פֿעסער — ברעטער, קלעצער, שטיקער האלץ און אלעס, וואס מען האט נור געקענט געפֿינען אויפֿ'ן שיף. ווילסאן און דער מאַיאָר זיינען געווארען צימערלייטע (קארפּענטערס, סטאָליערס) זיי האבען צוגעשלאגען דיא ברעטער צו דיא פֿעסער. צום גליק, איז אויף דער „מאקאַריאַ" געווען גענוג נעגעל. באלד איז אויף דיא פֿעסער געווארען אן ארט ביהנע אדער סטענד, אויף וועלכען מען האט געקענט אראפּלאָזען דעם אנקער און עטליכע מענשען האבען געקענט שטעהן גאנץ בעקוועם.

אזוי וויא דיא זון האט געשיינט, האט פֿארראגוט געפֿונען פֿאָר נעטהיג אויסצורעכענען, וואו זיי געפֿינען זיך און וויא וויים זיי זיינען פֿון דער שטאדט אקלענד. ווען מען האט דיא נעטהיגע אינסטרומענטען, איז עס זעהר לייכט. ווען דיא זון שיינט און מען האט אלע אינסטרומענטען, קען מען אין יעדען ארט, אין דער מיט מעער, אין דער מיט פֿעלד — קורץ, וואו מען איז — אויסרעכענען פּינקטליך, וויא ווייט מען איז פֿון דיע,ער און דיעזער שטאדט, לאמיר זאגען: לאנדאן, פאריז, ניו יאָרק, אדער אין דער לאגע, וואס אונזערע רייזענדע האבען זיך געפֿונען — מעלבורן און אקלענד.

בילי האלוואוד האט אבער דיעזע רעכנונגען ניט געקענט אדער ניט גערארפֿט. ער איז געווען א בעל עגלה, וועלכער האט גוט געקענט זיין וועג פֿון עדען קיין אקלענד. ער האט ניט גדארפֿט קיין אינסטרומענטען, קיין לאַנדקארטען און קיין מעער קארטען. — אלזא, וואס טהוט מען אהן אינסטרומענטען?

דא האט דער פּראפֿעסאר אויסגעהאָלפֿען. ער האט אנגעהויבען צו זוכען אין זיינע טיעפֿע קעשענעס און האט ווירקליך געפֿונען אייניגע אַסטראנאָמישע אינסטרומענטען פֿון דער פֿיינסטער פּאַריזער ארבייט. אנאנדרערער וואלט נאך מיט דיעזע אינסטרומענטען אויך ניט געקענט אויסרעכענען, וואו זיי זיינען, נור א גרויסער געלערנטער, א פּראפֿעסאר פֿון געאָגראַפֿיע, וויא פאגאַנעל, איז געווען אים שטאנד אויסצורעכענען, אז זיי יעפינען זיך פֿופֿצעהן געאָגראפֿישע מיילען ווייט פֿון אקלענד.

— פֿופֿצעהן מייל! האט לארד געלנארוואן אויסגערופֿען, דאס איז ניט ווייט! דאס איז גאנץ נאהענט!

— עס וואלט געווען נאהענט, ווען מיר זאלען פֿאהרען אויף א שיף

װעלכעס מען קען רעגירען און פֿאָהרען מיט איהר גלייך, האט דער פּראָפֿעסאָר געזאגט. אויפֿ'ם לאַנד, װען מען דאַרף געהן דורך דיא געדיכטע װעלדער פֿון נײ זעעלאַנד, דאַרף עס פֿערנעהמען הונדערט מייל אָדער מעהר. — מען קען דאָך ניט װיסען, װאָס פֿאַר א הינדערניסע מען קען טרעפֿען אויפֿ'ן װעג.

— אלזאָ, בלײבט אונז טאַקע נור אויפֿצוהויבען דיא „מאַקאַריאַ" און אויף איהר פֿאָהרען קיין אַקלענד, האָט לאָרד גלענאַרװאַן געזאָגט טרויעריג.

ער איז געװעזען זעהר טרויעריג, װען ער האָט געזעהן, אז ארויסצושלעפּען דיא „מאַקאַריאַ" איז זעהר א שװערע זאַך. מען דאַרף האָבען מעהר הענד און איינִיגע מאַשינען.

אלע האָבען זיך װידער גענומען צו דער ארבייט און האָבען געאַרבייט פֿלייסיג ביז זעקס אוהר פֿאַר נאַכט. יעצט האָבען זיי זיך אָפּגערוהט און געװאַרט אויף דער פֿלוט פֿון איינס אוהר ביי נאַכט.

אלע זיינען געװעזען מיעד און הונגעריג. אלבינעט האָט געמאַכט א גוטען מיטאָג און אלע האָבען געגעסען מיט'ן גרעסטען אַפּעטיט.

נאָכ'ן עסען האָט קאַפּיטאַן פֿאַרראַגוט נאָך אַמאָל איבערגעזעהן אלע פֿאָרבערייטונגען. ער האָט יעצט געהייסען נעהמען אלע שװערע זאַכען פֿון דער פֿאָרדער זייט פֿון דער „מאַקאַריאַ" און טראָגען זיי אויף דיא הינטערע זייט. אַזוי װיא דיא פֿאָרדערע זייט איז געבליעבען שטעקען אין זאַמד, האָט ער זעהר ריכטיג אויסגערעכענט, אז װען מען װעט אַנלעגען א שװערע משא אויף דער הינטערער זייט, װעט דאָס אַראָפּװעגען און װעט אויפֿהויבען דיא פֿאָרדערע זייט.

דאָס איז געװעזען א נייע אידעע פֿון קאַפּיטאַן פֿאַרראַגוט און ער האָט זיא באַלד געהייסען אויספֿיהרען. אלע האָבען װידער געאַרבייט זעהר שװער ביז צװעלף אוהר ביי נאַכט.

יעצט זיינען אָבער אלע געװעזען אַזוי מיעד, אז מען האָט שוין פֿון קיינעם ניט געקענט פֿאָדערן נאָך אַן ארבייט. װיא קלוג און איבערלעגט קאַפּיטאַן פֿאַרראַגוט איז געװעזען, האָט ער דאָך פֿערגעסען צו בערעכענען, אז א מענש מוז זיך אויסרוהען, אז ער קען ניט ארבייטען, װיא א מאַשין אָהן אַן אויפֿהער. — יעצט, װען דיא פֿלוט איז אַנגעקומען און מען האָט געדאַרפֿט האָבען אלע הענד צו דער ארבייט, איז קיינער ניט געװעזען אים שטאַנד עפּעס צו טהאָן.

— מיר מוזען װאַרטען ביז מאָרגען, האָט ער ענדליך געזאָגט צו לאָרד גלענאַרװאַן. קיינער איז ניט אים שטאַנד עפּעס צו טהאָן. אלע זיינען שרעקליך מיעד. — איך האָב נאָך אַנאַנדערע אורזאַכע צו װאַרטען ביז מאָרגען. — ביי נאַכט אין דער פֿינסטער איז זעהר שװער צו טהאָן אַזאַ ארבייט און לאָמיר שוין זאָגען, אז עס װעט אונז געלינגען אויפֿצוהויבען דיא „מאַקאַריאַ" און זיא ארויסצושלעפּען פֿון'ם זאַמד, װאָס װעל איך דאַן טהאָן אין דער פֿינסטער? איך קען מיך ניט אונטערנעהמען צו פֿיהרען אַזאַ שיף אין אַזאַ געפֿעהרליכע געגענד. אַרום און אַרום זיינען דאָ שטיינער און ריפֿפֿען. איך קען זיא ארויסשלעפּען פֿון'ם זאַמד און זיא ארויפֿפֿיהרען אויף א ריף.

מען האט געמוזט צוגעבען, אז ער האט רעכט. מען מוז ווארטען ביז מאר־גען, ביז דיא פלוט פון צוועלף אוהר ביי טאג וועט אנקומען.

דיא נאכט איז פערגאנגען רוהיג. אלע האבען געשלאפען און זיך אויסגע־רוהט. זיי זיינען דא צוואר געווען זיכער, פון דעסטוועגען האט פאררגוט געהייסען האלטען א וואך. ער אליין איז געווען דער ערשטער, וועלכער איז געשטאנען אויף דער וואך ביז צוויי אוהר.

עס איז טאג געווארען. אלע זיינען אויפגעשטאנען דערפרישט און קרעפטיג צו נעהמען זיך אויפ'ס נייע צו דער ארבייט. דערווייל אבער האט מען נאך ניט געהאט וואס צו טהאן. קאפיטאן פאררגוט איז נור ארומגעגאנגען און האט אלעס איבערגעזעהן נאך אמאל. ענדליך איז געקומען דיא וויכטיגסטע מינוט. עס איז געווארען צוועלף אוהר. דאס מעער איז צוגעקומען. אלע האבען געשוויגען און געווארט, אז קאפיטאן פאררגוט זאל הייסען זיך נעהמען צו דער ארבייט.

עס האט זיך אויפגעהויבען א גוטער ווינד, מען האט אויפגעצויגען אלע זעגעל, דער ווינד האט זיי אויסגעשפאנט און האט געריסען דאס שיף. — זיא האט זיך אבער ניט גערירט פון'ם ארט.

— צו דער מאשין! אלע מיט א מאל! האט קאפיטאן פאררגוט קאמאנ־דירט.

דיא מאשין איז געווען אן איינפאכער ראד מיט א וואל. ארום וואל איז געווען ארומגעוויקעלט א שטריק. דאס ענדע פון'ם שטריק איז געווען צוגעבונדען צום אנקער, וועלכען זיי האבען געבטען ארייגגעווארפען אין וואסער ווייט פון דער „מאקאריא“. ווען מען האט געדרעהט דעם ראד מיט'ן וואל, האט זיך דער שטריק ארומגעוויקעלט ארום וואל און האט געשלעפט דאס שיף צום אנקער.

אלע מיט א מאל! האט קאמאנדירט פאררגוט.

אלע, זאגאר ליידי העלענא און מערי גראנט, האבען זיך גענומען דרעהן דעם ראד מיט זייער גאנצער קראפט. דער שטריק האט זיך אויסגעצויגען, דער אנקער האט געהאלטען פעסט. — דיא „מאקאריא“ האט זיך דאך ניט גערירט פון'ם ארט.

זיי האבען אנגעווענדעט אלע זייערע קרעפטע, דער שוויים האט זיך גענאָ־סען פון זיי, דיא „מאקאריא“ האט געקרעכצט און געקנאקט — זיא האט זיך אבער דאך ניט גערירט פון'ם ארט.

זייער מיה איז געווען אומזיסט, זייער ארבייט פערלארען! דיא „מאקאריא“ איז צו פעסט געזעסען אין זאמד, עס איז ניט פאר זייערע קרעפטע זיא ארויסצו־שלעפען.

6טעס קאפיטעל.

מענשענפרעסער.

יעצט האבען זיך אלע איבערצייגט, אז עס איז גאר קיין מעגליכקייט ניטא ארויסצושלעפען דיא „מאקאריא“. אלזא, דער ערשטער וועג איז אפגעשניטען, מען מוז זיך נעהמען צום צווייטען. ווארטען, טאמער וועט אנקומען א שיף זיי

[illegible] הילף, האט קיינער ניט געוואלט. — מען מוז מאכען א פלאָס און צוקומען צום לאנד.

עס איז געווען איינס אוהר, ווען מען האט זיך גענומען מאכען דעם פלאָס (פלאט). אלע האבען געארבייט.

אלע לעדיגע פעסער, וואס האבען זיך געפונען אויף דער „מאַקאַריאַ, האט מען ארופגעלאזען אין וואַסער. מען האט אויסגעבראָכען און צוהאַקט אלע ווענט לעך פון דער „מאקאַריאַ" און דיא ברעטער האט מען ארויפגעלעגט אויף דיא פעסער און מען האט זיי בעפעסטיגט מיט נעגעל.

נאך קאפיטאן פאררגוט'ס רעכנונג האט דער פלאָס געדארפט זיין גענוג גרויס, אז אלע פאסאַזשירען זאלען האבען גענוג פלאץ און עס זאל נאך בלייבען אן אָרט פאר פראוויאַנט, געוועהר און דיא נעטהיגע אינסטרומענטען, וועלכע מען האט געקענט נעהמען פון דער „מאקאַריאַ", וויא העק, זעגען, ברעכאייזענס (לאָמען) און דער גלייכען.

דאס מעער איז ניט דער סנאָאי ריווער. פאהרען אויפ'ן מעער אויף א פלאָס, בעזאנדערס אויף אזא אונרוהיגעס מעער, וועלכעס איז פול מיט ריפפען און מיט זאנד בענק, איז ניט אזוי לייכט. מען מוז זיך גוט פארבערייטען. קאפיטאן פאררגוט האט געטהאן אלעס, וואס ער האט נור געקענט צומאכען דעם פלאָס שטארק און זיכער.

מען האט ווידער געארבייט א גאַנצען טאג זעהר פלייסיג און ערשט געגען אכט אוהר אבענדס איז מען פערטיג געווארען. עס איז געווארען פינסטער און מען האט געמוזט אוועקלעגען דיא ארבייט.

ארויספאהרען ביי נאכט אין דער פינסטער אויף א פלאס האט פאררגוט אייף קיין פאַל ניט געוואלט. עס איז געבליבען, אז מען זאל זיך אויסרוהען דיא נאכט און מארגען אין דער פריה זאל מען ארויספאהרען. נאכ'ן אבענד עסען, האבען זיך דיא דאמען געלעגט שלאפען. אויפ'ן דעק זיינען געבליבען קאפיטאַן פאררגוט, דער פראפעסאר, דער מאיאָר און ראבערט גראנט. ער איז ניט געווען מיעד און האט זיך ניט געוואלט לעגען שלאפען.

— זאגט מיר נור, פאררגוט, קענען מיר ניט פאהרען אויף אונזער פלאָס גלייך קיין אקלענד און ניט ארויסגעהן אויפ'ן ברעג פון דיעזער אונבעקאנטער געגענד? האט דער פראפעסאר געפרעגט.

— עס איז אונמעגליך, האט פאררגוט געענטפערט. — א פלאָס איז זעהר שווער צו קירעווען. אויף א פלאס איז גוט צו פאהרען נור אויף א טייך, וואו דאס וואסער פליעסט אין א געוויסע ריכטונג.

— און אויף א באָאָט וואלטען מיר יא געקענט פאהרען קיין אקלענד?

— געוויס! אויף א באָאָט מיט א גוטען זעגעל וואלטען מיר געקענט פאהרען ביי טאג און זיך פעראנקערן ביי נאכט.

— אלזא, וויא אזוי איז בילי האלוואוד מיט זיינע מאטראזען ארויסגעפאהרען אויף א באָאָט ביי נאכט? האט דער פראפעסאר ווייטער געפרעגט.

— זיי זיינען געווען בעטרונקען, ווען זיי זיינען ארויסגעפאָהרען. איך בין זיכער, אז זיי זיינען ערגעץ אומגעקומען אין דער פינסטער.

— אך, דיא טייפעל! האט דער פראָפעסאר אויסגערופען מיט פערדרוס. — פאַרוואס זיינען זיי אנטלאָפען פון אונז?

— וואס הארט עס אייך? האט זיך דער מאיאר אריינגעמישט. מיר וועלען צוקומען צום ברעג אויף אונזער פלאַם.

— דאס עבען האב איך ניט געוואלט און וויל עס ניט.

— איך פערשטעהע אייך ניט, פראָפעסאר! האט דער מאיאר אויסגערופען. מיר זיינען דורכגעפאהרען גאנץ זיד אמעריקא און א גרויסען טהייל פון אויסטראַליען און איהר האט קיין מורא ניט געהאט. יעצט, אז מיר וועלען דארפען געהן צוואַנציג מייל אין ניי זעעלאנד, האט איהר פלוצלונג אזוי מורא? — דאס האב איך פון אייך ניט ערווארטעט, פראָפעסאר!

— ליעבער פריינד, איהר זייט אונגערעכט געגען מיר, האט דער פראָפעסאר געענטפערט ערנסט. איך אליין האב געראטהען, אז מיר זאלען דורכרייזען זיד אמעריקא און אויסטראַליען. איך וואלט יעצט מיט פערגניגען דורכגעגאנגען צוויי הונדערטער מייל אין יעדעס אנדערע לאנד אלס אין ניי זעעלאנד. דאס איז א שרעקליכעס לאנד. דא האט מען וואס מורא צו האבען. ניי זעעלאנד איז אן אבשייליכעס לאנד.

— איך ווייס ניט, וואס האט מען מורא צו האבען אין ניי זעעלאנד מעהר, וויא אין אנאנדער לאנד? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

ער איז נור וואס צוגעקומען צו זיי און האט געהערט, וויא דער פראפעסאָר ציטערט אזוי פאר ניי זעעלאנד.

— מען האט מורא צו האבען פאר דיא ווילדע, האט דער פראָפעסאר געענטפערט.

— פאר דיא ווילדע? האט געזאגט לארד גלענארוואן. — איך מיין, אז מען האט ניט וואס מורא צו האבען פאר זיי. ערשטענס, וועלען מיר זיך ניט לאזען טיעף אין לאנד, מיר וועלען געהן מיטן ברעג. — צווייטענס, זיינען מיר דאך גוט בעוואפענט. זיעבען מענשען מיט שארף געלאַדענע ביקסען קענען פערטרייבען א גאַנצע ארמעע פון ווילדע מענשען. מיר האבען שוין געזעהן אזעלכע ביישפילע.

דער פראָפעסאר האט געשאָקעלט מיטן קאפ זעהר טרויעריג.

— איהר קענט ניט פערגלייכען דיא ווילדע פון ניי זעעלאנד מיט אנדערע ווילדע מענשען אין אפריקא און אין אויסטראַליען, האט ער געזאגט. דיא מאָארי זיינען שטארקע מענשען. דאס איז א שטארקעס פאלק, וועלכעס מען קען ניט אזוי לייכט בייקומען. זיי שטעלען זיך געגען דיא ענגלענדער, קעמפפען מיט זיי און שלאגען זיי זעהר אפט. ווען זיי קענען נור קריעגען א ווייסען מענשען, פרעסען זיי איהם אויף.

— מענשענפרעסער! האט אויסגערופען דער קליינער ראָבערט. — זיי פרעסען אויף מענשען! — אך!

— שרעק זיך נים, מיין קינד! האט לארד גלענארוואן איהם בערוהיגט. עס איז נאך נים אזוי, וויא אונזער פראפעסאר זאגט. ער קען אמאל זאגען א ליגען אויך.

— ניין, האט דער פראפעסאר געזאגט, איך זאג נים קיין ליגען. — ראָבערט האט שוין נים איין מאל געוויעזען, אז ער האט מוטה, וויא א מאן. — פארוואס זאל איך פון איהם פערלייקענען דיא וואהרהייט? — לאז ער וויסען, אין וואס פאר א לאנד מיר קומען יעצט. — דיאווילדע מענשען אין ניי זעעלאנד זיינען זעהר גרויזאם און בלוטדורשטיג. זיי פרעסען אויף יעדען מענשען, וועלכען זיי קענען נור קריעגען, ער מעג זיין א ווייסער, א שווארצער אדער א ברוינער. זיי זיינען וואהרע מענשען יעגער. זיי יאָגען זיך נאך מענשען, וויא דיא אייראפעער יאגען זיך נאך ווילדע טהיערע. — אין אייראפא ווען מען פיהרט קריעג, בעגראבט מען דיא טויטע, אין ניי זעעלאנד פרעסט מען זיי אויף.

ער וואלט אוועקגערעדט נאך א גאנצע שטונדע איבער מענשענפרעסעריי, ווען דער מאיאר זאל איהם נים געווען אונטערברעכען.

— פאגאנעל! האט ער אויסגערופען. — מיינט איהר, אז איהר האלט א פארטראג פאר אייערע סטודענטען אין אוניווערזיטעט איבער מענשענפרעסעריי? איהר פערגעסט געוויס, וואו מיר זיינען.

— מיר זיינען נים ווייט פון ניי זעעלאנד, האט דער פראפעסאר געענטפערט, דאס איז דאס לאנד, וואו עס עקסיסטירט נאך מענשענפרעסעריי. און איך וויל זעהר נים, אז א ווילדער ניי זעעלענדער זאל מיך אויפפרעסען.

— פארוואס זאל מען נים זעהן, אז אלע ניי זעעלענדער זאלען ווערן קריסטען און זאלען אויפהערן צו עסען מענשען? האט דער קליינער ראבערט געפרעגט. — מיר האבען דאך געזעהן אין אויסטראליען, וויא דער קליינער טאָלינע האט געלערנט ביי דיא מיסיאָנערן און איז געווען ציוויליזירט. פארוואס זאל מען נים שיקען קיין מיסיאנערן קיין ניי זעעלאנד, זיי זאלען בילדען דיא ווילדע און זיי לערנען, אז זיי זאלען מעהר נים עסען קיין מענשען?

— דוא האסט פאלקאָמען רעכט, ליעבער ראָבערט, האט דער פראפעסאָר געזאגט. דיא ענגלישע רעגיערונג האט עס פראבירט און האט געשיקט מיסיאָנערן קיין ניי זעעלאנד. ליידער, זיינען דיא מאַאָרי אזוי ווילד, אז זיי האבען אויפגעפרעסען דיא מיסיאנערן. ערשט נים לאנג, מיט א פאר יאָהר צוריק האבען דיא מאאָרי געטויטעט דעם בעריהמטען מיסיאנער, פאלקער, מיט אן אונגעהייערער גרויזאַמקייט און האבען איהם אויפגעפרעסען עפענטליך אין איינעם פון זייערע פייער טעג. דאס איז געשעהן גאר נים ווייט פון אקלענד, אונטער דער נאז פון דער ענגלישער ארמעע. — דיא ענגלישע רעגיערונג טהוט אלעס מעגליכע אום צו לערנען און אויסצובילדען דיא מאַאָרי. עס העלפט אבער נים. דיא מאַאָרי זיינען אזעלכע מענשענפרעסער, אז מען קען זיי אזיי גיך נים אפגעוועהנען דערפון. עס וועלען פערגעהן הונדערטער יאָהרען, ביז זיי וועלען ווערן ציוויליזירטע מענשען. זיי פרעסען דיא מענשען נים נור, ווען זיי זיינען הונגעריג, זיי פרעסען

מענשענפֿלייש בעסער, אלס דאס פֿלייש פֿון טהיערע. זיי ווייסען אויסצוקלייבען דיא בעסטע און געשמאַקסטע שטיקער פֿון'ם מענשליכען קערפּער. זיי האבען בעזאנדערס ליעב דאס פֿלייש פֿון פֿרויען און קינדער, ווייל דאס פֿלייש איז ווייכער און זאפֿטיגער.

— איך מיין, אז דיא אלע געשיכטען פֿון דיא מאַארי זיינען ניט וואהר, האט פֿלוצלונג דער מאיאר געזאגט. — מעגליך, אז עס מאכט זיך א מאל, אז זיי פֿרעסען אויף א מענשען, ווען זיי האבען ניט עפּעס אנדערש צו עסען. איך גלויב ניט, אז זיי פֿרעסען מענשענפֿלייש צום פֿערגניגען.

דער מאיאָר האט שטענדיג ליעב געהאט איבערצושפּאַרען דעם פּראָפֿעסאָר.

— מיר האבען דאך אבער דיא ערצעהלונגען פֿון בעריהמטע רייזענדע און מיסיאנערן, וועלכע מען מעג גלויבען, האט דער פּראָפֿעסאָר געזאגט און האט אנגעהויבען אויסצורעכענען א לאנגע ליסטע פֿון מענשען, וועלכע האבען אליין געזעהן, וויא דיא מאַארי פֿרעסען מענשען. — דיא נאַטור פֿון דיא מאַארי איז זעהר בלוטדורשטיג און גרויזאַם. ווען א הויפּטלינג שטאַרבט, טויטעט מען עטליכע מענשען און מען בעגראבט זיי מיט איהם, זיי זאלען איהם דיענען אויף יענער וועלט. ביי יעדער פֿרעהליכער, אדער טרויעריגער געלעגענהייט ברענגט מען מענשענאפּפֿער.

— וויא עס ווייזט אויס, פֿארדערט זייער גלויבען, אז זיי זאלען פֿרעסען מענשענפֿלייש, האט פֿאַרראַגוט געזאגט. זייער רעליגיאָן איז אזא בלוטיגע. וויא באלד אזוי, וועט זיך זייער כאראקטער ענדערן, ווען זיי וועלען אננעהמען א נייעם גלויבען.

— פֿריינד פֿאררגוט, איהר האט בעריהרט א פֿראַגע, וועלכע דיא וויסענשאַפֿט האט ביז אהער נאך ניט ערקלערט. דיא פֿראגע איז: פֿון וואנען נעהמט זיך עס, וואס איינינע ווילדע פֿעלקער זיינען מענשענפֿרעסער? — איז עס געווען דער הונגער, וועלכער האט זיי געצוואונגען צו עסען מענשענפֿלייש, אדער איז עס געווען אבערגלויבען? — געוויס איז אבער, אז עס זיינען דא אויף דער וועלט מענשענפֿרעסער. — עס איז א טרויעריגע געוויסהייט, אבער דאך א געוויסהייט.

איינינע ערקלערן עס אזוי. דיא ווילדע מענשען זיינען גרויסע פֿרעסער. זייער אפּעטיט איז אן אונגעוועהנליכער. עס האט זיך אמאל געמאכט א הונגער. פֿיעלע זיינען געשטארבען פֿון הונגער. דיא, וואס זיינען געבליעבען לעבען, האבען זיי אויפֿגעפֿרעסען. קוים האבען זיי פֿערזוכט מענשענפֿלייש און עס איז זיי געפֿעלען, האבען זיי אנגעהויבען צו זוכען מענשענפֿלייש. עס איז א בעקאנטע זאַך, אז דער יונגער טיגער יאגט נאך חיות און בהמות און ווייכט אויס דעם מענשען. קוים אבער האט ער איינמאל פֿערזוכט מענשענפֿלייש, הויבט ער אן זיך נאכצויאָגען נאך מענשען און עסט דאס פֿלייש פֿון בהמות נור, ווען ער איז שטארק הונגעריג.

דיא מאַאָרי בעטראכטען דיא מענשענפֿרעסעריי אלס א גאנץ געוועהנליכע און נאטירליכע זאך. איינינע מיסיאנערן האבען זיי געזאגט, אז עס איז א שאנדע

זי עסען מענשענפלייש און האבען זיי געוואלט איינרעדען, זיי זאלען עס ווייטער ניט טהאן. דיא מאַרי האבען געענטפערט:

— פיש עסען אנדערע פיש, הינט עסען מענשען, מענשען עסען הינט, פאר וואס זאלען מענשען ניט עסען איינער דעם אנדערן?

אין זייער גלויבען געפינט זיך אן ערצעהלונג פון א גאט, וועלכער האט אויפגעפרעסען אנאנדער גאט. ווען א גאט האט עס געטהאן, פארוואס זאלען עס מענשען נים טהאן?

— וואונדערבאַר! האט פלוצלונג אויסגערופען דער פראפעסאר. ווען מיר לעזען דיא וועלט געשיכטע געפינען מיר, אז אלע יעצט-געבילדעטע פעלקער זיי-נען אמאל געווען מענשענפרעסער.

— דיא שאטלענדער אויך? האט אויסגעשריען דער מאיאָר.

ער איז געווען א שאטלענדער און עס האט איהם זעהר ניט געשמעקט צו הערן, אז זיינע אור-אור עלטערן זיינען געווען מענשענפרעסער.

— דיא שאטלענדער אויך, הערר מאיאָר, האט דער פראפעסאר געענט-פערט שטאָלץ.

— דאס קען ניט זיין! האט זיך דער מאיאָר געבייזערט.

— לעזט נור דאס בוך פון׳ם הייליגען דזשעראם, דעם ערשטען קריסטליבען גייסטליכען אין שאטלאנד, וועט איהר זעהן, וואס פאר א פיינע מענשען אייערע אור-אור עלטערן זיינען געווען, האט דער פראפעסאר געזאגט גאנץ רוהיג. עס זאל אייך ניט פערדריסען, מיין ליעבער מאיאָר. זיי פלעגען אויך אריינחאַפען א פרעמדען און איהם אויפפרעסען. — איך וועל אייך דערצעהלען נאך עטוואס שעהנערעס. ערשט ניט לאנג, מיט א פאר הונדערט יאהר צוריק, ווען עליזאַבעטהא איז געווען קעניגין אין ענגלאַנד, האט זיך אין שאטלאַנד אויפגעהאלטען א רויבער מיט׳ן נאמען סויני בין, וועלכער פלעגט אויפעסען דיא מענשען, וועלכע ער פלעגט טויטען און בערויבען. ענדליך האט מען איהם געחאַפט און אויפגעהאנגען.

— מעגליך, ער האט עס געטהאָן פון הונגער! האט זיך דער מאיאר פער-טהיידיגט.

— הונגער אדער ניט, געווים איז, אז דיא שאטלענדער האבען אמאל גע-געסען מענשענפלייש, האט געזאָגט דער פראפעסאר מיט א שמייכעל.

דער מאיאָר האט געוואלט פערווישען דאס געשפרעך. ער האט דאהער געפרעגט:

— עסען דיא מאַרי זייער מענשענפלייש רויערהייט אדער זיי קאָכען עס?

— צו וואס דארפט איהר עס אזוי נעטהיג וויסען?

— איך וואלט זעהר נים געוואלט, אז זיי זאלען מיך עסען רויערהייט, האט דער מאיאר געשפאַסט.

— פאר וואס איז?

— ווען זיי עסען דאס מענשענפלייש רויערהייט, קענען זיי דאך עסען, ווען דער מענש לעבט נאך.

— איך זעה, מיין ליעבער מאיאר, אז איהר קענט ניט דיא מאָרי. זיי זיי־נען גרויסע איבערקלויבער. זיי עסען קיין מאל ניט קיין רוי פלייש. זיי קאָכען עס אדער רייכערן עס. — אלענפאלס, איז עס זעהר אונאנגענעהם.

— פון דעם אלעמען, וואס איהר האט דא געערדט און דערצעהלט, האט קאפּיטאן פארראגוט געזאגט, ווייס איך נור איין זאַך — אז מיר דארפען זעהן ניט אריינצופאַלען צו זיי אין די הענד. — איך בין אבער פעסט איבערצייגט אז די ציווי־ליזאַציאָן האט זיי שוין אויך בעריהרט און זיי זיינען שוין ניט אזעלכע מענשענ־פרעסער, וויא זיי זיינען אמאל געווען. זיי וואינען נאהענט לעבען דיא ענגלענדער און זעהען דאך, וויא געבילדעטע מענשען לעבען. זיי וועלען זיך אפלערנען פון דיא געבילדעטע און וועלען ווערן שטיל און גוט.

דער פראפעסאר האט געשמייכעלט מיט זיין גוטען מילדען און פריינדליכען שמייכעל.

— דער ווילדער, וועלכער האט איין מאל געגעסען מענשענפלייש, דעם קען מען שוין ניט אזוי לייכט אפגעוועהנען דערפון, האט ער געזאגט ערנסט. דא העלפט ניט קיין ציוויליזאציאָן, קיין בילדונג און קיין אויפקלערונג.

— איך הער עס שוין פון אייך צום צווייטען מאל, האט זיך דער מאיאָר אפגערופען, איהר זאגט אבער נור אזוי. איהר האט ניט קיין בעווייזע, אז עס איז אזוי. — פאַקטען, הערר פראפעסאָר! — גיט אונז פאַקטען!

— איהר ווילט פאַקטען? — גוט! איך וועל זיי אייך געבען, האט דער פראָ־פעסאר געזאגט ערנסט.

דעם ערשטען פאקט געפינען מיר אין דיא אַקטען פון בראַזיליען.

א פארטוגיזישער מיסיאָנער האט געלעבט א לאנגע צייט צווישען דיא ווילדע ביים אמאַזאָנען טייך. ער האט זיך בעמיהט צו מאכען פון זיי קריסטען און האט געמיינט, אז עס איז איהם געלונגען. דיא ווילדע זיינען געוואינט געווארען מיט איהם און פלעגען קומען אין דער קליינער קירכע, וועלכע ער האט אויסגעבויט הערן, וויא ער בעט גאט.

עס איז וואהר, אז אין דער ערשטער צייט פלעגט ער זיי געבען פרעזענטען: מעשינע קנעפלעך, גלעקעלעך, שפיגעלעך און אנדערע קלייניגקייטען. ווען דיא פרעזענטען האבען זיך אויסגעלאזען — ער האט שוין מעהר ניט געהאט, וואס צו געבען — פלעגען זיי קומען אזוי אהן פרעזענטען. דער מיסיאנער האט געשריע־בען קיין ריא־דע־זשאנייראַ, אז דיא ווילדע אינדיאנער פון יענער געגענד זיינען אלע געווארען פרומע קריסטען.

איין מאל האט מען איהם גערופען צו אן אלטער פרוי, וועלכע איז געוועזן קראנק און האט געהאלטען ביים שטארבען. דיא ווילדע האבען איהם געהאלטען פאר א גרויסען דאקטאר. ער איז געקומען, האט בעטראַכט דיא קראנקע און האט געזעהן, אז זיא האלט ביים שטאַרבען. אלס גייסטליכער האט ער אנגעהויבען צו רעדען פון גאט, פון יענער וועלט און נאך פון אזעלכע פרומע זאכען.

— צו וואס דערצעהלט איהר מיר פֿון טויט? האט דיא אלטע פֿרוי געפֿרעגט. גיט מיר בעסער א מיטעל, איך זאל געזונד ווערן.

דער מיסיאנער האט ארויסגענומען א פֿלעשעלע מיט טראָפּען און האט איהר געוואלט געבען.

— אך ניין האט דיא קראנקע געזאגט, אייער מיטעל איז גוט פֿאר ווייסע מענשען. מיר גיט אנאנדער מיטעל.

— וואס זאל איך אייך געבען? איך ווייס ניט פֿון קיין אנדערע מיטעל, האט דער מיסיאנער געענטפֿערט.

— גיט מיר א געבראָטענע האנד פֿון א קינד, האט דיא אלטע געבעטען. דאס וועט מיר געוויס העלפֿען. דיא יונגע ביינדעלעך זיינען אזוי געשמאַק און אזוי זאַפֿטיג, אז קוים וועל איך זיי אויסזויגען, וועל איך באלד געזונד ווערן.

— שרעקליך! שוידערהאפט! האט ראבערט גראנט אויסגערופֿען. — איך קען עס מיר גאר ניט פֿארשטעלען, אז מענשענפֿלייש זאל זיין אזוי געשמאַק.

— וואַרט, מיין יונגע! האט דער פּראָפֿעסאר געזאגט. איך וועל דיר באלד נאך עפעס דערצעהלען, וועלכעס וועט פֿערענטפֿערן דיין פֿראגע.

א מיסיאנער אין אפֿריקא האט גערעדט מיט'ן קעניג פֿון א פֿאלק פֿון מענשענפֿרעסער און האט איהם געגעבען צו פֿערשטעהן, אז עסען מענשענפֿלייש איז שענדליך און אבשייליך. ערשטענס, האט עס גאט פֿערבאָטען. צווייטענס, איז עס דאך עקעלהאַפֿט און אזוי ניט געשמאַק.

— וואס דוא זאגסט, אז מען טאר עס ניט עסען, ווייל גאט הייסט ניט האט דער ווילדער געענטפֿערט, דאס ווייס איך ניט. דוא ביסט א פֿרומער מאַן דוא רעדסט מיט גאט, האט ער עס דיר פֿערבאָטען. מיר האט ער עס ניט געזאגט. — וואס דוא זאגסט אבער, אז מענשענפֿלייש איז אבשייליך, עקעלהאפֿט און ניט געשמאַק, מוז איך דיר זאגען, אז דוא ווייסט ניט. — דוא זאלסט נור איין מאל פּראבירען עסען א שטיקעל מענשענפֿלייש, וואלסט דוא געלעקט דיא פֿינגער און וואלסט עס שוין שטענדיג געגעסען.

7טעס קאַפּיטעל.

א שרעקליכעס לאנד.

פּראָפֿעסאר פֿאגאַנעל האט געוויס רעכט געהאט. ער האט געקענט געאָגראַפֿיע בעסער פֿון אלעמען און האט זעהר גוט געוואוסט, אז דיא ניי זעעלענדער זיינען זעהר ווילד און שרעקליכע מענשענפֿרעסער. — עס איז געוויס געווען זעהר געפֿעהרליך ארויסצוגעהן אויף אזא ווילדעס לאנד.

וואס האט עס אבער געהאלפֿען? — זיי האבען דאך ניט געקענט בלייבען אויף דער „מאקאַריאַ". קאפּיטאן פֿארראגוט האט גוט איבערגעקלערט און איבערגערעכענט, אז דיא „מאקאַריאַ" קען ניט לאנג אויסהאלטען. לאז זיך נור אויפֿהויבען א שטארקער ווינד, וועט ער צורייסען דיא „מאקאריא" אויף שטיקער.

— מיר האבען פֿאר אונז צוויי געפֿאהרען, האט ער געזאגט. איין געפֿאהר,

אז דיא „מאקאריא“ וועט אונטערגעהן, — איז זיכער. דיא אנדערע געפאהר, אז מיר זאלען טרעפען ווילדע ניי זעעלענדער און זיי וועלען אויף אונז אנפאלען, איז נאך א צווייפעל. — מיר מוזען אלזא אנטלויפען פון דער זיכערער געפאהר און האפען, אז מיר וועלען זיך רעטען פון דער אונזיכערער.

— ווען רעכנעט איהר, אז מיר זאלען ארויספאהרען? האט לארד גלענאר וואן געפרעגט.

— מארגען אום צעהן אוהר, ווען דיא פלוט וועט זיך אנהויבען, האט פארראגוט געענטפערט. — דיא פלוט וועט אונז שנעלער ברענגען צום לאנד.

עס איז געווארען שפעט און מען איז זיך צוגאנגען שלאפען.

דעם אנדערן טאג אין דערפריה האט קאפיטאן פארראגוט געמאכט דיא לעצטע פארבערייטונגען צור אבררייזע. ער האט געהייסען אראפנעהמען אלע זאַכען, וואס קענען זיי צו ניץ קומען און זיי ארויפלעגען אויפ'ן פלאָס. בילי האלוואוד האט געהאט אויף זיין שיף א גרויסען פארראַטה (זאַפאַס) פון מעהל און צוויבאַק. דאס מוז מען מיטנעהמען. אין א רייזע מוז מען שטענדיג מיטנעהמען מעהר ברויט, וויא פיעל מען דארף.

אן אנקער האט מען אויך געמוזט מיטנעהמען, מען קען ניט וויסען, אין וואס פאר א וואַסער מען וועט קומען. מעגליך, מען וועט אנטרעפען אויף א טייך אין מעער און מען וועט מוזען פעראנקערען דעם פלאס.

אום צעהן אוהר האט איהם לארד גלענארוואן געפרעגט, אויב אלעס איז פערטיג צו דער אבררייזע.

— פערטיג, האט פארראגוט געענטפערט.

— אלזא, אין וועג אריין!

— אלע אויפ'ן פלאָס! האט פארראגוט קאמאנדירט.

ליידי העלענא און מערי גראנט זיינען אראפ אויפ'ן פלאָס אויף א שטריק לייטער. דיא אנדערע זיינען אראפגעשפרונגען אדער זיך אראפגעלאזען אויף שטריק. זאגאַר דער ערנסטער פראפעסאר האט פראבירט זיך אראפלאזען אויף א שטריק.

מען האט האט אויפגעצויגען דיא זעגעל און דער פלאָס האט אנגעהויבען צו שווימען צום לאנד. אין א באָאט מיט גוטע רודער וואלט מען אין דריי שטונדען געקענט זיין אויפ'ן ברעג. א פלאָס אבער איז ניט אזוי לייכט צו קירעווען און צו רעגירען, וויא א באָאט. זיי האבען געמוזט זיך לאזען פיהרען פון'ם ווינד און פון דער פלוט. — דיא איינציגע זאך, וואס פארראגוט האט מורא געהאט, איז געווען, דער ווינד זאל ניט אויפהערן. ווען דער ווינד הערט אויף, דיא פלוט געהט פאראיבער און עס קומט אן דיא עבבע צייט, ווען דאס מעער ציהט זיך זיך צוריק פון זיינע ברעגעס, דאן קען עס מיטשלעפען דעם פלאס מיט זיך צוריק אין מעער.

ער האט אויסגערעכענט, אז אים דריי אוהר וועט ער צוקומען צום לאנד, אדער ער וועט מוזען אראפלאזען דעם אנקער און װארטען אויף דיא צווייטע פלוט

דאס וועטער איז געווען שעהן און דער ווינד האט זיי געטריעבען צום לאנד. אום צוועלף אוהר האט דער פראפעסאר בעמערקט, אז אלע שטיינער זיי־נען פערשוואונדען. דיא פלוט האט זיי בעדעקט. ער האט עס געוויעזען ליידי העלענא.

— איהר זעהט שלעכט, פראפעסאר, האט ליידי העלענא געזאגט. דארט שטעקט ארויס איין שטיין פון׳ם וואסער.

מיט דיעזע ווערטער האט זיא איהם געוויעזען אויף איין ארט, וואו א שווארצער שטיין האט ארויסגעשטעקט פון׳ם וואסער.

— איך מוז דארויף אויפמערקזאם מאכען דעם קאפיטאן, האט דער פראפעסאר געזאגט.

דאס איז אבער גאר ניט נעטהיג געווען. קאפיטאן פארראגוט האט אלעס געזעהן און האט שוין געהייסען זיינע מאטראזען, זיי זאלען אויסמיידען דיעזען שטיין.

עס איז פערגאנגען נאך א האלבע שטונדע און מען האט נאך אלעס געזעהן דעם שווארצען שטיין ארויסשטעקען פון׳ם וואסער. דאס האט פארראגוט אויף קיין פאל ניט געקענט פערשטעהן. נאך זיין רעכנונג, האבען זיי שוין געדארפט זיין אזוי ווייט פון׳ם שטיין, אז זיי זאלען איהם מעהר ניט זעהן. — וויא קומט עס, וואס זיי זעהן איהם נאך אלץ?

ער האט גענומען ביים פראפעסאר זיין טעלעסקאפ און האט אנגעהויבען צו בעטראכטען דעם שווארצען שטיין.

— דאס איז קיין שטיין! האט ער אויסגערופען. דארט שווימט עפעס! — איך זעה דייטליך, וויא דיא וועללעןווארפען עס פון איין ארט צום אנדערן. — וואס זאל עס זיין?

ער האט זיך בעסער צוגעקוקט צו דער זאך, וואס איז דארט געשוואומען.

— דארט שווימט א באָאט, האט ער געזאגט. — ער איז איבערגעקעהרט און ליעגט מיט׳ן באדען ארויף.

— זאל עס אפט ניט זיין דאס באָאט פון דער „מאקאריא״? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— עס איז זעהר מעגליך, האט פארראגוט געענטפערט. פון וואנען דען זאל קומען אהער א באָאט?

— אבער וואו זיינען דיא מענשען? האט ליידי העלענא געפרעגט. וואו איז בילי האלוואוד מיט זיינע מאטראזען?

— עס איז דייטליך, אז זיי זיינען אלע אומגעקומען, האט פארראגוט געזאגט, וויא צו זיך אליין. — זיי זיינען ארויסגעפאהרען אין א פינסטערע נאכט צווישען דיעזע שטיינער און ריפפען און זיינען נאך געווען שטארק בעטרונקען. עס איז גאר קיין וואונדער ניט, וואס דאס באָאט האט זיך איבערגעקעהרט און זיי זיינען אלע דערטרונקען געווארען.

— בריטע מענשען! האט מערי גראנט געשיפצט.

אונטערדעסען האט דיא פלוט געבראכט דאס באָאט אלץ נעהנטער און נעהנטער צו זייער פלאס. אלע האבען געשוויעגען און האבען געקוקט, וויא דאס באָאט שווימט צו צו זייער פלאָס.

— איך מיין, אז דאס באָאט קען אונז צו ניץ קומען, האט לארד גלע-נארוואן געזאגט.

— געוויס! האט קאפיטאן פאררא‌גוט געענטפערט. איך וועל עס געוויס אויפפאנגען.

ער האט געהייסען דיא מאטראָזען קירעווען דעם פלאָס אהין, וואו דאס באָאט איז געשוואומען. עס איז פערגאנגען א גערוימע צייט, ביז דאס באָאט איז געוועזען אזוי נאהענט, אז מען האט געקענט פערווארפען דארויף א שטריק און עס ארויסשלעפען אויפ'ן פלאָס.

דער מאטראז ווילסאן האט עס ארויסגעשלעפט און בעטראכט פון אלע זייטען.

— לעדיג? האט פאררא‌גוט געפרעגט.

— עס איז לעדיג און אלע נעהט האבען זיך צו נומען. עס קען אונז ניט ניצען. — עס האט פאר אונז גאר קיין ווערטה ניט.

— קען מען עס שוין גאר ניט אויסבעסערן? האט דער מאיאר געפרעגט.

קאפיטאן פאררא‌גוט האט יעצט אליין בעטראכט דאס באָאט פון אלע זייטען און האט פערצוויגען דיא אקסלען.

— מען קען פון איהם גאר ניט מאכען, האט ער געזאגט טרויעריג. עס טויג נור צום פערברענען.

— שאַדע! האט געזאגט דער פראפעסאר. מיר וואלטען געקענט פאהרען גלייך קיין אקלענד אויף דיעזען באָאט און וואלטען ניט געדארפט ארויסגעהן אין דיעזע וויסטע געגענד.

— עס העלפט ניט, פראפעסאר! מיר מוזען זיך פערלאזען אויף אונזער פלאָס און צופאהרען צום לאנד. איך קען אייך נור אזוי פיעל זאגען, אז אין אזא אונרוהיגען מעער זיינען מיר פיעל זיכערער אויפ'ן פלאָס, וויא אויף אזא שוואכעס באָאט. — מיר האבען נור פערלאָרען אומזיסטע צייט אויפ'ן אויפפאנגען עס.

ער האט זיך געווענדעט צו זיינע מאטראָזען און האט זיי געהייסען רודערן צום לאנד. צום אונגליק, האט אין דיעזע מינוט דער ווינד אין גאנצען אויפגע-הערט, דיא זעגעל זיינען אראפגעפאַלען און דער פלאס איז געבליעבען שטעהן. פארוואס פאררא‌גוט האט מורא געהאט, דאס איז געשעהן. יעצט וועט באלד אנקומען דיא עבבע און וועט זיי שלעפען צוריק אין מעער.

— אראפלאזען דעם אנקער! האט ער קאמאַנדירט.

ווילסאן האט אראפגעלאזען דעם אנקער. ער איז אראפגעפאלען אין פינף פוס וואַסער דיא טיעף. מילרעד האט צונויפגענומען דיא זעגעל. אלע האבען זיך פערבערייטעט אויף איינינע שטונדען רוהע.

עס איז נור געווען א הארץ ווייטאג צו זעהן, אז מען איז גאר ניט פיים

פון א לאנד; מען קען, דאכט זיך, עס דערגרייכען מיט דער האנד און דאך מוז מען בלייבען אויפ׳ן וואסער און וואַרטען. קאפיטאן פאררַאגוט האט זעהר גוט געוואוסט, אז דאס ווארטען הייסט ביז מארגען אין דערפריה. דיא פלוט, ווען דאס מעער גיסט זיך אוים אויפ׳ן לאנד, איז פאראיבער. יעצט ציהען זיך דיא וואַסערן צוריק אין מעער. דיא עבבע געדויערט זעקס שטונדען. עס וועט ווערן נאכט. ביי נאכט וועט זיך ווידער אנהויבען דיא פלוט. ביי נאכט אבער האט ער ניט געוואלט פאהרען אויף א פלאס אין אן אונבעקאנטע געגענד. אלזא, וועט מען מוזען וואַרטען ביז מארגען אין דערפריה אום צעהן אוהר.

לארד גלענארוואן האט אלץ געקוקט אויף דאס לאנד און איז געווען זעהר טרויעריג. איהם האט זיך אויסגעוויעזען, אז דיא וועללען (כוואַליעם) שלאגען צום לאנד.

— ליעבער פאררַאגוט, האט ער געזאגט, פארוואס זאלען מיר בלייבען שטעהן? זעהט, וויא דיא וועללען לויפען צום ברעג. זיי וועלען ברענגען אונזער פלאָס צום לאנד.

— דאס איז איינע פון דיא זעלטענסטע ערשיינונגען אויפ׳ן מעער, האט קאפיטאן פאררַאגוט ערקלערט. ניט נור איהר, לארד גלענערוואן, זאנדערן זאגאר געאיבטע מאטראָזען נאַררען זיך אמאל אפ. עס ווייזט זיך אוים, אז דיא כוואַליעס פון׳ם מעער לויפען צום לאנד, אין דער וואהרהייט אבער שטעהן זיי אויף איין ארט. פראבירט, וואַרפט אריין א שטיקעל האלץ אין וואַסער און איהר וועט זעהן, אז דאס שטיקעל האָלץ וועט שווימען אויף איין ארט. — און דאך איז עס וואַהר, דאס וואַסער בעוועגט זיך. עס שטעהט אבער דאך אויף איין אָרט. — דאס איז א וואונדער! וועט איהר זאגען. — געוויס! דאס מעער האט מעהר וואונדער אין זיך, וויא דאס לאנד. מיר קענען דאס מעער פיעל וועניגער אלם דאס לאנד. עס זיינען נאך דא פיעל רעטענישען אין מעער, וועלכע דער מענשליכער פערשטאַנד איז דערווייל נאך ניט אים שטאַנד צו לעזען.

מיר מוזען בלייבען שטעהן אויף איין אָרט און האבען געדולד.

— און א מיטאג אויך! האט דער מאיאָר אויסגערופען. — צו דער געדולד מוז מען האבען א דינער.

אלע האבען איינגעשטימט מיט׳ן מאיאר, אז א מיטאג איז יעצט גאנץ נעטהיג. אלבינעט האט אויפגעגעבען אויפ׳ן טיש, וואס ער האט געהאט — טרוקענע שפייזען. פון קאָכען אויפ׳ן פלאס האט ניט געקענט זיין קיין רעדע. ער האט זיך אביסעל געשעהמט, וואס ער קען יעצט ניט געבען קיין בעסערן מיטאג, אלע אבער זיינען צופריעדען געווען, מיט וואס מען האט זיי געגעבען. דיא ארבייט און דיא אויפרעגונג פון היינטיגען טאג האט זיי געמאכט א פאָרטרעפליכען אַפעטיט.

באלד האט מען אנגעהויבען צו פיהלען דיא ווירקונג פון דער עבבע. דאס וואסער האט זיך יעצט געריסען פון לאנד אין מעער אריין. יעדע מינוט איז אנגעקומען א שטארקע וועללע (כוואליע) און האט א שטויס געטהאן דעם פלאס

די קיט פֿון'ם אנקער האט זיך אויסגעצויגען אזוי שטארק, אז פֿארראגוט האט מורא געהאט, עס זאל זיך ניט איבעררייסען, אדער די קראַפֿט פֿון'ם וואַסער זאל ניט אוועקשלעפּען דעם פלאט מיט'ן אנקער. — ער און די צוויי מאטראָזען האבען שטענדיג געמוזט שטעהן לעבען אנקער און מיט לאנגע דראנגעס אין די הענד שטויסען דעם פֿלאָס צוריק און אבשוועכען די קראַפֿט פֿון דער עבבע.

אזוי איז פֿערגאנגען דער טאג. די זון, וויא א גרויסע פֿייעריגע קוגעל, האט זיך אראפּגעלאזען אין בּרייטען און טיעפֿען וועלט מעער. עס איז געווארען דונקלער און דונקלער. די לאגע פֿון אונזערע רייזענדע איז געוועזען זעהר טרויעריג. עס איז געווארען פֿינסטער. ארום און ארום רוישט דאס מעער. א קליין הייפעלע מענשען זיצען אויף עטליכע ברעטער צוגעשלאָגען צו פֿעסער. איינינגע האבען זיך צוגעשפּאַרט און האבען געחאַפּט א דרימעל. אנדערע האבען די גאנצע נאכט קיין אויג ניט צוגעמאכט. אזוי האבען זיך געצויגען די שווערע, לאנגע שטונדען פֿון דיעזער שרעקליכער נאכט.

ווען עס האט אנגעהויבען צו טאָגען, זיינען אלע געוועזען זעהר מיעד און אָפּגעמאַטערט. דענאך האט מען זיך ווייטער געמוזט נעהמען צו דער ארבייט. יעצט איז די צייט, אין וועלכע זיי וועלען קענען צוקומען צום לאַנד. קוים האט זיך אנגעהויבען די פֿלוט, האט פֿארראגוט געהייסען ארויפֿציעהען דעם אנקער. אלע הענד האבען אנגעהויבען צו ציעהען די קייט. דער אנקער האט זיך אבער ניט גערירט. זיינע צויינער זיינען פֿערקראָכען אזוי טיעף אין זאמד, אז נור א מאַשין וואלט געקענט איהם ארויסשלעפען. זיי האבען אבער קיין מאשין ניט געהאט און זיינען ניט געוועזען גענוג שטאַרק אום איהם אויפֿצוהויבען.

פֿארראגוט האט איינגעזעהן, אז ער וועט גאר ניט מאכען און האט זיך ענטשלאסען איבערצושניידען די שטריק, מיט וועלכע די קייט פֿון'ם אנקער איז געוועזען צוגעבונדען. ער האט געוואוסט, אז ער פֿערליערט ניט נור דעם אנקער, זאָנדערן יעדע האפֿנונג צו פֿערווייילען לענגער אויפֿ'ן וואַסער. אהן אן אנקער אויפֿ'ן מעער קען מען לאנג ניט פֿאהרען. ער האט זיך אבער ניט געקענט העלפֿען.

מען האט איבערגעלאָזען דעם אַנקער אין זיין בעט פֿון שטיינער און זאַמד און מען האט אויסגעשפּרייט די זעגעל. עס האט זיך אויפֿגעהויבען א שטיל ווינטעלע און האט געטריעבען זייער פֿלאס זעהר לאנגזאַם צום ברעג.

אום צעהן אוהר האט דער ווינד אין גאנצען אויפֿגעהערט און נור די פֿלוט אליין האט געשלעפּט זייער זאָנדערבאַרעס שיף צום לאנד. אום צוועלף אוהר האט די פֿלוט אויפֿגעהערט. זיי זיינען געוועזען אין גאנצען פֿופציג פֿוס פֿון'ם ברעג. אין דיעזע מינוט האט זיך דער פֿלאס אן עפּעס אנגעשלאגען און איז געבליעבען שטעהן. פֿארראגוט און ווילסאן זיינען אריינגעשפּרונגען אין וואַסער. עס איז גע־וועזען ניט מעהר, וויא דריי פֿוס די טיעף.

יעצט האט שוין גאר ניט געהאָלפֿען. מען האט געמוזט געהן אין וואַסער און איבערטראגען אלעס אויפֿ'ן ברעג. צו ערשט האט מען אריבערגעטראגען איי־ניגע זאכען. [illegible] און דער מאיאר האבען זיך געשטעלט אלס געבען

לעבען דיא זאכען. דאן האט מען איבערגעטראגען דיא דאמען. שפעטער האט מען איבערגעטראגען אלעס, וואס עס האט זיך געפונען אויפ'ן פלאס.

דאס האט פערנומען זעהר פיעל צייט. ערשט געגען דריי אוהר זיינען אלע מיט'ן פראוויאנט, מיט זייערע זאכען געווען אין ניי זעעלאנד.

8טעס קאפיטעל.

דער קריעג מיט דיא מאָרי.

דאס לאנד, אויף וועלכען זיי האבען זיך יעצט געפונען, איז געווען איינזאם און טרויעריג. איבעראל האט מען געזעהן בערגלעך און גרויסע שטיינער צו ווארפען. טיעפער אין לאנד האט מען געזעהן געדיכטע וועלדער.

ווען אלעס איז געווען אויפ'ן לאנד, האט לארד גלענארוואן געוואלט, אז מען זאל זיך באלד לאזען אין וועג אריין. פאררארגוט אבער האט געזאגט, אז עס איז יעצט אונמעגליך. ער האט געזעהן, וויא דער הימעל האט זיך ביסלעכוויים בעדעקט מיט וואלקענס און עס וועט באלד ווערן א שטורם. ער איז געווען א מבין אויף אזעלכע זאכען.

— לאמיר בעסער זוכען אן ארט, וואו מיר זאלען קענען זיך שיצען פאר'ן רעגען, האט ער געזאגט. מיר איז דיא געגענד ניט בעקאנט. איך וויים ניט, וויא לאנג א רעגען קען דויערן אין דיעזער געגענד.

ווילסאן איז געגאנגען זוכען אזא ארט. ער האט עס אויך באלד געפונען. אין אזא געגענד איז זעהר לייכט אויסצוגעפינען א גרויסען שטיין, אונטער וועלבען מען קען זיך שיצען. — ער האט אויסגעפונען א מין הייל אונטער א שטיין. מען האט נור געדארפט אביסעל אויסגראָבען און אויסרייניגען דיא שטיינער. דאס איז באלד געשעהן.

מען האט אנגעהויבען איבערצוטראגען אלע זאכען אין דער הייל. באלד האט זיך אויסגעוויעזען, אז פאררארגוט האט רעכט געהאט. דער הימעל האט זיך אין גאנצען בעדעקט מיט וואלקען. עס האט זיך אויפגעהויבען א שטארקער ווינד און עס האט אנגעהויבען צו גיעסען א רעגען. לארד גלענארוואן איז יעצט געווען צופריעדען, וואס זיי האבען זיך ניט געלאזען אין וועג אריין אין אזא וועטער. וואס וואלטען זיי געטהאן, ווען דער רעגען פערהאַפט זיי אין וועג? דאָ ווענינגסטענס זיינען זיי געשיצט.

זיי האבען גערעכענט, אז דער רעגען וועט באלד איבערגעהן. זיי וועלען דאָ איבערנעכטיגען און מארגען פריה וועלען זיי קענען געהן מיט'ן ברעג קיין אקלענד, אבער שטונדען זיינען פערגאנגען און דער רעגען האט ניט אויפגעהערט. ווילסאן און מילרעד זיינען געגאנגען אין וואלד, האבען אנגעקליעבען טרוקענע צווייגען און האבען פראבירט צו לעגען א פייער אין זייער הייל. עס איז צוואַר געווען זעהר אונאנגענעהם. דער רויך האט זיי געשטיקט, דערפאר אבער איז געווען וואַרם.

עס איז שוין דאמאלס געווען ענדע זומער אין יענע געגענדען און ביי נאכט

איז שוין געווען גוט קאלט, בעזאָנדערס ווען דער ווינד האט געבלאָזען פֿון וידען

אין אונזערע געגענדען, דאס הייסט, אין דיא געגענדען, וועלכע ליעגען אין צפֿון זייט פֿון דער וועלט, איז דער זיד ווינד א ווארעמער ווינד. ער ברענגט שטענדיג מיט זיך היץ און שעהנעס וועטער. דער נאָרד ווינד דאגעגען איז שטענדיג א קאלטער ווינד. ער ברענגט מיט זיך קעלט און רעגען. — אין יענע לענדער, אין דיא געגענדען, וועלכע ליעגען אין דער זיד זייט פֿון דער וועלט, איז פונקט פֿערקעהרט. דער נארד ווינד איז ביי זיי דער וואַרעמער ווינד. ער ברענגט זיי היץ און שעהנעס וועטער. דער זיד ווינד איז דער קאלטער ווינד. ער ברענגט זיי קעלט, רעגען און שנעע.

פֿארוואס דאס איז, וועל איך ערקלערן ביי אנאנדער געלעגענהייט. איך קען דאך ניט לאזען לארד גלענארוואן אין רעגען און אין קעלט און נעהמען זיך אייך ערקלערן דיא געאגראפֿיע?

עס האט געבלאזען א קאלטער זיד ווינד און אונזערע רייזענדע איז געווען רעכט קאלט. ביים ארויסגעהען אויפֿן ברעג האט נאך יעדער פֿערנעצט זיינע קליידער און עס איז זיי געווען נאַס און קאלט. זיי האבען שוין דאהער געמוזט ליידען דעם רויך אום נור זיך אנצו-וואַרעמען און אפצוטריקענען זייערע קליידער.

עס איז געווארען נאכט. דער רעגען האט נאך אלץ ניט אויפֿגעהערט. אלע זיינען געזעסען לעבען פֿייער און האבען זיך געווארמט. א לאנגע צייט האט מען געשוויגען. ענדליך האט מען אנגעהויבען צו רעדען איבער ניי זעעלאנד. דער פראפֿעסאר האט אנגעהויבען צו דערצעהלען, וויא אזוי דיא ענגלענדער האבען אפגענומען ניי זעעלאנד.

— זייט מען האט ענדעקט ניי זעעלאנד אין 1642, האט דער פראפֿעסאָר אנגעהויבען צו דערצעהלען, זיינען פֿיעלע שיפֿפֿען פֿון אייראפא צוגעקומען קיין ניי זעעלאנד. עס זיינען געווען פֿראנצויזישע, שפּאַנישע, פארטוגיזישע, האלענדישע און פֿיעלע אנדערע. קיינעם אבער איז ניט איינגעפֿאלען, ער זאל אפנעהמען דיעזע אינזלען. יעדער שיפֿס-קאפיטאן, וועלכער האט בעזוכט דיעזע אינזלען, האט דערצעהלט, אז דיא מאַאָרי זיינען זעהר ווילד און דאס לאנד איז ארים. עס איז דאהער ניט ווערטה, מען זאל עס אפנעהמען. ענגלאנד אבער האט אן אנדער מעטאדע אפצונעהמען לענדער. זיא שיקט ניט קיין שיפֿפֿען, זיא שיקט ניט קיין ארמעען — זיא שיקט מיסיאנערן.

דיא מיסיאנערן, וועלכע האבען געהאלפֿען ענגלאנד אפנעהמען גאַנץ אפריקא, האבען אין ניי זעעלאנד געווירקט אזוי ווייט, אז זיי האבען איינגערעדט איינינע הויפטלינגע פֿון דיא מאַאָרי, זיי זאלען שרייבען א בריעף צו דער קעניגין וויקטאָריאַ פֿון ענגלאנד און זאל איהר בעטען, זיא זאלען זיי בעשיצען. דאס איז געווען אין 1840.

עס האבען זיך פֿערזאמעלט זעהר פֿיעל הויפטלינגע אום זיך צו בעראטהען, אויב זיי זאלען שרייבען דיעזען בריעף, ריכטיגער געזאגט, אויב זיי זאלען איהם אונטערשרייבען. דעם בריעף האט אנגעשריעבען א [illegible], דיא הויפטלינגע

האבען נור געדארפֿט איהם אונטערשרייבען, אדער מאכען א צייכען פֿאר וייער אונטערשריפֿט. דאמאָלס האט נאך קיינער פֿון זיי ניט געקענט שרייבען.

עס האט זיך אנגעהויבען א דעבאַטע. אייניגע האבען ניט געוואלט אונטערשרייבען אזא בריעף. דער מיסיאָנער אבער האט זיי אזוי איינגערעדט, אז זיי האבען איהם דאך אונטערשריעבען. איינער פֿון זיי, א גאנץ קלוגער מענש, האט געמאכט זיין צייכען אויפֿ'ן בריעף און האט דערביי געזאגט מיט פֿערדרוס:

— יעצט האבען מיר פֿערלאָרען אונזער פֿרייהייט און אונזער לאנד. די פֿרעמדע מיט די גלאַטע צונגען און מיט די דונער וואפֿען — אזוי רופֿען זיי ביקסען — וועלען קומען און וועלען ביי אונז אלעס צונעהמען. מיר וועלען ווערן וייערע שקלאפֿען.

ליידער, האבען זיי זיך באלד איבערצייגט, אז ער האט פֿאלקאָמען רעכט. אין אייניגע צייט ארום איז אנגעקומען אן ענגלישע קריעגס שיף מיט סאָלדאטען און מיט קאַנאָנען. דער קאפּ'טאן פֿון'ם שיף, מיט'ן נאמען האבסאן, האט צונויפֿגערופֿען אלע הויפטלינגע און האט זיי ערקלערט, אז די קעניגין וויקטאָריאַ האט געשיקט סאָלדאטען זיי צו שיצען, אבער פֿון היינט אָן געהערט וייער לאנד צו דער קעניגין וויקטאָריאַ.

פֿיעלע קלוגע הויפטלינגע האבען זיך בערעכענט, אז דער שוץ פֿון דער קעניגין וויקטאָריאַ דארף קאָסטען צו טהייער און האבען ערקלערט, אז זיי ווילען ניט, מען זאל זיי בעשיצען און ווילען ניט אוועקגעבען וייער לאנד. זיי האבען זיך געשטעלט געגען קאפּיטאן האבסאן און האבען איהם געוואלט פֿעריאָגען פֿון ניי זעעלאַנד. דער קלוגער ענגלענדער אבער האט געוואוסט, וויא אזוי צו געווינען אייניגע פֿון זיי דורך פרעזענטען, אנדערע האט ער גדראהעט, אז ער וועט זיי שיעסען. אלע האבען ענדליך געמוזט נאכגעבען און אונטערצייכענען א פּאַפּיער, אז וייער לאנד געהערט יעצט צו דער קעניגין פֿון ענגלאנד. —

— אלזאָ, דארפֿען זיי דאך יעצט זיין שטיל און רוהיג? האט לייִדי העלענא געפֿרעגט. וואס האבען מיר אלזאָ מורא צו האבען פֿאר זיי?

— איהר קענט ניט די מאַארי, האט דער פראָפֿעסאר געענטפֿערט. דאס איז א שטאַרקעס און מוטהיגעס פֿאלק. זיי האבען אין דער ערשטער צייט נאכגעגעבען. באלד אבער האבען זיי זיך איבערלעגט און האבען זיך געשטעלט געגען די ענגלענדער. זיי האבען מוטהיג געקעמפֿפֿט פֿאר יעדען פֿוס לאנד. — דאס זיי האבען זיך ניט געלאזט. זיי קעמפֿפֿען נאך יעצט און לאָזען זיך ניט. — דאס איז א מערקווירדיג פֿאלק. זיי זיינען איינגעטהיילט אין שטעמע (שבטים) וויא די אידען זיינען אמאל געווען איינגעטהיילט. איין שטאַם מיט'ן אנדערן פיהרט אָפֿט קריעג, קוים אבער קומט א פֿרעמדער פֿיינד, פֿעראייניגען זיי זיך און בילדען א שרעקליכע ארמעע. בעזאָנדערס מוטהיג און קריעגעריש איז א שטאַם אויף דער נאָרד אינזעל מיט'ן נאמען וואַיקאַטאַס. זיי האבען א הויפטלינג, וועלבער הייסט אן ענגלישען נאמען, וויליאַם טאמפסאָן. ער איז אבער אן עכטער

ווילדער, וועלכער איז געוועזן איינינע יאהר אין לאנדאן און האט דארט געלערנט דיא קריעגס־קונסט פֿון דיא ענגלענדער. ער האט זיי שוין ניט איינמאל געשלאגען און האט געוויזען, אויף וואס א מאַאָרי איז פֿעהיג.

— איך פֿערשטעה אייך ניט, פראפֿעסאר, האט ליידי העלענא געזאגט. איך האב אויך געלערנט געאגראַפֿיע און ווייס, אז דיא ענגלענדער האבען געגרינדעט קאלאָניען און גרויסע שטעדט אין ניי זעעלאנד. זאָ פֿיעל איך ווייס, האבען דיא ענגלענדער בעזעצט אלע פונקטען אין ניי זעעלאנד.

— געוויס! האט דער פראפֿעסאר געענטפֿערט. איך לייקען ניט, אז דיא ענגלענדער האבען איינגעטהיילט ניי זעעלאנד אין 9 גרויסע פראווינצען: אקלענד, טאראנאקי, וועלינגטאָן און האַוקס־ביי אויף דער נאָרד אינזעל. און נעלסאן, מאַרל־באָראָ, קאנטערבורי, אָטאַגאָ און סויטה־לענד אויף דער זיד אינזעל. איך ווייס, אז אין 1868 זיינען אין ניי זעעלאנד שוין געוועזן 184 טויזענד 364 אייראָפּעאישע איינוואינער. איך ווייס, אז אין ניי זעעלאנד זיינען שוין דא גרויסע שטעדט מיט שולען, מיט באנקען, מיט בריקען, מיט האָספּיטעלער, מיט צייטונגען און מיט אלע נייע פֿערבעסערונגען פֿון דער ענגלישען ציוויליזאַציאָן. איך קען אייך אויסרעכענען, וויא פֿיעל איינוואינער עס געפֿינען זיך אין יעדער שטאדט. איך קען אייך נאך וויטער זאגען, אז אין היינטיגעס יאהר, אין 1865 האט מען פֿעראנשטאַלטעט א גרויסע אויסשטעלונג, א וועלט אויסשטעלונג אין דער שטאדט אקלענד — און דאך פֿיהרען דיא מאַאָרי בעשטענדיג קריעג מיט דיא ענגלענדער.

— וואס רעדט איהר, פראפֿעסאָר? האט ליידי העלענא געפֿרעגט. וויא איז דאס מעגליך צו מאכען א וועלט אויסשטעלונג אין דער צייט, וואס מען פֿיהרט קריעג מיט דיא איינוואינער פֿון'ם לאנד? — דאס קען ניט זיין!

— דיא ענגלענדער קימערן זיך זעהר ווייניג וועגען קריעג, האט דער פראפֿעסאר געענטפֿערט רוהיג. דער קריעג געהט זיך זיין וועג און דיא אויסשטעלונג געהט זיך איהר וועג. אין איין זייט שלאָגט מען זיך און אין דער אנדערער זייט שטעלט מען אויס דיא פראדוקטען פֿון דער גאנצער וועלט. ביי דיא ענגלענדער איז דאס קיין נייעס ניט. זיי מאכען אייזענבאהנען אונטערן פֿייער פֿון דיא מאַאָרי. ווען מען האט געבויט דיא דרורי אייזענבאהן און דיא מירי — מירי אייזענבאהן, זיינען דיא ארבייטער געגאנגען בעוואפֿענט מיט ביקסען, האבען געלעגט דיא רעלסען און האבען געשאָסען אויף דיא מאַאָרים. — דיא ענגלענדער זיינען שוין דערצו געוואהנט און עס האַרט זיי ניט. אין דער מיט פֿון'ם קריעג מאכט מען אן אויסשטעלונג. איינס מיט'ן אנדערן געהער זיך ניט אן.

— אלזא, וואס הערט זיך עפעס פֿון'ם קריעג? האט פֿארראגוט געפֿרעגט.

— מיינע פֿריינדע, האט דער פראפֿעסער געענטפֿערט, מיר זיינען שוין זעהר לאנג פֿון אייראפא. איך ווייס ניט, וואס אין ניי זעעלאנד איז פֿארגעקומען אין דער צייט פֿון אונזער רייזע. איך קען אייך נור דערצעהלען, וואס עס איז געשעהן איידער מיר זיינען ארויסגעפֿאהרען פֿון אייראפא.

— ווען האט זיך אנגעהויבען דער קריעג? האט מערי גראנט געפֿרעגט.

— ווים דיא ענגלענדער האבען אפגענומען ניי זעלאנד האט דער קריעג נים אויפגעהערט. קוים האבען דיא מאָארי געזעהן, אז עס קומען אן קאלאָניסטען פון אייראפא און בעזעצען זיך אויף זייער לאנד, האבען זיי אנגעהויבען צו פיהרען קריעג מיט דיא קאלאניסטען. עס האט זיך אנגעהויבען א קריעג פאר זייער אונאבהענגיגקייט, וועלכער דויערט נאך ביז אויף היינטיגען טאג.

וויא ווילד דיא מאָארים זיינען, האבען זיי דאך פערשטאַנען זיך צו פעראייניגען און צו בילדען א מין לאנד־ליגע. דער צוועק פון דיעזער ליגע איז, אז קיינער פון זיי זאל נים פערקויפען קיין לאנד צו דיא פרעמדע. אין דעם בריעף וואס דיא קעניגין וויקטאָריאַ האט זיי געשריעבען אין 1840, האט זיא אויסדריקליך געזאגט, אז זיא וועט זייער לאנד ביי זיי נים צונעהמען. דיא ענגלענדער האבען עס אויך געהאלטען, אבער נור לפנים, נור צום שיין. זיי פלעגען פערנאַרען א ווילדען הויפטלינג, פלעגען איהם אנשיכורן און פלעגען איהם הייסען מאכען א צייכען אויף א בויגען פאפיער. דער ווילדער פלעגט שיכורערהייט מאכען דעם צייכען און נים וויסען, וואס פאר א זינן דאס פאפיער האט. — דעם אנדערן טאג פלעגט מען ביי איהם צו נעהמען דאס לאנד און ווייזען איהם א פערקויפס שיין. ער אליין האט עס פערקויפט און האט אונטערגעשריעבען דעם קאָנטראַקט.

דיא לאנד־ליגע האט עס געוואלט פערהיטען און האט ערקלערט, אז אזעלכע קאנטראַקטען האבען קיין ווערטה נים. יעדער פערקויפס קאָנטראקט מוז זיין אונטערשריעבען פון עטליכע הויפטלינגע. זיא האט אויך געוואוסט, וויא אזוי זיך צו שיצען און וויא אזוי זיך צו פערטהיידיגען.

אין 1860 האט דיא ענגלישע רעגיערונג אפגעקויפט פון א ווילדען זעקס הונדערט אַקער לאנד נים ווייט פון דער שטאדט ניו־פלימוטה אין דער פראָווינץ טאַראַנאַקי. ווען דיא ענגלישע בעאמטע — סורווייער, פעלדמעסטער — זיינען געקומען אפמעסטען דאס לאנד, האט דער הויפטלינג קינגי פראטעסטירט און ערקלערט, אז דער פערקויפס קאָנטראקט איז נים גילטיג, ווייל קיינער פון דיא ווילדע טאר קיין לאנד נים פערקויפען צו דיא ווייסע מענשען.

דיא רעגיערונג האט געשיקט סאלדאטען און האט געוואלט אפנעהמען דאס לאנד מיט געוואַלד. דער הויפטלינג קינגי האט צונויפגערופען זיינע קריעגער און האט אויסגעבויט א בעפעסטיגטען לאַגער אויף דיא זעקס הונדערט אַקער לאנד, וועלכע דיא רעגיערונג האט געקויפט. אזוי האט זיך אנגעהויבען דער שרעקליכער קריעג, וועלכער דויערט נאך ביז היינט.

איהר זייט אלע ענגלענדער, האט דער פראפעסאָר וויטער געזאגט מיט א שמייכעל, און עס וועט אייך געווים פערדריעסען, ווען איך וועל אייך זאגען, אז נים שטענדיג האבען דיא ענגלענדער געזיעגט. עס זיינען פאָרגעקומען פעלע וואו דיא ווילדע האבען זיי אזוי געשלאָגען, אז זיי האבען זיך געשעהמט אויסצואגען. דיא ווילדע האבען גאַנצע באַטאַליאָנען ענגלישע סאלדאטען געפאַנגען גענומען.

וויא פֿיעל זיינען דען דאָ ווילדע אין נײ זעעלאנד? האט ליידי העלענא געפֿרעגט.

— אמאָל זיינען זיי געווען א צאָהלרייכעס פֿאָלק, האט דער פּראָפֿעסאָר געענטפֿערט. ווען דער קאפּיטאַן קוק איז צום ערשטען מאל געקומען קיין נײ זעעלאַנד, האט ער געפֿונען פֿיעלע גרויסע דערפֿער. ער האט ניט געקענט זאגען גענוי, וויא פֿיעל איינוואוינער זיינען דאַמאָלס געווען, ער האט נור אונגעפֿעהר בערעכענט, אז זיי האבען געדארפֿט זיין אן ערך פֿון א האַלבע מיליאָן. אין 1845 האט דיא ענגלישע רעגיערונג געמאכט א צענזוס, אדער פֿאָלקסצעהלונג און האט איבערגעצעהלט נור צוויי הונדערט טויזענד. מיר ווייסען פֿאר געווים, אז דיא ווילדע האבען יעצט אַן ארמעע פֿון דרייסיג טויזענד מאַן. פֿאר אזעלכע אינזלען איז דאס א שטאַרקע ארמעע.

— קען דען ענגלאנד ניט שיקען א שטאַרקערע ארמעע אהין און בעזיעגען דיא ווילדע? האט ראבערט גראנט געפֿרעגט.

— דוא האסט געווים רעכט, מיין קינד, האט דער פּראָפֿעסאָר געענטפֿערט. דוא ווייסט אבער ניט, אז ענגלאנד האט זעהר פֿיעל לענדער און זעהר וועניג סאלדאטען. ענגלאנד פֿיהרט בעשטענדיג קריעג, אמאל אין איינע פֿון איהרע לענדער און קאלאניען און אמאל אין דיא אנדערע. ענגלאנד קען ניט אוועק שיקען א גרויסע ארמעע מיט אמאָל. אויסער דעם איז ניט אזוי לייכט צו פֿיהרען א קריעג מיט דיא מאַאָרי. זיי פֿיהרען ניט א קריעג, וויא אין אייראפּא, וואו צוויי ארמעען קומען זיך צונויף, שלאגען זיך און וועד עס שלאגט בעסער, דער געווינט. — דיא ווילדע פֿיהרען אַן אנדער ארט קריעג. זיי צוטהיילען זיך אויף קליינע באַנדען, לויערן אויפֿין פֿיינד און ווען זיי געפֿינען, אז ער איז שוואַכער פֿון זיי, פֿאַלען זיי אויף איהם אָן.

בעזאנדערס אויסגעצייכענט האט זיך איין הויפּטלינג פֿון דיא מאַאָרי מיט'ן נאמען וויליאַם טהאָמפּסאָן. ער איז געווען אין ענגלאַנד און האט אנגענומען אן ענגלישען נאמען. ער איז ווירקליך א טיכטיגער גענעראַל און דיא ענגלענדער האבען פֿאר איהם מורא.

איין מאל האט דער ענגלישער גענעראל קאמעראן ארומגערינגעלט איהם מיט זיין ווילדע ארמעע אין זיינע א פֿעסטונג. דיא מאַאָרי זיינען מעהר ניט געווען, וויא טויזענד מאַן. ענגלענדער זיינען געווען מעהר אלס דריי טויזענד. דער ענגלישער גענעראַל איז געווען זיכער, אז ער האט איהם שוין אין דיא הענד און ער האט שוין געזיעגט. קוים וועט ער נעהמען געפֿאַנגען וויליאַם טהאָמפּסאָן, וועט זיך שוין ענדיגען דער קריעג.

דעם אנדערן טאג האט ער געפֿונען דיא טויערן פֿון דער פֿעסטונג אָפֿען — דיא מאַאָרי זיינען פֿערשוואונדען. זיי זיינען ביי נאכט ארויסגעגאנגען דורך א געהיימען וועג אונטער דער ערד.

גענעראל קאמעראן איז זעהר געלונגען שפּעטער אנטשלאָפען דאס גאנצע

לאנד פון דיא וואַיקאַטאָס, ער האט אבער איין מאַאָרי דארט ניט געפונען. אלע ווינען אנטלאַפען ווייטער, טיעפער אין לאַנד.

— אלזא, האט זיך דאך דער קריעג שוין געענדיגט? האט קאפיטאן פאר־ראגוט געפרעגט.

— דאס קען איך אייך ניט זאגען, האט דער פראפעסאר געענטפערט. ווען איך בין אַרויסגעפאהרען פון פאַריז, האב איך געלעזען דיא לעצטע נאכריכטען, אז איינינע שטעמע (שבטים) האבען זיך אונטערגעגעבען און דיא ענגלישע רע־גיערונג האט זיי געלאָזען דריי פערטעל פון זייער לאַנד. — איין פערטעל האט זיך זיך צוגענומען. ווען מיר זיינען געווען אין אויסטראַליען, האב איך געלעזען אין א צייטונג, אז וויליאַם טהאמפסאָן וויל זיך אויך אונטערגעבען. מען קען אבער ניט גלויבען דיא ענגלישע צייטונגען אין אזא פאַל. מיר האבען דאך שוין געהערט, וויא אזוי מען לערנט געאָגראַפיע אין אויסטראַליען. מיר ווייסען דאך שוין, אז דיא קעניגין וויקטאָריאַ האט איינגעזעצט אין אמעריקא א פרעזידענט מיט׳ן נאמען אברהם לינקאָלן און אין פעטערבורג האט זיא א גובערנאטאָר מיט׳ן נאמען לאָרד אלעקסאנדער דער צווייטער. — וויא קען מען גלויבען אזעלכע צייטונגען?

— פון וואנען ווייסט איהר אבער אייערע נאכריכטען, גרויסער פראפעסאָר? האט געפרעגט דער מאַיאָר מיט שפאָט.

— פון׳ם פראַנצויזישען קאנסול אין אקלענד, האט דער פראָפעסאָר געענט־פערט רוהיג.

— אלזאָ, וויא דענקט איהר פראפעסאר? האט לאָרד גלענארוואן געפרעגט. געדויערט נאך דער קריעג צווישען דיא ענגלענדער און דיא מאַאָרי?

— איך קען ניט זאגען פאר געוויס. איך מיין אבער, אז ער געדויערט נאך.

— געפינען מיר זיך ערגעץ ניט וויט פון׳ם אָרט, וואו דער קריעג ווערט געפיהרט.

— צום אונגליק, האט אונז דיא „מאַקאַריאַ" פערפיהרט גראַדע אין דער געגענד, וואו עס געפינען זיך דיא ארמעען פון דיא מאַאָרי. ווען מיר זאלען גע־ווען צוקומען מיט איינינע מייל ווייטער קיין זידען (דרום זייט) וואלטען מיר גע־זעהן, וויא דער פלאַג פון דיא מאַאָרי וועהט הויך אין דער לופט.

— וויא עס ווייזט אויס, מוזען מיר זעהן צו געהן קיין נאָרדען, האט לארד גלענארוואן געזאגט. אין נאָרדען האבען דיא ענגלענדער שוין אפגערייניגט דאס לאנד פון דיא מאַאָרי.

— געוויס, מיר מוזען זעהן, וויא אַם שנעלסטען אויסצודרייבען דיא מאַאָרי. ווען ניט דער רעגען, וואלט איך ניט געוואלט בלייבען אין דיעזער געגענד קיין האלבע שטונדע.

— מעגליך, אז מיר וועלען אנטרעפען אן אבטהיילונג פון דער ענגלישער ארמעע, האט ליידי העלענא געזאגט. דאן זיינען מיר [illegible]

— אלעס איז מעגליך, האט דער פראפעסאר געענטפערט. איך ווינש עס געווים.

אונטערדעסען איז געווארען שפעט. דער רעגען האט נאך אלץ געגאסען. עס איז געבליעבען, אז מען זאל אויסשטעלען א שטרענגע וואך. צוויי מענשען זאלען שטענדיג ארומגעהן ארום זייער לאגער. די איבעריגע זאלען זיך לעגען שלאפען.

9טעס קאפיטעל.

אויף דער רייזע קיין אקלענד.

די נאכט איז פאריבער רוהיג און שטיל. פארטאג האט דער רעגען אויפגעהערט. קוים איז ליכטיג געווארען אין דרויסען, זיינען אונזערע רייזענדע שוין אלע אויפגעשטאנען און האבען זיך פארבערייטעט אין וועג אריין. מען האט האט פערפאקט די זאכען, וואס מען האט מיטגעבראכט פון דער „מאקאריא" אין קליינע פעקלעך און יעדער האט גענומען א פעקעל. זאגאר ראבערט גראנט האט געמוזט טראגען א פעקעל אויף די פלייצעס.

דער פראפעסאר האט אויסגעשפרייט די לאנד קארטע, וועלכע ער האט געבראכט מיט זיך אין אויסטראליען און האט אנגעהויבען צו רעכענען, וויא ווייט זיי זיינען פון אקלענד. ער האט אויסגערעכענט, אז זיי זיינען אכציג ענגלישע מייל ווייט פון אקלענד. ווען זיי זאלען געהן צו צעהן מייל א טאג, קענען זיי אין אכט טאג אנקומען קיין אקלענד. ער האט ווייטער אויסגערעכענט, אז זיי זאלען געהן מיט'ן ברעג נור פופציג מייל, דאן וועלען זיי קומען צו א טייך. ווען זיי געהן אריבער דעם טייך אין דעם ארט, וואס ער האט אנגעוויזען, קענען זיי איינשפארען א שטיק וועג.

— איך וועל אייך שוין וועיזען דעם וועג, האט ער געזאגט און האט צונויפגעקייקעלט זיין לאנד קארטע.

ער האט גענומען אויף די פלייצעס דאס פעקעל, וועלכעס מען האט אנגעגרייט פון זיינעטוועגען און די קליינע פארטיע האט זיך געלאזט אין וועג אריין.

דער וועג איז געווען רעכט אנגענעהם. מען איז געגאנגען ביים ברעג פון מעער און מען האט אפט געזעהן פערשיעדענע פיש און מעער טהיערע, וועלכע האבען זיך לוסטיג געשפיעלט ביים ברעג. זיי האבען זיך ניט דערשראקען, ווען אונזערע רייזענדע זיינען צוגעקומען צו זיי, א בעווייז, אז מענשען קומען אהין וועהר זעלטען.

דער פראפעסאר און ראבערט גראנט פלעגען זיך אפשטעלען בעטראכטען דיעזע טהיערע. קאפיטאן פאררא.גוט האט זיי געווארנט און געבעטען, אז זיי זאלען בעסער געהן וואס אם שנעלסטען, עס האט אבער גאר ניט געהאלפען. קוים האט זיך געוויזען א פיש אדער א [illegible] הונד [illegible] האבען זיי זיך גענומען אפשטעלען און זיי בעטראכטען.

איין מאל האבען זיי דערזעהן עטליכע זעע לעווען, אדער זעע עלעפאַנטען — אויך א סאָרט זעע הינד, אבער גאנץ גרויס און זעהט אוים אביסעל אנדערש, וויא א זעע הונד — דא האט שוין ניט געהאלפען קיין רעדען און קיין בעטען. דער פראפעסאר און ראבערט גראנט האבען זיך אניעדער געזעצט אויף א שטיין און האבען רוהיג בעטראַכט דיא זעע לעווען.

— זעהט נור, פראפעסאָר, זיי עסען שטיינער! האט ראבערט גראנט אויס־גערופען.

עס איז ווירקליך אזוי געווען. אייניגע פון דיא זעע לעווען זיינען ארויסגע־קראָכען אויפ'ן ברעג, האבען אויסגעזוכט גלאַטע, קיילעכדיגע שטיינער און האַ־בען זיי איינגעשלונגען. ראבערט גראנט איז געווען אויסער זיך. ער האט זיך אויף קיין פאַל ניט געקענט ערקלערן, וויא אזוי א לעבעדיגע זאַך קען עסען שטיינער.

— עס איז אזוי, מיין קינד, האט דער פראפעסאר ערקלערט.. זיי עסען אבער ניט דיא שטיינער, זיי פערשלינגען זיי נור.

— דאס פערשטעה איך ניט, פראפעסאר, האט ראבערט זיך געוואונדערט. וואס הייסט, זיי פערשלינגען דיא שטיינער און עסען זיי ניט?

— דיא זעע לעווען נעהרען זיך פון פיש, האט דער פראפעסאר דערקלערט. זיי זוכען אוים זייער שפייז גאנץ טיעף אין מעער. אום זיי זאלען זיך קענען שנע־לער ארונטערלאזען אין מעער, שלינגען זיי איין שטיינער, זייער קערפער זאל ווערן שווערער. ווייסט דוא דען ניט, אז מען לאַדעט אמאָל אן א שיף מיט זאַמד? — פארוואס טהוט מען עס? דאס שיף מוז האבען איהר באַללאַסט, א שווערע מאַסט, וועלבע זאל זיא האלטען פעסט אין וואַסער. דיא זעע לעווען טהוען דאס זעלבע. זיי לאדען זיך אן מיט א באללאַסט. ווען זיי ווילען אנחאַפען גענוג פיש אויף מיטאג, וועלען זיי ארויסשווימען אויפ'ן לאנד און וועלען אויסשפייען דיא שטיינער.

מיט פיעל מיה, האט לארד גלענארוואן אפגעריסען דעם פראפעסאָר פון דיעזער סצענע.

אום צוועלף אוהר האט מען זיך אפגעשטעלט צו עסען מיטאג און זיך אביסעל אויסצורוהען. דער מאַטראָז מילרעד האט אנגעזאַמעלט ביים ברעג אויסטערן און אלבינעט האט געמאכט פון זיי א פארטרעפליכען מיטאג. אום איינס אוהר האט לארד גלענארוואן געהייסען ווייטער געהן. מען איז געגאנגען ביז פינף אוהר. יעצט האבען זיי געמוזט אוועקגעהן פון'ם ברעג. א גרויסער באַרג מיט אונגעהייערע שטיינער האט זיך אריינגעלאָזען גלייך אין מעער. מען האט געמוזט ארומגעהן דעם באַרג.

עס איז געבליעבען, זיי זאלען דא נעכטיגען און מארגען אין דער פריה ארומגעהן דעם באַרג. מען האט ווידער אויסגעשטעלט וואַכען. קיין פייער האַ־בען זיי ניט געוואלט מאכען. דיא ווילדע קענען נאך דערזעהן **פון דערווייטע**ן **דעם רויך און אויף זיי אנפאַלען.**

דיא נאַכט איז פאַראיבער גאַנץ שטיל און רוהיג. ווען אונזערע רייזענדע זיינען אויפגעשטאַנען אין דערפריה פריש און געקרעפטיגט, האבען זיי זיך גע־רעכענט אזוי ווייט זיכער, אז דער פראָפּעסאָר האט געזאגט:

— ווען מיר וועלען נאך היינטיגען טאג ניט טרעפען דיא מאַרי, קענען מיר זיך רעכענען פאר געראַטעט. וויא עס ווייזט אויס, זיינען זיי ניטא אין דיעזער געגענד.

מען האט זיך געלאָזט ווייטער אין וועג. דאס מאל זיינען זיי געגאַנגען דורך קליינע בוימלעך — בוש. דער וועג איז שוין געווען פיעל שווערער. דענאך זיינען אלע געגאַנגען מוטהיג און מונטער. דער פראָפּעסאָר האט זיך יעצט צוגע־קוקט צו יעדעס ביימעלע און צו יעדען פויגעל. ער האט געוואוסט, אז אין ניי זעעלאַנד זיינען דאָ וואונדערבאַרע פויגעל. ער האט זיך געפרעהט, וויא א קליין קינד, ווען ער האט דערזעהן א „ט ו א י״ און האט אויסגערופען איין מאל נאכ'ן אנדערן

— ט ו א י! ט ו א י!

— וואס איז מיט אייך, פראָפּעסאָר? האט דער מאַיאָר געפרעגט. וואס שרייט איהר אזוי?

— דער ט ו א י איז א זאָנדערבאַרער פויגעל, האט דער פראָפּעסאָר ער־קלערט. אין ווינטער ווערט ער אזוי פעט, אז ער קען זיך ניט ריהרען. ער רייסט אליין אויף זיין ברוסט מיט זיין שנאָבעל, אום דאס פעט זאל ארויסרינען. דאס מאכט איהם לייכטער. — דאס איז געוויס זאָנדערבאַר.

— זאָנדערבאר? האט דער מאַיאָר געלאַכט. עס איז גאר ניט זאָנדערבאַר

— עס איז א ליגען!

דער פראָפּעסאר האט זיך געפיהלט בעליידיגט און האט געוואלט לויפען אין וואַלד, שיעסען א ט ו א י און ווייזען דעם מאַיאָר דיא צייכענס, וואס דער פויגעל האט אויף דער ברוסט. לארד גלענערוואַן האט איהם מיט געוואַלט צוריק געהאלטען.

דערפאר האט איהם גאט בעשערט אן אנדערע איבערראַשונג, מיט וועלכע ער איז געווען זעהר צופריעדען. ראבערט פלעגט ארומשפרינגען, וויא א יונגער האָז און פלעגט זוכען צווישען דיא בוימלעך. באלד האט מען דערהערט זיין געשריי.

— פראָפּעסאָר! קומט נור אהער, פראָפּעסאָר!

דער פראָפּעסאָר איז באלד צוגעלאָפען צו דעם אָרט, וואו ראבערט איז געשטאַנען, און האט דערזעהן א פויגעל, וועלכער האט איהם ווירקליך איבער־ראַשט. — דאס איז געווען דער פויגעל, וועלכען דיא ניי זעעלענדער רופען „קיווי״. איינע פון דיא זעלטענסטע בעשעפענישען אין דער וועלט. ער איז א פויגעל, ווייל ער געהט אויף צוויי פיס. ער האט אבער קיינע פליגעל און קיין עק, וויא א פויגעל. זיין קערפער איז בעדעקט מיט ווייסע פעדערן. זיי זיינען אבער אזוי דין און אזוי פיין, אז זיי זיינען עהנליך צו האר. דיעזער פויגעל איז אזוי זעלטען, אז

פּיעלע זאָלאָגישע מוזעען וואָלטען געצאהלט צעהנער טויזענדער דאָלאר פאר אזאַ פּאָר פויגעל. זיט דיא ווייסע מענשען זיינען צוגעקומען צו ניי זעעלאַנד איז ער געוואָרען נאך זעלטענער. עס איז איהם זעהר לייכט צו פּאַנגען, ווייל ער קען ניט פליהען און ווער עס דערזעהט איהם, דער טויטעט איהם.

דאס איז איינער פון דיא סאָרטען פויגעל, וועלכע שטאַרבען אויס. אין א קורצע צייט וועט ניט בלייבען פון זיי ניט איינער.

דער פּראָפעסאָר האט זיך נאכגעיאַגט נאך איינעם פון דיעזע פויגעל און האט איהם געחאַפּט. ער האט איהם באלד געבונדען דיא פיס און האט איהם געטראָגען מיט זיך. ער האט זיך שוין פאָרגעשטעלט, אז דיא פּאַריזער געאָגראַ־פישע געזעלשאַפט וועט איהם געבען איהר גרויסע גאָלדענע מעדאַלע, ווען ער וועט קומען קיין פּאַריז און וועט איהר שענקען א לעבעדיגען „ק י ו י.“ —

דער טאג איז פאָראיבער. עס איז שוין געווען באַלד נאַכט. מען האט זיך געדאַרפט זוכען א נאַכט לאַגער.

— איך האָף, אז נור נאך היינטיגע נאַכט וועלען מיר מוזען נעכטיגען אין וואַלד, האט קאפּיטאן פאַררעגוט געזאגט. מיר זיינען איינגעגאנגען אין דיא צוויי טאג אַן ערך פון דרייסיג מייל. מיר דאַרפען שוין באלד אנקומען אין א געגענד, וואו עס וואוינען ענגלישע קאָלאָניסטען.

— מיר דאַכט, אז איהר האט אונז געזאגט, אז דאָ ערגעץ געפינט זיך א דאָרף? האט לארד גלענאַרוואַן געפרעגט דעם פּראָפעסאָר.

— אין דער לאַנדקאַרטע, וועלכע איך האב געבראַכט פון אויסטראַליען, איז פערצייכענט, אז דאָ לעבען טייך, געפינט זיך א דאָרף פון דיא מאַאָרי, האט דער פּראָפעסאָר געענטפערט.

— אלזאָ, לאמיר בעסער צוגעהן נאך אביסעל און צוקומען צום דאָרף, האט לארד גלענאַרוואַן געזאגט. איך האב מיטלייד מיט דיא דאַמען. זיי דאַרפען זיך אויסרוהען.

— וואס רעדט איהר, מילארד? דאס איז דאך א דאָרף פון ווילדע מענשען, פון דיא מאַאָרי?

— מיר זיינען דאך ניט ווייט פון אקלענד. דיא מאַאָרי, וועלכע וואוינען דאָ, זיינען שוין געוויס ציוויליזירט און מיר האבען פאר זיי ניט וואס מורא צו האָבען.

— ניין, מילארד! האט דער פּראָפעסאָר געזאגט ערנסט. דאָרט, וואו עס געפינען זיך דיא מאַאָרי, דאָרט וויל איך ניט זיין. איך ווייס ניט, וואס עס הערט זיך וועגען דעם קריעג, איך ווייס ניט, אויב דיא מאַאָרי פון דיעזען דאָרף האבען זיך אונטערגעגעבען אדער נאך ניט. — איך וועל בעסער שלאָפען צעהן נעכט אין וואַלד, אי־דער איין נאַכט אונטער איין דאַך מיט א ציוויליזירטען מאַאָרי. — לאָמיר בעסער נעכטיגען דיעזע נאַכט אין דרויסען. מאָרגען וועלען מיר אנקומען צו אַן ענגליש דאָרף — דרורי, דאָרט וועלען מיר שוין שלאָפען וויא מענשען.

אלע האבען געשטימט מיט'ן פּראָפעסאָר. זיי האבען אלע זעהר מורא געהאט

פאר דיא מאַרי. עס איז געבליעבען, זיי זאלען נאך געהן אביסעל, ביז זיי וועלען צוקומען צו אן אָרט, וואו צוויי טייכען גיעסען זיך צונויף. דארט וועלען זיי איבערנעכטיגען. גאנץ פריה וועלען זיי אריבערגעהן דעם טייך וואי פאַ. דאן זיינען זיי שוין צווישען דיא ענגלישע קאלאָניען און זיי וועלען געפינען מיטעל, וויא צו קומען קיין אקלענד.

עס איז ניט געווען פיעל וואס צו עסען. זיי האבען מורא געהאט צו מאכען א פייער. מען האט אפגעגעסען, וואס מען האט געהאט, און מען האט זיך געלעגט שלאפען.

10טעס קאפיטעל.

ביי דיא ווילדע מענשען.

דיא נאַכט איז געווען רוהיג און שטיל. געגען צוויי אוהר פאר טאָג האט ווילסאן און פאַרראגוט, וועלכע זיינען געשטאַנען ביז אהער אויף דער וואַך, אויפגעוועקט דעם פראפעסאר און אלבינעט, זיי זאלען זיך שטעלען אויף דער וואַך. זיי האבען גענומען זייערע ביקסען און האבען זיך געשטעלט פאַר'ן לאַגער. דער פראפעסאר האט זיך באַלד פערטיעפט אין זיינע געדאַנקען איבער דיא געאָגראַפיע פון ניי זעעלאנד. אלבינעט איז געווען א גוטער פראוויאַנט מייסטער, אבער זעהר א שלעכטער סאלדאט און האט זעהר ווענינ פערשטאַנען דיא ערדלעקונסט צו שטעהן אויף דער וואַך.

זיי האבען ניט געוואוסט, פון וואַנען עס איז געקומען; זיי האבען ניט געקענט ערקלערן, וויא אזוי עס איז געשעהן. פלוצלונג, וויא דורך א צויבער זיינען זיי געלעגען געבונדען. אין דער זעלבער צייט האבען אנדערע הענד געבונדען לארד גלענארוואן, קאפיטאן פאַרראגוט און אלע איבעריגע. — פון שרייען, רעדען, בעטען, דראהען האט ניט געקענט זיין קיין רעדע. אייזענשטאַרקע הענד האבען געבונדען יעדען בעזונדער, האבען איהם אוועקגעשלעפט צום וואַסער און אריינגעוואָרפען אין א גרויסעם באָאָט אדער וויא עס הייסט אויף דער שפראַכע פון דיא ווילדע, קאַנאָע.

עס איז אלעס געטהאן געווארען אזוי שנעל און אזוי געשיקט, אז איידער אונזערע רייזענדע האבען זיך אומגעקוקט, זיינען זיי אלע געלעגען געבונדען גאַנץ נאָהענט איינער לעבען אנדערן אויפ'ן באדען פון דעם קאַנאָע. אין דער ערשטער צייט זיינען זיי געווען אזוי איבערראַשט און אזוי דערשראָקען, אז קיינער פון זיי האט קיין ווארט ניט געקענט ארויסרעדען. צו ביסלעכווייס אבער זיינען זיי געקומען צו זיך און האבען זיך אנגעהויבען אומצוקוקען, וואו זיי זיינען.

עס איז טאג געווארען און זיי האבען געקענט זעהן, וואו זיי געפינען זיך און אין וואס פאר א געזעלשאַפט זיי געפינען זיך. ערשט יעצט האבען זיי געזעהן, אז זיי געפינען זיך אין דיא הענד פון דיא מאַרי. אין דער מיט פון דער קאַנאָע איז געשטאַנען א הויכער שטאַרקער מאַן און האט קאָמאַנדירט דיא אנדערע, וועלכע האבען גערודערט. — דאס איז געווען א הויפטלינג, דער קאפיטאַן פון דיא מאַרי.

ער איז געווען טאַטואירט. — אויף זיין געזיכט זיינען געווען אויסגעשניטען געווויסע פאַסען און צייכענס, וויא מען זעהט אמאָל אויף דיא הענד פון מאַטראָזען.

דיא ווילדע אין אנדערע לענדער לאזען זיך טאַטואירען פון שעהנהייט וועגען. זיי געפינען, אז א טאַטואירטער קערפער איז שעהנער, אלס איין ניט טאַטואירטער. ביי דיא מאַאָרי אבער איז עס אן עהרע. אין ציוויליזירטע לענדער טראָגען דיא אָפיציערען געוויסע צייכענס, וואס ווייזען, ווער זיי זיינען, וויא עפּאַלעטען, שטערנס אויפ'ן קראַגען און דערגלייכען. דיא ווילדע אין ניי זעעלאַנד מאכען דיעזע צייכענס אויפ'ן שטערן און אויפ'ן געזיכט. וואס פאַר א העכערן ראַנג (טשין) דער מאַאָרי האט, אלץ מעהר צייכענס האט ער אויף זיין געזיכט.

דאס טאַטואירען קומט אן ניט אזוי לייכט. עס איז זעהר א שמערצליכע אפעראַציאָן. נאכ'ן טאַטואירען ליעגט דער שטאַרקסטער מענש קראַנק א טאג אדער צוויי. אין דיא לענדער, וואו מען קען שוין דעם געברויך פון אייזען, בענוצט מען צום טאַטואירען א שאַרפען אייזערנעם אינסטרומענט. אין דיא לענדער, וואו מען וויים נאך ניט דעם געברויך פון אייזען, בעדיענט מען זיך מיט א שאַרפען שטיין אדער מיט אינסטרומענטען פון ביינער פון חיות. מען מאַכט לעכעלעך אין קערפער און, ווען דאס בלוט געהט נאך, בעשמיערט מען זיי מיט'ן גרינעם זאַפט פון געוויסע גראָזען און דיא לעכעלעך אדער דיא איינשניטע בלייבען אויף אייביג געפאַרבט מיט א גרינער, בלויער אדער רויטער פאַרב.

דער הויפטלינג פון דיא מאַאָרי, וועלכער האט קאָמאַנדירט דאס קאַנאָע, אין וועלכע אונזערע רייזענדע זיינען געלעגען געבונדען, האט געהאט פינף ברייטע רויטע פאַסען איינגעקאַרבט אין זיין שטערן, א בעוויז, אז ער איז א גרויסער מאַן.

ווען לאָרד גלענארוואן איז געקומען צו זיך, האט ער געזאגט שטילערהייט צו זיינע קאמעראַדען, אז זיי זאלען זיך פערהאַלטען רוהיג און קאַלט־בלוטיג. דיא ווילדע מענשען זיינען נאַטור קינדער. זיי זיינען, וויא דיא ווילדע טהיערע. שטעהט מען רוהיג און מען קוקט זיי גלייך אין דיא אויגען, דערשרעקען זיי זיך און בעקומען רעספעקט פאר זייער געגנער. הויבט מען אבער אָן צו אנטלויפען אדער ווייזט מען זיי נור א צייכען, אז מען האט מורא, ווערן זיי מוטהיג, יאָגען זיך נאך און בעהאַנדלען זייער געגנער זעהר שלעכט.

אלע האבען געפאָלגט זיין ראַטה. זיי האבען זאָגאַר אנגעהויבען צו שפּאַסען מיט דיא ווילדע און זיי אויסגעפרעגט, ווער זיי זיינען און וויא זיי הייסען. דיא ווילדע האבען געקענט עטליכע ווערטער ענגליש און האבען געוואלט אָפּערשרעקען דיא ווייסע מענשען.

— ווייסט איהר, אין וועמעס הענד איהר געפינט זיך? האט איין מאַאָרי זיי געזאגט — איהר זייט געפאַנגען ביים הויפטלינג קאַאי־קומו!

קיינער האט ניט פערשטאַנען, וואס דאס הייסט. נור דער פּראָפעסאָר וועלכער איז געווען גוט בעקאַנט מיט דער געשיכטע פון'ם קריעג צווישען דיא ענגלענדער און דיא מאַאָרי, האט געוואוסט, ווער קאַאי־קומו איז. ער האט עס ערקלערט לאָרד גלענארוואן אויף פראַנצויזיש.

קאַאי־קומו איז דער ליעטענאַנט פֿון׳ם גענעראַל וויליאַם טאַמפּסאָן. זיין נאָמען ווייזט, וואס ער איז. קאַאי־קומו הייסט: איך עס דיא ביינער פֿון מיינע פֿיינד. ער איז איינער פֿון דיא שרעקליכסטע און ווילדעסטע אנפֿיהרער פֿון דיא מאַאָרי. ער האַסט דיא ענגלענדער און ווען ער קריעגט נור איינעם, פֿרעסט ער איהם באלד אויף מיט דיא ביינער.

דיעזע נאַכריכט איז ניט געוועזן אזוי פֿרעהליך. עס וואָלט זיי געוואָרען נאך מעהר ניט פֿרעהליך, ווען זיי וואָלטען געוואוסט דיא גאַנצע וואהרהייט.

עס איז ניט לאַנג פֿאַרגעקומען א שלאַכט צווישען דיא ענגלענדער און דיא מאַאָרי. דיא ענגלענדער האבען געזיעגט און האבען גענומען זעהר פֿיעל מאַאָרי געפֿאנגען. דעם גענעראַל קאַאי־קומו איז עס געלונגען צו אנטלויפֿען מיט א טהייל פֿון זיינע קריעגער. ער איז יעצט געגאַנגען ווייט אין לאנד צונויפֿצונעהמען אלע איבעריגע שטעמע (שבטים) און מיט זיי אנפֿאַלען מיט אמאָל אויף דיא ענגלענדער. זיי האבען אויפֿגעשלאָגען זייער לאגער אין דיא בוימלעך (בוש) ניט ווייט פֿון׳ם אָרט, וואו לארד גלענארוואן מיט זיין פארטיע האבען גענעכטיגט. דיא מאַאָרי האבען געזעהן, וויא דיא רייזענדע זיינען געקומען מיעד און האבען זיך געמאַכט א נאכט לאגער. זיי זיינען געוועזן זעהר פֿאָרזיכטיג, האבען קיין ליאַרם ניט געמאַכט און ערשט פֿאַרטאָג, האבען זיי ארומגערינגעלט אונזערע רייזענדע און האבען זיי אויסגעבונדען איינציגווייז, וויא דיא שעפסען.

דערפֿון אבער האבען אונזערע רייזענדע דערווייל ניט געוואוסט. זיי האבען זיך געמאַכט הארץ און האבען געוויעזען דיא ווילדע, אז זיי הערן זיי ניט און קימערן זיך גאר ניט, וואס זיי זיינען געפֿאַנגען. לארד גלענארוואן האט געפֿאַסט מוטה און האט געפֿרעגט דעם הויפּטלינג קאַאי־קומו:

— וואוהין פֿאהרען מיר, קאפּיטאַן?

קאַאי־קומו האט אויף איהם געוואָרפֿען א קאַלטען בליק און האט ניט געענטפֿערט.

— וואס ווילסט דוא טהאן מיט אונז, קאפּיטאן? האט לארד גלענארוואן ווייטער געפֿרעגט גאַנץ רוהיג.

א בליץ פֿון האַס און צאָרן האט געפֿונקעלט אין קאַאי־קומו׳ס אויגען.

— דיא ענגלענדער האבען אונזערע געפֿאַנגענע. ווען איהר האט עפּעס א ווערטה און אייער פֿאלק וועט וועלען אויסבייטען אייך פֿאר אונזערע געפֿאַנגענע, וועלען מיר אייך אויסבייטען; ווען איהר האט פֿאר זיי קיין ווערטה ניט און זיי וועלען ניט וועלען אייך אויסבייטען, וועלען מיר אייך אויפֿעסען.

דאס איז געוועזן א גאַנץ קלאָרע און דייטליכע אנטווארט. לארד גלענארוואן האט געזעהן, אז דער מאַאָרי הויפּטלינג רעדט ענגליש. אלזאָ, מוז מען רעדען מיט זיינע קאמעראַדען אנאנדערע שפּראַכע. ער האט אנגעהויבען צו רעדען מיט זיי פֿראַנצויזיש.

— דיא אנטווארט פֿון׳ם ווילדען גיט מיר האָפֿנונג, האט ער געזאגט. וויא איך פֿערשטעה, געפֿינט זיך א גרויסער מאן פֿון דיא מאַאָרי געפֿאַנגען ביי דיא

ענגלענדער. זיי ווילען איהם אויסלעזען. ווען מיין פֿריינד, דער גובערנאטאָר פֿון אקלענד, וועט נור געוואהר ווערן, אז איך בין געפֿאַנגען ביי דיא מאַאָרי, וועט ער געוויס טהאָן אלעס מעגליכע אום מיך צו בעפֿרייען. מיר האבען אלזאָ נאך האפֿנונג זיך צו רעטען.

דער פראָפֿעסאָר האט זיך באלד אין גאַנצען בערוהיגט און האט געבעטען דעם הויפטלינג, ער זאל איהם אפבינדען דיא הענד און איהם ערלויבען צו בעטראַכטען זיין לאנדקאַרטע. ער האט געוואלט זעהן, וואוהין מען פֿיהרט זיי.

קאַאי־קומו האט זיך ערשט צוגעקוקט צום פראָפֿעסאָרס געזיכט מיט זיינע גרויסע בלויע ברילען און האט א שמייכעל געטהאָן. דאס געזיכט איז איהם אויסגעקומען זעהר קאָמיש. ער האט ניט געוואוסט, וואס א לאנדקאַרטע איז און איז געווען נייגיעריג צו זעהן, וואס דער ווייסער מענש וועט טהאָן, ווען ער וועט איהם אפבינדען דיא הענד. ער האט געהייסען איינעם פֿון זיינע קריעגער, ער זאל איהם אפבינדען דיא הענד, דערפֿאר אבער זאל ער איהם נאך פֿעסטער צובינדען דיא פֿיס צום קאַנאָע.

דער פראָפֿעסאר האט גאַנץ רוהיג צושפרייט זיין לאנדקארטע און האט בעטראכט, וויא דער טייך וואַיקאַטאָ, אויף וועלכען זיי זיינען יעצט געפֿאָהרען, דרעהט זיך, וויא א שלאַנג, צווישען זיינע הויכע ברעגעס. דער וואַיקאַטאָ איז דער גרעסטער טייך אויף דער נארד אינזעל פֿון ניי זעעלאנד. ער איז הייליג ביי דיא מאַאָרי. קיין אייראָפּעער האט איהם נאך ניט אויסגעפֿארשט אין גאַנצען. דיא מאַאָרי לאזען קיינעם ניט צו צום אויבערשטען טהייל פֿון איהם, וואו ער הייבט זיך אן.

קאַאי־קומו האט נייגיעריג צוגעקוקט, וויא דער פראָפֿעסאר בעטראכט דיא לאנדקארטע. ער האט פֿערשטאנען, אז דאס איז ניט קיין געוועהנליכער מענש און האט אנגעהויבען צו האבען פֿאר איהם רעספּעקט. מעגליך, אז ער האט איינגעזעהן, אז דער דארער לייב פֿאגאַנעלס איז ניט אזוי געשמאַק און דער געבראָטענס, וואס ער וועט מאכען פֿון איהם, וועט ניט טויגען. אלענפֿאלס האט ער געפֿונען, אז דיזען מענשען דארף מען בעהאנדלען א ביסעל בעסער, וויא דיא אנדערע.

— וויא שנעל געהט אונזער קאַנאָע? האט דער פראָפֿעסאר געפֿרעגט קאַפּיטאַן פֿארראגוט אויף פֿראנצייזיש.

— זא ווייט איך קען אויסרעכענען, געהט עס אן ערך פֿון דריי מייל אין א שטונדע, האט פֿאררראגוט געענטפֿערט. אבער צו וואס פֿרעגט איהר עס?

— איך האב געהערט, וויא דיא ווילדע האבען עטליכע מאל ארויסגעזאגט דאס ווארט „טאַאופּאָ“. דאָס איז דער נאמען פֿון א גרויסען זעע (אָזיעראָ) טיעף אין לאנד. מיר ווייזט אויס, אז מען פֿיהרט אונז אהין. נאך מיין רעכנונג וועלען מיר ערשט אין פֿיער טאג ארום אנקומען קיין „טאַאופּאָ“.

— וואס ווערט דערפֿון, וואס מיר ווייסען, אין וויפֿיעל טעג מיר וועלען אנקומען אהין, האט דער מאיאר געזאגט בייז. וואו זיינען בעסער דיא ענגלענדער?

— וויא עס ווייזט אויס, האט זיך דער קריעג אויסגעבריי טעט ביז טאַאופאַ. דארט ערגעץ שטעהן געוויס דיא ענגלישע רעגימענטער און מען פֿיהרט אונז אהין אום אונז אויסצובייטען אויף דיא געפֿאנגענע מאַאָרי.

— הלואי זאלט איהר אמת זאגען! האט ליידי העלענא זיך אפגערופֿען.

לארד גלענארוואן האט געזעהן, אז קאַאי-קומו לאזט פֿון זיי קיין אויג ניט אראפּ. ער האט דאהער געגעבען א צייכען, אז מען זאל שווייגען. ער האט געוואוסט, אז דיא ווילדע מענשען זיינען גרויסע מימיקער. זיי פֿערשטעהן אלעס אויפֿ'ן ווינק. זיי קענען לעזען יעדען אויסדרוק פֿון'ם געזיכט, יעדע בעוועגונג פֿון דיא אויגען און יעדע מינע, וואס דער מענש מאכט.

אלע האבען געקוקט אויףביידע זייטען פֿון'ם טייך. זיי זיינען פֿארבייגעפֿאהרען איינ'גע דערפֿער פֿון דיא מאַאָרי. דיא דערפֿער אבער זיינען געוועזן לעדיג. דיא איינוואינער זיינען אנטלאפֿען. איבעראל האט מען געקענט זעהן דיא שפורען פֿון'ם שרעקליכען קריעג. הייזער זיינען געוועזן פֿערברענט און צערשטערט. פֿעלדער — צוטראטען און פֿערניכטעט. איבעראל איז געוועזן שטיל און רוהיג. נור איינ'גע פֿייגעל האבען זיך געוויעזען אויף דיא ביימער. נור זיי זיינען געוועזן צופֿריעדען מיט'ן קריעג. פֿאר זיי איז יעצט געוועזן אלעס פֿריי.

אום צוועלף אוהר האט קאַאי-קומו געהייסען בלייבען שטעהן לעבען א ברעג. עס איז געוועזן מיטאג צייט. דיא געפֿאנגענע האט ער געהייסען געבען וייער פּראוויאנט. מען האט זיי אפּגעבונדען דיא הענד און מען האט זיי געלאזען עסען זייער מיטאג. דיא מאַאָרי האבען געגעסען זייערע אייגענע שפּייזען. זיי האבען ניט אנגעריהרט דאס עסען פֿון דיא אייראפּעער.

נאכ'ן עסען האט מען זיך א ביסעל אויסגערוהט און דאן איז מען ווייטער געפֿאהרען. געגען אבענד איז מען געבליעבען שטעהן. קאַאי-קומו האט געהייסען זיינע געפֿאנגענע ארויסגעהן. מען האט זיי אפּגעבונדען דיא פֿיס, דערפֿאַר אבער האט מען זיי געבונדען דיא הענד. דיא דאמען האט מען געלאזען גאנץ פֿריי. מען האט געמאכט א לאגער אויף דיא נאכט. א שטארקע וואך איז ארומגעגאנגען דיא גאנצע נאכט און האט זיי אפּגעהיט.

לארד גלענארוואן און קאפּיטאן פֿארראגוט האבען צוואר געמאַכט פּלענער, וויא צו אנטלויפֿען, עס איז אבער געוועזן ניט אזוי לייכט צו אנטלויפֿען פֿון קאַאי-קומו'ס הענד. דער פּראָפֿעסאר האט ערקלערט, אז עס לוינט גאר ניט צו אנטלויפֿען. דיא געגענד איז זיי ניט בעקאנט. דיא מאַאָרי זיינען געשיקט און וועלען זיי אויסכאַפּען איינציג ווייס. עס איז גלייכער צו ווארטען. דיא ענגלישע רעגיערונג וועט זיי געוויס אויסלעזען. בעזאנדערס, ווען קאַאי-קומו האט זיי אליין געזאגט, אז ווען זיי האבען נור א ווערטה ביי דיא ענגלענדער, וועט ער זיי אויסבייטען געגען דיא געפֿאנגענע פֿון דיא מאַאָרי.

דעם אנדערן טאג האט מען זיי אויפגעוועקט גאנץ פֿריה און מען האט זיי געהייסען אריינגעהן אין קאַנאָע. מען איז געפֿאהרען זעהר שנעל. קאַאי-קומו האט זיך געאיילט.

אום צעהן אוהר איז אנגעקומען זיי ענטגעגען אנאנדער קאַנאָע, אויף וועלגע עס זיינען געזעסען צעהן מאַאָרי. דאָס זיינען געווים געוועז גרויסע מענער, ווייל זיי האבען זיך געגריסט נור מיט קאַאי־קומו. יעצט זיינעןביידע קאַנאָעס געפאהרען צוזאַמען. עס איז געוועזן דייטליך, אז דיא קריעגער פון דער צווייטער קאַנאָע קומען ערשט פון אַ שלאכט מיט דיא ענגלענדער. זייערע קליידער זיינען געוועזן צוריסען, זייערע געזיכטער און זייערע הענד זיינען געוועזן שווארץ פון פולווער און ביי איינינגע איז געראנען בלוט פון דיא וואונדען, וועלכע זיי האבען בעקומען אין דער שלאכט.

זיי זיינען געזעסען אין זייער קאַנאָע בייז און שטילשווייגענד. אויף דיא אייראפעער האבען זיי זיך גאר ניט אומגעקוקט. וויא עס ווייזט אוים האבען דיא ענגלענדער געזיעגט און דיא מאַאָרי זיינען זיך צולאַפען איבער פעלדער און וועלדער און האבען צוריסען זייערע קליידער אין דעם „בוש".

געגען מיטאג האבען זיך אנגעהויבען צו ווייזען הויכע בערג. דער טייך איז יעצט געוועזן איינגעשלאסען צווישען הויכע ברעגעס, איז געוועזן אין דיעזען ארט זעהר טיעף און איז געפלאסען זעהר שנעל. דיא קרעפטיגע הענד פון דיא מאַאָרי האבען געארבייט זעהר שווער אום צו פיהרען דעם קאַנאָע ארויף וואַסער.

געגען אבענד איז מען ווידער געבליעבען שטעהן אויף נאַכטלעגער. עס איז פון ערגעץ אנגעקומען א הויפטלינג, וועלכער האט געהאט דעם זעלבען ראַנג (טשין) וואס קאַאי־קומו. ביידע הויפטלינגע האבען זיך געגריסט נאך דער נייעסטער ניי זעעלענדישער מאדע. אונזערע רייזענדע האבען געוואוסט, אז צוויי בעקאנטע מענשען בעגעגענען זיך, גיט איינער דעם אנדערן דיא האנד. דאס איז דיא אייראפעאישע מאדע. אין ניי זעעלאנד אבער, ווען צוויי מאַאָרי בעגעגענען זיך, רייבען זיי זייערע נעזער איינער אן דעם אנדערן. דאס איז דער גרעסטער אויסדרוק פון העפליכקייט.

אונזערע רייזענדע האבען עס צוגעזעהן גלייכגילטיג. עס איז זיי יעצט ניט געלעגען אין זינען זיך צוצוקוקען צו דיא מאדעס אין ניי זעעלאנד, ראבערט גראנט אבער האט זיך ניט געקענט איינהאלטען און האט אנגעהויבען צו לאַכען.

— וואס לאכסט דוא ראבערט? האט איהם דער פראפעסאר געפרעגט מיט א פארוואורף. איז דען ניט דיא נאז אזא עדעלעס גליעד פון'ם מענשליכען קערפער וויא דיא האנד?

דיעזע נאכט האט מען זיי נאָך שטרענגער בעוואכט, וויא דיא פאריגע נאכט. דער פראפעסאר האט דערפון געדרונגען, אז דיא ענגלענדער האבען גענומען נאך מעהר מאַאָריס געפאנגען און מען היט זיי אפ אום זיי צו פערבייטען געגען דיא געפאנגענע מאַאָרים. אלזאָ, קען מען האפען, אז מען וועט זיי באַלד בעפרייען.

דעם אנדערן טאג האט מען זיי ווייטער אריינגעטריעבען אין קאַנאָע און מען איז ווייטער געפאהרען. דאס מאל איז דיא רייזע געוועזן לעבעדיגער. אלע מאל זיינען צוגעקומען נייע מאַאָרים אין זייערע קאַנאָעס. עס איז

געוועזן דייטליך, אז זיי זיינען אויך אנטלאָפען פאר די ענגלענדער. אפט האט מען זיי געהערט זינגען א ליעד. דער פראָפעסאָר האט ערקלערט, אז זיי זינגען זייער פ י ה ע, א פאטריאָטישעס ליעד, וויא אין איירָאפּאַ די מארסעליעזע. מיט דיעזעס ליעד פיהרען זיי אויף די קריעגער און בעגייסטערן זיי אין קאמפף געגען די איירָאפּעער. נאָך יעדער פערז פון'ם ליעד שלאָגען זיי זיך אין הארצען, אז עס קלינגט וויא א פויק.

געגען פיער אוהר פאר נאכט זיינען זיי דורכגעפאָהרען איינע פון די וועלט־בערימטעסטע געגענדען ניט נור אין ניי זעעלאנד, זאנדערן אין דער גאנצער וועלט. פון ביידע זייטען טייך האָבען געשפריצט פאָנטאַנען פון הייסע וואסער אדער הייסען דאמפף. אייניגע ברונען זיינען, דאכט זיך, געוועזן גאנץ רוהיג, קוים אבער האט מען אין זיי אריינגעוואָרפען א שטיינדעל, האָבען זיי אנגעהויבען צו שפריצען מיט הייסעס וואסער אדער מיט הייסע בלאָטע. אזעלכע ברונען הייסען „גייזער" און געפינען זיך נור נאָך אין איין ארט אין דער וועלט און צוואר אויף דער אינזעל א י ס ל אַ נ ד, וועלכעס געהערט צו דענעמאַרק. אין איסלאנד אבער זיינען דא נור עטליכע „גייזער", דא, אין ניי זעעלאנד פארנעהמען זיי א גאנצע שטרעקע לאנד פון צעהנדע עטליכע מייל. — לאז נור איינער אריינשטעקען א שטעקען אין דער ערד און עס וועט באלד ארויסשפריצען הייסע וואסער אדער דאמפף.

אין דער לופט האט מען געהערט א שטאַרקען גערוך פון שוועפעל. די מאָאָרי האָט דיעזער גערוך גאָר ניט געהאַרט, אונזערע רייזענדע אבער האָבען שרעקליך געליטען. זיי זיינען שיער ניט דערשטיקט געוואָרען פון דעם שווערן גערוך.

וויא שווער דער גערוך איז געוועזן, האט דער פראָפעסאָר ניט געקענט אראָפּלאָזען קיין אויג פון דיעזער ווילדער, אבער זאָנדערבארער סצענע. אין הונדערטער ערטער זיינען ארויס פון דער ערד זיילען מיט וואַסער אדער מיט דאַמפף. די ערד אין ביידע זייטען פון'ם טייך איז געוועזן רויט, א בעוויז, אז אין דער ערד איז דא פיעל אייזען.

אין דעמזעלבען אָרט איז דאָ א וואַסער־פאַל. דאס גאַנצע וואסער פון'ם טייך וואַיקאַטאַ פאַלט אראָפּ פון שטיינער עטליכע פוס די הויך. דער פראָפעסאָר האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען. ער האט גערעכענט, אז די מאָאָרי וועלען ארויסגעהן אויפ'ן ברעג און וועלען איבערטראָגען די קאַנאָעס ביז איבערן וואַסער־פאַל. — וויא קען מען אבער געהן אויפ'ן ברעג, וואו די ערד איז אזוי הייס?

וויא גרויס איז דאהער געוועזן זיינע איבערראַשונג, ווען ער האט געזעהן, אז די מאַאָרי פאהרען גלייך אין וואַסער־פאַל! דער טייך האט גערוישט און געקאָכט אין דיעזען אָרט, א זייל פון ווייסען שוים איז געשטאַנען אין דעם אָרט, וואו דאס וואַסער איז אראָפּגעפאַלען פון די שטיינער. די מאַאָרי האָבען זיך ניט דערשראָקען און האָבען געפיהרט זייער קאַנאָע גלייך אין זייל פון שוים.

— וויא פֿיעל קראַפֿט, וויא פֿיעל געשיקטליכקייט מוז א מענש האבען אום דורכצופֿיהרען א באָט מיט מענשען דורך אזא געפֿעהרליכען אָרט! האט דער פּראָפֿעסאָר זיך אפּגערופֿען. — רעספּעקט פֿאר דיא מאַאָרי!

אלע איבעריגע האבען געשוויעגען, נור ראבערט גראנט האט זיך ניט גע־קענט איינהאלטען און האט געפֿרעגט דעם פּראָפֿעסאר, וויא הייסט דיעזע וואונ־דערבאַרע געגענד?

— מיר האבען געזעהן נור א גאנץ קליינעם טהייל פֿון דיעזער געגענד, האט דער פּראָפֿעסאָר געענטפֿערט. — דארט וויטער געפֿינט זיך א גרויסער זעע (אָזיעראָ) מיט'ן נאמען ראָטאָרואַ. ארום און ארום דיעזען זעע געפֿינען זיך דיעזע וואונדערבאַרע „גייזער" אין נאטירליכע שפּרינגברונען. עס פֿליעסען אריין אין דיעזען זעע גאנצע טייכען פֿון זיעדענדעם וואסער. דיא געגענד איז נאך ניט גע־נוג אויסגעפֿאָרשט, ווייל דיא מאַאָרי לאזען אהער ניט צו קיין אייראָפּעער. וויא עס ווייזט אויס, איז דיעזע געגענד ביי זיי הייליג, אזוי וויא דיא געגענד ארום דער שטאדט באַקו, אין רוסלאַנד, איז אמאל געוועזען הייליג ביי דיא פּערזער. אין דער געגענד ארום באַקו געפֿינען זיך גרובען מיט פּעטראָלעאום (קעראָסין) ווען מען פֿלעגט אביסעל גראָבען אין דער ערד און צו לעגען א ברענענדיג ליכט, פֿלעגט זיך דער קעראָסין אנצינדען. דיא פּערזער האבען אמאל געדיענט צום פֿייער און האבען געמיינט, אז אין יענער געגענד וואָינט זייער גאָט. דיא מאַאָרי גלויבען אויך, אז אין דיעזער געגענד וואינט א גאט און האלטען דיעזע געגענד פֿאר הייליג.

דיא רייזע איז יעצט געגאנגען שנעלער. דיא מאַאָרי האבען גערודערט מיט קראַפֿט און מיט מעהר מוטה. זיי האבען געפֿיהלט, אז זיי זיינען שוין ניט ווייט פֿון דערהיים. דענאך האבען אונזערע רייזענדע געמוזט צוברענגען נאך א נאַכט אין דרויסען. ערשט דעם אנדערן טאג אין דערפֿריה איז זייער קאַנאָע צוגעקומען צו א גרויסען זעע (אָזיעראָ).

— דאס איז דער זעע טאַאופּאָ, האט דער פּראָפֿעסאָר געזאָגט און האט זיך צוגעקוקט צו זיין לאַנדקאַרטע. דא איז דאס הויפּט קוואַרטיר פֿון דיא מאַאָרי.

און ווירקליך, באלד זיינען אנגעקומען הונדערטער קאַנאָעס בעזעצט מיט מענשען און האבען געגריסט קאַאי־קומו. ווען מען איז צוגעקומען צום לאַנד, האבען אונזערע רייזענדע דערזעהן, וויא אויף אן אלטעם הויז האט געוועהט הויך אין דער לופֿט א רויטער פֿלאַג מיט א שווארצען שטערן אין דער מיט. — דאס איז געוועזען דער פֿלאַג פֿון דיא מאַאָרי.

11טעם קאַפּיטעל.

דיא געפֿאַנגענע.

דער טאַאופּאָ זעע איז איינער פֿון דיא וואונדערבאַרסטע ערשיינונגען אין דער נאַטור. ער איז 25 מייל דיא לענג און 20 מייל דיא ברייט. וויא טיעף ער איז, קען מען ניט וויסען. וויא פֿיעל מאל מען האט איהם געמאָסטען, האט מען

קיין מאל ניט געקענט דערגרייכען דעם גרונד. ארום איהם געפינען זיך הויכע בערג, וועלכע זיינען בעדעקט מיט וועלדער. צווישען דיא בערג געפינען זיך טיעפע טהאלען, אין וועלכע דיא ערד און דאס וואַסער קאָכען און זיעדען, וויא אין א קעסעל. אין ערטער גיעסען זיך אריין גאנצע טייכען פון הייסעם וואַסער אדער הייסע שוועפעל אין זעע טאַאופאָ. אין דיעזע ערטער שטעהט איבערן זעע א וואָלקען פון דאמפף.

ניט ווייט פון'ם זעע געפינט זיך א פייער שפייענדיגער באַרג, דער וואול־קאַן טאָנגאַרירא. ער רוהט קיין מאל ניט. טאג און נאַכט ווארפט ער פון זיך פייער און רויך. ביי נאַכט בעלייכטעט ער דעם גאַנצען זעע מיט זיינע רויטע פלאַמען. דיא איינוואינער האבען אן אומזיסטיגע בעלייכטונג. עס געפינען זיך נאך בערג אין יענער געגענד.

ווואלט דער פראפעסאר געווען אויפגעלעגט, וואלט ער געקענט דערצעהלען פיעלע שעהנע מעשות פון יענער געגענד. ער וואלט געקענט דערצעהלען דיא געשיכטען, וועלכע דיא מאָארי דערצעהלען פון דיעזע בערג. מיר ווילען דאָ ברענגען איין געשיכטע אום צו ווייזען דעם כאַראַקטער און דיא פאַנטאַזיע פון דיא מאַאָרי.

אמאל זיינען דיא צוויי בערג, דער וואולקאַן טאָנגאַרירא און דער באַרג טאַראַנאַקי, געווען גוטע פריינד און האבען געוואינט צוזאמען רוהיג און פריעד־ליך. זיי האבען זיך אבער צוקריעגט איבער א פרוי, וועלכע זיי האבעןביידע געליעבט. דער טאָנגאַרירא איז א היץ קאפ — ער שפייט בעשטענדיג מיט פייער. ער איז געווארען בייז און האט אנגעהויבען צו וואַרפען שטיקער פייער אויף זיין פריינד. טאַראַנאַקי איז א שטילער באַרג. ער איז אנטלאפען פון איהם ביז צום ברעג פון'ם מעער. פון דאַמאָלס אָן וואינט ער אליין און וויל זיך ניט איבערבע־טען מיט'ן בייזען טאָנגאַרירא.

דער פראפעסאָר וואלט געקענט דערצעהלען נאך פיעלע אזעלכע געשיכטען און פאלקסערצעהלונגען פון דיא מאַאָרי, ער איז אבער יעצט געווען ניט אויפ־געלעגט צו דערצעהלען געשיכטען און זיינע קאמעראַדען איז ניט געווען דער קאפ דאביי צו הערן געשיכטען פון דיא מאַאָרי. זיי האבען זיך ארומגעקוקט טרויעריג אין אלע זייטען; זיי האבען געקוקט צו דיא בערג, פיעללייכט וועט פון דארט ערגעץ קומען זייער הילף.

דער פראפעסאָר האט געזעהן אויף זיין לאנדקאַרטע, אז אויף א באַרג, אין דעם אָרט, וואו דער טייך פאַלט אריין אין זעע טאַאופאָ, דארף זיין א הויז און א קירכע פון דיא ענגלישע מיסיאָנערן. ער האט יעצט געזוכט מיט דיא אויגען דיעזעס הויז און דיעזע קירכע. ער האט אבער קיין שפור פון זיי ניט געפונען. דער קריעג האט צערשטערט דאס הויז און פערברענט דיא קירכע. וואו זיינען אהינגעקומען דיא מיסיאָנערן? — ווער קען עס וויסען? ווער וועט זיי זאגען?

קאַאי־קומו האט זיי ניט געלאזען לאנג טראַכטען. ער האט עפעס גערעדט מיט דיא מענשען, וואס זיינען איהםענטגעגען געקומען און האט געהייסען זיינע

מאַטראָזען פֿאהרען ווייטער אין זעע מאָאָפּאָ. זיי זיינען געפֿאהרען געגען א שטונדע אין זעע און זיינען געקומען צו א קליינער בוכטע. דאָרט איז זיין קאַנאָע געבליעבען שטעהן און דיא געפֿאַנגענע זיינען ארויסגעגאנגען אויפֿ'ן ברעג.

זיי זיינען געווען יעצט אין א גרויס פֿעלד, וועלכעס איז געווען בעוואַקסען מיט א וואונדערבארעס גראָז. דיא ווילדע רופֿען עס „האַראַקעקע", די געלערנטע רופֿען עס „פֿאָרמיום". פֿון דיעזעס גראָז מאכען דיא מאַאָרי פֿלאקס, פֿון וועלכען זיי שפינען פֿעדים און פֿלעכטען זיך אויס קליידער. פֿון וועבען און א וועבשטוהל ווייסען זיי נאך ניט — זיי פֿלעכטען אויס זייערע קליידער פֿון גאנץ גראבע פֿעדים, וויא ביי אונז דינע שטריקלעך, פֿון'ם פֿלאַקס, וועלכעס זיי מאכען פֿון'ם פֿארמיום.

פֿון דיא בלומען פֿון'ם „פֿארמיום" מאכען דיא מאַאָרי זעהר א גוטען האָניג. פֿון דיא וואָרצלען ציעהן זיי ארויס א סאָרט וואַקס. דיא בלעטער, ווען זיי זיינען פֿריש, ניצען זיי אלס פּאַפּיער. מען שרייבט אויף זיי מיט א שאַרפֿען ביין אדער מיט א נאָל; ווען זיי זיינען טרוקען, מאַכט מען פֿון זיי פֿלאַקס, שטריק און נעצען צו כאַפּען פֿיש.

דאס איז איינע פֿון דיא זעלטענסטע גראָזען אין דער וועלט. אין ניי זעעלאנד וואַקסט עס ווילד און בעדעקט גאנצע שטרעקען פֿון הונדערטער מייל.

אונזערע רייזענדע האט מען יעצט געפֿיהרט דורך א פֿעלד פֿון „פֿארמיום" אין אנאנדער צייט וואלט דער פּראָפֿעסאר און ראבערט גראנט זיך געווען צוגעקוקט צו דיעזעס זאנדערבאַרעס גראָז, יעצט אבער איז עס געווען אונמעגליך שטארקע מאַאָריים האבען זיי ארומגערינגעלט און זיי גוט בעוואַכט. מען האט זיי ניט געלאָזען בלייבען שטעהן אויף איין מינוט. ענדליך האט מען זיי צוגעפֿיהרט צו קאַאי-קומו'ם פֿעסטונג אדער „פּאַה".

דיא פֿעסטונג איז געשטאַנען אויף א בערגעל. אונטען ארום בערגעל איז געווען א צוים פֿון שטאַרקע שפּיציגע קלעצער אריינגעשלאגען אין דער ערד. העכער אויבען איז געווען א צוים פֿון געפֿלאָכטענע דינע שטעקעלעך, פֿון וועלכע מען מאכט ביי אונז קערב. ארום זיי איז געווען אנגעשאָטען א גאנצע וואַנד פֿון ערד. אין דיעזער וואַנד זיינען געווען געמאכט לעכער, פֿון וועלכע מען האט געקענט שיעסען אויפֿ'ן פֿיינד. ווען דער פֿיינד האט געשאָסען, זיינען זיינע קוגעלן אריין אין דער ערדענער וואנד און האבען ניט געשאדעט.

אין דער פֿעסטונג איז געשטאַנען קאַאי-קומו'ס הויז און פֿערציג ביז פֿופֿציג אנדערע הייזער. דאס איז א פֿעסטונג ביי דיא מאַאָרי. אין דער צייט פֿון קריעג בעהאלטען זיך דיא איינוואינער אין דער פֿעסטונג.

ווען מען האט צו געפֿיהרט אונזערע רייזענדע צו דער פֿעסטונג און זיי האבען זיך ארומגעקוקט, האבען זיי אונגערן א ציטער געטהאן. אויפֿ'ן שפּיץ פֿון יעדען קלאָץ אין צוים האט געשטעקט דער קאפּ פֿון א מענשען. איינינע זיינען געווען שוין לאנג טויט. עס זיינען געבליעבען פֿון זיי נור דיא ביינער. אנדערע אבער זיינען געווען נאך פֿריש און בעדעקט מיט פֿלייש.

— ווִיא פִיעל קעפּ פוּן ענגלענדער טריקענען זיך דאָ אויף דיעזע קלעצער! האט יעדער פוּן אונזערע רייזענדע ביי זיך געטראַכט.

דער אנבליק איז געוועזען א שרעקליכער, אבשייליכער און אונערטרעגליכער. ליידי העלענא און מערי גראנט האבען עס ניט געקענט זעהן. זיי האבען אראפּגעלאָזען דיא אויגען צו דער ערד. דער פּראָפעסאָר האט זיך צוגעקוקט צו דיא קעפּ און האט געזעהן, אז אלע, זאָגאַר דיא גאנץ פרישע, זיינען אהן אויגען. דיא אויגען זיינען ארויסגענומען. ער האט געוואוסט, אז דיא מאָארי האלטען עס פאר הייליג אויפצועסען דיא אויגען פוּן זייערע פיינד אדער פוּן זייערע געפאַנגענע.

זאָנדערבאַר! זא לאנג דער פּראָפעסאָר האט נור גערעדט פוּן דיא מאָארי, האט ער פאר זיי געציטערט; יעצט אבער, ווען ער איז געווען אין זייערע הענד, איז ער געווארען גלייכגילטיג און האט געקוקט אויף דיא אויסגעהאנגענע קעפּ, גלייך וויא זיי וואָלטען געווען שטיינער. ער האט געלעזען זעהר פיעל איבער דיא מאָארי און זייערע זיטען (מנהגים) און האט זיך יעצט געוואלט איבערצייגען, אויב דיא בעשרייבונגען, וואס ער האט געלעזען, זיינען ריכטיג.

ער האט געוואוסט, אז ווען דיא מאָארי נעהמען געפאַנגען א גרויסען מאַן און עסען איהם אויף, רייבערן זיי זיין קאפּ, ביז ער ווערט הארט, וויא א שטיין, און ברוין, וויא א ווארשט, דאַן שטעקען זיי איהם אן אויף א שפּיעז אין דער הויך אלס צייכען פוּן זייער זיעג. ער האט געפוּנען עטליכע אזעלכע קעפּ אויפגעשטעקט אין קאַאי-קומוס פעסטונג.

ווען מען האט אריינגעפיהרט אונזערע געפאַנגענע איגעוועניג אין פעסטונג האבען זיי ארומגערינגעלט א גרויסע מענגע פרויען און קינדער, וועלכע האבען געשריען, געשאָלטען און זיי געשימפּפט און געזידעלט. זיי האבען געשימפּפט אויף זייער שפּראַך, וועלכע אונזערע רייזענדע האבען ניט פערשטאַנען, פוּן צייט צו צייט אבער פלעגען זיי ארויסזאגען א פּאר ענגלישע ווערטער, פוּן וועלכע ביי אונזערע רייזענדע איז פערקיהלט געווארען דאס בלוט אין דיא אדערן. — זיי האבען געוויעזען אויף ליידי העלענא, מערי גראנט און ראבערט גראנט, אז זיי זאל מען באלד אויפעסען.

זיי האבען זיך אבער ניט בעגניגט דער מיט אליין און האבען אנגעהויבען צו צו-קומען נעהענטער צו זיי, צו שלאגען זיי, צו רייסען זייערע קליידער און צו בעטאַפּען זיי, אויב זיי זיינען פעט. לארד גלענארוואן האט ענדליך ניט געקענט אויסהאלטען, וואס מען בעליידיגט דיא דאמען. ער האט זיך געווענדעט צו קאַאי-קומו און האט איהם געזאָגט:

— נעהם זיי אוועק פוּן דאַנען!

קאַאי-קומו האט אויף איהם געווארפען א בייזען בליק און האט קיין ווארט ניט געענטפערט. ער האט א מאַך געטהאן מיט'ן האנד און דיא מענגע פרויען און קינדער האבען אפּגעטרעטען פוּן דיא געפאַנגענע. באלד האבען אנגעהויבען זיך צונויפצוקומען עלטערע מענשען צו קאַאי-קומו. אלע זיינען געווען ביי-

פינסטער און טרויעריג. עס איז געווען דייטליך, אז דיא מאָארי האבען פערלאָרען דעם קריעג, אז מען האט זיי געשלאגען אומעדום און פערטריעבען פון אלע זייערע פעסטונגען. מעגליך, אז זיי זיינען זיך יעצט צונויפגעקומען האלטען א קריעגסראַטה און בעשליעסען, וואס זיי זאלען ווייטער טהאָן.

אלע האבען זיך געווענדעט צו קאַאי־קומו און האבען איהם עפּעס געפרעגט. ווען קאַאי־קומו האט געענטפערט, האבען פיעלע זיך אנגעהויבען צו רייסען ביי דיא האָר און צו שניידען זייערע האַלב נאַקעטע לייבער מיט שאַרפע שטיינער אדער מיט ביינער פון מענשען און טהיערע, ביז דאס בלוט האט זיך געגאָסען פון זיי טייכען ווייס.

דער ווילדער קען אנדערש ניט אויסדריקען זיינע ליידען אלס דורך געוויסע צייכענס. ער רייסט זיך דיא האָר, ער שניידעט זיך דאס לייב, ער לעגט זיך ארויף אַש אויפ'ן קאפּ און פיהרט זיך אויף, וויא א וואהנזיניגער.

שפעטער זיינען אונזערע רייזענדע געוואהר געווארען, אז פון צוויי הונדערט און פופציג קריעגער, וועלכע זיינען ארויסגעגאנגען מיט קאַאי־קומו פון זיין פאַה אין קריעג אריין, זיינען נור פופציג געקומען צוריק. דיא איבעריגע זיינען ענטוועדער געפאַלען אין קריעג אדער דיא ענגלענדער האבען זיי געפאַנגען. דאס איז געווען דיא אורזאַכע, וואס קאַאי־קומו האט בעהאנדעלט אזוי גוט אונזערע רייזענדע. ער האט געהאָפט, ער זאל פאר זיי קריעגען פיעלע פון זיינע קריעגער, וועלכע זיינען געווען געפאַנגען ביי דיא ענגלענדער.

דער אויסדרוק פון טרויער פון דיא מאָארי איז געווארען אלע מאל גרעסער און פערצווייפעלטער, וואס ווייטער קאַאי־קומו האט גערעדט און דערצעהלט. ביי דיא מאָארי זיינען דיא ביינער פון זייערע עלטערן הייליג. דאס פלייש איז גאר נישט, מען מעג עס זאגאַר אויפעסען, דיא ביינער אבער זיינען הייליג. דיא ביינער פון יעדער פאמיליע מוזען ליעגען צוזאַמען אין זייער פאמיליע בעגרעבניס פלאַץ. ווען עס שטארבט ביי זיי איינער, רייניגט מען אפּ דאס פלייש פונ'ם קערפּער און מען שטעלט צונויף דיא ביינער. מען קראצט זיי אפּ, מען פאלירט זיי, מען לאקירט זיי אפּ און מען שטעלט זיי אויף אין א ניעדעריגעם הויז, וועלכעם הייסט ביי זיי „אודופאַ“, אדער דאס ע ה ר ע ן ה ו י ז. ארום דיעזעם הויז שטעלט מען אויף הילצערנע סטאַטועס פון דיא פערשטאָרבענע. זיי זיינען אזעלכע געשיקטע שניצער, אז איינינע הילצערנע בילדער זיינען זעהר עהנליך צו דעם פערשטאָרבענעם.

ווען איינער איז געשטאָרבען ערגעץ ווייט און מען קען זיינע ביינער ניט ברענגען צו דעם „אודופאַ“, איז עס א גרויס אונגליק פאר דער פאמיליע פונ'ם טויטען. זיין פלאץ אין דעם „אודופא“ וועט בלייבען לעדיג. קיין גרעסערעס אונגליק קען שוין ניט זיין.

מען קען זיך יעצט פארשטעלען, וויא גרויס עס איז געווען זייער טרויער, ווען זיי האבען געהערט פון קאַאי־קומו, אז זייערע פעטער, זייערע ברידער אדער זייערע זיהן זיינען געפאלען ערגעץ גאַנץ ווייט, אין דעם לאנד, וואו דיא ענגלענדער

הערשען. דאָרטען וועלען זיי דיא זאַך צורייסען און זיי וועלען בלייבען ליגען אין דיא וועלדער און אין דיא פֿעלדער.

וואס מעהר קאַאי־קומו האט דערצעהלט, אלץ העכער האבען דיא פֿרויען און דיא קינדער געוויינט און זיך געריסען. זיי זיינען ווירקליך געווען וואהנזיניג און האבען זיך יעדעס מאל צוגעלאָזען צו אונזערע רייזענדע.

קאַאי־קומו אליין האט אנגעהויבען מורא צו האבען, אז דיא ווילדע מענגע זאל ניט צורייסען זיינע געפֿאַנגענע אויף שטיקער, אזוי ווילד זיינען זיי געווארען, בעזאנדערס דיא פֿרויען און דיא עלטערע קינדער. ער האט זיי דאהער גענומען און האט זיי אוועקגעפֿיהרט אויף א העכער אָרט אין זיין פּאַה. דיעזער אָרט איז געווען הייליג. דאָרט פֿלעגען זיי אפּהאלטען דיא צערעמאָניען פֿון זייער רעליגיאָן. אהין האבען דיא פֿרויען און דיא קינדער ניט געטאָרט קומען.

דאס איז געווען א בערגעל, אויף וועלכען עס איז געשטאַנען א שטוב מיט א גאַנץ הויכען דאַך, — זייער טעמפּעל, אדער בעט הויז, אדער וויא דיא מאַאָרי רופֿען עס „וואַרעאַטוא“. דאָרט וואוינען זייערע פּריעסטער. דאָרט לערנען זיי דעם פֿאלק, אז עס זיינען דאָ דריי געטער: א פֿאַטער, א זוהן און א הייליגער פֿויגעל. דיעזע דריי געטער זיינען אבער איינס, ווייל דער פֿאַטער מיט'ן זוהן לעבען צופֿריעדען און קריעגען זיך קיין מאל ניט. וואס יעדער טהוט, איז דער אנדערער מסכים. אלזאָ, זיינען זיי איינס.

פֿון וואַנען עס האט זיך גענומען צו דיעזע ווילדע א רעליגיאָן, וועלכע איז זעהר עהנליך צו דער קריסטליכער, האט דיא וויסענשאַפֿט ביז אהער נאך ניט געקענט אויסגעפֿינען. ניט נור ביי דיא מאַאָרי, זאנדערן ביי פֿיעלע אנדערע ווילדע פֿעלקער געפֿינען מיר אזא אין דרייען געפֿלאכטענעם גאט. ביי איינינע איז דיא פֿאַמיליע אין גאנצען: א פֿאַטער, א מוטער און א זוהן. ביי אנדערע פֿעהלט דיא מוטער און עס איז דא א פֿאַטער, א זוהן און א טאָכטער. ווידער ביי אנדערע איז דאָ א פֿאַטער מיט צוויי זיהן, אן עלטערער און א אינגערער. דאן אבער איז דער עלטערער א גרויסער מיוחס. ער איז דער בכור און טהוט, וואס ער וויל. זאגאַר דער פֿאַטער האט פֿאַר איהם מורא.

יעצט וועניגסטענס זיינען אונזערע רייזענדע געווען זיכער. מען האט זיי אפּגעבונדען דיא הענד און מען האט זיי געלאזען אליין אין טעמפּעל. קיין בענק, קיין טישען און קיין מעבעל איז אין טעמפּעל ניט געווען. עס זיינען נור געשטאַנען עטליכע פֿיגורען אויסגעשניצט פֿון האָלץ. דיא פֿיגורען האבען אויסגעוויעזען זעהר ווילד און שרעקליך. אויף דער ערד זיינען געלעגען מאַטען (ראָגאָזשעס) פֿון שטריק און פֿון דינע צווייגען פֿון ביימער.

אונזערע רייזענדע זיינען געווען זעהר מיעד און האבען זיך געזעצט אויף דיא מאַטען. ליידי העלענא און מערי גראַנט זיינען אומגעפֿאלען. זיי האבען זיך היינט אזוי פֿיעל אנגעזעהן און אזוי פֿיעל אנגעהערט, אז זיי זיינען געווען ערשעפּט און האבען ניט געקענט איינשטעהן אויף דיא פֿיס. לאָרד גלענערוואן האט ארומגענומען זיין פֿרוי און האט איהר געזאגט:

— פערליער ניט דעם מוטה, ליבע העלענא! גאט וועט אונז העלפען!

נור איין ראבערט גראנט האט דעם מוטה ניט פערלארען. ער איז נאך געווען זעהר יונג און האט נאך ניט פערשטאנען די געפאהר, אין וועלכע זיי זיינען געווען. קוים האבען זיך אלע אניעדער געזעצט אויף דער ערד, איז ער ארויפגעקלעטערט, וויא א קאץ, אויף איינעם פון דיא מאַרי געטער און האט ארייגעשטעקט דיא קאפ אין א לאך אין דער וואַנד, א סאַרט פענסטער אין טעמפעל. מיט זיינע יונגע, שאַרפע אויגען האט ער איבערגעקוקט דעם גאַנצען „פאַה".

— זיי שטעהן אלע ארום קאַאי־קומו, האט ער געזאגט. — זיי ווארפען דיא הענד אין דער הויך — זיי רעדען — זיי שרייען. — קאַאי־קומו מאכט מיט דיא הענד — ער וויל רעדען צו זיי. — מען לאזט איהם ניט. —

איינינע מינוטען האט ראבערט געשוויעגען. דאן האט ער ווידער אנגעהויבען.

— קאַאי־קומו רעדט — אלע הערן איהם צו אויפמערקזאַם — מיר דאכט, אז זיי זיינען רוהיגער געווארען — זיי שרייען ניט — זיי מאכען ניט מיט דיא הענד — ער ווייזט אויף אונז. —

— וויא עס ווייזט אויס, האט קאַאי־קומו א בעזאָנדערעס אינטערעס אונז צו פערטהיידיגען, האט פאַרראגוט געזאגט. זיינע קריעגער ווילען אונז אויפעסען, ער אבער דערלאזט עס ניט. דיא פראַגע איז נור, אויב עס וועט איהם געלינגען דורכצוזעצען זיין ווילען. דאַן זיינען מיר גערעטעט. דאַן זיינען מיר זיכער.

— זיי האבען איהם אויסגעהערט, האט ראבערט ווייטער געמעלדעט. — איינינע געהן אוועק — אנדערע שטעהן נאך ארום איהם. — אלע צוגעהן זיך — איינינע געהן אוועק פון דאַנען. — קאַאי־קומו איז געבליעבען נור מיט זיינע קריעגער, וועלכע זיינען געפאהרען מיט אונז אויף דעם קאַנאָע. — איינער געהט אהער צו אונז. —

— קום אראפ שנעל! האט לארד גלענערוואן געזאגט.

ער האט זיך געוואלט אויפהויבען און געהן העלפען ראבערט גראנט אראפשפרינגען פון דעם הילצערנעם גאט, אויף וועלכען ער איז געשטאַנען אויף דער וואך. אין דיעזע מינוט האט איהם ליידי העלענא אנגענומען ביי דער האַנד.

— עדוואַרד! האט זיא איהם געזאגט מיט א ביטענדער שטימע. — עדוואַרד! ניט איך, ניט מערי גראנט דארף ניט פאלען אין דיא הענד פון דיעזע ווילדע מענשען לעבעדיגערהייט.

מיט דיעזע ווערטער האט זיא איהם דערלאַנגט א געלאדענעם רעוואלווער, וועלכען זיא האט געטראגען בעהאלטען ערגעץ אין איהרע קליידער.

לארד גלענארוואן האט זיא אנגעקוקט מיט שטוינען. וואו האט זיא גענומען א רעוואלווער?

— א רעוואלווער? האט ער אויסגערופען. וואו האסט דוא גענומען א רעוואלווער? — וואס קענען מיר מאכען מיט איין רעוואלווער? —

— דעם רעװאָלװער האָב איך געטראָגן בײ מיר, זינט איך בין געװאָרן געװאָרען, אַז אײערטאַן איז אַ רױבער, האָט לײדי העלענאַ געענטפֿערט. — איך גיב דיר דעם רעװאָלװער ניט פֿאַר דיא מאָאָרי, זאָנדערן — פֿאַר מיך און מערי גראַנט! —

לאָרד גלענאַרװאַן האָט בעהאַלטען דעם רעװאָלװער בײ זיך אױף דער ברוסט. אין דיעזע מינוט האָט זיך אױפֿגעהױבען דיא מאַטע (ראָגאָזשע), װעלכע האָט געדיענט אַלס טהיר פֿון'ם טעמפּעל, און אײנער פֿון דיא מאָאָרי קריעגער איז אַרײנגעקומען. ער האָט אַ װינק געטהאָן צו דיא געפֿאַנגענע, זײ זאָלען געהן מיט איהם. זײ זײנען איהם נאָכגעגאַנגען און ער האָט זײ געפֿיהרט דורך דעם גאַנצען „פּאַה“ אין אַ גרױס הױז. דאָרט האָט קאַאי־קומו געװאױנט.

קאַאי־קומו איז יעצט געזעסען אין דער מיט פֿון זײן הױז אױף אַ קלאָץ. אַרום איהם זײנען געשטאַנען זײנע קריעגער. דער מאַן, װאָס האָט זײ געבראַכט, איז געװען אַן אָנגעזעהענער מענש צװישען דיא מאָאָרי. ער איז געשטאַנען לעבען קאַאי־קומו און האָט זיך מיט איהם יעדעס מאָל בעראַטהען. שפּעטער זײנען זײ געװאָהר געװאָרען, אַז דיעזער מאַן הײסט קאַראַ־טעטע, דאָס הײסט, אַ מענש, װאָס װײס ניט פֿון מיטלײד. ער איז געװען אַ הױפּטלינג גלײך מיט קאַאי־קומו און דערצו נאָך אַ בעריהמטער קריעגער. ער האָט אױך געהאַט פֿינף צײכענס אױפֿ'ן שטערן, אָדער דעם ראַנג (טשין) פֿון אַ גענעראַל.

קאַאי־קומו אַלײן איז געזעסען ערנסט, אין זײנע אױגען אָבער האָט מען געקענט לעזען אַ שרעקליכען האַס צו דיא װײסע מענשען.

— איהר זײט ענגלענדער? האָט קאַאי־קומו געפֿרעגט, װען דיא געפֿאַנגענע זײנען געשטאַנען פֿאַר איהם אױסגעשטעלט אין אַ האַלב קרײז.

— מיר זײנען ענגלענדער, האָט לאָרד גלענאַרװאַן געענטפֿערט מיט אַ פֿעסטער שטימע.

ער האָט גערעכענט, אַז פֿאַר ענגלענדער װעלען דיא מאָאָרי רעספּעקט האָבען.

— זײנען אײערע קאַמעראַדען אױך ענגלענדער? האָט קאַאי־קומו װײטער געפֿרעגט.

— מיר זײנען אַלע ענגלענדער, האָט לאָרד גלענאַרװאַן געענטפֿערט. — מיר האָבען געליטען שיפֿברוך ניט װײט פֿון ניי זעעלאַנד. מיר זײנען רײזענדע און האָבען אין קריעג קײן אַנטהײל ניט גענומען.

— דאָס געהט אונז ניט אָן, האָט קאַראַ־טעטע געענטפֿערט װילד. — יעדער ענגלענדער איז אונזער פֿײנד. אײער פֿאָלק איז אָנגעפֿאַלען אױף אונזער אינזעל, אײער פֿאָלק האָט בײ אונז אװעקגערױבט אונזער לאַנד; אײער פֿאָלק האָט בײ אונז צוגענומען אונזערע פֿעלדער און האָט צערשטערט אונזערע דערפֿער!

קאַראַ־טעטע האָט גערעדט מיט אַזאַ האַס און מיט אַזאַ צאָרן, אַז דער שױם האָט איהם געשפּריצט פֿון'ם מױל.

— װען מײן פֿאָלק האָט עס געטהאָן, איז עס אומגערעכט, האָט לאָרד

גלענארוואן געענטפערט. — מיינט ניט, אז איך זאג עס, **ווייל איך בין יעצט ביי אייך אין דיא הענד. איך זאג עס, ווייל עס איז אזוי. איך זאג עס, ווייל ניט דאס גאנצע פאלק האט עס געטהאן, נור איינינע.**

— הער נור, וואס איך וועל דיר זאגען, האט זיך יעצט אפגערופען קאַאי=קומו. דער טאָהאָנגאָ, דער הויפט פריעסטער פון אונזער גאט, איז געפאַנגען ביי אייערע ברידער. אונזער גאט האט געהייסען, אז מיר זאלען איהם אויסלעזען. — איך אליין וואלט גיכער געוואלט ארויסרייסען אייער הערץ, אויפעסען אייערע לייבער און אויפשטעקען אייערע קעפ אויף דיא שפיצען פון מיין פאַה. נואי=אַטואַ (דער נאמען פון זייער גאט) אבער האט אנדערש געהייסען.

קאַאי=קומו, וועלכער איז ביז אהער געווען גאנץ רוהיג, האט ביי דיא לעצטע ווערטער אנגעהויבען צו ציטערן און האט געקריצט מיט דיא צעהנער פאר פערדרוס, וואס ער קען זיי ניט אויפעסען. ער האט זיך אבער באלד בערוהיגט און האט געזאגט:

— וויא דענקסט דוא, וועלען דיא ענגלענדער איינוויליגען דיך אויסצובייטען פאר אונזער טאָהאָנגאָ?

לארד גלענארוואן האט געקוקט קאַאי=קומו גלייך אין דיא אויגען און האט ניט אזוי גיך געענטפערט. ער האט געוואוסט, אז דיא מאָארי זיינען זעהר קלוג און מען דארף וויסען, וויא אזוי מיט זיי צו רעדען.

— איך ווייס ניט, האט ער ענדליך געענטפערט.

— רעד דייטליך! האט קאַאי=קומו געזאגט שאַרף. איז דיין לעבען אזוי פיעל ווערטה ביי דיין פאָלק, אז זיי וועלען איינוויליגען דיך צו פערבייטען **פאר** אונזער טאָהאָנגאָ?

— ניין, האט לארד גלענארוואן געענטפערט רוהיג. — איך בין קיין הויפטלינג אין מיין פאלק, איך בין קיין פריעסטער און קיין גרויסער מאן.

פאגאנעל און פארראגוט זיינען געווען העכסט איבערראַשט צו הערן אזא אנטווארט פון לארד גלענארוואן.

קאַאי=קומו אליין איז אויך געווען איבערראשט. געוועהנליך זוכט יעדער מענש אין אזא פאַל זיך פארצושטעלען גרעסער, וויא ער איז און ניט קלענער. וויא קומט עס, וואס לארד גלענארוואן מאכט זיך אזוי קליין?

— אלזא, מיינסט דוא, אז דיין פאלק וועט דיך ניט וועלען אויסבייטען פאר אונזער טאָהאָנגאָ? האט קאַאי=קומו געפרעגט און האט איהם געקוקט גלייך אין דיא אויגען.

— מיך אליין? — געוויס ניט! האט לארד גלענארוואן געענטפערט רוהיג. אונז אלע וועלען זיי פיעללייכט אויסבייטען פאר אזא גרויסען מאַן, וויא אייער פריעסטער.

— ביי אונז איז דא א געזעץ — א קאפ פאר א קאפ, האט קאַאי=קומו **געענטפערט** שטרענג.

— פראביר פארלעגען, אז מען זאל אויסבייטען דיעזע פרויען **פאר אייער**

טאַהאָנגאַ, האָט לאָרד גלענאַרוואַן געזאָגט און האָט געוויזען אויף ליידי העלענאַ און מערי גראַנט. מעגליך, אז דיא ענגלענדער וועלען איינוויליגען.

ליידי העלענא האָט איהם געוואָלט צוריק האַלטען. ער האָט איהר אָבער ניט געהערט און האָט ווייטער געזאָגט:

— דיעזע צוויי פרויען זיינען זעהר אַנגעזעהן ביי דיא ענגלענדער. זיי שטאַמען אָפּ פון אַ גרויסער פאַמיליע און האָבען אַ גרויסען ווערטה ביי מיין פאָלק.

קאַאי-קומו האָט איהם דורכגעשטאָכען מיט זיין שאַרפען בליק. אויף זיין ווילדעס געזיכט האָט זיך געוויזען אַ זאָנדערבאַרער שמייכעל.

— פערפלוכטער ענגלענדער! האָט ער געזאָגט בייז. מיינסט דוא, אז דוא וועסט אָפּנאַרען מיט פאַלשע ווערטער און מיט ליגענס דעם הויפּטלינג פון דיא מאַאָרי, קאַאי-קומו? מיינסט דוא, אז איך ווייס ניט, ווער דיעזע פרויען זיינען?

ער האָט געוויזען מיט'ן פינגער אויף ליידי העלענא.

— איז דאָס ניט דיין פרוי?

— ניין! דאָס איז מיין פרוי! האָט קאַראַ-טעטע געזאָגט.

ער איז צוגעגאַנגען צו ליידי העלענא און האָט איהר אַרויפגעלעגט זיין שטאַרקע האַנד אויף דער פּלייצע. ליידי העלענא איז געוואָרען בלייך און האָט אַנגעהויבען צו ציטערן.

— עדוואַרד! איז געווען דאָס איינציגע וואָרט, וואָס זיא האָט געקענט אַרויסזאָגען.

לאָרד גלענאַרוואַן האָט אַריינגעלעגט דיא האַנד אין קעשענע, האָט אַרויסגענומען דעם רעוואָלווער, וואָס ליידי העלענא האָט איהם געגעבען און האָט אויסגעשאָסען. קאַראַ-טעטע איז געפאַלען טויט צו זיינע פיס. ער האָט איהם געטראָפען גלייך אין האַרצען.

דער קנאַק פון'ם רעוואָלווער האָט איבעראַשט אַלע קריעגער און אַלע איינוואָינער פון'ם פּאַה. פון אַלע זייטען זיינען זיך יעצט צונויפגעקומען דיא מאַאָרי, זייערע פרויען און זייערע קינדער. ווען זיי האָבען דערזעהן, אז קאַראַ-טעטע ליעגט טויט אויף דער ערד, האָבען זיי זיך אַלע געוואָלט אַרויפוואַרפען אויף דיא ענגלענדער און זיי צורייסען אויף שטיקער. קאַאי-קומו האָט געמאַכט מיט דיא הענד. ער האָט געוואָלט אָפּטרייבען זיינע לאַנדס לייט. עס האָט איהם אָבער ניט געהאָלפען. קיינער האָט איהם ניט געהערט. פּלוצלונג האָט ער אַ געשריי געטהאָן:

— טאַבו! טאַבו! — הייליג! הייליג!

דאָס וואָרט טאַבו האָט געווירקט, וויא אַ צויבער. דיא ווילדע האָבען אָפּגעטרעטען פון דיא ענגלענדער און זיינען געשטאַנען פון דער ווייטענס.

אין איינינע מינוטען אַרום האָט קאַאי-קומו געהייסען זיי אוועקפיהרען צוריק אין טעמפּעל פון זיין גאָט. ראָבערט גראַנט און דער פּראָפעסאָר זיינען פערשוואונדען געוואָרען.

12טעס קאַפּיטעל.

די בעערדיגונג פון א הויפּטלינג.

קאַי־קומו איז געוועזן ניט נור א הויפּטלינג, ער איז געוועזן א פּריעסטער אויך. ביי די ווילדע קומט עס אפט פאָר, אז א בעריהמטער קריעגער ווערט א פּריעסטער. אלס פּריעסטער, גייסטליכער, האט ער געהאט דאס רעכט ארויפּ־צולעגען א טאַבו.

דאס טאַבו איז א וואונדערבאַרעס ווארט ביי אלע ווילדע פעלקער אויף די אינזלען פון יענעם מעער. טאַבו הייסט אייגענטליך הייליג. עס איז אבער אויך, וויא ביי אידען פלעגט אמאָל זיין א חרם. צו א זאַך, אויף וועלכער דער פּריעסטער האט ארויסגעזאגט דאס ווארט טאַבו, טאר מען זיך ניט צו ריהרען. אמאָל הייסט דער פּריעסטער א מענשען זיין טאַבו אויף עטליכע טעג. אין דיעזע טעג זיצט ער אין א בעזונדער צימער. קיינער טאר צו דיעזען צימער ניט צוגעהן. קיינער טאָר מיט איהם ניט רעדען, קיינער טאָר איהם קיין עסען ניט געבען. ער אליין מעג עסען נור געוויסע שפּייזען, ניט אלע. אמאָל מעג ער עסען אלע שפּיי־זען, ער טאָר זיי אבער ניט אנריהרען מיט זיינע הענד. ווען ער איז רייך און האט דיענער אדער קנעכט, לעגען איהם די קנעכט דאס עסען אין מויל אריין. איז ער אבער ארים, מוז ער עסען מיט'ן מויל, וויא א ווילדעס טהיער.

דאס „טאַבו" איז א געפעהרליכע וואַפע אין די הענד פון די הויפּטלינ־גע און פּריעסטער. קוים זאגט ארויס א פּריעסטער אדער א הויפּטלינג דאס וואָרט טאַבו אויף א זאַך, טאר מען עס שוין ניט אנריהרען. עס איז הייליג. דארויף ליעגט א סארט חרם. ביי די מאַארי, וויא ביי אלע האלב ציוויליזירטע פעלקער, זיינען די צערעמאָנען און געזעצע פון דער רעליגיאָן אזוי אויסגעמישט מיט זייער טעגליכעם לעבען, אז אלעס, וואס זיי טהוען, געהער זיך אן מיט דער רעליגיאָן.

קאַי־קומו האט געזעהן, אז זיינע לאַנדס לייטע זיינען זעהר אויפגערעגט און ער וועט ניט קענען רעטען זיינע געפאנגענע. מען וועט זיי צורייסען. ער האט ארויסגעזאגט דאס שרעקליכע ווארט „טאַבו". אלע זיינען פון זיי אפּגע־טרעטען. מען האט זיי שוין ניט געטארט אנריהרען.

לארד גלענארוואן האט זעהר גוט פערשטאַנען, אז דאס „טאַבו" איז נור טעמפּאָרער — אויף א געוויסע צייט — און אז זיי זיינען יעצט פערלאָרען. ווען די ענגלענדער וועלען ניט קומען זיי רעטען, זיינען זיי האפנונגסלאז פערלאָרען. ער האט געוואוסט, אז ער האט געטויטעט א הויפּטלינג, אן אנגעזעהנעם מענ־שען פון די מאָרי. זיי קענען ניט פערשוויגען זיין טויט. זיי וועלען זיך נוקם זיין פאר איהם.

מען קען זיך לייכט דענקען, וואס פאר א שרעקליכע נאכט זיי האבען פער־בראכט. זיי האבען זיך אומגעקוקט און האבען דערזעהן מיט שרעקען, אז ראָבערט גראנט און דער פּראפעסאר זיינען ניטא מיט זיי.

— די מאַארי האבען זיי געוויס אויפגעגעסען, האט דער מאיאר געזאגט

שטילערהייט. זיי זיינען געווען דיא ערשטע אפּפער פון דיעזעווילדע מענשען.

קאפּיטאן פֿארראגוט איז געווען פֿערצווייפּעלט. ער האט ניט געקענט זעהן, וויא מערי גראנט ליידעט, וואס איהר ברודער איז ניטא. זיא האט צוואר ניט געוויינט, ניט געקלאגט, זאגאַר ניט גערעדט. זיא איז געזעסען אין א ווינקעלע — א בילד פֿון טרויער און פֿערצווייפּלונג. עס איז געווארען פֿינסטער אין טעמפּעל. קיין ליכט האט מען זיי ניט געגעבען. זיי זיינען זיך צונויפֿגעקראכען נאָהענט איינער צום אנדערן און זיינען געזעסען דיא גאנצע נאכט שטילערהייט. לארד גלענארוואן האט געהאלטען ליידי העלענא'ס האנד און האט געטראכט, וויא אזוי זאל ער זיא רעטען אדער זיא טויטען, זיא זאל ניט אריינפאלען לעבעדיגערהייט צו דיא ווילדע אין דיא הענד.

דאס איז געווען דיא שרעקליכסטע נאכט, וואס זיי האבען צוגעבראכט, זייט זיי זיינען ארויסגעפאהרען פֿון אייראפּא.

לאנגזאם און טרויעריג האבען זיך געשלעפּט דיא לאַנגע, שרעקליכע שטונדען פֿון דיעזער נאכט. ענדליך איז טאג געווארען. אונזערע געפאנגענע האבען אנגעהויבען זיך ארומצוקוקען, וואו זיי זיינען. ווילכאן איז ארויפגעקלעטערט אויף א הילצערנעם גאט און האט ארויסגעקוקט פֿון דעמזעלבען פֿענסטער, פֿון וועלכען ראבערט גראנט האט נעכטען ארויסגעקוקט. — דער „פּאַה" איז געווען לעדיג. מען האט ניט געזעהן קיין לעבעדיגען מענשען. נור ארום זייער געפֿענגניס זיינען געגאנגען צעהן ווילדע קריעגער, בעוואפענט פֿון קאפּ ביז אין דיא פֿיס.

ער האט עס דערצעהלט זיינע קאמעראדען. זיי האבען ניט געקענט פֿערשטעהן, פֿארוואס מען זעהט קיין לעבעדיגען מענשען אין גאנצען „פּאַה".

— מעגליך, אז קאַאי־קומו איז אייך דאנקבאַר, וואס איהר האט געטויטעט קארא־טעטע, האט דער מאיאר געזאגט צו לארד גלענארוואן. ער וויל זיין דער איינציגער הויפּטלינג אין זיין „פּאַה". קאַרא־טעטע האט איהם געשטערט און האט איהם ניט געלאָזען טהאן, וואס ער האט געוואלט. א בעוויז, אז ער איז צופֿריעדען איז, וואס אין „פּאַה" איז יעצט אזוי שטיל, אזוי רוהיג.

איין שטונדע נאך דער אנדערער איז פֿערגאנגען. אין פּאַה איז אלעס געווען שטיל און רוהיג. אונזערע געפאנגענע האבען אנגעהויבען צו האפֿען, אז מען וועט זיי דאך בעפֿרייען, אדער אויסבייטען פֿארן טאָהאָנגאַ, דעם גרעסטען פּריעסטער פֿון דיא מאַארי.

וואלט דער פּראפֿעסער געווען מיט זיי, וואלט ער זיי ערקלערט דיא אורזאכע, וואס אין פּאַה איז אזוי שטיל. ער האט געוואוסט אלע זיטען (מנהגים) און אויפֿפֿיהרונגען פֿון דיא מאַארי. זיי גלויבען, אז דריי טאג נאכ'ן טויט שוועבט דיא זעעלע ארום דעם טויטען. זיא וויל אריינגעהן אין טויטען קערפּער און איהם לעבעדיג מאכען. ערשט נאכ'ן דריטען טאג, איבערציייגט זיא זיך, אז זיא האט דא מעהר ניט וואס צו טהאן. עס איז דאהער ביי זיי איינגעפֿיהרט, אז דער טויטער בלייבט ליעגען גאנצע דריי מעת לעת, איידער מען בעערדיגט איהם. אין דיעזע דריי טאג רירען זיי דעם טויטען ניט אן און וואשען זיך ניט פֿאר איהם.

ווי האבען מורא, אז דיא וועלע זאל זיך ניט דערשרעקען און אנטלויפֿען. אלע הייזער פֿון׳ם דאָרף, וואו דער טויטער געפֿינט זיך בלייבען פֿערמאַכט דיא גאַנצע דריי טאג, קיינער ווייזט זיך ניט אויף דער גאַס.

קאַראַ-טעטע איז געווען א גרויסער מאַן צווישען זיינע לאנדס לייט און מען האט פינקטליך בעאבאכטעט אלע צערעמאָניען און אלע געברויכע (מנהגים) פֿון דיא מאַאָרי.

דאס איז געווען דיא אורזאַכע, וואס ווילסאן האט קיין לעבעדיגען מענשען ניט געזעהן אין „פאַה“. זיי האבען ניט געקענט פֿערשטעהן, וואס דאס האט צו בעדייטען.

אזוי זיינען פֿערגאַנגען אַכט און פֿערציג שטונדען. ווען דיא אַכט און פֿערציג שטונדען זיינען פֿערלאָפֿען, האבען זיך אלע טהירען געעפֿענט און עס האבען זיך אנגעהויבען צונויפֿצוקומען פֿון אלע זייטען מענער, פֿרויען און קינדער. אלע זיינען געווען טרויעריג, אבער רוהיג.

קאַאי-קומו איז ארויסגעקומען פֿון זיין הויז און האט זיך געשטעלט אויף א בערגעל אין דערמיט פֿון׳ם פאַה. אלע האבען זיך פֿערזאמעלט ארום איהם. דיא מענער זיינען געשטאַנען נאהענט לעבען איהם. דיא פֿרויען און דיא קינדער זיינען געשטאַנען פֿון דער ווייטען. — אלע האבען געשוויעגען. ענדליך האט קאַאי-קומו געגעבען א צייכען. איינער פֿון זיינע קריעגער איז ארוים פֿון׳ם קרייז און איז געגאַנגען צום טעמפעל, וואו דיא געפֿאַנגענע זיינען געזעסען.

ווילסאן איז אראפגעשפרונגען פֿון זיין גאט און האט געזאגט:

— מען קומט אונז רופֿען. — וואוהין וועט מען אונז יעצט פֿיהרען? —

באַלד האט זיך דיא מאַטע (ראָגאָזשע) פֿון דער טהיר אויפֿגעהויבען, א שטאַרקער מאַאָרי איז ארייגעקומען און האט זיי א ווינק געטהאן, זיי זאלען איהם נאכגעהן. ער האט זיי צוגעפֿיהרט צו קאַאי-קומו מיט זיינע קריעגער. אלע האבען אפגעטרעטען אויף עטליכע שריט, ווען זיי זיינען צוגעקומען. מען האט מורא געהאט אנצוריהרען א טאַבו.

— דוא האסט געטויטעט קאַראַ-טעטע? האט קאַאי-קומו געפֿרעגט.

— איך האב עס געטהאן! האט לארד גלענארוואן געענטפֿערט רוהיג.

— מארגען פֿריה, ווען דיא זון וועט אויפֿגעהן, וועסט דוא שטאַרבען, האט קאַאי-קומו אויסגעשפראכען זיין אורטהייל.

— איך אליין? האט לארד גלענארוואן געפֿרעגט.

קאַאי-קומו האט אויף איהם געוואָרפֿען א ווילדען בליק.

— ווען אונזער טאָהאָנגאָ וואלט ניט געווען אין דיא הענד פֿון דיין פֿאלק —

אין דיעזער מינוט האבען זיך דיא מאַאָרי אנגעהויבען צו ריהרען. אלע האבען זיך געווענדעט צום איינגאַנג פֿון׳ם „פאַה“. אונזערע רייזענדע האבען זיך ניט געקענט איינהאלטען און האבען אויך א קוק געטהאן, וואס דארט איז געשעהן.

אין טויער פֿון׳ם „פאַה“ איז ארייגעלאָפֿען א קריעגער. ער איז געווען פֿערשוויצט און האט קיים געאטהעמט. אזוי שטארק איז ער געלאָפֿען. ווען קאַאי-

קומו האט איהם דערזעהן, האט ער איהם געפֿרעגט אויף ענגליש, דיא געפֿאנגענע זאלען פֿערשטעהן:

— קומסט דוא פֿון'ם לאגער פֿון דיא ענגלענדער?

— יאָ, האט דער מאַן געענטפֿערט.

— האסט דוא געזעהן דעם געפֿאנגענעם, אונזער טאַהאַנגאַ?

— איך האב איהם געזעהן.

— לעבעדיגערהייט?

— ניין, טויטערהייט, דיא ענגלענדער האבען איהם געשאסען.

— מאָרגען פֿריה, ווען דיא זון וועט אויפֿגעהן, וועט איהר אלע שטארבען, האט קאַאי-קומו ארויסגעזאגט זיין אורטהייל.

מעהר האט ער צו זיי ניט גערעדט. זיי זיינען פֿעראורטהיילט צום טויט. יעצט איז שוין פֿאר זיי קיין האָפֿנונג מעהר ניטא. זיי האבען זיך געשטארקט און האבען ניט געוואלט ווייזען דיא מאַאָרי, אז זיי האבען מורא פֿאר'ן טויט. זיי האבען געוואוסט, אז קוים זעהן דיא ווילדע, אז א מענש האט מורא פֿאר'ן טויט, זוכען זיי איהם צו מאַרטערן און צו פֿערלענגערן זיינע ליידען. עס איז ביי זיי א פֿערגניגען צו זעהן, וויא יענער קנייטשט זיך און דרעהט זיך אין זיין טויטשרעק.

דאס מאָל האט מען זיי ניט צוריקגעפֿיהרט אין טעמפעל. קאַאי-קומו האט געהייסען זיך פֿאַרבערייטען צו דער צערעמאָניע פֿון דער בעערדיגונג פֿון קאַראַ-טעטע. ער האט געוואלט, אז דיא ענגלענדער זאלען זעהן דיעזע בלוטיגע צערעמאָניע. מען האט זיי צוגעפֿיהרט צו א באַרג ביים אייסערן ענדע פֿון'ם „פאַה“. דארט איז געלעגען דער טויטער קערפער קאַראַ-טעטעס אויף מאַטען (ראַגאָזשעס). אין זיין קאפּ זיינען געווען אנגעשטעקט אלערליי פֿעדערן און ארום קאפּ איז געווען א קראַנץ פֿון פֿרישע בלעטער. דער גאנצער קערפער איז געווען איינגעריעבען מיט אייל און איז נאך געווען גאנץ פֿריש. דאס אייל האט איהם אפגעהיט, ער זאל ניט פֿערדאַרבען ווערן.

דיא צערעמאָניע האט זיך אנגעהויבען. פֿריינד, פֿערוואַנדטע און בעקאַנטע זיינען זיך צונויפֿגעקומען און האבען אנגעהויבען צו שרייען, צו וויינען און צו קלאָגען. דיא פֿערוואַנדטע האבען זיך געשלאָגען אין קאפּ אריין און האבען זיך געריעסען דאס געזיכט ביז אין בלוט. דער קאנצערט איז געווארען א שרעקליבער. עס האט געשווידערט דיא ענגלענדער איהם צו הערן.

דאס איז געווען ערשט דער אנפֿאַנג פֿון דיא צערעמאָניען. קאַראַ-טעטע איז געווען א גרויסער מאַן. מען מוז איהם מיטגעבען אויף יענער וועלט אלע זאכען, מיט וועלכע ער איז געווען געוואוינט אויף דער וועלט. ער מוז האבען מיט זיך זיין פֿרוי, זיינע דיענער, זיינע וואפען און אלע זאכען, וועלכע זיינען ביי איהם געווען טהייער אויף דער וועלט.

צום ערשטען איז געקומען אויף דיעזער בלוטיגער סצענע קאַראַ-טעטעס פֿרוי. איהרע האָר זיינען געווען צוזוואָרפֿען, איהר געזיכט איז געווען צוריסען און צובלוטיגט. זיא האט געוויינט און געשריען, געקרעבצט מיט אן אונמענש-

ליבע שטימע. זיא האט געלויבט דעם טויטען, האט געשריען, אז זיא וויל ניט לעבען און איז ענדליך געפֿאלען לעבען איהם און האט זיך אנגעהויבען צו שלאָגען דעם קאפּ אן דער ערד.

קאַאי־קומו איז יעצט צוגעגאנגען נעהנטער צו איהר. אין דער האנד האט ער געהאלטען א קיילע, א קיילעבדיג שטיק האלץ מיט א קורצעם הענטעל. ווען זיא האט אויפֿגעהויבען דעם קאפּ, האט ער איהר א זעץ געטהאן מיט זיין גאנצער קראַפֿט אין קאפּ אריין פֿון הינטען. — זיא איז געבליעבען ליעגען טויט לעבען איהר מאַן.

שרעקליכע געשרייען און געוויינען האבען זיך יעצט אנגעהויבען. מען האט גענומען דעם טויטען קערפער פֿון קאַראַ־טעטעס פֿרוי און מען האט איהם אניע־דערגעלעגט לעבען איהר מאַן.

דאס איז געוועזן דער ערשטער אַקט פֿון דיעזער בלוטיגער דראמא. דאן זיינען געקומען זעקס קארא־טעטעס דיענער. זיי האבען אויך געדאַרפֿט בעגלייטען זייער הערר אויף יענער וועלט. זיי זיינען געגאנגען רוהיג צום טויט. זיי זייגען זאגאַר ניט געוועזן געבונדען, אבוואהל זיי האבען זעהר גוט געוואוסט, וואס עס ערוואַרטעט זייי.

מען האט מיט זיי קיין פֿיעל צערעמאָניען ניט געמאכט. קוים זיינען זיי געקומען צו דעם אַרט, וואו קאַראַ־טעטעס קערפער איז געלעגען, זיינען צו זיי צוגעגאנגען זעקס קריעגער און האבען זיי געטויטעט מיט א זעץ אין קאפּ מיט דער קיילע. זיי זיינען באלד געפֿאַלען אין א טייך פֿון בלוט. דער זעץ אין קאפּ אריין איז געוועזן אזוי שטאַרק, אז ביי איינינע האט ארויסגעשפריצט דאס געהירן פֿון קאפּ.

יעצט האט זיך אנגעהויבען דיא שרעקליכע סצענע פֿון מענשענפֿרעסעריי. דיא קערפער פֿון קאַראַ־טעטע מיט זיין פֿרוי זיינען טאַבו, זיי טאר מען ניט אנריהרען. דיא קערפער אבער פֿון דיא קנעכט זיינען ניט טאַבו. זיי מעג מען עסען. — קוים האט זיך דער צווייטער אקט פֿון דער צערעמאָניע געענדיגט, זייגען אלע: מענער, פֿרויען און קינדער ארויפֿגעפֿאלען אויף דיא קערפער פֿון דיא זעקס דיענער, האבען זיי צוריסען אויף שטיקלעך און האבען זיי אנגעהויבען צו פֿרעסען. איינינע האבען זיי געגעסען רויערהייט, אנדערע האבען זיך געשטעלט קאָכען אדער בראטען דאס פֿלייש פֿון דיא נור וואס געטויטע מענשען. מען האט זיך געקריעגט, מען האט זיך געריסען, מען האט זיך געשלאָגען איבער א שטיקעל פֿלייש, איבער א ביינדיל, איבער א טראָפּען בלוט.

גלענארוואן און זיינע קאמעראדען זייגען קוים געשטאנען אויף דיא פֿיס. זיי האבען געציטערט ביים אנזעהן פֿון אזא שוידערהאַפֿטע סצענע. ער האט זיך בעמיהט צו פֿערשטעלען ליידי העלענא, זיא זאל עס וועניגסטענס ניט זעהן. עס האט אבער גאר ניט געהאלפֿען, באלד האט מען געהערט אין גאנצען פאה דעם גערוך פֿון געבראטענע פֿלייש. קאַאי־קומו האט געוואוסט, וויא אזוי צו מאַרטערן מענשען. ער האט אומיסטען געהייסען זיי האלטען דאָ, אז זיי זאלען צו זעהן דיא

גאנצע צערעמאָניע. זיי האבען יעצט געוואוסט, וואס פֿאר א טויט עס ערוואַרטעט זיי מארגען אין דער פֿריה.

באלד האט זיך אנגעהויבען דאס טויטענמאהלצייט. מען האט געבראַכט הילצערנע פֿלעשער און לעהמענע קריעג, מיט א שטארקעס געטרענק, וועלכע דיא מאַאָרי דיסטילירען פֿון א סארט פֿעפֿער. מען האט אנגעהויבען צו טרינקען און בערוישט צו ווערן. ווען אלע זיינען געווארען שרעקליך שיכור, האט זיך אנגעהויבען דער טויטענטאַנץ, א סאָרט ווילדער, אונמענשליכער טאַנץ. אלע האבען געשריען, געליאַרמט, געשפרונגען און זיך אויפֿגעפֿיהרט, וויא דיא וואַהנזיניגע.

— וואס טהוט מען, ווען דיעזע ווילדע וועלען שיכוֹרערהייט פֿערגעסען אן דעם טאַבו און וועלען באלד וועלען פראבירען דאס פֿלייש פֿון אייראפעער? האט זיך יעדער פון דיא געפֿאַנגענע געטראַכט.

קאַאי־קומו אבער איז ניט געוועזן שיכור. ער האט צוואר געטרונקען, אבער מיט א מאס און האט געוואוסט, וויא אזוי איינצוהאלטען זיינע לאנדסלייט. ווען ער האט געזעהן, אז זייער ווילדקייט האט דערגרייכט דיא העכסטע שטופֿע, האט ער געגעבען א צייכען, אז מען דארף אנהויבען דיא בעערדיגונגס צערעמאָניע.

מען האט געבונדען קאַראַ־טעטע און זיין פֿרוי דיא הענד און דיא פֿיס און זיי ארויפֿגעלעגט אויפֿ'ן בויך. דאַן האט מען זיי ארומגעוויקעלט מיט מאַטען, ארומגעבונדען די מאַטען מיט שטריק, מען האט זיי ארויפֿגעלעגט אויף טראגעבאהרען (נאסילקעס) און מען האט זיי געטראגען אין זייער „אודופאַ“, בעערדיגונגס פלאַץ. דארט האט מען זייערע קערפער אריינגעלעגט אין דער ערד, אבער נור ביז דאס פֿלייש וועט פֿערפֿוילט ווערען. דאַן וועט מען דיא ביינער ארויסנעמען, זיי אפלאקירען און זיי אויפֿשטעלען אין א ווינקעל. אזוי איז דער מנהג ביי דיא מאַאָרי.

אזוי וויא קאַראַ־טעטע איז געווען א גרויסער מאן, האט ער געהאט א בעזונדערע „אודופא“, אן אָרט פֿאמיליען בעערדיגונגס פלאַץ. דיעזער „אודופאַ“ איז געוועזן אויף א באַרג אויסער דעם פּאַה. פֿון'ם פּאַה ביז צום „אודופאַ“ איז געוועזן אונגעפֿעהר א מייל ווייט.

דיא געפֿאנגענע זיינען געבליעבען אין פּאַה אונטער א שטאַרקער וואַך. זיי האבען אבער געקענט זעהן אלעס. זיי האבען געזעהן, וויא דיא גאנצע באַנדע איז נאכגעגאַנגען נאך דיא צוויי לייכען, וויא זיי זיינען לאנגזאם ארויפֿגעגאנגען אויפֿ'ן בארג, דארט זיינען זיי געבליעבען שטעהן ארום א שטיבעל אדער א צוים פֿון פֿלעקער. ווייטער האבען זיי ניט געקענט זעהן. עס איז געוועזן צו ווייט. עס האט געדויערט א גערוימע צייט, איידער דיא ווילדע האבען געענדיגט דיא צערעמאָניע פון דער בעערדיגונג.

לאנגזאם זיינען אלע אראפגעגאנגען פֿון בארג. פֿון איצט אן איז דער באַרג טאַבו. קיינער טאר זיך צו איהם ניט צו ריהרען. דיא געפֿאַנגענע האבען געזעהן, וויא דיא מאַאָרי האבען ארומגעלעגט קלעצער און שטיקער האלץ ארום בארג.

זיי האבען ניט געוואוסט, אז דאס איז א צייכען: ביז אהער מעג מען געהן, ווייטער ניט.

לאנגזאם זיינען זיי צוריקגעגאַנגען אין פּאַה. דיא זון האט אנגעהויבען אונטערצוגעהן, ווען זיי זיינען אנגעקומען. קאַאי־קומו האט באלד געשיקט א קריעגער, ער זאל דיא געפאַנגענע צוריק פיהרען אין זייער געפענגניס.

13טעס קאפּיטעל.

דורך א וואונדער גערעטעט.

טרויעריג, דיא קעפּ אראפּגעלאזען, מיעד און צובראָכען זיינען דיא געפאַנגענע געזעסען אין זייער געפענגניס. דאס איז זייער לעצטע נאַכט. מארגען גאַנץ פריה וועט מען זיי טויטען און אויפעסען.

— לאמיר עפּעס עסען, האט לארד גלענארוואן געזאגט. מיר מוזען זאַמלען קרעפטע אויף מארגען. מיר מוזען ווייזען דיעזע ווילדע, אז אייראפּעער האבען קיין מורא ניט פאַר'ן טויט.

זיי האבען שנעל עפּעס אפּגעגעסען, וואס זיי האבען געהאט און האבען זיך ווייעדער פערטראכט. זיי זיינען געווים געוועזן זעהר מוטהיג און האבען זיך געשטאַרקט, וויא וויט זיי האבען געקענט. זיי זיינען אבער דאך געוועזן מענשען און האבען זיך יעדע מינוט דערמאָנט, וואס עס ערווארטעט זיי מארגען אין דערפריה.

אלע זיינען געוועזן שרעקליך מיעד פון דיא סצענען, וואס זיי האבען זיך אנגעזעהן א גאנצען טאג. ליידי העלענא און מערי גראַנט זיינען באלד אנטשלאָפען געווארען. ווען לארד גלענארוואן האט געזעהן, אז זיי שלאָפען, האט ער זיך געווענדעט צום מאיאָר און צום קאפּיטאן פאַראגוט:

— מיינע טהייערע פריינד, אונזער לעבען איז ביי גאט אין דער האַנד. ווען ער האט בעשטימט, אז מיר זאלען שטארבען אויף אזא אַרט, ווייס ער געווים, וואס ער טהוט. איך וויל מיך ניט בעקלאגען. איך וויל שטאַרבען, וויא א מאַן. דאס ערגסטע איז, וואס דיעזער טויט הייסט ניט שטאַרבען אליין, דאס הייסט מארטערין, בעליידיגען, פערלאכען, פערשפּאָטען. איך ווייס, וויא גרויזאם דיא מאאָרי זיינען. מיר, מענער, וועלען אלעם איבערטראגען, עס זיינען אבער דא צווישען אונז פרויען. מיר טארען ניט דערלאָזען, אז מען זאל זיי בעליידיגען פאַר'ן טויט. מיר מוזען טראכטען א מיטעל, אז זיי זאלען שטארבען פון אונזער האנד און זאלען ניט זעהן, וואס דיא ווילדע וועלען טהאן מיט אונז.

— איך האב שוין דאס מיטעל, האט פאַראגוט געזאגט און האט ארויסגענומען א לאנגען מעסער.

— וואו האט איהר גענומען דיעזעס מעסער? האט דער מאיאָר געפרעגט.

— ווען דיא מאאָרי זיינען היינט געוועזן שיכור, האב איך גענבעט ביי איינעם פון זיי דאס מעסער.

— אלזא, שווערט מיר, אז ווער עס וועט בלייבען לענגער לעבען, דער זאל טויטען דיא פרויען, האט לארד גלענארוואן געזאגט.

— איך וועל געוויס שווערן, האט דער מאיאר געענטפערט. מיר דארפען עס אבער טהאן נור אין דער לעצטער מינוט, ווען יעדע האפנונג וועט פערשווינדען. איך גיב נאך ניט אויף דיא האפנונג זיך צו רעטען פון דאנען. איך ווייס ניט וויא אזוי, אבער איך האף נאך.

— געוויס, מיינע פריינדע! האט לארד גלענארוואן געזאגט. איך גיב נאך אויך דיא האפנונג ניט אויף. וואלטען דיא פרויען ניט געווען מיט אונז, וואלט איך גערא‍טהען, אז מיר זאלען יעצט אלע ארויסגעהן, אנפאלען אויף אונזער וואך און קעמפפען, ביז מיר וועלען אנטלויפען אדער מען וועט אונז אלע טויטען. מיט דיא פרויען אבער קענען מיר עס ניט טהאן. זיי וועט מען באלד האפען און מען וועט זיי מארטערן.

קאפיטאן פאררא‍גוט האט אין דיעזע מינוט אויפגעהויבען דיא מאטע און האט אנגעהויבען צו צעהלען, וויא פיעל וועכטער עס היטען זיי. ער האט איבערגעצעהלט פינף און צוואנציג. זיי האבען צולעגט א גרויס פייער אין דער מיט פון'ם פאה און זיינען געזעסען לעבען פייער, זיי האבען אבער ניט אראפגעלאזען קיין אויג פון'ם טעמפעל, וואו אונזערע געפאנגענע זיינען געווען. זיי האבען געהיט נור דעם פראנט פון'ם טעמפעל. דיא הינטערסטע וואנד האבען זיי ניט געדארפט היטען. דער טעמפעל איז געשטאנען אויף א בארג. מען האט געקענט צוקומען צו איהם נור פון פארנט. דיא הינטערסטע וואנד איז געשטאנען אויף א הויכען שטיין, צו וועלכען מען האט ניט געקענט צוקומען אהן א לייטער, אזוי הויך איז געווען דער שטיין. דיא ווענט פון'ם טעמפעל זיינען געווען שטארק גענוג, מען האט זיי ניט געקענט דורכברעכען אהן א האק.

לארד גלענארוואן און קאפיטאן פאררא‍גוט האבען אלעם פראבירט. זיי האבען בעטאפט דיא ווענד, זיי זיינען ארויפגעקלעטערט אויף דיא געטער ביז צום דאך און האבען ארומגעקוקט דיא גאנצע געגענד ארום — עס איז אונמעגליך צו אנטלויפען.

עס איז געווארען שפעט. דיא נאכט איז געווען פינסטער און קיהל. דער הימעל האט זיך בעדעקט מיט וואלקענס און עס האט אנגעהויבען צו בלאזען א שטארקער ווינד. פון שלאפען האט קיינע רעדע ניט געקענט זיין. אין אזא לאגע שלאפט זיך ניט.

ארום צוויי אוהר פאר טאג האט דער מאיאר דערהערט, וויא מען קראצט דיא הינטערסטע וואנד פון'ם טעמפעל. אנפאנגס האט ער געמיינט, אז עס טהוט עס א קאץ אדער א מויז, באלד אבער האט ער זיך איבערצייגט, אז דאס מוז זיין עפעס אנדערש. ער האט צוגעלעגט דעם אויער צו דעם ארט, וואו מען האט געקראצט אדער געגראבען דיא ערד — עס איז גערא‍דע אויסגעקומען לעבען איהם — און ער האט געהערט דייטליך, אז מען גראבט דיא ערד זעהר פארזיכטיג. ער איז צוגעקראכען צו לארד גלענארוואן און דעם קאפיטאן און האט זיי געזאגט:

— הערט איך גור דא צו דער וואנד.

זיי האבען זיך צונעהערט — מען גראבט אונטער דיא האנד.

— דאס גראבט געווים א חיה, האט פארראגוט געזאגט.

— ווער ווייס? פיעללייכט איז עס א מענש? האט לארד גלענארוואן זיך אנגערופען.

— איך מוז עס אויסגעפינען, ווער עס איז, האט דער מאיאר אויסגערופען.

ער איז צוגעקומען צו דעם ארט, וואו מען האט געגראבען און האט אנגעהויבען צו גראבען פון זיין זייט. באלד האט פארראגוט אויך אנגעהויבען צו גראבען מיט זיין מעסער. ווילסאן, מילרעד און אלבינעט האבען געגראבען מיט זייערע פינגער און לארד גלענארוואן איז ארויפגעקלעטערט אויף א גאט זעהן, אויב דיא מאארי, וועלכע בעוואכען זיי, האבען עפעס ניט בעמערקט.

דיא מאארי זיינען געזעסען רוהיג ארום פייער פאר דעם טהיר פונ'ם טעמפעל. זיי האבען גאר ניט בעמערקט. דיא געפאנגענע האבען ווייטער געגראבען. זיי האבען זיך באלד איבערצייגט, אז דארט גראבט ניט קיין חיה, זאנדערן א מענש. קוים האט דער מענש בעמערקט, אז מען העלפט איהם פון אינעווענינ, האט ער אנגעהויבען צו גראבען נאך פלייסיגער און נאך שנעלער.

ווער זאל זיין דער מענש? — צו וואס פאר א צוועק גראבט ער אונטער דעם טעמפעל? — דאס האבען זיי זיך ניט געקענט ערקלערן, אבער וואס איז זיי דער אונטערשיעד? ערגער, וויא עס איז, קען שוין ניט זיין.

דיא ערד איז דארט געוועזען ווייך און מען האט זיא געגראבען זעהר לייכט באלד איז געווארען א לאך, אין וועלכער מען האט געקענט אריינשטעקען א האנד. דער מאיאר האט ארויסגעשטעקט זיין האנד. א קליינע, ווייכע האנד האט זיא אנגענומען און א קוועטש געטהאן.

— דאס טהוט אן אייראפעער, האט ער געזאגט, א קינד אדער א פרוי. איך האב אנגעריהרט א קליינע האנד.

— זאל עס זיין ראבערט? האט לארד גלענערוואן געפרעגט שטילערהייט.

קוים האט מערי גראנט דערהערט דעם נאמען ראבערט, איז זיא צוגעגאנגען צום ארט, וואו מען האט געגראבען און האט געזאגט:

— מיין ליעבער, טהייערער ברודער, דוא ביסט עס?

— יא, איך בין עס, מיין ליעבע, טהייערע שוועסטער, האט ראבערט גראנט געענטפערט. איך בין געקומען אייך צו רעטען. זייט פארזיכטיג. רעדט ניט, העלפט מיר, ארבייט! גראבט ווייטער!

מען קען זיך דענקען, מיט וואס פאר א פרייד אלע האבען יעצט אנגעהויבען צו גראבען דיא ערד.

— זעהט, וואס דיא ווילדע טהוען ארום פייער, האט ראבערט געזאגט.

ווילסאן איז באלד ארויפגעקלעטערט אויף א גאט, האט זיך ארומגעקוקט און האט געמעלדעט:

— זיי זיינען מיעד געווארען און האבען זיך געלעגט שלאפען. נור פיער פון זיי זיינען וואך. זיי קוקען אויף דער טהיר פונ'ם טעמפעל.

אין א מינוט שפעטער איז דער לאַך אין דער וואנד געווארען אזוי גרויס, אז ראבערט גראנט איז ארייגעקראכען אין טעמפעל. זיין שוועסטער האט איהם ארומגענומען, ליידי העלענא האט איהם ארומגענומען און געקושט.

— איך האב געמיינט, אז דיא ווילדע האבען דיך שוין לאנג אויפגעגעסען, האט זיא איהם געזאגט. וויא אזוי ביסט דוא פערשוואונדען געווארען?

— איך ווייס אליין ניט. ווען קארא-טעטע איז געפאלען טויט און עס איז געווארען א ליארם און א געשריי, בין איך מיר שטילערהייט ארויסגעגאנגען פון'ם פאַה. איך האב מיך ארומגעדרעהט ארום פאַה דיא גאנצע צייט און האב אלץ געזוכט מיטעל, וויא אזוי אייך צו רעטען. — איך האב געפונען אין וואַלד א שטיבעלע, וואו עס איז קיינער ניט געוועזן. וואהרשיינליך, געפינען זיך דיא איינוואינער אין פאַה. דארט האב איך גענעכטיגט, דארט האב איך געפונען, וואס צו עסען און דארט האב איך געפונען דיעזען שטריק און א מעסער. פון דארט האב איך היינט געזעהן דיא גאַנצע צערעמאָניע פון דער בעערדיגונג און איך בין געקומען אייך רעטען. — יעצט איז ניט דיא צייט אלעס צו דערצעהלען.

— איז פאגאנעל אונטען? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— דער פראפעסאר? האט ראבערט אויסגערופען פערוואונדערט.

— יא, דער פראפעסאָר. ער וואַרט געוויס אויף אונז, האט פאַרראגוט געזאָגט.

— איך ווייס ניט, וואו ער איז, האט ראבערט געענטפערט. — איז ער דען ניט מיט אייך?

— ניין, ראבערט. ער איז פערשוואונדען אין איין צייט מיט דיר. — ווייט איהר ניט צוזאַמען אנטלאָפען?

— לאמיר געהן! האט דער מאיאר זיי אונטערבראָכען. — וואו דער פראפעסאר איז, ווייסען מיר ניט. ער איז אבער געוויס ניט אין אזא שלעכטע לאַגע, וויא מיר. — דיא צייט איז טהייער. לאמיר זיך אנהויבען צו רעטען.

דיא צייט איז ווירקליך געוועזן טהייער. עס איז שוין געוועזן אום דריי אוהר פאר טאג. מען האט ארומגעבונדען דעם שטריק, וואס ראבערט האט געבראכט ארום א גאט און מען האט זיך אנגעהויבען אראָפצולאזען. דער ערשטער האט זיך אראפגעלאזען ראבערט, ווייל ער האט שוין געוואוסט דעם וועג, וויא אזוי ארויסצוגעהן, ווען מען קומט אראפ אונטען.

— ווען איך וועל דריי מאל ציהען דעם שטריק, זאלט איהר וויסען, אז איך בין שוין אונטען, האט ער זיי געזאגט.

פאַרראגוט האט פראבירט דעם שטריק, אויב ער איז שטאַרק גענוג.

— ער קען אויסהאלטען צוויי מענשען, האט ער געזאגט. אלזא, לאמיר זיך אראפלאזען פארוויים. צו ערשט לארד גלענארוואן און ליידי העלענא, דאן וועט קומען מערי גראנט און דער מאיאר, דאן אלבינעט און מילרעד, איך און ווילסאן וועלען זיין דיא לעצטע. מיר זייגען מאטראזען און קענען זיך זעהר לייכט אראפלאזען אויף א שטריק.

באלד האט ראבערט געגעבען זיין צייכען. לארד גלענארוואן און ליידי

העלענא זיינען לאנגזאם ארויסגעקראכען פֿון'ם טעמפעל. דיא האפֿנונג זיך צו רעטען פֿון אזא שרעקליכען טויט האט אלעמען געגעבען מוטה אויסצוהאלטען און זיך אראפצולאזען פֿון אזא שרעקליכע הויך. אין אנאנדער צייט וואלט ליידי העלענא געוויס מורא געהאט זיך אראפצולאזען אויף א שטריק. יעצט איז אבער קיין צייט ניט געווען צו רעדען און צו טראַכטען. זיי האבען געוואוסט, אז מען מוז זיין פֿארזיכטיג און מען מוז שווייגען. מען טאר קיין ווארט ניט רעדען.

איינער נאכ'ן אנדערן האבען זיי זיך אראפגעלאזען אויפ'ן שטריק. ראבערט האט אויפֿגענומען אונטען זיינע קאמעראַדען. קוים איז ווער פֿון זיי אראפגעקומען, האט ער איהם ארומגענומען און צוגעפרעסט צום הארצען. וויא שנעל זיי האבען אלעס געטהאן, האט עס דאך פֿערנומען א האלבע שטונדע, ביז אלע זיינען געווען אונטען. אויפ'ן הימעל האט זיך געוויזען דער ערשטער שיין פֿון'ם יונגען טאג, ווען אלע זיינען געווען אונטען.

יעצט האט זיי ראבערט געפֿיהרט צווישען דיא בוימער אין דיא בערג. אין וואלד איז נאך געווען פֿינסטער און זיי האבען געמוזט געהן לאנגזאם. זיי האבען ניט געטארט לויפֿען, עס זאל ניט מאכען קיין רעש. זייערע טריט זאלען ניט דערהערן. דער וועג איז געווען זעהר שמאָל און פֿול מיט שטיינער און מיט דערנער.

עס איז פֿערגאַנגען א שטונדע און צוויי. אין אסטען איז געווארען ליכטיג. זיי זיינען געגאַנגען אהן א וועג און אהן א שטעג. זיי האבען נור געזעהן, אז זיי געהן ארויף א באַרג. ראבערט האט ריכטיג בערעכענט, אז ארויף א בארג איז שווערער נאכצויאָגען, וויא אויף א גלייכען ארט. ער האט זיי דאהער געפֿיהרט אויף א באַרג.

פלוצלונג האבען זיי דערהערט שרעקליכע געשרייען פֿון'ם פּאַה. דיא וועכטער, וועלכע האבען זיי געהיט, האבען זיך אומגעקוקט און דערזעהן, אז דיא פֿייגעל זיינען ארויסגעפֿלויגען און דער שטייג איז לעדיג. — יעצט האט זיך אנגעהויבען דיא שרעקליכע צייט פֿאר דיא אנטלאַפֿענע. מען וועט זיי געוויס נאכיאָגען. וועלען זיי זיין אים שטאַנד זיך ערגעץ אויסצובעהאלטען? — וואו זאלען זיי זיך אויסבעהאלטען? — דיא ווילדע זיינען גרויסע קינסטלער אויסצוגעפֿינען דיא שפורען פֿון מענשען, בעזאנדערס פֿון אייראפּעער.

עס איז אבער קיין צייט ניט געווען לאנג צו טראכטען. דיא זון האט זיך ארויסגעוויזען און אונזערע רייזענדע האבען דערזעהן, וויא פֿון'ם פּאַה האבען זיך ארויסגעשאָטען עטליכע הונדערט ווילדע און האבען זיך צולאזען אין אלע זייטען. — באלד האבען זיי דערהערט נאך שרעקליכערע געשרייען. — דיא מאָארי האבען זיי דערזעהן און זיינען זיי נאכגעלאַפֿען אויף א נעהנטערן וועג.

אין דער נויט איז זיי געבליעבען נור איין וועג זיך צו רעטען: זיי זאלען דערגרייכען דעם שפּיץ פֿון'ם בארג און זיך אראפלאזען אויף דער אנדערער זייט, צום וואסער. מעגליך, אז זיי וועלען דארט געפֿינען א קאַנאָע און וועלען זיך רעטען אויפ'ן וואסער.

14טעם קאפיטעל.

טאַבו! טאַבו!

דער באַרג, אויף וועלכען זיי זיינען יעצט געווען, איז ניט געווען שטאַרק הויך. זיי זיינען שוין געווען ניט ווייט פֿון׳ם שפּיץ. ווען זיי וועלען אנקומען אויפ׳ן העכסטען פונקט פֿון׳ם בארג, וועלען זיי זיך ארומקוקען און וועלען זעהן, וואוהין צו געהן און וויא אזוי זיך צו רעטען. — יעצט מוז מען געהן שנעל.

— מוטה, מיינע פֿריינד! האט לארד גלענארוואן געזוכט זיי אויפצומונטערן, זיי זאלען געהן שנעלער. — גאט וועט אונז ניט פֿערלאָזען!

דאס איז געווען גאנץ איבעריג. יעדער האט אנגעשטרענגט זיינע לעצטע קרעפֿטע צו לויפֿען, ריכטיגער געזאגט, צו אנטלויפֿען. דיא ווילדע געשרייען פֿון דיא מאַאָרי האבען זיי געגעבען מוטה גענוג. דענאך איז פֿערגאנגען א גערוימע צייט, איידער זיי האבען דערגרייכט דעם העכסטען פונקט פֿון׳ם באַרג. דא האבען זיי געמוזט בלייבען שטעהן א מינוט. ערשטענס, זיינען אלע געווען פֿערסאָפּעט און אויסער אטהעם. צווייטענס, האבען זיי געמוזט זיך אומקוקען וואוהין צו געהן.

זיי האבען זיך אומגעקוקט. צום וואסער איז געווען ווייט. פֿון איין זייט בערג איז געווען א ווילדער וואלד, פֿון דער אנדערער זייט זיינען געווען טיעפֿע טהאָלען פֿול מיט שטיינער און מיט גריבער.

— לאמיר אראפגעהן אין דיא טהאלען, האט לארד גלענארוען געזאגט. דארט וועלען מיר זיך גיכער קענען אויסבעהאלטען.

אלע האבען אנגעהויבען אראפצוגעהן.

— בלייבט שטעהן! האט פלוצלונג קאמאַנדירט דער מאיאָר. — זעהט, וואס דארט טהוט זיך!

אלע זיינען געבליעבען שטעהן און האבען זיך אומגעקוקט. א זאָנדערבאַרעס בילד, וועלכעס זיי האבען זיך אויף קיין פֿאַל ניט געקענט ערקלערן, האט זיך זיי פֿארגעשטעלט. — דיא מאַאָרי זיינען געשטאנען אונטען לעבען באַרג, האבען געשריען, געליאַרמט, געבילט, וויא דיא הינד, געברומט, וויא דיא ווילדע טהיערע, געקריצט מיט דיא ציינער, געמאכט מיט דיא הענד — זיי וואלטען, דאכט זיך, געקענט זעהר לייכט זיי אניאָגען. זיי זיינען אבער געשטאנען אויף איין ארט, וויא צו געשמידט. קיינער האט ניט געוואגט צו מאכען א שריט ווייטער. זאגאַר זייערע הינט האבען זיך ניט געריהרט פֿון׳ם ארט.

— וואס זאל דאס הייסען? — וואס פֿאר א געהיימע מאכט האלט זיי איין און לאזט זיי ניט ארויפֿגעהן אויפ׳ן בארג? — וויא קומט עס, וואס זיי שטעהן אויף איין ארט און ריהרען זיך ניט?

ליידי העלענא האט געשטעלט דיעזע פֿראגען, קיינער אבער האט איהר ניט געענטפֿערט. פֿארראנט האט זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטען און דאס פלוצלונג אויסגערופֿען:

— טאַבו! טאַבו! — אט איז קאַראַ־טעטעס גראב! אט איז זיין אודופא!

יעצט האבען אלע דערזעהן, אז זיי געפֿינען זיך גאר ניט ווייט פֿון דעם אָרט, וואו זיי האבען געסטערן געזעהן, וויא דיא מאַאָרי האבען בעערדיגט זייער הויפטלינג קאַראַ־טעטע מיט זיין פֿרוי. זיי זיינען צופֿעליגער ווייזע געקומען אויף דעם באַרג, וועלכען קאַאי־קומו אליין האט ערשט געסטערן ערקלערט אלס טאַבו. דאס איז אלזאָ דיא אורזאַכע, וואס דיא ווילדע זיינען געבליעבען שטעהן. זיי טארען אויפֿ'ן באַרג ניט ארויפֿגעהן.

— אלזאָ, זיינען מיר דערווייל זיכער, האט לארד גלענארוואן געזאגט. לאָמיר צוגעהן צו דער אודופאַ. יענער אָרט איז געווים טאַבו.

איבער קאַראַ־טעטעס גראב איז געוועזען אויסגעבויט א שטוב נאך דער לעצטער מאַאָרי מאָדע. ארום דער שטוב איז געוועזען א צוים פֿון פֿלעקער, פֿריש געפֿארבט מיט א רויטער פֿאַרב. עס האט אויסגעוויזען, וויא דאס הויז פֿון א בויער אין רוסלאנד. לארד גלענארוואן און זיינע קאמעראדען זיינען צוגעגאנגען צום גראָב. דער צוים איז ניט געוועזען פֿערמאַכט. לארד גלענארוואן איז געוועזען דער ערשטער, וועלכער איז אריינגעגאנגען אין צוים. ער איז צוגעגאנגען צו דער אודופאַ און האט אויפֿגעהויבען דיא מאַטע (ראגאָזשע), וועלכע האט פֿערהאַנגען דיא טהיר. פלוצלונג איז ער אפגעשפרונגען, וויא אן אפגעבריהטער.

— א ווילדער! א מאַאָרי! האט ער אויסגערופֿען מיט שרעק.

— אין גראב געפֿינט זיך א ווילדער? האט דער מאיאָר געפֿרעגט פֿערוואונדערט. — דאס קען ניט זיין! קומט! איך וועל געהן מיט אייך!

לארד גלענארוואן, דער מאיאר, פארראגוט און ראבערט זיינען אריינגעגאַנגען אין דער אודופאַ. דארט איז ווירקליך געזעסען א ווילדער אנגעטהאן אין מאַאָרי קליידער. אין דער אודופאַ איז געוועזען פֿינסטער און זיי האבען ניט געקענט זעהן זיין געזיכט. דער ווילדער איז געזעסען און האט זיך גאנץ רוהיג גענעסען זיין פֿריהשטיק. לארד גלענארוואן האט געוואלט צו איהם רעדען. פלוצלונג האט זיך דער ווילדער אויפֿגעהויבען און האט געזאגט גאנץ פֿריינדליך:

— ביטע, ביטע, לארד גלענארוואן! דער פריהשטיק שטעהט שוין אויפֿ'ן טיש.

— פראָפֿעסאָר! פאגאַנעל! איהר זייט עס? האבען יעצט אלע אויסגערופֿען מיט איין קול.

דער פראָפֿעסאר איז יעצט ארויסגעגאנגען פֿון דער אודופאַ. אלע האבען איהם ארומגערינגעלט, אלע האבען איהם בעוואונדערט. ער איז געוועזען אנגעטהאן, וויא א ווילדער און האט אויסגעוויזען, וויא אן עכטער מאַאָרי, נור זיינע גרויסע, בלויע ברילען האבען געוויזען, אז ער איז נאך אן אייראפעער. מען האט איהם פֿערשאָטען מיט פֿראַגען. — וואו איז ער געוועזען? וויא אזוי איז ער פֿערשוואונדען פֿונ'ם פאַה? וואו זיינען זיינע אייראפעאישע קליידער? וויא קומט ער אויף דיעזען באַרג?

לארד גלענארוואן האט געמאכט אן ענדע צו אלע דיעזע פֿראַגען.

— מיינע פֿריינדע, האט ער געזאגט, יעצט איז ניט דיא צייט צו בעפֿריעדיגען אייער נייגיערדע. פֿערגעסט ניט, אז מיר זיינען ארומגערינגעלט פֿון דיא ווילדע.

— דיא ווילדע? האט געלאַכט דער פּראָפֿעסאָר, איך הער זיי ניט! איך לאַך פֿון זיי!

ער איז ארויסגעגאנגען פֿון דער אודופאַ, האט אויפֿגעהויבען דיא הענד, האט זיך געווענדעט צו דיא מאַאָרי און האט געשריען אין דער הויך:

— רייסט אייך! שרייט! בילט! — איהר וועט דאך צו אונז ניט קומען. — איהר טארט אהער ניט קומען!

— פֿארוואס איז, פּראָפֿעסאָר? האט ליידי העלענא געפֿרעגט.

— מאדאם, האט פאגאַנעל געזאגט מיט אן עכט פֿראנצויזישער העפֿליכקייט. מאַדאם, אין דיא אלטע צייטען איז געווען א געזעץ, אז ווען א פֿערברעכער איז ארייגעלאפען אין א קירכע, אדער אין א טעמפעל פֿון א גאָט, האט איהם קיינער ניט געטאָרט אנריהרען. אין גריעכענלאנד איז א מאל א גרויסער פֿערברעכער, וועלכען מען האט געוואלט טויטען, ארייגעלאפֿען אין א טעמפעל פֿון א גאט און האט זיך געשטעלט אונטערן שוץ פֿון'ם גאט. — מען האט איהם גאר ניט געקענט טהאן. עס האט זיך אבער געפֿונען א קלוגע פֿרוי, זיא האט גענומען א גרויסען שטיין און האט איהם אניעדערגעלעגט פֿאר דער טהיר פֿון'ם טעמפעל. דאס פֿאלק האט איהר פֿערשטאַנען. מען האט באַלד אנגעהויבען צו טראגען שטיינער פֿון אלע זייטען און מען האט פֿערמויערט דעם טעמפעל.

ביי דיא ווילדע מאַאָרי איז דאָ א טאַבו, וועלכעס איז הייליגער אלס דיא טעמפעל אין דיא אלטע צייטען. א טעמפעל האט מען געקענט פֿערמויערן, צו א טאַבו טאר מען זיך ניט צוריהרען. מיר זיינען געשיצט. מיר זיינען דאָ זיכער.

— נור אויף א קורצע צייט, האט לארד גלענארוואן געזאגט טרויעריג. מיר האבען דאך ניט וואס צו עסען דאָ אויפֿ'ן בארג.

— דיא מאַאָרי האבען אנגעגרייט פֿאר קאַראַ-טעטע און זיינע בעגלייטער פּראָוויאַנט אויף א פאר וואכען, האט דער פּראָפֿעסאָר געענטפֿערט. מיר וועלען עס אויסבאָרגען ביי איהם. איך האב שוין פּראבירט פֿערזוכען פֿון דיא עסענס, וואס מען האט דאָ איבערגעלאָזען פֿאר איהם. עס שמעקט גאנץ גוט.

— וואס וועט אבער דאס ענדע זיין? האט לארד גלענארוואן ווייטער געזאגט. וויא לאנג קענען מיר דא אויסהאַלטען?

— ביז וואנען מיר וועלען אנטלויפען, האט דער פּראָפֿעסאָר געענטפֿערט גאנץ רוהיג.

— וויא אזוי וועלען מיר אנטלויפֿען?

— איך ווייס ניט. איך בין אבער זיכער, אז מיר וועלען אנטלויפֿען, האט דער פּראָפֿעסאָר געזאגט. — יעצט קומט, רוהט אייך אפ און עסט עפּעס. איהר זייט געווים הונגעריג.

אלע זיינען געווען זעהר מיעד און זעהר הונגעריג. דער פּראָפֿעסאָר האט

זיך פֿארשטעלט פֿאר א בעל הבית און האט זיי בעווירטהעט. ער האט ארויסגעשלעפט פֿון דער אודופא א מאַטע (ראגאזשע) האט זיא אויסגעשפרייט אויף דער ערד און האט אניעדערגעלעגט אויף איהר דיא שפייזען, וועלכע זיינען געווען אין דער אודופא. קאַרטאָפֿעל, רייז, ווארצלען פֿון פֿעשיעדענע גראָזען און נאך אזעלכע זאכען.

ווען מען האט אפגעגעסען און זיך אביסעל אפגערוהט, האט מען ווידער אנגעהויבען אויסצופֿרעגען דעם פראפֿעסאָר, וויא אזוי עס האט מיט איהם פאַסירט דיא גאנצע צייט, וואס ער איז ניט געווען מיט זיי צוזאַמען. דער פראפֿעסאר אבער האט געענטפֿערט זעהר אונגערן אויף אזעלכע פֿראגען. ער פלעגט שטענדיג אזוי ליעב האבען צו רעדען און צו דערצעהלען. יעצט איז שווער געווען ארויסצוציהען ביי איהם א ווארט.

— דער פראפֿעסאר איז געווארען גאר אנאנדער מענש, האט דער מאַיאָר געזאגט שטילערהייט. ער וויל ניט רעדען, ער וויל ניט דערצעהלען. — וואס איז מיט איהם?

ענדליך, ווען ליידי העלענא און לארד גלענארוואן האבען איהם אנגעהויבען אויסצופֿרעגען, האט מען דאן פֿון איהם קוים געקענט ארויסציהען פֿאָלגענדע געשיכטע:

אין דעם רעש, וואס איז געווארען, ווען לארד גלענארוואן האט אויסגעשאָסען אויף קאַראַ-טעטע, איז ער זיך שטילערהייט ארויסגעגאנגען פֿון'ם פּאַה. ער איז געגאנגען אהן א וועג און אהן א שטעג און איז אנגעקומען אין א לאַגער פֿון מאַאָרי. דיעזע מאַאָרי האבען ניט געהערט צו קאַאי-קומו, זאנדערן צו אנאנדער שטאַם (שבט). דער הויפטלינג פֿון דיעזע מאַאָרי האט אויפגענומען דעם פראפֿעסאָר זעהר פֿריינדליך. עס איז איהם געפֿעלען דעם פראפֿעסאָר'ס ברילען און דער טעלעסקאָפּ. ער האט פֿראָבירט קוקען דורך דיא ברילען, האט אבער גאר ניט געזעהן אויף זיי און האט זיי איהם אפגעגעבען צוריק. דעם טעלעסקאָפּ אבער האט ער ציגענומען, ווייל דער פראפֿעסאר האט איהם געוויזען, אז מען קען זעהן דורך איהם זעהר ווייט.

— דער טעלעסקאָפּ האט מיך געראטעוועט, האט דער פראפֿעסאָר געזאגט. דער ווילדער הויפטלינג האט ניט געוואוסט, וויא אזוי איהם אויפֿצושטעלען און אויפֿצושרויפֿען. יעדעס מאל, ווען ער האט געוואלט קוקען אויף איהם, האט ער געמוזט בעטען, איך זאל איהם אויפֿשטעלען. דאס איז דעם ווילדען אזוי געפֿעלען, אז ער האט מיך צוגעבונדען צו זיך מיט א לאנגען שטריק. איך זאל שטענדיג זיין לעבען איהם. איך האב געמוזט עסען מיט איהם און שלאָפֿען מיט איהם. אזא פֿריינדשאַפֿט איז מיר אבער ניט געפֿעלען.

— **האט מען אייך וועניגסטענס גוט בעהאנדעלט? האט ליידי העלענא געפֿרעגט.**

— **יא און ניין, האט דער פראפֿעסאָר געענטפֿערט.**

ער האט אבער ניט געוואלט אויסזאגען, וויא אזוי מען האט איהם בעהאנ-

דעלט. וואס מען האט איהם געפרעגט און וואס מען האט געצווינגען ביי איהם ווערטער, וויא אזוי מען האט איהם בעהאנדעלט, עס האט גאר ניט געהאָלפען. ער האט ניט געוואלט זאגען, וואס מען האט מיט איהם געטהאן.

— דיא צו גרויסע פריינדשאפט פון מיין ווילדען פריינד, וועלכער האט אזוי שטארק ליעב בעקומען מיין טעלעסקאָפּ, איז מיר אזוי שטארק ניט געפעלען, אז נעכטען ביי נאכט האב איך געפונען א מעסער און ווען ער איז געשלאפען, האב איך איבערגעשניטען דעם שטריק, מיט וועלכען איך בין געווען צוגעבונדען צו איהם, און בין אנטלאפען. מיין ווילדער פריינד האט געזעהן דורך מיין טע־לעסקאָפּ, וויא מען האט בעערדיגט קאראַ־טעטע. איך האב געמוזט אויפשטעלען פאר איהם דעם טעלעסקאפּ, דערפאר האט ער מיר אויך געלאזט קוקען. דערביי האט ער מיר ערקלערט, אז דער בארג איז יעצט טאַבו, ביז וואנען פון קאראַ־טעטעס קערפער וועלען בלייבען נור דיא ביינער.

איך האב איהם געדאנקט פאר דיעזע מיטטהיילונג און ווען עס איז מיר געלונגען איבערצושניידען דעם שטריק, בין איך גלייך אנטלאפען אויפ׳ן באַרג, וועלכער איז טאַבו.

דאס איז געווען אלעס, וואס מען האט געקענט ארויסציהען פון איהם. לארד גלענארוואן האט געזעהן, אז ער בעהאלט עפּעס, אז ער וויל ניט אלעס דערצעהלען, אז ער וואָרגט זיך מיט עפּעס. ער איז אבער געווען צו ערדעל אום איהם צו צווינגען, ער זאל איהם אלעס דערצעהלען.

ווען מען האט זיך אביסעל אויסגערוהט און דער פּראָפעסאָר האט שוין אלעס דערצעהלט, האט מען אנגעהויבען צו טראכטען, וואס מען זאל ווייטער טהאן. מען איז ארויסגעגאנגען פון׳ם צוים און מען האט זיך אומגעקוקט.

דיא ווילדע זיינען נאך אלץ געשטאַנען לעבען באַרג. יעדעס מאל זיינען צוגעקומען נייע באַנדען. זיי האבען געבראכט ביקסען און האבען פּראָבירט שיעסען אויף דיא ענגלענדער. זייערע קוגלען אבער האבען ניט געקענט טרעפען; ארויף א באַרג איז ניט לייכט צו שיעסען.

— זיי בעוואַכען אונז גוט, דיא טייפעל! האט דער מאיאָר אויסגערופען. זיי לאזען פון אונז קיין אויג ניט אראפּ.

— זיי ווילען אונז אויסהונגערן, האט דער פּראָפעסאר ערקלערט. דיא וויל־דע מענשען האבען אן אייזערנע געדולד. זיי קענען אָפּקוואַרטען וואכען לאַנג אויף זייער בייטע. בלייבען דא לאנג קענען מיר ניט. מיר מוזען אנטלויפען. —

— אום צו אנטלויפען, דארף מען פריהער וויסען, וואוהין צו אנטלויפען, האט פאַרראַגוט זיך אפּגערופען.

— איהר האט פאלקאמען רעכט, האט איהם דער פּראָפעסאר געזאגט. מיר זיינען דערווייל זיכער. לאמיר געהן ארומקוקען דעם באַרג און דיא געגענד ארום. פון׳ם שפּיץ באַרג קען מען איבערזעהן א לאנגע שטרעקע לאנד ארום און ארום. פיעללייכט וועלען מיר אויסגעפינען עפּעס א וועג, אויף וועלכען מיר ווע־לען קענען אנטלויפען ביי נאכט.

זיי האבען אנגעהויבען ארומצוגעהן דעם בארג פון אלע זייטען. ליידער, האט זיך זיי פארגעשטעלט זעהר ווייניג האפנונג זיך צו רעטען.

אזוי וויא זיי זיינען אזוי ארומגעגאנגען אויפ'ן בארג, האבען זיי בעמערקט, אז דער בארג ציטערט. ער בעוועגט זיך עפעס. זיי זיינען אלע געוועזען צו שטארק בעשעפטיגט מיט זייערע געדאנקען איבער זייער לאגע אום דארויף אכט צו געבען. זיי זיינען דאך ערשט ניט לאנג דורכגעפאהרען א געגענד, וואו עס האט געזאטען און געקאכט איבעראל און האבען זיך אנגעזעהן גענוג וואונדערליכע ערשיינונגען.

דער פראפעסאר אבער האט עס אנדערש בעטראכט. ער האט עס בעטראכט, וויא א געלערנטער. ער האט זיך צוגעקוקט צום בארג פון אלע זייטען, האט בעטראכט דיא בערג ארום און האט גאר פערגעסען, וואו ער איז. ער האט אנגעהויבען צו לערנען מיט זיינע קאמעראדען געאגראפיע.

— מיינע הערען, האט ער אנגעהויבען מיט א טאן פון א פראפעסאר, וועלכער האלט א פארלעזונג אין אוניווערזיטעט. — מיינע הערען, ווייסט איהר וואו מיר געפינען זיך? — אויף א צוקונפטיגען וואולקאן — פייערשפייענדיגען בארג — זעהט איהר, וויא דער בארג ציטערט אלע מאל? — ווייסט איהר, פארוואס דאס איז? אונטערן בארג איז דא א הייל. אין הייל זיעדעט דאס וואסער. עס האט זיך אנגעזאמעלט זעהר פיעל דאמפף, וועלכער וויל ארויס. ער וועט זיך אמאל אויסברעכען א וועג און פון דיעזען בארג וועט אמאל ארויסשפריצען א גרויסער זייל דאמפף און פייער. —

דער מאיאר האט זיך ניט געקענט איינהאלטען. זיי זיינען אלע אין דער גרעסטער געפאהר און ער וויל גאר מיט זיי לערנען געאגראפיע!

— הערר פאגאנעל, האט ער איהם געזאגט מיט א ביטערן געלעכטער, מיר דארפען יעצט טראכטען, וויא אזוי צו אנטלויפען פון דיא מאארי. לאזט אונז צו רוה מיט אייער געאגראפיע און מיט אייערע פייערשפייענדיגע בערג.

געהט, ווען איהר ווילט ניט הערן! האט זיך דער פראפעסאר געבייזערט. — ווייסט איהר, וואס פאר א קראפט אזא וואולקאן האט? — מיליאנען — ביליאנען פערדע קראפט!

— אבער צו וואס דערצעהלט איהר עס אונז, פראפעסאר? האט זיך פארראגוט אפגערופען. ווען מיר זאלען קענען בענוצען דיעזע מיליאנען פערדע קראפט, וואלט געוויס געוועזען זעהר גוט. אונזער „דונקאן“ האט געהאט נור אכציג פערדע קראפט און ער וואלט אונז פיעל מעהר גענוצט אלס דיעזע מיליאנען — ביליאנען פערדע קראפט.

דאס ווארט „דונקאן“ האט זיך ארויסגעכאפט ביים גוטען פארראגוט. ער האט דערמיט גאר ניט געמיינט. לארד גלענארוואן אבער האט א ציטער געטהאן, ווען ער האט עס דערהערט. ליידי העלענא, וועלכע איז געשטאנען ניט ווייט און האט געזעהן, וויא ער האט א ציטער געטהאן, איז באלד צוגעלאפען צו איהם און האט איהם געפרעגט:

— וואס איז, עדוואַרד? ווייטער שלעכטע אויסזיכטען? ווייטער געפֿאַהרען?

— ניין, העלענא, האט ער געענטפֿערט רוהיג. קיינע געפֿאַהר. דיא ווילדע וועלען צו אונז ניט קומען, ביז מיר וועלען געפֿינען מיטעל, וויא צו אנטלויפֿען.

— לאמיר בעסער געהן אין אונזער שלאָס צוריק, האט פלוצלונגע געזאָגט דער פּראָפֿעסאָר גאַנץ פֿרעהליך, גלייך וויא ער וואלט געווען ערגעץ אין פּאַריז. קיינער קען ניט צוקומען צו אונזער פֿעסטונג, צו אונזער שלאָס. מיר קענען דאָרט לעבען, וויא דיא קיסרים.

ער האט געגעבען ליידי העלענא דיא האנד און האט זיא געפֿיהרט מיט גרויס צערעמאָניע צוריק אין דער אודופּאַ.

ווען דיא ווילדע, וועלכע זיינען נאך אלץ געשטאַנען אונטערן בארג, האָבען דערזעהן, אז דיא ענגלענדער געהן ווידער אריין אין זייער הייליגטהום, האבען זיי ווידער אנגעהויבען צו שרייען און צו שיעסען. דער פּראָפֿעסאָר אבער האט זיך ניט אומגעקוקט אויף זיי.

— לאמיר זעהן, וואס פֿאַר א ירושה מיסטער קאַראַ-טעטע האט אונז געלאזען, האט ער געשפּאַסט. לאמיר ארויסנעהמען אלעס פֿון דער אודופּאַ און עס גוט בעטראַכטען.

זיי זיינען אריינגעגאנגען אין דער אודופּא און האבען אנגעהויבען ארויסצונעהמען אלע זאכען, וואס זיי האבען דארט געפֿונען. צווישען דיא זאַכען זיינען געווען א פּאר ביקסען, שארף געלאָדען. א האָרן מיט פּולווער, א ביימעל מיט קוגעלן. דאס האט מען מיטגעגעבען קאַראַ-טעטע, פֿיעללייכט וועט ער וועלען געהן אויף דער יאַגד דארט אויף יענער וועלט, זאל ער האבען אלעס פֿערטיג. דאן איז דארט געווען צוויי שפּיזען, א האַק און נאך אנדערע וואַפֿען, וועלכע דיא מאַאָרי בענוצען.

— קוקט נור אן! האט אויסגערופֿען דער פּראָפֿעסאָר. דאס איז דאך א גאנצער אַרסענאַל! — נו, מיר דארפֿען האבען דיעזע וואַפֿען נעטהיגער אלס דער טויטער. וואס טויגען איהם וואַפֿען אויף יענער וועלט? זיי זיינען פֿעריקט, דיא מאַאָרי! געבען וואַפֿען א טויטען! אונז וועלען זיי צוניץ קומען.

— בעטראַכט נור דיא ביקסען, האט דער מאַיאָר געזאָגט. זיי האבען אויף זיך אן ענגלישע מארקע.

— געוויס, איז עס אן אונרעכט צו פֿערקויפֿען ביקסען צו דיא ווילדע. זיי בענוצען זיי דערנאך געגען דיא פֿערקויפֿער.

— יעצט איז ניט דיא צייט צו בעהאנדלען אזעלכע פֿראגען, האט זיי דער פּראָפֿעסאָר אונטערבראכען. דיא ביקסען וועלען אונז יעצט זעהר צוניץ קומען. נאך נעטהיגער האבען מיר דאס עסען און דאס וואסער, וועלכע מען האט אנגעגרייט פֿאַרן גרויסען הויפּטלינג קאַראַ-טעטע.

זיי האבען איבערגעקוקט דעם גאנצען פּראָוויאַנט און האבען געפֿונען, אז עס קען פֿאַר זיי גענוג זיין אויף צעהן-פֿופֿצעהן טאג, ווען זיי זאלען לעבען עקאָנאמיש. אזוי וויא אין דעם פּראָוויאַנט האבען זיך געפֿונען עטליכע קערב מיט

קארטאָפעל און מיט זיסע באַטאַטען (סוויט פּאָטייטעס) האָט אַלבינעט מורא געהאַט, אַז זיי זאָלען ניט פאַרדאַרבען ווערן. ער האָט געוואוסט, אַז קארטאָפעל איז גוט צו פאַרגראַבען אין דער ערד. זיי ווערן דאַן ניט פאַרדאַרבען.

ער האָט גענומען קאַראַ-טעטעס האַק, האָט אויסגעזוכט אַן אָרט, וועלכען ער האָט געפונען פּאַר פּאַסענד צו פאַרגראַבען דיא קארטאָפעל און האָט אנגעהויבען צו גראַבען א גרוב. אנפאַנגס איז דיא אַרבייט געגאַנגען זעהר גוט. ער איז אָבער געקומען צו א שטיין און האָט איהם געוואָלט אויסהאַקען. מיט פיעלער מיה איז עס איהם ענדליך געלונגען. קוים אָבער האָט ער אויפגעהויבען דעם שטיין, האָט ארויסגעשפּריצט א זייל הייסער דאַמפּף (פּאַרע, סטים) זועקס פוס דיא הויך, אַז דער אָרימער אַלבינעט האָט זיך אָפּגעבריהט און איז אָפּגעשפּרונגען מיט שרעק.

— פערמאַכט שנעל דעם דאַמפּף! האָט דער מאַיאָר געשריען און האָט געוואָלט אַריינוואַרפען דעם שטיין צוריק אין זיין לאָך.

— וואַרט, מיין ליעבער מאַיאָר! האָט איהם דער פּראָפעסאָר געזאָגט און האָט איהם אנגעכאַפּט ביי דער האַנד. — איילט אייך ניט, לאָמיך אויך זעהן, וואָס דאָ איז.

ער האָט אנגעהויבען צו בעטראַכטען דעם דאַמפּף, וועלכער האָט נאָך אַלץ ארויסגעשפּריצט פון דער ערד.

— האָט איהר זיך שטאַרק אָפּגעבריהט? האָט דער מאַיאָר געפרעגט דעם דערשראָקענעם אַלבינעט.

— ניין, עס איז גאָר נישט. איך האָב מיך נור דערשראָקען, איך האָב ניט ערוואַרטעט —

— צו געפינען דאָ פייער, האָט דער פּראָפעסאָר געלאַכט. — דיעזער באַרג איז ווירקליך א וואונדער באַרג. ער האָט אונז געגעבען עסען אומזיסט. יעצט גיט ער אונז דאַמפּף אומזיסט. — ווייסט איהר וואָס? לאָמיר דאָ גרינדען א קאָלאָניע און לאָמיר זיך דאָ בעזעצען.

— א שעהן אָרט האָט איהר געפונען פאַר א קאָלאָניע! האָט דער מאַיאָר געזאָגט בייז. מיר זיינען דאָך ניט זיכער, אַז עס זאָל ניט אויסברעכען דאָס פייער פון אונטער דער ערד און מיר זאָלען ניט אַלע פערברענט ווערן.

— ליעבער מאַיאָר, האָט דער פּראָפעסאָר איהם געענטפערט. דער באַרג איז גיט נעכטען געבאָרען געוואָרען. ווען ער האָט ביז אהער אויסגעהאַלטען, וועט ער שוין ווייטער אויסהאַלטען. וועניגסטענס, וועט ער אויסהאַלטען, ביז וואַנען מיר וועלען אַוועקגעהן פון איהם.

— הערט דאָך אויף צו שפּאַסען, פּראָפעסאָר, האָט ליידי העלענא געבעטען. דענקט בעסער, וויא אַזוי מיר זאָלען פון דאַנען אַנטלויפען.

— איך בין ניט דאגעגען, האָט דער פּראָפעסאָר געזאָגט. לאָמיר בערופען א ספּעציאַל מיטינג און לאָמיר זיך בעראַטהען, וויא אַזוי איבערצולאָזען אונזערע

טהייערע פֿריינד, דיא מאָרי, וועלכע ווארטען געביך אויף אונז מיט ווער פֿיעל אונגעדולד.

אלע האבען זיך אניעדערגעזעצט אויף א מאַטע און מען האט געעפֿענט דעם מיטינג. דער ערשטער האט גערעדט לארד גלענארוואן.

— איך מיין, אז מיר זאלען ניט ווארטען, ביז עס וועט זיך אונז אויסלאָזען דער פּראוויאנט און דער הונגער וועט אונז צווינגען אראפּצוגעהן פֿון בארג. איך מיין, אז היינט ביי נאכט שוין זאלען מיר אראָפּגעהן און זעהן דורכברעכען דיא ליניע פֿון אונזערע וועכטער.

— פֿארטרעפֿליך! האט אויסגערופֿען דער פּראָפֿעסאר, ווען דיא מאָרי וועלען נור ערלויבען, אז מיר זאלען דורכברעכען זייערע ליניען.

— זיי וועלען זיך געוויס שטעלען געגען אונז, האט פֿארראגוט געזאגט טרויעריג. איך זעה ניט איין, וויא אזוי מיר וועלען קענען דורכברעכען זייערע ליניען.

— מיר האבען אבער גענוג מיטעל, זיי צו צווינגען, אז זיי זאלען אונז דורכלאזען, האט דער פּראָפֿעסאר געזאגט.

— איך זעה ניט, וואס פֿאר א מיטעל מיר האבען.

— איך זעה אבער יא, האט דער פּראָפֿעסאָר געזאגט. איהר ווייסט גאר ניט, וואס פֿאר א קראַפֿט מיר האבען יעצט אין אונזערע הענד.

מען האט איהם געבעטען, ער זאל ערקלערן, וואס ער מיינט דערמיט. ער האט אבער אויף קיין פֿאַל ניט געוואלט זאגען, וואס פֿאר א קראַפֿט ער האט.

— איהר וועט שוין זעהען, ווען עס וועט נעטהיג זיין, איז געווען אלעס, וואס מען האט געקענט פֿון איהם ארויסקריעגען.

עס האט גאר ניט געהאלפֿען. מען האט געמוזט ווארטען ביז ביי נאכט. דערווייל איז געבליעבען, אז מען זאל זיך אויסרוהען א גאַנצען טאג, ווייל ביי נאכט וועט מען געווים האבען א שווערע ארבייט.

דער טאג איז פֿערגאַנגען רוהיג. עס איז געווארען נאכט. דיא ווילדע האַבען זיך ניט געריהרט פֿון זייער אָרט. איינינגע זיינען אוועקגעגאַנגען אין פֿאַה, דערפֿאר זיינען געקומען אנדערע. קוים איז פֿינסטער געווארען, האבען זיי צוּלעגט פֿייערן ארום בארג און האבען זיך געוואַרמט. ארום און ארום בארג האט געברענט א ליניע פֿון פֿייערן און האבען בעלייכטעט דעם בארג מיט זייערע רויטע פֿלאמען. נור דער העכסטער פונקט פֿון'ם בארג, דארט, וואו אונזערע ריידענדע זיינען געווען, איז געבליעבען אין דער פֿינסטער.

אויפֿ'ן בארג איז געוועזן רעכט קאַלט. אונזערע רייזענדע האבען ווייטער געמוזט זיך בענוצען מיט קאַראַטעטעם ערבשאַפֿט (ירושה). זיי האבען ארויסגענומען אלע מאטען (ראגאָזשעס) פֿון זיין אודופא און האבען זיך ארומגעוויקעלט.

געגען האלבע נאכט האט לארד גלענארוואן געזאגט, אז עס איז צייט צו געהן.

— עס איז אומזיסט, האט דער פראפעסאר געווארנט. זיי היטען אונז זעהר שטארק. מיר וועלען ניט קענען דורכברעכען זייערע ליניעס.

— אלזא, וואס דען זאלען מיר טהאן? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— ווארטען, האט דער פראפעסאר געענטפערט.

לארד גלענארוואן אבער האט ניט געוואלט ווארטען. ער האט געוואלט פראבירען, אויב עס איז ניט מעגליך זיך ארויסצוגנבענען שטילערהייט פון וייער געפענגניס.

— איך וועל פראבירען אראפגעהן פון'ם בארג, האט דער מאיאר געזאגט קומט פאררא גוט, איהר געהט מיט מיר?

זיי האבען גענומען קארא-טעטעס ביקסען אויף דיא פלייצעס, האבען אויסגעזוכט אן ארט, וואו דיא פייערן זיינען געווען וויט איינער פון'ם אנדערן, און האבען אנגעהויבען זיך אראפצולאזען פון'ם בארג. קוים זיינען זיי אוועקגעגאנגען עטליכע שריט — טראך! האבען אויסגעשאסען אויף זיי עטליכע ביקסען מיט אמאל.

זיי האבען געמוזט לויפען צוריק. דיא קוגעלן זיינען געפאלען גאר ניט וויט פון זיי.

— עס איז אונמעגליך זיך ארויסצוגנבענען, האט דער מאיאר געזאגט. עס איז א זיכערער טויט. וואלטען מיר ווייניגסטענס געהאט גענוג געוועהר, וואלטען מיר אלע מיט אמאל געשאסען אויף זיי און ווייטער געגאנגען. שיעסען פון א בארג אראפ איז פיעל לייכטער, אלס שיעסען אויף א בארג.

— איך האב דאך אייך געזאגט, אז דיעזע ווילדע בעסטיען וועלען אונז ניט דורכלאזען, האט דער פראפעסאר געלאכט.

— אלזא, וואס איז אייער פלאן, געלערנטער פראפעסאר? האט זיך דער מאיאר געבייזערט.

— מיט געוואלד קענען מיר גאר ניט מאכען, האט דער פראפעסאר געענטפערט. מיר מוזען געברויכען אן אנדער מיטעל.

— וואס איז אבער אייער מיטעל?

— ווארטען ביז מארגען.

— ווייטער ווארטען?

— נור ביז מארגען.

15טעס קאפיטעל.

דער גלויבען איז דאס בעסטע מיטעל.

דיא נאכט איז פאראיבער רוהיג. דיא ווילדע האבען געהאלטען א שטרענגע וואך, זיי האבען זיך אבער ניט גערירט פון זייער ארט. עס איז געווארען טאג. אונזערע רייזענדע האבען זיך אויפגעכאפט, האבען זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען. — דיא מאארי שטעהן רוהיג אויף זייערע ערטער. אלע האבען זיך ארומגעשטעלט ארום פראפעסאר, זיי זאלען שוין אמאל הערן, וואס פאר א פלאן ער האט אויסגעפונען זיך צו רעטען.

— מיינע פריינדע, האט ער ענדליך געזאגט, מיין פלאן איז דערפאר שוין גוט, אז ווען ער וועט זאגאר ניט געלינגען, וועט ער אונז געוויס ניט שאדען. ערגער וויא יעצט, וועט אונז ניט זיין. איך האף אבער, אז ער וועט יא געלינגען. ער מוז געלינגען!

— זאגט אונז שוין אמאל, וואס איז אייער פלאן! האט דער אונגעדולדיגער מאיאר אויסגערופען.

— רוהיג! האט קאמאנדירט דער פראפעסאר. ער האט געמיינט, אז ער רעדט מיט זיינע סטודענטען. מיינע פריינדע! דיא ווילדע קענען צו אונז ניט צו קומען דערפאר, וואס דיעזער בארג איז טאבו. ער איז ביי זיי היילינ. זיי קוקען אויף אונז, וויא אויף אפיקורסים, וועלכע האבען פעראונרייניגט זייער היילינגען בארג. אזעלכע רשעים דארף גאט אליין שטראפען.

אלע האבען איהם אנגעקוקט פערוואונדערט. קיינער האט ניט פערשטאנען, וואס ער מיינט דערמיט און צו וואס ער זאגט עס.

— וויא וואלט געווען, האט דער פראפעסאר ווייטער געזאגט, ווען קאאי-קומו מיט זיינע לאנדסלייט זאלען מיינען, אז זייער גאט האט אונז בעשטראפט און מיר זיינען שוין אלע טויט? וואלט ער מיט זיינע וואכען אוועקגעגאנגען צוריק אין זיין פאה?

— געוויס! האט לארד גלענארוואן אויסגערופען. ווען ער וועט מיינען, אז מיר זיינען טויט, האט ער דאך מעהר ניט וואס צו היטען.

— אבער וויא אזוי וועט ער מיינען, אז מיר זיינען טויט? האט ליידי העלענא געפרעגט.

— ווייסט איהר ניט, וויא אזוי גאט האט בעשטראפט קרח'ן מיט זיין געמיינדע? האט דער פראפעסאר געפרעגט. וואס קומט איינעם, וועלכער שטעלט זיך אונטער צו פעראונרייניגען א היילינגטהום? — ער מוז שטארבען אין פייער און דאמפף. אזוי שטראפט גאט.

אלע האבען איהם אנגעקוקט. זיי האבען איהם דאך ניט פערשטאנען.

— דאס פייער, מיינע פריינד, געפינט זיך אין בארג אונטער אונזערע פיס. לאמיר עס ארויסלאזען. קאאי-קומו און זיינע פרומע מענשענפרעסער וועלען מיינען, אז זיין גאט האט אונז געשטראפט. זיי וועלען זיך פרעהן און וועלען אוועקגעהן פון'ם בארג. דערוויל וועלען מיר קענען אראפגעהן פון דער אנדערער זייט.

יעצט האבען שוין אלע פערשטאנען זיין פלאן.

— אלזא, זאלען מיר גראבען דיא ערד, ביז עס וועט ארויסשפריצען א גרויסער זייל דאמפף און פייער? האט פארראגוט געפרעגט. — מיט אנדערע ווערטער געזאגט, מיר זאלען מאכען א פייערשפייענדיגען בארג?

— פארוואס ניט? האט דער פראפעסאר געענטפערט. איהר האט דאך אליין געזעהן נעכטען, ווען אלבינעט האט געגראבען דיא ערד, אז עס האט ארויסגעשפריצט דאמפף. ווען מיר האבען געוואלט, האבען מיר פערלענגט דעם

לאך מיט שטיינער און פֿערהאלטען דעם דאַמפּף. — לאמיר יעצט אפּנאַררען דעם גוטען און עדעלען קאַאי־קומו. ער איז גאַנץ פֿרום, וויא איהר האט אליין געזעהן. ער וועט מיינען, אז גאט אליין שטראָפֿט אונז און וועט זיך אוועקגעהן אין זיין פּאַה, דאַן זיינען מיר פריי.

— א פֿאָרטרעפֿליכע אידעע, פּראָפֿעסאָר! האט דער מאיאָר אויסגערופֿען. דאס קען טאַקע אויסטראַכטען נור א קאָפּ פֿון א פּראָפֿעסאָר.

— מיין פּלאַן איז אזוי. מיר זאלען אויסגראָבען אין דער ערד עטליכע לעכער. דער דאַמפּף זאל שפּריצען פֿון אלע זייטען. מיר אליין וועלען זיך בעהאַלטען אין קאַראַ־טעטעס אודופּאַ. מיר וועלען דאָרטען בלייבען א טאַג, צוויי טאג, אדער דריי טאג און וועלען זיך ניט ווייזען. דיא ווילדע וועלען זיין איבערצייגט, אז מיר זיינען פֿערברענט געוואָרען. דאַן וועלען זיי זיך אין גאַנצען אוועקגעהן. ווען מיר וועלען זעהן, אז מען בעוואַכט אונז ניט מעהר, וועלען מיר אין א פֿינסטערע נאכט אראָפּגעהן פֿון באַרג און געהן צום מעער. איך וויים שוין דעם וועג און וועל איהם אייך ווייזען.

— דער פּלאַן איז געוויס גוט, האט לאָרד גלענאַרוואַן געזאָגט. איך האב נור מורא, אז דיא ווילדע וועלען זיך ניט לאזען אזוי לייכט אפּנאַרען.

— איך האב דאך אייך געזאָגט, אז מיין פּלאַן איז אזוי פֿיעל גוט, וואס מיר האבען גאר ניט צו פֿערליערן דערביי.

— אלזאָ, ווען דענקט איהר אויסצופֿיהרען דיעזען פּלאַן? האט ליידי העלענא געפֿרעגט.

— היינט ביי נאכט.

— פֿאַרוואס האט איהר עס נעכטען ביי נאכט ניט געטהאָן?

— איך האב געמוזט בעסער אויסשטודירען דעם באַרג, האט דער פּראָפֿעסאָר געענטפֿערט פֿערשעהמט.

— איהר האט רעכט, פּראָפֿעסאָר, האט דער מאַיאָר געזאָגט. לאמיר זיי מאכען א וואונדער, פֿון וועלכען זיי וועלען האבען צו דערצעהלען יאהרען לאַנג. ווען קאַאי־קומו זאל נור קענען שרייבען, וואלט ער געוויס אנגעשריעבען א גאַנצעס בוך, וויא אזוי דיא שלעכטע ווייסע מענשען האבען אמאָל פֿעראונרייניגט א הייליגטהום. גאט איז ברוגז געוואָרען. דיא ערד האט זיך געעפֿענט. עס זיינען ארוים פֿייער און פֿלאַמען און האבען זיי פֿערניכטעט דיא רשעים.

דעם פּראָפֿעסאָרס פּלאַן איז געוויס געוועזען זעהר גוט. דיא איינציגע שוועריגקייט איז נור געוועזען, וויא אזוי איהם אויסצופֿיהרען. מען טאָר זיך דאך ניט שפּיעלען מיט פֿייער. — וואס וועלען זיי טהאָן, ווען דיא לעכער, וואס זיי וועלען אויסגראבען, וועלען ארויסלאזען אזוי פֿיעל דאַמפּף און פֿייער, אז זיי וועלען זיך טאַקע ניט האבען וואו צו בעהאלטען? דער גאנצער בארג קען ארויפֿשפּרינגען אין דער לופֿט. מיט דיא ווילדע קרעפֿטע פֿון דער נאַטור מוז מען זיין זעהר פֿארזיכטיג.

דער פראָפעסאָר האט עס זעהר גוט געוואוסט. ער האט אויסגעפונען א מיטעל, וויא אזוי צו גראבען דיא ערד און וויא אזוי מען זאל צו יעדער צייט קענען איינהאלטען דעם דאמפף.

— מיר מוזען עס טהאן ביי נאכט, דיא ווילדע זאלען ניט זעהן, וואס מיר טהוען, האט ער געזאגט. מיר מוזען אבער אלעס פאָרבערייטען ביי טאג.

ער האט געהייסען אנגרייטען פיעלע גרויסע שטיינער אויף דיא ערטער, וועלכע ער האט אנגעוויזען. דאן האט ער געהייסען מאכען אלעס פערטיג צו דער רייזע. קוים וועט דער פלאַן געלינגען, זאלען זיי באלד אין דער אנדערער נאכט אוועקגעהן פון דאַנען.

דעם גאנצען טאג האט מען געמאכט פארבערייטונגען. געגען זעקס אוהר פאר נאכט האט אלבינעט געמאכט א מיטאג. מען האט געמוזט זיך אנעסען אום צו האבען קרעפטע צו ארבייטען ביי נאכט. נאכ'ן עסען האט מען זיך צוגע- לעגט אפּרוהען.

עס איז געווארען נאכט. דער הימעל האט זיך בעדעקט מיט וואָלקען. עס האט אנגעהויבען צו דונערן.

— מוטער נאַטור וויל אונז אביסעל העלפען, האט דער פראָפעסאר גע- זאגט. עס שאַדעט ניט, עס זאל אביסעל דונערן און בליצען. דיא ווילדע האבען געוועהנליך מורא פאר אזעלכע זאַכען. זיי זאגען, אז גאָט רעדט דורכ'ן דונער. ווען עס וועט שטאַרק בליצען, וועלען זיי געוויס זיין זיכער, אז גאט אליין איז נעקומען אונז בעשטראַפען.

אום אַכט אוהר איז געווארען שטאַרק פינסטער. דיא ווילדע האבען צוואַר יעדער צולעגט פייערן, עס האט אבער אנגעהויבען צו רעגענען און זיי האבען געהאט פיעל מיה אויפצוהאלטען זייערע פייערן.

— יעצט איז דיא צייט, האט דער פראָפעסאר געזאגט. אלע צו דער ארבייט!

אלע האבען זיך גענומען צו דער ארבייט. מען האט אנגעהויבען צו גראָ- בען גריבער אויף צעהן שריט דיא ווייט איינע פון דער אנדערער. דער פראָפע- סאר האט געוואלט מאכען, אז עס זאל זיך ווייזען א גאַנצער גארטעל פון רויך און דאַמפף. ער האט ווייטער ריכטיג בערעכענט, אז דיא גריבער דארפען זיין ווייט פון דער אודופאַ. דיא ווילדע זאלען זעהן, אז דיא אודופאַ איז גאנץ, ווייל קוים וועלען זיי דיא אודופאַ ניט זעהן, וועט דער בארג שוין ניט זיין טאַבו און זיי וועלען מעגען ארויפגעהן אויף איהם.

ער האט אויסגעקליעבען דעם ריכטיגען אָרט און מען האט זיך געשטעלט גראבען. זא לאנג מען האט געגראבען ערד, איז גאר ניט געווען. קוים איז מען אבער צוגעקומען צו א שטיין, האט מען געמוזט רופען דעם פראָפעסאר, ער זאל בערעכענען, וויא אזוי מען זאל דעם שטיין אויפהויבען און אויב מען זאל איהם גאר אויפהויבען. דיא ארבייט איז געגאנגען פאָרטרעפליך. אין איינינע ערטער האבען שוין געשפריצט פאָנטאַנען פון דאמפף. דאס איז אבער געווען ווייניג פאַרן

פראפעסאר. ענדליך האט ער אליין געגראבען אין אן ארט און איז צוגעקומען צו א גרויסען שטיין.

— דאָ איז דער ארט, האט ער געזאגט. וויא אזוי הייבט מען אבער אויף אזא גרויסען שטיין?

ער האט געהייסען ארויסשלעפען פלעקער פון׳ם צוים ארום דער אודופא און בענוצען דיעזע פלעקער אלס א ליווער (העבעל). עס איז פערגאַנגען א גע־רוימע צייט, ביז עס איז זיי געלונגען ארויסצוּנעהמען דעם גרויסען און שווערן שטיין. אבער, אהא, וואונדער! קוים האבען זיי אויפגעהויבען דעם שטיין, האט דער גאנצער בארג אנגעהויבען צו ציטערן, א זייל פון רויך און פייער האט זיך געוויזען און עס האט אנגעהויבען צו שפריצען זידענדע וואסער.

דער פראפעסאָר און אלע איבעריגע האבען געמוזט אנטלויפען זיך בע־האלטען אין קארא־טעטעס אודופא.

באלד האט זיך געלאזט הערען א שווערער, שטינקענדער, ערשטיקענדער שוועפעלגערוך. דאס זיעדענדע וואסער געמישט מיט שוועפעל האט זיך אנגע־הויבען אראפצוגיעסען פון׳ם בארג גלייך אין דעם לאגער פון דיא ווילדע. מיט שרעקען און שטוינען זיינען דיא ווילדע אויפגעשפרונגען פון זייערע ערטער. זיי האבען גאר ניט געוואוסט, וואס דאס איז און פון וואנען דאס קומט. זיי האבען גוט געקענט דעם באַרג, אז ער איז א גוטער, רוהיגער, שטילער און גאַנץ אנ־שטענדיגער בארג. פלוצלונג מאכט ער אזעלכע סקאנדאַלען.

זיי האבען א קוק געטהאן אויפ׳ן בארג און האבען דערזעהן מיט שרעקען א זייל פון פייער געהט ארויס פון׳ם שפיץ בארג.

— טאָבו! טאבו! טאַבו! האבען זיי געשריען אהן אן אויפהער.

זיי זיינען געפאַלען אויף דיא קניע און האבען אנגעהויבען צו בעטען צום זייל פייער.

אבער פאר וואס דער פראפעסאר האט מורא געהאט, דאס איז געשעהן. עס איז שוין טאקע געווען קיין שפיעלבער. עס האט זיך געעפענט א ווירקליכער, פייערשפייענדיגער באַרג. דער דאַמפף פון דיא קליינע גריבער האט באלד אויפ־געהערט, אבער דארט, וואו דער פראפעסאר האט ארויסגענומען דעם גרויסען שטיין, האט זיך געבילדעט אן עכטער ווולקאַן. ער האט געווארפען מיט שטיי־נער. צום גליק אבער, פאלען דיא שטיינער פון א ווולקאַן צוריק אויף דעם אָרט, פון וואנען עס האט זיי ארויסגעוואָרפען.

רייזענדע געהן אויפ׳ן עטנא און העקלא (2 פייערשפייענדיגע בערג) גאנץ נאהענט צום קראַטער, אדער דער לאָך, פון וואנען דאס פייער קומט ארויס. זיי ווייסען, אז זיי האבען ניט וואס מורא צו האבען. דיא איינציגע זאַך, פאר וואס מען האט ־וואס מורא צו האבען פון א ווולקאַן, איז דיא לאַווא. דאס איז א טייך פון צושמאָלצענע מעטאַלען און שטיינער, וועלכער פליעסט ארוים פון א ווולקאַן. דיא לאַוואַ איז ווירקליך געפעהרליך. דיא לאַוואַ האט שוין פערגאַסען גיס איין שטאדט און האט שוין אומגעבראכט געגוג מענשען לעבען.

פֿון דעם וואולקאן, וואס דער פּראָפֿעסאָר האט יעצט געמאכט אזוי געשיקט, האט זיך אויף ארויסגעגאָסען א טייך לאַוואַ, אבער ניט אין דער זייט, וואו דיא אודופא איז געוועזן. אונזערע רייזענדע זיינען דאהער געוועזן זיכער, אבוואהל עס איז זיי געוועזן אביסעל צו וואַרם.

דיא נאכט איז פֿערגאנגען זעהר אונרוהיג. דער פֿייערשפּייענדיגער באַרג האט זיך צושפּיעלט ניט אויף געלעכטער. א טייך פֿון לאַוואַ האט זיך געגאָסען פֿון איהם און האט פֿערגאסען א שטיק פֿון דער געגענד אונטערן באַרג. דיא ווילדע זיינען געווען אויסער זיך. זיי האבען געליאַרמט, געשריען, געבעטען זייער גאָט און געמאכט זייערע ווילדע צערעמאָניען.

ווען עס איז טאג געווארען, איז געקומען קאַאי־קומו מיט זיינע קריעגער, האבען זיך אניעדערגעשטעלט אונטען לעבען באַרג, האבען געמאכט מיט דיא הענד, געשריען, געליאַרמט, געפֿאלען אויף דיא קניע און געבעטען.

אונזערע רייזענדע האבען אלעס געזעהן. זיי זיינען געווען געשיצט הינטער דעם צוים. זיי האבען געזעהן אלעס און דיא ווילדע האבען זיי ניט געקענט זעהן.

— אייער פּלאן, פּראָפֿעסאָר, איז געלונגען, האט פֿאַרראגוט געזאגט. דאס איז געווען א גוטער איינפֿאַל! — זעהט, וויא קאַאי־קומו מאכט מיט דיא הענד. ער ווייזט אויף קאַראַ־טעטעס גראב. ער איז פֿעסט איבערצייגט, אז גאָט האט אונז געשטראָפֿט דערפֿאר, וואס מיר זיינען ארויפֿגעגאנגען אויף א באַרג, וועלכער איז טאַבו. — זעהט, בעטראַכט דיעזע ווילדע! זיי זיינען דערשראָקען. זיי ציטערן. זיי אנטלויפֿען. — קאַאי־קומו אליין אנטלויפֿט אויך. ער האט מורא פֿאר זיין גאָט. — בראַוואָ, פּראָפֿעסאָר! מיר וואלט עס קיין מאל ניט איינגעפֿאַלען, אז איך זאל אפּנארען דיא ווילדע.

— וואס ווילט איהר, פֿאַרראגוט? האט דער פּראָפֿעסאָר געענטפֿערט ערנסט. אזוי זיינען שוין דיא מענשען, זיי מעגען זיין ווילדע, אדער ציוויליזירטע. רעדט מיט זיי, וויא מיט מענשען, ערקלערט זיי, לערנט מיט זיי, בעווייזט זיי עפּעס מיט אלע וואפֿען פֿון׳ם געזונדען מענשענפֿערשטאַנד און פֿון דער וויסענשאַפֿט. — זיי וועלען אייך ניט הערן און וועלען אייך פֿערוואַרפֿען מיט שטיינער. — נאַרט זיי אפּ, פֿערפֿיהרט זיי, ווייזט זיי א קונסטשטיק פֿון א טאַשענשפּיעלער און זיי וועלען אייך טראָגען אויף דיא הענד. אַן אלטעס, לאטיינישעס שפּריכווארט זאגט: Mundus vult decipi דיא וועלט וויל, אז מען זאל זיא אפּנאַררען. זיי בעטען זיך, אז מען זאל זיי בעשווינדלען און בעטריעגען.—

— זיי געהן אוועק! זיי אנטלויפֿען! האט לארד גלענארוואן אויסגערופֿען. גאָט זיי דאַנק! מיר זיינען גערעטעט! זיי מיינען, אז מיר זיינען טויט, אז דאס פֿייער האט אונז פֿערניכטעט. א גאַנצען טאג מוזען מיר נאך איבערוואַרטען דאָ. קוים וועט נור פֿינסטער ווערן, וועלען מיר שטילערהייט אראפּגעהן פֿון דער אנדערער זייט באַרג און וועלען געהן צום מעער.

אלע האבען זיך געפֿרייט. דיא האָפֿנונג האט זיי בעלעבט און האט זיי נעגעבען מוטה. צוואָר האבען זיי זעהר גוט געוואוסט, אז זיי זיינען נאך ניט

ויבער, אז זיי געפינען זיך אין א געגענד, וועלכע איז זיי זעהר ווענינ בעקאַנט. זאגאַר דער פּראָפעסאָר קען דיעזע געגענד נאָך זעהר ווענינ. עס איז שוין אבער נענוג, וואס קאַאי־קומו האלט זיי פאַר טויט און וועט זיי ניט נאכיאָגען. פאַר דיא אנדערע ווילדע האבען זיי קיין מורא ניט געהאט.

צום גליק, האט דער פּראָפעסאָר געהאט מיט זיך זיין לאַנדקאַרטע פון אויסטראַליען. דיא ווילדע האבען עס ביי איהם ניט צוגענומען. זיי האבען זיא צוואַר בעטראַכט, האבען אבער ניט געקענט פערשטעהן, צו וואס אזא מין פּאַפּיער מיט פּאַסיקלעך און רינגעלעך קען ניצען. זיי האבען זיא איהם אפּגעגעבען צוריק. מיט דער לאַנדקאַרטע אין דיא הענד, קען מען זיך דאך גיכער צושלאָגען צו א פּארט אדער צו אן ענגלישער פּאזיציאָן. דער פּראָפעסאָר האט א גאַנצען טאג שטודירט זיין לאַנדקארטע און האט אויסגעפונען א וועג, וויא אזוי זיי זאָלען געהן.

דער טאג איז פערגאנגען אין שטודירען דיא לאַנדקאַרטע און פאַרבערייטונגען צו דער רייזע. א גאַנצען טאג האט מען ניט געזעהן ניט איין ווילדען, ניט לעבען באַרג, ניט אין דער געגענד ארום. געגען אַכט אוהר אבענד זיינען אלע געווען פערטיג צו דער רייזע. לארד גלענארוואן האט אייגעארדענט זיין קליינע ארמעע. ווילסאן און מילרעד זיינען געגאנגען פאראוים און האבען געקוקט און זיך צוגעהערט אין אלע זייטען. ער, דיא דאַמען און דער פּראָפעסאָר זיינען געגאנגען אין דער מיט. דער מאיאָר, פאררואגוט און ראבערט האבען געשלאסען דעם צוג. יעדער איז געווען בעוואַפענט, מיט וואס ער האט געקענט צונעהמען ביי קאַראַ־טעטע.

דער פּראָפעסאָר איז געווען פרעהליך און האט געשפּאַסט. לארד גלענארוואן און דיא איבעריגע זיינען געווען זעהר ערנסט. זיי האבען געוואוסט, אז דיא ווילדע זיינען זעהר שלוי (חיטרע) און ווען אזוי גיך ניט אפּטרעטען. עס האט זיך אבער ארויסגעוויעזען, אז דער פּראָפעסאָר האט רעכט געהאט. זיי זיינען אראפּגעגאנגען גאנץ רוהיג פון'ם בארג. קיינער האט זיי ניט געשטערט, קיינער האט זיי ניט בעאונרוהיגט. דיא ווילדע זיינען צוריקגעגאנגען אין זייער פּאַה און האבען שוין מעהר ניט געדענקט פון דיא ענגלענדער.

לאנגזאַם און פאַרזיכטיג זיינען זיי אראָפּ פון'ם באַרג און זיינען אריינגעגאנגען אין נעכסטען וואלד.

16טעם קאַפּיטעל.

צוריק אויפ'ן „דונקאַן“.

דיא נאכט איז געווען א פינסטערע און דאס געהן אין וואלד איז געווען זעהר שווער. אונזערע רייזענדע אבער האבען ניט געקענט בלייבען שטעהן. זיי האבען געמוזט אנטלויפען פון דיעזער געגענד און פון דיעזע געפעהרליכע מענשענפרעסער. דער פּראָפעסאָר האט זיך אונטערגענומען צו ווייזען זיי דעם וועג און ער איז געגאנגען גלייך צום מעער.

ער האט נאך ביי טאג אויסשטודירט זיין לאנדקארטע און דעם [illegible] וועג צום מעער, אבער פֿון דער אנדערער זייט, פֿון וואנען זיי זיינען געקומען. פֿון דער אנדערער זייט איז געווען פֿיעל נעהנטער צום מעער. אויסער דעם האט ער געהאפֿט דארט צו טרעפֿען ענגלישע קאלאניסטען אדער ענגלישע סאלדאטען.

אלע זיינען געגאנגען מוטהיג. א גאנצע נאכט האבען זיי זיך ניט אפגע־רוהט אויף קיין מינוט. ערשט אום אכט אוהר אין דער פֿריה האבען זיי אויסגע־זוכט אן ארט, וועלכער איז פֿערשטעלט מיט הויכע ביימער, וואו זיי האבען זיך אביסעל אפגערוהט. דיא דאמען זיינען געווען שרעקליך מיעד און אלע זיינען געוואָרען הונגעריג פֿון דער לאנגער רייזע צופֿום אין ווילדען לאנד.

מען האט ארויסגענומען דעם פראוויאנט, וואס זיי האבען מיטגעבראַכט מיט זיך פֿון קאראַ־טעטעס גראב און מען האט זיך געזעצט עסען. דאס מאל האט מען אלעס געמוזט עסען רויערהייט. זיי האבען מורא געהאט צו מאכען א פֿייער. אלע זיינען אבער געווען אזוי הונגעריג, אז זיי האבען געגעסען, וואס עס איז געווען.

נאכן עסען האט מען זיך אפגערוהט איינינע שטונדען און מען האט זיך ווייטער געלאזט אין וועג אריין. זיי זיינען געגאנגען ביז שפעט אין דער נאכט. דעם אנדערן טאג האבען זיי געהאט זעהר א שווערע רייזע. זיי זיינען ווייטער אנגעקומען אין א געגענד, וואו דיא ערד האט געקאָכט און געזאמען אונטער זייערע פֿיס. הונדערטער גייזערס האבען געשפריצט מיט דאמפף און מיט שווע־פעל פֿון אלע זייטען. אין ערטער זיינען גאנצע שטיקער לאנד געווען בעדעקט מיט שוועפֿעל און מיט זאַלץ.

טויזענדער יאהרען לאנג האט זיך דער שוועפֿעל דא אנגעזאמעלט. קיינער בערירט איהם, קיינער נעהמט איהם ניט, קיינער ניצט איהם ניט אוים. קיין אייראפעער איז נאך אין יענער געגענד ניט געווען. מען האט זיא געזעהן פֿון דערווייטען, אבער מען האט זיא נאך ניט אויסגעפֿארשט.

אונזערע רייזענדע האבען דיעזע געגענד ניט געקענט דורכגעהן. זיי הא־בען געמוזט מאכען אן אומוועג. אנלעגען א גרויס שטיק וועג און ארומגעהן דיעזע געגענד פֿון פֿייער און שוועפֿעל. זיי האבען פֿערלארען איבעריגע דריי טעג רייזע. עס האט אבער גאר ניט געהאלפֿען. מען האט געמוזט ווייטער געהן.

אזוי זיינען פֿערגאנגען פֿינף טאג, אין וועלבע עס איז גאר ניט פֿארגעקו־מען. אונזערע רייזענדע האבען אנגעהויבען מיעד צו ווערן. דעם ערשטען טאג זיינען זיי איינגעגאנגען צוועלף מייל. — אזוי האט דער פראפֿעסאר בערעכענט — דעם פֿינפֿטען טאג זיינען זיי קוים איינגעגאנגען פינף מייל.

צום גליק, זיינען זיי יעצט געווען אין א געגענד, וואו עס האבען זיך גע־פֿונען פֿייגעל. דער מאיאר און ווילסאן האבען געשאסען איינינע פֿייגעל און אל־בינעט האט זיי געבראטען. יעצט האבען זיי שוין קיין מורא ניט געהאט צו מאַ־כען א פֿייער. זיי זיינען שוין געווען גאנץ ווייט פֿון קאאי־קומים פֿעסטונג אדער פּאַת.

וועך עס האט געמאכט א לאנגע רייזע צופוס און האט געגעסען נור גראָז אדער קארטאָפעל, דער וועט פערשטעהן, מיט וואס פאר אן אפעטיט אלע האַפּען איינגעשלונגען דיא עטליכע פייגעל, וועלכע דער מאיאָר האט געשאָסען. דער מענש איז שוין אזוי געוואינט צו פלייש, אז ער איז ווירקליך געווארען א ווילדע חיה. ער קען שוין ניט לעבען אהן פלייש.

נאכ'ן פראפעסאר'ס רעכנונג האבען זיי געדארפט דורכגעהן הונדערט מייל ביז צום מעער, ווען זיי וואלטען געגאנגען אויף א גלייכען וועג. דאס איז אבער געוועזען אונמעגליך אין אזא ווילדע געגענד. אנשטאט הונדערט מייל האבען זיי געמוזט געהן צוויי הונדערט מייל.

שוין צעהן טאג זיינען פערגאנגען, זייט זיי זיינען אנטלאָפען פון'ם הייליגען בארג און זיי האבען נאך קיינעם ניט בעגעגענט. זיי זיינען אלץ געגאנגען אין א ווילדען וואַלד פון אלטע און הויכע בוימער. זיי זיינען געווארען אזוי מיעד, אז זיי פלעגען איינגעהן נור דריי מייל א טאג. ענדליך זיינען זיי געווארען אזוי מיעד, אז זיי האבען זיך געמוזט אויסרוהען צוויי טאג נאך אנאנדער.

דער פראפעסאר האט אויסגערעכענט, אז ווען זיי זאלען יעצט געהן שנעל און מוטהיג, וועלען זיי אין צוויי טאג צוקומען צום מעער. יעצט אבער געפינען זיי זיך אין א געגענד, וואו מען קען שוין בעגעגענען ווילדע. אלזא, מוז מען זיין פארזיכטיג.

יעצט האט זיך פאר זיי אנגעהויבען שוויעריגקייטען. מען האט געמוזט געהן אין דיא גאנץ געדיכטע ערטער פון'ם וואלד. מען האט זיך געמוזט אויסשניידען א וועג אין דיא ניעדעריגע ביימלעך „בוש“ און הויכע גראזען. מען האט מורא געהאט צו געהן אויף איינוגע אויסגעטרעטענע וועגלעך, וואס מען האט אנגעטראָפען, טאמער וועט מען בעגעגענען דיא ווילדע.

דיא לעצטע צוויי טעג זיינען געוועזען דיא שווערסטע און דיא שרעקליכסטע פון דער גאנצער רייזע. דעם דריטען טאג אין דער פריה האבען זיי ענדליך דערזעהן דאס מעער. זיי האבען געטאַנצט פאר פרייד, ווען זיי האבען איהם דערזעהן, גלייך וויא מען דערזעהט אן אלטען בעקאַנטען, דעם בעסטען פריינד. זיי האבען זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטען, זיי האבען אויסגעגלאצט דיא אויגען, טאמער וועלען זיי עפּעס זעהן.

אין דיעזע מינוט האבען זיי דערהערט א שרעקליכעס געשריי. פון דערווייטען איז אנגעקומען א באנדע ווילדע מאָרי מיט א געשריי, מיט א ליאַרם, זייערע וואַפען האבען זיי געהאלטען הויך אין דיא הענד און האבען געדראהעט אונזערע רייזענדע, וועלכע זיינען געבליעבען שטעהן, וויא פערשטיינערט פאר שרעק און פערצווייפלונג.

לארד גלענארוואן איז באלד געקומען צו זיך.

— לאמיר זיך שטעלען געגען זיי! לאמיר קעמפפען, מיט וואס מיר קענען! האט ער געזאגט. לאמיר פערקויפען טהייער אונזער לעבען.

ראבערט גראנט איז אונטערדעסען ארויפגעלאפען צום מעער. ער האט ניט

געזעהן דיא באַנדע ווילדע. ער איז נעגאַנגען זוכען מושעלן און אויסטערן און האט געטראָפען א קאַנאָע מיט זעקס רודערס בעהאלטען צווישען איינינע קליי־נע בוימלעך.

— א באָאָט! איך האב געפונען א באָאָט! האט ער געשריען. קומט אַהער, אט איז א באָאָט.

אין א מינוט זיינען אלע אראָפגעשפּרונגען פון הויכען באַרג און זיינען צוגעלאָפען צו דעם ארט, וואו דיא קאַנאָע איז געלעגען צוגעבונדען צו א בוים. עס איז געווען דייטליך, אז דיא קאַנאָע האט געהערט צו דער באנדע ווילדע, וועלכע האבען זיי יעצט פערפאָלגט.

אלע האבען זיך אריינגעזעצט אין קאַנאָע. פארראגוט, ווילסאָן, מילרעד און דער מאַאָר האבען גענומען דיא רודער אין דיא הענד און אין עטליכע מי־נוט איז דיא קאַנאָע שוין געווען א פיערטעל מייל ווייט אין מעער. דיא ווילדע זיינען צוגעקומען צום ברעג, האבען געשריען, געליאַרמט, אבער גאר ניט גע־קענט העלפען. פאררגוט האט גערעכענט, אז ער איז שוין זיכער און האט גע־וואלט אנהויבען צו רודערן צוריק. ער האט מורא געהאט זיך צו לאזען ווייט אין מעער אויף אזא שוואכעם שיפעל, וויא א קאַנאָע.

— אַט קומען אנדערע קאַנאָעס! האט דער פּראָפּעסאָר פלוצלונג אויסגע־רופען. מען וויל אונז נאכיאָגען.

אלע האבען זיך אומגעקוקט און דערזעהן, וויא פון אנאנדער ארט זיינען ארויסגעשוואומען דריי קאַנאָעס מיט מאַארי. זיי האבען גערודערט מיט אלע קרעפטען און האבען זיך בעמיהט צו דערגרייכען דיא קאַנאָע מיט אונזערע ריי־זענדע. ערשט יעצט האבען זיי איינגעזעהן, אז זיי האבען געטראָפען א גאַנצע ארמעע פון דיא מאַארי.

— אין מעער! אין מעער! ווייטער, ווייטער! האט פאררגוט קאמאנדירט. בעסער דערטרונקען צו ווערן אין מעער אלס אריינצופאַלען אין דיא הענד פון דיזע מענשענפרעסער.

זייער איינציגע רעטונג איז געווען צו אנטלויפען ווייט אין מעער. אלע האבען גערודערט מיט אלע זייערע קרעפטע. זיי האבען יעצט געקעמפפט פאר זייער לעבען. וואלטען זיי ניט געווען אזוי מיעד פון דער לאנגער רייזע, וואלטען זיי זעהר לייכט געקענט אנטלויפען פון זייערע פערפאלגער. זיי זיינען אבער גע־ווען זעהר מיעד און פון מינוט צו מינוט האבען זיי גערודערט שוואכער און שוואכער. צווישען זיי און דיא קאַנאָעס פון דיא מאַארי איז שוין מעהר ניט גע־ווען, וויא א שטרעקע פון צוויי מייל. דיא שטאַרקע און אויסגערוהטע מאַארי האבען גערודערט מיט אלע זייערע קרעפטע. זיי האבען געוואלט ארומרינגלען אונזערע רייזענדע פון דריי זייטען. מען האט געזעהן, וויא זיי הויבען אויף זייערע ביקסען און ציעלען אויף דיא ענגלענדער.

לארד גלענארוואן האט זיך אויפגעשטעלט און האט געקוקט אין אלע זיי־טען. ער האט געהאפט צו דערזעהן ערגעץ א שיף. איינינע מינוטען האט ער

געקוקט און זיין געזיכט האט אויסגעדריקט טרויער און פערצווייפלונג. פלוצלונג האט ער אויסגערופען:

א שיף! א שיף! רודערט, מיינע פריינדע! איך זעה פון דערווייטען א שיף.

יעצט האבען זיך אלע גענומען צו דיא רודער. זאגאר דער פראפעסאר האט געחאפט א רודער און האט געהאלפען, וויא וויט ער האט געקענט. ער איז צוואר געווען זעהר א שלעכטער מאטראז, ער האט אבער דאך געהאלפען.

דאס שיף איז געקומען אלע מאל נעהנטער און נעהנטער. מען האט יעצט געקענט דייטליך זעהן דעם שווארצען רויך פון זיין קוימען. לארד גלענארוואן איז נאך אלץ געשטאנען און האט ניט אראפגעלאזען קיין אויג פון'ם שיף. פלוצלונג איז ער געווארען בלייך, וויא קאלך, האט אנגעהויבען צו ציטערן און איז שיער ניט ארויסגעפאלען פון דער קאנאע. אלע האבען זיך דערשראקען, זיי האבען ניט געוואוסט, וואס דאס איז. איין ווארט האט זיי אלעם דערקלערט.

— דער „דונקאן"! האט אויסגעשריען לארד גלענארוואן. דער „דונקאן" מיט דיא אנטלאפענע מערדער קומען אונז ענטגעגען.

קאפיטאן פאררעגוט איז אויפגעשפרונגען, גלייך וויא א שלאנג וואלט איהם א ביס געטהאן. ער האט זיך גוט צוגעקוקט צום שיף און האט דערקענט זיין „דונקאן".

— יא, דאס איז דער „דונקאן", האט ער געזאגט טרויעריג. פון אלע זייטען זעהן מיר פאר אונז דעם טויט. פון הינטען פערפאלגען אונז דיא מענשענפרעסער, דיא מאארי און פון פארנט קומען אן רויבער און מערדער!

זייער קאנאע איז אונטערדעסען געבליעבען שטעהן. זיי האבען ניט געוואוסט וואס צו טהאן און וואוהין צו רודערן. פלוצלונג האט געקראכט א שאס. איינער פון דיא ווילדע האט אויסגעשאסען. דיא קוגעל האט געטראפען זייער קאנאע. אונגערן האבען זיי ווייטער אנגעהויבען צו רודערן. זיי האבען צוואר אליין ניט געוואוסט וואוהין, זיי האבען אבער געמוזט אנטלויפען פון דער זייט, פון וואנען מען האט געשאסען. דיא ווילדע האבען יעצט אנגעשטרענגט אלע זייערע קרעפטע און איין שאס נאך אנדערן האט געשטערט דיא שטילע רוהע פון'ם וועלט מעער.

דער „דונקאן" איז אבער אויך ניט געשטאנען שטיל. דער קאמאנדיר פון'ם דונקאן האט דערזעהן, אז דריי קאנאעס יאגען זיך נאך איינער. באלד איז געפלויגען דיא קוגעל פון א קאנאנע איבער דיא קעפ פון לארד גלענארוואן מיט זיינע מענשען און איז אריינגעפאלען צווישען דיא דריי קאנאעס פון דיא ווילדע. יעצט איז דיא קאנאע פון לארד גלענארוואן געבליעבען שטעהן צווישען דונקאן און דיא קאנאעס פון דיא ווילדע. אלע האבען אוועקגעווארפען דיא רודער און האבען זיך גענומען צו דיא וואפען, וואס זיי האבען געהאט. דער מאיאר און ווילסאן האבען געחאפט זייערע ביקסען. פאררעגוט און מולרעד האבען גענומען דיא צוויי שפיזען. אלע האבען זיך פארבערייטעט צום לעצטען קאמפף — צום טויט.

פלוצלונג האט ראבערט גראנט אויסגעשריען:

— טאָם אויגוסטין! איך זעה אויפֿין „דונקאַן“ טאָם אויגוסטין! — ער האט אונז דערקענט! — ער מאַכט צו אונז מיט'ן הוט!

דיא קאַנאָנע אויפֿ'ן „דונקאַן“ האט ווידער אויסגעשאָסען. דיא קוגעל האט געטראָפֿען איינע פֿון דיא דריי קאַנאָעס מיט דיא מאַאָרי און האט זיא צושניטען אויף צווייען. דיא ווילדע זיינען אלע אריינגעפֿאַלען אין וואַסער מיט א שרעק־ליכען, אונמענשליכען געשריי.

— הורראַה! האבען געשריען דיא מאַטראָזען אויפֿ'ן „דונקאַן“.

דיא איבעריגע צוויי קאַנאָעס מיט דיא ווילדע זיינען אנטלאָפֿען, וויא וויט זיי האבען געקענט. זיי האבען זאגאַר ניט געוואלט רעטען זייערע קאמעראַדען פֿון דער דריטער קאַנאָע.

יעצט האט קאפּיטאן פֿארראגוט אויך דערקענט זיין גוטען, געטרייען אפֿי־ציער, טאָם אויגוסטין.

— שנעלער, טאָם! האט ער געשריען פֿול פֿרייד. — רעטע אונז!

אין איינינע מינוטען ארום זיינען אונזערע רייזענדע געווען אויפֿ'ן דעק פֿונ'ם „דונקאַן“. וויא אזוי זיי זיינען געקומען אהין, האבען זיי אליין ניט געקענט זאגען. אלעס איז געשעהן אזוי שנעל, וויא אין א טרוים. שטארקע הענד האבען זיי אנגענומען און האבען זיי ארויפֿגעטראָגען איינעם נאכ'ן אנדערן אויפֿ'ן דעק פֿונ'ם דונקאַן.

מען האט זיי ארומגענומען, מען האט געוויינט, מען האט געטאַנצט פֿאר פֿרייד. אונזערע רייזענדע זיינען ווידער געווען צווישען זייערע פֿריינד, זייערע בעקאַנטע, דיא אלטע, עהרליכע און געטרייע מאַטראָזען פֿונ'ם „דונקאַן“.

17טעם קאפּיטעל.

וויא אזוי דער „דונקאַן“ איז געקומען אהער.

איינינע מינוטען האט קיינער אויפֿ'ן „דונקאַן“ ניט געוואוסט, וואס עס טהוט זיך מיט איהם פֿאר פֿרייד, וואס זיי האבען ווידער געפֿונען לארד גלע־נארוואַן מיט זיינע קאמעראַדען. זיי האבען געוויינט, וויא דיא קליינע קינדער, געטאַנצט, געשפּרונגען און זיך ארומגענומען. זאגאַר דער ערנסטער מאַיאָר האט זיך ניט געקענט איינהאלטען און האט געגאָסען מיט טרערן, וויא א קליין קינד. דער איינציגער מענש, וועלכער איז געבליעבען רוהיג, איז געווען דער פּראָפֿע־סאָר. ער איז געווים געווען פֿול מיט פֿרייד, וואס ער געפֿינט זיך ענדליך ווידער אויפֿ'ן „דונקאַן“, ער האט זיך אבער ניט אויפֿגעפֿיהרט, וויא א וואהנזיניגער. ער האט באלד אויסגעזוכט אן אלטען, קליינעם טעלעסקאָפּ, וועלכען לארד גלענאַר־וואן פֿלעגט אמאל בענוצען, און האט זיך געשטעלט קוקען אויפֿ'ן מעער, אויב דיא ווילדע זיינען שוין אנטלאָפֿען און וואס זיי טהוען אויפֿ'ן ברעג.

דיא ערשטע איבערראַשונג איז ענדליך פֿאראיבער. טאָם אויגוסטין און זיינע מאַטראָזען האבען זיך אנגעהויבען צו צוקוקען צו לארד גלענארוואן מיט

זיינע קאמעראדען און האבען דערזעהן מיט שרעק, וויא זיי זעהען אויס. זייערע קליידער זיינען צוריסען, צופיצעלט, פעדים זיינען געהאנגען פון ליידי העלענא׳ס און מערי גראנט׳ס אונטער רעק; זייערע שיך האבען זיך קוים געהאלטען אויף דיא פיס, עס האבען ארויסגעשטעקט דיא נאקעטע פינגער. זיי אליין זיינען געווען אויסגעדארט און אפגעמאגערט, אז מען האט געקענט איבערצעהלען יעדעסביינדעל. זייערע געזיכטער זיינען געווען פערברענט, צוריסען, צוביסען פון מאסקיטאס און פערשוואלען. — ס׳איז געווען א שרעק זיי אנצוקוקען.

ווען זיי האבען זיך צוגעקוקט צום פראפעסאר, האבען זיי אונגערן אנגעהויבען צו לאכען. ער איז געווען אנגעטהאן, וויא א מאארי, זאגאר די האר אויף זיין קאפ איז געווען פערבונדען אויבען אין א בינטעל, וויא דיא מאארי טראגען זייערע האר. ווען ניט זיינע גרויסע בלויע ברילען, וואלטען זיי איהם גאר ניט דערקענט.

דאס ערשטע, דאס נעטהיגסטע פאר זיי אלע איז געווען — עסען, פריהשטיקען. מיסיס אלבינעט איז געווען דיא גליקליכסטע פון אלעמען. זיא האט צוריק געפונען איהר מאן, וועלכען זיא האט ניט געזעהן, זייט זיי זיינען געקומען קיין אויסטראליען. זיא האט באלד געמאכט א גרויסארטיגען פריהשטיק און האט אלעמען געבעטען צום טיש.

וויא גליקליך לארד גלענארוואן איז געווען, וואס ער האט געפונען זיין שיף מיט זיינע מאטראזען, וויא נייגיעריג ער איז געווען צו וויסען, וויא אזוי דער „דונקאן" קומט אהער און וויא אזוי געפינען זיך זיינע מאטראזען אויפ׳ן דונקאן, — איז דאך דער הונגער געווען שטארקער פון זיין נייגיערדע. ער איז צו ערשט געגאנגען אין זיין עס-צימער עסען א פריהשטיק, וויא א ציוויליזירטער מענש.

קוים אבער האט ער עטוואס געשטילט דעם הונגער, האט ער אנגעהויבען צו פרעגען טאם אויגוסטין:

— וויא קומט ער אהער? פאר וואס איז ער געפאהרען קיין ניי זעעלאנד? וואו איז בען דשאנס מיט זיין באנדע? וויא אזוי האט ער זיך געראטעוועט פון זיי?

טאם אויגוסטין איז געווען א גוטער, אבער אן איינפאכער מענש. אויף אזוי פיעל פראגען מיט איין מאל האט ער ניט געקענט אנטווארטען.

— פרעגט מיך איין זאך, מילארד, וועל איך אייך אנטווארטען, האט ער געזאגט. אזוי פיעל פראגען קען איך ניט געדענקען.

— וואו איז בען דשאנס מיט זיין באנדע אנטלאפענע מערדער? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

טאם אויגוסטין האט אויסגעגלאצט א פאר אויגען און האט געקוקט אויף לארד גלענארוואן מיט שטוינען.

— ווער איז בען דשאנס? פון וועלכער באנדע מערדער רעדט איהר, מילארד? האט ער געפרעגט.

— בען דשאנס, וועלכער איז אנגעפאלען אויפ׳ן „דונקאן" מיט א באנדע מערדער, האט לארד גלענארוואן ערקלערט.

— איך קען ניט קיין בען דשאנס. האט טאם אויגוסטין געענטפערט. איך האב איהם קיין מאל ניט געזעהן און ווייס פון איהם ניט.

— קיין מאל ניט געזעהן? האט לארד גלענארוואן יעצט נעפרעגט ער־שטוינט. — איהר ווייסט גאר ניט פון קיין בען דשאנס?

— ניין, מילארד.

— אלזא, וויא קומט איהר קיין ניי זעעלאנד? דארפט איהר דאך יעצט זיין אין מעלבורן?

— איך האב ערהאלטען פון אייך א בעפעהל, איך זאל פאהרען מיט'ן דונקאן קיין ניי זעעלאנד, האט טאם אויגוסטין געענטפערט גאנץ רוהיג.

— איהר האט ערהאלטען פון מיר א בעפעהל צו פאהרען קיין ניי זעעלאנד? האט לארד גלענארוואן איבערגעפרעגט.

— געוויס, מילארד. איך האב ערהאלטען פון אייך א בריעף פון'ם 28טען פעברואר, אז איך זאל פאהרען אין דיא אסט זייט פון ניי זעעלאנד.

— א בריעף! האט לארד גלענארוואן אויסגערופען. אלזא, האט איהר ערהאלטען מיין בריעף?

אלע אנוועזענדע האבען אניעדערגעלעגט זייערע לעפעל און זייערע גאפעל און האבען זיך צוגערוקט צו טאם אויגוסטין. יעדער איז געווארען נייגיעריג צו וויסען, וויא אזוי עס איז צוגעגאנגען מיט'ן בריעף. — לארד גלענארוואן איז גע־וועזען אזוי איבערראשט, אז ער האט עטליכע מינוט געשוויגען. ענדליך איז ער געקומען צו זיך און האט געזאגט:

— וויא איך זעה, פערשטעהן מיר ניט איינער דעם אנדערן. לאמיר זיך ערקלערן. לאמיר זיך פערשטעהן. — איהר האט ערהאלטען פון מיר א בריעף?

— געוויס האב איך ערהאלטען פון אייך א בריעף, האט טאם אויגוסטין געענטפערט.

— וואו האט איהר ערהאלטען מיין בריעף?

— אין מעלבורן.

— זייט איהר זיכער, אז דאס איז געוועזען מיין בריעף?

— דער בריעף איז געוועזען געשריעבען פון אנאנדערן, איהר האט איהם אבער אונטערגעשריעבען.

— ריכטיג, האט לארד גלענארוואן געזאגט. דיעזען בריעף האט אייך גע־בראכט איינער מיט'ן נאמען בען דשאנס. ער איז אן אנטלאפענער שטרעפלינג.

— ניין, ניט בען דשאנס האט מיר געבראכט דעם בריעף. עס האט איהם מיר געבראכט א מאטראָז פון דער „בריטאניא" מיט'ן נאמען איירטאן.

— בען דשאנס און איירטאן איז אלץ איינס, האט לארד גלענארוואן ער־קלערט. — וואס איז געשטאנען אין בריעף?

— אין בריעף איז געשטאנען, אז קוים וועל איך איהם ערהאלטען, זאל איך באלד ארויספאהרען אין דיא אסט זייט פון ניי זעעלאנד.

— פון אויסטראַליען מיינט איהר, טאָם! האט לארד גלענארוואן אויסגערופען. צו דער בוכטע טופאלד!

— אויסטראַליען? — דיא בוכטע טופאלט? האט טאם אויגוסטין געפרעגט און האט געקוקט אויף לארד גלענארוואן מיט שטוינען.

— ניין, מילארד! האט ער ענדליך געזאגט ענטשלאסען. איהר האט מיר געהייסען פאהרען קיין ניי זעעלאנד.

— וואס רעדט איהר, טאם? מען האט אייך געהייסען פאהרען צו דער בוכטע טופאלד! האבען אלע אנגעהויבען צו שרייען מיט איין קול.

טאם אויגוסטין האט זיך אומגעקוקט. זיינען זיי וואהנזיניג? אדער בין איך אראפּ פון זינען? האט ער געטראַכט. אדער וועלען זיי מיך מאכען פאר פערריקט? — וואס הייסט עס?

— זייט רוהיג, טאם! האט ליידי העלענא געזאגט. איהר האט געהאט א טעות, אבער דיזער טעות האט אונז אלע געראטעוועט.

ליידי העלענא האט צוואַר גערעדט זעהר פריינדליך, טאם אויגוסטין האט עס דאך פערדראסען. וואס הייסט מאכען א טעות? וויא טאָר א קאמאַנדיר פון א שיף מאכען אזא טעות?

— ניין, ליידי העלענא! האט ער אויסגערופען. איך האב קיין טעות ניט געהאט. איך האב גוט געלעזען דעם בריעף. אייערטאן האט איהם אויך געלעזען. ער האט מיר געזאגט צוואַר, אז אין בריעף איז א טעות, עס דארף שטעהן: „צו דער בוכטע טופאלד" — איך האב איהם אבער ניט געפאלגט, ווייל אין בריעף שטעהט דייטליך, איך זאל פאהרען קיין ניי זעעלאנד.

— אייערטאן? האט לארד גלענארוואן איבערגעפרעגט. אייערטאן האט געזאגט? —

— אז איהר האט א טעות געהאט. איהר האט געוואלט, איך זאל פאהרען צו דער בוכטע טופאלד. ער האט מיר געוואלט איינרעדען, איך זאל אהין פאהרען. איך האב עס אבער ניט געקענט טהאן, ווייל אייער בריעף איז געווען גאַנץ דייטליך געשריעבען.

— האט איהר נאך דעם בריעף? האט דער מאיאָר געפרעגט. ווייזט איהם, לאמיר נור זעהן, וואס דארט שטעהט.

— איך וועל איהם אייך באלד ברענגען, האט טאם אויגוסטין געזאגט און איז אוועקגעלאפען ברענגען דעם בריעף.

אלע זיינען געבליעבען זיצען שטיל. קיינער האט זיך ניט געקענט ערקלערען, וואס דא איז פארגעקומען מיט דעם בריעף.

— הערר פראפעסאָר! האט זיך דער מאיאָר פלוצלונג געווענדעט צום פראפעסאר. — מיר דאכט, אז איהר האט דאמאלס געשריעבען דעם בריעף. האט איהר אונז ניט עפּעס אפגעטהאן? — איך מיין, זייט איהר אפּט דאמאלס ניט געווען צערשטרייט?

— וואס רעדט איהר? האט זיך דער פראפעסאר געבייזערט. זייט מיר

זיינען געקומען קיין אויסטראליען, האב איך איין פעהלער ניט געמאכט.

אונטערדעסען איז טאם אויגוסטין געקומען צוריק מיט'ן בריעף. ער האט איהם דערלאנגט לארד גלענארוואן מיט דיא ווערטער:

— לעזען זיא אליין, מילארד. איהר וועט זעהן, אז טאם אויגוסטין מאכט קיין פעהלער ניט.

לארד גלענארוואן האט דערקענט דעם בריעף. ער איז דאמאלס געווען פערוואונדערט און האט ניט געקענט שרייבען. ער האט געבעטען דעם פראפעסאר, ער זאל אנשרייבען דעם בריעף. — ער האט געלעזען אין דער הויך:

„אן טאם אויגוסטין, דעם ערשטען אפיציער פון'ם דונקאן.

„נאך עמפפאנג פון דיעזען בריעף, זאלט איהר באלד ארויספאהרען פון מעלבורן און זאלט פאהרען לעבען ברעג פון ניי זעעלאנד אויפ'ן 37טען גראד".

— ניי זעעלאנד! האט דער פראפעסאר אויסגערופען און איז אויפגעשפרונגען פון זיין שטוהל. — ווייזט מיר נור דעם בריעף!

לארד גלענארוואן האט איהם געגעבען דעם בריעף. דער פראפעסאר האט אויסגעווישט דיא ברילען, האט זיך אויסגעריעבען דיא אויגען, האט געקוקט אויפ'ן בריעף, האט איהם א'בערגעקעהרט און איבערגעדרעהט. — עס שטעהט פארט נ י י ז ע ע ל א נ ד. ער אליין האט אנגעשריעבען אנשטאט צו דער בוכטע טופאלד — צום ברעג פון ניי זעעלאנד.

אין דיעזע מינוט האט ער געפיהלט, וויא א שווערע האנד האט זיך ארויפגעלעגט אויף זיין פלייצע און האט איהם א קוועטש געטהאן. ער האט זיך אומגעקוקט. — דער מאיאר איז געשטאנען הינטער איהם.

— איך דאנק אייך, הערר פראפעסאר, האט דער מאיאר געזאגט מיט א געלעכטער, און מיר אלע דאנקען אייך, וואס איהר האט געשיקט דעם „דונקאן" קיין ניי זעעלאנד. וואס וואלטען מיר געטהאן, ווען איהר וואלט איהם געשיקט קיין כינא?

דיעזער שפאס האט געטראפען דעם ארימען פראפעסאר, וויא מיט א האק אין קאפ אריין. אלע האבען ארויסגעלאזען א שרעקליכעס געלעכטער. דער פראפעסאר איז געווארען רויט, וויא פייער. ער איז ארומגעלאפען, וויא א וואהנזיניגער, האט זיך געריסען דיא האר פון'ם קאפ און האט אלץ גערעדט צו זיך אליין: ניי זעעלאנד, ניי זעעלאנד! פלוצלונג איז ער ארויסגעלאפען אויפ'ן דעק. ער איז ארומגעגאנגען צו טראגען און בייז אויף זיך אליין, וואס ער האט געמאכט אזא גראבען פעהלער. ער איז געווען זיכער, אז דיא רייזע האט איהם אויסגעהיילט פון זיין צערשטרייטקייט, ער מאכט שוין קיין פעהלער ניט. פלוצלונג ווערט ער געוואהר, אז ער האט געמאכט אזא גראבען, אזא מיאוסען פעהלער!

ער איז ארומגעגאנגען איינינע מינוטען אויפ'ן דעק אהן א צוועק און אהן א ציעל, ביז ער האט זיך פערפלאנטערט אין א בונט מיט שטריק, וועלכע זיינען געלעגען ערגעץ אין א ווינקעל, און איז אומגעפאלען. ער האט זיך געוואלט אויפהייבען, האט ניט געקענט און האט אנגעהויבען צו רייסען און צו ציהען

דיא שטריק. פלוצלונג — טראַך! דיא קאַנאָנע האט אויסגעשאָסען.

דער פּראָפעסאר האט אונגערן אנגעהאַפּט דעם שטריק, וועלכער איז גע וועָן צוגעבונדען צום פּיסטאן פֿון דער קאנאנע. דיא קאַנאָנע איז געוועָן געלאדען. טאם אויגוסטין האט זיא געהייסען אנלאדען, ווייל ער האט גערעכענט, אז ער וועט דארפֿען נאך אמאל שיעסען אויף דיא מאַאָרי. אין דער ערשטער איבערראַשונג, וואס זיי האבען ווידער געפֿונען לארד גלענארוואן מיט זיינע קאמעראדען, האט מען פֿערגעסען אן דער קאַנאָנע, מען האט ניט ארויסגענומען דיא פּיסטאָנע. יעצט האט עס דער פּראָפּעסאָר גאנץ צופֿעליגער ווייזע א ציה געטאָן און דיא קאַנאָנע האט אויסגעשאָסען.

אין דעם עס־צימער האבען אלע געהערט דעם שאָס, האבען זיך דערשראָקען און זיינען ארויסגעלאפֿען זעהן, וואס עס איז שוין ווייטער עפּעס געשעהן. מען האט זיך אומגעקוקט אין אלע זייטען. עס איז קיינער ניטא. דאס וואסער איז גאנץ רוהיג.

— ווער האט אויסגעשאָסען? האט מען געשריען פֿון אלע זייטען.

— וואו איז דער פּראָפעסאָר? וואו איז פּאגאַנעל?

קיינער האט ניט געענטפֿערט. לארד גלענארוואן האט גאר ניט געקענט פֿערשטעהן, וואס דאָ טהוט זיך.

— אט איז דער פּראָפעסאר! האט אויסגערופֿען איינער פֿון דיא מאטראָזען.

מען איז צוגעלאָפֿען צו איהם. ער איז געלעגען פֿערוויקעלט און פֿערדרעהט מיט דיא שטריק. אין דער האנד האט ער געהאלטען פֿעסט דעם שטריק פֿון דער קאַנאָנע. אלע זיינען צו איהם צוגעלאָפֿען. מען האט איהם אויסגעפּלאָנטערט און אויפֿגעוויקעלט. ער איז געוועָן בעוואוסטלאז. ער איז געוועָן פֿערטיעפֿט אין זיינע געדאנקען און האט זיך שטאַרק דערשראָקען, ווען דיא קאַנאָנע האט אזוי פּלוצלונג אויסגעשאָסען.

דער מאיאָר איז געוועָן א שטיקעל דאקטאר. ער האט געדיענט אין דער ארמעע און האט געזעהן, וויא דיא דאקטוירים בעהאנדלען דיא פֿערוואונדעטע. ער איז באלד צוגעלאפֿען צום פּראָפֿעסאָר און האט איהם געוואלט אויסטהאן דיא קליידער און זעהן, אויב ער איז ניט פערוואונדעט. קוים אבער האט ער צוגעלעגט דיא הענד צו זיינע קליידער, איז דער פּראָפֿעסאָר אויפֿגעשפּרונגען מיט א געשריי:

— איך וויל ניט! איך דארף ניט! און האט זיך נאך פֿעסטער איינגעוויקעלט אין זיין מאַאָרי מאַנטעל.

— אבער, פּאגאנעל! האט דער מאיאָר אויסגערופֿען. לאזט מיך זעהן, פֿיעללייכט זייט איהר פֿערוואונדעט.

— איך בין ניט פֿערוואונדעט.

— אבער לאזט מיך זעהן, האט דער מאיאר געבעטען.

— איהר האט ניט וואס צו זעהן.

וואס דער מאיאָר האט איהם געבעטען, ער זאל איהם ווייזען זיין לייב, דיא

הענד, דיא פיס, פיעללייכט איז ער עפעס פערוואונדעט, — עס האט גאר ניט געהאלפען. דער פראפעסאר האט ניט געוואלט ווייזען זיינע הענד און זיינע פיס.

ווען דיא מאטראזען האבען זיך ענדליך איבערצייגט, אז עס איז גאר נישט, אז דער פראפעסאר האט ווידער געמאכט איינעם פון זיינע פעהלער, האבען זיי זיך ווידער צולאכט. זאגאר דער ערנסטער לארד גלענארוואן האט זיך ניט געקענט איינהאלטען און האט אנגעהויבען צו לאכען.

— איך ווייס ניט, וואס מיט אונזער פראפעסאר איז, האט דער מאיאר געזאגט. מיר דאכט, אז ער שעהמט זיך צו ווייזען זיינע הענד און זיינע פיס.

לארד גלענארוואן האט גענומען דעם פראפעסאר און האט איהם אראפגעפיהרט אין עס־צימער. ער האט איהם געגעבען א שטארקע גלאז ווייז און דער פראפעסאר האט זיך באלד ווידער בערוהיגט. ליידי העלענא איז צוגעגאנגען צו איהם און האט איהם געגעבען איהר האנד.

— איך דאנק אייך, פראפעסאר פאר אייער פעהלער! האט זיא איהם געזאגט. פאר אזא פעהלער, וואס פיהרט צום גוטען און האט אונז אלעמען געראטעט, האט איהר זיך ניט וואס צו שעהמען.

דער פראפעסאר האט געדריקט ליידי העלענא דיא האנד. זיא איז דאך דיא איינציגע, וועלכע האט פון איהם ניט געלאכט.

הערט נור, פראפעסאר, האט זיך לארד גלענארוואן יעצט צו איהם געווענדעט. — איך בין אייך אויך זעהר דאנקבאר פאר אייער פעהלער. איהר האט דערמיט גערעטעט דעם „דונקאן" פון דיא רויבער און האט אונז יעצט גערעטעט פון דיא מאארי. איך וויל אבער דאך וויסען, וויא אזוי קען עס א מענש מאכען אזא פעהלער. איך געדענק זעהר גוט, אז איך האב אייך דיקטירט דעם בריעף און האב אייך געהייסען שרייבען: צו דער בוכטע טופאלד. וויא קומט עס, וואס איהר האט אנגעשריעבען צו דער אסט זייט פון ניי זעעלאנד? דא מוז דאך עפעס זיין? וואס האט איהר דען דאמאלס געטראכט, וואס איהר האט אנגעשריעבען ניי זעעלאנד? —

רער פראפעסאר האט געטראכט א פאר מינוט, דאן האט ער געזאגט:

— איך בין דאמאלס געווען בעשעפטיגט מיט א נייעם געדאנק, וועלכער מיר איז איינגעפאלען. איך האב אויסגעפונען, אז —

אין דיעזע מינוט האט ער א קוק געטהאן אויף ראבערט און מערי גראנט און איז געבליעבען שטיל.

— אז וואס? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— פרעגט ניט, מילארד! איך בין א צערשטרייטער מענש, איך בין א פערריקטער. איך מאך פעהלער איבער פעהלער. וואס איז אייך דער אונטערשיעד, וואס איך האב דאמאלס געטראכט.

לארד גלענארוואן האט נאך פראבירט איהם עפעס צו פרעגען. ער האט אבער פון איהם קיין ווארט ניט געקענט ארויסציהען. עס האט גאר ניט געהאלפען. מען האט איהם געמוזט צו־רוה לאזען.

ווען אלעס איז ווידער געווארען רוהיג און אלע זיינען ווידער געזעסען ארום טיש, וויא פריהער, האט זיך לארד גלענארוואן ווייטער געווענדעט צו טאם אויגוסטין.

— איך זעה יעצט, אז איהר האט געהאט פאלקאמען רעכט, וואס איהר וויט געפאהרען קיין ניי זעעלאנד, האט ער איהם געזאגט. איהר האט געהאט א בעפעהל פון מיר. האט עס אייך אבער גאר ניט געוואונדערט, וויא עס קומט, אז איך זאל אייך גאר פלוצלונג הייסען פאהרען קיין ניי זעעלאנד?

— עס האט מיך געוויס געוואונדערט. איך בין געוועזען העכסט איבערראשט צו זעהן פון אייך אזא בעפעהל. וואס האב איך אבער געקענט מאכען? איך האב געמוזט אויספאלגען אייער בעפעהל.

ער האט זיך געווענדעט צו קאפיטאן פאררארגוט און האט איהם געפרעגט

— וואס וואלט איהר געטהאן, קאפיטאן, אויף מיין שטעלע?

— איך וואלט געפאהרען, וואוהין מען הייסט מיר, האט פאררארגוט געענטפערט.

— אבער דענאך, וואס האט איהר געטראכט פון אזא זאנדערבארען בעפעהל? האט לארד גלענארוואן ווייטער געפרעגט.

— איך האב געטראכט, אז איהר האט ערגעץ ערהאלטען זיכערע נאכריכטען פון קאפיטאן גראנט און איהר ווילט, אז דער „דונקאן“ זאל זיין פריהער פאר אייך אין ניי זעעלאנד. — איין זאך נור האט מיך שטארק בעאונרוהיגט. —

— וואס איז אזעלכעס?

— דער מאטראז פון דער „בריטאניא“, דער אייערטאן, האט מיר אלץ געוואלט איינרעדען, אז איהר דארפט ניט פאהרען קיין ניי זעעלאנד, זאנדערן צו דער בוכטע טופאלד.

— אייערטאן? — יא, וואו איז ער יעצט?

— אויפ'ן דונקאן, האט טאם אויגוסטין געענטפערט.

— אייערטאן געפינט זיך אויפ'ן „דונקאן“? האבען אלע אויסגערופען מיט איין קול. — וואו איז ער? — פאר וואס זעהט מען איהם ניט?

— איהר קענט איהם ניט זעהען, ווייל ער איז ארעסטירט אונטען אין טריום.

— פאר וואס איז ער ארעסטירט?

אלע האבען זיך ווידער ארומגעשטעלט ארום טאם אויגוסטין. יעדער איז געוועזען נייגיעריג צו וויסען, פאר וואס דער אלטער טאם אויגוסטין האט ארעסטירט אייערטאנען.

— פאר וואס איך האב איהם ארעסטירט? פרעגט איהר. — דערפאר וואס ער האט מיר געמאכט זעהר פיעל אונאנגעהמליכקייטען. ווען ער איז געוואהר געווארען, אז דער „דונקאן“ פאהרט קיין ניי זעעלאנד, איז ער געווארען ווילד און האט מיך געוואלט שלאגען. ער האט זיך ארויסגעגנבעט ביי נאכט, איז צוגעגאנגען

צום רעדעל און האט אויסגעדרעהט דעם „דונקאַן“ צו דער בוכטע טופאלר אנ־
שטאט צו ניי זעעלאנד. איך האב געמוזט האלטען א דאָפּעלע וואַך, ער זאל
ערגענץ ניט פערפיהרען מיין שיף. ענדליך, ווען ער האט געזעהן, אז ער קען
מיט מיר גאר ניט מאכען, האט ער אנגעהויבען אנצורעדען די מאטראָזען, זיי
אלען מיך אריינוואַרפען אין וואסער און זאלען זיך צונעהמען דעם „דונקאַן“.
איך האב מיך איבערצייגט, אז ער איז א געפעהרליכער מענש און האב געמוזט
הייסען איהם בינדען און אריינוואַרפען אונטען אין טריום. דארט ליעגט ער יעצט
און ארום איהם געהט א וואַך בעשטענדיג.

— האט ער ניט פראבירט צו אנטלויפען? האט דער מאיאר געפרעגט.

— ער האט געוויס פראבירט. איך האב איהם אבער גוט בעוואכט.

— איהר האט זעהר גלייך געטהאן, טאם אויגוסטין, האט לארד גלענאר־
וואן געזאגט און האט געדריקט דעם אלטען מאטראז די האנד.

— ברענגט איהם ארויף! לאמיר איהם זעהן! האט מען געשריען פון אלע
זייטען.

— איך וויל איהם ניט זעהן, האט ליידי העלענא געזאגט. איך הויב אָן צו
ציטערן, ווען איך דערמאָן מיך, וויא אזוי דיעזער רויבער און מערדער האט אונז
פערפיהרט און פערראַטהען. איך בין געווען צופריעדען, וואס איך האב שוין אן
איהם פערגעסען. צו וואס זאל איך איהם זעהן נאך אמאל?

— ניין, העלענא, האט לארד גלענארוואן געבעטען, געה ניט אוועק, בלייב
דא. לאז איירטאן זעהן דיא מענשען, וועלכע ער האט געוואלט אומברענגען.
לאז ער אונז קוקען גלייך אין דיא אויגען, דער מערדער!

ליידי העלענא האט געמוזט בלייבען. מען האט ארויסגעבראַכט שטוהלען
אויפ'ן דעק. אלע האבען זיך אניעדערגעזעצט אין א האלב קרייז און לארד גלע־
נארוואן האט געהייסען ארויפברענגען איירטאנען.

איינינע געזונדע מאטראָזען זיינען אראפגעגאנגען אין טריום ארויפברענגען
דעם ארעסטאַנט.

18טעס קאפיטעל.

איירטאן אלס ארעסטאנט.

אין איינינע מינוטען ארום איז איירטאן ארויפגעגאנגען אויפ'ן דעק. זיינע
הענד זיינען געווען געבונדען אויפ'ן רוקען, אויף דיא פיס האט ער געטראגען
שווערע קייטען. זיינע האָר זיינען געווען פערפלאנטערט און פערנאכלעסיגט און
זיין געזיכט איז געווען נאך ווילדער, וויא פריהער. ער האט געווארפען א בייזען,
פינסטערן בליק אויף אלע פערזאמעלטע און איז געבליעבען שטעהן פאר לארד
גלענארוואן.

— אזוי, איירטאן? האט לארד גלענארוואן איהם געזאגט. — אזוי זעהן
מיר זיך וויעדער אויף דעמזעלבען דונקאַן, וועלכען דוא האסט געוואלט ביי מיר
צונעהמען און מאכען פון איהם א פיראטען שיף. ווערן זעע רויבער? — איך

ווייס אייגענטליך ניט. וויא אזוי איך זאל דיך רופען: אייערטאָן אדער בען דשאנס?

אייערטאנס ליפען האבען אנגעהויבען צו ציטערן. ער איז רויט געווארען און האט געקריצט מיט דיא ציינער. — עס איז איהם ניט געראטהען. ער איז אריינגעפאלען אין דער נעץ, וועלכע ער האט אנגעגרייט פאר לארד גלענארוואן. יעצט איז ער א געפאַנגענער און מען וועט איהם געוויס באלד אריינווארפען אין וואסער אדער אויפהענגען אויף א זעגעלבוים.

לארד גלענארוואן האט ערווארטעט, אז אייערטאן זאל עפעס ענטפערן, עפעס זאגען. אייערטאן אבער האט איהם געקוקט גלייך אין דיא אויגען און האט געשוויעגען.

— רעד דאך עפעס, אייערטאן! האט לארד גלענארוואן געזאגט. ערקלער אונז וועניגסטענס, וואס האסט דוא געוואלט טהאן מיט אונז?

אייערטאן האט געטראכט אייניגע מינוטען. אויף זיין שטערן האבען זיך געוויזען טיעפע קנייטשען און א קאַלטער שווייס האט איהם בעגאָסען.

— איך האב גאר ניט וואס צו זאגען, האט ער זיך ענדליך אפגערופען. איך בין געווען א נארר, וואס איך האב מיך געלאזען פאַנגען, וויא א מויז אין א שטייגעל. — יעצט טהוט מיט מיר, וואס איהר ווילט.

מעהר האט ער ניט גערעדט. ער האט זיך אוועקגעקעהרט פון זיי און האט גאנץ רוהיג געקוקט אויף דאס מעער, גלייך וויא מען מיינט גאר ניט איהם. — לארד גלענארוואן האט אבער געהאט א געוויסען ציעל, וואס ער האט געוואלט אויספרעגען אייערטאַנען.

עס איז געווען דייטליך, אז ער איז געווען א מאַטראָז אויף דער „בריטאַניא". דאס האט מען ניט געקענט אפלייקענען. ער ווייס געוויס, וואו דיא „בריטאַניא" איז אונטערגעגאנגען און וואס עס איז געווארען פון קאפיטאן גראַנט. לארד גלענארוואן האט דאהער זיך ענטשלאסען, ער זאל זיך בעצווינגען און רעדען מיט אייערטאַנען פריינדליך און גוטיג, פיעללייכט וועט ער פון איהם דאך ארויסציהען זיין געהיימניס וועגען קאפיטאן גראַנט. לארד גלענארוואן איז ווייטער געווען פאלשטענדיג איבערצייגט, אז דיא „בריטאַניא" איז אונטערגעגאנגען ערגעץ אין דיעזע געגענדען. עס האט איהם שוין געקאָסט אזוי פיעל מיה צו זוכען קאפיטאן גראנט, אז ער האט ניט געוואלט ארויסלאזען דיא לעצטע געלעגענהייט געוואהר צו ווערן, וואס עס איז מיט איהם געשעהן. לעבט ער נאך, וועט ער איהם נאך זוכען. איז ער טויט, וועט ער פאהרען אהיים.

— אייערטאן! האט איהם לארד גלענערוואן גערופען. — אייערטאן, איך מיין, אז דוא וועסט ניט זיין אזוי שלעכט, דוא זאלסט מיר ניט ענטפערן אויף אייניגע פראגען, וועלכע איך וויל דיר שטעלען. — זאג מיר, איך בעט דיך, וויא הייסט דוא: אייערטאן אדער בען דשאַנס?

אייערטאן האט אלץ געקוקט אויפ'ן מעער און האט קיין וואָרט ניט געענטפערט.

אין לארד גלענארוואן'ס אויגען האט זיך אנגעצונדען א פייער. ער האט זיך אבער איינגעהאלטען און האט ווייטער געפרעגט:

— אייערטאן, זאג מיר וועניגסטענס, וויא אזוי ביסט דוא אוועקגעגאנגען פון דער „בריטאניא“ און וויא אזוי קומסט דוא קיין אויסטראליען?

אייערטאן האט ניט געענטפערט און האט ווייטער געקוקט אויפ'ן מעער.

— הער נור, אייערטאן, עס איז פאר דיר בעסער, דוא זאלסט רעדען און מיר אלעס דערצעהלען, האט לארד גלענארוואן ווייטער געזאגט. וואס מעהר דוא וועסט רעדען און מיר ענטפערן אויף מיינע פראגען, איז אלץ בעסער פאר דיר. דוא זעהסט דאך, אז דוא ביסט יעצט אין מיינע הענד און איך קען טהאן מיט דיר, וואס איך וויל. איך פרעג דיך דאהער צום לעצטען מאל, ווילסט דוא מיר ענטפערן?

אייערטאן האט זיך אומגעקעהרט מיט'ן געזיכט צו לארד גלענארוואן און האט איהם געקוקט גלייך אין דיא אויגען.

— איך האב אייך ניט וואס צו ענטפערן. איהר זייט ניט קיין ריכטער און האט קיינע בעווייזע געגען מיך. איהר קענט מיך טויטען, ווייל איהר האט מיך אין אייער מאכט. איהר קענט מיך אבער ניט פערארטהיילען, איהר האט קיינע בעווייזע.

— איך מיין, אז איך קען שוין געפינען בעווייזע געגען דיר, האט לארד גלענארוואן געזאגט מיט א שמייכעל.

ניין, מילארד! איהר האט א גרויסען טעות. איך קען וועטען מיט אייך, אז דער שטרענגסטער ריכטער אין לאנדאן וועט ניט וויסען, וואס צו טהאן מיט מיר. — ווער קען עס וויסען, פאר וואס איך בין געקומען קיין אויסטראליען, ווען דער קאפיטען גראנט איז ניטא? ווער קען עס בעווייזען, אז איך בין עס דער בען דשאנס, וועלכען דיא פאליציי אין אויסטראליען זוכט אזוי שטארק? ווער קען עס בעווייזען, אז איך האב געוואלט צונעהמען ביי אייך דעם „דונקאן“ און איהם איבערגעבען צו דיא אנטלאפענע שטרעפלינגע? — אלעס, וואס איהר האט ביז אהער, איז נור א פערדאכט (א חשד) — איהר האט ניט קיינע בעווייזע. — זא לאנג איהר קענט ניט בעווייזען, אז איך בין א רויבער און א מערדער, וויא איהר רופט מיך, בין איך נאך אלץ אייערטאן, דער ערשטער מאטראז פון דער „בריטאניא“.

וואס מעהר ער האט גערעדט, איז ער געווארען אלץ לעבעדיגער און מוטהיגער. אלע זיינען געווארען אויפמערקזאם, אלע האבען געהאפט, אז זיי וועלען פון איהם דאך עפעס געוואהר ווערן איבער קאפיטאן גראנט.

— דוא האסט א גרויסען טעות, אייערטאן, וואס דוא רעדסט צו מיר, וויא צו א ריכטער. איך בין קיין ריכטער. איך וויל דיך ניט פערארטהיילען. דער צופאל האט דיך געווארפען מיר אויפ'ן וועג. איך וויל וויסען, צו וועלכען צוועק דער צופאל האט עס געטהאן. — דוא ווייסט גאנץ גוט דעם צוועק פון מיין רייזע. דוא ווייסט, וויא פיעל מיה עס האט מיך געקאסט און וויא פיעל געפאהרען איך

בין אויסגעשטאַנען. איך ווייס, אז דוא קענסט מיט איין ווארט מיר ווייזען דעם ציעל פֿון מיין לאנגער און שווערער רייזע. — דאס איז דאס איינציגע, וואס איך וויל דיך פֿרעגען. ווילסט דוא מיר ענטפֿערן?

אייערטאָן האט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ, גלייך וויא ער האט געוואלט זאַגען: דאס פֿערשטעה איך גאנץ גוט. איך וויל דיר אבער ניט זאגען.

— ווילסט דוא מיר זאגען, וואו קאַפּיטאן גראנט איז יעצט?

— ניין, איך וויל אייך ניט זאגען.

— ווילסט דוא מיר ניט זאגען, וואו דיא „בריטאַניא" איז אונטערגעגאנגען?

— ניין, מילארד, איך וויל אייך ניט זאגען.

לארד גלענארוואן איז געווארען טרויעריג. פֿאר איהם שטעהט א מענש, וועלכער קען מיט איין ווארט איהם ברענגען צום ציעל פֿון זיין רייזע — און דער מאן שווייגט.

— אייערטאן! האט ער אנגעהויבען מיט א ביטענדער שטימע. — אייערטאן, ווען דוא ווילסט מיר ניט זאגען, וואו קאפּיטאן גראנט געפֿינט זיך יעצט, זאג עס זיינע קינדער, ראבערט און מערי, דוא זעהסט דאך, וויא טרויעריג דיא ארימע קינדער זיינען. האב מיטלייד מיט זיי!

אייערטאנ'ס געזיכט איז געווארען פֿינסטער. ער האט פֿערביסען מיט דיא ליפּען, גלייך וויא ער האט גאר ניט געוואלט רעדען.

— איך קען ניט זאגען, האט ער געשטאַמעלט, קוים וואס מען האט גע- הערט.

ער האט נאך אמאָל געטראַכט א פּאר מינוט, האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפּער און האט געזאגט גאנץ הויך.

— הענגט מיך, טהוט מיט מיר, וואס איהר ווילט! איך וועל ניט זאגען!

— הענגען? האט אויסגערופען לארד גלענאַרוואן. איך בין קיין הענקער. אין דעם ערשטען פּארט, וואס מיר וועלען אנקומען, וועל איך דיך איבערגעבען דער ענגלישער פּאליציי און וועל זאגען אלעס, וואס איך וויים פֿון דיר. דיא פּא- ליציי וועט מעגען טהאן מיט דיר, וואס זיא וועט וועלען.

— דאס פֿערלאנג איך טאקע פֿון אייך, האט אייערטאן געזאגט.

מעהר האט מען פֿון איהם ניט געקענט ארויסציהען קיין איינציגעס ווארט. לארד גלענארוואן האט ענדליך געהייסען, מען זאל איהם צוריקפֿיהרען אין זיין געפֿענגניס.

יעצט האט לארד גלענארוואן צונויפֿגערופֿען זיינע פֿריינד און האט אנגע- הויבען צו בעראטהען זיך מיט זיי, וואס זיי זאלען ווייטער טהאן.

— צו ערשט מוז איך וויסען, וויא פֿיעל קוילען האבען מיר נאך אויפֿ'ן „דונקאַן", האט קאפּיטאן פּאררא‍גוט געזאגט. דאס איז דיא ערשטע פֿראגע אויפֿ'ן מעער.

אויף דיעזע פֿראגע האט טאם אויגוסטין געקענט ענטפֿערן.

— מיר האבען נאך קוילען אויף צוויי וואכען, האט ער געזאגט.

— אלזאָ, קענען מיר נאך פֿאָהרען ענטוועדער קיין מעלבורן אדער קיין טשילי. מיר זיינען יעצט ניט וויים פֿון ביידע.

— וואס וועט ווערן פֿון אונזער ארומפֿאָהרען? האט זיך אפּגערופֿען דער מאיאר. מיר האבען שוין באלד ארומגערייזט דיא גאַנצע וועלט אויפֿ׳ן 37טען גראַד און מיר האבען ניט געפֿונען, וואס מיר זוכען. מיר זיינען אויסגעשטאַנען דיא גרעסטע געפֿאהרען. — אלעס איז געווען אומזיסט. — לאמיר פֿאהרען אהיים!

— לאז קאפּיטאן פֿאררא.גוט אויסגעפֿינען דעם נאהענסטען וועג און לאמיר פֿאָה־רען אהיים.

— מיר האבען נאך איינינע הונדערט מייל נור ארומצופֿאהרען דיא וועלט, האט זיך דער פּראָפֿעסאר אריינגעמישט, לאמיר שוין אפּפֿאהרען דיא פּאר הונ־דערט מייל, וועלען מיר וועניגסטענס קענען זאגען, אז מיר האבען געמאכט א רייזע ארום דער וועלט.

— דער פּראָפֿעסאר האט רעכט. מיר קענען פֿאהרען קיין טשילי אין זיד אמעריקא. מיר וועלען דערמיט ניט אנלעגען פֿיעל וועג און עס וועט הייסען, אז אויפֿ׳ן 37טען גראַד זיינען מיר ארומגעפֿאהרען דיא גאַנצע ערד.

קיינער איז ניט געווען דאגעגען. זיי זיינען צוואר געפֿאהרען וועגען א גאַנץ אנדערן צוועק, אזוי וויא אבער זיי האבען זייער צוועק ניט דערגרייכט, שאדעט דאך ניט, מען זאל פֿאהרען נאך א פּאר הונדערט מייל, אום יעדער זאל דער נאך קענען זאגען: איך האב געמאכט א רייזע ארום דער וועלט.

קאפּיטאן פֿאררא.גוט האט באלד געהייסען אויסדרעהן דעם „דונקאַן“ אויפֿ׳ן וועג קיין טשילי. אלע זיינען געווארען טרויעריג און האבען אראפּגעלאזען דיא קעפּ. — פֿאהרען אהיים האט געוויס יעדער געוואלט, אבער מיט קאפּיטאן גראנט, ניט אליין.

דיא מאטראזען האבען אויסגעפֿיהרט דעם בעפֿעהל פֿון זייער קאפּיטאן. דער „דונקאַן“ איז געשוואומען גאנץ לוסטיג אויף דיא שטילע וואַסערן פֿון׳ם שטילען וועלט מעער. באלד זיינען דיא בערג פֿון ניי זעעלאנד פֿערשוואונדען און דער „דונקאַן“ מיט זיינע רייזענדע איז ווידער געווען אליין אויפֿ׳ן וועלט מעער.

דעם ערשטען טאג האט מען קיינעם ניט געזעהן אויפֿ׳ן דעק. אלע זיינען געווען זעהר מיעד און יעדער איז געשלאָפֿען אין זיין קאיוטע. דעם אנדערן טאג אבער, דעם דריטען, ווען אלע האבען זיך שוין אויסגערוהט און איבער געטהאן האט מען ערשט געזעהן, וויא אומעטיג און וויא טרויעריג אלע זיינען. — ווען זיי זיינען געפֿאהרען קיין אויסטראליען פֿלעגט ליידי העלענא, דער מאיאר און דער פּראָפֿעסאר גאַנצע טעג איבערזיצען אויפֿ׳ן דעק, רעדען, פּלוידערן, לאַכען, שפּאַסען. יעצט זיינען אלע געווען שטיל, גלייך וויא זיי וואלטען געווען ברוגז איינער אויפֿ׳ן אנדערן.

זאגאר דער פֿריהליכער פּראָפֿעסאר איז געווען שטיל און רוהיג. מען פֿלעגט אים זעלטען זעהן אויפֿ׳ן דעק און ווען ער פֿלעגט זיך שוין יא אמאל ווייזען,

פֿלעגט עס זיין נור אויף א קורצע צייט. ער פֿלעגט שטילערהייט בעגריסען ליידי העלענא און פֿלעגט באלד אנטלויפֿען אין זיין קאיוטע. דער מאיאר איז שטענדיג געווען א שווייגער. ער האט יעצט נאך מעהר געשוויעגען.

יעדער האט געפֿיהלט, אז ער האט געמאכט א לאנגע און שווערע רייזע, האט געליטען הונגער און דורשט, איז געווען אין דיא גרעסטע געפֿאהרען און וואס איז געווארען דערפֿון? — גאר נישט!

עס איז דא א מענש אויפֿ'ן שיף, וועלכער וואלט געקענט עפעס זאגען, וועלכער וויים פֿונ'ם צוועק פֿון זייער רייזע און וועלכער וואלט זיי געקענט פֿיהרען צו זייער ציעל. — ער שווייגט אבער. ער וויל ניט זאגען. — ער איז שטום!

דיא קלוגע ליידי העלענא האט עס אלעס געזעהן. זיא האט גוט בעמערקט, וויא איהר מאן איז טרויעריג און אונמוטהיג, וואס אלע זיינע בעמיהונגען זיינען געווען אומזיסט. זיא האט זעהר גוט פֿערשטאנען, אז אייערטאן וויים, וואו קאפיטאן גראנט געפֿינט זיך. ער וויל עס אבער ניט זאגען. זיא האט דאהער בעשלאסען, זיא זאל רעדען מיט אייערטאנען, זיא זאל פּראבירען פֿון איהם ארויסקריעגען זיין געהיימניס. זיא האט גאנץ ריכטיג בערעכענט, אז דער ווילדעסטער מענש מוז נאכגעבען דיא ביטען פֿון א שעהנער און קלוגער פֿרוי. זיא האט דאהער געבעטען לארד גלענארוואן, ער זאל איהר ערלויבען, זיא זאל אויספֿרעגען אייערטאנען. איהם נעהמען אויפֿ'ן דאפּראס, וויא מען זאגט אין רוסלאנד.

לארד גלענארוואן האט עס איהר ערלויבט.

דעם אנדערן טאג האט ער געהייסען, אז מען זאל ברענגען אייערטאנען אין איהר צימער. ליידי העלענא האט פֿערלאנגט, אז ווען זיא וועט רעדען מיט אייערטאנען, זאל זיך קיינער ניט געפֿינען אין דער קאיוטע אויסער זיא און מערי גראנט. זיא האט ריכטיג בערעכענט, אז דאס יונגע מעדכען וועט איהם אנהויבען צו בעטען און צו וויינען פֿאר איהם, וועט זיא דאך רידהרען דאס הערץ פֿון דיעזען ווילדען און פֿערדארבענעם מענשען.

ליידי העלענא און מערי גראנט האבען פֿערבראכט מיט אייערטאנען צוויי שטונדען. וואס זיי האבען גערעדט מיט איהם און וואס ער האט זיי געענטפֿערט האט קיינער ניט געוואוסט. זיי האבען ניט געוואלט זאגען און קיינער האט זיי מעהר ניט נעפֿרעגט.

ווען דיא צוויי שטונדען האבען זיך געענדיגט און ליידי העלענא האט אנגעקלונגען, אז דיא מאטראזען זאלען קומען נעהמען אייערטאנען און איהם פֿיהרען צוריק אין זיין געפֿענגניס, האבען דיא מאטראזען דערזעהן, אז ליידי העלענא איז זעהר טרויעריג. זיי האבען פֿערשטאנען, אז ער האט איהר אויך גאר נישט געוואלט זאגען. דאס האט זיי זעהר פֿערדראסען. ווען זיי האבען ארויפֿגעפֿיהרט אייערטאנען אויפֿ'ן פֿארדעק, האבען זיי אנגעהויבען איהם צו דראהען. זיי האבען זאגאר געוואלט איהם שלאגען. לארד גלענארוואן און דער קאפּיטאן האבען זיך געמוזט אריינמישען און אפּהאלטען דיא מאטראזען, זיי זאלען איהם ניט שלאגען.

לײדי העלענא איז ניט געװען אזא פרױ, זיא זאל זיך אזױ גיך אפזאגען פון איהר פּלאן. זיא האט זיך אײנמאל אונטערגענומען ארױסצוציהען בײ אײער־טאַן זײן געהײמנים און זיא האט עס געװאלט דורכזעצען.

דעם אנדערן טאג איז זיא גאנץ אלײן געגאנגען אין דער קאיוטע, װאו אײערטאן איז געזעסען ארעסטירט. זיא האט מיט איהם פערבראכט א לאנגע צײט. װען זיא איז ארױסגעגאנגען פון איהם, האט זיא לארד גלענארװאן גע־פרעגט:

— האט ער דיר עפּעס געזאגט?

— נײן, ער האט מיר גאר נישט געזאגט.

— אלזא, איז אלעס פערלארען? מען קען פון איהם גאר ניט ארױס־קריגען?

— איך האב אױף איהם אזױ פיעל געװירקט, אז ער װיל דיך זעהן, אבער דיך אלײן, קײן אנדערן. נור מיט דיר װיל ער רעדען.

— אלזא, איז עס דיר דאך געלונגען צו ריהרען דיזען שטײנערנעם מענ־שען? האט לארד גלענארװאן אױסגערופען מיט פרײד.

— איך מײן, אז עס איז מיר ענדליך דאך געלונגען, האט לײדי העלענא געענטפערט רוהיג.

— האסט דוא איהם עפּעס צוגעזאגט, װען ער װעט אױסזאגען אלעס, װאס ער װײס?

— איך האב איהם צוגעזאגט, אז מיר װעלען טהאן אלעס מעגליכע אום צו ערלײכטערן זײן שטראפע, װען ער װעט אױפריכטיג זיך מודה זײן און אלעס דערצעהלען.

— זאל איך איהם הײסען ברענגען צו מיר, אדער זאל איך ארױפגעהן צו איהם?

— דוא מעגסט הײסען איהם ברענגען צו דיר, אבער קײן מענש טאר ניט זײן דערבײ. ער װיל רעדען נור מיט דיר אלײן.

לארד גלענארװאן איז געגאנגען אין זײן קאיוטע און האט באלד געהײסען ברענגען אײערטאנען צו זיך.

19טעס קאפּיטעל.

אײערטאן זאגט אלעס אױס.

מען האט באלד געבראכט אײערטאנען אין לארד גלענארװאנס קאיוטע. אלע זײנען ארױסגעגאנגען. לארד גלענארװאן איז געבליעבען מיט איהם אלײן.

— אײערטאן, דוא האסט געװאלט רעדען מיט מיר? האט ער איהם גע־פרעגט.

— יא, מילארד.

— װילסט דוא אז קײנער זאל ניט זײן דערבײ, װען מיר װעלען רעדען?

— איך װיל עס, אבער עס װעט מיך ניט שאדען, װען דער מאיאר און דער פּראפעסאר — נור זײ בײדע — זאלען אױך זײן דערבײ.

— אלזא, זאל איך זיי רופֿען?

— יא, מילארד.

איירטאן האט יעצט גערעדט גאנץ רוהיג און געפֿאסט. לארד גלענארוואן האט באלד געשיקט רופֿען דעם מאַיאָר און דעם פּראָפֿעסאר. זיי זיינען באלד געקומען און האבען זיך געזעצט לעבען לארד גלענארוואן.

— יעצט, איירטאן, זאג, וואס דוא האסט אונז צו זאגען. מיר וועלען דיך אויסהערען.

איירטאן האט געטראכט איינינע מינוט. גלייך וויא ער וואלט זיך עפּעס איבערלעגט, און האט דאן געזאגט.

— עס איז איינגעפֿיהרט אין דער וועלט, אז ווען צוויי מענשען שליעסען אפּ א קאנטראַקט, זאלען זיי עס טהאן פֿאר עדות. איך האב געבעטען, אז דער מאַיאָר און דער פּראָפֿעסאר זאלען זיין, ווען איך וועל מיט אייך רעדען, ווייל איך וויל, אז זיי זאלען זיין דיא עדות. איך וויל מיט אייך מאכען א געשעפֿט.

לארד גלענארוואן האט זיך אביסעל פֿערטראַכט. עס איז איהם פֿארגעקומען רעכט זאנדערבאר, אז ער זאל מאכען א געשעפֿט מיט איירטאנען און זאל מיט איהם אפּשליעסען א קאנטראַקט פֿאר עדות. ער האט אבער זעהר געוואלט וויסען עפּעס איבער קאפּיטאן גראנט און האט געמוזט נאכגעבען.

— וואס פֿאר א געשעפֿט ווילסט דוא מיט מיר מאכען? האט ער געפֿרעגט.

— איהר ווילט פֿון מיר ערהאלטען געוויסע נאכריכטען, וועלכע זיינען אייך ניצליך, האט איירטאן געענטפֿערט גאנץ רוהיג, — איך וויל פֿון אייך ערהאלטען געוויסע בעדינגונגען, וועלכע זיינען פֿאר מיר ניצליך. איך האב סחורה, איהר האט געלד. אלזא קענען מיר מאכען א געשעפֿט. ווילט איהר דארויף איינגעהן?

— וואס פֿאר א נאכריכטען האט איהר? האט דער פּראָפֿעסאר אויסגערופֿען.

— ניין, פּאגאנעל, האט לארד גלענארוואן געזאגט, ניט דאס וויל איך פֿרעגען. איך וויל איהם פֿרעגען, וואס פֿאר א בעדינגונגען ער פֿערלאנגט פֿון מיר?

איירטאן האט זיך פֿערנייגט, אלס א צייכען, אז לארד גלענארוואן האט איהם פֿערשטאנען.

— איך וועל אייך באלד ערקלערן מיינע בעדינגונגען, האט ער געזאגט. — האט איהר זיך ענטשלאסען מיך איבערצוגעבען אין דיא הענד פֿון דער ענגלישער פּאליציי?

— געוויס! וואס דען זאל איך טהאן מיט דיר?

— איך זאג ניט, אז איהר זייט אונגערעכט. איך פֿרעג נור, אויב איהר וועט זיך ענטשליעסען מיך ארויסצולאזען פֿריי?

לארד גלענארוואן האט ניט געוואוסט וואס צו ענטפֿערן אויף דיעזע זאנדערבארע פֿראגע. עס איז געוועזן דייטליך, אז איירטאן וויל זאגען אלעס, ווען מען וועט איהם אפּלאזען. — וואס טהוט מען אלזא? אפּלאזען אזא מערדער און אזא רויבער, ער זאל ווייטער אומגליקליך מאכען מענשען, האט לארד גלענארוואן איך ניט געוואלט. אבער קאפּיטאן גראנט? דער צוועק פֿון זיין רייזע?

— איך קען דיך ניט אפלאזען, אייערטאן! האט לארד גלענארוואן ענדליך געענטפערט.

— איך פערלאנג עס אויך ניט פון איך, האט אייערטאן געענטפערט שטאָלץ.

— אלזא, וואס דען פערלאנגסט דוא?

— קען מען דען ניט אויסגעפינען א מיטעלוועג? — איך זאל ניט הענגען אויף דער תליה און איהר זאלט מיך דאך ניט אפלאזען?

— דאס פערשטעה איך שוין ניט, אייערטאן, האט לארד גלענארוואן געזאגט. ערקלער מיר דייטליכער.

— איך מיין, אז מיר קענען מאכען אזא געשעפט. איך וועל אייך זאגען אלעס, וואס איך ווייס און איהר וועט מיך אראפלאזען אויף איינע פון די קליינע אינזלען אין שטילען וועלט מעער. איהר וועט מיר געבען אלע נייטיגע זאכען אויף א קורצע צייט. איך וועל דארט לעבען, וויא איך וועל קענען. — מעגליך, אז איך וועל דארט בעסער ווערן. —

דיעזער פערשלאג האט אביסעל איבערראַשט לארד גלענארוואן. ער האט געקוקט צום מאיאר און צום פראפעסאר, ער האט געפרעגט מיט די אויגען זייער ראטה.

אזוי זיינען פערגאנגען אייניגע מינוט. ענדליך האט ער געזאגט:

— ווערסט דוא מיר אבער אלעס זאגען איבער קאפיטאן גראנט?

— יא, מילארד, איך וועל אייך זאגען אלעס, וואס איך ווייס פון קאפיטאן גראנט און די „בריטאַניא“.

— די פולע וואהרהייט?

— אלעס וואס איך ווייס.

— מיט וואס וועל איך אבער זיין גאראנטירט, אז דוא וועסט מיר אויסזאגען די גאנצע וואהרהייט?

— איך פערשטעה זעהר גוט, אז עס איז אייך ניט לייכט צו גלויבען א פערברעכער. איהר ווילט האבען א גאראנטיע. — וואס פאר א גאראנטיע אבער קען איך אייך געבען? איך האב דאך גאר נישט. ענטוועדער איהר מוזט מיר גלויבען אויפ'ן ווארט, אדער מיר קענען קיין געשעפט ניט מאכען.

לארד גלענארוואן האט געטראכט א פאר אויגענבליקע און האט ענדליך געזאגט:

— גוט, אייערטאן! איך גלויב דיר אויפ'ן ווארט.

— איהר מעגט מיר גלויבען, מילארד. איהר קענט דאך מיך האבען שטענדיג אין די הענד. איהר קענט דאך נעהמען אייער ווארט צוריק, ווען איהר וועט געוואהר ווערן, אז איך האב אייך אפגענארט.

— וויא קען איך עס?

— גאנץ איינפאַך. איהר וועט דאך וויסען, אויף וואס פאר אן אינזעל איהר וועט מיך לאזען. קוים איהר וועט זיך איבערצייגען, אז איך האב אייך אפגענארט,

קענט איהר קומען, מיך נעהמען פון'ם אינזעל און מיך איבערגעבען אין די הענד פון דער ענגלישער פאליציי.

עס איז געווען דייטליך, אז אייערטאן מיינט עס גאנץ ערנסט. לארד גלענארוואן און זיינע פריינד האבען יעצט געזעהן, אז זיי האבען פאר זיך א גאנץ קלוגען מענשען, וועלכער האט זיך אלעס גוט איבערלעגט און ווייס, וואס צו ענטפערן און וויא אזוי צו ענטפערן אויף יעדע פראגע. ער האט זעהר געוואלט, אז מען זאל צו איהם האבען עפעס מעהר צו טרויען.

— מיינע הערען, האט ער ווייטער געזאגט, איך וויל אייך איבערצייגען, אז איך מיין ניט קיין חכמות. איך וויל שפיעלען מיט אייך מיט אפענע קארטען. איך וויל אייך ניט אפנארען און מיין אייך ניט אפצונארען. איך וויל אייך געבען א בעוויז, אז איך מיין עס גאנץ ערנסט מיט אייך.

— וואס איז דער בעוויז?

— איך האב נאך ניט אייער ווארט, אז איהר וועט מיך אפלאזען אויף אן אינזעל, און דענאך זאג איך אייך שוין, אז איך ווייס זעהר ווייניג איבער קאפיטאן גראנט.

— זעהר ווייניג? האט אויסגערופען לארד גלענארוואן.

— יא, זעהר ווייניג, האט אייערטאן געזאגט. איך קען אייך נור דערצעהלען, וואס מיט מיר האט פאסירט. איך קען אייך נור זאגען, וויא איך בין אוועקגעגאנגען פון דער „בריטאניא". איך קען אייך ניט פערזיכערן, אז פון מיינע רעד וועט איהר אויסגעפינען, וואו קאפיטאן גראנט געפינט זיך יעצט.

לארד גלענארוואן און זיינע פריינד זיינען געווארען זעהר טרויעריג. אלזא, קען מען פון איהם אויך גאר ניט וויסען! איז זייער מיה אויך דא אומזיסט. — זיי האבען געהאפט און ערווארטעט, אז דא וועלען זיי שוין אלעס געוואהר ווערן און פלוצלונג זאגט אייערטאן אליין, אז ער ווייס זעהר ווייניג. דענאך זיינען זיי געווען צופריעדען, וואס אייערטאן האט גערעדט אזוי פריי און אזוי אפענהערציג.

— איך זאג אייך פאראויס, אז דאס געשעפט, וואס איך מאך מיט אייך, איז פאר מיר מעהר קאנוועניענד, וויא פאר אייך, האט אייערטאן ווייטער געזאגט.

— עס מאכט ניט אויס, האט לארד גלענארוואן געענטפערט. איך נעהם אן אייער פארשלאג. דאס געשעפט איז געמאכט. איך גיב אייך מיין ווארט, אז איך וועל אייך אראפלאזען אויף איינע פון דיא ניט בעוואינטע אינזלען אויפ'ן שטילען וועלט מעער.

— גוט! אפגעמאכט! האט אייערטאן געזאגט קאלטבלוטיג.

ער איז דערביי געבליעבען אזוי רוהיג, גלייך וויא ניט איהם מיינט מען עס. גלייך וויא ער וואלט געמאכט א געשעפט ניט פון זיינעט וועגען, זאנדערן פון אנאנדערנס וועגען. לארד גלענארוואן מיט זיינע פריינד האבען געמוזט צוגעבען, אז אייערטאן איז א זאנדערבארער מענש. ער איז קיין געוועהנליכער מערדער און רויבער. עפעס איז מיט איהם.

— יעצט, מיינע העררען, פרעגט מיך, איך וועל אייך אנטווארטען, האט זיך אייערטאן געווענדעט צו זיי.

— מיר האבען דיך ניט וואס צו פרעגען, האט לארד גלענארוואן געזאגט. דערצעהל אונז אלעס, וואס דוא ווייסט פון דער „בריטאניא“ און פון קאפיטאן גראנט.

— מיינע העררען, האט אייערטאן אנגעהויבען זיין ערצעהלונג, — איך בין ווירקליך טאמאס אייערטאן, אן אפיציער פון דער „בריטאניא“. דעם 12טען מערץ 1861 בין איך ארויסגעפאהרען מיט קאפיטאן גראנט פון גלאזגא. פיער־צעהן מאנאטע נאך אנאנדער זיינען מיר ארומגעפאהרען אויפ'ן שטילען מעער. קאפיטאן גראנט האט געזוכט אן אינזעל, וואו ער זאל זיך קענען בעזעצען און גרינדען א קאלאניע פון שאטלענדער. ער איז א זאנדערבארער מענש. ער איז אים שטאנד אויסצופיהרען גרויסע פלאנען און שווערע אונטערנעהמונגען. ער וואגט זעהר פיעל. ער איז זעהר הארטנעקיג (א גרויסער עקשן). איך בין אפט ניט געווען איינפערשטאנדען מיט זיינע מיינונגען. צווישען אונז זיינען אפט פאר־געקומען שטרייטיגקייטען. ער האט אן אייזערנעם כאראקטער און וויל זיך פאר קיינעם ניט בויגען. איך בין אויך געווען זעהר הארטנעקיג און האב מיך ניט געוואלט אונטערגעבען. צווישען אונז זיינען פארגעקומען אונאנגעהמליכקייטען און קריגערייען.

איך האב ענדליך געוואלט צוציהען אלע מאטראזען צו מיר. איך האב גע־וואלט צונעהמען ביי איהם זיין שיף און אליין ווערן קאפיטאן. אויב איך האב רעכט געטהאן אדער ניט, איז אנאנדער פראגע. איך רעד יעצט ניט דערפון. איך האב געוואלט אנמאכען א רעוואלוציאן אויף זיין שיף. קאפיטאן גראנט איז דער־פון געוואהר געווארען, ער האט מיך ארעסטירט און דעם 8טען אפריל 1862 האט ער מיך ארויסגעזעצט אין אויסטראליען.

— דעם 8טען אפריל 1862 ? האט דער מאיאר איבערגעפרעגט. אלזא, איז דאס געווען נאך איידער ער איז געווען אין טשילי ? דיא לעצטע נאכריכטען, וואס מיר האבען פון איהם זיינען פון 7טען יוני 1862.

— אזוי איז עס, האט אייערטאן געענטפערט רוהיג. איך האב אייך צוואר געזאגט, אז איך בין געווען מיט איהם אין טשילי, ווען איהר האט מיך צום ערשטען מאל בעגעגענט אויף דער פארם פון'ם אירלענדער מאאר אין אויסטרא־ליען. דאס אבער איז געווען א ליעגען. איך בין עס פון אייך געוואהר געווארען. איך האב מיך צוגעהערט, וואס איהר האט דערצעהלט.

יעצט האבען אלע איינגעזעהן, אז אייערטאן מיינט עס גאנץ ערנסט און דערצעהלט אלעס, וואס ער ווייס.

— דערצעהל ווייטער, אייערטאן, האט לארד גלענארוואן געזאגט.

— קאפיטאן גראנט האט מיך ארויסגעזעצט אין אויסטראליען און איז זיך אוועקגעפאהרען. איך בין געווען אליין אין א וויסטער געגענד. דאס ביסעל

פראוויאַנט, וואס ער האט מיר געגעבען, האט זיך באַלד אויסגעלאָזען. איך האב געלעבט, וויא א ווילדעס טהיער אין דיא וועלדער פֿון אויסטראַליען.

איין מאל האב איך געטראָפֿען אין וואלד א באַנדע אנטלאָפֿענע ארעסטאַנ־טען. זיי האבען מיך אויפגענומען און אין א קורצע צייט בין איך געווארען זייער אנפֿיהרער, זייער קאפיטאן, אונטערן נאמען בען דשאנס. איהר וועט מיר ערלוי־בען, איך זאל אייך ניט דערצעהלען, וואס איך מיט מיין באנדע האבען געטהאן. עס האט פֿאר אייך קיין אינטערעס ניט.

צוויי מאנאטע, איידער איהר זייט געקומען קיין אויסטראליען, בין איך אריינגעטרעטען אלס ארבייטער צום אירלענדער, וואו איהר האט מיך געטראָפֿען. מיין הויפטצוועק איז געוועזן, איך זאל קריגען א שיף און זאל מיט איהר אוועק־פֿאהרען מיט מיין באנדע. דיא פֿארם פֿון אירלענדער ליעגט גאנץ נאהענט לעבען מעער. דער צופֿאל קען אהין צוברענגען א שיף. — ער האט אייך צוגעבראכט מיטן „דונקאן“. איהר זייט געזעסען ביים אירלענדער און האט אליין אלעס דער־צעהלט. איך האב עס אויסגעהערט און האב מיך בענוצט דערמיט. איך האב געז־זעהן, אז אזא שיף, וויא דער „דונקאן“, איז שווער צו קריגען און איך האב מיך ענטשלאסען צו צונעהמען ביי אייך דעם „דונקאן“. ער איז אבער געווען בעשע־דיגט, מען האט איהם גערארפֿט רעפארירען. איך האב אייך געראטהען, איהר זאלט איהם שיקען קיין מעלבורן, מען זאל איהם דארט אויסבעסערן.

דערווייל האב איך אייך ארומגעפֿיהרט אין אויסטראַליען. צום אונגליק, האט מיין באנדע בעגאנגען אן נוצלאָזעס פֿערברעכען, וואס זיא האט צונומען דיא בריק ביי קעמדען ברידש און דער צוג איז אריין אין וואסער. וואלט איך ניט געווען ביי אייך, וואלט איך עס ניט דערלאזען.

איך האב אייך געפֿיהרט אלץ ווייטער און ווייטער. איך האב פֿערגיפֿטעט אייערע פֿערד און אייערע אָקסען. איך האב אריינגעפֿיהרט אייער וואגאן אין א זומפ לעבען סנאָאי ריווער. — אבער צו וואס דערצעהל איך עס אייך? איהר ווייסט עס אליין. איהר ווייסט אלעס, וואס איז שפעטער געשעהן. איהר ווייסט, אז ווען דער פראָפֿעסאר זאל ניט געוועזן מאכען אזא גראבען פֿעהלער, וואלט איך יעצט געווען דער העררר פֿון׳ם „דונקאַן“, ניט איהר.

דאס, מיינע העררען, איז אין קורצע ווערטער מיין געשיכטע. איך ווייס, אז זיא קען אייך וועניג ניצען אום צו געפֿינען קאפיטאן גראנט. איך האב דאך אייך פֿריהער געזאגט, אז ביי דעם געשעפֿט, וואס מיר מאכען, וועל איך מעהר געווינען פֿון אייך.

אייערטאן האט צוגעפֿעלגט דיא הענד אויף דער ברוסט און האט גע־שוויגען. לארד גלענארוואן און זיינע קאמעראדען האבען אויך געשוויגען. אייערטאן האט זיי שוין אלעס דערצעהלט. וויא עס ווייזט אויס, האט ער געזאגט דיא וואהרהייט. — וואס האבען זיי אבער דערפֿון? וועגען קאפיטאן גראנט האט ער זיי געזאגט זעהר וועניג. ער האט זיי פֿריהער געזאגט, אז ער ווייס זעהר וועניג, וויא אזוי דיא בריטאניא איז אונטערגעגאנגען.

דער מאיאר איז געווען דער ערשטער, וועלכער איז געקומען צו זיך און האט איהם געפרעגט:

— ביסט דוא זיכער, אייערטאן, אז דעם 8טען אפריל האט דיך קאפיטאן גראנט ארויסגעזעצט אין אויסטראליען?

— געוויס, בין איך זיכער.

— ווייסט דוא ניט, וואס פאר א פלאנען קאפיטאן גראנט האט דאמאלס געמאכט? ווייסט דוא ניט, וואו ער האט געוואלט גרינדען א קאלאניע?

— אויף געוויס ווייס איך עס ניט. איך קען אייך נור זאגען, וואס איך האב געהערט פון איהם און וואס איך מיין, אז ער האט געוואלט טהאן.

— זאג אונז, אייערטאן, האט לארד גלענארוואן געבעטען. זאג אונז אלעס, וואס דוא ווייסט פון איהם. — א ווארט, א ווינק קען אונז פיהרען צום ציעל.

— איך קען אייך נור זאגען, אז קאפיטאן גראנט האט גערעכענט צו בעזוכען ניי זעעלאנד. דעם 8טען אפריל האט ער מיך ארויסגעזעצט אין אויסטראליען. דעם 7טען יוני איז ער געווען אין קאלאאָ אין טשילי. עס איז זעהר מעגליך, אז פון דארט איז ער געפאהרען קיין ניי זעעלאנד.

— איך מיין אויך אזוי! האט דער פראפעסאר אויסגערופען.

— אבער אין דיא בריעף, וועלכע מיר האבען געפונען אין פלאש איז ניטא איין ווארט, וועלכעס זאל ווייזען, אז ער איז געפאהרען קיין ניי זעעלאנד, האט לארד גלענארוואן געזאגט פערטראכט.

— ליידער, דאס ווייס איך ניט און קען איך גאר ניט זאגען, האט זיך אייערטאן אפגערופען.

אלע האבען ווידער געשוויעגען אייניגע מינוט.

— אלזא, אייערטאן, דוא האסט געהאלטען ווארט און האסט אונז דערצעהלט אלעס, וואס דוא ווייסט פון קאפיטאן גראנט. איך וועל אויך האלטען מיין ווארט און וועל דיך אראפלאזען ערגעץ אויף אן אינזעל אין שטילען אצעאן.
— זאג מיר, אויף וואס פאר אן אינזעל ווילסט דוא, איך זאל דיך אראפלאזען?

— וואס מאכט עס מיר אויס? האט אייערטאן געענטפערט. יעדע אינזעל איז גוט פאר מיר.

— געה יעצט צוריק אין דיין קאיוטע, האט לארד גלענארוואן געזאגט. מיר וועלען שוין דא אויסגעפינען אן אינזעל, וואו מיר זאלען דיך אראפלאזען.

ער האט אנגעקלונגען. עס זיינען אריינגעקומען צוויי מאטראזען און האבען אוועקגעפיהרט אייערטאנען אין זיין קאיוטע.

— ער וואלט געקענט זיין א גוטער און ניצליכער מענש, דיעזער פערברעכער! האט אויפגערופען דער מאיאר, ווען מען האט אייערטאנען ארויסגעפיהרט.

— יא, האט לארד גלענארוואן מיטגעשטימט. ער איז א פעהיגער און א פיקטינער מענש, פון איהם וואלט געקענט ווערן א בעריהמטער רייזענדער, א

גרויסער ענטדעקער פון נייע געגענדען. — ליידער, האט ער פערוועגדעט וייגע פעהיגקייטען אויף שלעכטעס און בייזעס.

— וואס ווערט אבער דערפון ? האט דער מאיאר ווייטער געפרעגט. מיר וויסען נאך אלץ גאר ניט איבערן קאפיטאן גראנט.

— עס איז אומזיסט, האט לארד גלענארוואן געזאגט טרויעריג. מיר קענען איהם ניט געפינען. עס טהוט מיר הערצליך לייד פאר זיינע קינדער. ווער קען זיי זאגען, וואו זייער פאטער איז ?

— איך קען זיי זאגען ! האט דער פראפעסאר אויסגערופען. איך ווייס עס.

אלע האבען זיך אומגעקוקט צו איהם. דיא גאנצע צייט, וואס מען האט גערעדט מיט אייערטאנען, האט ער זיך צוגעהערט זעהר אויפמערקזאם און האט געשוויעגען. עס איז געוועזען דייטליך, אז ער קלערט עפעס.

— איהר, פראפעסאר? איהר ווייסט, וואו קאפיטאן גראנט איז און שווייגט? האט לארד גלענארוואן אויסגערופען.

— איך ווייס אזוי פיעל, וויא פיעל מען קען וויסען —

— פון וואס?

— פון דיא בריעף, וועלכע מען האט געפונען אין דער פלאש.

— דאן ווייסט איהר גאר נישט, האט דער מאיאר געזאגט און האט פערצויגען מיט דיא אקסלען.

— הערט מיך אויס פריהער, דערנאך וועט איהר מעגען פערציהען מיט דיא אקסלען און לאבען פון מיר, האט דער פראפעסאר געזאגט. — איך האב עס ביז אהער ניט געוואלט זאגען, ווייל איהר וואלט מיר ניט געגלויבט. אויסער דעם זיינען מיר שטענדיג געוועזען אין אזא לאגע, אז עס איז געוועזען נוצלאז צו רעדען. היינט אבער קען איך עס זאגען, ווייל אייערטאן האט אויך ארויסגעזאגט דיע־זעלבע מיינונג. —

— אז קאפיטאן גראנט האט געליטען שיפברוך לעבען ניי זעעלאנד?

— יא, מיינע הערען. יעצט האב איך דיא געלעגענהייט אייך צו ערקלערן, וויא אזוי איך האב געמאכט דעם מיאוס׳ען פעהלער, וועלכער האט אונז אלע גערעטעט דאס לעבען. דאמאלס ווען איהר האט מיך געפרעגט, האב איך אייך ניט געקענט ענטפערן, ווייל איך האב דערזעהן קאפיטאן גראנט׳ס קינדער. פאר זיי האב איך ניט געקענט רעדען. — יעצט אבער קען איך אייך אלעס ערקלערן.

ווען מיר זיינען געלעגען אין זומפ ניט ווייט פון סנאאי ריווער, האב איך געפונען א צייטונג, וועלכע ווערט ארויסגעגעבען אין ניי זעעלאנד. מיר איז באלד איינגעפאלען אין קאפ, אז דאס ווארט א ל א נ ד, וועלכעס שטעהט אין קאפיטאן גראנט׳ס בריעף, מיינט ניי זעעלאנד. דיא ענגלענדער שרייבען עס Zealand, דיא צוויי בוכשטאבען Ze זיינען אפגעווישט געווארען. עס איז געבליע־בען דאס ווארט a land.

ווען לארד גלענארוואן האט מיך געבעטען שרייבען דעם בריעף, בין איך געווען אזוי בעשעפטיגט מיט דיעזען געדאנק, אז איך האב שטענדיג וויעדער־

האלט „א ל א נ ד, א ל א נ ד ו“ איך האב ניט געהערט, וואס לארד גלענארוואן דיקטירט מיר. איך בין שוין דאמאלס געווען איבערצייגט, אז קאפיטאן גראנט געפינט זיך אין ניי זעעלאנד.

— עס קען זיין, האט לארד גלענארוואן געזאגט פערטראכט.

— ניט עס קען זיין. עס איז אזוי! האט דער פראפעסאר אויסגערופען. פערגעסט ניט, אז דאס ווארט a land געפינט זיך נור אין ענגלישען בריעף. אויף דיעזען בריעף האב איך מיך ביז דאמאלס ניט אומגעקוקט. ערשטענס, ווייל איך בין א פראנצויז און יעדער מענש, ער מעג זיין וויא געלערנט, פערשטעהט דאך בעסער זיין מוטער שפראכע, אלס יעדע אנדערע. צווייטענס, איז דער פראנצויזישער בריעף דייטליכער פון דיא איבעריגע. אלעס, וואס מיר האבען ביז אהער אויסגעפונען, איז געווען נור פון׳ם פראנצויזישען בריעף. דער דייטשער האט אונז נור געהאלפען אויסצוגעפינען דעם ריכטיגען דאטום.

— אבער, ליעבער, גוטער פראפעסאר! האט דער מאיאר אויסגערופען. איהר אליין האט דאך פריהער אנדערש ערקלערט דעם פראנצויזישען בריעף?

— וואס מען ווערט עלטער, ווערט מען קליגער, העדר מאיאר! האט דער פראפאסאר געענטפערט ערנסט. — איך פערשטעה נאך יעצט אויך ניט פיעלע ווערטער אין דעם פראנצויזישען בריעף, איך האב אבער דאך שוין א פאלשטענדיגע ערקלערונג פון׳ם בריעף.

— לאמיר הערן, האט לארד גלענארוואן זיך אפגערופען. לעזט אונז פאר דעם בריעף נאך אייער נייער ערקלערונג.

דער פראפעסאר האט ארויסגענומען אן אנגעשריעבענעם בייגעלע פאפיער און האט אנגעפאנגען צו לעזען:

„דעם 27טען יוני 1862 איז דיא שיף „בריטאניא“ מיט דריי מאסטען, וועלכע איז געפאהרען פון גלאזגא, אונטערגעגאנגען נאך לאנגע ליידען אדער „אגאניע“ (דאס ווארט פערשטעה איך נאך אלץ ניט.) אין דעם זידליכען וועלט מעער לעבען ניי זעעלאנד. צוויי מאטראזען און דער קאפיטאן זיינען ארויס אויפ׳ס לאנד. זיי געפינען זיך אין דער גרעסטער נויט. זיי האבען אריינגעווארפען אין וואסער דיעזען דאקומענט אויפ׳ן 37טען גראד. — — — קומט זיי העלפען, ווען ניט, זיינען זיי פערלארען.“

— דאס איז אלעס, וואס איך קען אייך זאגען איבערן בריעף, האט דער פראפעסאר ווייטער געזאגט, איך מיין, אז דאס מאל האב איך געטראפען.

אלע האבען געשוויגען. עס איז זעהר מעגליך, אז דער פראפעסאר האט דאס מאל ווירקליך געטראפען דעם וואהרען זינן פון׳ם בריעף. זיי האבען זיך שוין אבער אזוי פיעל מאל אפגענארט, אז זיי האבען שוין אליין ניט געוואוסט, וואס זיי זאלען גלויבען און וואס זיי זאלען ניט גלויבען. דאס ערשטע מאל האבען זיי געמיינט, אז דיא „בריטאניא“ איז אונטערגעגאנגען ניט ווייט פון פאטאגאניען. אלע זיינען געווען פעסט איבערצייגט, אז זיי האבען ריכטיג געטראפען דעם זינן פון׳ם בריעף. דערנאך האט זיך אויסגעוויזען, אז עס איז פאלש. דאן

האבען זיי גערעכענט, אז דיא „בריטאניא“ איז אונטערגעגאנגען לעבען אויסט־ראליען. אויך דיעזע מיינונג האט זיך דערנאך אויסגעוויעזען אלס ניט ריכטיג. וויא קען מען יעצט זאגען, אז דיא ערקלערונג פֿון׳ם פּראָפֿעסאר איז שוין ריכטיג?

עס זיינען פֿערגאנגען אייניגע מינוט אין טיעפֿען שווייגען.

— זאגט מיר, הערר פּראָפֿעסאר, האט ענדליך לארד גלענארוואן געפֿרעגט, פֿארוואס האט איהר געהאלטען דיעזע ערקלערונג ביי אייך אלס געהיימניס אזא לאנגע צייט? — וויא עס־ווייזט אוים, זיינען שוין באלד צוויי מאנאטע פֿאראיבער זייט איהר האט אזוי ערקלערט אייער בריעף.

— אוים צוויי אורזאכען, האט דער פּראָפֿעסאר געענטפֿערט. ערשטענס, האב איך ניט געוואלט אייך אויפֿרעגען מיט נייע האפֿנונגען. עס איז זעהר א שלעכטע זאך, ווען יעדעס מאל קומט ארוים א נייע האפֿנונג און זיא צוקריעכט זיך אין רויך. — צווייטענס, האט דער צופֿאל געוואלט, אז מיר זאלען פֿאהרען קיין ניי זעעלאנד. איך האב גערעכענט, אז מיר וועלען־קומען קיין אקלענד, דיא הויפּט שטאדט פֿון ניי זעעלאנד, דארט וועלען מיר אלעס געוואהר ווערן. ליידער, האט זיך עס אנדערש אויסגעלאזען. איך דארף אייך ניט דערצעהלען, וויא אזוי מיר האבען פֿערבראכט אונזער צייט אין ניי זעעלאנד.

— ווארום האט איהר אבער געשוויעגען, זייט מיר זיינען צוריקגעקומען אויפֿ׳ן „דונקאן“?

— צו וואס זאל איך געוועז רעדען? וואס וואלט געווארען פֿון מיין רעדען? מיר האבען שוין געהאט א גוטע געלעגענהייט זיך צו בעקענען מיט ניי זעעלאנד און מיט דיא דזשענטעל לייט, דיא מאַארי. מיר ווייסען שוין גאנץ גוט, וואס מען קען ערווארטען פֿון א דזשענטעלמען, וויא קאַאי־קומו און קאַראַ־טעטע.

— אלזא, מיינט איהר? —

— אלזא, מיין איך, אז העכסטענס קענען מיר געפֿינען אין ניי זעעלאנד א שפּור פֿון דער „בריטאַניא“. מעגליך, אז מיר וועלען קענען אויסגעפֿינען אייניגע זאכען, וועלכע האבען געהערט צו קאפּיטאַן גראנט. איהם אליין אבער מיט זיינע מאטראָזען וועלען מיר שוין ניט געפֿינען.

שטילער און שטילער האט דער פּראָפֿעסאר ארויסגעזאָגט דיא לעצטע ווערטער. לארד גלענארוואן איז געווארען טרויעריג. דער מאיאר איז שטענדיג געוועז זעהר ערנסט. זיי האבען יעצט זיך איבערצייגט, אז זייער מיה איז ווירק־ליך געוועז אומזיסט. — קאפּיטאַן גראנט איז אומגעקומען אין ניי זעעלאנד. — דיא מאַארי האבען איהם אויפֿגעפֿרעסען.

— מיינע פריינד! האט ענדליך געזאגט לארד גלענארוואן, קיינער פֿון אייך זאל ניט זאגען קיין ווארט פֿון אלעמען, וואס מיר האבען דא גערעדט. — וואצו זאלען מיר בעטריגען דיא ארימע קינדער? — לאזען זיי זיך טרייסטען מיט דער האפֿנונג, אז זייער פֿאטער לעבט נאך.

20טעס קאפיטעל.

א געשריי ביי נאכט.

לארד גלענארוואן און זיינע פריינד זיינען ארויפגעגאנגען אויפ'ן דעק און האבען דערצעהלט אלעמען אין קורצע ווערטער, וואס זיי האבען ערפאהרען פון אייערטאן. קאפיטאן פאררעגוט און זיינע מאטראזען זיינען געווארען זעהר טרויעריג איבער דיעזע נאכריכט. יעדער האט געהאפט, אז פון אייערטאנען וועט מען שוין אלעס וויסען, אבער אויך דיעזע האפנונג האט זיי אפגענארט.

דער „דונקאן" איז אונטערדעסען געגאנגען זיין וועג. דאס וועטער איז געווען שעהן אוןווארם. אלע האבען פערבראכט די טעג און די נעכט אויפ'ן דעק.

קאפיטאן פאררעגוט און דער פראפעסאר האבען גענומען זייערע לאנדקארטען און מעער-קארטען און האבען אנגעהויבען צו זוכען אן אינזעל, וואו מען זאל אייערטאנען ארופלאזען. עס זיינען געווען זעהר פיעלע אינזלען אויף זייער וועג. די פראגע אבער איז געווען, מען זאל אויסזוכען אזא אינזעל, וועלכע איז ווייט פון יעדעס לאנד און וואו עס קומען זעהר זעלטען שיפען. זיי האבען געוואלט, אז אזא געפעהרליכער פערברעכער זאל מעהר ניט שאדען קיינעם.

דאס איז געווען א שווערע אויפגאבע. אין היינטיגער צייט, ווען טויזענדע שיפען פאהרען ארום אויף אלע מעערן, איז ניט אזוי לייכט אויסצוגעפינען אזא אינזעל, צו וועלכער קיין שיף זאל ניט צו קומען.

ענדליך האט דער פראפעסאר דאך אויסגעפונען א קליין אינזעל מיט'ן נאמען „מאריא טהערעזא". דיעזע אינזעל האט געהאט אלע מעלות, וואס זיי האבען גדארפט. זיא איז 3,500 מייל ווייט פון אמעריקא, 1,500 מייל ווייט פון ניי זעעלאנד. איינינע הונדערט מייל פון דיעזער אינזעל געפינט זיך צוואר א גאנצע גרופע קליינע אינזלען. זיי זיינען אבער אויך ניט בעוואינט.

מען האט גערופען לארד גלענארוואן און דעם מאיאר און מען האט איהם געוויעזען די אינזעל, אויף וועלכער, מען וויל ארופלאזען אייערטאנען.

— קומען אהין שיפען אמאל?

— ניין, האט קאפיטאן פאררעגוט געענטפערט. דיעזע אינזעל ליעגט אזוי ווייט פון יעדער וועג, אז קיין שיף האט דארט ניט וואס צו טהאן, אויסער ווען א שטורמווינד זאל זיא אהין פערווארפען.

— אלזא, לאמיר עס מעלדען אייערטאנען, האט לארד גלענארוואן געזאגט. איך האב איהם געגעבען מיין ווארט און איך וויל ניט זיין גרויזאם און שלעכט געגען איהם.

מען האט עס געזאגט אייערטאנען און ער האט געענטפערט, אז ער איז דערמיט צופריעדען. ער קען צוואר דיעזע אינזעל ניט. ער ווייס אבער, אז דאס קלימאט דארף דארט זיין ווארים און ער וועט דארט קענען לעבען.

קאפּיטאן פּארראגוט האט באלד געהייסען ענדערן דעם מארשרוט פון דונקאן און פאהרען צו דער אינזעל מאריא טהערעזא.

עס זיינען פערגאנגען צוויי טאג, אין וועלכע עס האט גאר נישט פּאַסירט. דאס מעער איז געווען רוהיג און דער „דונקאַן“ איז געפאהרען זעהר שנעל. אויפ'ן דריטען טאג פאר נאכט האט דער מאטראז, וואס שטעהט אויף דער וואך אויסגערופען:

— לאנד רעכטס!

אלע זיינען ארויסגעלאָפען אויפ'ן דעק און האבען געקוקט אויף דאס לאנד. דאס איז געווען די אינזעל „מאריא טהערעזאַ“, א לענגליך־פלאַכעס שטיק לאנד, אהן הויכע בערג און אהן גרויסע שטיינער. זיא האט אויסגעוויעזען, וויא א גרויסער וואל־פיש, וועלכער ליעגט זיך אויפ'ן וואסער און רוהט זיך אפּ נאך א זאַטען מיטאג. וויא נאהענט דיא אינזעל האט זיך אויסגעוויעזען, איז נאך געווען ביז צו איהר מעהר אלס פופציג מייל.

דיא זון איז אונטערגעגאנגען. קאפּיטאן פארראגוט האט ערקלערט, אז דאס מעער איז איהם אין דיעזער געגענד ניט בעקאנט און ער האט מורא צו צופאַהרען ביי נאכט צו אן אונבעקאנטער אינזעל. עס איז געבליעבען, אז ערשט מאָרגען אין דער פריה זאל ער זעהן, אויב מען קען צופאהרען נאהענט צו דער מאריא טהערעזאַ און ווען מען קען ניט, וועלען זיי אראפּשיקען אייערטאנען אויף א באָאַט.

אזוי וויא דאס וועטער איז געווען זעהר שעהן, האט ליידי העלענא געהייסען געבען דאס נאַכט עסען אויפ'ן דעק. עס איז געווארען פינסטערער און פינסטערער. אלע זיינען געזעסען אויפ'ן דעק, האבען געגעסען און גערעדט פון פערשיעדענע זאכען. פלוצלונג האט א מאטראז דערזעהן א רויך אויף דער „מאריא טהערעזא“. ער האט עס געוויעזען לארד גלענארוואן און קאפּיטאן פארראגוט.ביידע האבען גענומען זייערע טעלעסקאפּען און האבען געקוקט אויפ'ן רויך, פון וועלכען עס האט זיך באלד געוויעזען א פייער.

— זאל עס זיין א ווּלקאן, פּראָפעסאָר? האט לארד גלענארוואן געפרעגט.

— איך ווייס ניט, וואס דאס איז, האט דער פּראָפעסאר געענטפערט. דיא אינזעל מאריא טהערעזא איז נאך ניט אויסגעפארשט. קיין לאנד און קיין געאָגראַפישע געזעלשאַפט האט ניט געוואלט געבען א שיף, מען זאל זיא אויספאָרשען. זיא איז זעהר קליין און קיינער וויל ניט אויסגעבען קיין געלד זיא אויסצופארשען. מעגליך, אז אויף איהר געפינט זיך א פייערשפּייענדיגער באַרג.

— קענט איהר אונז עפּעס ניט זאגען איבער דיא אינזעל „מאריא טהערעזא“? האט לארד גלענארוואן געפרעגט דעם קאפּיטאן פארראגוט. — איך מיין, ווייסט איהר ניט, וויא אזוי מען קומט צו צו איהר?

— ליידער, ווייס איך ניט, האט פארראגוט געענטפערט. ווען דער פּראָפעסאר ווייס ניט און קען אייך ניט זאגען, אויב דארט איז דא א ווּלקאן, ווייס איך שוין געוויס ניט.

— וואלטען מיר ניט נעקענט יעצט צופאהרען אויף א באָאט צו איהר?

— ניין, מילארד, איך האב מורא צו ריסקירען, ביי נאכט צופאהרען צו אן אינזעל, וועלכע איך קען ניט.

אום ניין אוהר זיינען נאך אלע געשטאנען אויפ'ן דעק און האבען קיין אויג ניט אראפגעלאזען פון דער אינזעל. עס האט זיך ווידער געוויזען א רויך און א פייער.

— ווי עס ווייזט אויס, איז ווירקליך דא א פייערשפייענדער באַרג אויף דער אינזעל, האט דער פראפינסאר געזאגט. — זעהט, וויא דאס פייער שטעהט אלץ אויף איין ארט.

— ווען עס זאל זיין א וואולקאַן, האט זיך דער מאיאר אפגערופען, וואלט מען געדארפט הערן א רעש, וויא א דונער. איך קען ניט קיין געאגראפיע און וויים דאך, אז יעדער וואולקאן מוז דונערן.

— עס מאכט זיך א מאָל, אז א וואולקאן מאכט נור אן אילומינאַציאָן און ליאַרמט ניט, האט דער פראפעסאר געשפאַסט. דיא פייערשפייענדיגע בערג האַבען זייערע קאפריזען, וויא דיא מענשען. — זעהט נור, וואס פאר א קאַפריזען אונזער נייער וואולקאן האט. דאס פייער שטעהט ניט אויף איין ארט.

— זעהט! נאך א פייער! שוין גאר אויפ'ן ברעג! האט קאפיטאן פארראגוט אויסגערופען. — זעהט נור! עס בעוועגט זיך! עס ברענט אויף אן אנדער ארט. דער וואולקאן האט זאנדערבארע קאפריזען.

אלע האבען זיך צוגעקוקט. עס האט זיך ווירקליך געוויזען נאך א פייער און נאך א פייער. אט האט עס זיך אויסגעלאשען און אט האט עס ווידער אנגעהויבען צו פלאקערן.

— פיעללייכט וואינען מענשען אויף דיעזער אינזעל? האט לארד גלענארוואן געפרעגט דעם פראפעסאר.

— איך ווייס, אז אויף „מאריא טהערעזאַ“ וואינען קיין מענשען ניט, האט דער פראפעסאר געענטפערט. עס איז אבער מעגליך, אז אייניגע ווילדע זיינען אהין פערשלאגען געווארען און האבען זיך דא בעזעצט.

— אלזא, קענען מיר ניט אראפלאזען אייערטאנען אויף דיעזע אינזעל. דיא ווילדע וועלען איהם נאך אויפפרעסען.

— געוויס, ווען דיא אינזעל איז בעוואינט פון ווילדע מענשען, קענען מיר אייערטאנען ניט לאזען ביי זיי, האט דער מאיאָר געזאגט. ווען זיי זיינען שטילע, רוהיגע מענשען, וועט זיי אַייערטאן פערדאַרבען. זיינען זיי שלעכטע, וועלען זיי איהם אויפפעסען.

— דאַן וועלען מיר מוזען זוכען אנאנדער אינזעל, וואו איהם אראפצולאָזען. האט לארד גלענארוואן ווייטער געזאגט. דער פראפעסאר וועט זיך שוין מוזען נעהמען דיא מיה און זוכען אין זיינע לאנדקארטען.

— מיינע הערען, האט קאפיטאן פארראגוט ענדליך געזאגט. יעצט איז

נאכט. מיר קענען יעצט נאר ניט וויסען. מארגען אין דער פריה, ווען דיא זון וועט אויפגעהן, וועלען מיר אלעס זעהן און אלעס וויסען.

מען האט נאך גערעדט איינינע צייט און מען האט זיך געוואלט צו געהן.

— האט איהר געהייסען פעראנקערן דעם „רונקאַן"? האט פלוצלונג לארד גלענארוואן געפרעגט.

— עס איז ניט נעטהיג, האט פארראגוט ערקלערט. איך האב איהם געלאזען געהן זעהר לאנגזאם. ביז אין דערפריה וועלען מיר זיין גאנץ נאהענט לעבען דער אינזעל און מיר וועלען קענען זעהן פון'ם דעק, וואס עס טהוט זיך אויפ'ן ברעג. איך מוז אייך זאגען, אז דיעזע אינזעל קומט מיר פאַר זאָנדערבאַר. דיא פייערן, וואס מיר האבען געזעהן, זיינען ניט פון א פייערשפייענדיגען באַרג. עפעס איז אויף דער אינזעל.

אלע זיינען זיך צוגאנגען אין זייערע קאיוטען זיך לעגען שלאפען, אום זיי זאלען קענען אויפשטעהן גאנץ פריה און בעטראכטען דיא זאָנדערבאַרע אינזעל. קאפיטאן פארראגוט האט היינט געשטעלט א דאפעלטע וואך. אין אן אונבעקאנטער געגענד מוז מען זיין פארזיכטיג. איין מאטראז איז געשטאנען ביים רעדעל און האט געקירעוועט דאס שיף. פון הינטען אויפ'ן דעק איז געגאנגען א מאטראז הין און צוריק אלס וואַך.

קיינער האט ניט בעמערקט, אז מערי און ראבערט גראנט זיינען ניט געגאנגען שלאפען. זיי זיינען געבליעבען אויפ'ן דעק. זיי זיינען געשטאַנען פון פארנט און האבען געקוקט אין דער פינסטערער נאכט אויף דיא פייערן אויפ'ן אינזעל.

דאס וועטער איז געוועזען שעהן. דיא נאכט איז געוועזען א פינסטערע. דער מאנד האט ניט געשיינט, נור דיא שטערן האבען געגלענצט און געפונקעלט שטיל און רוהיג, וויא זייער שטייגער איז.

ביידע קינדער האבען זיך פערטראכט. זיי זיינען געוועזען זעהר אונרוהיג, וואס אין דער לעצטער צייט האט מען שוין גאר אויפגעהערט צו רעדען פון זייער פאטער. ניט ליידי העלענא, ניט לארד גלענארוואן, ניט דער פראפעסאר האבען איהם ניט דערמאנט און האבען מעהר פון איהם ניט גערעדט. — וואס זאל דאס זיין? האבען זיי זיך געטראכט. וויא קומט עס, וואס אלע שווייגען און רעדען פון איהם ניט? — וואס האט אייערטאן דערצעהלט? — פארוואס זאגט מען אונז ניט, וואס ער האט דערצעהלט? — ביז אהער פלעגט ליידי העלענא אונז אלעס דערצעהלען, זיא פלעגט אונז טרייסטען און איינפלייסען מוטה. יעצט שווייגט זיא אויך. וואס זאל דאס הייסען?

דאס זיינען געוועזען דיא טרויעריגע געדאנקען, וועלכע האבען בעשעפטיגט דיא ארימע קינדער.

— מערי, זיי ניט פערצווייפעלט, האט ראבערט געבעטען. פערליער ניט דיא האפנונג. לאמיר זיין שטארק און מוטהיג. ביז אהער האסט דוא געארבייט

פֿאר מיר, יעצט וועל איך ארבייטען פֿאר דיר. איך בין שוין א שטארקער יונג און קען שוין ארבייטען.

— איך בין ניט פֿערצווייפֿעלט, ראבערט, האט מערי געענטפֿערט. איך האב מיין האפֿנונג ניט פֿערלארען.

— מערי, איך וויל דיר עפּעס זאגען, אבער עס זאל דיר ניט פֿערדריעסען.

— פֿארוואס זאל עס מיר פֿערדריעסען, ראבערט? ווענסט דוא מיר דען זאגען אזעלכעס, וואס זאל מיר פֿערדריעסען?

— ניין, מערי! געוויס ניט. — ווייסט דוא וואס מערי? איך וויל ווערן א מאטראז.

— וואס רעדסט דוא, ראבערט? דוא ווילסט מיך לאזען אליין?

— וואס זאל איך טהאן, שוועסטער? איך וויל ווערן א מאטראז, וויא אונזער פֿאטער און וויא קאפּיטאן פֿארראגוט. יא, ליעבע שוועסטער! קאפּיטאן פֿארראגוט האט מיר געזאגט, אז איך וועל מיט דער צייט ווערן א גוטער מאטראז. ווען איך וועל זיין א גוטער מאטראז, וועט ער מיט מיר פֿאהרען זוכען אונזער פֿאטער. — נו, יעצט ווענסט דוא מיר שוין ערלויבען צו ווערן א מאטראז? — איך וועל דאן וויסען נור איין זאך — צו זוכען אונזער פֿאטער.

מערי האט ארומגענומען איהר ברודער און האט אנגעהויבען צו וויינען.

— ליעבע שוועסטער! האט ראבערט אויסגערופֿען. איך ווייס ניט, וואס אונזערע פֿריינד דענקען פֿון אונזער פֿאטער. איך בין זיכער, אז ער לעבט, אז ער געפֿינט זיך ערגעץ אויף אן אינזעל און קען זיך ניט העלפֿען. איך מוז ווערן א מאטראז און איהם פֿאהרען זוכען.

— וואס זאגט קאפּיטאן פֿארראגוט? האט זיא געפֿרעגט. מיינט ער אויך, אז אונזער פֿאטער לעבט נאך?

— יא, שוועסטער. ער האפֿט נאך אויך. ער האט מיר צוגעזאגט, ער זאל פֿאהרען מיט מיר צוזאמען.

— און וואו וועל איך בלייבען? האט מערי געפֿרעגט טרויעריג. וויא וועל איך קענען לעבען איינע אליין?

— דוא ווענסט ניט זיין אליין. דוא ווענסט בלייבען ביי ליידי העלענא. זיא וויל, אז דוא זאלסט בלייבען ביי איהר אין איהר שלאס.

— וואס רעדסט דוא, ראבערט? דיעזע גוטע און עדעלע מענשען האבען אזוי פֿיעל געטהאן פֿון אונזערטוועגען, אז איך קען מיר שוין גאר ניט ערלויבען אנצונעהמען פֿון זיי נאך א געפֿעליגקייט.

— ליעבע שוועסטער, זיי זיינען אזוי גוט און אזוי עדעל, אז זיי וועלען דיך מעהר ניט אפּלאזען אליין. ווענסט דוא דען קענען אפּזאגען, ווען ליידי העלענא וועט דיך בעטען, אז דוא זאלסט בלייבען ביי איהר? איך ווייס, אז זיא וועט דיך בעטען. זיא האט דיך ליעב, וויא איהר אייגען קינד און זיא וויל, אז דוא זאלסט בלייבען ביי איהר.

ביידע קינדער האבען זיך ווידער ארומגענומען און האבען געשוויגען.

יעדער איז געווען פערטיפט אין זייערע געדאנקען. זיי האבען אליין ניט בע־מערקט, וויא זיי זיינען צוגעגאנגען צו דער פארנטשע פון׳ם שיף פון פארנט לעבען רעדעל און האבען זיך דארט געשטעלט. ביידע האבען געקוקט אין דער פינסטערער נאכט.

אויפ׳ן אינזועל האבען נאך אלץ געברענט דיא פייער. דער „דונקאן“ איז זיך לאנגזאם געגאנגען אימער נעהנטער צו דער אינזועל. דאס מעער איז געווען רוהיג, וויא א שפיעגעל. עס האט זיך אויסגעוויעזען, אז דיא וועללען (כוואליעס) זיינען דאס מאל אויך אנטשלאפען געווארען.

פלוצלונג האבען ביידע קינדער עפעס דערהערט.

— קומט! קומט אהער! זיינען געווען דיא ווערטער, וואס זיי האבען גע־הערט, אדער עס האט זיך זיי אויסגעוויעזען, אז זיי האבען געהערט.

ביידע האבען א ציטער געטהאן און זיינען אויפגעשפרונגען.

— מערי, האסט דוא געהערט? האט ראבערט געפרעגט.

— ראבערט, האסט דוא געהערט? האט מערי געפרעגט.

זיי האבען זיך ווידער אנגעבויגען איבער דיא אייזערנע גראטעס פון׳ם „דונקאן“ און האבען ווידער געקוקט אין דיא פינסטערע נאכט. זיי האבען אבער גאר ניט געזעהן. אלעס איז געווען פערדעקט מיט׳ן שווארצען שאטען פון דער נאכט.

— ראבערט! האט מערי אויסגערופען. — איך האב געמיינט — עס האט זיך מיר אויסגעוויעזען — איך האב געטראכט, אז —

— קומט! קומט אהער! האט מען ווידער גערופען.

— מיין פאטער! האט ראבערט א געשריי געטהאן. דאס רופט אונז אונזער פאטער!

דיא שוואכע מערי האט עס ניט געקענט אויסהאלטען. זיא איז געפאלען אין אהנמאכט אויפ׳ן דעק.

— רעטעט! מיין שוועסטער! האט ראבערט געשריען. רעטעט! הילפע! זיא איז אין אהנמאכט!

עס איז געווארען א ליארם. דער מאטראז, וואס איז געשטאנען ביים רע־דעל, איז געלאפען אויפהויבען מערי גראנט. דער אנדערער, וואס איז געגאנגען אויף דער וואך, איז געלאפען אין דער קאיוטע אויפוועקען ליידי העלענא און לארד גלענארוואן.

באלד זיינען ארויפגעלאפען אויפ׳ן דעק לארד גלענארוואן, ליידי העלענא, דער פראפעסאר, דער מאיאר און קאפיטאן פארראגוט. זיי זיינען צוגעלאפען צו דיא קינדער און האבען געפרעגט, וואס איז געשעהן.

— מיין פאטער איז דארט און מיין שוועסטער שטארבט! האט ראבערט גראנט געשריען און געבראכען דיא הענד.

אלע זיינען געבליעבען שטעהן ערשטוינט און פערוואונדערט. קיינער האט ניט פערשטאנען, וואס דא איז געשעהן. ליידי העלענא האט גענומען מינטערן

מערי גראנט. לארד גלענערוואן האט נאך א מאל איבערגעפרעגט, וואס איז דארט אזעלכעס געשעהן?

— מיין פאטער איז דארט אויף דער אינזעל, האט ראבערט געזאגט. איך האב געהערט זיין שטימע. מערי האט אויך געהערט, וויא ער האט אונז גערופען.

ליידי העלענא איז ענדליך געלונגען אפצומינטערן מערי גראנט. זיא האט געעפענט דיא אויגען, האט זיך ווילד אומגעקוקט און האט אויסגערופען:

— יא, מיין פאטער איז דארט אויף דער אינזעל, איך האב אליין געהערט, וויא ער האט מיך גערופען.

זיא האט עס געזאגט און איז ווידער געפאלען אין אהנמאכט. מען האט זיא געמוזט אריינטראגען אין קאיוטע און זיא אניעדערלעגען אויף א בעט. ראבערט איז געבליעבען אויפ'ן דעק, ער האט אלץ געקוקט אויף דער אינזעל און האט אלץ ווידערהאלט:

— דארט איז מיין פאטער! ער האט אונז גערופען.

דיא נאכט איז נאך אלץ געווען פינסטער, אז מען האט גאר נישט געקענט זעהן. צו ביסלעכווייס האבען זיך אלע בערוהיגט און לארד גלענארוואן האט אנגעהויבען אויסצופרעגען ראבערט'ן:

— דוא זאגסט, אז דוא האסט געהערט דיין פאטערס שטימע?

— יא, מילארד, דארט פון'ם וואסער האט זיך געלאזט הערן זיין שטימע: קומט! קומט צו מיר!

— געדענקסט דוא דען דיין פאטערס שטימע? האסט דוא זיא דען געקענט דערקענען?

— יא מילארד. איך האב זיא דערקענט. מיין שוועסטער האט זיא אויך געהערט און האט זיא אויך דערקענט. מיר האבען זיך ניט אפגענארט. מיר האבען דייטליך געהערט זיין שטימע. — אך, מילארד! הייסט אראפלאזען א באָט, לאמיר פאהרען צו אונזער פאטער.

לארד גלענערוואן האט צוגערופען דעם מאטראז, וואס איז געשטאנען אויף דער וואַך און האט איהם געפרעגט.

— האסט דוא עפעס געהערט א שטימע?

— ניין, איך האב גאר ניט געהערט.

ער האט געפרעגט דעם מאטראז, וועלכער איז געשטאנען ביים רעדעל, אויב ער האט עפעס געהערט?

— איך האב אויך גאר ניט געהערט, האט דער אנדער מאטראז געענטפערט.

— יא, ווען עס זאל זיין זייער פאטער, וואלטען זיי שוין געהערט, האט ראבערט אויסגערופען. דארט איז אבער מיין פאטער, דערפאר האב איך נור געהערט.

— וואס זאל דאס הייסען? האט לארד גלענארוואן געפרעגט. וויא אזוי קען מען עס ערקלערן? — אלעס איז געוועז שטיל, קיינער האט גאר ניט

געהערט קיין שום שטימע, נור זיי ביידע האבען געהערט, ווי זייער פאטער רופט זיי ?

— מעגליך, אז עס האט זיך זיי אויסגעוויעזען, האט דער פראפעסאר ערקלערט. זיי זיינען ארומגענאנגען פערטראכט און האבען געטראכט פון זייער פאטער, האט זיך זיי אויסגעוויעזען, אז זיי הערן זיין שטימע.

ער האט אנגעהויבען צו ערקלערן, וויא אזוי עס מאכט זיך אמאל, אז דער מענש דענקט אין דער הויך. אין טרוים הערן מיר דייטליך געשרייען און דאך זיינען דיעזע געשרייען נור אין אונזער קאפ, אין אונזער געהירן.

לארד גלענארוואן איז צוגעגאנגען צום רעדעל, האט זיך געשטעלט אויפ'ן לעצטען ברעט פונ'ם שיף און האט געשריען אין דער הויך:

— קאפיטאן גראנט! קאפיטאן גראנט!

קיינער האט ניט געענטפערט. זאגאר דיא פייערן אויף דער אינזעל זיינען פערשוואונדען. עס האט גאר ניט געהאלפען. מען האט געמוזט ווארטען ביז אין דערפריה. מען האט בערוהיגט ראבערט'ן, וויא מען האט געקענט. מערי גראנט האט זיך אויך בערוהיגט. פון שלאפען דיעזע נאכט האט שוין קיין רעדע ניט געקענט זיין. אלע זיינען געזעסען אין זאל און האבען געווארט אויפ'ן טאג.

אום 5 אוהר אין דערפריה, ווען דיא ערשטע שטראהלען פון ליכטיגקייט האבען זיך געוויעזען, זיינען שוין אלע ווידער געשטאנען אויפ'ן דעק. עס איז נאך געוועזען גענוג פינסטער און מען האט נאך גאר ניט געקענט זעהן אויף דער אינזעל. קאפיטאן פאררארגוט האט בערעכענט, אז זיי דארפען יעצט זיין א מייל דיא ווייט פון דער אינזעל „מאריא טהערעזא".

ער האט געמוזט יעצט פיהרען דעם דונקאן זעהר פארזיכטיג. לעבען אן אינזעל קענען זיך געפינען שטיינער אונטערן וואסער. אזוי איז פערגאנגען א שטונדע. דער הימעל איז געווארען אימער העלער און העלער. אין אסטען (מזרח זייט) האט זיך געוויעזען א רויטער פאס.

פלוצלונג האט ראבערט ארויסגעלאזען א שרעקליכען געשריי און האט געוויעזען אויף דיא אינזעל. זיינע יונגע און שארפע אויגען האבען דערזעהן, וויא אויפ'ן ברעג שטעהן דריי מענשען און מאכען מיט דיא הענד. איינער פון זיי האט געהאלטען א פלאג און האט מיט איהר געפאכט.

אלע האבען זיך צוגעקוקט, וואוהין ראבערט האט געוויעזען מיט דיא פינגער. קאפיטאן פאררארגוט האט געחאפט זיין ספעקטיוו און האט א קוק געטהאן.

— עס איז דיא ענגלישע פאהן! האט ער אויסגערופען.

— ריכטיג! ריכטיג! האט געזאגט דער פראפעסאר, וועלכער האט דערווייל צורעכט געמאכט זיין טעלעסקאפ.

— מילארד! האט געשריען ראבערט און האט געציטערט פאר אויפרעגונג, הייסט אראפלאזען א באאט, אדער איך שפרינג אריין אין וואסער און וועל שווימען

צום אינזעל. — מילארד! איך בעט אייך! איך בעשווער אייך! איך וויל זיין דער ערשטער ארויפצוגעהן אויפ'ן אינזעל!

אלע האבען געשוויעגען. אלע זיינען געווען געריהרט און אויפגערעגט. יעדער האט יעצט איינגעזעהן, אז דיא קינדער האבען רעכט געהאט, אז זיי האבען ווירקליך געהערט זייער פאטער'ס שטימע.

אלזא, געפינט זיך קאפיטאן גראנט דא, אויף דיעזע קליינע אינזעל אין שטילען וועלט מעער! זיא ליעגט צוואר אויפ'ן 37טען גראד, אבער — זיי האבען זיך שוין אזוי פיעל מאל אפגענארט, זייערע האפנונגען און אויסזיכטען האבען זיי שוין אזוי פיעל מאל בעטראגען, אז זיי האבען שוין יעצט קיין זאך ניט גע‑גלויבט.

לארד גלענארוואן האט געטראכט איינינע מינוט.

— לאזט אראפ א באָאָט! האט ער פלוצלונג א געשריי געטהאן.

אין א מינוט איז געשוואומען דאס באָאָט פון'ם „דונקאן" אין וואסער. ראבערט איז געווען דער ערשטער זיך אראפצולאזען אין באָאָט. נאך איהם האט זיך אראפגעלאזען קאפיטאן פאררא גוט. ער האט געטראגען אויף דיא הענד מערי גראנט. נאך איהם האבען זיך אראפגעלאזען לארד גלענארוואן, דער מאיאָר, דער פראפעסאר און זעקס שטארקע מאטראזען.

דיא מאטראזען זיינען אויך געווען זעהר אויפגערעגט. זיי האבען גערו‑דערט מיט אזא קראפט, אז אין איינינע מינוט זיינען זיי צוגעקומען צום ברעג.

— מיין פאטער! האט מערי גראנט אויסגערופען. ליעבער פאטער!

אלע האבען זיך צוגעקוקט און האבען דערזעהן אויפ'ן ברעג שטעהן א מאן, וועלכער האט געמאכט מיט דיא הענד, גלייך וויא ער וואלט גערופען. לעבען איהם זיינען געשטאנען נאך צוויי מענער.

דיא קינדער האבען זיך ניט אפגענארט. דאס איז ווירקליך געווען זייער פאטער! — דאס איז געווען קאפיטאן גראנט!

קאפיטאן גראנט האט געהערט זיין טאכטערס געשריי. ער האט נאך א מאל אויסגעשטרעקט דיא הענד און איז געפאלען אין אהנמאכט, ווען זיינע קינדער זיינען צוגעלאפען צו איהם.

21טעס קאפיטעל.

קאפיטאן גראנט'ס געשיכטע.

פאר פרייד שטארבט מען ניט, זאגט אן אלטעס שפריכווארט. דער מענש איז דאס שוואכסטע פון אלע טהיערע און דאך קען ער איבערטראגען מעהר פון אלעמען. דיא פרייד פון'ם פאטער און זיינע קינדער, וואס זיי האבען זיך ווידער געפונען, איז געווען אזוי גרויס, אז אלע דריי זיינען געפאלען אין אהנמאכט. דאס האט אבער געדויערט ניט לאנג. מען האט זיי באלד אויפגעמינטערט.

פאטער און קינדער האבען זיך ווידער געהאלטען ארומגענומען, גלייך וויא זיי וואלטען געווען צוזאפגעוואקסען. זיי האבען געקענט ארויסזאגען קיין

איינציגע ווערטער. לארד גלענארוואן און זיינע בעגלייטער זיינען געווען אזוי גערירט פון דיעזער סצענע, אז זיי זיינען געשטאנען, וויא פערשטיינערט, און העלע, ליכטיגע טרערן פון פרייד און גליק האבען זיך געגאסען פון זייערע אויגען.

— ווער זיינען דיעזע מענשען? האט ענדליך קאפיטאן גראנט קוים ארויסגערעדט.

ראבערט האט איהם דערצעהלט אין קורצע ווערטער, אז זיי זיינען געפאהרען איהם זוכען, ווייל זיי האבען געפונען זיינע בריעף אין א פלאש. ער איז נאך ניט געווען אים שטאנד צו דערצעהלען זייער גאנצע רייזע.

— וואס שטעהן מיר דא? האט לארד גלענארוואן אויסגערופען. לאמיר פאהרען אויפ'ן „דונקאן", דארט וועלען מיר צייט האבען צו רעדען און צו ערצעהלען.

דער מאיאר, קאפיטאן פאררעגוט און דער פראפעסאר האבען גענומען קאפיטאן גראנט מיט זיינע קינדער און האבען זיי אריינגעזעצט אין באָאָט. זיי און לארד גלענארוואן זיינען נאך געשפרונגען און אין איינינע מינוטען ארום זיינען אלע געווען אויפ'ן „דונקאן".

ווער קען בעשרייבען דיא פרייד פון ליידי העלענא און פון אלע מאטראזען, ווען זיי האבען דערזעהן דעם קאפיטאן גראנט מיט זיינע קינדער אויפ'ן דעק. דיא אלטע מאטראזען האבען געוויינט, וויא קינדער.

קוים איז קאפיטאן גראנט ארויפגעקומען אויפ'ן דעק פון'ם „דונקאן", איז ער געפאלען אויף דיא קניע, האט א קוש געטהאן דיא ברעטער פון'ם דעק און האט אויסגעשפרייט דיא הענד צום הימעל. איהם האט אויסגעוויזען, אז דער דעק פון'ם „דונקאן" איז דיא ערד פון זיין פאטערלאנד, פון זיין ליעבען שאטלאנד. דאן האט ער זיך געווענדעט צו לארד גלענארוואן און צו ליידי העלענא און האט זיי געדאנקט אין קורצע, אפגעבראכענע ווערטער פאר זייער גראסמוטה און פריינדשאפט. טרערין האבען איהם געווארגען. ער האט ניט געקענט פיעל רעדען.

ער האט זיך דאן געווענדעט צו יעדען פון דיא מאטראזען, האט יעדען געדריקט דיא האנד און יעדען געדאנקט פאר זיין גראסמוטה. ער האט נאך ניט געוואוסט זייער גאנצע געשיכטע, ער האט אבער פערשטאנען, אז זיי האבען זעהר פיעל געליטען, איידער זיי האבען איהם געפונען.

ראבערט גראנט האט יעצט בעקאנט געמאכט זיין פאטער מיט זיינע פריינד. ער האט איהם פארגעשטעלט יעדען מאטראז בעזונדער און האט דערצעהלט, וויא גוט און וויא פריינדליך זיי זיינען געווען געגען איהם. ווען ער איז געקומען צו ליידי העלענא, איז ער געפאלען אויף דיא קניע און האט א קוש געטהאן דעם זוים פון איהר קלייד.

— פאטער! האט ער אויסגערופען, דיעזע פרוי איז א היילינע! איהר אליין האבען מיר צו פערדאנקען, וואס מיר האבען דיך ענדליך געפונען.

יעצט האט מערי אנגעהויבען צו דערצעהלען איהר פאטער, וויא לײדי העלענא האט געליטען פון זייערט וועגען, וועלכע געפאהרען זיא איז אריסגעשטאנען און וויא זיא האט איהר שטענדיג געטרייסט און איהר געגעבען האפנונגען, אז זיי וועלען דאך געפינען זייער פאטער.

דיעזע ריהרענדע סצענע וואלט געדויערט שטונדען לאנג, ווען ליידי העלענא זאל זיא ניט געווען אונטערברעכען.

— איהר פערגעסט, קינדער, אז עס איז צייט צו פריהשטיקען, האט זיא געזאגט און האט אלעמען איינגעלאדען צו זיך אין זאל אויף א פריהשטיק.

מיסיס אלבינעט האט געמאכט דעם בעסטען פריהשטיק, וואס זיא האט נור געקענט. לארד גלענארוואן האט געהייסען ארויסגעבען דיא בעסטע שאמפאניער וויינען, וועלכע ער האט אומיסטען אנגעגרייט פאר דעם פאל, ווען ער וועט געפינען קאפיטאן גראנט. זיי זיינען געלעגען פערפאקט אין קעסטלעך און מען האט זיי ביז אהער ניט אנגעריהרט.

פרעהליך, לוסטיג און פערגניגט איז פערגאנגען דער פריהשטיק. יעדער האט גערעדט, יעדער האט דערצעהלט פון זייער רייזע אין זיד אמעריקא, אין אויסטראליען און אין ניי זעעלאנד. ליידי העלענא האט אויסגעלויבט ראבערט גראנט און האט געזאגט זיין פאטער, אז ער האט זיי שוין אפגעצאהלט דאפעלט פאר זייער מיה און זייערע ליידען. זיא האט דערצעהלט, וויא ער האט זיי צוויי מאל גערעטעט דאס לעבען.

ווען מען האט אפגערעדט פון ראבערטען, האט מען אנגעהויבען צו רעדען פון מערי. ליידי העלענא האט שטילערהייט דערצעהלט קאפיטאן גראנט, אז קאפיטאן פאררא גוט איז אין יאהר פערליעבט און ער האט שוין מיט איהר גערעדט, אז ער וויל זיא הייראטהען.

קאפיטאן גראנט האט צוגערופען זיין טאכטער, האט זיא צוגעפרעסט צו זיין ברוסט און האט איהר געזאגט, אז ער איז העכסט גליקליך, וואס זיא האט אויסגעפונען אזא גוטען מענשען, וויא קאפיטאן פאררא גוט. דאן האט ער צוגערופען קאפיטאן פאררא גוט און האט פעראייניגט זיין האנד מיט מעריס.

— זייט גליקליך, מיינע קינדער! זיינען געווען דיא איינציגע ווערטער, וואס ער האט זיי געקענט זאגען.

מען האט זיך ניט אומגעקוקט, וויא דער טאג איז פערגאנגען. אלע זיינען געווען פרעהליך, אלע זיינען געווען גליקליך. בעזאנדערס אינטערעסאנט איז געווען דיא סצענע, ווען ראבערט האט פארגעשטעלט פאר זיין פאטער דעם פראפעסאר פאגאנעל. קאפיטאן גראנט האט אמאל געהערט פון'ם בעריהמטען פראנצויזישען געלערנטען. ער האט געלעזען איינינע פון זיינע ווערקע. ער האט איהם אבער ניט געקענט.

דער מאיאר איז צוגעקומען און האט אנגעהויבען אויסצולויבען דעם פראפעסאר מיט זיינע פעהלער, וואס ער האט שטענדיג געמאכט. קאפיטאן גראנט איז געווען אן ערנסטער מענש. ער האט ניט געלאכט פון'ם פראפעסאר. ער האט

געזאגט, אז אין אלע זיינע פעהלער זעהט ער א ווינק פון א העכערע מאכט, וועלכע האט געפיהרט אלעס צום גוטען.

דער פראפעסאר האט זיך ניט געשעהמט מיט זיינע פעהלער.

— אזוי בין איך שוין, האט ער געזאגט. איך וועל שוין בעסער ניט ווערן. מיר איז שוין בעשעערט צו מאכען פעהלער אויף דער וועלט. איך ווינש, אז אלע פעהלער, וואס איך וועל אמאל מאכען, זאלען אזוי פיהרען צום גוטען, וויא די פעהלער, וואס איך האב געמאכט, זייט איך בין געקומען אויפ'ן „דונקאן".

קאפיטאן גראנט האט אבער געפאסט צום פראפעסאר. קוים האבען זיי זיך בעקענט, זיינען זיי געווארען דיא בעסטע פריינד, גלייך וויא זיי וואלטען אויפגעוואקסען צוזאמען. זיי האבען זיך פערשטאנען אויפ'ן ווינק.

ביז שפעט אין דער נאכט איז מען געזעסען אויפ'ן דעק און מען האט גערעדט און דערצעהלט איינער דעם אנדערן פון זייערע רייזען. ווען עס איז שוין געווארען שפעט און מען האט זיך געדארפט צוגעהן שלאפען, האט לארד גלענארוואן דערצעהלט דעם קאפיטאן גראנט דיא געשיכטע פון אייערטאנען. ביי דיעזען נאמען איז קאפיטאן גראנט געווארען ערנסט. א פינסטערער וואלקען האט בעדעקט זיין געזיכט.

— וואס ער האט אייך דערצעהלט, אז איך האב איהם ארויסגעזעצט אין אויסטראליען, איז ריכטיג, האט ער געזאגט שטילערהייט.

מעהר האט ער ניט געוואלט רעדען פון אייערטאנען. עס איז געווען דייטליך, אז ער ווייס פון איהם פיעל מעהר, ער האט אבער ניט געוואלט רעדען פון איהם. צווישען דיעזע צוויי מענשען איז עפעס געווען א געהיימניס, וועלכעביידע האבען ניט געוואלט אויסזאגען.

קאפיטאן גראנט האט געבעטען לארד גלענארוואן, ער זאל צונויפרופען אלעמען. לארד גלענארוואן האט א ווינק געטהאן צו א מאטראז, וועלכער האט אנגעהויבען צו קלינגען מיט'ן גרויסען גלאק פון'ם „דונקאן". אלע זיינען זיך צונויפגעקומען.

— מיינע הערען, האט קאפיטאן גראנט געזאגט, איהר האט מיר שוין דערצעהלט אלעס פון אייער רייזע. איך האב אייך נאך גאר ניט דערצעהלט. איך לאד איין אלעמען מארגען צו מיר אויף מיין אינזעל אויף מיטאג. איך וועל אייך ווייזען מיין קעניגרייך, דעם ארט, וואו איך האב פערבראכט צוויי מיט א האלב יאהר. — מארגען אין דער פריה וועלען מיר אלע פאהרען אהין.

דער פראפעסאר האט געטאנצט פאר פרייד. ער וועט יעצט האבען דיא געלעגענהייט אויסצופארשען דיא אינזעל „מאריא טהערעזא", וועלכע איז נאך אזוי ווענ׳ג בעקאנט.

מערי און ראבערט גראנט זיינען אויך געווען זעהר צו פריעדען צו זעהן דיא וואינונג פון זייער פאטער אויף אזא איינזאמער אינזעל, וויא דיא „מאריא טהערעזא".

ערשט יעצט האט זיך קאפיטאן גראנט אומגעקוקט, אז מען האט פערגעסען

מיטצונעהמען אויפ׳ן „דונקאַן״ זיינע צוויי מאַטראָזען, וועלכע האבען זיך נערעטעט מיט איהם פון דער „בריטאַניא״ און וועלכע האבען געטהיילט מיט איהם פרייד און לייד. דאס האט איהם זעהר געקרענקט. דאס איז געווען אן אונרעכט. ליידער איז שוין יעצט געווען צו שפעט צו נעהמען זיי אויפ׳ן „דונקאַן״.

— זיי שלאָפען שוין געוויס, האט ער געזאגט. אויף דער אינזעל איז פינסטער.

— איך בין זיכער, אז עס הארט זיי ניט, האט דער מאַיאָר געזאגט. זיי ווייסען געוויס, אז מען וועט זיי ניט איבערלאזען אויפ׳ן אינזעל.

עס איז געווען נאך איינס אוהר, ווען אלע זיינען זיך צוגאנגען אין זייערע קאַיוטען שלאָפען. גאַנץ פריה זיינען שוין אלע געווען אויפ׳ן דעק. יעדער איז געווען נייגיעריג צו זעהן, וואס עס טהוט זיך אויף דער מאַריא טהערעזא.

גענען אכט אוהר האט לארד גלענאַרוואַן געהייסען אראָפּלאזען א באָאָט. אלע האבען זיך אריינגעזעצט און זיינען געפאהרען צו קאַפּיטאַן גראַנט׳ס הויפּט קוואַרטיר. אויפ׳ן „דונקאַן״ זיינען געבליעבען נור איינינע מאַטראָזען צו האלטען דיא וואַך. אין איינינע מינוט איז מען געווען אויף דער אינזעל.

קאַפּיטאַן גראַנט׳ס קעניגרייך איז ניט געווען גרויס. אין איינינע שטונדען האט מען געקענט דורכגעהן דיא גאַנצע אינזעל אין דער ברייט. אין א טאג האט מען זיא געקענט דורכגעהן אין דער לענג. דאס איז געווען א גרויסער שטיין, וועלכער האט ארויסגעשטעקט פון׳ם מעער. עס האבען זיך געפונען אויף איהר קליינע בערגלעך, בעדעקט מיט א ניט גאַנץ דיקען פאַך ערד. אונטען, ווען מען האט געגראבען א פוט דיא טיעף, איז מען געקומען צו א הארטען שטיין, וועלכער הייסט באַזאַלט.

איינינע שיפען זיינען אין געוויסע צייטען צוגעקומען צו דיעזער אינזעל און האבען איבערגעלאזען ציעגען און שווייגע. דיא שיפען, וועלכע פאהרען צו חאַפען וואַלפישען טהוען עס זעהר אפט. זיי טהוען עס ניט פאר פרומקייט און ניט פאר גוטסקייט, זיי טהוען עס צוליעב זייער אייגענעם נוצען. א וואַלפיש פאַנגער פערברענגט א מאל מאָנאטען לאַנג אויפ׳ן מעער. עס לאזט זיך איהם אויס פראוויאַנט. ער קומט דאן צו צו אזא אינזעל און חאַפט דיא ציעגען און דיא שווייגע, וועלכע ער האט איבערגעלאזען מיט עטליכע יאהר צוריק. ער האט דאַמאַלס פערזעעט און קומט יעצט רייסען דיא פריכטע פון זיין גאַרטען.

אין א וואַרעמער געגענד, וואו עס איז דא גענוג גראז און וואסער, פערמעהרען זיך דיא ציעגען און דיא שווייגע זעהר שטאַרק און זעהר שנעל.

קאַפּיטאַן גראַנט האט צוגעפיהרט זיינע געסט צו זיין הויז און האט זיי געבעטען זיצען אויף איינפאַכע הילצערנע בענק, וועלכע ער האט אליין געמאַכט אונטער דעם שאַטען פון הויכע ביימער. ער האט באַלד געבראַכט געררייכערטע פלייש און מילך פון זיינע ציעגען, איינינע איינפאַכע פריכטע און ריינעס, קאַלטעס וואסער. דאס איז געווען אלעס, מיט וואס ער האט געקענט אויפנעהמען זיינע געסט.

דער פראָפעסאר איז געוועזן ענטציקט. וויא פיעל מאל האט ער געטרוימט צו לעבען אליין אויף א אינזעל, וויא ראָבינזאן קרוזע! ער זעהט יעצט, אז עס איז מעגליך, אז מענשען קענען זיך זעהר גוט איינארדענען אויף אן איינזאַמער אינזעל.

— עס וועט איהם זיין דא גאנץ גוט, דעם טויגעניכטס, דעם אייערטאן! האט ער אויסגערופען. איך בענייד איהם. דאס איז גאר קיין שטראפע ניט! אויף אזא אינזעל איז זעהר גוט צו וואינען. דיעזע קליינע אינזעל איז דאך א פאַראַדיז (גן עדן).

— עס איז ווירקליך א פאַראַדיז פאר איינעגע מענשען, וועלכע האבען געליטען שיפבּרוך און דאס אונגליק האט זיי פערווארפען אויף דיעזע אינזעל, האט קאפיטאן גראנט געענטפערט. איך בעדויער נור, וואס עס איז אזוי קליין, עס האט ניט קיין טייך אין דער מיט און עס האט קיין גוטען פארט.

— וואס וואלט דען געווען, ווען עס זאל זיין גרעסער? האט דער פראָפעסאר געפרעגט.

— איך וואלט דא געגרינדעט א קאלאניע פון מיינע לאנדס-לייט.

— אזוי, קאפיטאן גראנט? האט לארד גלענארוואן זיך ארייגגעמישט. איהר האלט זיך נאך אלץ אן אייער פלאן צו גרינדען א קאלאָניע פון דיא אונטערטהאנען פון איהרער קעניגליכער מאיעסטעט, דיא קעניגין וויקטאריא. זיא וועט בייז זיין אויף אייך, וואס איהר וועט ביי איהר צונעהמען איהרע אונטערטהאנען.

— וואס זאל איך טהאן? האט קאפיטאן גראנט געענטפערט ערנסט. איך קען מיין פאטערלאַנד. איך ווייס, אז אין שאטלאַנד זיינען דא טויזענדער פאמיליען, וועלכע ליידען הונגער און נויט. דאס לאנד איז ארים, עס קומען צו אלע מאל מעהר מענשען. מען מוז זוכען פאר זיי אנאנדער געגענד.

„דיא וועלט איז גרויס און רייך אַן לעבען איז דיא נאטור" זינגט א דייטשער דיכטער. עס איז נאך דא גענוג פלאַץ אויף דער וועלט פאר אלע מענשען. צו-וואס זאלען זיי ליעגען צונויפגעדרענגט און צונויפגעשפארט, וויא היהנער אין א שטייג און ליידען הונגער און נויט, ווען עס איז דא אזוי פיעל גוטע, פרוכטבארע לענדער, וואו זיי קענען לעבען גליקליך?

— איהר האט רעכט, קאפיטאן, האט ליידי העלענא געזאגט. דאס איז ווירקליך א גוטער פלאן, א גרויסאַרטיגער פלאן. אין ענגלאנד זיינען שוין דא צו פיעל מענשען. יעדער וויל עסען, יעדער וויל לעבען. עס הויבט זיך אן א שרעקליכער קאמפף. דער שטארקער שלאגט זיך נאך דורך. דער שוואכער מוז אונטערגעהן אין נויט און עלענד. אויף דיעזער אינזעל אבער —

— ניין, מאדאם, האט איהר קאפיטאן גראנט אונטערבראכען. דיעזע אינזעל איז צו קליין. דא קענען מיר בעזעצען נור איינעגע פאמיליען. — מיר מוזען האבען א גרויס אינזעל, וואו טויזענדער פאמיליען זאלען זיך קענען בעזעצען מיט א מאָל. אזא ביישפיעל שטעלט אונז פאר אמעריקא, וואו יעדער, וואס איז געקומען, האט געהאט גענוג פלאַץ. זעלבסטפערשטענדליך, אז איך רעד פון

אמעריקא פֿון אמאָל, אין דיא ערשטע צייטען נאך דער ענטדעקונג, ניט פֿון דער איצטיגען אמעריקא, וואו מען פֿערקויפֿט שוין לאנד אויפֿ'ן לאָט.

— מיר האבען נאך צייט, קאפּיטאן גראנט, האט לארד גלענארוואן געזאגט. דיא צוקונפֿט איז אונזערע. איך וועל נאך פֿאהרען מיט אייך זוכען אזא אינזעל. איך האף, אז מיר וועלען עס געפֿינען.

— קאפּיטאן גראנט! האט פּלוצלונג אויסגערופֿען דער פּראפֿעסאר. איהר האט דאך אונז צוגעזאגט צו דערצעהלען, וויא אזוי דיא „בריטאניא" איז אונטערגעגאנגען און וויא אזוי איהר האט פֿערבראכט צוויי מיט א האלב יאהר אויף דיעזער אינזעל.

— יא, קאפּיטאן, האט איהם דער מאיאר אונטערשטיצט. איך בין אויך נייגיעריג צו הערן, וויא אזוי עס האט מיט אייך פּאַסירט.

— יא, פֿאטער! האט ראבערט געבעטען, דערצעהל אונז אלעס. מיר האבען דיינע בריעף ניט געקענט פֿערשטעהן און מיר ווילען וויסען, וואס דוא האסט געמיינט מיט זיי.

— מיט פֿערגניגען, מיינע פֿריינד! האט קאפּיטאן גראנט געזאגט. איך וועל אייך אלעס דערצעהלען מיט'ן גרעסטען פֿערגניגען.

אלע האבען זיך געזעצט אין א קרייז ארום איהם און ער האט אנגעהויבען צו דערצעהלען זיין געשיכטע.

— מיין געשיכטע, איז זעהר איינפֿאך. עס איז דיא געשיכטע פֿון אלע ראָבינזאָנ'ס, וועלכע האבען געהאט דאס אונגליק צו בלייבען אליין אויף אן אינזעל און צו וויסען, אז זיי האבען זיך אויף קיינעם ניט צו פֿערלאזען.

דעם 7טען יוני 1862 בין איך ארויסגעפֿאהרען פֿון קאַללאַאָ אין טשילי. דאס וועטער איז געוועז שעהן און דיא „בריטאניא" איז געגאנגען גאנץ שנעל. איך בין געפֿאהרען אין זידליכען וועלט מעער, וואו עס געפֿינען זיך זעהר פֿיעל אינזלען, אין דער האפֿנונג, אז איך וועל דארט אויסגעפֿינען א גרויס אינזעל, וועלכע זאל פּאסען פֿאר א קאלאניע.

דעם 20טען יוני האט זיך אויפֿגעהויבען א שרעקליכער שטורמווינד, וועלכער האט געדויערט זעקס טאג נאך אנאנד. דאס מעער האט ארומגעווארפֿען מיין „בריטאניא", וויא א שאלעכץ פֿון א נוס. איך האב געקעמפֿפֿט, וויא וויט איך האב געקענט, דער שטורם אבער האט אראפּגעריסען דעם זעגעלבוים און מיט איהם דריי פֿון מיינע בעסטע מאטראזען. איך אליין און דיא איבעריגע זיינען שוין געוועזען אזוי שוואַך פֿון דער לאנגער און שווערער ארבייט, אז מיר האבען זיך ניט געקענט ריהרען.

מיר האבען זיך געמוזט אונטערגעבען. מיר האבען געמוזט לאזען געהן דיא „בריטאניא", וואוהין דער ווינד וועט זיא טרייבען.

אין דער נאכט פֿונ'ם 26טען אויפֿ'ן 27טען יוני האט דער שטורם זיא ארויפֿגעווארפֿען אויף דיא שטיינער ניט וויט פֿון דער אינזעל מאריא טהערעזא. דער שטורם האט א שליידער געטהאן דיא „בריטאניא" מיט אזא מאכט, אז מיר זיינען

אלע ארייגעפאלען אין מעער. אלע זיינען דערטרונקען געווארען, נור איך מיט צוויי מאטראזען האבען אונז אנגעהאפט אן א שטיק האלץ און זיינען צוגעשוואומען, ריכטיגער געזאגט, דער ווינד האט אונז צוגעטריעבען צו דער אינזעל.

ביז אין טאג זיינען מיר געלעגען מיעד און מאַט אויפ'ן ברעג. ווען עס איז טאג געווארען האבען מיר זיך אנגעהויבען ארומצוקוקען, וואו מיר זיינען אין דער וועלט. מיר האבען געזעהן, וויא דיא „בריטאניא” זיצט פעסט אויף א שטיין ניט ווייט און דיא וועללען (כוואַליעס) שלאגען זיא פון אלע זייטען. איך האב געוואוסט, אז זיא וועט עס לאנג ניט אויסהאלטען. דיא וועללען (כוואליעס) וועלען זיא צו שלאגען אויף שטיקער.

איך מיט מיינע צוויי אונגליקס קאמעראדען האבען באלד אויסגעזוכט קלעצער און שטיקער האלץ, וועלכע דאס מעער האט צוגעשלאגען צום ברעג, מיר האבען זיי צונויפגעבונדען מיט שטריק, וועלכע מיר האבען געמאכט פון אונזערע קליידער און מיר האבען געמאכט אן ארט פלאט (פלאָס). אויף דיעזען פלאט זיינען מיר צוגעשוואומען צו דער „בריטאניא” און האבען פון איהר אראפגענומען, וואס מיר האבען געקענט: אינסטרומענטען, פראוויאנט, זאַמען (זריעה) פון ביימער און גראזען, קליידער, פולווער, קוילען און אלעס, וואס מיר האבען נור געקענט.

צוואנציג מאל זיינען מיר געפאהרען צו דער „בריטאניא” און יעדעס מאל האבען מיר געבראכט אויף דער אינזעל א פלאס מיט זאכען.

ענדליך האבען דיא וועללען צושלאגען דיא „בריטאניא” אויף שטיקלעך. מיר זיינען ארומגעפאהרען אויף אונזער פלאס און האבען אויפגעפישט דיא ברעטער און דיא באלקענס פון דער „בריטאניא”.

אונזער ערשטע ארבייט איז געווען זיך צו מאכען א הויז, אן ארט, וואו מיר זאלען קענען שיצען זיך און אונזערע זאכען פון רעגען און ווינד. פון דיא ברעטער און באלקענס פון דער „בריטאניא” האבען מיר אויפגעשטעלט א געצעלט. מיר האבען עס גערופען א הויז.

ווען אונזערע זאכען זיינען געווען זיכער, האבען מיר אנגעהויבען אויסצופארשען דיא אינזעל. זיא איז דאמאלס געווען זעהר טרויעריג. אין ערטער זיינען געווען וועלדלעך, אין אנדערע ערטער זיינען גרויסע שטרעקען געווען בעדעקט מיט ווילדע גראזען און מיט ווילדע בלומען — זאכען, וואס מען קען ניט געברויכען אלס שפייז. אונזער גליק איז געווען, וואס אויף דער אינזעל זיינען געווען פיעלע ווילדע ציעגען און אין מעער ארום געפינען זיך זעהר פיעל פיש און אנדערע מעער טהיערע.

מיר זיינען אונגערן געווארען יעגערס און פישע'ס. — וואס דען האבען מיר געקענט טהאן?

ווען מיר האבען זיך אביסעל צוגעוואינט צו אונזער נייער היימאטה, זיינען מיר געווארען פארמערס. מיר האבען אנגעהויבען צו בעארבייטען דיא ערד. מיר

האבען געארבייט זעהר שווער, האבען צוגראבען גרויסע שטרעקען לאנד און האבען געזייעט דיא זאאמען (זריעה), וועלכע מיר האבען געערנטעט פון דער „בריטאניא“: קארטאפעל, ארבים, באהנען און אנדערע גארטען פריכטע. מיר האבען געחאפט איינינע יונגע ציעגען און האבען זיי באלד צוגעוואינט צו זיך. אין א קורצע צייט האבען מיר געהאט מילך און בוטער.

מיר האבען שפעטער אויסגעבויט א הויז פון דיא ברעטער פון דער „בריטאניא“ און פון איינינע ביימער, וועלכע מיר האבען אויסגעהאקט.

אויף דער אינזעל איז ווארם, קיין ווינטער איז ניטא, דערפאר אבער איז דא דיא רעגענצייט. דריי מאנאטע נאך אנאנד רעגענט עס אונאויפהערליך. אונזער הויז האט אונז געשיצט פון'ם רעגען. מיר פלעגען דא איבערזיצען דורך דיא נעכט און רעדען און מאכען פלאנען, וויא אזוי צו גרינדען א קאלאניע פאר מיינע לאנדס לייט.

איינינע מאל האב איך מיך ענטשלאסען צו בויען א באאט און צו פאהרען אהיים. ווען איך האב מיך אבער בערעכענט, אז דאס נאהענסטע לאנד פון מיין אינזעל איז ווייט 1500 מייל פון איהר, האב איך מיך געמוזט אפזאגען פון מיין פלאן. א באאט קען אזא לאנגע רייזע ניט אויסהאלטען. איך האב געמוזט בלייבען אויף מיין אינזעל און ווארטען, עס זאל מיר קומען הילף פון ערגעץ אנדערש.

אין דער צייט, וואס איך בין געוועזען אויף דער אינזעל זיינען נור דריי מאל פאראיבער געפאהרען שיפען. איך און מיינע מאטראזען האבען געמאכט צייכענס, געדופען, געשריען, געמאכט פייער און אויסגעטראכט אלע מעגליכע מיטעל, מען זאל אונז בעמערקען. — מען האט אונז אבער ניט בעמערקט. דיא שיפען זיינען געוועזען צו ווייט פון אונז.

וואס מיר האבען געפיהלט יעדעס מאל, ווען מיר האבען דערזעהן, אז דאס שיף פאהרט אוועק און האט אונז ניט דערזעהן, קען איך אייך ניט איבערגעבען. מיר שיינט, אז קיין ערגערע ליידען קען שוין גאר אויף דער וועלט ניט זיין.

איהר קענט אייך לייכט פארשטעלען, וויא אויפגערעגט איך בין געוועזען נעכטען אין דער פריה, ווען איך האב דערזעהן פון דער וויי‏טענס דעם רויך פון'ם „דונקאן“. איך בין גראדע געשטאנען אויף א בערגעל און האב איהם דער ערשטער דערזעהן. עס איז אבער נאך געוועזען אזוי ווייט, אז איהר וואלט געוויס ניט בעמערקט מיינע צייכענס. — וואס טהוט מען?

א גאנצען טאג זיינען מיר ארומגעלאפען, וויא דיא וואהנזיניגע. מיר זעהן א שיף, אונז דאכט זיך, אז זיא געהט אין אונזער זייט, אבער ווער וייס, אויב זיא וועט צוקומען צו דער אינזעל? — וואס האט זיא צו טהאן אויף דער אינזעל? צו וועלכען צוועק זאל זיא צוקומען צו דער אינזעל?

מיר האבען צולעגט פייערן. איך האב צו לעגט א פייער אויפ'ן בערגעל, וואו איך האב אייך צו ערשט דערזעהן, מיינע מאטראזען האבען צו לעגט א פייער אין אנאנדער ארט. מיר האבען געזעהן, אז דער „דונקאן“ געהט זעהר לאנגזאם. מיר האבען אבער דאך ניט געוואוסט, אויב איהר געהט צו אונז. — פרייהייט,

רעטונג איז געווען פֿאר אונזערע אויגען און מיר האבען זיי דאך ניט געקענט דערגרייכען!

עס איז געווארען שפעט ביי נאכט. איהר האט ניט געענטפערט אויף אונזערע צייכענס. איך בין געווען פֿערצווייפֿעלט. א שיף איז אזוי נאהענט און בעמערקט מיך דאך ניט. שפעט ביי נאכט האב איך מיך אויסגעטהאן און בין אריינגעשפרונגען אין וואסער. איך בין א גוטער שווימער און האב געהאפֿט, איך זאל צו שווימען צום „דונקאן". איך בין שוין געווען גאר ניט ווייט. פלוצלונג האט דער „דונקאן" אנגעהויבען צו געהן צוריק. אין דער גרעסטער פֿערצווייפֿלונג האב איך אנגעהויבען צו שרייען:

— קומט! קומט צו מיר!

אבער קיינער, אויסער מיינע קינדער, האט ניט געהערט מיין געשריי. איך האב שוין קיין קראפֿט ניט געהאט ווייטער צו שווימען. מיעד, מאַט און צובראכען בין איך געשוואומען צוריק. האלב טויט פֿאר מיעדיגקייט האבען מיך מיינע מאטראזען ארויסגעשלעפט פֿון וואסער. איך בין איבערגעלעגען דיא נאכט אין דער גרעסטער אויפֿרעגונג. איך בין ניט געשלאָפֿען, איך האב מיך אבער ניט געקענט ריהרען. אין דער פֿריה בין איך ווידער אויפֿגעשטאנען און האב גענומען דעם אלטען ענגלישען פֿלאג אין דיא הענד. איך בין ארויפֿגעקראכען אויפֿ'ן בערגעל און האב געפֿאכט מיט'ן פֿלאג. איהר האט עס אבער אויך ניט געזעהן.

ענדליך האבען מיר דערזעהן, אז איהר לאזט אראפּ א באָאָט. — מיר זיינען גערעטעט! — ענדליך קומען דאך צו אונז מענשען. ענדליך וועלען מיר דאך אויסגעלעזט ווערן פֿון אונזער געפֿענגניס.

וויא גוט עס איז אונז געווען אויף דער אינזעל, זיינען מיר דאך געווען געפֿאנגען, ווייט פֿון גאט און פֿון מענשען. דער מענש מוז לעבען צווישען מענשען. זיין אליין איז דיא גרעסטע פלאגע, וואס עס קען נור געבען אויף דער וועלט.

מיר זיינען אראפּגעלאָפֿען צום ברעג אייך ענטגעגען. איך האב אויסגעשטרעקט דיא הענד צו בעגריסען מענשען און דיא ערשטע זיינען געווען — מיינע קינדער. נאך אזא אויפֿרעגונג, נאך אזא פריידע איז קיין וואונדער ניט, וואס איך בין געפֿאלען אין אהנמאכט.

דאס איז געווען דיא גאנצע געשיכטע פֿון קאפּיטאן גראנט. ראבערט און מערי האבען ארומגענומען זייער פֿאטער און האבען איהם געקושט.

מען האט ווייטער גערעדט פֿון פֿערשיעדענע זאכען. יעדער האט געוואלט זעהן, וואו קאפּיטאן גראנט האט געוואינט און בעטראכטען דאס לאנד, וואס ער האט בעארבייטעט. מען האט געוואוסט, אז אויף דער „בריטאניא" זיינען ניט געווען קיין אינסטרומענטען, מיט וואס צו בעארבייטען דיא ערד. קאפּיטאן גראנט און זיינע מאטראזען האבען געמוזט גראבען דיא ערד מיט געוועהנליכע אינסטרומענטען: א האַק און א שפּאַטען (לאפּעטע) דאס איז ניט אזוי לייכט.

קאפּיטאן גראנט האט זיי ארומגעפֿיהרט אין זיין קעניגרייך און האט זיי

אויסגעוויזען, וואס ער האט געמאכט פֿון דיזער פּרוואראפּענער און וויסטער אינזעל. ער האט געפּלאַנצט ביימער און זיי האבען זיך זעהר גוט אנגענומען. זיי זיינען נאך יעצט געווען יונג און ער האט פֿון זיי אפּגעריסען דיא בליטהע (צווייט). ער האט געוואוסט, אז ווען מען לאזט ניט בליהען א יונג ביימעלע, וואקסט עס בעסער און ברענגט דער נאך מעהר פֿריכטע.

דיא גאנצע צייט, וואס קאפּיטאן גראנט האט דערצעהלט זיין געשיכטע, האט זיך דער פּראָפּעסאר ניט אפּגערופּען א ווארט. ליידי העלענא און דער מאיאר האבען עס ניט געקענט פֿערשטעהן, וויא קומט עס, וואס דער פּראָפּעסאר, וועלכער האט שטענדיג ליעב צו רעדען און צו דערצעהלען, זאל אזוי לאנג שווייגען.

ער איז געווען פֿערטראכט. זיינע געדאנקען זיינען געווען מיט עפּעס בעד שעפּטיגט. — ער האט געטראכט און געקלערט, וויא עס קומט, וואס אין דיא בריעף פֿון קאפּיטאן גראנט, וועלכע זיי האבען געפֿונען אין פֿלאַש, איז ניטא קיין ווינק, אז ער געפינט זיך אויף דער אינזעל מאריא טהערעזא.

ענדליך האט ער זיך דאך ניט געקענט איינהאלטען. ער האט אנגענומען קאפּיטאן גראנט ביי דער האנד און האט איהם געפֿרעגט:

— קאפּיטאן גראנט, קענט איהר מיר ניט ערקלערן, וואס האט איהר איי־ גענטליך אנגעשריעבען אין אייערע בריעף? — מיר האבען זיך געבראכען דעם קאָפּ איבער זיי, האבען געמאכט אן אומזיסטע רייזע אין זיד אמעריקא, אויסט־ ראליען און ניי זעעלאנד, זיינען אויסגעשטאנען אלערליי געפֿאַהרען — און ביז יעצט בין איך ניט אים שטאנד צו ערקלערן אייערע בריעף.

אלע זיינען געווארען נייגיעריג צו הערן ענדליך דיא ריכטיגע ערקלערונג פֿון דיא בריעף. אין דער גאנצער צייט פֿון זייער רייזע האט יעדער בעזונדער געזוכט אן ערקלערונג און קיינער האט ניט געפֿונען. יעצט האט יעדער געוואלט וויסען דאס רעטעניש.

— געדענקט איהר, וואס איהר האט געשריעבען אין אייערע בריעף? האט לארד גלענארוואן געפֿרעגט.

— איך געדענק זעהר גוט, האט קאפּיטאן גראנט געענטפֿערט. — איך האב מיך גוט איבערלעגט, וואס איך זאל שרייבען און האב עס געשריעבען ניט איין מאל. מיר האבען געקענט רעטען פֿון דער „בריטאניא“ נור צעהן פֿלעשער. אין פֿינף פֿלעשער האב איך אריינגעלעגט בריעף, האב זיי פֿערקאָרקט, וויא איך האב געקענט און האב זיי אריינגעוואָרפֿען אין מעער.

— אלזא, קענט איהר אונז זאגען, וואס אין דיא בריעף איז געשטאנען?

— איך קען עס אייך זאגען, ווייל איך געדענק יעדעס ווארט. איך האב אבער געשריעבען מיינע בריעף אין פֿערשיעדענע שפּראַכען. —

— איז דען אין יעדער שפּראכע געשטאנען עטוואס אנדערש?

— אין אלע בריעף איז געשטאנען דאסזעלבע, נור יעדער בריעף איז גע־ ווען געשריעבען אין אנאנדער שפּראכע.

— אלזא, זאגט אונז, וואס האט איהר געשריעבען אין אייער פראנצויזישען בריעף, האט דער פראפעסאר געבעטען. — איך אינטערעסיר מיך זעהר צו וויסען וואס עס איז געשטאנען אין פראנצויזישען בריעף אוים פערשיעדענע אורזאכען. ערשטענס, בין איך א פראנצויז. פראנצויזיש איז מיין מוטער שפראכע. איך פערשטעה זיא דאך בעסער פון אלע אנדערע שפראכען. צווייטענס, איז דאס וואסער פון׳ם מעער געווען אזוי העפליך געגען דיא פראנצויזישע שפראכע, אז דער פראנצויזישער בריעף איז געווען דייטליכער פון אלעמען. אין דייטשען בריעף איז גאר ניט געשטאנען. דאס מעער האט אויך פיינט דיא דייטשען. וואהרשיינליך, איז דא וואס פיינט צו האבען. — דריטענס, ווייל דער פראנצויזישער בריעף האט אונז אייגענטליך ארומגעפיהרט ארום דער וועלט.

— גוט! האט קאפיטאן גראנט געזאגט. איך וועל אייך איבערזאגען ווארט פאר ווארט, וואס איך האב געשריעבען אין מיין פראנצויזישען בריעף.

„דעם 27טען יוני 1862 איז דיא שיף מיט דריי זעגעלבוימער מיט׳ן נאמען „בריטאניא“, אונטערגעגאנגען אין זידליכען וועלט מעער, פופצעהן הונדערט מייל ווייט פון פ א ט א ג א נ י ע ן. קאפיטאן גראנט און צוויי מאטראזען האבען זיך גערעטעט אויף דער אינזעל טאבאר. זיי געפינען זיך אין דער נויט און האבען אריינגעווארפען דיעזע דאקומענטען אין וואסער. אויפ׳ן 37טען גראד דיא ברייט און 153 גראד דיא לענג פון דער ערד. — קומט זיי העלפען, ווען ניט, זיינען זיי פערלארען.“

ווען דער פראפעסאר האט דערהערט, וויא קאפיטאן גראנט לעזט: אויף דער אינזעל טאבאר, איז ער אויפגעשפרונגען, וויא א וואהנזיניגער.

— וואס הייסט דאס? האט ער אויסגערופען. איהר האט געשריעבען, אז איהר האט זיך גערעטעט אויף דער אינזעל טאבאר, איהר האט זיך דאך גערעטעט אויף דער אינזעל מאריא טהערעזא?

— איהר האט פאלקאמען רעכט, פראפעסאר פאגאנעל, האט קאפיטאן גראנט געענטפערט. אויף דיא דייטשע און ענגלישע לאנדקארטען הייסט דיעזע אינזעל מאריא טהערעזא נאך דער עסטרייכישער קייזערין מאריא טהערעזא. אויף דיא פראנצויזישע לאנדקארטען אבער הייסט זיא „טאבאר“. פראנקרייך איז געווען מיט עסטרייך אין קריעג און דיא פראנצויזען האבען ניט געוואלט א נאמען געבען דיא אינזעל נאך אן עסטרייכישער קייזערין.

איך האב געשריעבען אין פראנצויזישען בריעף דעם פראנצויזישען נאמען „טאבאר“ און אין דעם ענגלישען און דייטשען בריעף האב איך געשריעבען מאריא טהערעזא.

אין דיעזע מינוט האט זיך א שווערע האנד אניעדערגעלעגט אויפ׳ן פראפעסארס פלייצע און א פעטע באס שטימע האט געזאגט:

— א שעהנער פראפעסאר! ער איז אליין א פראנצויז און א פראפעסאר פון געאגראפיע אין פאריזער אוניווערזיטעט און ווייס ניט, אז דיעזע אינזעל הייסט אויף פראנצויזיש טאבאר! — חא! חא! חא!

דאס איז געווען דער מאיאר. ער האט שטענדיג בענוצט יעדע געלעגענהייט צו רייצען זיך מיט'ן פראפעסאר. ער האט זיך יעצט געהאלטען ביי דיא וייטען פאר געלעכטער. דיא אנדערע האבען נור געשמייכעלט.

דער פראפעסאר אליין איז אויך געווען זעהר איבעראַשט, ווען ער האט איינגעזעהן, וואס פאר א גראבען פעהלער ער האט דא געמאכט. אין פראנצויזישען בריעף איז געשטאנען דייטליך דאס ווארט abor. ער האט גענראַפט זיך דערמאָנען, אז עס איז דאָ אן אינזעל Tabor. ער האט אבער ביז אהער אלץ ערקלערט, אז דאס ווארט abor מיינט aborder — ארויסגעהן אויפ'ן לאנד. — ער האט פערגעסען, אז אויפ'ן „דונקאן" זיינען געווען נור ענגלישע לאנדקארטען, וואו דיעזע אינזעל הייסט מאריא טהערעזא. יעדעס מאל, ווען לארד גלענארוואן און דיא אנדערע האבען זיך בעראטהען מיט איהם, פלעגען זיי זוכען און קוקען אין דיא ענגלישע לאנדקארטען. דאדורך האט ער אין גאנצען פערגעסען, אז אויף פראנצויזיש הייסט דיא אינזעל אנדערש.

— ניין! האט ער אויסגערופען פערצווייפעלט. איך האב ניט געטאָרט מאַכען אזא פעהלער!

ער איז ארומגעלאפען, וויא א וואהנזיניגער און האט זיך געריסען דיא האָר פון'ם קאפ.

— איך האב ניט געטאָ־ט פערגעסען, אז עס זיינען דא פיעלע אינזלען, וואס האבען צו צווי און צו דריי נאמען! איך, א פראפעסאר פון געאָגראַפיע האב עס געדאַרפט וויסען! — עס איז א שאַנדע פאר מיר. איך וועל מיך שעהמען צו ווייזען אין פאריז!

ער האט זיך ווירקליך געשעהמט אויפצוהויבען דיא אויגען.

— בערוהיגט אייך, פראפעסאר! האט ליידי העלענא געבעטען. א מענש קען דאך א מאָל מאכען א פעהלער. וואס איז אזעלכעס? א מענש קען פערגעסען!

— ניין, מאדאם! האט דער פראפעסאר אויסגעשריען. איך בין ניט קיין פראפעסאר. איך בין אן עזעל! —

— און זאָגאר ניט קיין געלערנטער עזעל, האט דער מאיאר צוגעלעגט א ווארט אום איהם אביסעל צו טרייסטען.

לארד גלענארוואן האט אנגענומען דעם מאיאר ביי דער האנד און האט איהם געגעבען א צייכען, ער זאל שווייגען. ער האט מיטלייד געהאט מיט'ן ארימען פראפעסאָר, וועלכען עס האט אזוי געקרענקט, וואס ער האט פערגעסען אזא קלייניגקייט.

— יעצט, פערשטעהן מיר ערשט דיא בריעף, האט ער געזאגט אום צו רעדען פון עפעס אנדערש. ליידי העלענא האט ווירקליך דערראטהען, אז דאס וואָרט agonie מיינט מען פאטאַגאָניען. דער פראפעסאר האט גוט ערקלערט דאס ווארט .ind, אז מען מיינט ניט אינדיאַנער, זאנדערן indigence נויט, עלענד. מען

האט אלעס ערקלערט, אלעס פערשטאנען און דאך האט מען ניט געקענט וויסען, וואו דיא „בריטאניא" האט געליטען שיפבּרוך.

אזוי זיינען מיר שוין מענשען. מיר מיינען, אז מיר קענען אלעס, אז מיר פערשטעהן און ווייסען; ווען עס קומט צו עפּעס וויכטיגעס, זעהן מיר, אז מיר ווייסען גאר נישט.

מען האט נאך גערעדט פון פערשיעדענע זאכען, ביז צוויי אוהר נאכמיטאג, ווען לארד גלענארוואן האט ערקלערט, אז עס איז צייט צו פאהרען צוריק אויפ'ן „דונקאן".

— איך מיין, אז מיר קענען נאך היינט אנהויבען אונזער רייזע אהיים, האט ער געזאגט. וואס ווילען מיר דא אויסזיצען?

אלע האבען זיך אויפגעהויבען. קאפּיטאן גראנט און זיינע מאטראזען האבען געמאכט אן ארדנונג אין זייער הויז. דיא מאטראזען האבען געוואלט מיטנעהמען איינינע זאכען פון דער אינזעל. קאפּיטאן גראנט אבער האט זיי ניט דערלאזען.

— איהר פערגעסט, אז מיר לאזען איבער א מענשען אויף דער אינזעל. אויב ער איז שולדיג אדער אונשולדיג, איז אנאנדערע פראגע. ער איז אבער א מענש, לאז ער האבען אלע אינסטרומענטען און אלע זאכען, וועלכע זיינען אונז אזוי צוניץ געקומען.

באלד האבען זיך אלע ווידער אריינגעזעצט אין באאט און זיינען געפאהרען צום „דונקאן". קאפּיטאן גראנט האט אלץ געקוקט אויף דיא אינזעל. ער האט פון איהר אבשיעד גענומען. אין דער לעצטער מינוט, ווען ער האט געפיהלט, אז ער פאהרט שוין פון איהר אוועק אויף אייביג, האט עס איהם פארקלעמט ביים הארצען.

מען דערצעהלט, אז ארעסטאנטען, וועלכע זיצען אוועק יאהרענלאנג אין א געפענגניס, פיהלען זיך זעהר שלעכט, ווען מען לאזט זיי ארויס. עטליכע טאג נאך דעם געהן זיי ארום זייער געפענגניס, גלייך וויא עס וואלט זיי באנק געטהאן אוועקצוגעהן פון דארט.

קוים איז מען אנגעקומען אויפ'ן „דונקאן", האט לארד גלענארוואן געהייסען ארויפברענגען אייערטאנען. ווען מען האט איהם ארויפגעבראכט פון זיין קאיוטע, איז ער גערארע אויסגעקומען אנגעזיכט געגען אנגעזיכט מיט קאפּיטאן גראנט.

— איך בין עס, אייערטאן! האט קאפּיטאן גראנט געזאגט רוהיג.

— איך זעה, אז איהר זייט עס, קאפּיטאן, האט אייערטאן געענטפערט קאלטבלוטיג, וויא מען רעדט צו אן אלטען בעקאנטען. — יא, עס טהוט מיר ניט לייד, וואס איך זעה אייך ווידער פריש און געזונד.

— וויא עס ווייזט אויס, האב איך געמאכט א פעהלער, וואס איך האב דיך ארויסגעזעצט אויף אן אונבעוואוינטען ברעג אין אויסטראליען, האט קאפּיטאן גראנט ווייטער געזאגט.

— עס ווייזט אויס אזוי, האט אייערטאן געענטפערט אין דעמזעלבען טאָן.
— איך לאז דיר איבער מיין הויז און מיין גארטען אויף דיזער אינזעל. איך האף, אז דא וועסט דו צייט האבען צו דענקען, אז דו האסט געפיהרט א שלעכטעס און ווילדעס לעבען.
— געוויס, וועל איך צייט האבען.
יעצט איז צוגעקומען לארד גלענארוואן. ער האט זיך געווענדעט צו אייערטאנען און האט איהם געפרעגט:
— ווילסט דו נאך אלץ בלייבען אליין אויף אן אינזעל?
— יא, מילארד.
— ווילסט דו בלייבען אויף דער אינזעל מאריא טהערעזא?
יא, מילארד.
— אלזא, הער מיך אויס, אייערטאן, האט לארד גלענארוואן געזאגט ערנסט און שטרענג. — דו בלייבסט דא גאנץ אליין, ווייט פון מענשען, ווייט פון יעדער פערבינדונג מיט מענשען. דו קענסט ניט האָפען, אז עס וועט געשעהן א וואונדער, עס וועט צוקומען א שיף און וועט דיך ארויפנעהמען. — מיין אבער ניט, אז דו ביסט דא פערלארען און פערגעסען. — דו ביסט עס ווערטה, איך קען אבער ניט אנדערש. איך וויים, וואו דו ביסט און קען ניט פערגעסען אן דיר. — ביי דער ערשטער געלעגענהייט וועל איך דיך בעזוכען. מעגליך, אז איך וועל דיך אמאל צוריקנעהמען קיין ענגלאנד. זאלסט לעבען, ווי אלע מענשען. — מעגליך, אז איך וועל אמאל ארויסשיקען אהער עטליכע פאמיליען. —
— איך דאנק אייך, מילארד! האט אייערטאן געענטפערט.
דאס זיינען געווען די לעצטע ווערטער, וואס לארד גלענארוואן און אייערטאן האבען גערעדט מיט אנאנדער.
דאס באָאט איז געשטאנען בערייט איהם אויפצונעהמען. לארד גלענארוואן האט געהייסען איהם ארויפפיהרען אין באָאט. מען האט פון איהם אראפגענומען די קייטען און מען האט איהם געהייסען זיך אראפלאזען אין באָאט. לארד גלענארוואן האט ווייטער געהייסען איהם אראפלאזען אין באָאט איינינע קעסטליך מיט עסענווארג, מיט קליידער, מיט פולווער און קוילען און זאגאר איינינע ביכער. ער האט געוואלט, אז אייערטאן זאל פיהרען אויף זיין אינזעל א ניצליכעס לעבען.
אלע האבען זיך פערזאמעלט אויפן דעק זעהן, ווי אייערטאן וועט אוועקפאהרען אויף זיין אינזעל. אלע זיינען געווען גערירט. ווי שלעכט אייערטאן איז געווען, האבען זיי דאך יעצט געפיהלט מיטלייד מיט איהם. — בלייבען איין מענש אליין אויף איין אונבעוואינטע אינזעל, איז דאך ניט גאנץ אנגענעהם.
בעזאנדערס אויפגערעגט זיינען געווען די דאמען. ליידי העלענא האט זיך ניט געקענט איינהאלטען.
— מוז עס זיין, עדווארד? האט זיא געפרעגט איהר מאן. — מוזט דו איפערלאזען דיזען אונגליקליכען דא?

— ליידער, מח איך עס טהאן, העלענא, האט לארד גלענארוואן געענטפערט טרויעריג. קאפיטאן גראנט האט איהם ארויסגעזעצט אין אויסטראליען, דוא האסט געזעהן, וואס ער האט דארט געטהאן.

קאפיטאן פארראגוט און פיער מאטראזען זיינען געשטאנען אין באָאט לעבען אייערטאנען. דיא מאטראזען האבען זיך אניעדערגעזעצט און האבען גענומען זייערע רודער אין דיא הענד. דאס באָאט האט זיך גריהרט פון׳ם אָרט. אייערטאן איז דיא גאנצע צייט געשטאַנען. ווען דאס באָאט האט אנגעהויבען צו געהן, האט ער אראפגענומען זיין הוט און האט זיך פערנייגט. אלע אויפ׳ן שיף האבען אראפגענומען זייערע היטע און האבען איהם געווינקען דעם לעצטען אדיע.

קוים איז דאס באָאט צוגעקומען צום ברעג פון דער אינזעל, איז אייערטאן ארויפגעשפרונגען אויף דיא אינזעל. דיא מאטראזען האבען ארויסגעטראגען דיא קאַסטענס מיט פראוויאַנט און מיט קליידער און האבען זיי ארויסגעשטעלט אויפ׳ן ברעג. קיינער האט ניט גערעדט א ווארט.

דאס באָאט איז באלד צוריק געפאהרען צום „דונקאן“.

אויפ׳ן דעק פון׳ם „דונקאן“ זיינען אלע געשטאנען און האבען געקוקט אויף דיא אינזעל. זיי האבען געזעהן, וויא אייערטאן איז ארויסגעשפרונגען אויף דיא אינזעל; וויא ער איז ארויפגעקלעטערט אויף א הויכען שטיין, האט זיך אניעדערגעשטעלט גלייך, וויא א מארמאָר זייל, האט פערלעגט דיא הענד אויפ׳ן הארצען און האט געקוקט אויף דעם „דונקאַן“.

קוים איז קאפיטאַן פארראגוט ארויפגעקומען אויפ׳ן דעק, האט ער געפרעגט לארד גלענערוואן.

— זאל איך הייסען פאהרען?

— געוויס! האט לארד גלענארוואן געענטפערט האסטיג.

ער איז געווען זעהר אויפגערעגט. עס האט איהם וועה געטהאן, וואס ער האט געמוזט לאזען א מענשען גאנץ אליין אויף א אינזעל.

— פארווערטס! האט קאמאנדירט קאפיטאן פארראגוט.

דער קוימען פון׳ם „דונקאן“ האט אנגעהויבען ארויסצולאזען א געדיכטען שווארצען רויך. דיא שרויבע האט אנגעהויבען צו שניידען דיא וואסערן פון׳ם וועלט מעער. שנעלער און שנעלער האט זיך דער „דונקאַן“ געגליטשט אויף דיא וואסערן. אין א קורצע צייט ארום איז דיא אינזעל מאריא טהערעזא אדער טאַבאָר פערשוואונדען און אונזערע רייזענדע האבען ווידער געזעהן פאר זיך נור הימעל און וואסער.

22טעם קאפיטעל.

דעם פראפעסאר׳ס לעצטער פעהלער.

דאס וועטער איז געווען שעהן און וואַרם. אלע זיינען געווען אויפ׳ן דעק. לארד גלענארוואן האט זיך בעראטהען מיט קאפיטאן גראנט, אויף וואס פאר א וועג זיי זאלען פאהרען אהיים.

— ווען מיר פֿאהרען יעצט קיין אמעריקא, וועלען מיר מאכען א רייזע ארום דער וועלט, האט ער געזאגט. ווען מיר פֿאהרען אבער צוריק איבער אויסטראַליען, וועט אונז פֿעהלען עטליכע הונדערט מייל צו א רייזע ארום דיא וועלט. — זאגט אייער מיינונג, קאפּיטאן גראנט. אייך צו ליעב וועל איך פֿאהרען מעהר עטליכע הונדערט מייל.

— ניין, מילארד, האט קאפּיטאן גראנט געענטפֿערט. מיר צו ליעב דארפֿט איהר ניט פֿאהרען ניט א האלבע מייל מעהר, וויא עס איז נעטהיג. דא האנדעלט זיך ניט וועגען מיר. איך בין גליקליך, וואס איך האב מיינע קינדער און בין בערייט צו פֿאהרען זאגאר צום זיד פאל. — יעצט, ווען איהר האט דערגרייכט דעם צוועק פֿון אייער רייזע, האנדעלט זיך עס, איהר זאלט ווירקליך מאכען א רייזע ארום דער וועלט.

— צו וועלכען צוועק זאלען מיר עס יעצט טהאן? האט לארד גלענאַרוואַן געפֿרעגט.

— א רייזע ארום דיא וועלט איז וויכטיג פֿאר יעדען, האט קאפּיטאן גראנט געענטפֿערט. — א רייזע ארום דיא וועלט איז וויכטיג פֿארן געלערנטען, ווייל אויף אזא רייזע האט ער דיא געלעגענהייט צו פֿערגלייכען, וואס ער האט געלערנט און געלעזען אין ביכער מיט דעם, וואס ער זעהט מיט דיא אויגען. וויא גוט א בוך זאל אונז ניט ערקלערן א זאך, מיר פֿערשטעהן עס דאך בעסער, ווען מיר זעהן עס מיט דיא אויגען. ווער עס האט ניט דורכגעלעבט א שטורם אויפֿן מעער און האט אליין ניט געקעמפֿט מיט דיא וועללען (כוואַליעס), דער וועט איהם קיין מאָל ניט פֿערשטעהן. — דער געלערנטער לערנט ערשט אויף דער רייזע אלעס, וואס ער האט געלעזען אין דיא ביכער.

דיא גרעסטע געלערנטע, וויא הומבאלדט, דארווין, באנפלאן, האקסליי און אנדערע, האבען געמאכט לאנגע רייזען און האבען אנגעשריעבען זייערע בעריהמטע ווערקע ערשט, ווען זיי זיינען צוריק געקומען פֿון זייערע רייזען. —

א רייזע ארום דיא וועלט איז וויכטיג פֿארן קויפֿמאן. אויף דער רייזע לערנט ער, פֿון וואַנען זיינע וואַרע קומען, וואו זיי ווערן געמאכט, וויא אזוי זיי ווערן געמאכט, וויא אזוי זיי ווערן פֿערפּאַקט, וויא אזוי זיי ווערן פֿערשיקט און וויא אזוי זיי ווערן געברויכט.

א רייזע ארום דער וועלט איז וויכטיג פֿארן לאנדסמאן, פֿארן פֿארמער און פֿארן בויער. פֿון אזא רייזע לערנט ער, אז עס געפֿינען זיך אויף דער וועלט אנדערע גראזען, אנדערע פֿריכטע און אנדערע ווארצלען, וועלכע דער מענש קען געברויכען.

דער קאַפֿע בוים האט אמאל — ערשט מיט א פּאר הונדערט יאהר צוריק — געוואקסען נור אין אראביען. קיינער האט פֿון איהם ניט געוואוסט, קיינער האט קיין קאַפֿע ניט געברויכט — עס איז געווען א זעלטענהייט. א רייזענדער האט מיטגעבראכט עטליכע קערנער קאַפֿע און האט זיי פּראבירט פֿלאנצען אין זיד אמעריקא, אין בראזיליען און אין אנדערע געגענדען. היינט זיינען צעהן טויזענ

דער אקער לאנד בעדעקט מיט קאפע פלאנטאציאנען, וועלכע גיעבען מיליאָנען מענשען מיטעל צו לעבען און צו עקסיסטירען.

דער כינא בוים איז אמאָל געוואקסען נור אין גאנץ ווילדע וועלדער פֿון פערן און עקוואדאר. היינט האט מען איהם געפּלאנצט אין אינדיען, אויף דער אינזעל יאַוואַ און אויף דער אינזעל ציילאָן.

איך וואלט אייך געקענט ברענגען א מאַסע אזעלכע ביישפּיעלע, איך מיין אבער, אז איהר ווייסט פֿון זיי, מילארד, און איך דארף אייך ניט דערצעהלען.

א רייזע ארום דער וועלט איז וויכטיג פֿאר יעדען, זאגאר פֿארן ארימסטען ארבייטער. ווען ער איז ניט אים שטאנד צו מאכען א רייזע ארום דיא וועלט, זאל ער וועניגסטענס לעזען א ר י י ז ע ארום דיא וועלט. דאס וועט איהם פֿערשאפֿען פֿערגניגען און ערהאָלונג נאך זיין ארבייט. ער וועט זיך בעקענען מיט אנדערע מענשען, אנדערע פֿעלקער, אנדערע לענדער, אנדערע זיטען (מנהגים) און אנדערע אויפֿפיהרונגען.

דער איינפֿאַכסטער מענש, דער וואס האט זאגאר גאר ניט געלערנט, הייבט אן צו פֿערשטעהן פֿיעלע זאכען, פֿון וועלכע ער האט ביז אהער קיין בעגריף ניט געהאט; ער הייבט זיך אן צו קוקען צו זיין אייגענעם לעבען, צו זיינע געוואהנהייטען, צו דיא זאכען, וואס ער גלויבט אדער גלויבט ניט, און הויבט אן צו פֿערשטעהן, פֿון וואנען זיי שטאַמען, פֿון וואנען מיר האבען זיי איבערגענומען.

זייט מיר האבען זיך בעקענט מיט דיא ווילדע מענשען אין אפֿריקא, אמעריקא און אויסטראַליען, האבען מיר בעקומען א גאנץ אנדערן בעגריף פֿון דער וועלט און גאנץ אנדערע אידעען איבער דעם מענשען.

דיא וועלט איז א גרויסעס, גרויסעס בוך מיט טויזענדער בלעטער. קלאָר און דייטליך איז דיא שריפֿט, יעדער בוכשטאַב איז אזוי גרויס, אז א בלינדער קען איהם אנטאַפּען. מען מוז אבער לעזען דיעזע בלעטער. ווען מען לעזט איבער איין בלעטעל, מוז מען עס איבערקעהרען און לעזען דאס אנדערע בלעטעל.

וואס קען וויסען דער מענש, וועלכער האט איבערגעלעזען נור איין איינציג בלעטעל? וואס קען קענען דער מענש, וועלכער איז קיין מאל ניט ארויסגעפֿאהרען פֿון דיא ענגע גאסען פֿון זיין שטאדט?

איך וויים, מילארד, אז איהר האט זעהר פֿיעל געלערנט אויף אייער רייזע; מיינע קינדער האבען מיר דערצעהלט, וואו איהר זייט אויסגעוועזען און וואס איהר האט אויסגעליטען — און דאך זייט איהר דאך אלץ געפֿאהרען נור אויף איין ליניע, אויפֿן 37טען גראַד! (פּאַראַלעל) פֿערגעסט ניט, אז דיא וועלט איז איינגעטהיילט אין 90 גראַדען אדער פּאַראַלעלען. — ענדיגט וועניגסטענס דיעזען איינציגען גראַד, פֿאהרט ווייטער, ווייסט, אז איהר האט געמאכט א ר י י ז ע א ר ו ם ד י א ו ו ע ל ט!

קאפּיטאן גראנט האט געענדיגט זיין רעדע און האט געשוויעגען. לארד גלענארוואן האט זיך אויך פֿערטראכט. איינינע מינוטען האבען אלע געשוויגען.

— נו, און וואס זאגט איהר, פּראָפעסאָר? האט לארד גלענארוואן פּלוצלונג געפרעגט.

— איך? האט דער פּראָפעסאר אויסגערופען — הייסט אויסדרעהן דעם „דונקאן“, מיר זאלען יעצט מאכען א רייזע ארום דער וועלט אויפ'ן 38טען גראַד, אויפ'ן 39טען גראַד, אויף וואס פאר א גראַד איהר ווילט, און איך וועל אייך דאנקען. — זייט איך האב פערזוכט דיא געזונטע, ריינע פרישע לופט פון דיא וועלדער אין אויסטראליען און פון דיא פאמפּאַס אין זיד אמעריקא, ווייס איך ניט, וויא אזוי איך וועל יעצט קענען לעבען אין א שטויביגער, שמוציגער און פערדוויכערטער גרויסער שטאדט פון אונזער ציוויליזירטען אייראפּא. ערשט יעצט, זייט מיר האבען געמאכט אונזער רייזע, הייב איך אָן צו פערשטעהן, וואס פאר א נוצען דאס רייזען ברענגט. איך וואלט יעצט געטהאן נור איין זאַך — איך וואלט נור גערייזט.

איך פערשטעה ערשט יעצט, וויא אזוי דיא געלערנטע: דוד ליווינגסטאן, באַרטה, פאָגעל, יונקער און פיעלע אנדערע האבען געקענט פערברענגען זייער גאנצעס לעבען אין רייזען אין דיא ווילדעסטע געגענדען פון אפריקא: איך פיהל יעצט, וואס עס האט געצויגען דיא ענגלישע רייזענדע ראָסס, פעררי, מעק קלינטאָק, מעק קלעלאַן, סער דושאן פראַנקלין און דיא רוסישע רייזענדע מיקלוכאָ — מאַק־לאַי און פּזשעוואַלסקי צו פערברענגען יאהרען לאנג צווישען דיא ווילדעסטע פעלקער אין דיא ווייטעסטע און אונבעקאנטעסטע געגענדען פון דער וועלט. —

דער פּראָפעסאר וואלט געוועזען אוועקגערעדט שטונדען לאנג פון אלע בע־ריהמטע רייזענדע פון דער וועלט, ווען לארד גלענארוואן זאל איהם ניט געוועזען אונטערברעכען.

— אלזא, אזוי בלייבט עס! מיר פאהרען קיין טשילי און ענדיגען אונזערע רייזע ארום דער וועלט.

דאס וועטער איז געוועזען שעהן און וואַרים. אלע זיינען געוועזען פרעהליך און צופריעדען אויפ'ן דעק פון'ם „דונקאן“. אין פינף טאג ארום זיינען זיי אנגע־קומען קיין טאַלקאַהואַנאַ, דער זעלבער פּארט אין טשילי, פון וואַנען לארד גלע־נארוואן מיט זיין פּאַרטיע זיינען מיט אַכט מאָנאט צוריק ארויסגעפאהרען אויף מויל עזלען זוכען קאפּיטאן גראנט אין דיא פאמפּאַס פון זיד אמעריקא.

אין טאַלקאַהואַנאַ האבען זיי געמוזט שטעהן עטליכע טעג. זיי האבען גע־מוזט זיך אנגרייטען קוילען און פּראָוויאנט אויף דער רייזע אהיים.

מיט גאנץ אנדערע געפיהלע זיינען זיי יעצט אראפּגעגאנגען פון'ם „דונקאן“ און זיינען געגאנגען אין שטאדט אריין איינקויפען פערשיעדענע ארטיקעל. מיט אַכט מאנאטע צוריק זיינען זיי געוועזען אין דער זעלבער שטאדט. דאמאלס הא־בען זיי אויך געקויפט פּראָוויאנט און נעטהיגע ארטיקעל. דאמאלס אבער הא־בען זיי זיך געלאזען אין א לאנגע רייזע. דאמאלס האבען זיי ניט געוואוסט, וואוהין זיי רייזען און אויב זיי וועלען דערגרייכען דעם צוועק פון זייער רייזע. — יעצט זיינען זיי געפאהרען אהיים. זיי האבען געפונען, וואס זיי האבען געזוכט!

דיא עטליכע טעג, וואס זיי האבען פערבראכט אין טאַלקאַהואנאַ זיינען געווען פייערטעג. דער ענגלישער קאָנסול איז געקומען זיי בעזוכען. זיי האבען איהם דערצעהלט פיעלעס, וואס האט מיט זיי פאסירט אויף דער רייזע און ער האט עס באלד טעלעגראַפירט קיין לאנדאן.

ווען זיי האבען איינגעקויפט אלעס נעטהיגע, זיינען זיי ווידער געפאה־רען אויפ'ן זעלבען וועג, וואס זיי זיינען שוין איינמאל געפאהרען — ארום זיד אמעריקא. זיי זיינען יעצט צום צווייטען מאל פארביי געפאהרען פאטאַגאָניען און דיא פייערלאנד'ס אינזלען.

דער פראפעסאָר האט זעהר געוואלט אראפגעהן און פערברענגען עטליכע טעג אויף פייערלאנד. ליידי העלענא אבער האט שוין געוואלט זיין אין דערהיים און האט איהם ניט געלאָזען.

באלד זיינען זיי פארביי געפאהרען ארגענטיניען און איהר הויפט שטאדט, בועאנאס אייערעס. זיי האבען זיך אבער דארט אויך ניט אפגעשטעלט.

ווייטער און ווייטער איז געשוואומען דער „דונקאן" אויף דיא גרינע, קלא־רע וואסערן פון'ם אטלאנטישען וועלט מעער. דיא רייזע איז געווען זעהר א גליקליכע.

איין זאך האט דער מאיאר ניט געקענט פערשטעהן. ווען ער האט זיך צוגעקוקט צום פראפעסאר, האט ער געזעהן, אז ער געהט שטענדיג פערבונדען דעם האלז. מען איז פאראיבער געפאהרען דעם עקוואַטאָר — דיא הייסעסטע געגענד אין דער וועלט. דיא היץ אויפ'ן „דונקאַן" איז געווען אזוי שטאַרק, אז אלע זיינען געגאנגען אין הוילע העמדער. דיא מאטראָזען האבען זיך געמוזט אפגיעסען צוויי — דריי מאל אין טאג מיט וואסער. דיא ברעטער פון'ם „דונקאַן" זיינען געווען הייס. דיא נעגעל און דיא אייזענס האבען געברענט. — דער פרא־פעסאר איז שטענדיג געגאנגען פערבונדען דעם האלז און אזוי פערוויקעלט, אז מען האט זיין קערפער ניט געקענט ארויסזעהן.

דער מאיאר האט געזעהן, אז דאס איז ניט אומזיסט. ער האט פראבירט אלע מעגליכע קונסט שטיקע, אז דער פראפעסאר זאל זיך אפוויקלען. — עס האט ניט געהאלפען.

איין טאג, ווען דיא היץ איז געווען שרעקליך, אז עס איז געווען אונמעג־ליך איינצושטעהן אויפ'ן דעק, האט דער מאיאָר דערזעהן, וויא דער פראפעסאר לויפט דורך דעם דעק צום וואסער בעהאלטער. ער איז אבער געווען פערדעקט און פערוויקעלט, וויא געוועהנליך.

— נו! האט דער מאיאר געזאגט צו ליידי העלענא. מיר דאכט, אז אונ־ זער פראפעסאר האט ווידער געמאכט א פעהלער. ער איז אזוי צערשטרייט, אז ער מיינט, ער איז יעצט אין סיביר אדער אויפ'ן אייז מעער. — מיר דאכט, אז ער פיהלט גאר ניט דיא היץ.

— לאזט איהם צו רוה, דעם ארימען פראפעסאר! האט ליידי העלענא

נעבעטען. איך וואלט יעצט פיעל צופריעדענער געוועז מיט א שטיקעל אייז אין דיעזער ברענענדער היץ, אלס מיט אלע זאכען, וואס מיר האבען.

— דער פראפעסאר וועט אונז מאכען אייז, האט דער מאיאר געענטפערט. ער האט באלד אנגעהויבען צו שרייען:

— פראפעסאר! פאגאנעל! וואו זייט איהר? קומט נור אהער!

דער פראפעסאר איז ארויסגעקומען פון'ם רעזערוואואר. ער האט זיך דארט אפגעוואשען מיט וואסער.

— נו, וואס ווילט איהר, מאיאר?

— אייז, פראפעסאר! — מאכט אונז אייז! מיר האבען אלעס אנגעגרייט אויף דער רייזע, נור אייז האבען מיר ניט געקענט אנגרייטען, ווייל אין טאל־קאהואנא איז קיין אייז ניט געוועז.

— איהר זייט אזוי אויך קאלט, איהר דארפט ניט קיין אייז, האט דער פראפעסאר געשפאסט.

— איך בין קאלט און געה אין א הוילען העמד, איהר אבער מיינט, אז איהר זייט יעצט אין יאקוטסק אדער אין בעריאזאוו. איהר געהט אזוי פערוויקעלט און פערהילעט, גלייך וויא עס וואלט געוועז יעצט ווינטער.

ליידי העלענא האט זיך געוויעזען אין דער טהיר פון איהר קאיוטע.

— הערט איהם ניט, פראפעסאר, האט זיא געשפאסט. ער ווייס ניט, וואס ער רעדט. ווען עס איז אבער מעגליך, מאכט אונז אביסעל אייז. איך האב גע־הערט, אז מען מאכט היינט קינסטליכעס אייז אין פאריז.

— געוויס, געוויס! האט דער פראפעסאר געענטפערט. ווען קאפיטאן פארראגוט איז געוועזן אזוי פארזיכטיג און האט מיט זיך מיטגענומען א קאנ־דענסאטאר (אזא מאשין) וועל איך אייך באלד מאכען אייז.

קאפיטאן פארראגוט האט געהאט מיט זיך אזא מאשין. אין דער קליינער אפטהעק, וואס לארד גלענארוואן האט מיטגענומען אויף דער רייזע, זיינען געוועזן דיא נעטהיגע מאטעריאלען צו מאכען אייז.

דער פראפעסאר האט זיך באלד גענומען צו דער ארבייט. אין א קורצע צייט ארום האט ער ארויסגענומען פון'ם קאנדענסאטאר גרויסע שטיקער, ריינעם, קלארען אייז.

— נו? וואס זאגט איהר יעצט, ריטשארדסאן? האט ליידי העלענא געפרעגט דעם מאיאר. וועט איהר נאך לאכען פון'ם פראפעסאר?

— געוויס! איך בין זיכער, אז דאס אנדערע מאל, ווען ער וועט וועלען מאכען אייז, וועט ער ארויסנעהמען פון'ם קאנדענסאטאר הייסע קוילען.

באלד זיינען זיי אריבערגעפאהרען דעם עקוואטאר און דיא לופט איז גע־ווארען קיהלער. יעצט זיינען זיי שוין געוועזן אין געגענדען, וואו מען טרעפט זעהר אפט שיפען, וועלכע געהן קיין אמעריקא און פון אמעריקא. זיי האבען געפיהלט, אז זיי זיינען שוין ווידער אין א ציוויליזירטע וועלט, צווישען ציווי־

ליזירטע מענשען. זיי האבען אפט בעגעגענט בעקאנטע שיפען און האבען זיי געגריסט.

ענדליך דעם 10טען מאי האבען זיי דערזעהן פון וויימען דיא בערג פון זייער היים — פון שאָטלאנד. דעם 11טען מאי זיינען זיי אריינגעפאהרען אין טייך קלאַיד און דער „דונקאַן" האט באלד אראפגעלאזען דעם אנקער.

אויפ'ן דאק האבען זיך פערזאמעלט א גרויסע מענגע מענשען צו בעגריסען אונזערע רייזענדע, וועלכע קומען ערשט פון אזא זאנדערבאַרע רייזע ארום דער וועלט.

דער ענגלישער קאנסול אין טשילי האט שוין פריהער טעלעגראפירט קיין ענגלאנד, אז לארד גלענארוואן האט ענדליך געפונען דעם קאפיטאן גראנט. דיעזע נאכריכט האבען באלד אלע צייטונגען צוטראגען איבער גאנץ ענגלאנד, שאָטלאַנד און אירלאנד. פיעלע שיפען, וועלכע האבען בעגעגענט דעם „דונקאַן" אויפ'ן וועג און זיינען אנגעקומען פריהער פאר איהם, האבען דערצעהלט, אז ער דארף באלד אנקומען. אלע האבען אויף איהם געוואַרט מיט אונגעדולד און ווען ער איז אנגעקומען אין'ם פארט פון גלאזגא, האט זיך פערזאמעלט אויפ'ן ברעג אן אונגעהייערע מענגע מענשען.

קוים האט קאפיטאן פאַרראגוט געהייסען ארויסווארפען דאס בריקעל פאר זיינע פאסאזשירען, איז געווארען א געשריי און א ליארם.

— הורראה! האט מען געשריען.

טאַשענטיכער האבען זיך בעוועגט אין דיא הענד פון דאמען, דיא הערען האבען געגריסט מיט זייערע היטע. יעדער האט געוואלט זעהן לארד גלענארוואן און איהם בעגריסען. פיעלע אלטע מאטראזען און שיפס קאפיטאנע האבען געוואלט זעהן קאפיטאן גראנט.

לארד גלענארוואן האט אבער ניט געוואלט קיין עהרע. קוים האט ער דער־זעהן דיא מענגע, האט ער ארויסגעשיקט א מאַטראז, ער זאל איהם ברענגען קארעטעס.

דעם 11טען מאי אום 2 אוהר נאך מיטאג זיינען זיי אלע ענדליך צוריק געקומען אין זייער אלטען שלאס מאלקאלם. דא איז אויך געשטאנען א גרויסע מענגע מענשען, אבער מייסטענס פריינדע און בעקאנטע.

לארד גלענארוואן, ליידי העלענא און דער מאיאר האבען אלעמען גע־גריסט זעהר פריינדליך.

מען האט זיך אויסגערוהט עטליכע טעג. דאן האט מען זיך אנגעהויבען איינצוארדענען.

קאפיטאן פאַרראגוט האט געהייראטהעט מערי גראנט. דיא האכצייט איז געווען אין שלאס מאלקאלם. אלע פריינדע און בעקאנטע זיינען געווען איינגע־לאַדען אויף דער האכצייט.

דער מאיאר האט געוואלט פרעהליך מאכען דיא געסט און האט אנגע־

הויבען צו דערצעהלען פון'ם פראפעסאר פאגאנעל און דיא פעהלער, וואס ער האט געמאכט.

דיא ענגלענדער זיינען א מערקווירדיגעס פאלק. זיי זיינען אליין זאנדערלינגע (אונגעוועהנליכע מענשען) און האבען זעהר ליעב א זאנדערלינג. קוים זיינען זיי געוואהר געווארען, אז דער פראפעסאר איז אזא זאנדערבארער מענש, האט זיך דיא טהיר פון'ם שלאס מאלקאלם ניט פערמאכט.

דיא גרעסטע מענער פון ענגלאנד זיינען געקומען איהם זעהן און מיט איהם רעדען. דיא צייטונגס שרייבער האבען איהם גאר ניט געלאזט לעבען. אלע צייטונגען זיינען געווען פול מיט דערצעהלונגען און בעשרייבונגען פון לארד גלענארוואן'ס רייזע ארום דער וועלט און פון דיא פעהלער, וואס דער פראפעסאר פאגאנעל האט געמאכט אויף דער רייזע.

דיא ענגלישע דאמען האבען זיך בעזאנדערס אויסגעצייכענט. דיא גרעסטע דאמען פון ענגלאנד זיינען געקומען צופאהרען זעהן דעם בעריהמטען פראפעסאר, רעדען מיט איהם, פלוידערן און זיך אונטערהאלטען מיט איהם. זאגאר דיא קעניגין וויקטאריא האט געוואלט זעהן א מענשען, וועלכער איז אזוי געלערנט און קען מאכען אזעלכע פעהלער.

דיא געאגראפישע געזעלשאפט פון ענגלאנד האט איהם געבעטען, ער זאל ווערן איהרער א מיטגליעד און זאל איהר געבען א גענויען בעריכט איבער זיין רייזע ארום דער וועלט.

אין דערזעלבער צייט אבער האט דיא קייזערליכע געאגראפישע געזעלשאפט פון פאריז געפאדערט, אז דער פראפעסאר פאגאנעל, וועלכער איז געווען איהר סעקרעטער, זאל איהר געבען זיין בעריכט איבער זיין בעריהמטע רייזע ארום דער וועלט.

דער פראפעסאר האט ניט געוואוסט וואס צו טהאן. זיין א מיטגליעד פון דער ענגלישען קעניגליכען געאגראפישען געזעלשאפט איז זעהר א גרויסע עהרע, וועלכע פיעלע געלערנטע וואלטען זיך געווינשען צו האבען. ניט יעדער אבער קען צוקומען צו אזא עהרע.

פון דער אנדערער זייט אבער האט ער ניט געקענט אפזאגען דיא פראנצויזישע קייזערליכע געאגראפישע געזעלשאפט. זיא האט דאך איהם אייגענטליך געשיקט קיין אזיען. ער, דורך זיינע פעהלער, האט געמאכט דיא רייזע ארום דער וועלט.

אלזא, וואס טהוט מען?

דער פראפעסאר איז געווען פערצווייפעלט. ער האט זיך קיין עצה ניט געקענט געבען. דערצו נאך האט מען איהם ניט געלאזען פיעל טראכטען. קוים האט זיך אנגעהויבען דער טאג, האבען זיך אנגעהויבען וויזיטען און בעזוכע. זייט מען האט איהם פארגעשטעלט פאר דער קעניגין וויקטאריא און דיא קעניגין האט איהם געגעבען א גאלדענע מעדאלע דער פאר, וואס ער האט גערעטעט איהרע אונטערטהאנען, האט מען איהם שוין גאר ניט געלאזט רוהען.

צווישען דיא דאַמען, וועלכע האבען אנגעהויבען צו קומען אפט אין שלאָס מאלקאלם, איז געוועזען דעם מאיאָר'ס א קוזינע מיט'ן נאמען מיס אראבעללא. זיא איז געוועזען ניט גאנץ יונג, אבער נאך זעהר שעהן און וויא אלע רייכע ענג־לענדערינען, אביסעל „עקסצענטריש". אויף אונזער שפּראַכע הייסט עס א זאָנ־דערלינג (משוגאַטשקאַ).

זיא איז געוועזען זעהר רייך, איהרע עלטערן האבען איהר איבערגעלאָזען א פערמעגען פון 50 טויזענד פונט שטערלינג.

אנפאַנגס איז זיא געקומען אלס גאַסט זעהן דעם מאיאָר און לארד גלע־נארוואן און זיי בעגריסען נאך אזא לאנגע רייזע. דער מאיאר האט זיא בעקאנט געמאכט מיט'ן פּראָפעסאר און האט איהר דערצעהלט, דעם פראפעסאר אין דיא אויגען, וואָס פאר א פעהלער ער האט געמאכט און וויא אזוי ער איז צער־שטריימ.

מיס אראבעללא האט געפונען, אז האבען פאר א מאַן א צערשטרייטען פּראָפעסאר איז פיעללייכט גלייבער, אלס האבען פאר א מאן א שטאלצען און ניט צערשטרייטען ענגלישען באראָן. — איהר איז געפעלען דער פראפעסאר מיט ויינע פעהלער און זיא האט זיך אין איהם פערליעבט.

דער פראפעסאר האט געפונען, אז מיס אראבעללא איז זעהר שעהן און האט ליעב געאָגראַפיע. זיא וואלט אויך שטענדיג גערייזט אויף דער וועלט אום זיך צו בעקענען מיט נייע פעלקער און מיט נייע געגענדען. אזא פרוי וואלט געפאסט פאר א פראפעסאר פון געאגראפיע. ער איז אבער געוועזען שיכטערן און האט עס קיינעם ניט געזאגט.

זייט איהר ערשטען בעזוך אין שלאָס מאלקאלם, האט מיס אראבעללא געפונען, אז ביי לארד גלענארוואן און ליידי העלענא איז זעהר אנגענעהם צו פערברענגען דיא צייט און זיא האט אנגעהויבען צו ווערן אן אפטער גאסט אין שלאס.

זיא פלעגט זעהר אפט ארומגעהן שפאַציערן מיט'ן פראפעסאָר שטונדען לאנג איבער בערג און טאהלען. זיי פלעגען אמאל גאנצע טעג אוועקזיעצען ביים מעער און רעדען פון געאגראפיע און פון רייזען אין ווייטע לענדער.

לארד גלענארוואן און ליידי העלענא האבען זיך וועניג אומגעקוקט אויף דיא צו אָפטע בעזוכע פון מיס אראבעללא. עס איז ביי זיי קיין וואונדער ניט געוועזען, וואס א יונגע פרוי אינטערעסירט זיך אזוי צו שטודירען געאגראפיע. אין ענגלאנד און אין אמעריקא טרעפט מען זעהר אפט יונגע פרויען, וועלכע לערנען וויסענשאפטען, וואס פאַסען זעהר וועניג פאר א פרוי.

מען טרעפט א מאָל מערבען, וועלכע לערנען זיך אסטראָנאָמיע און שטעהן אוועק גאנצע נעכט אין אבסערוואטאָריום לעבען טעלעסקאפ, דורך וועלכען זיי שטודירען דיא שטערן. איינִיגע פרויען האבען זיך זאגאר אויסגעצייכענט אין דער אסטראנאמיע. זיי האבען ענטדעקט נייע שטערן.

מאיאר ריטשארדסאן איז אבער געווען אן איינפאַכער מענש. ער האט גערעכענט, אז זיין קוזינע מיס אראבעללא האט ווייניגער ליעב דיא געאגראפיע אלס דעם פראפעסאר פון דער געאגראפיע און ער האט זיך ענטשלאסען צו פער־אייניגען דיעזע צוויי מענשען, וועלכע האבעןביידע אזוי שטארק ליעב געאגראַ־פיע, מיט א גאלדענעם הייראטהס רינג, אין א קירכע פאר א גייסטליכען.

ער האט פיינד געהאט פיעל צערעמאָניען. ער איז איין מאל גלייך אריינ־געגאנגען צום פראפעסאר און האט איהם געפרעגט:

— פראפעסאר פאגאנעל, ווילט איהר נאך מאכען א פעהלער?

דער פראפעסאר האט איהם אנגעקוקט ערשטוינט. ער האט ניט פערשטאַ־נען וואס ער מיינט.

— וואס מיינט איהר, מאיאר ריטשאַרדסאָן? האט ער איהם געפרעגט.

— איך מיין גאר ניט, האט דער מאיאר געענטפערט. איהר זייט געבוירען געווארען צו מאכען פעהלער. איהר מוזט זיי מאכען. — מאכט שוין דעם לעצטען גרעסטען פעהלער, וואס אזא געלערנטער, וויא איהר, קען מאכען.

— וואס פאר א לעצטען פעהלער זאל איך מאכען? האט דער פראפעסאר געפרעגט ערשטוינט.

— הייראטהעט! האט דער מאיאר געענטפערט.

דער פראפעסאר איז געווען, וויא צו מישט. ער האט ניט געוואוסט, וואס צו ענטפערן.

— וואס שווייגט איהר, פראפעסאר? האט דער מאיאר ווייטער געפרעגט.

— געפעלט אייך ניט מיס אראבעללא?

— אך! זיא געפעלט מיר זעהר, האט דער פראפעסאר געענטפערט. זיא איז שעהן און קלוג. — זיא איז זאגאַר צו שעהן. איך וואלט בעסער געוואלט, זיא זאל ניט זיין אזוי שעהן. — איך וואלט צופריעדען געווען, זיא זאל האבען עפעס א חסרון.

— נו, זייט רוהיג, פראפעסאר! זיא האט געוויס גענוג חסרונות. — האט איהר שוין אמאל געזעהן א פרוי אהן חסרונות? — לאמיר דערפון ניט רעדען. ווען איהר וועט הייראטהען, וועט איהר שוין אויסגעפינען איהרע חסרונות. —

— אלזא, פראפעסאר, אפגעמאכט! איהר הייראטהעט מיס אראבעללא.

— איך קען ניט. — איך וואג עס ניט. —

— וואס איז אייך אזעלכעס, מיין געלערנטער פריינד? האט זיך דער מאַ־יאר אביסעל געבייזערט. — קומט, זאגט מיר, וואס איז דיא אורזאכע, פאר וואס איהר טראכט אזוי לאנג. איהר ליעבט איינער דעם אנדערן. דאס איז גענוג! — הייראטהעט!

— פערשטעהט איהר, מאיאר, האט דער פראפעסאר געשטאַמעלט. — איך קען ניט — איך —

דער מאיאר איז געווען אן ענערגישער מענש. ווען ער האט זיך צוגעזעצט צו איינעם, האט מען פון איהם ניט געקענט אזוי גיך לויז ווערן. ער האט זיך

אנגעזעצט אזוי שטארק אויפן פראפעסאר, אז דער ארימער פאגאנעל האט איהם ענדליך געמוזט אויסזאגען זיין סעקרעט.

— עס טהוט מיר לייד אייך צו זאגען, אז איך האב אויף מיין לייב ציי־בענס, אן וועלכע יעדע פאליציי וועט מיך זעהר לייכט דערקענען.

יעצט האט דער מאיאר אויסגעגלאצט א פאר אויגען. ער האט איהם ניט פערשטאנען.

— וואס האט איהר מורא פאר א פאליציי? האט ער געפרעגט. איך בין זיכער, אז אין אייער צערשטרייטהייט האט איהר ניט געגנבעט א שטיק אויסט־ראליען אדער א שטיק ניי זעעלאנד.

— דאס געוויס ניט, האט דער פראפעסאר געענטפערט. — אבער....

— וואס אבער? זאגט, וואס איהר האט צו זאגען! האט דער מאיאר אויס־גערופען. מיר זיינען דאך אלטע גוטע פריינד, צווישען אונז דארף קיין סעקרעט ניט זיין.

— וועט איהר מיר שווערן, אז איהר וועט קיינעם ניט אויסזאגען?

— שווערן וועל איך ניט, איך וועל אבער דאך קיינעם ניט זאגען.

דער פראפעסאר האט זיך אפגעבינדען דעם האלז און האט אפגעקנעפעלט זיין העמד.

דער מאיאר האט דערזעהן א זאנדערבארעס בילד. — אויפן פראפעסארס ברוסט איז געווען אויסגעשטאכען מיט רויטע פארב א גרויסער פויגעל, וועלכער האט געביסען דעם פראפעסאר'ס הארץ מיטין שנאבעל און דיא פליגעל האט ער אויסגעשפרייט ביז אויפין האלז. דער גאנצער פויגעל איז געווען פון רויטער פארב, נור דיא אויגען און דער שנאבעל זיינען געווען געמאכט מיט בלויער פארב.

דער מאיאר איז אנפאנגס געווען איבערראשט. דאן האט ער אנגעהויבען צו לאכען.

— וויא קומט דאס צו אייך, פראפעסאר? האט ער געפרעגט.

— אין דיא דריי טעג, וואס איך בין געווען געפאנגען ביי דעם הויפטלינג פון דיא מאארי, האט דער פראפעסאר דערצעהלט, האט זיך דיעזער ווילדער פירסט אזוי פערליעבט אין מיר, אז ער האט מיך געוואלט צייכענען, איך זאל ניט אנטלויפען. ער האט מיך געבונדען און האט מיך טאטואירט מיט זיינע אייגענע פירסטליכע הענד.

איך שעהם מיך יעצט צו ווייזען ערגעץ מיט א נאקעטען האלז. עס איז נאך ווייניג, וואס מען לאכט פון מיר דערפאר, וואס איך בין אזוי צערשטרייט, זאל מען נאך לאכען, וואס איך בין טאטואירט? — דאס, מיין פריינד, איז דיא אורזאכע, פאר וואס איך קען ניט הייראטהען מיס אראבעללא.

דער מאיאר האט געטראכט איינינע מינוט. פלוצלונג האט ער אנגעהאפט דעם פראפעסאר ביי דער האנד און האט איהם געזאגט:

— נו, פריינד! דאס איז נאך קיין פעהלער ניט. פערקעהרט, ווען מען וועט

דערפֿון געוואהר ווערן, וועט מען אייך נאך מעהר שעצען און אכטען. איהר וועט זיין דער איינציגער פּראָפֿעסאָר אויף דער וועלט, וועלכער איז טאַטואירט.

— זייט איהר זיכער, אז דאס וועט ניט זיין קיין חסרון ביי מיס אראבעללא? האט דער פּראָפֿעסאָר געפֿרעגט שטילערהייט.

— אזוי זיכער, וויא איך בין זיכער, אז היינט איז טאג.

מיט דיעזע ווערטער איז דער מאיאר ארויסגעגאנגען.

דעם אנדערן טאג האט ער איינגעלאַדען דעם פּראָפֿעסאָר צו זיך. מיס אראבעללא איז אויך געווען איינגעלאַדען ביים מאיאָר.

אין צוויי וואכען ארום האט דער פּראָפֿעסאָר געהייראַטהעט מיס אראַבעללא אין דער קירכע פֿון שלאָס מאלקאלם.

דיא קירכע איז געווען פֿערציערט גראַנדאַרטיג. עס זיינען זיך צונויפֿגעקומען זעהר פֿיעל געסט פֿון גאנץ ענגלאנד. דער פּראָפֿעסאָר איז געווען אנגעטהאן זעהר רייך, אבער א גרויסער ווייסער קראַגען האט איהם פֿערשטעלט דעם גאַנצען האַלז. — דאס איז געווען דער לעצטער פֿעהלער, וואס ער האט געמאכט.

דער פּראָפֿעסאָר האט זיך בעזעצט אין שאָטלאנד. מען האט איהם געשריעבען פֿון פּאַריז און געבעטען, ער זאל צוריק קומען קיין פֿראַנקרייך, ער האט אבער ניט געוואלט. ער האט מורא געהאט, אז מען זאל ניט געוואהר ווערן, אז ער איז טאַטואירט און דיא פֿראַנצויזישע צייטונגען, וועלכע זיינען גרויסע בריות צו מאַכען קאריקאַטורען, זאלען איהם ניט פֿארשטעללען, וויא ער מאכט פֿעהלער און דיא ווילדע טאַטואירען איהם.

דער מאיאר האט ניט געהאלטען קיין ווארט. ער האט אויסגעזאגט דעם פּראָפֿעסאָרס געהיימניס. ער האט עס איבערגעגעבען אלס געהיימניס נור לארד גלענארוואן און ליידי העלענא. באלד אבער זיינען דערפֿון געוואהר געווארען קאַפּיטאַן פּאַרראַגוט און זיינע יונגע פֿרוי.

ראבערט גראנט איז אריינגעטרעטען אין א שולע פֿון מאַטראָזען און זעט לייט. ער לערנט זעהר גוט און זיין פֿאַטער האָפֿט, אז ער וועט ווערן מיט דער צייט א גרויסער געלערנטער און א גוטער שיפֿס־קאַפּיטאַן.

קאַפּיטאַן גראנט איז נאך אלץ בעשעפֿטיגט מיט זיין אידעע צו געפֿינען ערגעץ א גרויס אינזעל, וואו ער זאל קענען גרינדען א קאלאָניע פֿאר שאָטלענדער.

אזוי וויא ער האט פֿערלארען מיט דער „בריטאַניא" זיין גאנצעס פֿערמעגען, וויל ער זיך צונויפֿלעגען געלד און קויפֿען אנאנדער שיף. ער איז דאהער אריינגעטרעטען אלס שיפֿס־קאַפּיטאַן אויף איינע פֿון דיא גרויסע שיפֿען, וועלכע געהן פֿון גלאזגא קיין ניו יארק און נעהמט א גרויס געהאלט.

לארד גלענארוואן האט געוואלט איהם לייען געלד, ער זאל זיך קויפֿען א שיף. קאַפּיטאַן גראַנט האט עס אבער ניט געוואלט אננעהמען.

— איך מוז אלענפֿאַלס וואַרטען, ביז ראבערט וועט אונטערוואקסען, האט ער געזאגט. איך וויל יעצט ניט פֿאהרען אליין. איך וויל, מיין זוהן זאל פֿאהרען

מיט מיר און מיר העלפֿען. אלזא, מוז איך ווארטען איינציגע יאהר. דערוויילֿ קען איך מיר צונויפֿלעגען געלד אויף א שיף.

זיין שווינער זוהן, קאפיטאן פֿארראגוט, האט איהם געוואלט געבען זיין געלד. ער האט עס אבער אויך ניט געוואלט אננעהמען.

— איהר זייט יונגע לייט, מיינע קינדער, איהר דאַרפֿט האבען דאס געלד פֿאר זיך. איך האב אנגעהויבען צו פֿיהרען מיין וועלט אלס ארימער מאטראָז, האב מיר דערנאך דערווארבען א גרוים פֿערמעגען. שפּעטער האב איך פֿערלאָרען מיין פֿערמעגען. — איך וועל מיר ווידער אמאל ערווערבען א פֿערמעגען.

איידער קאפיטאן גראנט איז אוועקגעפֿאהרען דאס ערשטע מאל אויף זיין שיף קיין ניו יארק, האט לארד גלענארוואן איינגעלאַדען צו זיך אלע זיינע קאַמעראדען, וועלכע האבען געמאכט מיט איהם דיא רייזע ארום דער וועלט און האט פֿון זייערט וועגען געמאכט א מיטאג. ואגאַר דיא מאטראזען פֿון'ם „דונקאן" זיינען געוועזען איינגעלאדען אויפֿ'ן מיטאג.

ווען מען האט אפּגעגעסען, האט לארד גלענארוואן גענומען א באָקאל שאַמפּאניער און האט געזאגט:

— איך טרינק אויף דיא געזונדהייט פֿון אלע מיינע פֿריינד און בעגלייטער אויף מיין רייזע ארום דיא וועלט! איך האָף, אז ווען איך זאל וועלען מאכען נאך א וויטע רייזע, וועלען מיך דיזעלבע פֿריינד ווידער בעגלייטען און וועלען ווידער אויסהאלטען מיט מיר אלע שוועריגקייטען פֿון אזא רייזע.

אלע האבען אויפֿגעהויבען זייערע גלעזער און האבען אויסגערופֿען:

— יא, מיר וועלען פֿאהרען מיט אייך ביז צום עק וועלט!

— וועט איהר איבערלאזען אין דער היים אייער פֿרוי? האט דער מאַיאָר געפֿרעגט דעם פּראָפֿעסאר.

— איך וועל אויך מיט איהם פֿאהרען, האט מיסיס פּאגאנעל געענטפֿערט פֿאר איהר מאן.

ווען עס איז שטיל געווארען, האט זיך לארד גלענארוואן געווענדעט צו זיינע פֿריינד און קאמעראדען:

— מיינע פֿריינד! איך האב אייך געשטעלט דיעזע פֿראגע ניט אויס ניידיערדע, ניט אום צו פּראבירען, אויב איהר ווילט זיך נאך אמאל אונטערווארפֿען געפֿאַהרען און ריזקירען מיט אייער לעבען — ניין! דיעזע פֿראגע איז פֿאר מיר זעהר וויכטיג, ווייל איך דענק ווירקליך אין א קורצער צייט צו מאכען א רייזע צוזאמען מיט קאפּיטאן גראנט און זוכען אן אינזעל, וואו מען זאל קענען גרינדען א קאלאניע.

איהר זעהט, מיינע פֿריינד, אז אין ענגלאנד ווערט דאס לעבען אלע מאל שווערער, אונזערע ארמענהייזער זיינען פֿול געפּאַקט מיט ארימע לייט, אונזערע שפּיטעלער זיינען שוין צו ענג פֿאר אונזערע ארימע קראנקע; אין אונזערע וויַיזען הייזער איז שוין ניטא קיין פּלאַץ פֿאר דיא קינדער, וועלכע דיא עלטערן

מוזען ארויסוואַרפען אויף דער גאַס, ווייל זיי זיינען ניט אים שטאַנד זיי דערציעהען.

דאס אלטע ענגלאנד איז צו קליין פאר איהר בעפעלקערונג.

וואס וועט זיין דאס ענדע, ווען מיר וועלען ניט אויסזוכען א נייע געגענד. וואוהין אראפצוציהען דיא צו־גרויסע מאסע מענשען. ערגעץ אין א נייע געגענד מיר מוזען גרינדען ערגעץ א נייע קאלאניע. עס איז נאך דא גענוג פלאַץ אויף דער ערד, וואו מענשען קענען לעבען גליקליך. מען מוז עס נור אויסזוכען.

לאמיר זיך נור אביסעל אויסרוהען פון אונזער איצטיגער רייזע, לאמיר זיך נור גוט פארבערייטען צו דער נייער רייזע. ווען אלעס וועט פערטיג זיין, וועל איך אייך מעלדען.

זייט איהר איינפערשטאַנען מיט מיר? וועט איהר אלע פאהרען מיט מיר?

— אלע! אלע! האבען אלע אנוועזענדע געענטפערט.

— איך דאנק אייך, מיינע פריינדע! האט לארד גלענארוואן געזאגט. — לאָמיר זיך שוין אנהויבען פארצובערייטען.

איהר, פראפעסאר, הויבט אן צו זוכען אין אייערע לאנדקארטען א געגענד, וואס זאל פאסען אם בעסטען פאר א קאלאניע.

איהר, קאפיטאן פארראגוט, זעהט אויסצובעסערן דעם „דונקאַן" און בויען א נייע שיף פאר דיא רייזע.

איך וועל פערזארגען אלעס, וואס געהער זיך אן מיט געלד זאכען.

— הורראַה! פאר דיא נייע קאלאניע! הורראַה! פאר דיא נייע רייזע! האבען אלע געשריען מיט איין קול.

מען איז געזעסען ביז שפעט אין דער נאכט און מען האט אפגערעדט אלעס נעטהיגע פאר דיא נייע רייזע.

דעם אנדערן טאג איז קאפיטאן גראנט אוועקגעפאהרען קיין ניו יארק.

דער פראפעסאר האט געמוזט צוליעב טהאן זיין יונגע פרוי און ווערן א מיטגליעד פון דער ענגלישער געאָגראפישער געזעלשאפט.

מען האט איהם פארגעשלאָגען, ער זאל ווערן פראפעסאר אין אקספארד, דיא עלטסטע און בעסטע ענגלישע אוניווערזיטעט. ער האט עס אבער ניט געוואלט אננעהמען, ווייל ער האט געוואלט מאכען א פלאן פאר דיא נייע רייזע.

(ע נ ד ע)

לעצטעס קאפיטעל.
אַנשטאָט א פאָררעדע.

דיא געלבע פראַגע. דיא געלע פעסט. — The yellow pest.

דאס בוך, וואס איהר האט נור וואס געענדיגט, מיינע לעזער, האב איך איבער־ארבייט נאך זשול ווערנ׳ס א ווערק. איך האב עס ניט נור איבערזעצט, איך האב עס אין גאנצען איבערארבייט און צוגעפאסט צו היינטיגער צייט און בעזאנדערס פאר דאס אידישע פאלק.

זשול ווערן האט אין זיין ווערק נור בעשריעבען דיא געגענדען, אין וועלכע לארד גלענארוואן מיט זיינע קאמעראדען האבען געדייזט. איך האב אויפמערקזאם געמאכט מיינע לעזער אויף אנאנדערע פראגע — אויף דיא קאָלאָניזאציאָנס פראגע, וועלכע איז אזוי וויכטיג פאר יעדעס פאלק, בעזאנדערס אבער פאר אונז אידען.

דיא קאָלאָניזאציאָנס פראגע בעשטעהט אין פאלגענדעס:

מיט יעדען יאהר קומען צו אלץ מעהר מענשען. עס ווערן מעהר מענשען גע־באהרען, וויא עס שטארבען אויס. לאמיר זיך פאר־שטעלען א לאנד פון א מיליאָן איינוואינער. ווען יעדעס יאהר זאל צוקומען איין מענש אויף הונדערט אדער איינס פראצענט, דארף אין הונדערט יאהר ארום דאס זעלבע לאנד האבען צוויי מיליאָן מענשען.

לאמיר אננעהמען דעם ערגסטען פאל, אז יעדעס יאהר קומט צו איין מענש אויף צוויי הונדערט, אדער נור א האלבס פראצענט, דארף דאס זעלבע לאנד אין צוויי הונדערט יאהר ארום האבען צוויי מיליאָן מענשען, אדער דאפעלט אזוי פיעל איינ־וואינער, וויא עס האט געהאט מיט צוויי הונדערט יאהר צוריק.

זא לאנג אין דעם לאנד, וואס מיר האבען גענומען אלס ביישפיעל, איז געוועזען נור א מיליאָן איינוואינער, איז פאר אלעמען געוועזען גענוג פלאץ. עס איז געוועזען גענוג לאנד צו בעארבייטען און, וויאפיעל ברויט דאס לאנד האט פראדוצירט, איז געוועזען גענוג פאר אלעמען.

יעצט אבער, ווען עס זיינען דא אין לאנד צוויי מיליאָן אדער דריי מיליאָן איינ־וואינער, ווערט דאס לאנד צו ענג פאר דיא איינוואינער. זיי האבען זיך שוין ניט, וואו צו ריהרען. דאס לאנד איז ניט אים שטאנד ארויסצוגעבען אזוי פיעל ברויט, אז עס זאל זיין גענוג פאר אלעמען. מען מוז קויפען ברויט (תבואה) פון אנדערע לענדער. דאס געקויפטע ברויט קאסט טהייער. מען מוז בעצאהלען פראכט און אין איינינע לענדער זאגאר צאל (פאָשלינע).

דאס נעטהיגסטע פארן מענש — ברויט — ווערט טהייער. דאס פאלק איז ניט אים שטאנד עס צו קויפען. עס איז ארים. עס לעבט אין נויט און ליידעט הונגער.

א שלאגענדעס ביישפיעל אין דיעזער בעציעהונג שטעלט אונז פאר כ י נ א.

כינא איז שטענדיג געוועזען אן אבגעשלאסענעס לאנד. דיא כינעזען זיינען א זאנדערבארעס פאלק. זיי האבען אנדערע זיטען (מנהגים) און אנאנדער ארט צו לעבען. זיי פעראייניגען זיך ניט מיט אנדערע פעלקער און האלטען זיך פעסט אן זייער לא.ד, כינא, וועלכעס זיי רופען דאס הימעלישע לאנד. כינא איז א גאנץ אלטעס, גוט איינ־געאָרדענטעס קייזערטהום.

כינא איז דאס גרעסטע קייזערטהום אין דער וועלט. עס האט מעהר מענשען פון אלע לענדער אין דער וועלט. כינא האט פיער הונדערט מיליאן איינוואינער! דאס איז ניט קיין קלייניגקייט. דאס צווייטע לאנד אין דער וועלט נאך כינא איז רוסלאנד. עס האט ניט מעהר, וויא הונדערט מיט צוואנציג מיליאָן איינוואינער.

ביז 1854 איז זעלטען א כינעזער ארויסגעפאהרען פון כינא. קויפלייטע פלעגען

א מאל מאכען רייזען אויף איינינע מאנאטע און פלעגען באלד צוריקקומען א היים.

דיא בעפעלקערונג איז געוואקסען מיט יעדעס יאהר. דאס לאנד איז ניט גרע-
סער געווארען. עס איז זאגאר קלענער געווארען, ווייל רוסלאנד האט צוגענומען א
שטיק לאנד, דאס אמור לאנד (אמורסקי קראי). עס איז געווארען אין כינא אזוי
ענג, אז דיא איינוואינער האבען זיך ניט, וואו אהינצוטהאן.

עס איז געקומען אזוי וויט, אז מענשען מוזען וואינען אויפ'ן וואסער. זיי בויען
אויס א פלאס (פלאט) אויפ'ן וואסער, אויף א טייך אדער אויף א זעע (אזערא)
און אויף דעם פלאס שטעלען זיי אויף א הויז אדער א געצעלט. איינינע, רייכערע, ברענ-
גען אויפ'ן פלאס ערד און מאכען זיך א קליינעם גארטען. דיא ערד אבער מוזען זיי
גנב'נען, ווייל דיא ערד איז אין כינא זעהר טהייער און מען קען אזוי גיך ניט קריגען
קיין ערד.

אין דיא גרויסע שטעדט פון כינא, וויא פעקינג, האנ-קאנג, קאנטאן, אמאי און
פוטשטעפו ווארפט זיך דעם פרעמדען אין דיא אויגען א זאנדערבארעס בילד.— לעבען
דער שטאדט אויף דער ערד געפינט זיך א צווייטע שטאדט אויפ'ן וואסער. אין ער-
טער איז דיא שטאדט אויפ'ן וואסער אזוי גרויס, וויא דיא שטאדט לעבען וואסער.
אין איינינע ערטער איז דיא שטאדט אויפ'ן וואסער זאגאר גרעסער אלס דיא שטאדט
לעבען וואסער.

אבער וואס פאר א שטאדט איז עס? וואס פאר א מענשען לעבען דארט?—
דאס לאזט זיך ניט בעשרייבען. מען מוז זיין אין כינא און עס זעהן מיט דיא אויגען
אום צו האבען א בעגריף פון אזא שטאדט אויפ'ן וואסער. עס איז אונמעגליך צו
בעשרייבען דיא נויט און דיא ארימקייט פון דיא איינוואינער פון דיזע וואסער שטעדט.

עס איז געקומען אזוי וויט, אז עלטערן פערקויפען זייערע קינדער פאר א קליי-
ניגקייט. פאר א פראנק קען מען קויפען א דריי—פיער יעהריגעס מעדעל אדער אינגעל.
קלענערע קינדער קען מען קריגען אומזיסט ווען עס געפינען זיך ניט קיינע קייפער,
טייטען דיא עלטערן זייערע קינדער. (אין כינא איז עס ערלויבט. עס מוז זיין ערלויבט,
ווייל זיי האבען ניט פון וואנען זיי צו דערנעהרען.)

דער הונגער צווינגט דעם כינעזען צו טהאן אלע מעגליכע ארבייטען פאר דעם
קלענסטען פרייז, וואס מען קען זיך נור דענקען. דער הונגער האט אזוי וויט געבראכט,
אז פאר א כינעזען איז גענוג א הייפעלע רייז אויף א גאנצען טאג.

דער כינעזער עסט זאבען, פון וועלכע דער אייראפעער אדער דער אמעריקאנער
וואלט געבראכען מיט דער גרינער גאל, ווען ער זאל נור א קוק טהאן אויף זיי.

מען קען זיך לייכט פארשטעלען, וואס פאר א פערברעכען דער כינעזער בעגעהט
אום צו שטילען דעם הונגער. אין קיין לאנד אין דער וועלט זיינען ניטא אזוי פיעל
פערברעכער, וויא פיעל אין כינא.

דיא שטראפען פאר פערברעכען אין כינא זיינען שרעקליך בארבאריש. עס איז
דא, צום ביישפיעל, א שטראפע, אז מען פיהרט ארום דעם פערברעכער אין טויזענד
שטעדט און אין יעדער שטאדט שניידעט מען פון איהם אפ א שטיק.— וואס קען
שוין זיין ווילדער און גרויזאמער פון אזא שטראפע?

און דענאך זיינען דא אין כינא מעהר פערברעכער, וויא אין יעדעס אנדערע
לאנד.— דאס לעבען ביים כינעזען האט גאר קיין ווערטה ניט. וואס פאר א ווערטה
קען האבען א לעבען פון הונגער נויט און עלענד?

רייזענדע, וועלכע האבען געזעהן, וויא מען טייטעט פערברעכער אין כינא, זיינען
געוועזען ערשטוינט און איבערראשט צו זעהן, וויא רוהיג, קאלטבליטיג און גלייכגילטיג
דער פערברעכער געהט אליין צו צום הענקער (תליון) און שטרעקט אויס דעם קאפ,
מען זאל איהם אפהאקען. דער טויט איז איהם ליעבער, וויא דאס לעבען.

ערשט ניט לאנג, אין 1860 האבען דיא כינעזען זיך ארומגעקוקט, אז מען מוז זוכען א קאנאל, דורך וועלכען מען זאל א ביסעל אפציעהען דיא צו גרויסע מאסע איינוואינער אדער, ריכטיגער געזאגט, בעפעלקערונג.

עס האט זיך אנגעהויבען אן עמיגראציאן. אבער וואוהין? — דאס נאהענסטע לאנד און דאס בעסטע לאנד איז אמעריקא.

אין אמעריקא איז דא גענוג לאנד. אין אמעריקא דארף מען האבען „הענד" און פאר גוטע „הענד" צאהלט מען א גוטען פרייז. — אין אמעריקא זיינען אלע גלייך — אמעריקא איז א פריי לאנד. — אלזא, זאל אמעריקא זיין דאס לאנד, וואוהין כינא זאל ארויסשיקען דעם איבערפלוס, דיא צו גרויסע מאסע פון זיינע בעפעלקערונג.

וואו נעהמט מען אבער געלד צו פאהרען קיין אמעריקא? דיא רייזע פון כינא קיין אמעריקא קאסט זעהר טהייער. אויף דעם בילליגסטען שיף קאסט דיא רייזע פון כינא נאך אמעריקא 60 ביז 70 דאלאר. וויא אזוי קען אן ארימער כינעזער, וועלכער האט ניט פון וואנען א טאג איבערצוקומען, אונטערנעהמען אזא טהייערע רייזע? און ווען מען קומט שוין קיין אמעריקא, מוז מען דאך עפעס האבען פון וואנען צו לעבען, ביז מען קריעגט א בעשעפטיגונג?

דארויף האבען זיך באלד געפונען בעלי טובות, וועלכע האבען זיך געזארגט פאר דיא קינדער פון'ם הימעלישען קייזערטהום. עס האבען זיך געבילדעט געזעלשאפטען, קאמפאניעס, פון רייכע קויפלייטע און ספעקולאנטען, וועלכע האבען זיך צונויפגעלעגט געלד און האבען אנגעהויבען צו שיקען כינעזען קיין אמעריקא אויף זייער רעכנונג.

זעלבסטפערשטענדליך, אז דיעזע קאמפאניעס האבען עס ניט געטהאן פון גאטסוועגען. זיי האבען געמאכט א געשעפט. דער כינעזע, וואס האט געוואלט פאהרען קיין אמעריקא, האט געמוזט אונטערשרייבען א קאנטראקט, אז ער איז שולדיג דער קאמפאני פינף ביז זעקס הונדערט דאלאר, וועלכע ער מוז בעצאהלען פון'ם געלד, וואס ער וועט פערדיענען אין אמעריקא.

עס האבען זיך געפונען זעהר פיעל כינעזען, וואס האבען אונטערגעשריעבען אזעלכע קאנטראקטען. זיי האבען געמוזט האלטען דעם קאנטראקט, ווייל ווען זיי זיינען געקומען קיין אמעריקא, האט זיי עמפפאנגען אן אגענט פון דער קאמפאני. ער האט זיי געגעבען עסען דיא ערשטע צייט און האט געזוכט פון זייערט וועגען ארבייט, ריכטיגער געזאגט, ער האט זיי פערדונגען צו פארמערס אדער צו פאבריקאנטען אויף עטליכע יאהר און האט אפגענומען זיין געלד.*)

*) איך וויל אומיסטען פארשטעלען מיינע לעזער א קאפיע פון אזא סארט קאנטראקט, אום זיי זאלען האבען א בעגריף, וויא אזוי מען מאכט אין כינא געשעפטען.

„א קאנטראקט צווישען יאי קוואנג פון טונג טשי און אה הא פון דערזועלבער שטאדט."

„אה הא בעט הערין יאי קוואנג, ער זאל איהם אויסבארגען 630 דאלאר אויף עסען,
„קליידער און רייזע קאסטען פון טונג טשי ביז סאן פראנציסקא. פאר דיעזע סומע פער-
„פפענדעט (גיט א משכון) אה הא זיין קערפער צו יאי קוואנג אויף פיער יאהר."

„אלעס, וואס אה הא וועט פערדיענען אין דער צייט פון פיער יאהר, זאל געהערען צו יאי
„קוואנג. נאך דיא פיער יאהר מעג אה הא טהאן, וואס ער וויל. וויא פיעל ער וועט פער-
„דיענען, געהערט צו איהם אליין.

„ווען אה הא וועט אנטלויפען, מעג יאי קוואנג נאך יאגען און איהם חאפען, וואו ער
„וועט איהם טרעפען. אה הא האט דאן צו בעצאהלען פאר אלע אויסגאבען, וואס יאי קוואנג
„וועט מאכען אום איהם צו געפינען.

„ווען אה הא וועט קראנק ווערן און וועט קרענקען מעהר אלס צעהן טעג, דארף ער

מען האט אבער דאך מורא געהאט, פיעללייכט אנטלויפט דער כינעזע, ווען ער קומט קיין אמעריקא, עס איז דאך א פריי לאנד, האט מען געבילדעט א געזעלשאפט פון שפיאנען און שפיר הינט אין אמעריקא, וועלכע האבען גוט אכטונג געגעבען אויף יעדען נייען עמיגראנט. מען האט איהם גוט אפגעהיט און קוים איז ער אנטלאפען, האט מען איהם נאכגעיאגט און געבראכט צוריק צום פארמער, צו וועלכען דער אגענט האט איהם פערדונגען.

אז דיעזע קאמפאניעס האבען געמאכט גוטע געשעפטען, בעווייזט דער פאקט, אז אין 1860 זיינען געווען נור 2 אזעלכע קאמפאניעס, היינט זיינען שוין דא מעהר אלס 10 און אלע זיינען אונגעהייער רייך.

ווען דיא ערשטע פארטיע כינעזען איז געקומען קיין סאן פראנציסקא, האבען זיי דיא אמעריקאנער אויפגענומען, וויא מען נעהמט אויף אנדערע עמיגראנטען אין אמעריקא. פיעלע פארמערס, האטעלס און פאבריקאנטען זיינען זאגאר געווען זעהר צופריעדען. זיי האבען בעקומען ביליגע „הענד". אין קאליפארניען האט מען דאמאלס געדארפט האבען הענד און מען האט געצאהלט זעהר הויכע פרייזען פאר ארבייט.

באלד אבער האבען דיא אמעריקאנער איינגעזעהן, וואס פאר אן אונגליק דיא כינעזען זיינען פארן לאנד. עס האט אנגעהויבען אנצוקומען איין פארטיע כינעזען נאך דער אנדערער. אין 1875 זיינען געווען מעהר אלס הונדערט טויזענד כינעזען אין קאליפארניען אליין.

דיעזע כינעזען האבען דעם לאנד קיין נוצען ניט געבראכט. דער כינעזע ברויכט זעהר ווייניג. דיא קליידער, וואס ער ברענגט מיט פון כינא, זיינען פאר איהם גענוג אויף צעהן יאהר. ער טרינקט ניט, ער ווייס ניט פון פערגניגען. ער געהט אין ערגעץ ניט און פאהרט אין ערגעץ ניט. דער ווייסער ארבייטער מוז אויסגעבען דאס געלד, וואס ער פערדיענט. ער מוז האבען קליידער פאר זיך, פאר זיין פרוי און פאר זיינע קינדער. ער טרינקט ביער, שנאפס און אנדערע געטרענקע. ער פערגינט זיך אמאל צו געהן אין א טהעאטער, אין א מוזעאום; ווען ער האט געלד, פערגינט ער זיך צו קויפען אן אוהר, מעבעל און אנדערע לוקסוס ארטיקעל. קורץ, ער גיט אויס דאס געלד, וואס ער פערדיענט.

דער כינעזער אבער קען אין דיא ערשטע פיער — פינף יאהר, ווען ער קומט קיין אמעריקא, ניט אויסגעבען א סענט. וויאפיעל ער פערדיענט, נעהמט צו דיא [illegible]אמפאני, וואס האט איהם געבראכט, און שיקט עס אוועק קיין כינא. — ער שלעפט [illegible]רויס דאס געלד פון'ם לאנד.

דער כינעזער, אדער דער געלער ארבייטער (מען רופט זיי דיא געלע, ווייל דיא [illegible]ארב פון זייער געזיכט איז ברוין געל) קומט אליין; ער האט ניט קיין פרוי, ניט קיין [illegible]ינד מיט זיך. ווען ער לעגט זיך צונויף עטליכע הונדערט טהאלער, אנטלויפט ער [illegible] היים, קיין כינא.

ביי דיא כינעזען איז נאך דא אן אבערגלויבען, אז ווער עס איז ניט בעגראבען [illegible]ן „הייליגען לאנד", אין כינא, דער האט ניט קיין יענע וועלט. זיי שליעסען דאהער [illegible] א קאנטראקט, אז נאכ'ן טוידט זאל מען זייערע לייבען צוריקשיקען קיין כינא. צו

„פאר יעדע צעהן טעג, וואס ער וועט קראנק זיין, אפדיענען א מאנאט מעהר פון דיא [illegible]געגאנטע פיער יאהר.

דיעזער קאנטראקט איז הייליג. אזה האט איהם אליין געגומען אין דיא הענד. געמאכט אין טונג טשי דעם 12טען יאהר, דעם 9טען מאנאט, דעם 14טען טאג."
(אויף אונזער שפראכע הייסט עס 5טען אקטאבער 1873)

דיעזער קאנטראקט איז פארגעשטעלט געווארען אין וואשינגטאן אין 1876 און פערלעזען [illegible]געווארען אין אפענער פערזאמלונג.

א. טאנענבוים.

דיעזעם צוועק האבען זיך געבילדעט אנדערע געזעלשאפטען אין כינא, וועלכע זיינען אויך רייך געוואָרען.

דיא אמעריקאנער האבען אנגעהויבען איינצוזעהן, אז דיא כינעזישע עמיגראַציאָן איז אן אונגליק פאר אמעריקא. כינא קען זעהר לייכט ארייגשיקען עטליכע מיליאָן פון איהרע „געלע" קינדער, וועלכע וועלען מיט דער צייט אפנעהמען אמעריקא. זיי וועלען פערדרענגען דעם ווייסען ארבייטער און דעם ווייסען קויפמאַן.

אזוי האט זיך אנגעהויבען דיא געלע פראגע, אדער, וויא דיא אמעריקאנער האבען זיא זעהר וויציג גערופען The yellow pest, דיא געלבע פעסט. אמעריקא האט נור וואס געלעזט דיא שווארצע פראגע, דיא פראגע וועגען דיא נעגער און יעצט האט זיך זיי פארגעשטעלט דיא שרעקליכע געלע פראגע.

דיא פראגע איז געווען אזוי: דיא כינעזען ברענגען נור שאדען. אלזא, דארף מען זיי ניט אריינלאזען. אבער דיא געזעצע פון דיא פעראייניגטע שטאאטען זאגען דאך, אז יעדער פרעמדער, וועלכער איז ניט קיין פערברעכער, מעג קומען קיין אמעריקא און ווערן א בירגער. — אלזא, וואס טהוט מען? מענשליכקייט און גערעכטיגקייט פאָרדערן, אז מען זאל אויפנעהמען יעדען עהרליכען עמיגראַנט. וואס טהוט מען אבער, ווען מען ווייסט, אז דער עמיגראַנט ברענגט נור שאדען?

אין 1876 האבען דיא איינוואינער פון סאן פראנציסקא בערופען א גרויסע מאסענפערזאמלונג אום צו בעהאנדלען דיעזע וויכטיגע פראגע. זיי האבען בעשלאָסען, אז מען זאל דיעזע פראגע פארשטעלען דעם קאנגרעס אין וואשינגטאָן.

דער קאנגרעס האט ארויסגעשיקט א קאָמיטע פון געלערנטע און פראקטישע מענשען, זיי זאלען אונטערזוכען און אויספאָרשען דיא געלע פראגע. דאס קאָמיטע האט אריינגעבראכט זעהר א טרויעריגען בעריכט. אין דיעזען בעריכט געפינט זיך דער קאנטראקט, וועלכען איך האב פאָרהער געבראכט.

דער קאָנגרעס איז געווען געצוואונגען צו בעשרענקען דיא כינעזישע עמיגראַציאָן. ער האט געמאכט א געזעץ, אז נור דער כינעזער מעג קומען קיין אמעריקא, וועלכער קומט אויף זיינע אייגענע קאָסטען. ער דארף צאהלען 50 דאלאר קאפּשטייער ווען ער קומט קיין אמעריקא און נאך אנדערע בעשרענקונגען.

וויא עס ווייזט אויס, האט דאס נאך אויך ניט געהאלפען, ווייל ערשט היינטיגעס יאהר, 1892, האט דער קאנגרעס געמוזט מאכ״ נאך בעשרענקונגען. יעדער כינעזע מוז ברענגען מיט זיך זיין פאטאגראפיע מיט'ן זיעגעל פון'ם אמעריקאנער קאנסול אין כינא.

דיא געלבע פראגע איז וויכטיג ניט נור פאר אמעריקא אליין.

ווען דיא כינעזען האבען דערזעהן, אז מען מאכט זיי שוועריגקייטען אין אמעריקא, האבען זיי זיך אווארף געטהאן אויף אויסטראליען און האבען שיער ניט פערפלייצט אויסטראליען, ווען דיא ענגלישע רעגיערונג זאל זיי ניט געווען אויפהאלטען און בעשרענקען.

זיי האבען זיך א לאז געטהאן קיין קאנאדא, מעקסיקא, פערו, טשילי און דיא אנדערע רעפובליקען אין זיד אמעריקא. איבעראל אבער איז מען פון דיעזען סארט עמיגראַנטען זעהר ניט צופריעדען. מען זוכט זיי איבעראל צו פערדרענגען און צו פערטרייבען.

אין פיעלע ערטער איז עס געקומען צו שלעגערייען און צו מערדערייען.

זיי זיינען פערהאַסט ניט אזוי פיעל פאר זייערע בעשעפטיגונגען און פאר זייער ארט צו לעבען אלס פאר זייער פערדארבענעם כאראַקטער.

וואו זיי קומען, עפענען זיי שפּיעל הייזער — געמבלינג דענס — און אנדערע אונמאראלישע הייזער. קיין שווערע ארבייט טהוען זיי ניט. זיי קענען ניט זיין קיין

שנײדער, קײן שוה מאכער, קײן שמידען, קײן מאהלער און קײנע ארבײטען בײ מאשינען. זײ קענען זאגאר ניט ניצען בײ פארמער, װײל זײ זײנען ניט בעקאנט מיט דער ארט פון בעארבײטען דיא ערד, װעלכע װערט געברױכט אין אמעריקא.*)

זײ זײנען נור גוטע גערטנער און קענען זעהר גוט בעארבײטען פרוכט בײמער און גארטען פריכטע. אין דיעזע ארבײטען זײנען זײ גרױסע קינסטלער. דערפאר אבער האבען זײ זעהר א שלעכטען מאראלישען כאראקטער.

זײ רױכערן אפיום. דאס איז א גיפט, װעלכער װירקט לאנגזאם, טײטעט אבער דעם מענשען קערפערליך און גײסטיג. װער עס װערט געװאינט צו דיעזען גיפט, דער פערליערט אלע פעהיגקײטען צו דענקען און צו טראכטען. ער װערט קינדיש. דיא כינעזען האבען אײנגעפיהרט דיעזעס גיפט אין אמעריקא.

מען קען נאך הײנט אפט לעזען אין דיא צײטונגען, אז דיא פאליצײ האט אויסגעפונען א נעסט פון אפיום רױכער, מענער און פרױען.

דיא געלע פראגע איז נאך ניט געלעזט אין אנדערע לענדער. ריכטיגער געזאגט, זיא הײבט זיך דארט ערשט אן. זא צום בײשפיעל, אין רוסלאנד און דײטשלאנד.

זײט א געװיסע צײט האבען דיא כינעזען אנגעהױבען צו עמיגרירען קײן רוסלאנד. זײ זײנען יעצט פארזיכטיגער געװארען און עמיגרירען ניט מיט א מאל, מאסען װײס, זאנדערן אין גאנץ קלײנע פארטיען. מען טרעפט שױן כינעזען אין אדעסא, קיעװ, כארקאװ, מאסקװא און פעטערבורג. דיא רוסישע רעגיערונג איז צופיעל בעשעפטיגט מיט דיא ניהיליסטען און מיט דיא אידען און קוקט זיך נאך דערװײל ניט אום אויף דיא כינעזען. זיא װעט עס אבער באלד דערפיהלען.

מען טרעפט שױן כינעזען אין בערלין, דרעזדען, לײפציג און שטוטגארד. עס איז געװען זאגאר א צײט, װען מען האט גערעדט אין דײטשען פארלאמענט, אז מען זאל אנהײבען ארײנצופיהרען כינעזען, װײל דיא דײטשען האבען אנגעהױבען שטארק צו עמיגרירען קײן אמעריקא און דיא דײטשע פאבריקאנטען האבען מורא געהאט, זײ זאלען ניט בלײבען אהן „הענד", ריכטיגער געזאגט, אהן בילינע „הענד".

אין דײטשלאנד אבער געפינען זיך גענוג קלוגע און געלערנטע מענשען, װעלכע קענען זעהר גוט דיא געלע פראגע און זײ האבען עס ניט דערלאזען. דיא דײטשע רעגיערונג קוקט דערװײל נאך גלײכגילטיג אויף דיא כינעזישע עמיגראציאן.

כינא אבער מוז דאך לױז װערן פון איהרע צו גרױסע בעפעלקערונג. דיא כינעזען געפינען אלערלײ מיטעל זיך ארײנצושמוגלען אין פרעמדע לענדער. װאס װעט זײן דאס ענדע?

װער קען זײן אזױ קלוג צו לעזען דיא געלע פראגע?

איך האב ערקלערט מײנע לעזער דיא געלע פראגע אויס צװײ אורזאכען. ערשטענס, מיר װאינען אין אמעריקא און דארפען בעקאנט זײן מיט א פראגע, װעלכע איז פאר יעדען אמעריקאנער פון דער גרעסטער װיכטיגקײט. צװײטענס, װײל עס איז דער שלאגענדסטע בײשפיעל, װיא נױטװענדיג דיא עמיגראציאן װערט פאר יעדעס פאלק און װיא קאפיטאן גראנט האט געהאט פאלקאמען רעכט, װאס ער איז ארומגעפאהרען אויף אלע מעערע זוכען א אינזעל אדער א לאנד, װאו ער זאל קענען גרינדען א קאלאניע פאר שאטלענדער.

ענגלאנד, דײטשלאנד און פראנקרײך האבען שױן לאנג אײנגעזעהן, אז אין זײערע לענדער זײנען שױן דא צופיעל מענשען. זײ האבען געװאוסט, אז עס איז דא אן אמעריקא, װאוהין זײ קענען עמיגרירען. דער, װאס פאהרט אבער ארױס קײן אמע=

---

*) אײנער פון דיא מיטגליעדער פון קאמיטע, װעלכעם דיא אמעריקאנער רעגיערונג האט געשיקט קײן קאליפארניען אויספארשען דיא געלע פראגע, סענאטאר לעסלער, רעכענט ארום 68 מלאכות, האנדװערק, מיט װעלכע דיא כינעזען בעשעפטיגען זיך ניט.

ריקא, דער וויל שוין מעהר ניט וויסען פון קיין קייזער און קיין הערשער. ער טהוט נאך ערגער: ער שלעפט נאך ארויס זיינע פריינד און בעקאנטע, — יונגע, קרעפטיגע מענשען, פון וועלכע דאס לאנד קען האבען נוצען.

דאס טויג ניט דיא הערשער און רעגיערער. מען מוז זוכען א מיטעל, מען זאל לויז ווערן פון דער צו גרויסער בעפעלקערונג און מען זאל זיי דאך האלטען אין דיא הענד. — אלזא, וואס טהוט מען?

מען האט אויסגעפונען, אז דאס בעסטע איז צו גרינדען קאלאניען אין פרעמדע לענדער. ענגלאנד שיקט זיינע צו גרויסע בעפעלקערונג קיין אויסטראליען און קאנאדא. פראנקרייך האט אפגענומען דאס לאנד אלזשיר אין אפריקא און זוכט אלע מעגליכע מיטעל צו ציעהען אהין מענשען פון פראנקרייך.

דייטשלאנד נעהמט יעצט אפ לענדער אין אסט אפריקא און וויל דארט גרינדען קאלאניען.

וואס טהוען אבער דיא הערשער פאר זייערע קאלאניען? — גאר נישט. ווען דער עמיגראנט קומט צופאהרען אין וויטען לאנד, אין אפריקא אדער אויסטראליען, אויף זיין אייגענע רעכנונג, גיט איהם דיא רעגיערונג דיא מעגליכקייט צו קויפען ביי איהר לאנד אויף אפצאהלונגען. דאס איז אלעס. זיא מאכט דאביי א געשעפט, פון וועלכען זיא האט א דאפעלן נוצען: זיא נעהמט געלד פארן לאנד און האט נאך אין אונטערטהאן, וועלכער דארף זיין א סאלדאט און צאהלען שטייער.

קאפיטאן גראנט׳ס אידעע איז געווען א גאנץ אנדערע. ער האט געוואלט אויסזוכען ערגעץ א פריי לאנד, צונויפנעהמען עטליכע הונדערט פאמיליען פון זיינע לאנדסלייט און ארויספיהרען זיי אין דאס נייע לאנד. דארט זאלען אלע ארבייטען און אלע זאלען גלייך האבען אן אנטהייל אין[illegible] דער פראדוקציאן פון זייערע ארבייט.

ער האט געוואלט בעפרייען זיינע לאנדסלייט פון דיא שלעכטע זייטען פון דער היינטיגער ציוויליזאציאן. מענשען וואינען אין גרויסע שטעדט געענגט און געדרענקט צונויפגעפאקט, וויא הערינג אין א פאס. זיי ווערן פערדארבען קערפערליך און גייסטיג.

פון דער ענגער, שלעכטער לופט בעקומען זיי אלערליי קראנקהייטען, וויא סקראפעל (זאלאטוכא), דיא ענגלישע קראנקהייט (שוואכע ביינער) און דיא געפעהרליכסטע פון אלע קראנקהייטען — דיא שווינדזוכט.

מאראליש ווערן דיא קינדער פערדארבען, ווייל זיי זעהן אלע שלעכטע זאכען פון זייערע עלטערן אדער פון פרעמדע און לערנען זיך אפ פון זיי. מיר זעהן אין ניו יארק, אין לאנדאן און אלע גרויסע שטעדט, אז עס קומען אפט פאר קינדער פון 8 — 10 יאהר, וועלכע זיינען טויט שיכור, גנבנען, רויבען און מארדען זאגאר.

אזא פאל איז ניט לאנג פארגעקומען אין בריסעל פאר א געשווארענעם געריכט. דריי יונגען פון 10 ביז 13 יאהר און א מעדכען פון 12 יאהר האבען געוואינט צוזאמען. דאס מעדכען איז געווען דיא ווירטהין און דיא פרוי פון אלע דריי. זיי האבען געוואינט ערגעץ אין א קעלער און האבען געלעבט פון בעטלען און גנבענען.

איינמאל, ווען דיא געשעפטען זיינען געגאנגען שלעכט און מען איז געווען הונגעריג, האבען זיי אויסגעפונען, אז אין אן איינזאמער וואינונג געפינט זיך אן אלטע פרוי. זיי האבען געמיינט, אז זיא האט געלד. זיי האבען אויסגעבראכען א פענסטער און האבען ערמארדעט דיא אלטע פרוי.

קינדער זיינען, וויא פלומען אין א קארב. ווען מען רייסט זיי נור אפ פון׳ם בוים זיינען זיי ריין, שעהן און בעדעקט מיט אן אנגענעהמען בלויען האוך. קוים הייבט מען זיי אן ארומצופיהרען, רייבען זיי זיך איינער אן דעם אנדערן, פערליערען דעם בלויען האוך פון אונשולד און ווען נור איינע פון זיי איז פויל אדער ווערמדיג, ווערן זיי אלע פערפוילט און פערדארבען.

דאס האט קאפיטאן גראנט געוואָלט פערהיטען. ער האט געוואָלט גרינדען א נייע געזעלשאפט אויף א גאנץ נייעם פונדאמענט. — א געזעלשאפט פון גלייכע מענשען, א געזעלשאפט פון קלוגע מענשען, וועלכע זאלען זיך פעראייניגען און צוזאמען קעמפפען געגען דיא נאטור און געגען אלע שוויעריגקייטען אין לעבען.

וויכטיגער פאר אלעמען איז דיא קאָלאָניזאַציאָנס פראגע פאר אונז אידען, בעזאָנדערס פאר דיא רוסישע אידען.

רוסלאנד איז געפאלען אויף א גוטען שכל, וויא אזוי לויז צו ווערן פון דיא אידען. — זיא וויל מאכען פאר זיי א קינסטליכעם כינא. זיא טרייבט זיי צונויף אין געוויסע גובערניעס און אין גרויסע שטעדט, וואו זיי ווערן אזוי געדרענגט און אזוי גענענגט, אז זיי מוזען אויפפרעסען איינער דעם אנדערן, וויא דיא העכט, וועלכע מען פערשפארט אין א קליינעם טייך.

פאר דיא רוסישע אידען איז יעצט דיא קאָלאָניזאַציאָן נאטהווענדיגער, וויא פאר יעדעם אנדערע פאלק. וואוהין אבער עמיגרירען? דאס איז דיא פראגע.

איך האב אומיסטען בעשריעבען אויסטראַליען און דאס לעבען פון דיא קאָלאָניסטען דארטען פיעל מעהר און דייטליכער, וויא זשול ווערן האט עס געטהאן, ווייל נאך מיינער מיינונג איז אויסטראַליען פיעל בעסער און פאסענדער פאר א קאָלאָניע אלס ארגענטיניען.

דיא לופט אין אויסטראַליען איז זעהר געזונד. דאס קלימאט איז ווארם. אלע לעבענסמיטעל זיינען ביליג און ווער עס וויל נור ארבייטען, קען דארט זעהר לייכט געפינען א בעשעפטיגונג.

איך וויל ניט רעדען איבער באראן הירש'ס פלאנען, ווייל איך ווייס זיי ניט און פערשטעה זיי ניט. איך ראטה אבער יעדען, ווער עס איז געצוואונגען צו עמיגרירען פון רוסלאנד ניכער צו פאהרען קיין אויסטראַליען אלס קיין ארגענטיניען.

נעוויס, וואלט פיעל בעסער געוועזען, אז דיא עמיגראציאָן זאל זיין בעסער איינגעאָרדערט, ניט אז יעדער זאל פאהרען, וואוהין ער קען, וואוהין זיינע רייזע קאסטען ערלויבען איהם.

דער פלאַץ ערלויבט מיר ניט צו ערקלערן אויספיהרליכער קאפיטאן גראנט'ס פלאַן. איך האף אבער, אז מיינע לעזער וועלען מיר געבען דיא געלעגענהייט זיך אויסצורעדען אין אן אנאנדער ווערק, וועלכע איך וועל זיי באלד געבען.

איך האף, אז מיר וועלען זיך נאך א מאל בעגעגענען מיט לארד גלענארוואן, מיט'ן מאיאָר און מיט'ן פראפעסאר פאגאנעל. זיי זיינען אלע זעהר גוטע מענשען און מיט גוטע מענשען איז זעהר גוט זיך צו בעגעגענען.

עס איז זעהר מעגליך, אז זיי וועלען דאן הייסען אנאנדער נאמען, ווייל דיא העלדען פון ראמאנען און ערצעהלונגען האבען זעהר ליעב צו ענדערן זייערע נעמען. איך אבער וועל מיך ניט ענדערן און וועל שטענדיג בלייבען אייער פריינד

א. טאַנענבוים.